Tipărită cu binecuvântarea
Înalt Preasfinţitului Andrei,
Arhiepiscopul Vadului, Feleacului şi Clujului
şi Mitropolitul Clujului, Maramureşului şi Sălajului

Pr. prof. univ. dr. STELIAN TOFANĂ

EVANGHELIA LUI IISUS

MISIUNEA CUVÂNTULUI

Ediţia a II-a revăzută

EDITURA MEGA • Cluj-Napoca • 2018

T69

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ
"PETRE DULFU"
BAIA MARE

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

TOFANĂ, Stelian

Evanghelia lui Iisus : misiunea cuvântului / Stelian Tofană. - Ed. a 2-a. Cluj-Napoca : Mega, 2018

Conține bibliografie

ISBN 978-606-543-959-7

252.8

© Autorul, 2018

DTP:
Crina Sincovici

editura MEGA

Editura MEGA | www.edituramega.ro
e-mail: mega@edituramega.ro

Soției mele, MARIA,
Mulțumiri pentru înțelegere
și pentru timpul dăruit în încropirea acestei cărți

Mulțumiri și unor oameni de suflet,
care au facilitat apariția acestui volum:
Arhim. Vasile, Protosing. Calinic,
Protosing. Ioachim, Prot. Criprian, Prot. Titus ș.a.

EXPLICAREA
Evangheliilor duminicale

Cuprins

Pledoarie pentru punerea în practică a Evangheliei lui Iisus 11

Cuvânt înainte 13

I. ÎNVIEREA DOMNULUI

1. *Învierea Domnului – începutul unei noi creații* 19
(In 20,19–23) – Praznicul Învierii

– *De la mormântul gol, la credința pascală* 24
(In 20,1–10) – Praznicul Învierii

– *Euharistie la Emaus?* 31
(Lc 24,13–35) – Praznicul Învierii

2. *Apostolul Toma – un „logician" credincios?* 38
(In 20,19–31) – Duminica a 2-a după Paști

3. *Duminica „mironosițelor" sau Duminica „mărturisitoarelor" Învierii?* ... 44
(Mc 15,43–47; 16,1) – Duminica a 3-a după Paști

4. *„Suferința de singurătate"* 50
(In 5,1–15) – Duminica a 4-a după Paști

5. *„Un misionar născut din întrebări"* 57
(In 4,1–42) – Duminica a 5-a după Paști

6. *Paradoxul vederii: Diferența dintre „a privi" și „a vedea"!* 66
(In 9,1–38) – Duminica a 6-a după Paști

7. *Viața veșnică și cunoașterea lui Dumnezeu* 74
(In 17,1–13) – Duminica a 7-a după Paști

II. POGORÂREA SF. DUH – RUSALIILE

1. *Minunea „auzirii" sau a „vorbirii"?* 82
(FAp 2) – Duminica Rusaliilor

2. *Curajul de a fi sfânt* 89
(Mt 10,32–33; 37–38; 19,27–30) – Duminica întâi după Rusalii

3. *Rațiunea unei chemări și nelogica unei urmări* 95
(Mt 4,18–23) – Duminica a 2-a după Rusalii

4. *Nu vă „îngrijiți" sau nu vă „îngrijorați"?* 100
(Mt 6,22–33) – Duminica a 3-a după Rusalii

5. *Lecția despre logica credinței* 105
(Mt 8,5–13) – Duminica a 4-a după Rusalii

6. *Enigma a două „rugăminți" sau despre „Gadara" zilelor noastre* 111
(Mt 8,28–9,1) – Duminica a 5-a după Rusalii

7. *Dumnezeu judecat de către om!* 117
(Mt 9,1–8) – Duminica a 6-a după Rusalii

8. *Invitația lui Dumnezeu la săvârșirea minunii* 122
(Mt 9,27–35) – Duminica a 7-a după Rusalii

9. *„Iisus vindecă și hrănește"* 128
(Mt 14,14–22) – Duminica a 8-a după Rusalii

10. *„Pașii credinței" și „pașii rațiunii"* 136
(Mt 14,22–34) – Duminica a 9-a după Rusalii

11. *„Mutenie" și „surzenie" demonică* 143
(Mt 17,14–23) – Duminica a 10-a după Rusalii

12. *Rolul celui de-al patrulea personaj* 150
(Mt 18,23–35) – Duminica a 11-a după Rusalii

13. *Ambiguitatea unei aspirații ezitante* 156
(Mt 19,16–26) – Duminica a 12-a după Rusalii

14. *Piatra din capul unghiului!* 163
(Mt 21,33–44) – Duminica a 13-a după Rusalii

15. *Pilda dublei cruzimi și dilema „hainei de nuntă"* 170
(Mt 22,1–14) – Duminica a 14-a după Rusalii

16. *O întrebare grea! Taina Persoanei lui Iisus* 176
(Mt 22,35–46) – Duminica a 15-a după Rusalii

17. *Parabola „păstrătorului" leneș și a „risipitorului" curaj* 182
(Mt 25,14–30) – Duminica a 16-a după Rusalii

18. *Ne place acest Iisus?* 188
(Mt 15,21–28) – Duminica a 17-a după Rusalii

19. *Osteneala fără Dumnezeu și osteneala cu Dumnezeu* 196
(Lc 5,1–11) – Duminica a 18-a după Rusalii

20. *Rațiunea nu primește, iar inima nu poate!?* 203
(Lc 6,31–36) – Duminica a 19-a după Rusalii

21. *Convoiul morții și convoiul vieții* 209
(Lc 7,11–16) – Duminica a 20-a după Rusalii

22. *Cauzele nerodirii cuvântului lui Dumnezeu* 214
(Lc 8,5–15) – Duminica a 21-a după Rusalii

23. *Argumente raționale pentru nemurirea sufletului* 221
(Lc 16,19–31) – Duminica a 22-a după Rusalii

24. *Un alt fel de Apostol al lui Iisus* 227
(Lc 8,26–39) – Duminica a 23-a după Rusalii

25. *Când nu mai există speranță, mai există, totuși, una!* 233
(Lc 8,41–56) – Duminica a 24-a după Rusalii

26. Trei atitudini: *Omul contra om; omul pe lângă om și omul pentru om* .. 239
(Lc 10,25–36) – Duminica a 25-a după Rusalii

27. *Două raționamente omenești și o sentință a lui Dumnezeu* 246
(Lc 12,16–21) – Duminica a 26-a după Rusalii

28. *Ipocrizie fariseică și logica lui Iisus* 252
(Lc 13,10–17) – Duminica a 27-a după Rusalii

29. *Parabola celor două chemări sau a unei „invitații totalizante"* 258
(Lc 14,16–24) – Duminica a 28-a după Rusalii

29. *Între recunoștință și nerecunoștință: Sentință sau constatare?* 266
(Luca 17,12–19) – Duminica a 29-a după Rusalii

30. *Drama unei vieți „ne-libere" sau tragedia unui om admirabil* 272
(Lc 18,18–27) – Duminica a 30-a după Rusalii

31. *„Felurimile de ochi"* 278
(Lc 18,35–43) – Duminica a 31-a după Rusalii

32. *Dilema unei căutări: Zaheu îl caută pe Iisus sau Iisus îl caută pe Zaheu?* 284
(Luca 19,1–10) – Duminica a 32-a după Rusalii

III. SFÂNTA CRUCE

1. *Puterea izbăvitoare a Crucii* 292
(Ioan 3,13–17) – Duminica dinaintea Înălțării Sf. Cruci

2. *Crucea vieții – o cruce „strâmbă"?* 299
(Mc 8,34–38; 9,1) – Duminica după Înălțarea Sf. Cruci

IV. NAȘTEREA DOMNULUI

1. *Cine este Iisus?* 304
(Mt 1,1–25) – Duminica dinaintea Nașterii Domnului

2. *„Pribegia" Pruncului Iisus: Respins de ai Săi, primit de străini* 309
(Mt 2,13–23) – Duminica după Nașterea Domnului

Excurs: *„Evanghelia Păstorilor" și „Taina Inimii" Mariei, în episodul Nașterii lui Iisus, în descriere lucanică* (2,8–20) 315

V. BOTEZUL DOMNULUI

1. *Pocăiți-vă! O sentință greșit înțeleasă?* 320
(Mc 1,1–8) – Duminica dinaintea Botezului Domnului

2. *Împărăția lui Dumnezeu nu este aici și nici acolo...!* 328
(Mt 4,12–17) – Duminica după Botezul Domnului

VI. PERIOADA TRIODULUI

1. *Parabola unui dublu paradox: Virtuosul păcătos și păcătosul drept* 334
(Luca 18,10–14) – Duminica „Vameșului și a fariseului"

2. *Despre „ne-risipa" iubirii pentru doi fii risipitori* 340
(Lc 15,11–32) – Duminica „fiilor risipitori"

3. *Judecata Universală. O provocare pentru omul de azi* 348
(Mt 25,31–46) – Duminica Judecății universale

4. *Postul modern sau „nepostirea prin postire"!* 356
(Mt 6,14–21) – Duminica izgonirii lui Adam din rai

5. *Vino și vezi...!* 362
(In 1,43-51) – Duminica întâia din Post

6. *Generozitatea celor „patru"* 368
(Mc 2,1–12) – Duminica a 2-a din Post

7. *Dileme în cuvinte grele* 374
(Mc 8,34–38; 9,1) – Duminica a 3-a din Post

8. *„Puterea" necredinței* 379
(Mc 9,17–32) – Duminica a 4-a din Post

9. *Paradoxul măririi* 384
(Mc 10,32–45) – Duminica a 5-a din Post

10. *Tristețe de Florii?* 389
(In 12,1–18) – Duminica Floriilor

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ 395

Pledoarie pentru punerea în practică a Evangheliei lui Iisus

În perioada interbelică, Simion Mehedinți-Soveja, militând pentru împlinirea învățăturii Mântuitorului, făcea și o evaluare calitativă a creștinilor: *Un om, ca și un popor, atâta prețuiește cât a înțeles din Evanghelie și cât poate să urmeze învățăturii lui Iisus*[1].

Vremurile merg înainte și, în contemporaneitate, Părintele Profesor Dr. Stelian Tofană încearcă să-i sensibilizeze pe oamenii veacului postmodern să înțeleagă și să pună în practică Evanghelia lui Iisus. Și face lucrul acesta răspunzând exigențelor actuale.

Oprindu-se la pericopele evanghelice duminicale din cele trei perioade liturgice, a Penticostarului, a Octoihului și a Triodului, le tâlcuiește cu multă înțelepciune pentru a fi înțelese și de omul agresat de ispitele secularizării.

Clujenii sunt familiarizați cu modul de abordare a problemelor esențiale de către Părintele Profesor Dr. Stelian Tofană din predicile de la Catedrală, din emisiunile Radioului „Renașterea" și din conferințele publice care au mare impact.

Cartea aceasta de predici, însă, poate ajunge și în mâna cititorilor din alte regiuni ale țării, a preoților și a credincioșilor fascinați de Cuvântul lui Dumnezeu, a studenților și doctoranzilor. Și cred că le va fi de mare folos.

Felicitându-l pe autor, îl binecuvântăm, iar cititorilor le recomandăm această carte, care le va fi de mult folos duhovnicesc și-L rugăm pe Dumnezeu ca cele propovăduite să aducă rod bogat.

† ANDREI
Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului
și Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului

---

[1] Simion Mehedinți-Soveja, *Creștinismul românesc*, Editura Terra, Focșani, 2006, p. 5.

Cuvânt înainte

În viața spirituală, Sfânta Scriptura nu poate fi înțeleasă ca o expunere ideologică, nici nu poate fi redusă la o carte din care se inspiră doar Biserica și Teologia. Scriptura este un mesaj al lui Dumnezeu către om, către fiecare om. Ea este un apel adresat fiecărei persoane prin care aceasta este îndemnată să se apropie de Dumnezeu pentru a-L cunoaște cât mai personal, din experiență directă, și nu prin intermediari. Scriptura este o invitație adresată fiecărui om să-L întâlnească pe Hristos și să trăiască în comuniune cu El: *„Veniți la Mine toți cei osteniți și împovărați, și Eu vă voi odihni"!* (Mt 11,28).

Așadar, există o strânsă legătură între Cuvântul lui Iisus și viața creștinului. Cuvântul Evangheliei Sale, care este revelarea slavei lui Dumnezeu, este în același timp, și în mod indisolubil, și revelarea poruncilor lui Dumnezeu. De aceea, creștinul este chemat să-și armonizeze întreaga sa existență cu el. Acest cuvânt trebuie, însă, făcut cunoscut lumii! Trebuie rostit!

În toate bisericile și în comunitățile creștine se predică astăzi cuvântul sfânt și chiar mult. Sfânta Scriptură a devenit demult, cea mai răspândită și mai citită carte din lume. Totuși, ne întrebăm: *Unde sunt recoltele după o atât de bogată însămânțare? Unde sunt păcătoșii pătrunși la inimă ca cei din vremurile de odinioară ale vieții Bisericii primelor secole? Unde sunt lacrimile de pocăință ale oamenilor?*

Răspunsul la aceste întrebări îl oferă Pilda Semănătorului (Lc 8,5–15), în care Mântuitorul arată că pricina nerodirii cuvântului lui Dumnezeu nu stă nici de partea semănătorului, nici de cea a seminței, ci stă de partea celor care îl ascultă și care nu își oferă inimile ca pe un pământ bun pentru rodire. S-ar putea înțelege din cele afirmate că noi, aceia care rostim cuvântul, nu am face parte din categoria acelora – adică a ascultătorilor – de partea cărora ar sta cauzele nerodirii. Nimic mai greșit decât o astfel de înțelegere! Semănătorul este unul singur – Dumnezeu – iar sămânța singulară, cuvântul Lui. Dar El seamănă prin noi, iar roadele lui sunt în strânsă legătură cu felul în care a rodit, mai întâi, în viața noastră, a celor ce rostim cuvântul.

Aşadar, trebuie ca mai întâi noi să-l ascultăm, înainte de a fi ascultat de alţii; să fim noi mişcaţi de el, înainte de a-i mişca pe alţii; trebuie să ne identificăm noi mai întâi cu el, înainte de a cere acest lucru altora; să rodească mai întâi în noi, înainte de a da rod în alţii.

Ceea ce se poate constata astăzi, ca un minus al misiunii Bisericii, este faptul că slujitorii ei predică, şi încă mult, dar nu „evanghelizează", ci mai mult „sacramentalizează", adică pun adesea, accentul mai mult pe ritual, decât pe cuvântul Evangheliei.

Efectul unei astfel de „evanghelizări" este căderea sigură într-un formalism religios sau într-un ritualism sterp. Credem, însă, că o astfel de religiozitate nu va putea schimba moravurile unei societăţi secularizate.

În Biserica Ortodoxă, în mijlocul altarului se află Sf. Masă, iar pe Sf. Masă, în centrul ei se află Sf. Evanghelie. Şi aceasta pentru că, în altar, are loc, în cadrul Sf. Liturghii, actualizarea jertfei, a învierii şi a preamăririi lui Hristos în sacramentul euharistic. Iar Hristos, Cel jertfit, înviat şi glorificat este Cel din centrul Evangheliei Sale, care, la rândul ei, se află în centrul credinţei Bisericii. *„**Centralitatea**" lui Hristos, prin Cuvântul Său, trebuie să devină, astfel, conţinutul „evanghelizării" lumii.*

Doar în jurul lui Hristos, Cel răstignit, înviat şi preamărit, şi a cuvântului Său, trebuie să graviteze societatea contemporană, în întregul ei, pentru a-şi putea regăsi identitatea, valoric, compromisă. Aşadar, cuvântul rostit, predica, trebuie să însemne pentru misiunea de azi a Bisericii mai mult decât un cuvânt ritualistic; ea trebuie să fie o armă a propovăduirii. Sf. Pavel este explicit, în acest sens: *„Dar cum Îl vor chema pe Acela în care n-au crezut? Şi cum vor crede în Acela de care n-au auzit? Şi cum vor auzi fără propovăduitor? Şi cum vor propovădui, de nu vor fi trimişi? Precum este scris: Cât de frumoase sunt picioarele celor ce vestesc pacea, ale celor ce vestesc bunele vestiri!"* (Rom 10,14)

Iar lui Timotei, ucenicul său iubit, acelaşi Apostol îi spune, îndemnându-l şi avertizându-l: *„Propovăduieşte cuvântul, stăruie cu timp şi fără timp, mustră, ceartă, îndeamnă, întru toată îndelunga-răbdare şi întru toată-nvăţătura. Că va veni vremea când nu vor mai suferi învăţătura sănătoasă, ci după poftele lor îşi vor îngrămădi învăţători să le răsfeţe auzul. Şi auzul şi-l vor întoarce de la adevăr şi către basme se vor abate. Tu însă fii treaz întru toate; îndură necazul; fă lucrare de Evanghelist; slujba ta fă-o deplin!"* (2 Tim 4,2–5). Cât de actual este Apostolul Pavel!

Dar, predica nu trebuie să se rezume doar la tâlcuirea Evangheliei pe care o citim şi o ascultăm în Biserică. Predica trebuie să înceapă înainte de rostire şi să continue şi după rostire şi ascultare. Înainte de rostire, să reflectăm la cuvântul sfânt (preoţii şi credincioşii, deopotrivă), iar după rostire şi auzire, să vestim acest cuvânt, mai departe, celor ce nu l-au ascultat. Astfel, toţi

rostim cuvântul Evangheliei lui Iisus: preoţii din ceea ce am învăţat, creştinii din ceea ce au auzit şi toţi, laolaltă, din ceea ce am trăit din el.

Acesta-i scopul ostenelii mele, concretizat în cartea de faţă: *oferirea spre rostire* a unor meditaţii biblice la cuvântul vieţii, ca ajutor omiletic celor ce îl vestesc şi spre folos celor ce îl vor asculta. Să nu uităm ce spune Sf. Pavel: *„Credinţa vine din auzire, iar auzirea vine prin cuvântul lui Hristos"* (Rom 10,17). Să auzim! Să învăţăm! Să rostim mai departe cuvântul vieţii! Aceasta trebuie să devină o datorie şi o misiune a fiecărui creştin.

În încropirea reflecţiilor şi a meditaţiilor biblice din cartea de faţă, n-am urmat o linie de abordare a subiectului potrivit uzanţei scolastice omiletice: motto, fraze introductive de pregătire aperceptivă a cititorului sau a auditorului, urmate, apoi, de tratarea şi actualizarea ideilor etc.

Din punctul meu de vedere, toată această preocupare riscă să risipească atenţia şi nu să o capteze; să îngreueze urmărirea ideilor şi nu să o faciliteze. Nu sunt în măsură să dau lecţii specialiştilor şi nici nu se vor astfel de idei a fi ghid pentru preocupări omiletice, ci ele sunt doar expresia unei convingeri personale, clădită pe o experienţă „de amvon", de misiune, nu de puţini ani.

Cred că împărţirile sofisticate ale Predicilor în: *Omilii*, *Predici tematice*, *Panegirice*, *Necroloage* etc., fiecare urmând o construcţie omiletică specifică, adesea extrem de sofisticată, au mai mult darul să complice mesajul, decât să-l simplifice în însuşirea lui.

Personal, cred că predica trebuie să cuprindă doar două părţi principale: *analiza* textului biblic şi *actualizarea mesajului* său pentru lumea contemporană, vizată fiind, în actualizare, sfera valorilor morale izolate, a problemelor sociale, politice, demografice, ecologice etc.

Aşa-zisele *Predici tematice* prezente, în ultimul timp, într-o avalanşă de material omiletic, dar care n-au nicio legătură cu textul biblic al Evangheliilor şi cu mesajul lui, înseamnă o propovăduire sterilă şi superfluă. Aşa se face că textul Evangheliei rămâne pe dinafară în predică, iar locul lui este luat de abordări tematice secundare. Acesta-i unul din motivele majore pentru care Predica nu mai are roade în viaţa omului modern şi nici nu i se mai acordă importanţa cuvenită. Doar abordarea textului biblic îi dă consistenţă şi stârneşte interes pentru ea.

Cred, iarăşi, că Predica de azi, din spaţiul eclezial românesc, trebuie să (re)descopere dimensiunea ei biblică şi exegetică! Predica trebuie să fie, deopotrivă, o *interogaţie* pentru Biserică şi o *provocare* pentru societate. Nici una dintre aceste caracteristici nu va fi atinsă dacă predica se va înstrăina de textul biblic şi de mesajul său.

În cartea de faţă am abordat doar pericopele Evangheliilor duminicale. Modul de abordare a textului este unul simplu:

1 – *Contextualizarea* celor relatate de către Evangheliști;

2 – *Analiza textului biblic* din perspectiva relevanței lui exegetice și *accentuarea mesajului* său pentru omul de azi;

3 – *Unele referințe bibliografice în note de subsol.*

Această din urmă caracteristică nu se obișnuiește în așa-zisele „Cărți de Predici". Eu am folosit-o cu un dublu scop:

a – pentru a-i oferi cititorului, care poate fi și un teolog biblist, o minimă referință bibliografică vizavi de materialul folosit de autor spre documentare sau din care s-a inspirat;

b – pentru a-i deschide, tot cititorului, cu precădere preotului, și alte perspective de interpretare vizavi de un text, de o ipoteză, de o părere, de o viitoare abordare tematică.

Tot ca o caracteristică aparte a modului de abordare a textului Evangheliilor se înscrie și partea ultimă a fiecărei analize, intitulată: *„Alte teme spre reflecție, din Evanghelie"* prin care am încercat să sugerez propovăduitorului mai multe subiecte spre meditație pentru o diversificare tematică a predicii pentru mai mulți ani, dar și pentru o lărgire a orizontului său ideatic.

Literatura menționată în Bibliografia selectivă este aleasă după propria opinie a autorului cărții, legată de relevanța biblică a unui material, care ar putea să fie folosit în încropirea unei predici (cu precădere, Comentarii biblice), și nu după criterii tradiționalist omiletice.

Cartea se adresează deopotrivă clericilor, studenților teologi și, nu în ultimul rând, creștinilor mireni. Toți pot afla ceva în ea: unii cuvânt spre rostire, iar alții cuvânt spre mângâiere și zidire.

Așadar, *putere în cuvânt*, **vorbitorului,** și *ușă deschisă a inimii*, **ascultătorului!**

Autorul

Cluj-Napoca,
Nașterea Sf. Ioan Botezătorul, 2015

Abrevieri

AsSeign	– Assemblées du Seigneur
Bib	– Biblica
BibS	– Biblische Studien
BK	– Bibel und Kirche
BZ	– Biblische Zeitschrift
EThR	– Études théologiques et religieuses
EvQ	– The Evangelical Quarterly
Exp Tim	– Expository Time
EvT	– Evangelische Theologie
HTR	– Harvard Theological Review
JBL	– Journal of Biblical Literature
JSNT	– Journal for the Study of the New Testament
JTS	– The Journal of Theological Studies
LouvStud	– Louvain Studies
NRT	– La nouvelle Revue Théologique
NTC	– New Testament Commentary
NTS	– New Testament Studies
NovT	– Novum Testamentum
RB	– Revue biblique
StEv	– Studia Evangelica
TLZ	– Theologische Literaturzeitung
ThZ	– Theologische Zeitschrift
ThWNT	– Theologisches Wörterbuch zum Neun Testament
Tyn B	– Tyndale Bulletin
VSpir	– Vie spirituelle
WTJ	– Westminster Theological Journal
ZNW	– Zeitschrift für die neutestamentliche Wissenschaft
ZTK	– Zeitschrift für Theologie und Kirche

I.

Învierea Domnului

Învierea Domnului – începutul unei noi creații

Duminica Învierii

In 20,19–23

„19 Deci, fiind seară în acea zi de-ntâi a săptămânii, și ușile fiind încuiate acolo unde ucenicii erau adunați de frica Iudeilor, a venit Iisus și a stat în mijloc și le-a zis: „Pace vouă!" 20 Și zicând acestea, le-a arătat mâinile și coasta Sa. Deci s-au bucurat ucenicii văzându-L pe Domnul. 21 Atunci Iisus le-a zis iarăși: „Pace vouă! Așa cum Tatăl M-a trimis pe Mine, tot astfel și Eu vă trimit pe voi". 22 Și zicând acestea, a suflat asupra lor și le-a zis: „Luați Duh Sfânt!, 23 cărora le veți ierta păcatele, li se vor ierta; cărora le veți ține, ținute vor fi".

Exclamația *„Hristos a Înviat!"* și răspunsul *„Adevărat a înviat!"* nu reprezintă un salut și un răspuns la salut, ci o mărturisire de credință cu implicații și responsabilități, cu totul aparte, pentru întreaga creștinătate.

Despre Învierea lui Iisus, ca act în sine, nu știm nimic. Nimeni n-a relatat un cuvânt despre ea, pentru că Învierea n-a avut martori, nu pentru că n-ar fi putut să fie, ci pentru că erau de prisos. Învierea nu putea fi văzută, înțeleasă și relatată de nimeni. Învierea a fost un act dumnezeiesc mai presus de puterea de înțelegere a omului, acesta fiind și motivul pentru care ea a fost, este și va fi, și greu de crezut. De aceea, ceea ce Evangheliștii relatează sunt doar arătările Domnului Înviat și efectele Învierii asupra omului, asupra materiei, asupra cosmosului întreg.

Prin Învierea Sa, Mântuitorul Hristos a clarificat, cu puterea evidenței, câteva adevăruri esențiale: mai întâi, cu privire la Persoana Sa, apoi cu privire la om și la destinul său și, nu în ultimul rând, cu privire la Universul întreg.

Dacă Hristos n-ar fi înviat, mormântul Său ar fi însemnat și mormântul credinței în El. Dar, Hristos a înviat din morți, dovedind prin aceasta, cu putere, că este Fiul lui Dumnezeu. Sf. Pavel este explicit în acest sens: *„Iar după Duhul Sfințeniei rânduit Fiu al lui Dumnezeu, întru putere, prin învierea din morți, Iisus Hristos, Domnul nostru"* (Rom 1,4). Și, despre toate acestea, vorbesc arătările Domnului Înviat.

În cele ce urmează, legat de însemnătatea „Praznicului praznicelor și Sărbătoarea sărbătorilor" aș dori să reflectăm puțin la una dintre arătările Domnului înviat, și anume, la *apariția lui Iius în fața Ucenicilor în seara Învierii* (In 20,19–23)[1], inclusă, de către unii bibliști, într-o categorie a așa-ziselor arătări, numite și *mistice*, care explică sensul Învierii asupra întregii creații.[2]

1. Istorisirea arătării

În aceeași zi în care s-a arătat și i-a vorbit Mariei Magdalena, adică în ziua Învierii Sale, Mântuitorul Hristos li s-a arătat și Ucenicilor Săi care, temându-se de uneltirile iudeilor, se aflau adunați și închiși undeva, în Ierusalim, într-o casă oarecare, probabil identică cu aceea menționată în FAp 1,13 și 12,12. Arătarea este înregistrată de către Evanghelistul Ioan în cap. 20 al Evangheliei sale. Acestora Mântuitorul Înviat li se arată într-un chip minunat. Apare în fața lor într-o ipostază, care depășește cauzalitatea strict imanentă a condiției umane și puterea rațiunii de a se raporta firesc la fenomenul obișnuit al existenței unei persoane. Și anume, pătrunde cu trupul prin ușile încuiate în casa în care ei se găseau. Iată ce scrie Sf. Ioan: *„Și fiind seară, în ziua aceea, întâia a săptămânii, și* ***ușile fiind încuiate*** *acolo unde erau adunați Ucenicii de frica iudeilor,* ***a venit Iisus, a stat*** *în mijloc și le-a zis: Pace vouă! Și zicând acestea,* ***le-a arătat mâinile și coasta Sa.*** *Deci* ***s-au bucurat ucenicii*** *văzând că* ***este Domnul.*** *Și le-a zis iarăși... Precum m-a trimis pe Mine Tatăl, Vă trimit și Eu pe voi. Și zicând acestea* ***a suflat*** *asupra lor și le-a zis: Luați Duh Sfânt! cărora le veți ierta păcatele, vor fi iertate, și cărora le veți ține, vor fi ținute"* (In 20,19–23).

Cele petrecute în seara zilei Învierii și descrise de către Evanghelistul Ioan marchează, între altele, două aspecte esențiale ale misterului pascal:

1. realitatea pătrunderii lui Iisus, cu trupul, prin ușile încuiate, eveniment care depășește puterea de înțelegere a minții omenești;
2. schimbarea condiției Apostolilor, din cea de *chemați*, în cea pascală, de **trimiși**, prin umplerea lor de puterea Duhului Sfânt prin actul vizibil al suflării acestuia asupra lor.

Cât privește primul aspect, Sf. Chiril al Alexandriei spune că *„Iisus a acceptat să se arate cum fusese înainte, ca să nu se creadă că poartă altă formă decât aceea în care a pătimit moartea pe cruce".*[3]

[1] Este foarte probabil ca relatarea din Luca 24,36–49 să fie o paralelă la Ioan 20,19–23.

[2] Vezi Georges ZEVINI, *Commentaire spirituel de L'Evangile de Jean*, Paris 1996, II, 208. R, BROWN, *The Gospel according to John (XIII–XXI)*, The Anchor Yale Bible, New Haven and London 1974, 972 urm.

[3] Sf. CHIRIL al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, în Col: „Părinți și Scriitori Bisericești" (PSB) 41, București 2000, 1152.

Referitor la cel de-al doilea aspect al acestei arătări, observăm că trimiterea Apostolilor în misiunea post-pascală este legată de darul și de puterea Duhului Sfânt. Prin actul împărtășirii Sf. Duh condiția și misiunea lor este, de acum, total schimbată. Ei sunt trimiși cu autoritatea și cu puterea cu care El Însuși a fost trimis de către Tatăl Său. Așadar, Hristos nu-i trimite, în noua lor misiune, doar cu cuvântul, ci întărește această trimitere și printr-un act vizibil al împărtășirii Sf. Duh.

Pentru a indica transmiterea Duhului Sfânt Apostolilor, de către Iisus, Evanghelistul Ioan folosește verbul **„ἐμφυσάω** *(emfisao)"* – *a sufla*, și care, în Noul Testament, apare numai în acest loc: *„Și zicând acestea* ***a suflat*** *(ἐνεφύσησεν) asupra lor și le-a zis: Luați Duh Sfânt!..."* (In 20,22).

Ținând seama de faptul că în Vechiul Testament acest verb este folosit, de asemenea, foarte rar și numai în situații bine determinate ca, spre exemplu, în *Facere 2,7*, indicând „suflarea" de către Dumnezeu a duhului de viață dătător în primul om creat, iar în *Iezechiel 37,9* descriind noua viață a oaselor înviate, putem spune că, prin întrebuințarea sa, Sfântul Ioan voia să sugereze un *nou act creator*, specific zilei Învierii. În locul omului vechi a cărui suflare de viață este cerută înapoi, la moarte (Ps 90,3; Lc 12,20), apare un om nou, care face parte dintr-un veac nou și al cărui duh sfânt rămâne veșnic în el (cf. 1 Cor 15,45 urm.).

În acest sens, gestul Domnului înviat, de a sufla asupra Apostolilor puterea Duhului Sfânt, devenea *semnul unei noi creații, născută în ziua Învierii, din noua condiție și putere a Celui Înviat*. Actul suflării Duhului Sfânt asupra Apostolilor concide și cu momentul instituirii *preoției sacramentale* a Bisericii, de succesiune apostolică, dar și a instituirii *Tainei Pocăinței* sau a Spovedaniei.[4] Prin Preoție se continuă lucrarea Duhului Sfânt în lume, iar prin taina Pocăinței, prin același Duh Sfânt, care iartă păcatele, prin mijlocirea preotului, omul trece de la statutul de om păcătos, supus consecințelor devastatoare ale păcatului, la cel nou, de făptură înnoită prin lucrarea Duhului.

Astfel, prin trimiterea Apostolilor încărcați cu puterea Duhului, cu misiunea de a-I continua și actualiza opera, se inaugura apariția în lume, din ziua învierii, a **noului Israel**, a noului popor al lui Dumnezeu, ca o mărturie sigură a adevărului învierii lui Hristos și a efectelor ei în lume.

Cât privește primul aspect, cel al pătrunderii lui Iisus cu trupul prin ușile încuiate, se poate afirma că acest lucru a devenit posibil datorită faptului că materia trupului lui Hristos a devenit, prin înviere, una spiritualizată, ceea ce înseamnă că, prin actul învierii, materia, istoria în generalitatea ei, este

[4] Stelian TOFANĂ, „Jesus Appeareance to the Ten Disciples and its theological Dimension (John 20,19–23). An Orthodox Exegetical Perspective", în: *Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Theologia Orthodoxa*, LII, 2, 2007, 13–24.

destinată ridicării într-un plan superior celui prezent, şi anume, în cel al vieţii incoruptibile şi fără de moarte, în planul pnevmatizat, unde nu mai domnesc procesele uniforme ale materiei, ale existenţei naturale, ci legile şi puterea Duhului, prin care se face transparent trupul, materia din el, dobândind cu totul alte legi ale fiinţării şi devenirii ei. Altfel spus, trupul înviat al lui Iisus dovedeşte că există şi va exista şi o altă spaţialitate, o altă materialitate a vieţii şi a lumii. Însă, felul în care se va realiza sinteza dintre forma de prezenţă a spiritului şi cea a trupului, dintre spaţialitate şi supra-spaţialitate, se va cunoaşte, deplin, abia după trecerea chipului actual al lumii.[5]

Aşadar, în comuniunea cu trupul înviat al lui Hristos suntem şi noi conduşi spre înviere şi nestricăciune, spre incoruptibilitate şi transparenţă, spre un alt mod de a fi, iar, în cele din urmă, spre maximă transfigurare şi cunoaştere deplină a sensului *noii existenţe şi a noii lumi, a noii creaţii,* născute din actul Învierii lui Iisus din morţi. Lumina învierii Sale va lumina, astfel, raţiunea de a fi a tuturor lucrurilor. Trupul înviat al lui Iisus, pătruns prin uşile încuiate, devine etalon al acestei noi creaţii, născută în ziua Învierii.[6]

Într-una din cântările Praznicului Învierii se spune lămurit acest lucru: *„Acum toate s-au umplut de lumină, şi cerul şi pământul şi cele dedesubt"*[7]. **Cerul** s-a luminat, în sensul că îngerii au înţeles şi ei mult mai mult din apelul pe care Dumnezeu Tatăl l-a făcut omului, prin întruparea, moartea şi învierea Fiului Său; **pământul** s-a luminat, văzându-şi existenţa şi conţinutul său spiritualizate; iar **cele dedesubt – iadul** – s-a luminat în sensul că cei de acolo au cunoscut pentru totdeauna că există şi un cer, pe care ei l-au refuzat.

2. Mesajul Praznicului

Dar, pentru a putea pătrunde şi înţelege lumina Învierii este nevoie de curăţirea noastră spirituală. Acelaşi Canon al Învierii exprimă acest imperativ astfel: *„Să ne curăţim simţirile şi să vedem pe Hristos strălucind cu neapropiată lumină a Învierii. Şi cântându-I cântare de biruiţă, luminaţi să-L auzim zicând: Bucuraţi-vă!"*[8].

Cât priveşte certitudinea devenirii şi a transformării noastre în a *fi-ul spiritului,* pentru totdeauna, ea este cântată în cuvintele aceluiaşi Canon: *„Prăznuim omorârea morţii, sfărâmarea iadului şi începătura altei vieţi veşnice..."*[9].

[5] Vezi Dumitru STĂNILOAE, *Iisus Hristos sau restaurarea omului*, Sibiu 1943, 334.

[6] „Avec le don de l'Esprit Saint, oeuvre du Christ ressuscite, un monde nouveau commence" (cf. Georges ZEVINI, *Commentaire spirituel de L'Evangile de Jean*, II, 211).

[7] „Utrenia Învierii", Cântarea a III-a, *Penticostar*, Ediţie jubiliară, Detroit 2005, 18.

[8] „Utrenia Învierii", Cântarea I, *Penticostar*, 18.

[9] „Utrenia Învierii", Cântarea a VII-a, *Penticostar*, 23.

Această devenire, transformare, spiritualizare a vieţii noastre începe, aşadar, de acum, din noaptea Învierii.

O altă cântare a praznicului Învierii exprimă magistral şi acest adevăr: *„Cât este de sfântă cu adevărat şi mult prăznuită această noapte de mântuire şi strălucită, mai înainte vestitoare fiind a zilei celei purtătoare de lumină a Învierii..."*[10].

Dar, pentru a ne „lumina cu prăznuirea", a putea pătrunde mesajul Învierii Domnului, a mărturisi responsabil: *„Hristos a înviat!"* şi a răspunde, la fel de responsabil: *„Adevărat a înviat!"*, trebuie împlinite **patru** *cerinţe* sau *condiţii pascale*, exprimate, la fel, într-una din profundele cântări ale Canonului „Praznicului praznicelor şi Sărbătoare a sărbătorilor", stringent necesare pentru lumea în care trăim, scelerată de păcate abominabile şi răutăţi triviale.

Iată aşadar, ce ni se spune şi ce ni se cere:

„Ziua Învierii!

1. *Şi **să ne luminăm** cu prăznuirea şi unul pe altul:*
2. ***să ne îmbrăţişăm***
3. ***să zicem „fraţilor" şi celor ce ne urăsc pe noi***
4. ***să iertăm toate pentru înviere**". Şi (numai – n.n.) aşa să strigăm: „Hristos a înviat din morţi, cu moartea pe moarte călcând, şi celor din morminte viaţă dăruindu-le".*[11]

Alte teme spre reflecţie din textul biblic:

1. *Pacea ca dar al Învierii şi al Naşterii. Nuanţele teologice comparative ale darului păcii*
2. *„Identitatea" dintre misiunea Preoţiei Bisericii şi cea a lui Iisus*
3. *Bucuria Învierii la graniţa dintre mirare şi îndoială*

[10] „Utrenia Învierii", Cântarea a VII-a, *Penticostar*, 18.

[11] „Utrenia Învierii", Slava de la Laude, *Penticostar*, 26.

De la mormântul gol, la credința pascală

Duminica Învierii

In 20,1–10

„Iar în ziua cea dintâi a săptămânii, Maria Magdalena a venit la mormânt dis-de-dimineață, fiind încă întuneric, și a văzut piatra ridicată de pe mormânt. 2 Atunci a alergat și a venit la Simon Petru și la celălalt ucenic – cel pe care-l iubea Iisus – și le-a zis: „L-au luat pe Domnul din mormânt și nu știm unde L-au pus...". 3 Deci a ieșit Petru, ca și celălalt ucenic, și veneau la mormânt. 4 Și alergau amândoi împreună, dar celălalt ucenic alerga înainte mai repede ca Petru și a sosit cel dintâi la mormânt. 5 Și, aplecându-se, a văzut giulgiurile odihnindu-se, dar n-a intrat. 6 A venit și Simon Petru, urmându-i, și a intrat în mormânt și a văzut giulgiurile odihnindu-se; 7 Și marama care fusese pe capul Său nu se odihnea laolaltă cu giulgiurile, ci, învăluită, într-un loc deoparte. 8 Atunci a intrat și celălalt ucenic, care venise întâi la mormânt, și a văzut și a crezut. 9 Fiindcă ei încă nu știau Scriptura, că El trebuia să învie din morți. 10 Și s-au dus ucenicii iarăși la ai lor".

În relatările sale despre învierea Domnului, atenția Evanghelistului Ioan este îndreptată, cu precădere, spre descoperirea *mormântului gol* și spre câteva dintre arătările lui Iisus Înviat, neîntâlnite în istorisirile celorlalți Evangheliști (arătarea Domnului Mariei Magdalena, Ucenicilor fără Toma și cu Toma, arătarea de la Marea Tiberiadei – In 20–21). Aceste descrieri nu au numai caracteristica unei simplități narative remarcabile, ci și pe cea a unei complexități literare și a unei profunzimi teologice cu totul aparte.

Autorul Evangheliei a IV-a preia, de fapt, fapte istorice și teme teologice deja cunoscute în tradiția sinoptică, numai că el le prezintă într-un cadru foarte original și într-o manieră cu totul proprie. Cu toate că Evanghelistul e preocupat, în primul rând, de evidențierea semnificației apologetice și teologice a actului Învierii, el nu neglijează însă, valoarea istorică a ceea ce relatează. Din această perspectivă, putem spune că ne aflăm în fața unei

multiplicări de formulări legate de experierea Domnului înviat, cunoscute în Noul Testament și folosite în Biserica primară.

Această varietate de formule catehetice, mărturisiri de credință, rugăciuni, relatări, arată că învierea se găsea în centrul vieții liturgice a primilor creștini, guvernând viața și manifestările lor. Acest lucru este ușor de înțeles: credința primilor creștini s-a născut din înviere, care a dat istoriei în care ei trăiau, o altă dimensiune de înțelegere: *existența umană nu se încheie în fața mormântului.* Acest adevăr a fost magistral exprimat de Apostolul Pavel, cu câteva decenii înainte de scrierea Evangheliei după Ioan: *„Iar dacă nădăjduim în Hristos numai în viața aceasta suntem mai de plâns decât toți oamenii. Dar, acum, Hristos a înviat din morți, făcându-se începătură a învierii celor adormiți"* (1 Cor 15,19–20).

1. Credința pascală se naște din „mormântul gol"[12]

În contextul relatării ioaneice a evenimentului Învierii, una din multiplele întrebări care se poate pune, este și aceasta: *Cum au ajuns Ucenicii să creadă în Hristos Cel Înviat?* Ultimele două capitole din Evanghelia după Ioan ne explică clar acest lucru, dar într-un mod diferit de Evangheliștii sinoptici. În timp ce Sinopticii pun accentul pe proclamația „Hristos a înviat cu adevărat" (cf. Mc 16, 6; Mt 28, 6–7; Lc 24, 5–6. 34), Ioan înțelege sensul Învierii prin prisma *semnelor* prezenței Domnului Înviat și ale diferitelor întâlniri cu ucenicii Săi. Pentru Evanghelistul Ioan, Iisus înviat nu este altul decât Cel care fusese crucificat, iar apoi, după moartea Sa, pus într-un mormânt. Prin urmare, Crucea nu a însemnat o înfrângere, o umilire a lui Iisus, ci începutul slavei, care continuă în înviere și se desăvârșește în actul întoarcerii lui Iisus la Tatăl, adică în plenitudinea slavei Treimice. Cel înviat trăiește acum într-o condiție nouă și, pentru a-L întâlni, singurul drum este credința în învierea Sa.

Tema credinței pascale apare în diferite scene ale capitolului 20 pe care Evanghelistul Ioan le și leagă între ele:

- *credința personală* (primele două scene: Petru și Ucenicul iubit – v. 1–10; Maria Magdalena – v. 11–18)
- *credința colectivă (comunitară)* (celelalte două scene: – a Ucenicilor fără Toma – v. 19–25; a Ucenicilor cu Toma – v. 26–29).[13]

---

[12] Vezi o dezvoltare a acestui subiect: Constantin PREDA, *Învierea Mântuitorului în memoria narativă a Evangheliilor*, Ed. „Basilica", București 2010, 213–223; Stelian TOFANĂ, „De la mormântul gol la credința pascală. O viziune ioaneică (In. 20,1–10)", în rev. *Renașterea*, 4, aprilie 2007, 3.

[13] Vezi amănunte, Georges ZEVINI, *Commentaire spirituel de L' Evangile de Jean*, II, 196.

Credința progresează de la o scenă la alta și se aprofundează pe parcursul înțelegerii personale, dar și comunitare, a actului învierii lui Iisus, ceea ce pune în evidență relația dintre „a vedea" și „a crede". Relatările din capitolul 20 avansează printr-o mișcare continuă, spre proclamarea finală: *„Fericiți cei ce n-au văzut și au crezut"* (In 20,29). Acesta este, de fapt, punctul final al itinerariului credinței pascale în relatare ioaneică: **credința pascală dincolo de evidențe și probe**. *Dar, ea începe, totuși, **în mormântul gol** cu o evidență: mahrama și giulgiurile singure zăcând.* Acestea nu erau încă proba definitivă; întâlnirea cu Domnul înviat va avea loc ceva mai târziu.

Prima care descoperă mormântul gol este Maria Magdalena. Dar, pentru ea, mormântul gol nu a însemnat nașterea credinței pascale, ci o teribilă confuzie între nedumerire și necunoaștere. Iată ce spune Ioan Evanghelistul: *„Iar în ziua întâia a săptămânii (duminica), Maria Magdalena a venit la mormânt dis-de-dimineață, fiind încă întuneric, și a văzut piatra ridicata de pe mormânt. Deci, a alergat și a venit la Simon-Petru și la celălalt ucenic pe care-l iubea Iisus, și le-a zis: Au luat pe Domnul din mormânt și noi nu știm unde L-au pus"* (20,1–2).

Aceste două versete relatează ceea ce s-a întâmplat cu adevărat în dimineața primei zile a săptămânii, protagonistă fiind Maria Magdalena. Scena este asemănătoare cu cea descrisă de tradiția sinoptică (cf. Mc 16,1–8; Mt 28,1–10; Lc 24,1–12), cu elemente comune tuturor Evangheliștilor: *„ziua dintâi a săptămânii"*, *„dis-de-dimineață Maria Magdalena s-a dus la mormânt"* și *„piatra fusese luată"* (v. 1). Relatarea lui Ioan se distinge, însă, de celelalte trei, prin câteva amănunte, și anume: Maria Magdalena vine singură la mormânt și nu împreună cu alte femei; ea nu intră în mormânt și nu-i întâlnește pe îngeri. Așadar, nu aceștia îi anunță învierea lui Hristos și nici nu-i transmit vreun mesaj destinat Apostolilor. În Evanghelia a IV-a, Maria Magdalena descoperă singură că piatra a fost dată la o parte de la ușa mormântului și, bulversată, duce această veste ucenicilor. Cele două versete conțin însă esențialul a ceea ce s-a întâmplat și servește de introducere la ceea ce urmează, adică vizita Ucenicilor la mormântul gol.

Așadar, în episodul preliminar, având în prim-plan pe Maria Magdalena, Evanghelistul nu caută decât să precizeze **data** învierii: *„ziua dintâi"*, *după sabat*; **ora**: *„dis-de-dimineață, pe când era încă întuneric"*; **descoperirea**: *„piatra fusese luată de pe mormânt"* și **relația dintre această întâmplare și ucenicii Domnului**, Petru și „Ucenicul iubit", în special.

Vizita matinală a Mariei la mormânt are drept scop furnizarea unei știri și semnalarea unei probleme pe care autorul o rezumă în cuvintele adresate de Maria Magdalena lui Petru și celuilalt Ucenic: *„Au luat pe Domnul din mormânt și nu știu unde l-au pus"* (In 20,2). Fără a se gândi la sensul profund al cuvintelor sale, Maria anunță prima dovadă a învierii, și anume, faptul că

mormântul este gol. Vestea îi determină pe Ucenici să constate ei înșiși acest eveniment bulversant. De acum, noaptea spirituală în care ei au fost scufundați va lăsa loc *experienței credinței pascale, care începe cu mormântul gol*, semn al prezenței Celui Înviat.

Aflând, așadar, de la Maria Magdalena, că piatra fusese luată de pe mormânt și că trupul lui Iisus nu mai era acolo, Petru și „Ucenicul iubit" aleargă spre locul unde fusese pus trupul mort al lui Iisus. Cei doi ucenici care-L urmaseră pe Iisus în evenimentele dureroase ale pătimirii Sale (cf. In 18,15–16) se află din nou împreună, alergând cu o încredere reînnoită pentru a-L reîntâlni pe Învățătorul lor, în ciuda înfrângerii de pe Golgota. „Ucenicul iubit" aleargă mai repede decât Petru și ajunge cel dintâi la mormânt *„și, aplecându-se, a văzut giulgiurile puse jos, dar nu a intrat"* (In 20,5). În cele din urmă, ajunge și Simon Petru, intră în mormânt *„și a văzut giulgiurile puse jos, iar mahrama, care fusese pe capul Lui, nu era pusă împreună cu giulgiurile, ci înfășurată, la o parte, într-un loc"* (In 20,6–7).

Așadar, cei doi Apostoli ai lui Iisus se aflau în fața mormântului gol. Fiecare, cu personalitatea sa, trăiește *experiența căutării semnelor vizibile ale Domnului înviat*. „Ucenicul iubit" ajunge înaintea lui Petru la mormânt. Oare de ce? Doar pentru că era mai tânăr? Cu siguranță că tinerețea l-a făcut mai iute, dându-i posibilitatea să ajungă primul la mormânt. Dar, credem că, dincolo de elanul tinereții sale, era altceva care-l mâna în grabă spre mormânt: *dragostea* și *devotamentul* special pentru Învățătorul său. Poate că tocmai aceste calități au determinat și dragostea aparte a Domnului pentru el, motiv pentru care, în Evanghelia a IV-a, apare în mai multe ipostaze sub acest nume de *„Ucenicul, pe care îl iubea Iisus"* (In 13,23; 19,26; 21,7).

În drum spre mormânt, Petru merge mai încet, dar primește din partea celuilalt Ucenic privilegiul de a intra cel dintâi în el. În mormânt, Petru descoperă ordine perfectă: fâșiile de in au rămas la locul lor, ca și cum ar fi fost golite, iar mahrama „înfășurată era pusă la o parte, într-un loc", adică separat de giulgiuri (In 20,7). Petru se află acum în fața dovezilor Învierii și un fapt devine evident: *Trupul celui ce fusese mort nu a fost furat!* Dacă ar fi fost furat și n-ar fi înviat, ar fi fost luat din mormânt dimpreună cu giulgiurile în care fusese înfășurat la îngropare. Dar Iisus s-a eliberat El însuși de ele, ca un Dumnezeu, spre deosebire de Lazăr pe care l-au dezlegat alții, semn că adevărata descătușare de legăturile morții o poate face doar singur Dumnezeu. Așadar, Iisus lasă totuși, în mormânt, *o dovadă a învierii Sale*: **giulgiurile** și **mahrama**.

În acest moment, mormântul era gol de trupul lui Iisus, dar era plin de cea mai logică dovadă a învierii Sale: nimeni n-ar fi furat un trup gol și să lase giulgiurile în mormânt, care ar fi putut oferi și un ajutor însemnat pentru

descoperirea cât mai grabnică a făptaşilor. Se ştie că hoţii nu lasă în urma lor dovezi de identificare a faptei comise sau, cel puţin, se străduiesc să fie cât mai discreţi. Aşadar, trupul lui Iisus nu a fost furat; rămăşiţele contrazic clar logica oricărui furt. Din acest mormânt gol, şi totuşi plin, se va naşte apoi credinţa pascală şi post-pascală a primilor Ucenici, sosiţi la mormânt. Ioan Evanghelistul o spune explicit: *„Atunci a intrat şi celălalt ucenic care sosise întâi la mormânt şi* ***a văzut*** *şi* ***a crezut***" (In 20,8).

Aşadar, al doilea Ucenic, după ce a văzut şi el ceea ce remarcase Petru, îşi simte inima inundată de credinţă şi crede în semnele evidente ale Domnului înviat. Dar, nu e vorba încă de credinţa totală în înviere; pentru aceasta era necesar ca Ucenicul să înţeleagă Scripturile (cf. Lc 24, 25), iar, mai apoi, să-L vadă pe Domnul înviat, în persoană. Ucenicii nu erau pregătiţi pentru revelaţia misterului pascal, astfel că devin incapabili să înţeleagă, din Scripturi, semnele învierii Domnului. Triplul semn: cel al *pietrei date la o parte*, al *mormântului gol* şi al *mahramei împăturită* cu grijă şi aşezată într-un mod cu totul special în mormânt, indica un adevăr a cărui semnificaţie trebuia să fie arătată mai deplin, iar Apostolul, cu o speranţă plină de încredere, aşteaptă această interpretare.[14]

După ce *au găsit mormântul gol* şi dovezile învierii, Ucenicii „s-au dus iarăşi la ai lor" (In 20,10), fără să fi înţeles pe deplin evenimentul învierii, dar, cu siguranţă, plini de uimire din pricina celor ce s-au întâmplat şi au văzut ei, cu ochii proprii. Aşadar, cei doi se reîntorc în lumea lor de incertitudini, de îndoieli, dar şi de speranţă. Doar despre Ucenicul iubit se spune că, după ce a văzut, „a crezut" datorită dovezilor oferite de fâşiile de pânză şi de mahrama înfăşurată mai aparte şi pusă „la un loc". Pentru „Ucenicul iubit" acesta era preludiul credinţei pascale totale, care se va desăvârşi la vederea Domnului înviat şi căreia îi va da expresie deplină la Marea Tiberiadei (cf. In 20,19; 21,7).

2. De la „mormântul gol" la credinţa de azi

Episodul *„mormântul gol"* ne situează la începutul drumului credinţei pascale a comunităţii ucenicilor. Este, deci, o credinţă care vine prin vedere. Ea nu este credinţa posterităţii pascale, a noastră, a celor de azi, care se naşte şi trăieşte prin mărturia altora, a celor care au văzut şi au crezut. Credinţa post-pascală a creştinătăţii nu mai este credinţa argumentelor vizibile, directe, ci credinţa argumentelor nepalpabile, indirecte.

Se pune acum o întrebare: *Care este semnificaţia acestei scene în lumina vieţii Bisericii creştine din toate timpurile? Ce semnificaţie au dovezile materiale ale Învierii lui Iisus pentru omul credincios sau necredincios?* Răspunsul la aceste întrebări

[14] Vezi Georges ZEVINI, *Commentaire spirituel de L'Evangile de Jean*, II, 201.

poate veni dintr-o varietate de nuanţări ale episodului tratat. În Biserica şi în creştinătatea tuturor vremurilor, aflată în căutarea dovezilor Învierii, pot fi întâlnite diverse temperamente, diferite mentalităţi: *iubirea Mariei, intuiţia „Ucenicului iubit", încetineala lui Petru etc. Este vorba de tipuri diferite de inimi, mentalităţi, raţiuni care toate caută dovezile prezenţei Domnului înviat.* Dar toţi, dacă fac cu adevărat parte din Biserică, au în comun dorinţa arzătoare ca Iisus să se afle printre ei.

Aşadar, creştinătatea numără în sânul ei diferite daruri spirituale, de unde şi diversitatea de atitudini: unii sunt mai rapizi, alţii mai lenţi; unii cred mai repede, alţii mai anevoie; unii cer dovezi raţionale, directe, alţii se mulţumesc cu acelea spirituale, indirecte. Într-un fel, toate aceste atitudini sunt complementare, întrucât toate ajută la căutarea şi înţelegerea comună a semnelor prezenţei în lume a Domnului înviat, în ciuda diversităţii reacţiilor în faţa minunii.

În episodul tratat găsim exemplul unei *colaborări în diversitate*; fiecare spune celuilalt puţinul pe care l-a văzut şi împreună reconstruiesc sensul credinţei pascale, acolo unde semnele prezenţei Domnului par să fi dispărut. Când dovezile prezenţei lui Iisus lipsesc, trebuie să cauţi din nou comunicarea cu ceilalţi, convins fiind că Dumnezeu este prezent şi ne vorbeşte. Dacă, în comunitatea primilor ucenici ai lui Iisus, Maria Magdalena nu ar fi procedat astfel, împărtăşind ceea ce ştia; dacă cei doi ucenici n-ar fi alergat la mormânt şi dacă nu s-ar fi ajutat unul pe altul, Învierea lui Iisus ar fi rămas neînţeleasă de către ei. Doar *căutarea comună* şi ajutorul reciproc le-au permis, în cele din urmă, să se regăsească reuniţi în recunoaşterea semnelor Domnului.[15]

Aşadar, izvorul credinţei pascale şi post-pascale a omenirii este taina ***mormântului gol***. O ciudată dimineaţă din istoria omenirii, una a dezamăgirii şi nedumeririi devine, astfel, trecerea de la vederea şi înţelegerea real-fizică a învierii, bazată pe argumente palpabile, la cea spiritual-tainică a Scripturii şi a mărturiei creştine indirecte a creştinătăţii post-pascale.

Din această perspectivă, „senzaţionala" descoperire a „sicriului lui Iisus", romanul „Codul lui Da Vinci"[16] sau apocrifa „Evanghelia lui Iuda"[17] etc. nu sunt nimic mai mult decât o literatură de senzaţie şi ficţiune literară, cu scopuri, pe de o parte pur comerciale, care i-au îmbogăţit şi-i îmbogăţesc fabulos pe unii, iar, pe de altă parte, o încercare de atac virulent la adresa creştinismului a cărui spiritualitate, cu ancorarea existenţei umane în veşnicie, prin umanitatea îndumnezeită şi înviată a lui Iisus, nu se mai pliază

[15] Vezi Georges ZEVINI, *Commentaire spirituel de L'Evangile de Jean*, II, 201–202.

[16] Dan BROWN, *Codul lui Da Vinci*, Ed. „Rao", Bucureşti, 2004.

[17] Rodolphe KASSER, Marvin MEYER, Gregor WURST, *The Gospel of Judas from Codex Tchacos*, Washington, D.C., 2006.

pe structura unei societăți secularizate, cum este cea de azi, în care obiectivul unora nu este altul decât de a vinde și, astfel, de a se îmbogăți, sărăcindu-i pe cumpărători, debusolându-i și dezorientându-i în drumul credinței lor spre întâlnirea finală cu Domnul înviat, Stăpânul crucificat, dar, în același timp, și preaslăvit, al istoriei lumii.

Dacă Iisus n-a înviat, istoria omenirii se desfășoară atunci doar pe axa orizontală a curgerii ei, cea verticală, *imanent – transcendent*, fiindu-i total străină. În acest caz, omul despuiat de divin și implicit de o responsabilitate eshatologică, nu rămâne decât un simplu instrument de consum, indiferent de ce natură este acesta. Creștinismul și Evanghelia se transformă, astfel, într-o frumoasă filosofie, morala sa, într-un cod etic dezangajant, iar omul într-un accident al istoriei. Oare, doar atât să mai rămână din taina „celei mai ciudate dimineți" din istoria omenirii? Credem că NU!

În taina *mormântului gol* se întâlnesc de 2000 de ani vederea fizică cu cea spirituală a Domnului Înviat. Credem că la „ospățul" lor va veni și „omenirea de mâine".

Alte teme spre reflecție din textul biblic:

1. *Credința din ne-vedere*
2. *Spre credința în înviere trebuie să alergăm. Petru și Ioan aleargă spre mormântul gol*
3. *Nevoia căutării comune a credinței pascale*

"PETRE DULFU"
BAIA MARE

Euharistie la Emaus?

La Praznicul Învierii

Lc 24,13–35

„Și iată că-n aceeași zi doi dintre ei mergeau la un sat care era departe de Ierusalim ca la șaizeci de stadii, al cărui nume era Emaus. 14 Și ei vorbeau între ei despre toate întâmplările acestea. 15 Și a fost că-n timp ce vorbeau și se întrebau între ei, Iisus Însuși, apropiindu-Se, mergea împreună cu ei. 16 Dar ochii lor erau ținuți ca să nu-L cunoască. 17 Și El le-a zis: „Ce sunt cuvintele acestea pe care le schimbați între voi mergând?" Iar ei s-au oprit și erau triști. 18 Și răspunzând unul cu numele Cleopa I-a zis: „Oare numai tu singur ești străin în Ierusalim și nu știi cele ce s-au întâmplat în el zilele acestea?" 19 Și El le-a zis: „Care?" Iar ei I-au răspuns: „Cele despre Iisus Nazarineanul, care era profet puternic în faptă și-n cuvânt înaintea lui Dumnezeu și a întregului popor; 20 cum L-au osândit la moarte arhiereii și mai-marii noștri și L-au răstignit. 21 Iar noi nădăjduiam că El este Cel ce avea să izbăvească pe Israel; și totuși astăzi este a treia zi de când s-au petrecut acestea. 22 Ci și niște femei de-ale noastre ne-au înspăimântat; ducându-se de dimineață la mormânt 23 și neaflându-I trupul, au venit zicând că vedenie de îngeri au văzut, care le-au spus că este viu. 24 Iar unii dintre noi s-au dus la mormânt și au găsit așa cum și femeile spuseseră, dar pe El nu L-au văzut". 25 Și El le-a zis: „O, nepricepuților, și cu inima zăbavnici a crede-n toate câte-au spus profeții! 26 Nu trebuia oare ca Hristos să pătimească acestea și să intre-ntru slava Sa?" 27 Și, începând de la Moise și de la toți profeții, le-a tâlcuit din toate Scripturile cele despre El. 28 Și s-au apropiat de satul unde se duceau, iar El Se făcea că merge mai departe. 29 Dar ei Îl rugau stăruitor, zicând: „Rămâi cu noi, că e spre seară și s-a plecat ziua". Și a intrat să rămână cu ei. 30 Și a fost că-n timp ce stătea împreună cu ei la masă, luând pâinea a binecuvântat și, frângând, le-a dat. 31 Și s-au deschis ochii lor și L-au cunoscut; dar El li S-a făcut nevăzut. 32 Și au zis unul către altul: „Oare nu ardea-ntru noi inima noastră când

905468

ne vorbea pe cale şi-n timp ce ne tâlcuia Scripturile?" 33 Şi-n ceasul acela sculându-se s-au întors la Ierusalim şi I-au găsit adunaţi pe cei unsprezece şi pe cei ce erau împreună cu ei, 34 care ziceau că Domnul cu adevărat a înviat şi I s-a arătat lui Simon. 35 Şi ei au povestit cele petrecute pe cale şi cum a fost El cunoscut de ei întru frângerea pâinii".

Temeiurile certitudinii Învierii lui Iisus au fost, în primul rând, arătările Sale. Iar, dacă cei cărora El li S-a arătat viu, după învierea Sa, ar fi murit înainte de a-i face pe alţii să creadă minunea, această evanghelie nu s-ar fi scris şi nici nu s-ar fi propovăduit astăzi.

Ultimul capitol al Evangheliei a III-a este dedicat, de autorul ei, evenimentelor zilei Învierii, adică tocmai argumentelor acesteia – *arătările*. Aici se găsesc relatate trei dintre acestea:

- arătarea îngerului femeilor venite la mormântul gol (24,1–12);
- arătarea la doi ucenici în drum spre Emaus (24,13–35);
- arătarea Apostolilor cărora le conferă viitoarea lor misiune (24,36–49).

În cele ce urmează, vom analiza succint una dintre aceste arătări, şi anume, celor doi pelerini, în drum spre Emaus (Lc 24,13–35).

1. În drum spre Emaus – împărtăşirea de Hristos prin cuvânt

Arătarea Domnului Înviat celor doi Ucenici în drum spre Emaus este o naraţiune contextuală, o simplă relatare a unei apariţii, lipsită de preocupări apologetice, dar încărcată, în schimb, de un profund caracter sacramental-liturgic.

Trişti pentru cele întâmplate în Ierusalim cu Acela în care şi-au pus nădejdea izbăvirii lui Israel şi împovăraţi, astfel, de întrebări fără răspuns, doi dintre Ucenicii[18] Mântuitorului Hristos, călătoreau, în chiar ziua învierii, spre un sat, numit de către Evanghelist, Emaus.[19] Pe cale discutau despre

[18] Expresia „doi dintre Ucenici" trebuie să se refere la vers. 9: *„Şi întorcându-se de la mormânt, pe toate acestea le-au vestit celor unsprezece şi tuturor celorlalţi"*. Aşadar, pe cei „doi" îi putem căuta fie între cei „Unsprezece", fie între „ceilalţi". Majoritatea exegeţilor sunt de părere că trebuie să fi fost din grupul „celorlalţi" (Vezi Gerhard MAIER, *Evanghelia după Luca*, vol. 4–5, Korntal, Germania şi Ed. „Lumina lumii", Oradea, 2013, 1006).

[19] Poziţia Emausului este controversată, azi. Unii exegeţi cred este vorba despre Amvasul de azi, la N–V de Ierusalim, alţii îl identifică cu El Cubebe, de asemenea, N–V de Ierusalim, iar alţii cred că este vorba de colonia romană Ammaus, situată la vest de Ierusalim. Totul este, însă, incert. Cei doi au putut să întreprindă o călătorie mai lungă, întrucât trecuse ziua de Sabat. Dar, întrucât au timp să se întoarcă la Ierusalim, în aceeaşi zi, trebuie să avem în vedere o localitate situată relativ aproape de Ierusalim (Vezi Gerhard MAIER, *Evanghelia după Luca*, 1006).

tot ceea ce s-a întâmplat în Ierusalim în ultimele zile (Lc 24,14). Dar, în timp ce discutau toate acestea, *Iisus însuşi, apropiindu-se, mergea împreună cu ei* (Lc 24,15). Cele două verbe, *„apropiindu-se"* şi *„mergea"*, rezumă întreg demersul lucanic al episodului „Emaus": *Prin Iisus, Dumnezeu se apropie de omenire, intră în istoria ei, călătoreşte cu noi cu toţi, dând sens destinelor noastre cotidiene*. Pentru Luca, familiaritatea lui Iisus înviat cu omul se prezintă ca parte constitutivă a realităţii Învierii. În compania Celui înviat, viaţa omului se scurge în toată simplitatea sa, cu incoerenţa şi imprevizibilul acesteia.

Dar, în drumul lor, cei doi nu-l recunosc pe Iisus, pentru că – spune Luca – *„ochii lor **erau ţinuţi** ca să nu-l cunoască"* (Lc 24,16).

Exprimarea Evanghelistului este enigmatică. Expresia *„ochii lor **erau ţinuţi**"* nu poate fi înţeleasă decât în sensul că lipsa recunoaşterii lui Iisus este corespunzătoare, mai degrabă, **orbirii spirituale** a ucenicilor, generată de lipsa *credinţei pascale*, singura prin care poate fi contemplată dumnezeirea lui Iisus în misterul Patimilor şi în minunea Învierii, decât neobişnuinţei apariţiei Sale într-un moment în care ei nu se aşteptau.[20] *„Ţinerea ochilor pentru a nu-L cunoaşte"* devine, în concepţia Evanghelistului, simbolul acceptării lui Iisus înviat, doar cu raţiunea, fără a fi văzut şi recunoscut în misterul şi actul credinţei pascale, în care cunoaşterea, numai prin puterea raţiunii este depăşită.

Străinul, destul de îndrăzneţ, intră în vorbă cu ei, întrebându-i: *„Ce sunt cuvintele acestea pe care le schimbaţi unul cu altul, în drumul vostru, şi de ce sunteţi trişti?"* (Lc 24,17). Cuvintele pe care ei le schimbau nu exprimau altceva decât decepţia, disperarea, prăbuşirea speranţelor lor, absurdul faptelor şi, în cele din urmă, fuga din faţa lor; erau simbolul călătoriei în *lumea ante-pascală*, marcată de întrebări fără răspunsuri.

La nedumerirea „Străinului", unul dintre ei, cu numele Cleopa[21], răspunde: *„Tu singur eşti străin în Ierusalim şi nu ştii cele ce s-au întâmplat, în el,*

[20] Gerhard Maier crede că „ţinerea ochilor lor" era datorată, pur şi simplu, faptului că *„nu au pus la socoteală o înviere"* (Cf. Gerhard MAIER *Evanghelia după Luca*, 1007).

[21] Tradiţia l-a identificat pe acest Cleopa cu fratele lui Iosif, logodnicul Fecioarei Maria, probabil soţul Mariei, care sta lângă crucea lui Iisus (cf. In 19, 25). (A se vedea, în acest sens, *The Orthodox Study Bible*, Thomas Nelson Publishers Nashville, Tennessee, USA, 1993, 201; Gerhard MAIER, *Evanghelia după Luca*, 1009). Cât priveşte pe celălalt însoţitor al lui Cleopa, al cărui nume nu este precizat de către Evanghelistul Luca, au existat încercări, încă din timpul lui Origen, de a-l identifica fie cu Petru, fie cu Natanael (cf. unei tradiţii din sec. X), fie cu soţia lui Cleopa, conform unei tradiţii mai târzii, sau, potrivit sintezei mărturiilor tradiţei, chiar cu Luca, autorul evangheliei. A se vedea amănunte la R. D. SAWER, „Was Peter the Companion of Cleopas on Easter Afternoon?", în: *Exp. Tim.*, nr. 61, 1949–1950, 191–193; Joseph A. FITZMYER S. J., *The Gospel according to Luke. Introduction, translation and Notes*, New York 1985, 1563. Teofilact îl identifică simplu cu Luca, autorul Evangheliei

în zilele acestea?, adică, *Cele cu Iisus Nazarineanul, Care era prooroc puternic în faptă şi în cuvânt înaintea lui Dumnezeu şi a întregului popor... Cum l-au osândit la moarte şi L-au răstignit arhiereii şi mai marii noştri?*" (Lc 24,19–20). Era amintirea faptelor recente, care i-au decepţionat şi înfricoşat: „*Iar noi nădăjduiam că El este Cel ce avea să izbăvească pe Israel*" (Lc 24, 21). Se confrunta acum speranţa lor mesianică, prăbuşită, cu necunoscuta învierii.

După ce-i mustră, şi încă destul de aspru, pentru nepriceperea Scripturilor, care vorbeau clar despre Patima şi Jertfa Aceluia care i-a „decepţionat", „Străinul", nimeni altul decât Mântuitorul Hristos înviat, începe a le interpreta Scripturile, adică locurile care *vorbeau despre patima Sa*, deschizându-le mintea, după ce mai înainte le stimulase interesul pentru tâlcuirea aceloraşi Scripturi (Lc 24,32), ca să priceapă ceea ce n-au putut singuri înţelege: „*Nu trebuia, oare, să pătimească Hristos acestea şi să intre în* ***slava Sa?***" (Lc 24,26). După această nuanţare a sensului Patimii Sale, Iisus, „*începând de la Moise şi de la toţi proorocii, le-a tâlcuit lor, din toate Scripturile cele despre El*" (Lc 24,26–27). Sensul acestor cuvinte era de a le arăta pelerinilor de la Emaus că „*El este ţelul unic şi centrul tuturor Scripturilor*".

Efectul interpretării s-a arătat imediat. Atât de mult s-au identificat cei doi Ucenici cu Cuvântul Scripturii, tâlcuit de către Domnul înviat, tovarăş de drum cu ei, încât nu s-au mai putut despărţi de El. Aşa se face că în momentul în care au ajuns la Emaus şi Iisus „*se făcea că merge mai departe*" (Lc 24,28), îl roagă, stăruitor, să rămână cu ei, cu siguranţă, pentru a le mai rosti cuvântul: „*Dar ei L-au rugat stăruitor, zicând: Rămâi cu noi că este spre seară şi s-a plecat ziua; şi a intrat să rămână cu ei*" (Lc 24,29). Se identificaseră cu El, s-au împărtăşit şi unit cu Cuvântul Său, care îi mângâiase şi îi liniştise, risipindu-le nedumeririle şi oferindu-le răspunsuri la întrebări. Aceasta era, credem noi, ***noua cale*** *pe care voia să meargă mai departe Iisus, cea a* ***deschiderii credinţei*** *în care se realizează ataşamentul şi comuniunea deplină cu El, într-un suflet netulburat şi o minte eliberată de chinul întrebărilor fără răspuns.*

2. La Emaus – împărtăşirea cu Hristos euharistic

În această fază, însă, de unire doar mentală cu Cuvântul, ucenicii încă nu-L recunosc pe Iisus. A fost nevoie de altceva ca să-L re-cunoască şi să-L cunoască, fapt care se şi petrece în clipa următoare. Iisus **ia** pâinea, **o**

(Cf. Sf. TEOFILACT, Arhiep. Bulgariei, *Tâlcuirea Sfintei Evanghelii de la Luca*, Ed. „Sophia", Bucureşti 2007, 337). Toate aceste soluţii sunt simple ipoteze, motivul pentru care numele însoţitorului lui Cleopa nu este consemnat de către Evanghelist fiind, probabil, simplul fapt că nu era cunoscut în tradiţia pre-lucanică, altfel nu înţelegem ce-l va fi determinat pe Luca, pe unul să-l numească, iar pe altul, nu.

binecuvântează şi o **frânge**, apoi o **oferă** ucenicilor spre mâncare. Şi, deodată, în acel moment, li s-au deschis ochii şi L-au cunoscut. Dar, în aceeaşi clipă, El s-a făcut nevăzut. Iată mărturia Evanghelistului: „*Şi când a stat împreună cu ei la masă, luând El pâinea, a binecuvântat-o şi, frângând, le-a dat lor. Şi s-au deschis ochii lor şi L-au cunoscut; Şi El s-a făcut nevăzut de la ei*" (Lc 24, 30–31).

Ceea ce este important, în acest context, este faptul că Evanghelistul Luca nu spune că ei L-au văzut ci, simplu, că Iisus S-a făcut doar nevăzut, şi aceasta pentru că el nu consideră această recunoaştere ca fiind rezultatul unei apariţii spontane a Mântuitorului Înviat. Deschiderea ochilor lor era lucrarea lui Dumnezeu, astfel că ei vedeau, acum, cu ochii credinţei, în sensul că L-au cunoscut pe Hristos, ca fiind Domnul Cel Înviat. Aşadar, *deschiderea ochilor lor nu a însemnat vedere fizică, ci cunoaştere spirituală.*

Întrebarea care se pune, în acest context, este următoarea: *Unde dispăruse trupul lui Iisus, pentru că Evanghelistul spune clar că El s-a făcut nevăzut de la ei* (Lc 24,31)?

Răspunsurile date de către specialişti, la această întrebare, au fost din cele mai diferite. Răspunsul meu, însă, sintetizat prezentat, s-ar putea concentra în următoarele: *în timp ce El s-a făcut nevăzut, ochii lor s-au deschis şi prezenţa Lui a devenit, acum, transparentă în ceea ce ei trăiau. Astfel, El nu mai este a treia persoană care s-a aşezat cu ei la masă: El a trecut în vieţile lor, aşa încât s-a făcut simţit şi în cei ce nu L-au descoperit încă. El este acolo viu, dar nevăzut, înlăuntrul pâinii frânte, dar şi înlăuntrul existenţei lor concrete.*[22]

Aşadar, nu dispăruse, ci *S-a contopit cu pâinea euharistică* pe care a oferit-o ucenicilor spre hrană, săvârşind astfel, El însuşi, ***prima Liturghie euharistică*** după învierea Sa[23], inaugurând, în acest mod, celebrarea veşnicei Liturghii cereşti, pe care El o săvârşeşte în calitate de Arhiereu ceresc, veşnic, la Altarul cel adevărat, nefăcut de mână (cf. Evr 8,2), adică trupul Său înviat, pnevmatizat şi penetrat de energiile Duhului Sfânt după Înviere. Astfel, cei doi Ucenici sunt primii care se împărtăşesc cu trupul lui Hristos euharistic, cel jertfit, mort, înviat şi pnevmatizat prin Înviere. Aşadar, *cunoaşterea şi unirea deplină cu Hristos s-a realizat nu în Cuvânt, ci în Hristos cel euharistic.*

La această concluzie ne conduce faptul că în episodul „**pâinii Emaus-ului**" există toate elementele specifice instituirii tainei euharistice din ajunul Patimilor, menţionată de Evangheliştii sinoptici (cf. Mt 26,26–28;

[22] Cf. Stelian TOFANĂ, „*Euharistie şi cunoaştere* la Emaus (Lc 24,13–35). O perspectivă sacramentală", în volumul omagial: *Konfluenzen* (Festgabe für Hans Klein), Ed. „Presa Universitară Clujeană", Cluj-Napoca, 2015, 83.

[23] Vezi Stelian TOFANĂ, „*Euharistie şi cunoaştere* la Emaus (Lc 24,13–35), 83. Gerhard Maier face doar aluzie la un act euharistic (Vezi Gerhard MAIER, *Evanghelia după Luca*, 1018).

Mc 14,22–26; Lc 22,15–20). Trei dintre cuvintele menționate de Luca, în acest episod, sunt ecoul verbelor din scena instituirii Euharistiei, consemnată și în Evanghelia Sa: „a luat", „a frânt", „a dat" (cf. Lc 22,19). Verbele cu profundă încărcătură simbolic sacramentală – **a lua, a binecuvânta, a frânge, a da** – prezente în episodul lucanic, sunt mai mult decât un argument, în acest sens. Liturghia Cuvântului se împlinește, astfel, *în* și *prin* Liturghia Euharistică, Taină a tainelor, care transformă cuvântul dintr-un simplu mesaj, despre Iisus, într-o participare reală la viața Sa dumnezeiască.

Este adevărat că Ucenicii s-au unit cu El și în Cuvânt, pentru că n-au mai dorit să se despartă de El, menționează Evanghelistul Luca, dar cunoașterea Sa desăvârșită s-a realizat doar în experiența euharistică. Și tot numai în această experiență euharistic-liturgică se produce și se conștientizează deplin și fiorul sfânt al întâlnirii și unirii cu Hristos. Faptul acesta este minunat descris de Luca în cutremurătoarea constatare a Ucenicilor, în timp ce ei se întorceau la Ierusalim: „*Oare, nu ardea în noi inima noastră, când era pe cale și ne tâlcuia Scripturile?*" (Lc 24,32). Este limpede că cei doi Ucenici din Emaus îl căutau pe *Hristos istoric*, dar căutarea lor a sfârșit prin a li se descoperi și a se unii deplin cu *Hristos Cel euharistic*, care oferă și o altă dimensiune înțelegerii, de către ei, a cuvântului Său.[24]

Așadar, în lumina episodului Emaus, se poate concluziona că există o împărtășire de Hristos și prin Cuvântul Său, în Scripturi, dar contopirea reală cu El, în cunoaștere deplină și unire ontologică, are loc abia în experiența euharistic-liturgică în care eshatologia, din faza ei plenară, se trăiește anticipat.

În acest context, se impune, însă, o precizare: este adevărat că între cele două moduri de împărtășire de Hristos – prin Cuvântul Său și prin Trupul și Sângele Său euharistic – există o legătură ființială, Hristos al Evangheliei fiind același cu Hristos-ul Euharistic, dar împărtășirea de Hristos prin Cuvânt, nu suplinește împărtășirea cu Hristos, Cel euharistic, din Sf. Liturghie.

Nu există doi „Hristoși", este evident aceasta, dar în timp ce prin Cuvânt ne unim cu Mântuitorul Hristos doar relațional, haric, în Euharistia liturgică ne unim cu El în mod ontologic, ființial. Astfel că, *numai în Hristos Cel euharistic îl putem pătrunde, citi, înțelege și cunoaște deplin pe același Hristos, din Cuvântul Scripturii. Cu alte cuvinte, Hristos-ul Cuvântului se descoperă deplin numai în Hristosul euharistic.* Această deosebire de nuanță, dintre cele două moduri de împărtășire cu Hristos, este cât se poate de evidentă în episodul „Emaus".

Așadar, Iisus nu oferă înțelegerea Scripturilor numai printr-un discurs, ci, în primul rând, printr-un eveniment pascal. Astfel că exegeza făcută de

[24] Vezi BARTOLOMEU Valeriu Anania, *Biblia sau Sf. Scriptură*, Ediție jubiliară a Sf. Sinod, București 2001, 1553.

Mântuitorul, în drum spre Emaus, este prima interpretare a cuvântului Scripturii în lumina înțelegerii pascale a Scripturilor care mărturisesc despre El. *Textul lucanic al episodului Emaus devine, astfel, locul clasic în care se descoperă că Scriptura nu poate fi înțeleasă și interpretată decât în lumina experienței evenimentului pascal.* În acest sens, episodul Emaus *descoperă și una din marile dimensiuni ale exegezei creștine – cea* ***contemplativ pascală, în care hermeneutica culminează în Euharistie, găsindu-și numai în ea desăvârșirea.*** Așadar, pericopa lucanică prezintă, oarecum, două tipuri de interpretare, de hermeneutică a Scripturii: teo-*logică* a Ucenicilor și, respectiv, teo-logic-*euharistică* a lui Hristos, Cel înviat.

Reflecții-mesaj ale evenimentului Emaus

- *Pe drumul spre „Emausul eshatologic" toți călătorim cu aceleași întrebări și sfâșiați, adesea, de aceleași speranțe prăbușite, precum odinioară „ucenicii lui Luca".*
- *Același Iisus se apropie și de noi, intră în dialog cu noi, preocupat fiind, la fel, și de tristețea noastră.*
- *Dacă nu-L recunoaștem este pentru că ne lipsesc credința pascală și nădejdea post-pascală, singurele care oferă cadrul rămânerii cu Iisus la masă spre „seara plecării zilei" călătoriei noastre.*
- *Singura „cunoaștere" și „re-cunoaștere" a lui Iisus, ca Domn înviat, are loc în sacramentul euharistic al frângerii pâinii post-pascale, în care El este și Cel care o frânge, dar și Cel care Se frânge, și Cel care o dă, dar și Cel care Se dă. Numai aici vom simți că a început să „ardă inima", cunoscând că L-am întâlnit nu numai când ne vorbea pe cale.*
- *În lumina episodului „Emaus", drumul de la* **Ierusalim la Emaus**, *marcat de lipsa credinței pascale, este simbolul călătoriei doar cu întrebările, nedumeririle, decepțiile. Drumul de la* **Emaus la Ierusalim**, *marcat de existența credinței pascale este, în concepția Evanghelistului, simbolul călătoriei cu răspunsurile, cu bucuria speranței renăscute, cu fiorul sfânt al contemplării Domnului înviat.*
- *„Calea Emaus" devine, astfel, drumul de la* **necunoaștere** *la* **cunoaștere**, *de la* **recunoaștere** *la* **mărturisire** *și* **mărturie** *în actul credinței pascale: „Și ei au* **povestit** *cele petrecute pe cale și cum a fost cunoscut de ei la frângerea pâinii" (Lc 24,35).*

Apostolul Toma – un „logician" credincios?

Duminica a 2-a după Paști

In 20,19–31

„19 Deci, fiind seară în acea zi de'ntâi a săptămânii, și ușile fiind încuiate acolo unde ucenicii erau adunați de frica Iudeilor, a venit Iisus și a stat în mijloc și le-a zis: „Pace vouă!" 20 Și zicând acestea, le-a arătat mâinile și coasta Sa. Deci s'au bucurat ucenicii văzându-L pe Domnul. 21 Atunci Iisus le-a zis iarăși: „Pace vouă! Așa cum Tatăl M'a trimis pe Mine, tot astfel și Eu vă trimit pe voi". 22 Și zicând acestea, a suflat asupra lor și le-a zis: „Luați Duh Sfânt!, 23 cărora le veți ierta păcatele, li se vor ierta; cărora le veți ține, ținute vor fi". 24 Dar Toma, unul din cei doisprezece, cel numit Geamănul, nu era cu ei când a venit Iisus. 25 Deci i-au zis ceilalți ucenici: „L-am văzut pe Domnul!" Dar el le-a zis: „Dacă nu voi vedea eu în mâinile Lui semnul cuielor și dacă nu-mi voi pune degetul meu în semnul cuielor și dacă nu-mi voi pune mâna mea în coasta Lui, nu voi crede". 26 Și, după opt zile, ucenicii Săi erau iarăși înlăuntru, și Toma împreună cu ei. Și a venit Iisus, ușile fiind încuiate, și a stat în mijloc și a zis: „Pace vouă!" 27 Apoi i-a zis lui Toma: „Adu-ți degetul tău încoace; și vezi mâinile Mele; și adu-ți mâna ta și pune-o în coasta Mea; și nu fi necredincios, ci credincios!" 28 Răspunzând Toma, I-a zis: „Domnul meu și Dumnezeul meu!" 29 Iisus i-a zis: „Pentru că M'ai văzut, ai crezut; fericiți cei ce au crezut fără să fi văzut!" 30 Și încă multe alte minuni a făcut Iisus în fața ucenicilor Săi, care nu sunt scrise în cartea aceasta. 31 Iar acestea s'au scris, pentru ca voi să credeți că Iisus este Hristos, Fiul lui Dumnezeu; și, crezând, viață să aveți întru numele Lui".

Învierea lui Iisus a fost un eveniment cu totul copleșitor, neașteptat și greu de crezut. Și așa cum a fost atunci, așa este și astăzi și va rămâne la fel până la marginea la care, cândva, timpul se va încheia și lumea se va sfârși. Tocmai de aceea, vorbind despre înviere, suntem conștienți că vorbim despre

ceva mult prea serios ca să ne permitem să vorbim cu ușurință sau să acreditäm o credință lipsită de argumente temeinice și solide, care să se impună, ca atare, minții, logicii, rațiunii noastre, dar, în primul rând, inimii. De aceea, ne întrebăm: Pe ce ne întemeiem credința noastră în înviere? Mai mult, în aceste zile ne salutăm și cu mărturisirea: *„Hristos a înviat!"*. Și răspundem, la fel, tot cu o mărturisire: *„Adevărat a înviat!"* Cât de responsabilă este această mărturisire? Pe ce se întemeiază ea?

La toate aceste întrebări, ne dă un răspuns **episodul „Toma"**, relatat de Evanghelia Duminicii care-i poartă numele.

1. Istorisirea arătării

În prima zi a învierii, mai precis, seara, Iisus se arată Ucenicilor Săi. Arătarea are loc în Ierusalim. Apostolii se găseau baricadați undeva, într-o casă, ascunși de frica iudeilor. Și, dintr-o dată, se pomenesc cu Iisus în mijlocul lor, pătrunzând la ei, cu trupul, prin ușile încuiate.

Toma, unul din cei Doisprezece, nu a fost de față când S-a arătat Iisus, celorlalți Ucenici, în seara zilei Învierii (cf. In 20,20–23). Aceștia îi spun că L-au văzut pe Domnul Înviat (In 20,24) și-i descriu și modul miraculos în care El li S-a arătat. Copleșit de cele auzite, Toma exclamă: *„Dacă nu voi vedea eu în mâinile Lui semnul cuielor și dacă nu voi pune degetul meu în semnul cuielor și dacă nu voi pune mâna mea în coasta Lui, nu voi crede"* (In 20,5).

Se pune, acum, o întrebare: *Această exprimare a lui Toma oferă dovada evidentă a unei îndoieli marcată de necredință, în virtutea căreia Toma să poată fi numit „necredincios"*? Nicidecum! Cred că aici este vorba, mai mult, de opacitatea omului în fața misterului; de neputința de a-l pătrunde cu rațiunea, stare din care apare cu ușurință, scepticismul. Dar scepticismul nu este egal cu necredința. Putând fi generat de trăirea unor stări, de genul, *„este prea frumos să fie așa!"*, ceea ce va fi fost și în cazul lui Toma, ușor se pot întrevedea, apoi, manifestări care, la prima vedere, lasă impresia unei atitudini pe care, adesea, o numim necredință.

Într-adevăr, două texte din aceeași Evanghelie îl arată pe acest Ucenic *„lent la înțelegere"*, dar nu necredincios: *„Atunci Toma I-a zis: Doamne, nu știm unde Te duci; iar calea, cum o putem ști?"* (In 14,5) sau *„Atunci Toma, cel numit Geamănul, le-a zis celorlalți ucenici: Să mergem și noi să murim cu El!"* (In 11,16).

În contextul Învierii, prin atitudinea sa sceptică, Toma întruchipează, cel mult, neputința Ucenicilor de a accepta și de-a înțelege misterul evenimentului, pe fondul în care speranțele și așteptările lor, legate de persoana Învățătorului divin, și le-au văzut, prin moartea Acestuia, spulberate (cf. Lc 24,37 urm.).

În acest context, se pune o *altă întrebare*: *Ce* ***n-a putut să accepte*** *Toma din ceea ce Ucenicii i-au relatat, referitor la arătarea lui Iisus Înviat? Învierea ca act în sine?* Nu, pentru că învierea ca minune, nu era pentru el o noutate, el însuşi fiind martor ocular la învierile din morţi pe care Iisus Însuşi le săvârşise (fiul văduvei din Nain, fiica lui Iair, Lazăr). Aşadar, Învierea, ca eveniment miraculos, nu ar fi fost pentru el, un Ucenic al Domnului, ceva imposibil de acceptat şi nici o noutate.[25]

Ceea ce, însă, nu putea Toma accepta era **modul** în care Iisus S-a arătat celorlalţi Ucenici, ***pătrunzând cu trupul prin uşile încuiate***. Şi aceasta, pentru că nu putea admite fenomenul ca fiind logic şi raţional. Toma îşi va fi zis, probabil, în sinea lui: *„Că a înviat Iisus poate fi posibil! Învieri din morţi s-au mai petrecut şi am văzut şi eu, săvârşite chiar de către Domnul meu. Dar a pătrunde, însă, cineva cu trupul său material prin uşile încuiate, printr-un zid, este mai greu de acceptat, dacă nu chiar imposibil"*. Iată, aşadar, ce nu putea să creadă Toma. Logica, raţiunea sa, respingea acest lucru. Aşa se face că el exclamă: *„Dacă nu voi pune mâna mea în coasta Lui, nu voi crede"* (In 20,25). Adică, dacă nu va pipăi trupul pe care el îl cunoştea şi pe care el l-a văzut sângerând în suferinţa patimilor şi a cărui rană din coastă a văzut-o cu ochii lui, nu va putea accepta modul în care Apostolii i-au descris că li se arătase Domnul Înviat. Prin urmare, nu faptul că Iisus a înviat nu putea crede Toma, ci spusele colegilor lui de apostolat referitoare la modul în care El li S-a arătat. Acesta era lucrul care sfida logica sa.

Din acest punct de vedere, putem să afirmăm că *Toma nu era un necredincios, ci mai degrabă un raţionalist, un logician*, care încerca să pătrundă şi să înţeleagă misterul divin cu raţiunea, cu logica, cu mintea sa.

Că este aşa, stă mărturie faptul că după opt zile, Iisus li se arată din nou Ucenicilor Săi, de data aceasta fiind şi Toma cu ei, exact în acelaşi mod ca în prima zi a învierii, adică pătrunzând cu trupul prin uşile încuiate: *„Şi după opt zile, ucenicii Săi erau iarăşi înlăuntru, şi Toma împreună cu ei. Şi a venit Iisus, uşile fiind încuiate, şi a stat în mijloc şi le-a zis: Pace vouă!"* (In 20,26; vezi spre comparare versetul In 20,19). În acest moment îl invită pe Toma să se apropie şi să-I pipăie rănile: *„Apoi a zis lui Toma: Adu-ţi degetul tău încoace; şi vezi mâinile Mele; şi adu-ţi mâna ta şi o pune în coasta Mea; şi nu fii necredincios, ci credincios!"* (In 20,27). Iisus se manifestă ca Dumnezeu: pătrunde cu trupul prin uşile încuiate, îi descoperă lui Toma „îndoiala", scrutându-i gândurile şi

[25] Referindu-se la comentariul Sf. Chiril al Alexandriei la „episodul Toma", Păr. Dumitru Stăniloae, în nota 2201, afirmă cam acelaşi lucru: *„Sf. Chiril nu exclude supoziţia că Toma credea deplin în Învierea lui Hristos, dar socotea că El se află într-un trup care nu mai poate fi văzut"* (Cf. Sf. CHIRIL al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, 1164).

repetându-i cuvintele pe care el le-a rostit în faţa celorlalţi Ucenici: *„Dacă nu voi vedea eu în mâinile Lui semnul cuielor şi dacă nu-mi voi pune degetul meu în semnul cuielor şi dacă nu-mi voi pune mâna mea în coasta Lui, nu voi crede"* (In 20,25).

De fapt, pentru fiecare revendicare a lui Toma există o poruncă a lui Iisus:

1. *Dacă nu voi vedea eu în mâinile Lui semnul cuielor* – 2. Vezi mâinile Mele
2. *Dacă nu-mi voi pune degetul meu în semnul cuielor* – 1. Adu-ţi mâna ta
3. *Dacă nu-mi voi pune mâna mea în coasta Lui* – 3. Adu-ţi mâna ta şi o pune în coasta Mea
4. *Nu voi crede* – 4. Nu fi necredincios, ci credincios![26]

Copleşit de evidenţă, Toma face acum marea mărturisire de credinţă pascală: *„Răspunzând Toma, I-a zis:* ***Domnul meu şi Dumnezeul meu!"*** (In 20,28).[27] Aceasta este cea mai explicită, mai directă şi mai profundă mărturisire a dumnezeirii lui Iisus din întreaga Evanghelie a patra, care, de altfel, este şi singura ce îşi desfăşoară conţinutul între două mărturisiri ale divinităţii lui Iisus: „...**Dumnezeu** era Cuvântul" (In 1,1) şi „Domnul meu şi **Dumnezeu**l meu" (In 20,28).[28]

Pentru Toma era, acum, totul clar: Iisus Cel Înviat, Domn şi Dumnezeu adevărat, se afla în faţa lui. Toate cele ce i-au fost relatate de către ceilalţi Apostoli au devenit, acum, certitudine. Judecata raţiunii sale era biruită de evidenţă.

În acest context, *presupunem* că *Toma nu va mai fi pipăit rănile lui Iisus din coasta şi din mâinile Sale*. De altfel, Evanghelistul nici nu consemnează că acest fapt s-a petrecut. Toma, copleşit de dumnezeirea lui Iisus, nu mai avea nevoie de argumente palpabile.

2. Interpretarea şi mesajul arătării

Se pune o întrebare: *Unde a greşit, totuşi, Toma* şi ce nu a luat în calcul în modul său de manifestare, faţă de ceea ce i s-a relatat? Toma a greşit **nesocotind mărturia** grupului celor zece şi **nu a luat în calcul** faptul că această mărturie putea să fie expresia **experienţei pascale** pe care ucenicii au avut-o deja cu Domnul Înviat.

[26] Vezi, William HENDRIKSEN, *John* (NTC), Baker Academic, Grand Rapids, Michigan, 2007, 465.

[27] Pentru un comentariu al cuvintelor *„Domnul meu şi Dumnezeul meu!"*, vezi Sf. CHIRIL al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, 1170–1171.

[28] Mărturisirea lui Toma este ultima dintr-o serie de mărturisiri clare din Evanghelia după Ioan (cf. 1,29.49; 3,2; 4,42; 6,69; 9,17.33.38; 11,27; 12,13; 20,18.25). Ea este concluzia şi suma tuturor (Vezi, Rudolf SCHNACKENBURG, *Das Evangelium nach Johannes*, III, Herder, Freiburg – Basel – Wien, 1984, 396–399).

O mărturie este prin ea însăşi rodul unei experienţe personale, fapt pe care Toma avea să-l înţeleagă de-abia la întâlnirea lui directă cu Iisus, Cel înviat. Este exact ceea ce doreşte Mântuitorul să precizeze în finalul acestui episod, când îi va spune lui Toma, şi prin el nouă tuturor, precum şi celor ce vor veni după noi, până la sfârşitul veacurilor: *„Fericiţi cei ce n-au văzut şi au crezut!"* (In 20,29). În acest fel, Mântuitorul Hristos fericeşte acum, ***roadele credinţei din nevedere.***

Evanghelistul Ioan reţine această temă cu o intenţie teologică precisă. Ceea ce el voia să demonstreze era modul în care Iisus Cel Înviat i-a condus pe Ucenicii Săi şi, prin ei, creştinătatea viitoare spre maturitatea credinţei pascale: să crezi fără să vezi, doar pe baza mărturiilor înţelese ca rezultat al experienţei altora, adică primele dovezi ale celor dintâi martori.[29]

De fapt, noi trăim, în viaţa de zi cu zi, cu convingeri care vin din mărturia şi experienţa altora. Spre exemplu: Câţi dintre noi am văzut globulele albe sau roşii din sânge? Nu cred că mulţi! Dar alţii le-au văzut şi le-au experiat. Şi ne-au spus şi nouă despre ele. Şi nu ne îndoim de adevărul spuselor lor. Aşa e şi cu Domnul înviat. Alţii L-au văzut, L-au atins şi au trăit lângă El. Şi ei ne-au transmis nouă. De ce pe aceştia să nu-i credem, iar pe alţii, relatând alte adevăruri din experienţe personale, să îi credem?

„Reproşul" făcut de Iisus lui Toma *„nu fi necredincios, ci credincios"*, rezumă, aşadar, întreaga problematică a credinţei în viziunea Evanghelistului. Este un avertisment pentru primii Ucenici ai Domnului înviat, ca şi pentru cei a Bisericii din toate timpurile, şi anume: Învierea lasă să se înţeleagă pentru toţi că *mărturia celui ce L-a experiat odată pe Domnul înviat trebuie să fie suficientă şi pentru alţii pentru a crede în El.* Istoria vieţii lui Iisus se cere, aşadar, acceptată, pornind de la mărturiile primare, apostolice, şi nu de la „vederea" noastră contemporană. Toma a deschis, în acest sens, zbuciumata istorie a credinţei prin ne-vedere a Bisericii viitoare.

Aceasta nu înseamnă că experienţa noastră personală cu Iisus Înviat nu este posibilă. Dimpotrivă, trăirea bucuriei pascale, a păcii, a iertării păcatelor, a prezenţei Duhului Sfânt, este oferită fiecărui creştin, care vrea să se întâlnească cu Domnul înviat. Altfel spus, experienţa apostolică este rezultatul a doi factori: **vederea istorică** – care nu se mai repetă – şi **comuniunea în credinţă** cu Iisus Cel înviat – mereu posibilă şi actuală.

Faptul că Ioan Evanghelistul consemnează că evenimentul relatat a avut loc în a **„opta zi"** nu este nici el lipsit de o semnificaţie profund teologică, specifică scrisului său. Această zi anticipează, în viziunea Evanghelistului,

[29] A se vedea amănunte, în acest sens, Georges ZEVINI, *Commentaire spirituel de L'Evangile de Jean*, II, 213–214.

„Ziua Domnului" în care se va desăvârşi creaţia primă. Din acest punct de vedere, Învierea este înţeleasă ca fiind **începutul unei noi creaţii**, prin desăvârşirea celei dintâi. Aşadar, **a vedea şi a crede** – este experienţa lui Toma, marcată de postulatele raţiunii; **a crede, fără a vedea** – este experienţa pascală marcată de puterea spiritului.

Concluzionând, putem afirma că Apostolul Toma n-a fost un *necredincios*, ci mai degrabă un *raţionalist credincios*, dominat de prioritatea argumentelor logicii, în detrimentul celor ale mărturiei credinţei.

Întrebarea-mesaj pe care o pun şi la care să ne răspundem fiecare în parte este: *Pe care Toma îl întrupăm, călătorind prin viaţă?* Pe acela care cere doar argumente palpabile pentru a crede, sau pe cel imaginar, care ar fi trebuit să creadă dincolo de ele? Să nu înţelegeţi că aş promova, prin ceea ce am spus, principiul: *„crede şi nu cerceta!"* Nu! Cercetaţi şi fundamentaţi-vă credinţa pe argumente! Nu e păcat să cercetezi şi să cauţi argumente pentru propriul tău crez. Dar, când cercetarea a ajuns la capăt, nemaiputând să-ţi ofere argumente, atunci să crezi şi fără ele. Să ştii, atunci, că cercetarea ta a ajuns doar la un capăt al logicii, dar că nu e la sfârşit, ci numai la un început, dar la un alt început, de unde începe o altă logică, cu alte argumente. Acestea nu mai sunt ale raţiunii, ci ale spiritului, ale credinţei. Şi cred că ele sunt mai odihnitoare. Să ajungeţi la ele! Ele vă vor spune altceva despre ceea ce sunteţi, dar mai ales despre ceea ce veţi fi! Şi totul va fi încununat de exclamaţia despre Stăpânul întregului Univers: *„Domnul meu şi Dumnezeul meu!"*

Alte teme spre reflecţie:

1. *Credinţa din ne-vedere*
2. *Călătorind prin viaţă cu Toma acceptând doar argumentele palpabile*
3. *Fericirea „zilei a opta" – aceea în care noi trăim acum, întemeiată pe experienţa altora*
4. *Chinurile îndoielii şi copleşirea evidenţei*

„Duminica mironosițelor" sau „Duminica mărturisitoarelor" Învierii?

Duminica a 3-a după Paști

Mc 15,43–47; 16,1–8

„43 A venit Iosif, cel din Arimateea, sfetnic cu bun chip, care aștepta și el împărăția lui Dumnezeu; și, îndrăznind, a intrat la Pilat și a cerut trupul lui Iisus. Iar Pilat s-a mirat că a și murit; și chemând sutașul, l-a întrebat dacă a murit de mult. 45 Și aflând de la sutaș, i-a dăruit lui Iosif trupul mort. 46 Și Iosif, cumpărând giulgiu și coborându-L de pe cruce, L-a înfășurat în giulgiu și L-a pus într-un mormânt care era săpat în stâncă; și a prăvălit o piatră la ușa mormântului. 47 Iar Maria Magdalena și Maria, mama lui Iosif, priveau unde L-au pus. Și de-ndată ce a trecut ziua sâmbetei, Maria Magdalena, Maria, mama lui Iacob, și Salomeea au cumpărat miresme, ca să vină să-L ungă. 2 Și foarte de dimineață, în prima zi a săptămânii, au venit la mormânt în răsăritul soarelui 3 și-și spuneau între ele: „Cine ne va prăvăli nouă piatra de la ușa mormântului?" 4 Dar, ridicându-și ochii, au văzut că piatra, care era foarte mare, fusese răsturnată. 5 Și intrând în mormânt, au văzut un tânăr șezând în partea dreaptă, îmbrăcat în veșmânt alb; și s-au înspăimântat. 6 Dar el le-a zis: „Nu vă-nspăimântați! Pe Iisus Nazarineanul Îl căutați, pe Cel răstignit. A înviat! Nu este aici. Iată locul unde L-au pus. 7 Mergeți însă și spuneți-le ucenicilor Săi și lui Petru că va merge mai înainte de voi în Galileea; acolo Îl veți vedea, așa cum v-a spus". 8 Și, ieșind, au fugit de la mormânt, că de tremur erau cuprinse și de uimire; și n-au spus nimănui nimic, fiindcă se temeau".

1. E corect titlul de „mironosițe"?[30]

Duminica a 3-a după Paști a rămas în tradiția cultică sub denumirea de „Duminica mironosițelor". Niște femei, care L-au urmat pe Iisus, au intrat

[30] Vezi răspunsul la această întrebare și în articolul: Stelian TOFANĂ, „Femeile „mironosițe" trebuie să poarte alt nume! O perspectivă pascală a evangheliștilor", în rev. *Renașterea*, aprilie 2008, 5–6.

în istoria Bisericii sub acest nume. De ce? Pentru simplul fapt că s-au dus la mormântul Domnului, a treia zi, după îngropare, ca să ungă cu miruri trupul lui Iisus. Altfel spus, să completeze ritualul de înmormântare nefinalizat, din cauza grabei cu care L-au pus în mormânt, presați fiind de sărbătoarea Paștelui care urma să înceapă după câteva ore de la Răstignire. Aveau, așadar, la ele, mir, aloe aromate și diferite alte uleiuri necesare ritualului de îmbălsămare. De aici denumirea de „purtătoare de mir". Evangheliștii dau și numele câtorva dintre ele: Maria Magdalena, Ioana, Maria lui Iacob, Salomeea și altele (Mc 16,1; Lc 24,10).

Având în vedere, însă, ceea ce-au făcut aceste femei pentru Iisus, în contextul morții, îngropării și Învierii Sale, cred că acest titlu spune prea puțin din ceea ce a însemnat atitudinea lor față de Iisus și după moartea Lui. De fapt, Troparul Glasului al IV-lea le numește pe femeile „mironosițe", „Ucenițele Domnului". E un titlu care spune mult mai mult decât cel de „mironosițe", dacă ne gândim la atașamentul și la fidelitatea lor față de Iisus, Învățătorul lor, nu numai până la moartea Sa, ci și după moarte.

Dar, dacă ținem seama și de rolul pe care l-au avut, în special în raport cu Apostolii, în primele ceasuri de după Înviere, atunci și apelativul de „Ucenițe" este prea puțin. Ele au făcut mai mult decât au făcut Apostolii! Dar să vedem ce-au făcut înainte de Înviere, ce s-a întâmplat cu ele în primele ceasuri ale Învierii și care titlu ar fi, prin urmare, cel mai potrivit care li s-ar cuveni?

Relevanța lor în istoria morții și a învierii lui Iisus nu vine din faptul că purtau cu ele miruri, îngrijindu-se de trupul mort și îngropat al Domnului Hristos, ci din curajul lor și din rolul pe care Iisus Înviat însuși l-a conferit în primele ceasuri de după Învierea Sa.

Cunoaștem din Sfintele Evanghelii că la crucea lui Iisus nu se găsea nici un Apostol, cu excepția ucenicului pe care îl iubea Iisus, mărturie de care vorbește numai Evanghelia a patra. Dacă sub sintagma „Ucenicul pe care îl iubea Iisus" trebuie să înțelegem pe unul dintre Apostolii Domnului,[31] atunci nu avem la poalele Crucii decât un singur apostol, ceilalți risipindu-se, de frică. Matei, Marcu și Luca, spre exemplu, nu vorbesc de niciun Apostol prezent lângă Iisus, în drama Crucii.

[31] Vezi amănunte, în acest sens, Stelian TOFANĂ, *Studiul Noului Testament*, Cluj-Napoca 2005, 200–206. O întreagă dezbatere în jurul problemei „Ucenicul pe care îl iubea Iisus", a se vedea: Raymond BROWN, *The Gospel according to John (I–XII)*, The Anchor Bible, Garden City, New York 1966. LXXXVIII–CIII; C. K. BARRETT, *The Gospel according to John. An Introduction with Commentary and Notes on the Greek Text*, New York 1978, 166 urm.; Donald GUTHRIE, *New Testament Introduction*, Downers Grove, Illinois, SUA, 1992, 253 urm.; J. J. GUNTER, „The Relation of the Beloved Disciple to the Twelve", în: *ThZ* 37 (1981), 129–148.

Dar, iată cine era aproape de Crucea lui Iisus, în momentul în care El şi-a dat duhul. În Matei 27,55–56 ni se spune: *„Şi erau acolo multe femei, privind de departe, care-L urmaseră din Galileea pe Iisus, slujindu-I, între care erau Maria Magdalena şi Maria, mama lui Iacob şi a lui Iosif, şi mama fiilor lui Zevedeu"*. Aşadar, nu erau lângă Crucea lui Iisus doar câteva dintre cele numite „mironosiţe", ci mult mai multe decât cele consemnate în Sfintele Evanghelii. Marcu spune şi el explicit acest lucru: *„Şi erau ...şi **altele multe**, care se suiseră cu El în Ierusalim"* (Mc 15,40).

Luca dă şi el un amănunt important: *„toate mulţimile care veniseră la această privelişte văzând cele întâmplate se întorceau bătându-şi pieptul şi **toţi cunoscuţii Lui**"* (23,49). Cu siguranţă, în expresia „ toţi cunoscuţii Lui", fără să ştim la cine face anume referire, trebuie să înţelegem şi pe femeile care îl urmaseră din Galileea, şi care, în dimineaţa Învierii, s-au aflat la mormânt.[32] Aşadar, peste tot este vorba despre femeile care L-au slujit pe Iisus şi care au rămas lângă crucea Lui, până în momentul în care El şi-a dat duhul. Prin urmare, ele au făcut mai mult decât au făcut Apostolii! Au fost mai curajoase şi mai devotate în slujirea lui Iisus, în ultimele Sale clipe de viaţă, şi, chiar şi după aceea. Aşadar, titlul de „mironosiţe" spune mult prea puţin vizavi de devotamentul pe care l-au arătat Învăţătorului lor.

2. Istorisirea arătării

În primele ceasuri de după învierea lui Iisus, foarte de dimineaţă, când se mijea de ziuă, spre mormântul gol se îndreptau, în grabă, aceleaşi femei. Desigur, întrebarea care se pune este aceasta: *Veniseră ele la mormânt, foarte de dimineaţă, doar ca să aducă miruri? Doar ca să completeze un ritual de înmormântare? Sau veniseră la mormânt pentru ceva mai mult?* Cu siguranţă, au venit la mormânt cu acest scop: să ungă, cu miruri, trupul lui Iisus. Dar ele vor fi venit la mormântul lui Iisus mânate şi de altceva: nu puteau accepta despărţirea de Învăţătorul lor! Veniseră acolo să-L plângă, veniseră să-L caute, deşi nu mai era printre cei vii. Tristeţea le umpluse sufletul şi nu se puteau împăca cu gândul că s-au despărţit de Cel pe care L-au slujit până în clipa ultimă a vieţii Lui. Şi întrebarea îngerului, care li se arată, merge clar înspre ***direcţia „căutării"*** şi nu *a îmbălsămării*. Luca spune lămurit acest lucru: *„De ce Îl **căutaţi** pe Cel Viu între cei morţi? Nu aici este, ci a înviat!"* (Lc 24,5–6).

Căutarea lor, însă, este răsplătită de Domnul înviat. Aşa se face că ele sunt primele cărora El li se arată, şi nu Apostolii. De fapt, aceste femei au făcut mai mult decât Apostolii, chiar şi după Învierea lui Iisus. Evanghelistul

[32] Gerhard Maier le include între „toţi cunoscuţii Lui" şi pe femeile care L-au slujit pe Iisus (Cf. G. MAIER, *Evanghelia după Luca*, vol. 4–5, 984).

Luca relatează faptul că ele au venit la Apostoli şi le-au spus că Domnul li s-a arătat, dar cuvintele lor *„au părut înaintea lor ca o aiureală şi nu le-au crezut"* (Lc 24,11). De altfel, Evanghelistul Marcu notează faptul că Mântuitorul, când li s-a arătat Ucenicilor seara, *„i-a mustrat pentru necredinţa lor şi pentru împietrirea inimii, că nu i-au crezut pe cei ce-L văzuseră înviat"* (16,14). Nici cei doi Ucenicii, în drum spre Emaus, nu erau mai încrezători în spusele femeilor. Străinului, tovarăş de drum cu ei, nimeni altul decât Iisus însuşi, îi spun: *„Ba, şi nişte femei de ale noastre ne-au spus că L-au văzut viu"* (Lc 24,22). Ironia din cuvintele lor, la adresa spuselor femeilor, este evidentă. Aşadar, Evangheliştii consemnează nişte Apostoli sceptici, fricoşi, neîncrezători, spre deosebire de aceste femei curajoase şi devotate, adevăraţi mesageri ai Învierii!

Răsplata Domnului Înviat, adusă femeilor, este pe măsură. Întorcându-se de la mormânt, după ce văzuseră arătare de înger, care le-a spus că Cel pe care îl căutau a înviat, „au alergat cu frică, dar cu bucurie mare, să vestească ucenicilor ceea ce văzuseră la mormânt". Pe cale, le întâmpină, însă, chiar Iisus, Care le zice: *„Bucuraţi-vă!"* (Mt 28,9). Acestea sunt primele cuvinte ale Domnului înviat care nu le sunt adresate Apostolilor, ci femeilor devotate Lui. Iar ele, ne spune mai departe Evanghelistul, apropiindu-se, au cuprins picioarele Lui şi I s-au închinat (cf. Mt 28,9). *Aici, în praful drumului, în acest moment, se naşte cultul creştin post-pascal în care, Iisus înviat, este adorat.*[33]

Nu vedem pe nici un Apostol în ziua învierii şi nici după aceea, cuprinzând picioarele lui Iisus şi închinându-I-se! Doar Toma, mai târziu, după opt zile, la capătul zbuciumului îndoielii, face marea mărturisire de credinţă: *„Domnul meu şi Dumnezeul meu!"* (In 20,28). Iată că femeile au făcut mai mult decât Apostolii, atât în drama Crucii, cât şi imediat după Înviere.

Aşadar, a numi Duminica a treia după Paşti, „Duminica mironosiţelor", mi se pare a spune prea puţin. Cred că această Duminică ar trebui să fie numită *Duminica **„mărturisitoarelor"** Învierii* sau Duminica ***primilor mesageri*** ai Învierii şi a consecinţelor acesteia asupra omului şi asupra întregului cosmos.

3. Interpretarea şi mesajul contextual al arătării

Arătarea Domnului Înviat uneia dintre femeile aşa-zise „mironosiţe", episod relatat doar de Evanghelistul Ioan, are o importanţă cu totul aparte pentru noi, cei de azi. Este vorba despre arătarea lui Iisus, Mariei Magdalena (In 20,11–18).

Aceasta se găsea, în dimineaţa învierii, la mormânt şi plângea. Dintr-o dată i se arată Iisus, Care-i adresează două întrebări: *„De ce plângi? Pe cine*

[33] Cf. Stelian TOFANĂ, *Introducere în Studiul Noului Testament (Vol. II). Evangheliile după Matei şi Marcu. Documentul Quelle*, Cluj-Napoca 2002, 262.

cauți?" (In 20,15). În primul moment, ea nu-L recunoaște. Dar, după ce-i spune pe nume – *Marie!* – îl recunoaște și, îndată, se repede să-i cuprindă picioarele și să i le sărute. Dar Iisus nu-i permite. În schimb, îi dă un mandat pascal, o misiune, zicându-i: „*... du-te la frații mei și le spune: mă sui la Tatăl meu și la Tatăl vostru, la Dumnezeul meu și la Dumnezeul vostru*" (In 20,17).

Aceste cuvinte pot să însemneze o sinteză a învățăturii lui Iisus Hristos de după Înviere cu privire la Dumnezeu – Tatăl. Tatăl Lui devine și Tatăl nostru! Acum, prin cuvintele Sale, Iisus pecetluiește tot sensul Întrupării Lui. În acest punct Crăciunul se unește cu Învierea, adică în semnificația comună a mesajului lor pentru om – *înfierea*. Anunțată, prima oară, la Crăciun, acum, la Înviere, ea este pecetluită.

Interesant că această sinteză de **evanghelie post-pascală**, Domnul înviat i-o face Mariei Magdalena și nu Apostolilor.[34] Ea este cea care primește un mesaj pe care trebuie să-l ducă Apostolilor. Și îl duce. Iar aceștia îl vor transmite, mai departe, lumii întregii și anume, că omul este copilul lui Dumnezeu, iar destinația lui este pecetluită pentru totdeauna: *Cerul*. Acolo, îl așteaptă Tatăl!

Dar, de ce Iisus nu-i permite Mariei Magdalena să-L atingă? Răspunsul nu e simplu pentru că El voia să-i transmită ei, și prin ea nouă, tuturor, că, după Înviere, relația cu Iisus nu mai este una cu omul istoric, ci cu Dumnezeul Iisus, Cel înviat; că relația cu El nu mai este una de prosternare în fața unui simplu trup, ci una de închinare în fața unui Om-Dumnezeu, înviat și înălțat la ceruri.

Mergând mai departe, pe firul întrebărilor, trebuie să spunem că întrebările lui Iisus au și ele o semnificație aparte. Să vedem de ce!

Foarte mulți îl căutăm pe Iisus, în fel și chip, și nu este rea această căutare, cu toate că unii l-am aflat deja. Un înțelept fizician și teolog francez, Blaise Pascal, spunea: „*Dacă nu m-ai fi aflat, nu m-ai fi căutat!*"[35]. Cum să înțelegem aceste cuvinte? De ce să mai căutăm, dacă am aflat deja lucrul căutat? Este foarte mult tâlc în aceste cuvinte! Pe Dumnezeu, după ce L-ai aflat, nu poți decât să-L cauți mereu. Dar, există în viață și căutări și drumuri fără sens! În căutările noastre, nu lucrurile materiale trebuie să primeze, ci Creatorul lor. Iisus nu o întreabă pe Maria Magdalena: ***Ce*** cauți?, ci Pe ***Cine*** cauți? Important este nu ***ce*** căutăm, ci pe **CINE** căutăm! Să-L căutăm pe Dumnezeu, iar după ce L-am aflat, să continuăm să-L căutăm!

[34] O analiză succintă a misiunii post-pascale, încredințată de Domnul Înviat, Mariei Magdalena, vezi Stelian TOFANĂ, „Iisus și Maria Magdalena în noua istorie post-pascală", în rev. *Renașterea*, nr. 4, aprilie 2010.

[35] myhealinggame.wordpress.com/2012/02/07.

Așadar, căutărilor noastre ni s-a dat un răspuns, dar nu numai lor, ci și tristeților, dezamăgirilor și lacrimilor noastre. *De ce plângi?* O întrebare, care vrea să ne spună că, după biruința Domnului înviat, și lângă Domnul înviat, nu trebuie să mai existe lacrimi. Orice suferință ai avea, oricât de greu ți-ar fi, oricât de deznădăjduit ai fi, oricât de singur te-ai simți aici, pe pământ, nu trebuie să mai plângi. Lângă Domnul înviat există biruință după orice înfrângere, există mângâiere în orice necaz, există bucurie în orice lacrimă și există o liniște în orice tulburare. Iată semnificația întrebărilor lui Iisus adresate, deloc întâmplător, Mariei Magdalena!

În încheiere, aș dori să mă adresez femeilor, nu *mironosițe*, ci *mărturisitoare* ale învierii, dar, în special, mamelor, ale căror lacrimi poate că sunt mai amare decât ale oricui... și să vă spun că, dacă plângeți și aveți lacrimi în ochi, Iisus vă întreabă acum: *De ce plângeți?* Nu uitați! Dacă El a biruit nu un necaz, nu o suferință, nu o durere, ci moartea, poate să vă mângâie și pe voi!

Așadar, dincolo de orice durere sau suferință, cu Domnul înviat, cu Iisus, există biruință. Puneți în inimă, de astăzi înainte, aceste două întrebări, care nu sunt lipsite niciodată de răspuns: *De ce plângi? Pe cine cauți?*

Alte teme spre reflecție:

1. *În căutările noastre, mai important este omul, decât lucrurile. Mântuitorul întrebă: Pe* **Cine** *cauți, nu* **Ce** *cauți?*
2. *A-L căuta și pe Iisus răstignit este un curaj (Mc 16,16). Ispita căutării unui Iisus fără cruce, e mare azi!*
3. *Bucuria Învierii înseamnă bucuria renașterii din deznădejde. Toți din preajma lui Iisus au fost deznădăjduiți, dar învierea le-a readus bucuria.*
4. *Despre femeia „mărturisitoare" a învierii, adică a vieții, nu a morții. Femeia se va mântui prin naștere de fii, adică promovând viața, și nu moartea, ucigându-și copiii!*

„Suferința de singurătate"!

Duminica a 4-a după Paști

In 5,1–15

„După acestea era o sărbătoare a Iudeilor, și Iisus S-a suit la Ierusalim. 2 Iar în Ierusalim, lângă Poarta Oilor, este o scăldătoare care se numește pe evreiește Betezda, având cinci pridvoare. 3 În acelea zăcea mulțime de bolnavi: orbi, șchiopi, uscați, așteptând mișcarea apei. 4 Că înger al Domnului se pogora din când în când în scăldătoare și tulbura apa; și cel ce intra întâi după tulburarea apei se făcea sănătos de orice boală era ținut. 5 Și era acolo un om care de treizeci și opt de ani era bolnav. 6 Pe acesta văzându-l Iisus zăcând, și știind că este așa încă de multă vreme, i-a zis: „Vrei să te faci sănătos?" 7 Bolnavul I-a răspuns: „Doamne, om nu am ca să mă arunce în scăldătoare când se tulbură apa; că până merg eu, altul se coboară înaintea mea". 8 Iisus i-a zis: „Ridică-te, ia-ți patul și umblă!" 9 Și îndată omul s'a făcut sănătos; și și-a luat patul și umbla. Dar în ziua aceea era sâmbătă. 10 Deci ziceau Iudeii către cel vindecat: „E sâmbătă și nu-ți este îngăduit să-ți iei patul". 11 Iar el le-a răspuns: „Cel care m'a făcut sănătos, El mi-a zis: Ia-ți patul și umblă!" 12 Ei l-au întrebat: „Cine este omul care ți-a zis: Ia-ți patul și umblă!?" 13 Dar cel vindecat nu știa cine este; că Iisus Se dăduse la o parte, fiind mulțime în acel loc. 14 După aceasta l-a găsit Iisus în templu și i-a zis: „Iată că te-ai făcut sănătos; de acum să nu mai greșești, ca să nu-ți fie ceva mai rău". 15 Omul s-a dus și le-a spus Iudeilor că Iisus este Cel ce l-a făcut sănătos. 16 Și pentru aceasta Îl prigoneau Iudeii și căutau să-L omoare, că făcea acestea sâmbăta".

Descrierea minunii *vindecării paraliticului de la Vitezda* se găsește numai în Evanghelia după Ioan (5,1–15) și pare a fi, la prima vedere, o simplă narațiune. În adâncul ei, însă, minunea comportă o inepuizabilă bogăție de sens spiritual, de mesaj teologic și de învățături morale.

Pentru a doua oară Iisus se găsește la Ierusalim, conform Evangheliei după Ioan, locul principal al activității Sale mesianice, cu ocazia unei sărbători iudaice, neprecizată de Evanghelist. Probabil, n-a menționat-o în mod intenționat, în

sensul că ea nu mai era recunoscută ca sărbătoare de către creștinii adresanți ai Evangheliei sale. Se pare că este vorba, totuși, de sărbătoarea Paștelui iudaic, cu toate că identificarea precisă a sărbătorii este problematică.[36] Cu această ocazie, Iisus săvârșește o minune: *Vindecă un slăbănog la Scăldătoarea Vitezda.*

Și ca să o înțelegem mai bine, aș împărți istorisirea minunii în două tablouri. Primul tablou ar putea avea ca titlu: *„Iisus în căutarea celui suferind și marginalizat"*, iar al doilea tablou: *„Iisus în căutarea celui vindecat"*. Și acum, să le luăm pe rând:

1. Istorisirea și interpretarea minunii

a. Primul Tablou: *Iisus în căutarea celui suferind și marginalizat*

Locul unde se săvârșește minunea este „lângă poarta oilor" (In 5,2), adică lângă una dintre porțile prin care se intra în cetate. Acolo exista o scăldătoare, adică un fel de bazin cu apă, cu cinci pridvoare (coridoare)[37] și aceasta se numea Vitezda („Casa îndurării")[38]. Pe margini, adică în acele pridvoare, se găseau „o mulțime de bolnavi, orbi, șchiopi, paralitici", toți așteptând mișcarea (tulburarea) apei. De ce? Pentru că *„un înger al Domnului se pogora, din când în când, în scăldătoare și tulbura apa. Și cel dintâi, care se cobora în ea, după tulburare, se făcea sănătos, orice boală ar fi avut"* (In 5,4). *„Și era acolo un om care, de treizeci și opt de ani, era bolnav* (In 5,5). Cu acest verset, accentul relatării este mutat de către Evanghelist asupra unui singur om: *un bărbat bolnav de treizeci și opt ani.*

Cât privește indicația Evanghelistului, referitoare la ani, adică „treizeci și opt", mulți s-au întrebat dacă este vorba despre vârsta bolnavului, sau despre anii de suferință? Textul originar ne ajută și aici să facem lumină: traducerea corectă a textului este: *„Și era acolo un om care, de treizeci și opt de ani, era bolnav.* Aceasta e varianta corectă a traducerii, și nu *„Acolo se afla un om bolnav de treizeci și opt de ani de ani"*. Așadar, este vorba de o suferință a unui

---

[36] Vezi amănunte, William HENDRIKSEN, *John* (NTC), 188–189; Gerhard MAIER, *Evanghelia după Ioan*, 189. Sf. Chiril al Alexandriei este de părere că este vorba de Sărbătoarea Cincizecimii (Cf. Sf. CHIRIL al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, 1164). Pentru aceeași ipoteză se pronunță și Sf. Teofilact (cf. Sf. TEOFILACT, *Tâlcuirea Sfintei Evanghelii de la Ioan*, Ed. „Sophia", București 2009, 140).

[37] Georges Zevini crede că aceste pridvoare aveau pentru Evanghelistul Ioan un sens simbolic, și anume, reprezentând Legea lui Moise (cf. In 5,45) sau cele 5 cărți ale Torah (Cf. Georges ZEVINI, *Commentaire spirituel de L'Evangile de Jean*, I, Paris 1995, 211).

[38] Amănunte legate de dificultatea identificării numelui „Bethesda", vezi Gerhard MAIER, *Evanghelia după Ioan*, 190–192.

om nu de o lună, nu de un an, nu de doi ș.a.m.d., ci de *treizeci și opt de ani*.[39] Treizeci și opt de ani pot însemna o viață. Mai poate exista speranță după atâta suferință?

Dar, într-o zi, apare în acel loc Iisus. Nimeni nu L-a recunoscut, sau nimeni nu L-a cunoscut, dovadă că nimeni nu-i cere ajutorul. Iisus se apropie de cel paralizat și-l întreabă: „*Vrei să te faci sănătos?*" Întrebarea Lui este precedată, însă, de o precizare a Evanghelistului, deloc întâmplătoare: „Și *când* ***l-a văzut*** (căutându-l parcă), *fiindcă* ***știa*** *că este bolnav de multă vreme*, i-a zis: '***Vrei*** *să te faci sănătos?*'" (In 5,6). Să ne oprim puțin și la ***detaliile Evanghelistului*** și la ***întrebarea lui Iisus***.

Există în versetul 6 trei verbe: ἰδὼν – γνοὺς – θέλεις, care definesc toată caracteristica atitudinii lui Iisus față de cel paralitic:

- Verbul **ἰδὼν = l-a văzut** – arată că Iisus „a avut ochi" pentru cel în suferință, adică, atunci când nimeni nu-l mai vede pe cel fără ajutor, îl vede Dumnezeu. Și nu numai că-l vede, dar îl și caută. Deci, Iisus este Cel ce l-a văzut mai întâi pe slăbănog, și nu slăbănogul pe Iisus. Așadar, nu este nimeni părăsit de Dumnezeu și nevăzut de către El, în suferința pe care o poartă. Dumnezeu ne știe suferința; ne știe greul ei și anii de când o purtăm și ne vede și cum o purtăm.

- Verbul **γνοὺς = știa** – din expresia „*fiindcă știa că este bolnav de multă vreme*" - arată pe un Dumnezeu care știe totul și, în virtutea acestei atotștiințe, vine în întâmpinarea omului părăsit de toți. Cât de mângâietoare sunt aceste precizări ale Evanghelistului!

- Cât despre întrebarea lui Iisus: **Vrei să te faci sănătos?**, ea pare, la prima vedere, fără logică și fără sens. Cum să-l întrebi pe un om bolnav de treizeci și opt de ani de ani dacă vrea să fie sănătos?! Care bolnav nu dorește să se facă sănătos? Ce logică poate avea o astfel de întrebare? Că așa a perceput-o și cel paralitic, adică fără sens, rezultă din replica lui, care nu e un răspuns la întrebarea lui Iisus: „*Bolnavul I-a zis: „Doamne, nu am* **om** *care să mă arunce în scăldătoare, când se tulbură apa; că, până merg eu, altul*[40] *se coboară înaintea mea*" (In 5,7). Se pare că bolnavul nu era total imobilizat. Verbul din original **ἔρχομαι**, tradus cu „*mergea*", indică o anumită posibilitate de mobilitate a celui în cauză, adică bolnavul se putea deplasa înspre locul vindecător, însă greu, anevoie.

Dar, să revenim la întrebarea de mai sus. Ea are, totuși, un sens. Verbul **θέλεις = *vrei*** – arată că Iisus nu acționează pentru vindecarea omului fără un

[39] Cf. Sf. TEOFILACT, *Tâlcuirea Sfintei Evanghelii de la Ioan*, 142.

[40] Interpretând spiritual cuvântul „altul", ca referindu-l la efectul limitat al Legii vechi, Sf. Chiril al Alexandriei spune: „Dar și aceasta era un semn că folosul Legii, prin îngeri, se extindea numai la unicul neam al iudeilor, nevindecând pe vreun altul..." (cf. Sf. CHIRIL al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, 241).

DA conștient și responsabil din partea acestuia. Întrebarea viza, de fapt, libertatea omului, pe care Dumnezeu o respectă, dar și faptul că vindecarea stă și în puterea noastră, mai precis, în voința noastră, în convingerea că putem dobândi ceea ce cerem. Dar, sensul ei profund va fi lămurit, abia în final, la întâlnirea celui ce a fost bolnav, cu Iisus.

Nu cunoaștem din text, motivul pentru care acest paralitic nu avea pe nimeni în preajma sa, care să-l ajute. Va fi avut familie sau nu? Va fi avut rude sau nu? Nu știm! Dar, putem cunoaște un lucru: faptul că el nu răspunde imediat afirmativ, anume, că vrea să se facă sănătos, cum în mod firesc ar fi trebuit să o facă, arată că, de fapt, el mai avea o suferință care, se pare, este mai grea, mai apăsătoare decât infirmitatea sa fizică: este vorba de ***suferința de singurătate***. Se pare că singurătatea, ca suferință a sufletului, era mai apăsătoare decât suferința fizică, a trupului. Așadar, cel bolnav nu avea un om lângă el, deși existau atâția în jurul lui.

În cele din urmă, paraliticul va fi vindecat de către Iisus de ambele suferințe: *trupește*, se va însănătoși, în sensul că se va ridica și va putea să umble, iar *sufletește* în sensul că va avea, de acum, mereu lângă el, un OM – Omul Iisus. Cu Dumnezeu alături nu mai există singurătate și nici suferință!

Ceea ce este, însă, foarte uimitor, e faptul că bolnavul, în ciuda grelei sale neputințe trupești și a singurătății sufletești, nu a pierdut speranța însănătoșirii. Spera ca cineva, cândva, impresionat de așteptarea sa răbdătoare, să-l ajute să coboare primul în scăldătoare. Să fi fost și acesta un motiv pentru care Iisus l-a căutat? Cu siguranță, DA!

Pe acest fond de așteptări și de speranțe, Iisus îi spune: *Scoală-te, ia-ți patul tău și umblă!* (In 5,8) Și bolnavul se face sănătos. Se ridică, își ia patul, adică un fel de saltea sau targă ușoară și pleacă acasă. Cuvântul lui Iisus l-a făcut sănătos.

Dar, porunca lui Iisus are, în viziunea Evanghelistului, și o semnificație profund teologică. Verbul ἐγείρω, tradus cu *ridică-te*, poate fi tradus și cu *învie*.[41] Așadar, în ridicarea celui bolnav există și un indiciu simbolic al unei învieri spirituale și trupești la o nouă viață. Și pentru că el suferea datorită păcatelor lui, așa cum vom vedea în final, sensul lui „ridică-te" poate fi și: *ridică-te din păcat; învie din moartea* pe care păcatul o aduce; vino la o nouă viață!

Ceea ce mai trebuie remarcat aici e și faptul că vindecarea se produce în strânsă conexiune cu ascultarea poruncii lui Iisus sau a cuvintelor Lui. Așadar, vindecarea este urmarea ascultării de cuvântul lui Iisus. În acest sens, Evanghelistul notează: „*Și* ***îndată*** *omul s-a făcut sănătos, și-a luat patul și umbla*" (In 5,9).

[41] Cf. Albrecht OEPKE, art. „ἐγείρω, ἔγερσις, ἐξεγείρω...", în: *Theologisches Wörterbuch zum Neun Testament* (ThWNT), (hers. Gerhard KITTEL), Band II, Stuttgart 1935, 335–336.

Între primul și al doilea tablou al relatării există o *secțiune intermediară*, în care este prezentat un dialog cu iudeii, al celui ce fusese paralizat. Când l-au văzut sănătos, purtându-și patul, evreii i-au reproșat că încalcă sâmbăta. În concepția lor, el făcea o lucrare interzisă în zi de sabat. De aceea, îi spun: *„Este sâmbătă și nu-ți este îngăduit să-ți iei patul. Iar el le-a răspuns: „Cel care m-a făcut sănătos, El mi-a zis: Ia-ți patul și umblă!" Ei l-au întrebat: „Cine este omul care ți-a zis: Ia-ți patul și umblă!?" Dar cel vindecat nu știa cine este; pentru că Iisus Se dăduse la o parte, fiind mulțime în acel loc"* (In 5,10–12).

b. Al doilea tablou: *Iisus în căutarea celui vindecat. Un sfat de taină al lui Iisus*

Nu cunoaștem motivul pentru care Iisus se îndepărtase din acel loc. Voia să nu i se facă popularitate, creându-se astfel, în jurul Său, un climat de entuziasm popular, prejudiciindu-i misiunea, sau urmărea altceva?

Reîntâlnirea cu acela care fusese paralitic, în finalul episodului, lasă mai degrabă loc celei de-a doua presupuneri. Iisus voia să aibă o întrevedere de taină cu el, pentru a-i putea transmite în toată liniștea, ceea ce poate, acolo și atunci, cel vindecat n-ar fi putut recepta. Anume că motivul suferinței lui se găsea în el, adică în păcatele lui și nu în afara lui. De altfel, Evanghelistul notează acest amănunt: *„După aceea, Iisus l-a găsit în Templu și i-a zis: Iată că te-ai făcut sănătos. De acum să nu mai păcătuiești, ca să nu-ți fie ceva mai rău"* (In 5,14).

Acest verset 14 conține un mesaj în aproape fiecare cuvânt. Se impun, așadar, a fi nuanțate, în acest sens, câteva expresii:

- ***Iisus l-a găsit în Templu*** – Nu știm dacă cel vindecat se găsea în Templu pentru că participa și el la „praznic", sau pentru că venise acolo, ca să aducă, în mod special, o jertfă de mulțumire pentru vindecarea sa (cf. Lev. 3,1 ff, 7,11 ff. 28 ff). Oricum, ceea ce este important e faptul că, *după vindecare, întâlnirea sa cu Iisus are loc în Templu*. Oare să-l fi căutat Iisus și aici? Foarte probabil să fie așa, întrucât Evanghelistul notează faptul că Iisus este cel care l-a aflat în templu, și nu că cel vindecat l-ar fi găsit pe Iisus. Dacă este așa, atunci mesajul este următorul: *Dumnezeu îl caută pe om în ambele ipostaze: atât în suferință, cât și în sănătate*. Mesajul teologic al căutării omului, de către Dumnezeu, nu poate fi altul decât că omul se găsește permanent în preocuparea și atenția lui Dumnezeu, Creatorul său.[42] În acest caz, el nu este niciodată singur. Singurătatea o simte doar atunci când se îndepărtează de El, prin păcat.

[42] Pentru relevanța misionară a minunii vindecării Slăbănogului de la Vitezda, vezi Stelian TOFANĂ, „Coordonate și imperative ale misiunii Bisericii în lumina episodului *Vitezda* (In 5,1–15)", în rev. *Plērōma. Studii și cercetări teologice*, An X, Nr. 1, iunie, București 2008, 7–28.

- ***Iată că te-ai făcut sănătos*** – adică Dumnezeu a îngăduit să-ți recapeți sănătatea. Coroborată această expresie cu întrebarea lui Iisus, din preambulul minunii – *Vrei să te faci sănătos?* – arată că vindecarea a stat și în puterile proprii ale omului. De aici, expresia *„te-ai făcut sănătos"* și nu *„Te-am făcut sănătos"*. Înțelegem, așadar, că minunile se săvârșesc într-o colaborare a omului cu Dumnezeu. Restaurarea și repunerea lui în starea frumuseții celei dintâi, pierdută prin păcat, se realizează prin puterea și dorința lui Dumnezeu, dar întotdeauna în colaborare cu voința și cu libertatea omului.

- ***Să nu mai păcătuiești, ca să nu ți se întâmple ceva mai rău*** – arată clar că la baza suferinței lui a stat un păcat. Nu i se spune în ce va consta acest „mai rău" (χεῖρόν – comp. de la κακός), dacă va recădea în păcat, dar, mai rău decât *treizeci și opt de ani* de boală, nu mai poate fi decât blestemul veșnic.

Atunci omul a plecat și a spus iudeilor că Iisus este Cel ce l-a făcut sănătos (In 5,15). Nu cunoaștem care este scopul pentru care omul vindecat a plecat să spună iudeilor că Iisus este autorul vindecării sale. Dar, fostul paralitic trebuie să fi avut un singur scop: *mărturisirea lui Iisus și, nici într-un caz, denunțarea Sa*.[43] Acest punct de vedere îl exprimă și Sf. Chiril al Alexandriei: *„... Îl vestește iudeilor nu ca îndrăznind să-I facă vreun rău, să se dovedească necredincios, ci ca, de vor voi și ei să se vindece, să cunoască pe Doctorul vrednic de admirație"*.[44] Altfel, avertismentul din Templu, de a nu mai păcătui, nu și-ar fi atins scopul.

2. Mesajul minunii

Din textul evangheliei Duminicii Slăbănogului de la Vitezda, din primul dialog al paraliticului cu Iisus, să înțelegem că suferința cea mai grea pentru el, era cea a sufletului venită din singurătate, și nu cea a trupului?

Există atâția oameni astăzi, care suferă cumplit de singurătate: părinți bătrâni și bolnavi și slabi, părăsiți de copiii lor, dar găsindu-se într-o mare de oameni; copii abandonați de părinții lor, cu privirea agățată de speranța că mama sau tata vor reveni la ei; prieteni și vecini, părăsiți prin azile, dar în mijlocul atâtor oameni; bolnavi prin spitale, uitați parcă și de soarta lor, dar cu mulți în jurul lor; dascăli care au pus creionul în mână atâtor copii, mulți devenind oameni mari, dar care nu-și mai aduc aminte de ei, mulți găsindu-se poate chiar în jurul lor; binefăcători, uitați de toți cei care, mai ieri, îi adulau ș.a.m.d.

Așadar, peste tot găsim suferința de singurătate! Însă această suferință devine și mai apăsătoare, atunci când te vezi singur într-o mare de oameni.

[43] Cf. Sf. TEOFILACT, *Tâlcuirea Sfintei Evanghelii de la Ioan*, 145.

[44] Sf. CHIRIL al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, 245.

Să nu ai un om lângă tine, când toți roiesc în jurul tău? Poate fi cumplit! Iar astăzi, această suferință o întâlnim parcă la tot pasul. Trăim, cred, în cea mai egoistă societate din toate timpurile!

Ziua de azi să fie pentru noi toți o zi în care, într-un fel sau altul, vizitându-i sau amintindu-ne de acești suferinzi, să începem să îndepărtăm și să alungăm din jur *suferința de singurătate*!

Alte teme spre reflecție:

1. *Iisus este locul de întâlnire dintre omul suferind și Dumnezeul milostiv.*
2. *Când nu te mai vede nimeni, te vede Dumnezeu! De aceea, nu există motiv de pierdere a nădejdii, indiferent cât de greu ar fi.*
3. *Însănătoșirea vine după împlinirea cuvântului lui Dumnezeu. Slăbănogul a ascultat de cuvântul lui Iisus, care i-a spus: „Ridică-te!"*
4. *La baza suferinței e păcatul: „De acum să nu mai păcătuiești, ca să nu ți se întâmple ceva și mai rău"!*
5. *După ce Dumnezeu ne-a ajutat, să ne găsească în Biserică, mulțumindu-I!*
6. *Dumnezeu ne caută deopotrivă, atât în boală, cât și în sănătate. În boală, ne caută să ne vindece, iar în sănătate, să ne sfătuiască cum să o păstrăm. Astăzi ne caută și pe unii, și pe alții.*

Un misionar născut din întrebări

Duminica a 5-a după Paști

In 4,5–42

„Deci a venit la o cetate a Samariei, numită Sihar, aproape de locul pe care Iacob i l-a dat lui Iosif, fiul său; 6 și era acolo fântâna lui Iacob. Iar Iisus, ostenit de călătorie, S'a așezat lângă fântână; era ca la al șaselea ceas. 7 Atunci a venit o femeie din Samaria să scoată apă. Iisus i-a zis: „Dă-Mi să beau!" 8 Că ucenicii Săi se duseseră în cetate să cumpere merinde. 9 Femeia samarineancă I-a zis: „Cum!, tu, care ești iudeu, ceri să bei de la mine, care sunt femeie samarineancă...?" – Pentru că Iudeii nu au amestec cu Samarinenii 10 Iisus i-a răspuns, zicând: „Dacă ai fi cunoscut darul lui Dumnezeu și Cine este Cel care-ți zice: Dă-Mi să beau!, tu ai fi cerut de la El, și El ți-ar fi dat apă vie". 11 Femeia I-a zis: „Doamne, nici găleată nu ai, iar fântâna este adâncă; de unde dar ai apa cea vie? 12 Ești tu cumva mai mare decât părintele nostru Iacob, care ne-a dat această fântână, și el însuși a băut din ea, ca și fiii lui și turmele lui?" 13 Iisus, răspunzând, i-a zis: „Tot cel ce va bea din apa aceasta, iarăși va înseta; 14 dar cel ce va bea din apa pe care Eu i-o voi da, nu va mai înseta în veac, că apa pe care i-o voi da Eu se va face într'însul izvor de apă săltătoare spre viață veșnică". 15 Femeia I-a zis: „Doamne, dă-mi această apă, ca să nu mai însetez, nici să mai vin aici să scot". 16 Iisus i-a zis: „Du-te și cheamă-l pe bărbatul tău și vino aici". 17 Femeia I-a răspuns, zicând: „N-am bărbat". Iisus i-a zis: „Bine-ai zis că nu ai bărbat, 18 că cinci bărbați ai avut, iar cel pe care-l ai acum nu-ți este soț. Pe aceasta adevărat ai spus-o". 19 Femeia I-a zis: „Doamne, văd că Tu ești profet. 20 Părinții noștri s-au închinat pe muntele acesta, dar voi ziceți că în Ierusalim este locul unde trebuie să ne închinăm". 21 Și Iisus i-a zis: „Femeie, crede-Mă că vine ceasul când nici pe muntele acesta, nici în Ierusalim nu vă veți închina Tatălui. 22 Voi vă închinați la ceea ce nu știți; noi ne închinăm la ceea ce știm, pentru că de la Iudei este mântuirea. 23 Dar vine ceasul, și acum este, când adevărații închinători se vor închina Tatălui în duh și

în adevăr; că astfel sunt închinătorii pe care Tatăl îi caută. 24 Duh este Dumnezeu, şi cei ce I se închină trebuie ca-n duh şi-n adevăr să I se închine". 25 I-a zis femeia: „Ştim că vine Mesia Care Se cheamă Hristos; când va veni El, pe toate ni le va spune". 26 Iisus i-a zis: „Eu sunt, Cel care-ţi grăieşte". 27 Şi atunci au venit ucenicii Săi. Şi se mirau că vorbea cu o femeie. Dar nimeni nu I-a zis: „Ce întrebi?", sau: „Ce vorbeşti cu ea?" 28 Iar femeia şi-a lăsat găleata şi s'a dus în cetate şi le-a zis oamenilor: 29 „Veniţi să vedeţi un om care mi le-a spus pe toate câte le-am făcut! Nu cumva acesta este Hristosul?" 30 Şi au ieşit din cetate şi veneau spre El. 31 Între timp, ucenicii Lui Îl rugau, zicând: „Învăţătorule, mănâncă!" 32 Iar El le-a zis: „Eu am de mâncat o mâncare pe care voi nu o ştiţi". 33 Ziceau deci ucenicii între ei: „Nu cumva I-a adus cineva să mănânce?...". 34 Iisus le-a zis: „Mâncarea Mea este să fac voia Celui ce M-a trimis şi să-I împlinesc lucrarea. 35 Nu ziceţi voi că mai sunt patru luni şi vine secerişul? Iată, vă spun: Ridicaţi-vă ochii şi priviţi holdele, că sunt albe pentru seceriş. 36 Iar cel care seceră primeşte plată şi adună roadă spre viaţa veşnică, pentru ca împreună să se bucure, şi cel ce seamănă, şi cel ce seceră. 37 Că întru aceasta se adevereşte cuvântul că altul este semănătorul şi altul secerătorul. 38 Eu v-am trimis să seceraţi unde nu voi v-aţi ostenit; alţii s-au ostenit, şi voi aţi intrat în osteneala lor". 39 Şi mulţi Samarineni din cetatea aceea au crezut în El pe temeiul cuvântului femeii care mărturisea: „Mi le-a spus pe toate câte le-am făcut". 40 Deci, când au venit la El, Samarinenii Îl rugau să rămână la ei. Şi a rămas acolo două zile. 41 Şi mult mai mulţi au crezut pe temeiul cuvântului Său, 42 iar femeii îi ziceau: „Credem nu numai pe temeiul cuvântului tău; noi înşine am auzit şi ştim că Acesta este cu adevărat Hristos, Mântuitorul lumii".

Titlul pe care l-am dat Evangheliei Duminicii a 5-a după Paşti (a Samarinencei) este următorul: *Un misionar născut din întrebări!*

Evanghelia conţine un text lung şi redă o discuţie pe care Mântuitorul Hristos a avut-o cu o femeie din Samaria, un ţinut socotit de către evrei blestemat şi spurcat. Locuitorii ţinutului Samariei, urmaşi ai două triburi ale lui Israel, Efrem şi Manase, erau şi ei etichetaţi cu aceleaşi apelative. Desigur, ne întrebăm: De ce?

În timpul invaziei şi al robiei asiro-babiloniene (cca 605–538 î. H.), regele Salmanasar al Asiriei a repopulat Samaria, după ce o bună parte din

populaţie a fost deportată în Babilon, cu cinci triburi păgâne asiatice (vezi 4 Reg 17,24–44). Puţinii Evreii, care au scăpat de deportare, s-au amestecat cu populaţia păgână, adusă pentru colonizare, transformându-se într-un fel de popor hibrid, eterogen, care practica, în afară de cultul Dumnezeului lui Israel, şi ritualuri idolatre păgâne. Apoi, în timpul restaurării Ierusalimului, după exilul Babilonian, evreii au refuzat să colaboreze cu această populaţie la restaurarea Templului. Aceasta a fost scânteia care a aprins focul unei rivalităţi deschise, ce a culminat printr-o sciziune religioasă între cele două popoare şi prin construirea de către samarineni, a unui templu pe muntele Garizim, rival celui din Ierusalim. Aşadar, acesta este motivul pentru care iudeii evitau orice contact cu samarinenii, ocolindu-i pe valea Iordanului, în drumul lor spre sau dinspre Ierusalim, Cetatea sfântă.[45]

1. Istorisirea şi interpretarea dialogului

Femeia cu care Mântuitorul întreţine un dialog nu e alta decât o anonimă locuitoare a unui sat, numit Sihar, din acest ţinut samarinean. Evanghelistul nici nu-i reţine numele. Dar, cu toate acestea, ea intră în istoria creştinismului: ocupă un loc în pictura bisericească, i se dedică o Duminică în calendarul creştin şi, nu în ultimul rând, pagini întregi în exegeza biblică.

Dar, să vedem cine este, totuşi, această „ilustră anonimă"? Ce-a făcut ea şi în ce a constat dialogul ei cu Mântuitorul lumii?

Discuţia pe care Mântuitorul Hristos o poartă cu femeia samarineană am putea-o împărţi în patru tablouri:

Primul tablou ar putea avea ca titlu: ***„Iisus iudeul** sau itinerariul revelării lui Iisus de la „Dă-mi să beau" (Iisus) la „Dă-mi din apa aceasta" (Samarineanca).*

Iisus trece într-o zi prin Samaria. Este pregătit să înfrunte un scandal. Nu era simplu, ca iudeu, să treci prin Samaria. Dar Iisus o face. Şi ajunge cu ucenicii la marginea unui sat. Acolo era o fântână. Obosit de drum, se opreşte lângă ea să se odihnească, iar Ucenicii pleacă în sat să cumpere mâncare. Se pare că nu aveau deloc merinde la ei. În acest timp, a venit din sat o femeie, ca să scoată apă. Aceasta e anonima samarineancă, care a rămas în istoria lui Iisus. Spre surprinderea ei, şi împotriva oricărei concepţii iudaice despre samarineni, Iisus îi cere apă, zicându-i: *„Dă-mi să beau!"* (In 4,7). Recunoscându-L după îmbrăcăminte că este iudeu, femeia nu-i adresează niciun cuvânt, când

[45] Vezi William HENDRIKSEN, *John* (NTC), 159–160; Georges ZEVINI, *Commentaire spirituel de L'Evangile de Jean*, I, 104; Gerhard MAIER, *Evanghelia după Ioan*, 148–149.

vine la fântână și Îl vede acolo. Dar acum îi răspunde: „*Cum!, tu, care ești iudeu, ceri să bei de la mine, care sunt femeie samarineancă...?*" – *Pentru că Iudeii nu au amestec cu Samarinenii*" (In 4,9). Și nu-i oferă apă. Așteaptă o explicație la întrebarea pusă. Și Iisus i-o dă, numai că este una extrem de ciudată: „*Dacă ai fi cunoscut darul lui Dumnezeu și Cine este Cel care-ți zice: Dă-Mi să beau!, tu ai fi cerut de la El, și El ți-ar fi dat apă vie*" (In 5,10). Apă vie!?[46] Ce înseamnă asta, se va fi întrebat ea? Nu înțelege nimic din acest joc de cuvinte. De aceea, nici nu intră în logica lor, replicându-i lui Iisus din perspectiva unei rațiuni, la fel de lipsită de logică: „*Nici găleată nu ai, iar fântâna este adâncă; de unde, dar, ai apa cea vie?*" (In 4,11). Fântâna aceea pe care o cunoștea de o viață, nu avea decât apa pe care ea o știa. Nu era vorba de nimic miraculos în ea. Era o apă obișnuită și nimic mai mult.

Așadar, indiferent dacă interlocutorul ei ar fi avut sau nu găleată, indiferent dacă fântâna ar fi fost mai mult sau mai puțin adâncă, rezultatul ar fi fost același: apa despre care vorbea Iisus nu exista acolo. El vorbea despre Duhul Sfânt cu inepuizabilele lui daruri (cf. In 7,37 urm.). Și mai adăuga ceva în logica ei: „că nu vei fi tu mai mare decât Iacob, părintele nostru, care era în măsură să facă minuni?" Și Iisus îi răspunde, din nou, în cuvinte stranii pentru ea: „*Tot cel ce va bea din apa aceasta, iarăși va înseta; dar cel ce va bea din apa pe care Eu i-o voi da, nu va mai înseta în veac, că apa pe care i-o voi da Eu se va face într-însul izvor de apă curgătoare spre viață veșnică*" (In 4,13–14). Metafora „izvorului" exprima, în viziunea lui Iisus, abundența inepuizabilă a darurilor din era Sa mesianică, în care fiecare om poate deveni un izvor de daruri pentru alții (cf. Isaia 12,3).[47]

Este foarte probabil ca femeia să nu fi priceput nimic nici acum, dar o apă care să-i ajungă pentru o viață, e drept că o ispitea. De aceea, i-o cere lui Iisus: „... *dă-mi această apă, ca să nu mai însetez, nici să mai vin aici să scot*" (In 4,15). Mântuitorul își dă seama că n-a înțeles tâlcul cuvintelor Lui, de aceea nici nu-i mai răspunde la cerere și mută discuția într-un alt registru. Așadar, atâta timp cât samarineanca a văzut în Iisus doar un simplu iudeu, n-a înțeles nimic din tot ceea ce Acesta i-a spus și i-a oferit. De aceea, îl și refuză. Este aici imaginea în care omul îl refuză pe Dumnezeu tocmai pentru că nu îl înțelege.

[46] Pentru profeți „apa vie" era simbolul bunurilor mesianice (Cf. Zah 14,8; Iez 47,1; Ioil 4,18). Pentru literatura sapiențială ea semnifica înțelepciunea care se dobândea din citirea Legii (cf. Prov 13,14; 14,27; 16,22; 18,4; Sirah 21,13; 24,20–31).

[47] Comentând aceste cuvinte, Sf. Chiril al Alexandriei spune: „...Mântuitorul numește apă în acestea harul Sf. Duh, de care, făcându-se cineva părtaș, va avea în sine însuși izvorul dăruirii învățăturilor dumnezeiești, încât nu mai are nevoie de sfătuirile și îndemnările altora, ci va avea mai degrabă puterea să sfătuiască și să mângâie el pe alții..." (cf. Sf. CHIRIL al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sf. Ioan*, 213).

Și, din acest punct, începe **tabloul 2: *Iisus Profetul*** *sau itinerariul revelării Sale în alternanța dintre trecutul și prezentul omului.*

Dialogul relatat în acest tablou este deschis de cuvintele lui Iisus: „*Du-te și cheamă-l pe bărbatul tău și vino aici*". *Femeia I-a răspuns, zicând: „N-am bărbat*" (In 4,16–17). Mântuitorul o supune la o probă de sinceritate. Nu este exclus ca El să fi făcut asta pentru ca ea să merite mai departe continuarea dialogului. Femeia spune adevărul. Și lui Iisus îi place și îi răspunde: „*Bine-ai zis că nu ai bărbat, că cinci bărbați*[48] *ai avut, iar cel pe care-l ai acum nu-ți este soț. Pe aceasta adevărat ai spus-o*" (In 4,17–18). Expresia „*pe aceasta adevărat ai spus-o*" s-ar putea traduce și astfel: „Aici ai spus ceva care corespunde cu punctul de vedere al lui Dumnezeu".[49]

Din această clipă, registrul discuției se schimbă. Se trece într-un alt plan, cu un alt partener de dialog: cu un **Profet**. Iisus-profetul îi descoperă acum femeii întregul său trecut. Ea rămâne stupefiată. Nu se întâlniseră niciodată. De unde, așadar, știa El toate acestea? Nu i se mai întâmplase așa ceva. Nu este exclus ca Iisus să-i fi spus și alte amănunte din trecutul ei. Este clar că Evanghelistul sintetizează discuția, înregistrând doar esența. În clipa aceea, femeia își dă seama că nu discută cu un simplu iudeu. Și exclamă: „*Doamne, văd că Tu ești profet!* (In 4,19). Se va fi gândit în acel moment: Dumnezeu mi-a scos în cale un profet. Acest lucru nu se întâmplă oricând și oricui. E un privilegiu, este o ocazie cu care poate în veci nu mă voi mai întâlni. Ce-ar fi să-i pun eu **întrebarea „națiunii mele"**,[50] a locuitorilor Samariei, și anume: *De ce suntem noi disprețuiți de către ei, iudeii, și evitați?* Dacă mi-a spus atâtea lucruri din viața mea, cu siguranță, va ști să-mi răspundă și la această întrebare. Și-i zice: „*Părinții noștri s-au închinat pe muntele acesta, dar voi ziceți că în Ierusalim este locul unde trebuie să ne închinăm*" (In 4,20).

Iisus nu-i dă un răspuns, ci chiar mai mult decât atât: îi pune în față un adevăr de credință, unul dintre acelea în care El își delimita învățătura Sa de cea a Vechiului Testament, dar și de cea a neamurilor. Ce-i spune acestei femei este că învățătura Sa e universală; că nu e destinată doar iudeilor, ci este și pentru ea, și pentru samarineni, dar și pentru toate neamurile. Și-i mai spune că Dumnezeu nu e doar în cer, distant față de lume, ci și lângă ei și încă, în acest moment; că e și cu cei din Ierusalim, dar și cu cei din Garizim, deodată și în același timp.

[48] Sf Teofilact interpretând simbolic expresia „cinci bărbați" înțelege cele 5 cărți ale Pentateuhului, iar expresia „cel pe care îl ai acum" ca referindu-se la Evanghelia lui Iisus, pe care încă Samarineanca nu o avea (cf. Sf. TEOFILACT, *Tâlcuirea Sfintei Evanghelii de la Ioan*, 127–128).

[49] Vezi Gerhard MAIER, *Evanghelia după Ioan*, 154.

[50] Cf. Antonie PLĂMĂDEALĂ, *Tâlcuri noi la texte vechi*, Sibiu 1989, 188.

Atunci aude ea din gura lui Iisus CINE și CE este Dumnezeul ei și al Lui, și unde trebuie să I se închine. *„Și Iisus i-a zis: „Femeie, crede-Mă că vine ceasul când nici pe muntele acesta, nici în Ierusalim nu vă veți închina Tatălui...vine ceasul, și acum este, când adevărații închinători se vor închina Tatălui în duh și în adevăr; că astfel sunt închinătorii pe care Tatăl îi caută. Duh este Dumnezeu, și cei ce I se închină trebuie ca-n duh și-n adevăr să I se închine"* (In 4,21–24).[51] Iată ce aude anonima săteancă din Sihar! Aude că Dumnezeu nu mai poate fi adorat doar într-un singur loc; aude și definiția lui Dumnezeu. Aude că Dumnezeu este Duh.[52] Și că, dacă e Duh, poate fi pretutindeni. Și, dacă e pretutindeni, vede și aude tot și pe toți. Doar Moise mai auzise o definiție a lui Dumnezeu, în Vechiul Testament, când i se spune că El (Dumnezeu) e Cel Ce există. Așadar, *femeia era la fel de importantă ca și Moise!* Iată de ce a rămas în istorie!

Uluită de ceea ce auzise, mai mult neînțelegând decât pricepând, mută ea acum discuția într-un alt registru, și anume, în cel mesianic.

Și, de aici, începe **tabloul 3: *Iisus – Mesia*** *sau itinerariul descoperirii Sale din prezent spre viitor.*

Văzând femeia că aude ceea ce nu-și putea închipui vreodată, se gândește că ar fi bine să profite de ocazie și să-și mai lămurească o întrebare. Nu este exclus ca ea să nu fi fost întru totul de acord cu spusele lui Iisus. De aceea, ceea ce nu i-a spus acest Profet, va spune Cel pe care îl așteptau, adică Mesia. Așa că îi zice lui Iisus: *„Știm că vine Mesia, Care Se cheamă Hristos;*[53] *când va veni El, pe toate ni le va spune"* (In 4,25). Cât de multe știa această femeie! Avea și o așteptare mesianică. Trebuie să-i fi plăcut lui Iisus afirmația, dar, de ce nu, chiar și obiecția. Numai Mesia avea autoritatea de a face rânduială în conștiințele oamenilor, în cultul și în evlavia lor. Și-atunci, Mântuitorul o aduce în punctul culminant al descoperirii (revelării) Lui[54] și-al așteptărilor ei, și-i

[51] Amănunte legate de sensul „închinării în Duh și Adevăr" a se vedea, William HENDRIKSEN, *John*, 167–168; Raymond E. BROWN, *The Gospel according to John*, I–XII, 180).

[52] În mod interesant, Raymond Brown nu vede în cuvintele lui Iisus *Duh este Dumnezeu* o definiție a lui Dumnezeu, ci doar o definire a lui Dumnezeu în raport cu omul (cf. Raymond E. BROWN, *The Gospel according to John*, I–XII, 172).

[53] Cu siguranță, cuvintele *„Care Se cheamă Hristos"* n-au aparținut femeii. Pentru Iisus nu era nevoie de o explicație a numelui Său mesianic. Ele sunt un adaos al Evanghelistului pentru cititorii săi, de origine păgână, care aveau nevoie de o interpretare a numelui „Mesia" (Vezi Gerhard MAIER, *Evanghelia după Ioan*, 161).

[54] Despre un itinerariu al revelării lui Iisus în dialogul cu Samarineanca, vezi Stelian TOFANĂ, „Itinerariul revelarii lui Iisus, în dialogul cu femeia samarineancă, din perspectivă ioaneică (In 4,1–42)", în rev. *Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Theologia Orthodoxa*, nr. 1–2, Cluj-Napoca 2003, 13–25.

spune: *„Eu sunt, Cel care grăiește cu tine!"* (In 4,26). I-a spus trecutul, i-a răspuns întrebărilor, i-a răscolit așteptările. Iar acum, peste toate acestea, îi mai spune și că e în dialog cu Mesia; că se găsește în fața Lui; că e contemporană cu Cel pe care-l aștepta. Femeia trebuie să fi fost bulversată, uluită. Încheie brusc dialogul, își abandonează interlocutorul neașteptat și fuge în cetate.

Tabloul 4: *Misionarul* *– apostol samarinean, născut din întrebări*

Cele întâmplate în continuare sunt relatate de către Evanghelist în modul cel mai simplu: *„Iar femeia și-a lăsat găleata și s-a dus în cetate și le-a zis oamenilor: „Veniți să vedeți un om care mi le-a spus pe toate câte le-am făcut! Nu cumva acesta este Hristosul?"* (In 4,28–29).

Evanghelistul consemnează un amănunt deloc lipsit de semnificație: femeia și-a lăsat acolo găleata cu apă. Uitase de ce venise. N-o mai interesa apa. Uitase și de sete. Altceva o interesa acum. *A ales „apa lui Hristos", și nu „apa din fântâna lui Iacob!"*. Dovadă că, după întâlnirea cu Iisus, lucrurile firești își pierd din semnificație. Cele spirituale trec în fața lor. Să ne-o imaginăm pe samarineancă alergând spre cetate, strigând în gura mare, în dreapta și-n stânga, chemându-i pe toți să vină, să vadă și să audă ceea ce ea a văzut și a auzit: *„Veniți să vedeți un om care mi le-a spus pe toate câte le-am făcut! Nu cumva acesta este Hristosul?"* (In 4,29). Nuanța de îndoială din întrebarea ei putea fi intenționată. Riscul de a fi fost etichetată ca o exaltată și, deci, nimeni să nu o ia în serios, era mare. În plus, mai trăia și în concubinaj cu al șaselea bărbat. Nici reputația ei morală nu era, așadar, de invidiat. Dar, spusele ei sunt luate în serios de către consătenii ei. Samarinenii, în mare număr, își părăsesc casele și munca și vin la fântână să-L vadă pe Acela, omul minunat, despre care le vorbea femeia.

Evanghelistul ne spune că aceștia au stat de vorbă cu Iisus și că, apoi, L-au invitat să intre în cetatea lor. Nu știm ce au discutat cu El, ce L-au întrebat, dar e cert că-l invită în cetate numai după ce multe dintre cele pe care femeia li le va fi spus, se vor fi adeverit. Mântuitorul acceptă invitația și, împotriva oricărei tradiții iudaice, rămâne la ei două zile. Și aceasta, pentru că El nu era altul decât Cel care avea dreptul să producă schimbarea, să schimbe concepțiile, să anuleze prejudecăți, să transforme ura în iubire.

Rezultatul rămânerii în cetatea Sihar este spectaculos: Samarinenii se convertesc. Desigur, nu toți, dar cei mai mulți ajung să creadă în Iisus atât pe baza cuvântului Său, cât și pe cel al femeii. Evanghelistul consemnează: *„Și mulți Samarineni din cetatea aceea au crezut în El pe temeiul cuvântului femeii care mărturisea: „Mi le-a spus pe toate câte le-am făcut"... Și mult mai mulți au crezut pe temeiul cuvântului Său, iar femeii îi ziceau: „Credem nu numai pe temeiul cuvântului*

tău; noi înșine am auzit și știm că Acesta este cu adevărat Hristos, Mântuitorul lumii" (In 4,39.41–42).

Așadar, femeia a devenit **un misionar** pentru conaționalii săi. Ea a fost primul misionar laic pentru cetatea sa. Gerhard Maier o numește chiar „primul declanșator al credinței samarinenilor".[55] Nu a chemat-o nimeni la apostolat, nu i-a dat nimeni acest mandat, dar *s-a născut **misionar** și **apostol** din întrebările puse lui Iisus*. Altfel spus, starea de vorbă cu Dumnezeu i-a schimbat statutul.

2. Mesajul dialogului

Ca mesaj al Evangheliei aș insista puțin asupra temei – *Misionarul laic*.

Fiecare om trebuie să devină un misionar în cetatea sa, mai mare sau mai mică, adică în societate și în propria familie. Dar, în acest statut ajungi numai după ce accepți să stai de vorbă cu Dumnezeu. Și acceptând, să asculți ce-ți spune și să întrebi ce nu înțelegi. Tot ceea ce-ți spune și toate răspunsurile la întrebările tale se află în cuvântul Lui, înveșnicit în slova inspirată a Sf. Scripturi. Acolo îl întâlnești, acolo îl auzi vorbind, acolo îți răspunde la întrebări!

Nu toți putem fi preoți hirotoniți și nu toți suntem chemați la această misiune specială la care sunt chemați doar unii, încă din pântecele mamei lor, cum spune Sf. Pavel (Gal 1,12). Dar toți, de la cel mai mic până la cel mai vârstnic, de la drept, la păcătos, de la învățat, la neînvățat, toți suntem chemați să dăm mărturie despre Iisus. Mărturisiți-L pe Iisus! Părinții în fața copiilor, voi, tinerii, în fața colegilor! Mărturisiți-L la serviciu! Mărturisiți-L pe stradă, în autobuz, oriunde v-ați găsi! Spuneți câte v-a spus Iisus, iertându-vă trecutul! Spuneți cum l-ați întâlnit pe Iisus în dezamăgirile și decepțiile tinereții! Spuneți cum l-ați întâlnit pe Iisus și câte v-a spus când v-a ajutat să vă realizați profesional, când v-a ajutat să întemeiați o familie, când v-a mângâiat cu copii, când v-a ușurat greutățile bătrâneții, când v-a ajutat să scăpați de o suferință, când v-a scăpat din primejdii, cum v-a redat demnitatea, când alții v-au negat-o! ș.a.m.d.

Spunând toate acestea cuiva, niciodată nu știi cine se va întoarce la Dumnezeu, ce suflet vei salva, ce viață vei recupera, pe care om pierdut îl vei recâștiga.

Nu înger, nu profet, nu apostol le-a vestit samarinenilor vestea despre Hristos, Mântuitorul lumii, ci o femeie, și încă una dintre cele păcătoase. Ea a fost trâmbița care a sunat o astfel de deșteptare. Azi, mai mult ca oricând, omenirea are nevoie de o renaștere în Duhul lui Dumnezeu. Pentru aceasta e nevoie de lucrători. Și noi toți putem fi aceștia.

[55] Cf. Gerhard MAIER, *Evanghelia după Ioan*, 175.

Civilizația noastră, cu tot progresul ei material, nu va supraviețui dacă nu se renaște din punct de vedere spiritual. Creștinii trebuie re-încreștinați! Trebuie reînviate sfintele crezuri ale omenirii. Hristos trebuie proclamat din nou „Creator al acestui univers, Domn peste acest pământ și Dumnezeu al sufletelor și al minții". Toți suntem chemați la această lucrare.

Dacă acum 2000 de ani Dumnezeu s-a folosit de o unealtă slabă, ca să mântuie o cetate, o femeie, și încă una păcătoasă, El așteaptă acum, de la noi, să izbăvim nu o cetate, ci toate orașele și satele, de relele care trebuie stârpite. Ceea ce este important nu e locul unde muncești sau unde te găsești, ci ***zelul*** pe care îl arăți și conștiința cu care îți îndeplinești datoria de creștin.

Cele mai mângâietoare cuvinte, care sunt ca o cunună a vieții, sunt acelea pe care le-ai putea auzi de la cineva: *„Cred nu numai pentru cuvântul tău, ci pentru că eu însumi am auzit și știu acum cine este Iisus!"*

Alte teme spre reflecție:

1. *Itinerariul revelării lui Iisus sau calea de la om la Dumnezeu. Iisus ni se descoperă (revelează) în trepte, pe măsura înțelegerii noastre. Pornește cu tine, de la cele simple, ca să ajungă la cele complexe.*
2. *Definiția lui Dumnezeu și universalitatea cultului Său. Cine este Dumnezeu și unde îl poți întâlni? Închinare în Duh nu înseamnă părăsirea bisericii sau a unui cult etc. pentru a nu te închina nicăieri.*
3. *Ca să-l adori pe Iisus, trebuie să vezi în El mai mult decât un simplu personaj al istoriei. Atâta timp cât femeia se raportează la El, ca la un om simplu om, la un iudeu, n-a înțeles nimic din ceea ce a însemnat El. Trebuie să-l accepți ca Mântuitor (Mesia), ca să zăbovească și în casa ta, în comunitatea ta, în urbea ta.*
4. *Iisus – oaspete al casei tale, precum odinioară al samarinenilor. Urmările acestei prezențe.*

Paradoxul vederii: Diferența dintre „a privi" și „a vedea"!

Duminica a 6-a după Paști

In 9,1–38

„Și-n timp ce trecea, Iisus a văzut un om orb din naștere. 2 Și ucenicii Săi L-au întrebat, zicând: „Învățătorule, cine a păcătuit, el, sau părinții lui, de s-a născut orb?" 3 Iisus a răspuns: „Nici el n-a păcătuit, nici părinții lui, ci pentru ca-ntru el să se arate lucrurile lui Dumnezeu. 4 Lucrurile Celui ce M-a trimis trebuie ca Eu să le fac până este ziuă; că vine noaptea, când nimeni nu poate să lucreze. 5 Atât cât sunt în lume, Eu sunt Lumina lumii!" 6 Aceasta zicând, a scuipat jos și a făcut tină din scuipat și a uns cu tină ochii orbului. 7 Și i-a zis: „Mergi de te spală în scăldătoarea Siloamului" – care se tâlcuiește: trimis. Deci s-a dus și s-a spălat și a venit văzând. 8 Iar vecinii și cei ce-l văzuseră mai înainte că era orb ziceau: „Nu este acesta cel ce ședea și cerșea?...". 9 Unii ziceau: „El este". Alții ziceau: „Nu, ci seamănă cu el". Dar el zicea: „Eu sunt". 10 Deci îi ziceau: „Cum ți s-au deschis ochii?" 11 Acela a răspuns: „Omul care se numește Iisus a făcut tină și mi-a uns ochii și mi-a zis: Mergi la scăldătoarea Siloamului și te spală. Deci ducându-mă și spălându-mă, mi-am dobândit vederea". 12 Și i-au zis: „Unde este acela?" El a zis: „Nu știu". 13 Atunci l-au dus la farisei, pe cel ce oarecând fusese orb. 14 Și era sâmbătă în ziua în care Iisus a făcut tină și i-a deschis ochii. 15 Deci din nou îl întrebau acum și fariseii, cum și-a dobândit vederea. Iar el le-a zis: „Tină a pus pe ochii mei și m-am spălat și văd". 16 Deci ziceau unii dintre farisei: „Acest om nu este de la Dumnezeu, fiindcă nu ține sâmbăta". Iar alții ziceau: „Cum poate un om păcătos să facă astfel de minuni?...". Și dezbinare era între ei. 17 Atunci i-au zis din nou orbului: „Tu ce zici despre el, că ți-a deschis ochii?" Iar el a zis: „E profet". 18 Dar Iudeii n-au crezut despre el că era orb și și-a dobândit vederea până ce n-au chemat pe părinții celui care-și dobândise vederea. 19 Și i-au întrebat, zicând: „Acesta este fiul vostru despre care ziceți că s-a născut orb? Ei bine, cum de vede acum?" 20 Răspunzând atunci părinții lui, au zis: „Știm că acesta este fiul nostru și că s-a născut orb; 21 dar cum de vede el acum, noi nu știm; sau cine i-a deschis ochii, nu știm; întrebați-l pe el; e în vârstă, el despre sine va vorbi". 22 Pe acestea le-au spus părinții lui, pentru că se temeau de Iudei. Fiindcă Iudeii se înțeleseseră că dacă cineva Îl va mărturisi că El este Hristos, să fie dat afară din sinagogă. 23 De aceea au zis părinții lui: „E în vârstă, întrebați-l pe el". 24 Deci l-au chemat a doua oară pe omul care fusese orb și i-au zis: „Dă slavă lui Dumnezeu. Noi știm că omul acesta este păcătos". 25 A răspuns deci acela: „Dacă este păcătos, nu știu. Un lucru știu: că am fost orb și acum văd". 26 Deci i-au zis: „Ce ți-a făcut? Cum ți-a deschis ochii?" 27 Le-a răspuns: „Acum v-am spus și n-ați auzit? De ce vreți să mă mai auziți o dată? Nu cumva vreți și voi să vă faceți ucenici ai Lui?" 28 Și l-au ocărât și i-au zis: „Tu ești ucenic al aceluia, dar noi suntem ucenici ai lui Moise. 29 Noi știm că Dumnezeu lui Moise i-a vorbit, dar pe acesta nu-l știm de unde este". 30 A răspuns omul și le-a zis: „În aceasta stă minunea, că voi nu știți de unde este, și El mi-a deschis ochii. 31 Noi știm că Dumnezeu nu-i ascultă pe păcătoși; ci de este cineva cinstitor de Dumnezeu și-I face voia, pe acesta îl ascultă. 32 Din veac nu s-a auzit să fi deschis cineva ochii unui orb din naștere. 33 De n-ar fi Acesta de la Dumnezeu, n-ar putea să facă nimic". 34 Au răspuns și i-au zis: „Pe de-a-ntregul în păcate te-ai născut, și tu ne înveți pe noi?...". Și l-au dat afară. 35 Și a auzit Iisus că l-au dat afară. Și, găsindu-l, i-a zis: „Crezi tu în Fiul lui Dumnezeu?" 36 El a răspuns, zicând: „Și cine este, Doamne, ca să cred în El?" 37 Și a zis Iisus: „L-ai și văzut! și Cel ce vorbește cu tine, Acela este". 38 Iar el a zis: „Cred, Doamne!" Și I s-a închinat".

1. Istorisirea și interpretarea minunii

Evanghelia Duminicii a 6-a după Paști istorisește o minune pe care a săvârșit-o Mântuitorul Hristos, vindecând un om, orb din naștere. Este un text lung, luat din Evanghelia după Ioan (9,1–38). Dar, pe cât de lung este, pe atât de greu este și de interpretat și de înțeles.[56] Așa că, pentru a pătrunde

[56] Unii exegeți înțeleg descrierea minunii ca fiind o „catehză baptismală" (O. Cullmann, R. Brown, C. Hoskyns), iar alții o „catehză hristologică" (R. Schnackenburg, Ch. Barrett, D. Mollat, C. Michaelis). Cred, cu Georges Zevini, că este, într-adevăr, vorba de o catehză hristologică, dar de natură „apologetică" (Cf. Georges ZEVINI, *Commentaire spirituel de L'Evangile de Jean*, I, 201).

mai bine și mai ușor conținutul și mesajul Evangheliei am împărțit textul în 3 tablouri, fiecăruia dându-i și un titlu sugestiv. Iar pericopei, luată ca întreg, i-am dat ca titlu: ***„Paradoxul vederii: Diferența dintre „a privi" și „a vedea" sau drumul de la „privire" la „vedere"***. Și-acum să le luăm pe rând:

Tabloul 1 – *Dilema ucenicilor și „ne-logica" ei*

Un om, orb din naștere, cerșea. Evanghelistul nu-i dă numele și nici vârsta. Dar, ne spune că avea părinți. Poate că erau săraci, de aceea vor fi permis copilului lor să cerșească. Acțiunea se petrece undeva în Ierusalim. Nu ni se spune în mod expres acest lucru, dar întregul context al minunii ne conduce la această concluzie.

Întâlnindu-se cu omul orb, Apostolii îl întreabă pe Iisus: *„Învățătorule, cine a păcătuit, el, sau părinții lui, de s-a născut orb?"* (In 9,2). La o primă privire și auzire, întrebarea n-are logică. Cum și unde să fi păcătuit cel ce era orb, dacă el s-a născut orb? În pântecele mamei lui? Privită însă dintr-o altă perspectivă, întrebarea avea logică. Apostolii știau din Vechiul Testament, după Legea dată pe Sinai, că Dumnezeu pedepsește nelegiuirea părinților în copii până la al treilea și al patrulea neam (Exod 20,5; 34,7: Num 14,18; Deut 9,5; Iov 20,5). Așadar, întrebarea Apostolilor nu era legată de păcătuirea fătului în pântecele mamei lui, că nu se putea petrece aceasta acolo, ci de transmiterea urmărilor păcatelor părinților în urmași.

Aparenta lipsă de logică a întrebării Apostolilor e încuviințată și de Iisus, când spune: *„Nici el n-a păcătuit, nici părinții lui, ci pentru ca-ntru el să se arate lucrurile lui Dumnezeu"* (In 9,3). Apostolii nu s-au așteptat la un astfel de răspuns. Ei se așteptau, probabil, ca Iisus să răspundă: „Au păcătuit părinții lui".

Dar cuvintele lui Iisus ne fac să ne întrebăm despre ce lucruri ale lui Dumnezeu vorbea El și care se descopereau și se manifestau prin suferința celui orb? Desigur, este vorba, în primul rând, despre puterea lui Iisus, ca Dumnezeu, pe care și-o va manifesta făcând minunea, adică dând vedere celui orb. În final, orbul va ajunge să-L preamărească pe Dumnezeu pentru puterea Sa. Și astfel, boala sa a ajuns să fie înțeleasă ca mobilul întâlnirii cu Iisus și al cunoașterii Sale ca Dumnezeu.

Tabloul 2 – *„Nevederea" fariseilor și „vederea" orbului, sau diferența dintre „a privi" și „a vedea"*

Minunea se produce simplu. Aproape banal. Mântuitorul a scuipat jos, a făcut puțină tină din salivă și din praf, a uns ochii celui orb[57] și l-a trimis să se spele în apa unei scăldători, numită Siloam. Evanghelistul ține să precizeze un

[57] Pentru o interpretare spirituală a gestului lui Iisus, vezi Sf. TEOFILACT, *Tâlcuirea Sfintei Evanghelii de la Ioan*, 242.

amănunt, la prima vedere fără semnificație, anume că numele acelei scăldători însemna „trimis". Vom înțelege, la sfârșit, ce semnificație are acest amănunt.

Orbul ascultă porunca lui Iisus și merge spre scăldătoare. Mulți curioși se vor fi luat după el. Voiau să vadă ce se va întâmpla. Unii se vor fi întrebat de ce nu l-a vindecat pe loc? Alții, care vor fi auzit cuvintele lui Iisus, vor fi fost nedumeriți vizavi de porunca de-a se spăla în apa scăldătorii. De ce să se spele acolo și nu în altă parte?

În cele din urmă, orbul ajunge acolo, se spală și, instantaneu, se deschide vederea. Dintr-o dată s-a văzut în fața unei lumi pe care nu o cunoștea. Totul i-a devenit străin. Cu siguranță, nu va fi recunoscut nicio față, pentru că el nu știa cum arată chipul unui om. A văzut culorile, a văzut cerul, a văzut păsările, dar nimic nu i se părea cunoscut. Totul era straniu, dar în același timp, nespus de minunat. Nu știm care va fi fost prima lui reacție. Evanghelistul nu ne spune. Poate nici n-a reținut-o, copleșit fiind de altele. Pentru Evanghelist, căruia totul i se părea firesc, reacțiile celui ce fusese orb i se păreau la fel de normale. Numai că normalitatea lui avea alte legi de funcționare. Cum va fi făcut el oare prima oară diferența dintre lumină și întuneric când, pentru el, până atunci, totul a însemnat numai întuneric? Ceea ce pentru cel ce fusese orb era minunat, pentru ceilalți era normal. Așadar, iată că *există și în normal ceva cu totul minunat*! Trebuie numai să avem ochi și *putere de a vedea*, nu numai *de a privi*!

Și cel ce fusese orb se pornește pe străzi. Dar încotro? După ce repere să se ghideze acum? Unde era casa lui? Cum să o recunoască? Care erau părinții lui? Cum îi apăreau privindu-i de la distanță? Cum să-i deosebească? Cum să alerge la ei? Să închidă din nou ochii pentru ca să nimerească casa lui? Cum să renunțe la celelalte simțuri care până acum l-au ajutat? *Cumplită dezorientare în lumină*! E și acesta un mesaj pentru mulți dintre noi! *În întuneric, din păcate, mulți se orientează mai bine decât în lumină!* Cine are urechi de auzit, să audă! E cumplit de deranjantă lumina pentru mulți din societatea noastră! Ce straniu paradox!

Dar să revenim. Și cel ce fusese orb, și cei ce-l vedeau acum sănătos, nu se mai recunoșteau. Primul, pentru că el nu avea repere după care să-i recunoască, iar ceilalți, pentru că nu aveau repere să recunoască minunea. Și astfel, dintr-o dată, și-au devenit străini unul altuia. Așa se face că unii, văzându-l acum sănătos, spuneau că nu este același cu cel care fusese orb, ci doar îi seamănă lui; alții, care l-au recunoscut, mărturiseau că el este. Însă cel ce fusese orb striga în gura mare: *Eu sunt acela!* Și tuturor le povestea cum s-a întâmplat minunea. Iar despre cel ce a făcut minunea, omul Iisus, cum îl numea el, nu știa nimic. Nu l-am văzut, spunea el. Nu știu unde este și nici cum arată. Va fi plecat în drumul lui, după ce mi-a spus să fac tot ceea ce eu,

acum, vă povestesc vouă. Și l-au dus la farisei. Nu știm de ce! Poate pentru că, fiind sâmbătă, voiau să afle dacă cineva, în toată această acțiune, va fi încălcat rânduiala zilei de odihnă. De aceea, îi pun tot felul de întrebări legate de CUM și de CINE?[58]

În interogatoriul purtat și cu el și cu părinții lui, Evanghelistul ne spune că fariseii s-au împărțit în două. Unii ziceau: „*Acest om nu este de la Dumnezeu, fiindcă nu ține sâmbăta*". Iar alții, cugetând altfel, ziceau: „*Cum poate un om păcătos să facă astfel de minuni?... Și dezbinare era între ei*", spune Evanghelia (In 9,16–17). În cele din urmă, într-un ultim interogatoriu, celui ce fusese orb i se sugerează un răspuns voit de farisei. Dacă tot nu putem să-i dăm de capăt acestei întâmplări și dacă tot nu știi nimic să ne spui, nici tu și nici părinții tăi, legat de vindecarea ta, în afară de poveștile acestea cu tina și cu spălarea, uite ce te sfătuim: „*Dă slavă lui Dumnezeu. Noi știm că omul acesta este păcătos*" (In 9,24). Cu alte cuvinte, dacă noi știm și tu trebuie să știi acest lucru.

Răspunsul lui, însă, va fi de o logică usturătoare pentru ei: „*A răspuns deci acela: Dacă este păcătos, nu știu. Un lucru știu: că am fost orb și acum văd*" (9,25). Mai mult e problema voastră, va fi vrut să spună cel vindecat. Credeți ce vreți! Dar cu toate acestea, parcă nu-i lasă să creadă chiar ce voiau ei. Și atunci le dă o *lecție de logică* în care se găsea crezul său axat pe niște principii absolut elementare.

La aceleași întrebări, mereu repetate, devenite deja deranjante, el le răspunde, și iritat, dar și ironic: „*Acum v-am spus și n-ați auzit? De ce vreți să mă mai auziți o dată? Nu cumva vreți și voi să vă faceți ucenici ai Lui?*" Cuvintele lui i-au enervat pe farisei. Și Evanghelistul ne spune că: „*l-au ocărât și i-au zis: Tu ești ucenic al aceluia, dar noi suntem ucenici ai lui Moise. Noi știm că Dumnezeu lui Moise i-a vorbit, dar pe acesta nu-l știm de unde este*" (In 9,27–29). Și-acum urmează lecția. Un biet om cerșetor și orb, care nu a citit un rând în viața lui, îi încuie cu o logică uluitoare, imbatabilă: „*A răspuns omul și le-a zis: 'Tocmai în aceasta stă minunea, că voi nu știți de unde este, și El mi-a deschis ochii. Noi știm că* **Dumnezeu nu-i ascultă pe păcătoși**; *dar de este cineva cinstitor de Dumnezeu și-I face voia, pe acesta îl ascultă. Din veac nu s-a auzit să fi deschis cineva ochii unui orb din naștere. Dacă n-ar fi Acesta de la Dumnezeu, n-ar putea să facă nimic'*" (In 9,30–33). Pe care dintre păcătoși nu-i ascultă Dumnezeu? Numai pe aceia care îl neagă și îl resping. Verbul „a asculta", din text, are aici și sensul de „a împlini o cerere". Așadar, cererile celor ce-L neagă sunt respinse înainte de a fi adresate.[59]

[58] Despre dramatismul confruntării celui orb cu fariseii, a se vedea Rudolf SCHNACKENBURG, *Das Joahannesevangelium*, II, 325 urm.

[59] Vezi Gerhard, MAIER, *Evanghelia după Ioan*, 420; Georges ZEVINI, *Commentaire spirituel de L'Evangile de Jean*, I, 210–211. Sf. Teofilact înțelege prin expresia „*Dumnezeu nu-i ascultă pe păcătoși*" faptul că nu le dă acestora puterea și harul de a face minuni (Cf. Sf. TEOFILACT, *Tâlcuirea Sfintei Evanghelii de la Ioan*, 250).

Iată, diferența dintre *a privi* și *a vedea!* Fariseii privesc, dar nu văd nimic, pentru că nu vor să-L vadă în Iisus, pe Mesia. Și au rămas cu păcatul asupra lor. Cel vindecat, însă, vede, pentru că vrea să vadă, crezând în ceea ce vede.

Tabloul 3 – *Dat afară de oameni, dar căutat de Dumnezeu*

Evanghelistul ne spune că după acest ultim dialog, fariseii l-au dat afară pe cel ce fusese orb. *Ultima replică a celor fără replică!* Dar Iisus a auzit că l-au dat afară și îl caută. Nu-l lasă singur pe cel ce L-a apărat în fața oamenilor care apoi l-au alungat. Și găsindu-l îl întreabă: „*Crezi tu în Fiul lui Dumnezeu? El a răspuns, zicând: 'Cine este, Doamne, ca să cred în El?' Și a zis Iisus: 'L-ai și văzut! Cel ce vorbește cu tine, Acela este'. Iar el a zis: 'Cred, Doamne!' Și I s-a închinat*"[60] (9,35–38).

Așadar, *cei dați afară de oameni, pentru că îl apără pe Dumnezeu, se întâlnesc afară întotdeauna cu Dumnezeu.* Și aceasta, pentru că Dumnezeu îi caută pe aceștia! Cel ce fusese orb îl privește acum pe Iisus, dar îl vede pe Dumnezeu. Așa că mărturisește credința și I se închină. Îl adoră!

Cu ochii fizici vezi în Iisus un om, pe care poți să-L admiri, dar și să-L negi; poți să-L iubești, dar și să-L urăști. Însă cu ochii sufletului îl vezi totdeauna, în El, pe Dumnezeu. De aceea, minunea vindecării orbului e dublă: Iisus îi deschide mai întâi ochii trupului, ca să-l vadă pe om. Dar îi deschide și ochii sufletului cu care să-L vadă pe Dumnezeu, ca apoi, crezând în El, să-L poată și urma.

Și acum înțelegem, de asemenea, de ce Evanghelistul a dat amănuntul legat de tâlcuirea numelui scăldătorii: *Siloam* = Trimis.[61] Iisus este prin excelență, trimisul Tatălui. Nu apa scăldătorii l-a vindecat pe cel ce fusese orb din naștere, ci Iisus Hristos, trimisul lui Dumnezeu. Deci, pentru a putea să vezi

[60] Verbul **προσκυνέω** are întotdeauna în Evanghelia după Ioan, spre deosebire de Sinoptici, sensul de „a adora", închinare care se datorează doar lui Dumnezeu. Așadar, cel ce fusese orb sfârșește prin a-L recunoaște pe Iisus ca fiind Dumnezeu (A se vedea F. J. MOLONEY, *The Johannine Son of Man*, Roma 1978, 149–159. Vezi, în acest sens, și un comentariu al Sf. CHIRIL al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sf. Ioan*, 695–696).

[61] Cuvântul ebraic „Șiloah are aceleași consonante ca și cuvântul ebraic „Șaluah" = „Trimisul". Pentru observatorul atent al acestui eveniment, rezultă deci că Iisus acționează ca aducătorul eshatologic al tămăduirii și ca Mesia ceea ce și reiese din text (Cf. Gerhard MAIER, *Evanghelia după Ioan*, 408; Vezi și Georges ZEVINI, *Commentaire spirituel de L'Evangile de Jean*, I, 204). Sf. Chiril vede în tălmăcirea numelui „Siloam" cu „Trimis" o aluzie la apa Botezului creștin (Sf. CHIRIL al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sf. Ioan*, 666). Așadar, pentru el, semnificația numelui scăldătorii are un înțeles sacramental.

și nu numai să privești, trebuie să-ți porți pașii vieții pe un singur drum: pe acela în căutarea și întâmpinarea Trimisului lui Dumnezeu, Iisus. El îți poate da atât *privirea*, cât mai ales *vederea*.

3. Mesajul Minunii

Ca mesaj al Evangheliei, aș dori să mă opresc la o temă, dincolo de cea sugerată la început la care, pe parcursul explicării textului, am făcut adesea referiri. Tema este legată de sensul suferinței pe care adesea nu-l înțelegem. Am văzut cum nici apostolii nu l-au înțeles, atunci când l-au întâlnit pe omul orb din naștere. De aceea au și întrebat: *Cine a păcătuit, el sau părinții de s-a născut așa, cu această suferință?*

Vreau să vă spun numai atât, că răspunsul lui Iisus: *„Nici el, nici părinții, ci s-a născut așa ca să se arate în el slava lui Dumnezeu"* este o soluție în explicarea unei suferințe pe care nu o înțelegem. Există suferință pentru păcatele noastre, există suferință pentru păcatele părinților noștri. Și, atenție, părinți, la faptele noastre, dacă vrem să nu sufere copiii noștri! Dar există suferință și dincolo de această logică a faptelor, și anume, suferința pe care ți-o pune Dumnezeu pe umeri, pe care n-o vei înțelege foarte repede, oricât te-ai strădui. Dar ea este întotdeauna mântuitoare! Întotdeauna Dumnezeu te caută în suferința pe care El ți-o pune. Nu te lasă singur și părăsit!

Suferința, boala, moartea, pe care adesea le asociem cu pedeapsa lui Dumnezeu, iată că au și un alt sens: *preamărirea lui Dumnezeu*. Într-o anumită împrejurare, cu puțin înainte de Patimi, când lui Iisus I S-a adus la cunoștință că Lazăr, prietenul Său, este bolnav, El răspunde: *„Această boală nu este spre moarte, ci pentru slava lui Dumnezeu, pentru ca prin ea să Se slăvească Fiul lui Dumnezeu"* (In 11,4). De aceea, nu merge să-l vindece, pentru că știa că, murind, îl va învia, dovedindu-și astfel, puterea Lui, ca Dumnezeu, asupra morții. La fel s-a întâmplat și cu cel orb. Dumnezeu i-a îngăduit nașterea fără vedere, pentru ca să facă din el subiectul acestei minuni și, astfel, să se arate în el puterea Sa.

Așadar, adesea, prin suferința noastră ne vorbește Dumnezeu: nouă, părinților, celor apropiați sau mai îndepărtați, copiilor noștri ș.a.m.d. Acesta e sensul pozitiv al suferinței. Desigur, nu ne place acest sens. Dar, Dumnezeu vede mult mai departe decât vedem noi. De multe ori, doar în acest mod, ne apropie de El, ca să ne vorbească mai de aproape, ca să ne ajute să descoperim și alte sensuri ale lucrurilor, ale prezenței noastre aici, ca și dincolo. Astfel, el ne vorbește direct și, prin noi, indirect și altora. Prin încercări, prin suferințe, prin boli, fie ale noastre, fie ale celor apropiați, se produce o sensibilizare, o subțiere a ființei noastre pentru sesizarea realităților de dincolo de lume.

Toate acestea fac sufletul și mintea mai sensibile pentru prezența lui Dumnezeu în noi, lăsându-ne să înțelegem că vrea ceva deosebit cu noi, cu fiecare în parte. Și astfel, ajungem să-L cunoaștem în grija Lui specială pentru noi, oprindu-ne dintr-un drum cu sens doar pentru aici și deschizându-ne un altul, cu sens pentru „dincolo". Poate că, altfel, nu ne-ar putea opri din drumul nostru, încât măcar pentru câteva clipe, dacă nu pentru săptămâni sau ani, să-L vedem și pe El. Când L-ai văzut și L-ai cunoscut, nu poți decât să-L preamărești!

Pe Dumnezeu nu-L poți cunoaște în stare de indiferență și nici El nu vrea să ni se descopere într-o astfel de stare. Și-atunci încercările care vin peste noi sunt prilej de preamărire a Lui. Când orbul din Evanghelie L-a văzut prin neputința lui, pe Iisus, care a avut puterea să i-o înlăture, ceea ce n-a putut nimeni să facă, nu doar că L-a privit, ci I s-a închinat, descoperindu-L ca Dumnezeu și Stăpân peste creația Sa. Și-atunci L-a adorat. Iată cum lucrează Dumnezeu cu noi! Nu numai în bine, ci și în răul pe care îl îngăduie în viața noastră. Numai că, de cele mai multe ori, răul pe care-l credem rău, nu e rău, ci bine.

Avem o suferință? Să încercam să-L vedem pe Dumnezeu prin ea! Cu siguranță, atunci, vom vedea și un sens al ei. Și când, pe acesta îl vom înțelege, ea va deveni mult mai ușoară și mântuitoare!

Alte teme spre reflecție:

1. *Explicarea cuvintelor: „Dumnezeu nu-i ascultă pe păcătoși"; „Eu am venit spre judecată în lumea aceasta, ca cei care nu văd, să vadă, iar cei care văd, să fie orbi".*
2. *Iisus Hristos, Lumina lumii. În special, trei sunt direcțiile în care strălucește lumina Lui: cu privire la Dumnezeu, cu privire la om, cu privire la scopul ultim al vieții.*
3. *Ca să-L adori pe Dumnezeu, trebuie să-l vezi, nu numai să-L privești!*
4. *Când oamenii te marginalizează, te caută Dumnezeu!*

Viața veșnică și cunoașterea lui Dumnezeu

Duminica a 7-a după Paști

Ioan 17,1–13

„Pe acestea le-a grăit Iisus; și, ridicându-Și ochii la cer, a zis: „Părinte, a venit ceasul. Preamărește pe Fiul Tău, ca și Fiul să Te preamărească pe Tine, 2 așa cum I-ai dat stăpânire peste tot trupul, ca El să dea viață veșnică tuturor acelora pe care I i-ai dat. 3 Iar viața veșnică aceasta este: Să Te cunoască pe Tine, singurul Dumnezeu adevărat, și pe Iisus Hristos, pe Care L-ai trimis. 4 Eu Te-am preamărit pe Tine pe pământ; lucrul pe care Mi l-ai dat să-l fac, l-am săvârșit. 5 Și acum, preamărește-Mă Tu, Părinte, la Tine Însuți, cu slava pe care am avut-o la Tine mai înainte de a fi lumea. 6 Arătat-am numele Tău oamenilor pe care Mi i-ai dat din lume. Ai Tăi erau, și Mie Mi i-ai dat, și cuvântul Tău l-au păzit. 7 Acum au cunoscut că toate câte Mi-ai dat, de la Tine sunt; 8 căci cuvintele pe care Tu mi le-ai dat Mie, Eu le-am dat lor, iar ei le-au primit și au cunoscut cu adevărat că de la Tine am ieșit și au crezut că Tu M-ai trimis. 9 Eu pentru aceștia Mă rog; nu pentru lume Mă rog, ci pentru cei pe care Mi i-ai dat, că ai Tăi sunt. 10 Și toate ale Mele sunt ale Tale și ale Tale sunt ale Mele și Eu M-am preamărit întru ei. 11 Și Eu nu mai sunt în lume, dar ei în lume sunt, și Eu la Tine vin. Părinte Sfinte, întru numele Tău păzește-i pe cei pe care Mi i-ai dat, ca ei să fie una, așa cum suntem Noi. 12 Când eram cu ei în lume, Eu întru numele Tău îi păzeam pe cei pe care Mi i-ai dat; și i-am păzit și nici unul dintre ei n-a pierit, decât fiul pierzării, ca să se plinească Scriptura. 13 Dar acum Eu vin la Tine și pe acestea le grăiesc în lume, pentru ca bucuria Mea s-o aibă deplină întru ei".

1. Contextul rostirii Evangheliei

Evanghelia Duminicii a 7-a după Paști este un crâmpei dintr-o rugăciune pe care a rostit-o Mântuitorul Hristos, cu foarte puțin timp înainte de

patima Sa. Este o cutremurătoare rugăciune pentru Sine, pentru apostolii Săi și pentru lumea, care va crede în El, prin cuvântul lor. Această rugăciune a Mântuitorului Hristos, cunoscută sub denumirea de *Rugăciunea arhierească*,[62] e posibil să fi fost rostită în cadrul ultimei Cuvântări ținută în fața Apostolilor Săi, numită de către specialiști și *Cuvântarea de despărțire* (cf. In 13–17).[63] Dar să vedem despre ce este vorba, mai în amănunt:

Mântuitorul se găsea cu Apostolii Săi în foișorul unde a avut loc Cina cea de Taină, ocazie cu care instituie și Sfânta Euharistie, adică Joi seara, cu puțin timp înainte de arestarea Sa, în grădina Ghetsimani. Acolo, printre altele, Mântuitorul le-a vorbit apostolilor despre câteva subiecte pe care nu le-a aprofundat pe parcursul activității Sale pământești. Cel puțin evangheliștii nu consemnează acest lucru. Pentru prima dată le-a vorbit despre venirea Duhului Sfânt în lume și despre rolul acestuia în raport cu activitatea lor și cu înțelegerea de către ei a tot ceea ce Iisus a rostit și a săvârșit; pentru prima oară le-a vorbit despre ce înseamnă relația Lui cu Tatăl, în calitatea Lui de Om adevărat și de Dumnezeu adevărat. Nu știm cât au reușit ei să înțeleagă atunci din toate acestea. Pesemne că nu foarte multe. Pentru că ei aveau să-l cunoască pe Mântuitorul Hristos, învățătura Sa, persoana Sa dumnezeiască pe deplin abia după înviere și după venirea Duhului Sfânt peste ei, când s-a produs o schimbare ontologică, radicală, în ființa lor. Abia atunci au înțeles și au priceput ceea ce n-au înțeles și n-au priceput cât au fost pe pământ cu dumnezeiescul lor Învățător. De fapt, Mântuitorul le și spune acest lucru, în cadrul aceleiași cuvântări: *„Mângâietorul, Duhul Sfânt, pe Care Tatăl Îl va trimite întru numele Meu, Acela* ***vă va învăța*** *toate și* ***vă va aduce aminte*** *despre toate cele ce v-am spus Eu"* (In 14,26).

Așadar, știind că a sosit „ceasul" preamăririi Sale prin patimi, prin moarte și prin înviere, Iisus înalță către Tatăl Său o rugăciune, mai întâi pentru Sine

---

[62] În decursul istoriei tradiției creștine s-au dat mai multe denumiri acestei Rugăciuni: „Rugăciunea sacerdotală", „Rugăciunea consacrării", „Rugăciunea preamăririi", „Rugăciunea misiunii". Mai recent, unii exegeți o mai numesc și „Rugăciunea unității creștine", „Rugăciunea ceasului", „Testamentul spiritual al lui Iisus" etc. (Mai multe amănunte, vezi Georges ZEVINI, *Commentaire spirituel de L' Evangile de Jean*, II, 138; A. VANHOYE, „L'oeuvre du Christ, don du Père (Jn 5,36 et 17,4)", în: *Recherche de Science Religieuse*, 48 (1960), 377–419; R. SCHNACKENBURG, „Struktureanalyse von Joh 17", în: *Biblische Zeitschrift*, 17 (1973), 67–78; J DELORME, „Sacerdoce du Christ et ministere (A propos de Jean 17). Sematique et theologie biblique", în: *Recherche et Science Religieuse*, 62 (1974), 199–219).

[63] Amănunte legate de integrarea „Cuvântării de Despărțire" în structura teologică a Evangheliei după Ioan, a se vedea: Georges ZEVINI, *Commentaire spirituel de L'Evangile de Jean*, II, 63–68; J. BECKER, „Die Abschiedesreden Jesu im Johannesevangelium", în: *Zeitschrift fuur die neutestamentliche Wissenschaft*, 61 (1970), 215–246; J. PAINTER, „The Farewell Discourses and the History of Johannine Christianity", în: *New Testament Studies*, 27 (1980–1981), 225–543.

însuși, ca să fie sfințit pentru jertfa pe care avea să o aducă pentru mântuirea întregii omeniri (In 17,1b–5), apoi pentru Apostolii Săi, în special, pentru a fi păstrați în unitate (In 17,6–19) și, în cele din urmă, pentru toți cei ce vor crede în El, prin cuvântul lor (In 17,20–23).

În această rugăciune, Mântuitorul Hristos spune, pentru prima oară, și în ce constă viața veșnică. A mai vorbit El despre viața veșnică și în alte momente, dar nu le-a spus niciodată, în mod explicit, Apostolilor și mulțimii de oameni care-L ascultau, ce înseamnă sau în ce constă ea. Spre existența veșnică ne îndreptăm toți, indiferent dacă vrem sau nu, indiferent de credem sau nu, indiferent dacă acceptăm sau nu, indiferent că ne place sau nu. Toți ne îndreptăm spre cealaltă viață, numai că ea nu va însemna același lucru pentru fiecare dintre noi. Pentru cei care l-au urmat aici pe Dumnezeu, ea va însemna veșnică comuniune cu El, iar pentru cei ce nu L-au urmat și nu L-au cunoscut aici, pe pământ, ea va însemna veșnicul regret de a nu avea parte de ceea ce ar fi putut să aibă: sensul deplin *„de a fi"* pentru totdeauna.

Tocmai asupra acestui subiect aș dori să reflectăm puțin, împreună, în cele ce urmează. Să medităm așadar, asupra întrebării: *În ce constă viața veșnică?*

2. Interpretarea și mesajul Evangheliei

Viața veșnică nu este o noțiune abstractă. Nu este o metaforă. Ea este o realitate care definește sensul existenței noastre aici, ca și pe al celei de dincolo. Ea constă, după spusele Mântuitorului, în cunoașterea și recunoașterea lui Dumnezeu Tatăl, ca singurul Dumnezeu adevărat și a lui Iisus Hristos, ca trimisul Său, pe pământ. Așadar, nu este vorba de o definiție complicată a ei, sau despre vreo ecuație sofisticată, după care ar urma să o dobândim. Nu! E foarte simplu și, pe deasupra, nici nu ni se cere foarte mult, așa cum am crede, pentru a o moșteni. Trebuie doar să ne străduim să îl cunoaștem pe Dumnezeu!

În teologie, în scrierile de specialitate, se vorbește despre două moduri de a-L cunoaște pe Dumnezeu:

- pe cale **naturală**, mai exact cu ajutorul minții și al rațiunii, de aceea, acest fel de cunoaștere se mai numește *cunoașterea rațională*. Pe aceasta toți o putem dobândi. Și păgânii au putut să-l cunoască pe Dumnezeu cu mintea și cu rațiunea. Le spune acest lucru Sfântul Pavel creștinilor din Roma, mulți dintre ei fiind recrutați din rândul păgânilor, în Epistola pe care le-a trimis-o: *„... Încă de la facerea lumii, cele nevăzute ale Lui – adică veșnica Sa putere și dumnezeirea – prin cugetare se văd din făpturi; așa că n-au cuvânt de apărare"* (Rom 1,20). Așadar, contemplând creația, universul acesta și ordinea din el, poți ușor să ajungi la ideea unui Dumnezeu, Creator al său.

- Al doilea mod de a-L cunoaște pe Dumnezeu este pe cale **supranaturală**, prin cuvântul Evangheliei, prin cuvântul revelației, prin cuvântul lui Dumnezeu vestit nouă. De aceea, ea se mai numește și *cunoaștere supranaturală*.

Ca să-L cunoști pe Dumnezeu, pe această a doua cale, este nevoie de credință. Prin rațiune, ajungi să faci observații și reflecții despre Dumnezeu. Dar, pentru ca această cunoaștere să depășească faza intelectuală și să devină un rezultat al unei experiențe directe cu El, este nevoie să te apropii de Dumnezeu prin credință.

Contemplând și observând legile după care acest Univers există și funcționează, ajungi la ideea unui Creator, a unui Proniator. Cineva, superior creaturii, trebuie să-l fi creat, pentru că nimic nu e la întâmplare în el. Legile lui sunt perfecte, nu-și permit nici cea mai mică fantezie. Această armonie perfectă din el, de mii și milioane de ani (spunem mii și milioane de ani pentru că nu știm de când există), l-a făcut pe un gânditor francez, Voltaire, să afirme: *„Universul mă înspăimântă, și nu pot gândi măcar, cum poate exista un ceas, fără un ceasornicar"*[64].

Dar această cunoaștere naturală nu este suficientă. Ca să-l cunoști pe Dumnezeu și ca Ființă personală, care vrea să intre în legătură cu tine, care vrea să îți vorbească, care vrea să-ți arate cât te iubește, este nevoie de credință. În descoperirea Sa, în tainele cuvântului Lui, în mesajul lor pentru tine, nu poți pătrunde doar cu rațiunea. Pentru acestea e nevoie de credință. Dacă cunoașterea prin afirmații și negații a lui Dumnezeu este mai mult o cunoaștere intelectuală, iar în cea supranaturală fac progrese oamenii îmbunătățiți duhovnicește și cu o anumită știință teologică, există totuși, în același timp, o cunoaștere a lui Dumnezeu care este la îndemâna fiecărui om. Aceasta este cunoașterea din acțiunea Sa providențială cu fiecare om, prin care acesta este condus și ajutat în toate *împrejurările concrete ale vieții* sale: în necaz, în suferință, în clipele grele.[65]

Și, poate că m-ați putea întreba: în necaz, poți să-L cunoști pe Dumnezeu? În suferințe și în decepții, în dezamăgiri și în mustrările conștiinței pentru păcatele săvârșite, pentru răul făcut, în insuccesele mai apropiate sau mai îndepărtate, în bolile proprii sau ale celor apropiați, mai poți să-l cunoști pe Dumnezeu? Atunci când ni se pare că El ne-a părăsit, că nu mai este cu noi, cum să-L mai cunoaștem sau, mai bine zis, cum să-L mai recunoaștem ca un pe Dumnezeu iubitor și care ne poartă de grijă? Așadar, în astfel de împrejurări mai există o cunoaștere a lui Dumnezeu? Răspunsul este unul simplu: Există!

---

[64] Isidor TODORAN, Ioan ZĂGREAN, *Teologia Dogmatică*, Manual pentru Seminariile Teologice, București 1991, 47.

[65] Părintele Dumitru Stăniloae vorbește explicit despre acest mod de cunoaștere a lui Dumnezeu din împrejurările concrete ale vieții (Vezi Dumitru STĂNILOAE, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. 1, București 1978, 139–146).

În suferințele, în insuccesele, în bolile noastre mai scurte sau mai lungi, în dezamăgirile și în decepțiile vieții ajungi să-l cunoști pe Dumnezeu cum nu reușești prin celelalte două moduri pe care le-am amintit. Abia atunci îl cunoști cum îți poartă de grijă în mod cu totul aparte. Atunci îl poți cunoaște pe Dumnezeu în raport cu cel de lângă tine, în raport cu creația, în raport cu ce se petrece cu cel de lângă noi. În acest mod de a fi, de a exista, în necaz, în neajunsuri, în greutăți, în suferințe, îl cunoaștem pe Dumnezeu ca mister, în descoperirea lui specială față de noi și nu numai față de cel de lângă noi. În mustrările conștiinței îl poți cunoaște pe Dumnezeu ca obiectul nădejdii tale și ca cel care îți șterge lacrima de pe obraz. În suferința, în necazul și în boala ta îl poți cunoaște pe Dumnezeu ca doctorul, care nu are comparație. În rătăcirea ta, și nu puține sunt clipele rătăcirii noastre, îl poți cunoaște pe Dumnezeu ca pe Cel care te caută mereu. Și nu există experiență mai profundă cu Dumnezeu, decât să-l cunoști pe acela care te-a căutat în rătăcirea ta, care a fost pentru tine doctorul, cum n-a fost altul pe pământ! În această călăuzire a Lui, cunoaștem, practic, bunătatea, puterea, dreptatea, înțelepciunea și marea Lui răbdare cu noi, dar mai cunoaștem și simțim și faptul că multe dintre acestea se petrec și datorită păcatelor noastre. În acest mod de realație cu El, nu-L cunoaștem doar la modul general, ca pe Creatorul, Pronietorul a toate, ci, în primul rând, în grija Lui specială față noi.

Ca să înțelegem mai bine toate acestea, aș dori să mă refer doar la trei exemple. Primul: *Slăbănogul de la scăldătoarea Vitezda*, de care Biserica a făcut amintire cu două duminici înainte. Acesta L-a cunoscut pe Dumnezeu ca pe Acela care i-a alungat suferința cea mai cumplită, pe care nimeni n-a putut să o alunge: singurătatea. Adică l-a cunoscut pe Acela care niciodată nu te lasă singur, chiar dacă te vezi a fi cel mai singur de pe lume. Iată ce a cunoscut din Dumnezeu, în suferința sa, slăbănogul de la Vitezda!

Al doilea exemplu este *Orbul din naștere,* prezentat în Evanghelia Duminicii trecute. Acesta a ajuns să-L cunoască pe Dumnezeu după o bună parte de încercare și de neputință, născându-se orb. Dar, s-a născut așa, ca să se arate în el lucrările lui Dumnezeu. Acesta a ajuns să-L cunoască pe Dumnezeu ca pe Acela care l-a făcut să vadă totul: și cu ochii trupului, dar mai ales cu cei ai sufletului; să vadă și lumea, dar și pe Creatorul ei.

Al treilea caz se referă la însuși *Apostolul Pavel*. În 2 Cor. 12, Apostolul vorbește despre cum l-a cunoscut pe Dumnezeu, din suferința sa. Dumnezeu i-a îngăduit o boală pe care el o înțelegea ca pe o încercare de la diavol. De aceea, de trei ori, spune el, L-a rugat pe Dumnezeu să-l îndepărteze de la el pe acel înger al satanei, ghimpele, cum îl numește, care i-a fost dat în trup, adică boala, neputința lui. Și Dumnezeu i-a zis: *„Îți este de ajuns harul Meu, căci puterea Mea se desăvârșește în slăbiciune"* (2 Cor 12, 9). Așadar, puterea lui

Dumnezeu nu o cunoști doar în mărire și bunăstare, ci și în smerenie, în lipsuri și în încercări. Acolo, ea chiar se desăvârșește. Trebuie numai să o vezi!

Toate aceste încercări produc în noi o sensibilizare, o subțiere a ființei noastre, care trebuie să ne împingă mai mult spre rugăciune, decât spre disperare. Psalmistul spune, încurajându-ne: *„Întru necazul meu către Domnul am strigat și El m-a auzit"* (Ps 119,11). În necazurile noastre, în rătăcirile noastre îl vom putea cunoaște pe Dumnezeu ca pe Acela care, atunci are mai multă grijă de noi, când suntem mai încercați.

Aș dori să închei cu parafrazarea a ceea ce scria un scriitor brazilian (Adhemar Barros) despre purtarea de grijă specială a lui Dumnezeu, pentru fiecare om, dar mai ales pentru cei aflați în grele încercări, purtare de grijă nesesizată de om. Iată ce scrie el:

„Un om a început să cârtească împotriva lui Dumnezeu, spunându-i: Doamne te-am văzut și te-am cunoscut la bucurie, am văzut că m-ai ajutat, am văzut mâna ta întinsă spre mine, dar într-o singură ipostază nu te-am văzut. Și în aceasta te-am cunoscut cel mai puțin. Și Dumnezeu l-a întrebat: Când M-ai cunoscut mai puțin sau când nu m-ai recunoscut? Și atunci omul îi răspunde: Știi când nu te-am recunoscut eu? În clipele cele mai grele ale vieții! Atunci, Tu nu ai fost cu mine. Și Dumnezeu i-a spus: ca să vezi că am fost cu tine și atunci, și M-ai fi putut cunoaște, ca pe Cel ce-ți purtam de grijă, ca pe Cel ce te însoțeam, ținându-te de mână, uite, îți dau un semn. Uită-te întotdeauna în urma ta, și vei vedea pe drumul pe care-l calci două urme; acelea sunt urmele pașilor tăi. Dar, fii cu luare aminte că, în dreapta ta vor fi încă două urme de pași. Acelea vor fi urmele pașilor Mei. Atâta timp cât le vei vedea lângă cele ale pașilor tăi, să cunoști, să știi, să nu-ți fie frică, să ai nădejde, să ai încredere, că sunt cu tine. Când n-o să le vezi, atunci să știi că nu sunt de-a dreapta ta. Și omul a văzut, într-adevăr, lângă urmele pașilor lui și celelalte două urme de pași. Și mergea liniștit, cu încredere în viață, știind că Dumnezeu este de-a dreapta lui, fiindu-i ajutor.

Dar a ajuns, la un moment dat, într-o situație grea a vieții, pe un drum cu primejdii, cu tâlhari, așa că pentru a scăpa de ei, omul a trebuit să treacă prin prăpăstii, prin văi, prin locuri greu accesibile pentru el. Atunci i-a fost cel mai greu. Și s-a uitat mereu în dreapta lui, dar celelalte două urme de pași nu mai erau. Și după ce a scăpat din primejdie, omul i-a spus din nou lui Dumnezeu: Doamne, n-am greșit când am zis că, atunci, când mi-a fost mai greu, Tu nu ai fost cu mine. N-am greșit spunând că, atunci, nu te-am cunoscut și nu te-am văzut. Și Dumnezeu i-a zis: Așa este, lângă urmele pașilor tăi nu mai erau celelalte două urme. Aceasta-i adevărat! Dar vreau să-ți spun: atunci ți-a fost într-adevăr poate cel mai greu în viață, atunci viața ta a fost în pericol. Este adevărat acest lucru. Dar urmele pașilor pe care tu

le-ai văzut, nu erau urmele paşilor tăi, ci erau urmele paşilor Mei. Pentru că atunci, tu erai în braţele Mele."[66]

Foarte multe sunt clipele în viaţa noastră când ne vedem în situaţii limită. Nu puţine sunt momentele grele, de necaz, de decepţie şi de suferinţă. Dar, atunci când ne va fi mai greu în viaţă, îl vom cunoaşte pe Dumnezeu ca pe Acela care ne ţine în braţele Sale şi care ne poartă nu de mână, ci la pieptul Său. Atunci îl vom cunoaşte pe Dumnezeu nu numai ca pe Acela care ne iartă, care ne dă binele, care ne rabdă, ca pe Stăpânul şi Creatorul nostru, ci ca pe Acela care ne poartă în iubirea Sa.

Când ne este mai greu, Dumnezeu nu este lângă noi, ci noi suntem în braţele Lui!

Alte teme spre reflecţie:

1. *Dumnezeu se roagă pentru lume?*
2. *Despre unitatea creştină – expresia voinţei lui Dumnezeu*
3. *Preamărirea – de la capătul drumului vieţii şi de la finalul misiunii personale.*

[66] Vezi textul pe adresa: http//horia-salca.blogspot.ro/2010/02/urme-de-pasi-pe-nisip.html. Paternitatea textului este, însă, extrem de discutată.

II.

Pogorârea Sfântului Duh – Rusaliile

Minunea „auzirii" sau a „vorbirii"?

Duminica Rusaliilor

In 7,37–53; 8,12

„Iar în ziua cea din urmă – ziua cea mare a sărbătorii – Iisus sta între ei şi a strigat, zicând: „Dacă însetează cineva, să vină la Mine şi să bea! 38 Cel ce crede în Mine – precum a zis Scriptura – râuri de apă vie vor curge din inima lui". 39 Iar aceasta a spus-o despre Duhul pe Care aveau să-L primească acei ce cred într'Însul. Că Duhul încă nu era dat, pentru că Iisus încă nu Se preamărise. 40 Deci mulţi din mulţime, auzind cuvintele acestea, ziceau: „Într'adevăr, Acesta este Profetul!" 41 Iar alţii ziceau: „Acesta este Hristosul!" Iar alţii ziceau: „Oare din Galileea va să vină Hristos?; 42 n'a zis oare Scriptura că Hristos va să vină din sămânţa lui David şi din oraşul Betleem, unde a fost David?...". 43 Şi dezbinare s'a făcut în mulţime din pricina Lui. 44 Iar unii dintre ei voiau să-L prindă, dar nimeni n'a pus mâinile pe El. 45 Deci slujitorii au venit la arhierei şi la farisei; şi aceia le-au zis: „De ce nu l-aţi adus?" 46 Slujitorii au răspuns: „Niciodată n'a vorbit un om aşa cum vorbeşte omul acesta". 47 Şi le-au răspuns fariseii: „Nu cumva şi voi aţi fost amăgiţi?; 48 e cineva dintre căpetenii care să fi crezut în el? sau dintre farisei?... 49 Dar această mulţime care nu cunoaşte legea, blestemată este!...". 50 A zis către ei Nicodim, unul dintre ei, cel ce mai'nainte venise noaptea la El: 51 „Oare legea noastră îl osândeşte pe om fără ca mai întâi să-l asculte şi să cunoască ce a făcut?" 52 Ei au răspuns, zicând: „Nu cumva şi tu eşti din Galileea? Cercetează şi vezi că din Galileea nu se ridică profet...". 53 Şi s'a dus fiecare la casa lui. După aceea Iisus le-a grăit din nou, zicând: „Eu sunt Lumina lumii; cel ce-Mi urmează Mie nu va umbla în întuneric, ci va avea lumina Vieţii".

N-am să mă opresc, în cele ce urmează, la textul Evangheliei Duminicii Rusaliilor, ci la textul din cartea *Faptele Apostolilor* (cap. 2), care relatează

evenimentul întâmplat la Sărbătoarea Cincizecimii iudaice, de unde şi semnificaţia şi mesajul sărbătorii Rusaliilor, pe care doresc să le accentuez.

1. Istorisirea evenimentului

Pogorârea Duhului Sfânt, în ziua Cincizecimii iudaice, constituie împlinirea făgăduinţei Mântuitorului, făcută Apostolilor Săi, în seara Cinei celei de Taină: *„Eu Îl voi ruga pe Tatăl, şi alt Mângâietor vă va da vouă, pentru ca-n veac să rămână cu voi, Duhul Adevărului, pe Care lumea nu-L poate primi, pentru că nu-L vede şi nici nu-L cunoaşte; Voi Îl cunoaşteţi, de vreme ce rămâne la voi şi va fi întru voi"* (In 14,16–17).

Evenimentul venirii Duhului este istorisit de Evanghelistul Luca, clar, concis, în cartea *Faptele Apostolilor*, capitolul 2. Să ne reamintim, în câteva cuvinte, partea de început, aşa cum autorul a consemnat-o în scris. Sf. Luca ne spune că Apostolii erau adunaţi *„la un loc, toţi într-un cuget"*. Şi iată că *„fără de veste s-a făcut din cer un vuiet ca de suflare de vânt, ce vine repede, şi a umplut toată casa unde şedeau. Şi limbi ca de foc li s-au arătat, împărţite, şi au şezut pe fiecare din ei. Şi s-au umplut toţi de Duh Sfânt şi au început să grăiască în alte limbi, precum le dădea lor Duhul a grăi"* (FAp 2,2–4).

Uluiţi de acest fenomen, care nu se arăta a fi ceva ce se petrecea în fiecare zi, Apostolii au ieşit afară şi au început să vorbească cu cei care, la auzul sunetului aceluia, se adunaseră în jurul casei. Cei care-i ascultau erau de mai multe naţionalităţi, *„din tot neamul de sub cer"* (FAp 2,5).

Expresia „din tot neamul de sub cer" este o metaforă a autorului (Luca), prin care trebuie să înţelegem oameni din diaspora iudaică, veniţi la Ierusalim pentru sărbătoarea Cincizecimii; emigranţi care-şi pierduseră limba maternă, vorbind-o pe aceea a ţării în care trăiau, cărora li se adaugă şi prozeliţii, adică păgânii convertiţi la iudaism. Iată cine erau aceştia, aflaţi la Ierusalim, în acel moment: *„Parţi şi Mezi şi Elamiţi şi cei ce locuiesc în Mesopotamia, în Iudeea şi în Capadocia, în Pont şi în Asia, în Frigia şi în Pamfilia, în Egipt şi în părţile Libiei cea de lângă Cirene, şi Romani aflaţi în trecere, Iudei şi prozeliţi, Cretani şi Arabi"* (FAp 2:9–11). Toţi aceştia îi înţelegeau perfect pe Apostoli în ceea ce ei grăiau. Aşadar, fiecare îi înţelegea în limba lui de acasă, în limba lui maternă, pe care Apostolii o vorbeau.

Evenimentul venirii Sfântului Duh, în ziua Cincizecimii (FAp 2,1–4), este descris de către Evanghelistul Luca prin intermediul unei incluziuni: *„erau toţi* (πάντες) *împreună la un loc"* (2,1) şi *„s-au umplut toţi* (πάντες) *de Duh Sfânt"* (2,4). Fenomenului auditiv: „vuietul ca de suflare de vânt" (2,2) i se adaugă un altul, cu caracter vizual: *„limbi ca de foc li s-au arătat, împărţite, şi s-au aşezat pe fiecare din ei"* (2,3), adică peste Apostoli şi nu peste toţi cei care erau

împreună cu ei, adunați la un loc, și anume cei 120 de Ucenici (cf. FAp 2,15 urm.). Susțin acest punct de vedere, întrucât promisiunea venirii Duhului, la ultima Cină Pascală li s-a dat numai Apostolilor, nu și celorlalți ucenici, aceștia nefiind prezenți la acest eveniment, petrecut doar cu câteva ceasuri înainte de Patima Sa (cf. In 13,2–4; 14,26.31; 15,19). Așadar, prin cuvântul „toți" (πάντες) se face referire numai la Apostoli, nu și la ceilalți Ucenici și „frați" care erau împreună cu Apostolii Domnului.[67]

Desigur, întrebarea care se pune în acest context și pe care și-au pus-o de-a lungul timpului numeroși exegeți este *dacă Apostolii au vorbit real limbile celor prezenți la eveniment* sau Duhul Sfânt era acela care le traducea ascultătorilor ceea ce Apostolii vorbeau într-o singură limbă?

În ceea ce ne privește, cred că nu se poate accepta decât un singur răspuns: Apostolii au vorbit *real*[68] în limbile celor prezenți la Ierusalim cu ocazia sărbătorii Cincizecimii, care au fost astfel martorii efectului real al venirii Duhului Sfânt peste ei, împlinindu-se în acest fel făgăduința lui Iisus făcută lor, în timpul Cuvântării de Despărțire.

Cartea Faptele Apostolilor (2,4) relatează foarte clar că toți cei umpluți de *Duh Sfânt* ***„au început să vorbească* (λαλεῖν)** *în alte limbi, precum le dădea lor Duhul* ***a grăi***", înainte ca mulțimea să se adune (FAp 2,6). Minunea a fost la nivelul vorbitorilor în limbi, nu la cel al ascultătorilor, scopul ei fiind acela de a demonstra că Duhul Sfânt se pogorâse asupra vorbitorilor, nu asupra ascultătorilor. Despre cei ce ascultau se spune că mărturiseau toți: *„îi auzim* ***vorbind* (λαλούντων)** *în limbile noastre despre mărețiile lui Dumnezeu*"

[67] Mitropolitul Bartolomeu crede la fel. În nota de la versetul 1, referitor la cuvintele *„erau toți* (πάντες) *împreună la un loc*", spune: „Cei Doisprezece Apostoli" (Cf. *Biblia sau Sfânta Scriptură*, 1586). J. Fitzmyer crede, însă, că „All" (πάντες) presumably refers to the 120 (1:15), hence including those mentioned in 1:13–14" (cf. Joseph A. FITZMYER, *The Acts of the Apostles* (The Anchor Bible), New Haven and London, 1988, 237). Vezi detalii și la Craig S. KEENER, *Acts. An Exegetical Commentary (1,1–2,47)*, Vol. 1, Baker Academic, Grand Rapids, Michigan, 2012, 804–807.
Sf. Ioan Gură de Aur este de părere că Duhul Sfânt s-a coborât peste toți cei 120 prezenți – Apostoli și Ucenici: „S-a pogorât numai peste cei Doisprezece Ucenici? NU! Nicidecum! El s-a pogorât peste toți o sută douăzeci... Luca n-ar fi spus toți, deși aici erau și Apostolii, dacă și ceilalți n-ar fi fost părtași la darul acesta" (Cf. Sf. IOAN GURĂ DE AUR, *Omilii la Fapte* (Omilia a 4-a), Ed. „Performantica", Iași 2010, 82–83).

[68] Vezi puncte de vedere diferite, Howard I. MARSHALL, *Acts. An Introduction and Commentary*, Inter-Varsity Press, Illinois USA, 1980, 72. Sf. Ioan Gură de Aur este destul de ambiguu în exprimarea faptului dacă Apostolii au vorbit real limbile popoarelor prezente la Ierusalim sau numai aceștia auzeau, în urechile lor, limbile materne. Iată ce spune el: *„Ei nu vorbeau pur și simplu limbile lor, ci vorbeau despre lucruri minunate; de aceea, pe bună dreptate se nedumereau oamenii aceștia..."* (cf. Sf. IOAN GURĂ DE AUR, *Omilii la Fapte* (Omilia a 4-a), 83).

(FAp 2,11). Așadar, de două ori autorul folosește verbul *„a vorbi"* pentru a exprima minunea nouă, produsă cu Apostolii Domnului.

Cunoscători doar ai limbii aramaice, Sfinții Apostoli au fost împuterniciți de către Domnul Înviat să propovăduiască Evanghelia la „toate neamurile – πάντα τὰ ἔθνη" (cf. Mt 28,20). De aceea, Sf. Ioan Hrisostom se întreabă: *„Și cum anume i-au convertit Apostolii pe aceștia? Din moment ce cunoșteau o singură limbă, cea a iudeilor, cum au putut să-l convingă pe scit, pe ind și pe trac?"* Și răspunde: *„Primind, desigur, prin harul Sfântului Duh, darul de a vorbi în limba fiecăruia."*[69]

2. Efectul pogorârii Duhului Sfânt

Desigur, ne întrebăm, după 2000 de ani: Este această istorisire a Pogorârii Duhului Sfânt, pentru noi, cei de azi, credibilă și convingătoare? Care sunt argumentele raționale în virtutea cărora să primim această minune ca fiind adevărată? Amintesc doar două dintre acestea:

a. *„Transformarea" Apostolilor*

Desigur, tot acest mod de descriere a efectului venirii Duhului peste Apostoli, manifestat în vorbirea de limbi străine, fără să fi fost învățate în prealabil, sfidează orice logică omenească. Și trebuie să recunoaștem că așa este. Dar, este așa numai după logica noastră pământească. Ne mirăm, ne întrebăm și nici mirarea și nici întrebarea nu ni le pot lua nimeni. Avem dreptul și să ne mirăm, și să ne întrebăm! Important este, însă, ce răspuns găsim la mirarea și la întrebările noastre.

Așadar, pot avea evenimentele, în cazul nostru, vorbirea Apostolilor în limbi neînvățate de ei, și o altă logică decât aceea pe care noi o înțelegem? Sigur că da! E logica lui Dumnezeu. Și logica lui Dumnezeu o putem descifra doar cu ajutorul Sfintei Scripturi, pentru că ea pornește, aproape întotdeauna, de la alte premise decât cele înțelese de noi. Pe acestea le acceptăm și le recunoaștem doar pe bază de credință.

Pescarii de odinioară, neînvățați, aproape analfabeți, devin acum învățați, autori de metafore, de poeme, de cărți, de Evangheliile scrise atât de frumos, pe care le avem păstrate în textul Noului Testament; devin predicatori, și încă predicatori coerenți, cu logică, cu un sistem de gândire propriu; fricoșii de odinioară devin acum îndrăzneți, eroi. Și nu numai unul, ci toți! În fața Sinedriului, după ce sunt arestați, mărturisesc fără teamă noul lor crez.

[69] *Contra Judaeos et Gentiles, quod Christus sit Deus*, PG 48, J.-P. Migne, Paris 1862, 822, după Ioan SAUCA, „Glossolalia în Biserica primară și interpretările ei de-a lungul vremii", în: *Mitropolia Ardealului*, 27, (1982), 7–9, 449.

Sf. Luca consemnează: *„Iar Petru şi Ioan, răspunzând, le-au zis: 'Judecaţi dacă înaintea lui Dumnezeu este drept să ascultăm de voi mai mult decât de Dumnezeu; că noi nu putem să nu vorbim despre cele ce-am văzut şi-am auzit'"* (Fap 4,19–20).

N-au învăţat la nicio şcoală şi totuşi, aceşti oameni, după pogorârea Sf. Duh, încep să scrie şi încă frumos, profund, filozofic. Încep să vorbească limbi pe care nu le-au învăţat, iar toţi cei ce-i ascultau îi înţelegeau. Duhul le-a schimbat statutul: din neînvăţaţi devin învăţaţi, din fricoşi devin îndrăzneţi, din pescari misionari în lume!

Toate acestea sunt fapte evidente, consemnate de istorie şi de experienţele din ea, de care noi nu ne putem îndoi. Sunt fapte ajunse la noi prin martori oculari, fiind efectul lucrării Duhului în lume, prin ei şi prin urmaşii lor, ajunse până la noi. Şi astfel, toţi suntem contemporani cu evenimentul Rusaliilor. Cum? Ca beneficiari ai efectului pogorârii Sf. Duh, anume, vorbirea în limbi de către Apostoli, propovăduind, astfel, Evanghelia până la marginile pământului, deci, şi până la noi, cei de azi. *Noi ne-am născut, ca şi creştini, din efectul Duhului de la Rusalii!* Apostolul Andrei, care ne-a încreştinat şi care a propovăduit în ţinutul Sciţiei (şi Dobrogea de azi) n-a putut vorbi o altă limbă decât pe aceea a strămoşilor noştri traco-daco-geţi, pe care n-a învăţat-o, dar pe care Duhul i-a dat să o vorbească.

b. *Întemeierea Bisericii*

La predica lui Petru, explicând ce se petrece acolo, mulţimea adunată realizează minunea. N-au pus întrebări de genul: Cum e posibil acest lucru? Cum să ne explicăm faptul la care suntem martori? etc. Toate întrebările posibile şi logice, pentru ceea ce se petrecea acolo, au fost îngropate în acest esenţial: *Bărbaţi fraţi, ce să facem?* (FAp 2,37). Totul era atât de copleşitor, încât nu mai era loc pentru alte curiozităţi şi explicaţii. Mulţimea de oameni simţea că e momentul în care trebuie să intre în legătură cu viaţa şi cu destinul lor, altfel decât au făcut-o până atunci. Când ni se arată şi ni se descoperă Dumnezeu trebuie să facem ceva aparte, ceva mai deosebit decât ceea ce e obişnuit.

Şi Petru le explică ce trebuie să facă: *„Pocăiţi-vă, şi fiecare din voi să se boteze în numele lui Iisus Hristos, spre iertarea păcatelor voastre; şi veţi primi darul Sfântului Duh"* (Fap 2,38). El va lucra şi prin voi aşa cum lucrează acum prin noi. Răspunsul la întrebarea: *Ce să facem?* a fost că „s-au convertit, la creştinism, îmbăţişând Evanghelia lui Iisus, ca la 3000 de suflete" (Fap 2,41). Aceasta e prima comunitate creştină. Cu ea apare în istorie Biserica creştină ca instituţie divină văzută şi născută nu dintr-o putere omenească, ci dintr-una dumnezeiască pe care, de atunci până astăzi şi până la marginea timpului, o va comunica lumii întregi, tuturor celor ce vor crede în puterea

ei şi în Evanghelia lui Iisus.[70] Aşadar, la Rusalii s-a născut Biserica creştină ca instituţie istorică, divino-umnă. Şi în cea de atunci ne găsim şi noi astăzi şi toţi cei ce vor veni după noi, până la sfârşitul lumii. Nimeni n-a biruit-o, nimeni n-a reuşit să o distrugă, deşi nu puţini au fost şi mai sunt şi astăzi aceia care s-au luptat şi se mai luptă cu ea. Dar toţi au pierdut această luptă, astfel că ea a rămas neclintită prin vitregiile istoriei.

3. Actualitatea Duhului ca mesaj al Sărbătorii

Aş dori acum, în încheiere, să reflectăm asupra unei întrebări la care să ne răspundem fiecare în taina inimii. După mai bine de 2000 de ani de creştinism, de prezenţă a Duhului Sfânt în viaţa Bisericii şi în viaţa personală a fiecăruia, pentru că la Botez primim prima oară pe Duhul Sfânt cu nenumăratele lui daruri, cum ne putem da seama dacă trăim cu Duhul, dacă viaţa noastră curge sub auspiciile Duhului Sfânt? Este prezent Duhul Sfânt în viaţa noastră?

Criteriul de recunoaştere ni-l dă Sf. Ap. Pavel în Epistola către Galateni. Iată ce spune el: *„Iar roada Duhului este iubire, bucurie, pace, îndelungă-răbdare, bunătate, facere de bine, credincioşie, blândeţe, înfrânare, curăţie; împotriva unora ca acestea nu este lege"* (5,22–23).

Dacă nu există pace, iubire, linişte, *îndelungă-răbdare, bunătate, credincioşie, blândeţe,* în viaţa noastră, în familia noastră, în viaţa copiilor noştri, în comunitatea noastră, să ştiţi că acolo nu e Duhul. Şi unde nu e Duhul, acolo sunt faptele opuse Duhului. Şi tot Sf. Pavel ni le înşiră şi pe acestea, în aceeaşi Epistolă. Iată ce spune el: *„Iar faptele trupului sunt cunoscute ca unele ca acestea: desfrânare, necurăţie, neruşinare, idolatrie, vrăjitorie, duşmănii, certuri, gelozii, întărâtări, gâlcevi, dezbinări, erezii, invidii, ucideri, beţii, chefuri şi cele asemănătoare acestora, asupra cărora vă previn – aşa cum v-am mai prevenit – că cei ce fac unele ca acestea nu vor moşteni împărăţia lui Dumnezeu"* (Gal 5,20–21).

Aşadar, acolo unde stăpânesc astfel de păcate, acolo nu e Duhul. Şi unde nu e Duhul, acolo este iadul! Şi în multe inimi şi în multe case, din nefericire, este iadul. Şi-atunci, ce trebuie să facem ca să scăpăm de iad? Nimic mai mult decât să urmăm îndemnul aceluiaşi Apostol: *„Dacă trăim cu duhul, cu duhul să şi umblăm!"* (Gal 5,25).

[70] Cf. Stelian TOFANĂ, *Studiul Noului Testament* (Curs pentru anul I de studiu), Cluj-Napoca 2005, 262.

Alte teme spre reflecție:

1. *Cum arăta viața primilor creștini (trăiau în comuniune, având toate de obște și nimeni lipsit), și cum arată a noastră, astăzi?*
2. *Despre puterea cuvântului în actul convertirii. S-au convertit 3000 de oameni doar auzind cuvântul. Păcatul împotriva Duhului Sfânt – păcatul împotriva evidenței. De aceea, nu se va ierta.*
3. *Vorbirea în limbi – mai e actuală? (vezi spre exemplificare 1 Cor 14)*
4. *Duhul Sfânt se coboară când suntem împreună. Apostolii erau împreună. Așadar, darul Duhului trebuie să-l așteptăm în unitate.*
5. *Despre rezistența Bisericii în lume. Spre exemplificare – Lecția de logică a învățatului Gamaliel (FAp 5).*

Curajul de a fi sfânt!

Duminica întâia după Rusalii

Mt 10,32–33; 37–38; 19,27–30

„Pe cel ce Mă va mărturisi pe Mine în fața oamenilor, îl voi mărturisi și Eu în fața Tatălui Meu Care este în ceruri; 33 dar de cel ce se va lepăda de Mine în fața oamenilor, de acela Mă voi lepăda și Eu în fața Tatălui Meu Care este în ceruri. 37 Cel ce-și iubește pe tatăl său ori pe mama sa mai mult decât pe Mine, nu este vrednic de Mine; cel ce-și iubește pe fiul său ori pe fiica sa mai mult decât pe Mine, nu este vrednic de Mine. 38 Și cel ce nu-și ia crucea sa și nu-Mi urmează Mie, nu este vrednic de Mine.

Mt 19: *27 Atunci Petru, răspunzând, I-a zis: „Iată, noi pe toate le-am lăsat și Ți-am urmat Ție. Deci, nouă ce ne va fi?“ 28 Iar Iisus le-a zis: „Adevăr vă spun că voi, cei ce Mi-ați urmat Mie, la nașterea din nou a lumii, când Fiul Omului va ședea pe tronul slavei Sale, veți ședea și voi pe douăsprezece tronuri, judecând pe cele douăsprezece seminții ale lui Israel. 29 Și oricine a lăsat frați sau surori sau tată sau mamă sau femeie sau țarini sau case pentru numele Meu, însutit va primi și viața veșnică va moșteni. 30 Și mulți dintre cei dintâi vor fi la urmă, și cei de la urmă vor fi întâi“.*

Duminica întâi după Rusalii este dedicată pomenirii tuturor sfinților, câți au existat și câți există în istorie: știuți și neștiuți, de toate categoriile și vârstele, învățați sau neînvățați, bogați sau săraci, trăind în lume sau în sihăstrii, virtuoși sau fost păcătoși etc. De aceea, ea și poartă acest nume de „Duminica tuturor sfinților“. Nimic mai firesc ca, după Rusalii, să fie pomeniți toți aceia care au atins sfințenia tocmai pentru că au conlucrat cu harul Sf. Duh, care s-a revărsat peste lume, după evenimentul Cincizecimii. Toți aceștia sunt astăzi, pentru noi, pilde sau dovezi concrete ale faptului că sfințenia poate fi atinsă de către fiecare dintre creștini și că ea nu este o stare rezervată anumitor oameni, cu anumite calități sau chemări, iar de către alții nu.

Toți suntem chemați la sfințenie. Porunca se află în textul sfânt: *„Fiți sfinți!“* (1Pet 1,16; Lev. 11,44). Iar Mântuitorul ne îndeamnă: *„Drept aceea,*

fiți voi desăvârșiți, precum Tatăl vostru Cel ceresc desăvârșit este!" (Mt 5,48). A fi desăvârșit înseamnă a fi sfânt. Aceste afirmații ne dau prilej să ne întrebăm:

1. Ce este un sfânt?

Despre sfințenie, oamenii și-au făcut păreri dintre cele mai ciudate și mai confuze, de cele mai multe ori, departe de adevăr. Unii cred că sfinții au fost sau sunt aceia care au puterea de a face minuni. Alții cred că sfântul este pustnicul care părăsește lumea și trăiește în singurătate, o viață tristă și amară. O altă categorie de oameni cred că sfântul este un om fără de păcat. Dar să nu facem judecăți pripite! Nici minunea nu e un criteriu al sfințeniei, nici retragerea în singurătate. Este adevărat că o bună parte dintre marii oameni ai vieții religioase au săvârșit minuni, au avut descoperiri de la Dumnezeu și au fost înzestrați cu daruri speciale. Dar nu numai pentru aceste daruri au fost ei canonizați de către Biserică. Factorul miraculos, în declararea lor ca sfinți, a fost de mai mică importanță. În istoria creștinismului au trăit, după cum se știe, mii și mii de oameni, acum venerați ca sfinți, care n-au făcut nicio faptă miraculoasă.

Spre exemplu, Fecioara Maria n-a făcut nici o minune, dar, cu toate acestea, ea se găsește în centrul cultului venerării Sfinților. Totuși, cu ea s-a făcut cea mai mare minune: nașterea din „sângiuirile" ei a Dumnezeu-Omului, Iisus Hristos. Sf. Ioan Botezătorul, la fel, n-a făcut nici o minune și, totuși, despre el a spus Mântuitorul Hristos că este *„cel mai mare dintre cei născuți din femeie"* (Mt 11,11). La fel, cu privire la viața ascetică, se știe că numai puțini oameni au fost pustnici și monahi. Cei mai mulți sfinți au trăit în mijlocul semenilor lor, în societate, au avut profesiuni profane, fiind negustori, meseriași, militari, vameși, ba unii chiar demnitari de curți imperiale sau chiar împărați.

Cât despre păcat, este suficient să spunem că sfinții au fost oameni ca și noi, supuși ispitelor și păcatului. Mulți dintre ei, înainte de a se întoarce la Dumnezeu, au păcătuit chiar, mult și greu. Este de-ajuns să ne gândim la Saul din Tars, la Maria Egipteanca sau la Fer. Augustin. *Și-atunci, ne întrebăm, desigur, ce este un sfânt?*

Textul Evangheliei Duminicii întâia după Rusalii ne oferă o parte din răspuns. Ea este o Evanghelie a unor sentințe pronunțate de către Iisus, deloc ușor de înțeles și de răspuns la ele. Sunt categorice, severe și greu de pus în practică. Iată care sunt acestea:

- Pe cel ce Mă va mărturisi pe Mine în fața oamenilor, îl voi mărturisi și Eu în fața Tatălui Meu Care este în ceruri.

- Dar de cel ce se va lepăda de Mine în fața oamenilor, de acela Mă voi lepăda și Eu în fața Tatălui Meu Care este în ceruri.

- Cel ce iubește pe tatăl său ori pe mama sa mai mult decât pe Mine, nu este vrednic de Mine.

- Cel ce iubește pe fiul său ori pe fiica sa mai mult decât pe Mine, nu este vrednic de Mine.

- Și cel ce nu-și ia crucea sa și nu-Mi urmează Mie, nu este vrednic de Mine (Mt 10, 32–38).

Sunt cinci sentințe care i-au nedumerit pe Apostoli. Trebuie să recunoaștem că nici pentru noi nu sunt mai confortabile. Astfel că ceilalți Apostoli l-au pus pe Petru să-L întrebe pe Iisus: *„Iată, noi pe toate le-am lăsat și Ți-am urmat Ție. Deci, nouă ce ne va fi?"* (Mt 19,27). Și Mântuitorul le-a răspuns, dându-le parcă o satisfacție: *„Adevăr vă spun că voi, cei ce Mi-ați urmat Mie, la nașterea din nou a lumii, când Fiul Omului va ședea pe tronul slavei Sale, veți ședea și voi pe douăsprezece tronuri, judecând pe cele douăsprezece seminții ale lui Israel* (Mt 19,28). Apoi, a mai adăugat un cuvânt, nu numai pentru Apostoli, ci pentru toți oamenii: *„Și oricine a lăsat frați sau surori sau tată sau mamă sau femeie sau țarini sau case pentru numele Meu, însutit va primi și viața veșnică va moșteni"* (Mt 19,29).[71]

După ce rostește toate aceste sentințe, face o încheiere cam neașteptată față de speranțele pe care le dăduse Ucenicilor Săi: *„Și mulți dintre cei dintâi vor fi la urmă, și cei de la urmă vor fi întâi"* (Mt 19,30).[72]

Textul acestei Evanghelii necesită câteva explicații cu privire la unele dintre sentințele rostite de către Mântuitorul. De pildă: *Cum să nu-i iubim pe tată, pe mamă, pe copii? Îngăduie cuvintele lui Iisus astfel de interpretare? Sau cum să înțelegem că cei din urmă sunt cei dintâi? Cum adică: Ori sunt la urmă ori sunt cei dintâi?*

---

[71] Comentând aceste cuvinte, Sf. Teofilact zice: „Ca să nu socotească cineva că numai pentru Ucenici a zis acestea, întinde făgăduința peste toți cei care fac cele asemenea, că vor avea în locul rudeniilor celor trupești, frăția și apropierea cea către Dumnezeu. Iar în locul „țarinilor" – raiul și în locul „caselor" de piatră – Ierusalimul cel de Sus. În loc de „mamă", bătrânele din Biserică; în loc de „tată", pe preoți, în loc de femeie, pe toate femeile credincioase, dar nu cu nuntire. Să nu fie aceasta! Ci cu așezare și dragoste duhovnicească și cu grija cea iubitoare de oameni către acestea. Iar Domnul nu ne poruncește să ne despărțim de ai noștri nicidecum, ci numai atunci când aceștia ne-ar împiedica de la buna cinstire a lui Dumnezeu" (Cf. Sf. TEOFILACT, Arhiepiscopul Bulgariei, *Tâlcuirea Sfintei Evanghelii de la Matei*, Ed. „Sofia" București 2007, 320). Vezi și Sf. IOAN GURĂ DE AUR, *Omilii la Matei*, în Col. „Părinți și Scriitori Bisericești" (PSB), 23, București 1994, 737.

[72] Sf. Teofilact spune că aici Mântuitorul îi arată pe iudei și pe neamuri. Căci iudeii, „întâi" fiind, au ajuns „cei de pe urmă"; iar noi, neamurile, „cei de pe urmă" fiind, ne-am făcut „cei dintâi" (cf. Sf. TEOFILACT, *Tâlcuirea Sfintei Evanghelii de la Matei*, 320).

Nu insist acum asupra explicării acestor sentințe, ci aș dori, mai curând, să mă opresc puțin asupra semnificației textului cu privire la întrebarea pusă, mai la început: *Ce este un sfânt? Sau, altfel spus, cum se atinge sfințenia?* Și-aceasta, pentru că textul Evangheliei Duminicii tuturor Sfinților ne spune ceva în acest sens. Nu ne spune în mod direct ce este un sfânt, dar ne spune ce trebuie făcut ca să devii sfânt. Așadar, înainte de toate, ne prezintă câteva dintre condițiile sfințeniei, și anume:

1. *Mărturisirea lui Iisus în fața oamenilor și nelepădarea de El*
2. *Adeziunea totală la Persoana Sa*
3. *Luarea Crucii și urmarea Lui*

N-o să putem să le analizăm nici pe acestea în amănunt, dar la două dintre ele m-aș opri puțin, încercând să le găsim un tâlc.

2. Două dintre condițiile sfințeniei

a. Mărturisirea lui Iisus în fața oamenilor și nelepădarea de El

Mărturisirea lui Iisus în fața tuturor înseamnă, înainte de toate, a-L recunoaște ca Dumnezeu. Recunoscându-L ca Dumnezeu, nu ne considerăm autosuficienți, ci dependenți de El, atât cu privire la începutul, cât și cu privire la sfârșitul nostru. De aceea, unora le vine greu să creadă în El, pentru că acest lucru presupune dependența de Dumnezeu. Or, dependența de cineva nu-ți permite să faci chiar tot ce vrei.

Dependența de cineva înseamnă apartenența la un sistem de reguli, de principii, la o anumită ordine, impuse de persoana respectivă sau de instituția de care depinzi. Trebuie să le asculți, să le respecți, să te conformezi lor. Dependența de Iisus înseamnă să-I asculți și să-I urmezi cuvântul și poruncile, să te conformezi regulilor din instituția pe care a creat-o și în care te-ai născut, prin botez, și anume, Biserica. Și această urmare sau conformare nu e deloc ușoară. Ea presupune renunțări, sacrificii, curaj și demnitate.

Când nu-I respecți poruncile, te lepezi de El; când îți este rușine să te închini, în autobuz, în tren, în mașină sau pe stradă, trecând pe lângă o Biserică, te lepezi de El; când nu accepți dependența de El, te lepezi de El, socotindu-te pe tine în centrul lumii și crezând că totul se învârte în jurul tău. Și-aceasta e o mare nebunie! De aceea, părinții să-L mărturisească pe Iisus, în fața copiilor, prin viața lor morală; copiii să-L mărturisească pe Iisus în fața colegilor, prin a vorbi despre El și a nu se rușina de numele Lui. Într-un cuvânt, noi toți, prin demnitate și prin curaj, să ne asumăm, ca directivă de viață, valorile creștine și să luăm atitudine în fața acelora care le neagă deliberat, spunând răspicat acest lucru, ca o declarație publică. O declarație ascunsă, că ești creștin, este compromițătoare și condamnabilă.

Corectitudinea, demnitatea, curajul mărturisirii adevărului, sunt căi ale sfințeniei. Iată unde trebuie să-i vedem și să-i căutăm pe sfinți!

Să știți că în rândul lașilor, al tăgăduitorilor, al trădătorilor, al oamenilor cu două fețe nu există sfințenie, chiar dacă asemenea atitudini sunt uneori de formă. Dar ele nu sunt și din conștiință. De astfel de oameni lumea nu are nevoie, iar Hristos se leapădă și El de ei. O spune răspicat: „*De cel ce se va lepăda de Mine în fața oamenilor, de acela Mă voi lepăda și Eu în fața Tatălui Meu, Care este în ceruri*" (Mt 10,33). Curajul de a-L mărturisi pe Hristos și demnitatea de a fi creștin l-au făcut, spre exemplu, pe Constantin Brâncoveanu sfânt. Nu pustnicia, nici sihăstria, nici minunile! Iar pe fiul său Mateiaș, care, la un moment dat, s-a înfricoșat în fața martiriului, voind să se lepede de Hristos, privirea plină de demnitate a tatălui și cuvântul lui încurajator l-au făcut să primească senin moartea și să devină și el un sfânt. Acesta e exemplul părinților pentru copiii lor! Doar aceste exemple îi întăresc și îi fac demni în viață, ajutându-i să pășească pe calea sfințeniei.

b. Luarea Crucii și urmarea lui Iisus: „Și cel ce nu-și ia crucea sa și nu-Mi urmează Mie, nu este vrednic de Mine" (Mt 10, 32–38)

Luarea Crucii înseamnă a-ți asuma destinul și când nu e roz, adică a-ți asuma, fără cârtire, greutățile, bolile, încercările de tot felul, ale vieții. Toate acestea nu pot fi asumate fără smerenie. Însă nu o smerenie etalată, care se prezintă pe ea însăși, spunând: „*Iată-mă! Sunt aici. Eu sunt smerenia sau eu sunt cel smerit*". Smerenia etalată nu duce la sfințenie, ci la slavă deșartă. *Sfântul care se știe sfânt, nu e sfânt!* Adică, acela care se crede virtuos, care își arogă sfințenia, acela nu e sfânt. Opusul smereniei sunt mândria și slava deșartă. Mândria se manifestă când te lauzi tu singur, iar slava deșartă când te lași lăudat de alții. Nu cumva, uneori, ne smerim ca să fim lăudați?

Se spune că, într-o mănăstire, un călugăr, arătând multă smerenie, îi mărturisea mereu starețului: „*Părinte stareț, sunt un păcătos! Sunt mai rău decât toți ceilalți și nu sunt bun la nimic!*" Și pe acestea le repeta de fiecare dată când îl întâlnea pe stareț. Dar, într-o zi, starețul s-a gândit să-i pună smerenia la încercare. Voia să vadă dacă e autentică sau nu. Și astfel, l-a chemat și i-a zis: „*Am auzit, frate, că nu prea îți faci datoria; că lipsești de la pravilă; că te porți arogant față de ceilalți; că mănânci prea mult, și pe ascuns; că dormi prea mult; că ești clevetitor și invidios. Frații, toți, spun că ești ticălos și că nimeni nu se poate bizui pe tine*". Dintr-o dată, tânărul călugăr s-a aprins de furie și i-a replicat starețului: „*Nu se poate, părinte! Cum adică? Eu nu-mi fac datoria? Cum, ceilalți, care sunt leneși și clevetitori sunt mai buni decât mine? Cum, eu sunt chiar cel mai rău? Nu se poate!*" Și s-a supărat. Atunci starețul i-a răspuns: „*Du-te ! Nu ești smerit cum ai spus, ci*

mândru cum te arăți. Smerenia devine virtute, când îndreaptă slăbiciunile și păcatele, nu când doar le afirmă și le ascunde! Și smerit, nu e cel care zice despre sine că e smerit, cum spui tu, ci acela care rabdă cu smerenie și adevărul și neadevărul spus de către alții despre sine".

O astfel de atitudine, însă, nu înseamnă că trebuie să capitulăm în fața calomniilor, neadevărului, acceptând pasiv tot ceea ce se spune rău și nedrept, despre noi. Nu! Trebuie să replicăm! Și Mântuitorul a replicat în fața nedreptății. I-a răspuns slugii arhiereului: *„Dacă am făcut rău, dovedește! Dacă nu, de ce mă bați?"* (In 18,23). Astfel a replicat Iisus, dar fără ură.

Așadar, cei ce le fac pe acestea, aceia sunt sfinții. Iată cât de puțin trebuie să facem pentru a deveni un sfânt! Și aș încheia cu un text din Epistola către Evrei: *„Să dăm la o parte orice piedică și păcatul, care ne ține așa de strâns, și să alergăm, cu stăruință, în lupta care ne stă înainte"* (12,1).

Alte teme spre reflecție:

1. *Mărturisirea lui Iisus nu e despărțită de purtarea crucii.*
2. *Limită sau prioritate în iubire?* „Cel ce iubește pe tatăl său ori pe mama sa mai mult decât pe Mine, nu este vrednic de Mine; cel ce-și iubește pe fiul său ori pe fiica sa mai mult decât pe Mine, nu este vrednic de Mine!". *Ne cere Iisus să nu ne iubim părinții, copiii, frații, casa etc.? Cum trebuie să înțelegem cuvintele Lui?*
3. *Paradoxul câștigului prin pierdere:* „Și oricine a lăsat frați sau surori sau tată sau mamă sau femeie sau țarini sau case pentru numele Meu, însutit va primi și viața veșnică va moșteni".
4. „Și mulți dintre cei dintâi vor fi la urmă, și cei de la urmă vor fi întâi!" *Ce înseamnă „locul întâi" în viziunea lui Iisus?*

Rațiunea unei „chemări" și nelogica unei „urmări"

Duminica a 2-a după Rusalii

Mt 4,18–23

„18 Și pe când umbla El pe lângă Marea Galileii, a văzut doi frați, pe Simon cel ce se numește Petru și pe Andrei, fratele său, care aruncau mreaja în mare, că erau pescari, 19 și le-a zis: „Veniți după Mine și vă voi face pescari de oameni!" 20 Iar ei, îndată lăsându-și mrejele, au mers după El. 21 De acolo, mergând mai departe, a văzut alți doi frați, pe Iacob al lui Zevedeu și pe Ioan, fratele lui, în corabie cu Zevedeu, tatăl lor, dregându-și mrejele, și i-a chemat. 22 Iar ei, îndată lăsându-și corabia și pe tatăl lor, au mers după El. 23 Și a străbătut Iisus toată Galileea, învățând în sinagogile lor și propovăduind Evanghelia împărăției și tămăduind toată boala și toată neputința întru popor".

Evanghelia Duminicii a doua după Rusalii relatează concis, fără multe amănunte, chemarea la apostolat, de către Iisus, a primilor Săi Ucenici. De aceea, titlul pe care l-am dat cuvântului meu este: **„Rațiunea unei *chemări* și nelogica unei *urmări*"**. Și acum să vedem, mai în amănunt, despre ce este vorba:

1. Istorisirea evenimentului

Evanghelistul Matei ne spune că într-o zi, Iisus trecea pe lângă Marea Galileei. Și „*a văzut doi frați, pe Simon cel ce se numește Petru și pe Andrei, fratele său, care aruncau mreaja în mare, că erau pescari, și le-a zis: „Veniți după Mine și vă voi face pescari de oameni!" Iar ei, **îndată**, lăsându-și mrejele, au mers după El. De acolo, mergând mai departe, a văzut alți doi frați, pe Iacob al lui Zevedeu și pe Ioan, fratele lui, în corabie cu Zevedeu, tatăl lor, dregându-și mrejele, și i-a chemat. Iar ei, îndată, lăsându-și corabia și pe tatăl lor, au mers după El.*" (4,18–22).

Relatarea, în sine, este simplă. Nu are nimic care să o complice. Dar ea ridică multe întrebări, atât legate de cronologia evenimentului, cât, mai ales,

de psihologia atitudinii celor patru pescari care, fără să pună nicio întrebare, la simpla chemare a lui Iisus, îl urmează imediat. Și răspunsurile la aceste întrebări se intercondiționează. De ce? Pentru că, dacă pescarii s-au întâlnit acum cu Iisus, pentru prima oară, cum de îl urmează imediat pe un străin? Iar dacă îl urmează, atunci să-L fi cunoscut, oare, undeva, mai înainte? Logica ne spune că e greu să urmezi un străin, mai ales când el nu-ți oferă nicio perspectivă, așa cum vom vedea că a făcut „străinul" din Evanghelia acestei Duminici. Și întrebările ar putea continua.

Dacă acest eveniment a mai fost precedat de altele asemănătoare sau nu este destul de greu de stabilit. Evanghelistul Marcu relatează și el acest episod (1,16–20), istorisirea fiind similară celei de la Matei, dar nici el nu ne ajută mai mult în acest sens.

Așadar, întrebarea care se pune este: *Întâlnirea lui Iisus cu cei patru pescari este prima de acest fel? Nu i-a mai văzut niciodată și nici ei nu L-au mai întâlnit nicăieri, în altă parte?*

De răspunsul la această întrebare depinde și cel legat de psihologia atitudinii lor, adică de urmarea imediată și necondiționată, a lui Iisus, ceea ce obligă logica la un exercițiu mai puțin obișnuit: să urmezi pe cineva fără să-L cunoști, care te mai și cheamă în termeni metaforici, e mai greu de acceptat. Dar, se pare că, în ordine cronologică, nu aceasta a fost prima lor întâlnire cu Iisus.

Evangheliștii Matei și Marcu, în relatările lor, nu ne spun nimic despre vreo întâlnire anterioară cu Iisus a celor patru pescari chemați. Istorisirile lor lasă, așadar, impresia că Mântuitorul îi cheamă la chiar prima întâlnire cu ei, fără vreo pregătire prealabilă. Și cu toate acestea, răspunsul pescarilor e prompt: au mers după El, imediat. Este adevărat că în Sfintele Evanghelii găsim cazuri de chemări spontane și de răspunsuri pozitive, la fel de spontane, ca și ale celor două perechi de frați din Evanghelia acestei Duminici. Putem să amintim, în acest sens, de pildă, chemarea lui Matei vameșul și răspunsul său prompt în a-L urma pe Iisus. El părăsește totul, la vamă, când e chemat de Iisus și merge după El. Iată relatarea Evanghelistului: *„Și trecând Iisus de acolo, a văzut un om care ședea la vamă, cu numele Matei, și i-a zis: 'Vino după Mine!' Și, ridicându-se, a mers după El"* (Mt 9,9 urm.; vezi și Mc 2,14 urm.; Lc 5,27–28). Vameșul Zaheu răspunde, la fel de prompt, la chemarea lui Iisus (cf. Lc 19,1–9).

În schimb, Evangheliștii Luca și Ioan vorbesc de anumite precedente, care ar putea explica, oarecum, răspunsul imediat al celor patru pescari chemați. Spre exemplu, Evanghelistul Luca situează chemarea primilor ucenici în contextul unei minuni – pescuirea minunată (Lc 5,1–11). De față, la săvârșirea minunii, erau, între alții, Petru și doi frați, Iacob și Ioan, fiii lui Zevedeu. Luca nu-l menționează pe Andrei. Aceștia s-au străduit o noapte întreagă să

prindă pește. Dar fără succes. Iisus trece pe acolo și le spune să arunce mreaja în partea dreaptă a corabiei. Ei ascultă porunca Lui și prind o mulțime mare de pești, încât umplu două corăbii. Copleșit de minune, Petru cade la picioarele lui Iisus și exclamă: *„Ieși de la mine, Doamne, că sunt om păcătos!* (Lc 5,8). Și Iisus îl liniștește, spunându-i: *„Nu te teme; de acum înainte vei fi pescar de oameni"* (Lc 5,10). Deși cuvintele lui Iisus par a viza o chemare individuală, doar pe aceea a lui Petru, din versetul 11 rezultă clar că ea a fost adresată și celorlalți, Evanghelistul consemnând că *„au lăsat totul și au mers după El"*.[73] Exprimarea este, așadar, la plural, deoarece vizează mai multe persoane.

Evanghelia după Ioan lasă și ea loc presupunerii potrivit căreia ar mai fi existat astfel de antecedente ale întâlnirii lui Iisus cu cel puțin unii dintre cei patru pescari. Din pericopa In 1,35–42, vedem că Andrei era unul dintre ucenicii Sf. Ioan Botezătorul. Într-o zi, trecând Iisus prin apropierea lor, Ioan Botezătorul exclamă: *„Iată, Mielul lui Dumnezeu, Cel ce ridică păcatul lumii"*. Doi dintre ucenicii lui, auzind aceste cuvinte, merg după Iisus (cf. In 1,36–37). Ioan Evanghelistul spune că unul dintre cei doi a fost Andrei, fratele lui Simon Petru care, găsindu-l pe Simon, îl aduce la Iisus. Așadar, Petru se afla și el prin preajma Botezătorului Domnului, probabil fiind unul dintre ucenicii Lui. Se pare că aceasta va fi fost, în ordine cronologică, prima întâlnire cu Iisus a celor doi frați, Petru și Andrei,[74] și nu cea relatată de către Sf. Matei în Evanghelia Duminicii a doua după Rusalii, numită și a „chemării primilor Ucenici".

Nu este exclus ca în persoana celuilalt nenumit, însoțitorul lui Andrei, să fi fost chiar Ioan Evanghelistul, fratele lui Iacob și fiu al lui Zevedeu. Putem ajunge la o astfel de concluzie, dacă ținem seama de faptul că Ioan obișnuiește să-și treacă numele sub tăcere în Evanghelia sa, ori să facă aluzie la persoana lui prin sintagma *„Ucenicul pe care îl iubea Iisus"*.[75] Dacă această presupunere este reală, atunci este clar că au existat antecedente și cu privire la întâlnirea dintre Iisus cu cel puțin unul dintre fiii lui Zevedeu, și anume cu Ioan.

Așadar, întâlnirea lui Iisus cu cei patru pescari pe care i-a chemat să-L urmeze pare a nu fi fost prima de acest fel. Cel mai probabil, l-au mai văzut, i-au mai auzit cuvântul, au mai fost pătrunși de misterul prezenței Sale irezistibile. Numai așa se explică atitudinea și decizia lor de a-L urma imediat și necondiționat. De altfel, Evanghelistul Matei ține să sublinieze promptitudinea deciziei lor, adăugând, spre deosebire de Marcu, un cuvânt aparte, un adverb, „îndată": *„Iar ei, **îndată**, lăsând mrejele lor, au mers după El"* (4,22). Așadar, Iisus copleșea cu prezența Sa, mișca totul prin cuvânt, chiar dacă

[73] Cf. Gerhard MAIER, *Evanghelia după Luca*, 199.
[74] Vezi Georges ZEVINI, *Commentaire spirituel de L'Evangile de Jean*, I, 52.
[75] Vezi, în acest sens, Stelian TOFANĂ, *Introducere în Studiul Noului Testament* (vol. 3). *Evangheliile după Luca și Ioan. Problema sinoptică*, Cluj-Napoca, 2001, 149–153.

prezența Lui era de scurtă durată prin locurile pe unde trecea. Chemarea din glasul Lui devenea irezistibilă. Era chemarea unui Dumnezeu! Iată cum *„nelogica" unei urmări* (cum să urmezi pe cineva, pe care nu-l cunoști?) se transformă în argument pentru *rațiunea unei chemări*, pe care însă, numai Iisus o știa.

Așadar, chemarea la apostolat a primilor ucenici comportă, potrivit relatărilor evangheliștilor, trei etape (episoade):

– prima întâlnire cu Iisus, așa cum o descrie Ioan (1,35 urm.), dar numai a câtorva dintre ei;

– chemarea individuală, iarăși, doar a unora dintre ei, așa cum descriu Matei, Marcu și Luca (Mt 4,18–23; Mc 1,16–20; Lc 5 1–11);

– alegerea solemnă a celor Doisprezece, pentru o misiune specială, eshatologică. Dacă pe aceasta din urmă Matei o relatează abia în cap. 10,18–22, aici, în cap 4, în textul Evangheliei Duminicii a doua după Rusalii, el relatează cel de-al doilea fenomen, anume chemarea individuală a primilor dintre ei, adică perechile de frați: Petru și Andrei, respectiv Ioan și Iacob.[76]

2. Interpretarea și mesajul episodului

Evangheliștii au relatat episodul chemării primilor ucenici, nu cu scopul de a face istorie, ci, în primul rând, pentru semnificația lui tipică sau simbolică. Același fiind „ieri și azi, și în veac" (Evr 13,8), Iisus îl cheamă și azi, cu aceeași putere în cuvânt, pe orice om, ca să-i devină ucenic.

Chemarea lui Dumnezeu la ucenicie este adresată tuturor deopotrivă: mari și mici, tineri și vârstnici, bogați sau săraci, învățați sau neînvățați. Important este să fie auzită și percepută.

Să știți că chemarea lui Dumnezeu este de multe feluri și cu multe intenții sau planuri dumnezeiești. Uneori Dumnezeu îl cheamă la sine pe toți, global, atunci când zice: *„Întoarceți-vă către Mine și veți fi mântuiți, voi cei ce locuiți cele mai îndepărtate meleaguri ale pământului. Eu sunt Dumnezeu tare și nu este altul ca Mine"* (Is 45,22). În alte locuri, vedem cum Dumnezeu îi cheamă în mod deosebit pe cei păcătoși, după cuvântul lui Iisus, care zice: *„N-am venit să chem pe cei drepți, ci pe cei păcătoși la pocăință"* (Mc 2,17; Lc 5,32). Iisus are, însă, și o chemare specială, mai ales pentru cei necăjiți, oropsiți, părăsiți de toți, atunci când zice: *„Veniți la Mine toți cei osteniți și împovărați și Eu vă voi odihni pe voi"* (Mt 11,28).

Dar poate vă întrebați: *La ce ne cheamă Dumnezeu?* Aș dori să răspund la această întrebare tot cu cuvintele Sf. Scripturi: Dumnezeu ne cheamă *la împăcare cu El* (Is 27,5; II Cor 5,20), pentru că mulți suntem învrăjbiți cu

[76] Gerhard MAIER, *Evanghelia după Matei*, Ed. „Lumina lumii", Korntal, Germania 2000, 79.

El; Dumnezeu ne cheamă *la sfințenie* (Rom 1,7; 1 Cor 1, 2; 1 Tes 4,7; 1 Pet 1,15), pentru că mulți suntem în păcate, și încă nu ușoare; Dumnezeu ne cheamă de la *întuneric la lumină* (F Ap 26,18; 1 Pet 2,9), și aceasta deoarece, pentru mulți, viața este o beznă; Dumnezeu ne cheamă *din moarte la viață* (In 5,24), pentru că mulți sunt morți, deși sunt vii; Dumnezeu ne cheamă *la pace* (1 Cor 7,15; Col 3,15), pentru că, vai, câtă neliniște este în sufletele multora și câte războaie între popoare! Dumnezeu ne cheamă la *cuminecarea cu Hristos* (1 Cor 1,9), pentru că mulți trăiesc departe de El. Iată la câte fericiri și bunătăți ne cheamă Dumnezeu! Oare, cât de mult trebuie să-L iubim și să-L ascultăm pentru a dobândi atâtea nenumărate bunătăți și fericiri, spre care El ne cheamă, din a lui nemărginită milă și bunătate fără asemănare?!

Să nu uităm nicio clipă că nu este om care să nu aibă pe pământ o chemare dumnezeiască! Însăși nașterea noastră trupească, adică chemarea din inexistență la viață, este o chemare a lui Dumnezeu, căci nimeni nu se naște fără voia și pronia Lui. Apoi, fiecare om este chemat sau rânduit de sus, să aibă un rol, o menire în viața aceasta: să lucreze cu mâinile sau cu mintea, să învețe și să educe oameni, să-i îngrijească pe bolnavi, să conducă popoare, să facă opere de binefacere, să slujească într-un fel sau altul societatea în care trăiește și încă multe altele.

De aceea, întrebarea la care ar trebui să medităm astăzi, noi toți, este: *Am răspuns chemării de sus? Și dacă am răspuns, cum am răspuns? Te poți numi tu, iubite creștin, un ucenic al lui Iisus? L-ai urmat, când i-ai auzit vocea, în atâtea momente din viața ta?*

Alte teme spre reflecție:

1. *Despre chemarea lui Dumnezeu de a-L urma, individuală și în grup.*
2. *Misiunea nu are spațiu limitat:* „Și a străbătut Iisus toată Galileea, învățând în sinagogile lor ..."
3. *Promptitudinea răspunsului la chemarea lui Iisus sau logica lui „îndată".*
4. *Ce înseamnă a fi „pescar de oameni" sau înțelegerea „neînțelesului" unei metafore.*

Nu vă „îngrijiți" sau nu vă „îngrijorați"?

Duminica a 3-a după Rusalii

Mt 6,22–33

„22 Luminătorul trupului este ochiul; deci, dacă ochiul tău e curat, tot trupul tău va fi luminat; 23 dar dacă ochiul tău e rău, tot trupul tău va fi întunecat. Deci, dacă lumina care se află-n tine este întuneric, cu cât mai mult întunericul! 24 Nimeni nu poate sluji la doi domni, căci sau pe unul îl va urî și pe celălalt îl va iubi, sau de unul se va alipi și pe celălalt îl va disprețui; nu puteți să slujiți lui Dumnezeu și lui Mamona. 25 De aceea vă spun: Nu purtați grijă pentru viața voastră ce veți mânca și ce veți bea, nici pentru trupul vostru cu ce vă veți îmbrăca; oare nu este viața mai mult decât hrana și trupul decât îmbrăcămintea? 26 Priviți la păsările cerului, că nu seamănă, nici nu seceră, nici nu adună în hambare, și Tatăl vostru Cel ceresc le hrănește. Oare nu sunteți voi cu mult altceva decât ele? Și cine dintre voi, purtându-și grija, poate să-i adauge staturii sale un cot? 28 Iar de îmbrăcăminte de ce purtați grijă? Luați seama la crinii câmpului cum cresc: nu se ostenesc, nici nu torc, 29 dar v-o spun Eu vouă că nici Solomon, în toată slava lui, nu s-a îmbrăcat ca unul din ei! 30 Iar dacă iarba câmpului, care astăzi este și mâine se aruncă în cuptor, Dumnezeu așa o îmbracă, oare nu cu mult mai mult pe voi, puțin-credincioșilor? 31 Așadar, nu vă îngrijorați spunând: Ce vom mânca? sau: Ce vom bea? sau: Cu ce ne vom îmbrăca? 32 – deoarece pe toate acestea păgânii le caută –; că știe Tatăl vostru Cel ceresc că aveți nevoie de toate acestea; 33 ci căutați mai întâi împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui, și toate acestea vi se vor adăuga".

1. Evanghelia sentințelor contradictorii?

Pericopa Duminicii a 3-a după Rusalii este luată dintr-o cuvântare a Mântuitorului Hristos, cunoscută sub denumirea de „Predica de pe Munte",

consemnată într-o variantă mai lungă de către Evanghelistul Matei (5–7) și în rezumat de către Evanghelistul Luca (6,20–36). Este o cuvântare în care Iisus Hristos a definit, mai îndeaproape, noutatea Evangheliei Lui în comparație cu învățătura și preceptele doctrinare și de viață ale Vechiului Testament.

Textul Evangheliei acestei Duminici nu este unul scurt și nici unul ușor de interpretat. Este frumos, e un „text-poem, operă a unui autor divin", cum îl numea fostul Mitropolit al Ardealului, Antonie Plămădeală[77]. Dar, pe cât sună de frumos, pe atât este și de provocator, cu multe variante de interpretare la diferite versete, cu sentințe care dau naștere chiar la controverse sau puncte de vedere contradictorii.

Iată câteva dintre ele:

– *„Dacă lumina, care se află-n tine, este întuneric, cu cât mai mult întunericul?"* Cum să înțelegem această sentință? Ori e lumină, ori e întuneric!? (Mt 6,23)

– *„Nu purtați grijă pentru viața voastră ce veți mânca și ce veți bea, nici pentru trupul vostru cu ce vă veți îmbrăca"* (Mt 6,25).

– *„Căutați mai întâi împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui, și toate acestea vi se vor adăuga"* (Mt 6,33).

Dar cum se vor adăuga nouă? Prin inactivitate? Cine să se îngrijească de toate acestea, dacă nu noi? Să nu facem această experiență, pentru că vom rămâne și flămânzi, și dezbrăcați, și de oameni dezaprobați! Să nu-L ispitim astfel pe Dumnezeu, pentru că nu acest mesaj îl transmite El prin aceste sentințe. I-a încurajat cineva, vreodată, pe leneși, pe visători, pe nerealiști? Ce filozofie și ce învățătură își poate permite, într-o societate, astfel de anomalii?

O societate dinamică nu acceptă inactivitatea și nerealismul unor precepte, pentru că astfel s-ar autodesființa. Lenea și inactivitatea nu sunt promovate de nicio societate. Cu atât mai puțin de oricare dintre ideologii. Nu le poate promova nici învățătura lui Iisus. Iar a mai și lua ca exemple, pentru justificarea unor astfel de atitudini, păsările cerului, care nu torc, nu seamănă, nu adună în hambare, este, pentru unii, chiar de-a dreptul ridicol. Bisericii și creștinilor nu trebuie să li se impute astfel de judecăți!

Sunt convins că, ascultând astfel de sentințe din Evanghelie, vă veți fi pus aceleași întrebări și veți fi cugetat aceleași raționamente. Veți fi gândit la fel. Și să știți că, nici nu ați greșit, cugetând astfel.

Și totuși, astfel de sentințe au fost rostite de Iisus. Au fost și sunt date ca precepte și principii de viață. Iar Iisus nu s-a jucat cu vorbele Sale. N-a aruncat în viață principii derizorii și nici pe om nu l-a pus în contradicție cu progresul, cu dinamismul vieții și al gândirii, cu rațiunea logicii. Nu l-a făcut oponentul propriei sale bunăstări. Și-atunci, cum trebuie, totuși, să le înțelegem?

---

[77] Antonie PLĂMĂDEALĂ, *Tâlcuri noi la texte vechi*, 207.

2. Încurajarea inactivității sau logica unui alt dinamism?

Nu mă voi putea opri la toate sentințele enunțate mai sus, dar la una aș dori să reflectăm, în mod aparte: *„Nu purtați grijă pentru viața voastră ce veți mânca și ce veți bea,*[78] *nici pentru trupul vostru cu ce vă veți îmbrăca"* (Mt 6,25).

Ne îndeamnă Mântuitorul prin această sentință să nu muncim? Să nu fim angajați social în viața de zi cu zi? Nu! Ci accentul trebuie să cadă aici pe expresia „nu vă îngrijorați"[79] și nu pe înțelesul să nu ne „îngrijim" de acestea.

„Nu vă îngrijorați" înseamnă nu vă pierdeți speranța, nu vă preocupați de cele materiale, ca și cum totul ar veni numai prin noi și de la noi. Îngrijiți-vă de ele, prin muncă și prin osteneală, dar nu vă îngrijorați pentru ele. Lăsați loc și lui Dumnezeu în dobândirea lor. Mântuitorul completează sentința de mai sus spunând: *„Căci Tatăl vostru cel ceresc știe că aveți trebuință de ele"* (Mt 6,32). Când spune că *știe*, înseamnă că ne are în vedere atunci când ne străduim să le dobândim pe toate cele necesare vieții. „Știe" înseamnă: nu trăiți în panică, în deznădejde, atunci când nu le aveți *cum* și *când* ați dori.

Concluzia Lui, în acest sens, depășește orice logică sau argument care s-ar opune acestei purtări de grijă a lui Dumnezeu de creatura Sa. Iată ce spune Iisus: *„Și cine dintre voi, purtându-și grija, poate să-i adauge staturii sale un cot?*[80] (Mt 6,27). Deci, dacă nu putem face acest lucru, ci doar Dumnezeu, care a adăugat staturii noastre nu un „cot", ci mai mulți atunci când, din mici am devenit mari (dar nu cât am fi dorit noi!), înseamnă că Cel ce a putut să facă aceasta, poate să adauge, când e nevoie, și la cele necesare traiului nostru, adică atâtea daruri de care, adesea, viața noastră e lipsită. Și numai El știe și *cât*, și *cum*, să adauge. Acest lucru, Iisus îl exemplifică, mai departe, prin comparația cu florile și cu păsările. Este una dintre comparațiile fără contraargument, când e vorba de ilustrarea Proniei divine și este plină de atâta tâlc. Este comparația înțeleasă ca antidot împotriva „îngrijorării".

Iată ce spune Iisus: *„Priviți la păsările cerului, că nu seamănă, nici nu seceră, nici nu adună în hambare, și Tatăl vostru Cel ceresc le hrănește. Iar de îmbrăcăminte, de ce purtați grijă? Luați seama la crinii câmpului cum cresc: nu se ostenesc, nici nu torc, dar vă spun Eu vouă, că nici Solomon, în toată slava lui, nu s-a îmbrăcat ca unul din ei"* (Mt 6, 26.28–29). Concluzia-semnal este: *„Iar dacă iarba câmpului, care astăzi este și mâine se aruncă în cuptor, Dumnezeu așa o îmbracă, oare nu cu mult mai mult pe voi, puțin-credincioșilor?"* (Mt 6,30).

[78] Expresia „sau ce veți bea" lipsește din mai multe manuscrise vechi. Probabil va fi fost adăugată mai târziu. Oricum ea nu modifică sensul frazei, ba chiar îl clarifică.

[79] Gerhard Maier înțelege „îngrijorarea", în sensul dat de text, ca fiind chiar un idol, la fel de amăgitor ca și „mamona" (Cf. Gerhard MAIER, *Evanghelia după Matei*, 219).

[80] Un „cot", ca unitate de măsură, are aproximativ 1/2 m, adică aproximativ o jumătate de pas (cf. Gerhard MAIER, *Evanghelia după Matei*, 220). Așadar, fără voia lui Dumnezeu nu putem face nici măcar o jumătate de pas în viața noastră.

Comentând aceste cuvinte, Sf. Ioan Gură de Aur se întreabă: „Pentru ce a făcut Dumnezeu așa de frumoase florile?" Și apoi răspunde: „Pentru ca să-și arate înțelepciunea Lui și bogăția puterii Lui, ca să aflăm de pretutindeni slava Lui, că nu numai cerurile spun slava lui Dumnezeu (Ps 18,1), ci și pământul. David o arată pe aceasta zicând: 'Lăudați pe Domnul pomii cei roditori, toți cedrii' (Ps 148,9). Toate înalță Creatorului laude: unele prin fructele lor, altele prin măreția lor, altele prin frumusețea lor."[81]

Așadar, când Mântuitorul a dat acest exemplu, a vrut să spună că acestora, plante și animale, Dumnezeu le-a pus o anumită rânduială în existența lor, pe care, dacă o respectă, nu pier. Și iată în ce constă ea: florile, copacii, iarba, plantele de orice fel, să-și ia hrana din pământ. Dar ele să și-o ia, nu să li se dea! Animalele, păsările, la fel, să-și caute singure hrana indiferent cât de greu ar afla-o sau cât de mult ar trebui să aștepte după ea (pândind, vânând etc.). Ceea ce putem, însă, observa la toate acestea este faptul că nici unele dintre ele nu adună mai mult decât au nevoie. La fel ar trebui să facă și omul: să urmeze „rânduiala" în care a fost așezat, lucrând pentru cele necesare vieții și evitând osteneala pentru „surplusul" din ea.

Strămoșii noștri, Adam și Eva, după cădere, au primit porunca sau rânduiala *să lucreze pământul*: *„Domnul Dumnezeu l-a scos din raiul Edenului, ca să lucreze pământul din care fusese luat"* (Fac 3,23). Greșeala este atunci când ieși din rânduiala lui Dumnezeu. Fie nelucrând, prin înșelăciune, punându-i pe alții să lucreze pentru tine, fie lucrând dincolo de rânduială, agonisind mai mult de cât ai nevoie.

Așadar, a ne preocupa și de cele materiale nu este interzis, ba chiar poruncit. Numai că există o lege a priorităților. Și ea este dată în cuvântul lui Iisus: *„Căutați* ***mai întâi*** **(πρῶτον)** *împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui, și toate acestea vi se vor adăuga"* (Mt 6,33). Expresia adverbială ***„mai întâi"*** **(πρῶτον)**, referindu-se la împărăția lui Dumnezeu, nu exclude preocuparea pentru cele de pe pământ. Dar exclude inversarea lor. Să luăm un exemplu pentru a înțelege mai bine sentința: dacă tatăl îi spune copilului său „trebuie mai întâi să-ți faci lecțiile și apoi să mergi la joacă", facerea lecțiilor nu exclude joaca, ci doar o situează într-un plan valoric superior și de interes imediat celei de a doua. Prin urmare, singura preocupare pentru cele materiale, care nu robește, este aceea care lasă loc mai întâi preocupării după izvorul și Creatorul lor – Dumnezeu. Rezultatul oricărei inversări între aceste preocupări este robia. Și, în robie, nu există nici libertate și nici satisfacție.

[81] Cf. Sf. IOAN GURĂ DE AUR, *Omilii la Matei*, 281.

Observăm, de asemenea, că Mântuitorul nu spune „toate acestea *se vor da vouă*", ci ***„se vor adăuga vouă"***. Referindu-se la aceste cuvinte, Sf. Ioan Gură de Aur spune: „...a spus că 'se vor adăuga vouă', ca să afli că darurile date de Dumnezeu, pe lumea aceasta, sunt nimic în comparație cu măreția celor viitoare. De aceea ne și poruncește să nu le cerem pe acestea când ne rugăm, ci pe celelalte, fiind încredințați că ni se vor adăuga și acestea la celelalte. Caută, dar, pe cele viitoare și vei primi și pe cele de acum!"[82]

Aș încheia, spunându-vă o întâmplare. Nu știu dacă e adevărată sau nu. Am citit-o și eu undeva, cândva: *Se spune că, odată, o furtună năprasnică s-a pornit pe o mare. Un vapor cu mulți turiști în el era purtat ca o coajă de nucă pe valurile înspumate. Oamenii toți au intrat în panică, înspăimântați de moarte. Numai un copil continua să fie vesel între toți și liniștit. În cele din urmă, furtuna s-a potolit. Oamenii de pe vapor și-au venit în fire. Câțiva curioși l-au întrebat pe copil cum de nu s-a temut în vremea primejdiei? „Cum să mă tem?" răspunse el. „Nu e tatăl meu la cârma vaporului?"*. Istorioara nu mai necesită niciun comentariu.

Pe marea acestei vieți, adesea foarte învolburată de grele încercări, doar atunci nu vom pieri, când vom ști că la cârma corabiei vieții noastre este Tatăl, din ceruri!

~

Alte teme spre reflecție:

1. *„Ochiul conștiinței" – luminează sau întunecă.*
2. *Despre Pronia dumnezeiască – prin care Dumnezeu susține lumea și îi poartă de grijă.*
3. *Despre prioritățile spirituale în fața celor materiale.*
4. *Despre păruta „sminteală" provocată de Evanghelia lui Iisus.*

[82] Cf. Sf. IOAN GURĂ DE AUR, *Omilii la Matei*, 285.

Lecția despre logica credinței

Duminica a 4-a după Rusalii

Mt 8,5–13

„5 Pe când intra în Capernaum s-a apropiat de El un sutaș, rugându-L 6 și zicând: „Doamne, sluga mea zace slăbănog în casă, cumplit chinuindu-se". 7 Și Iisus i-a zis: „Voi veni și-l voi vindeca". 8 Dar sutașul, răspunzând, I-a zis: „Doamne, nu sunt vrednic să intri sub acoperișul meu, ci zi numai cu cuvântul și servul meu se va tămădui. 9 Că și eu sunt om sub stăpânirea altora și am sub mine ostași și-i spun unuia: Du-te! și se duce; și altuia: Vino! și vine; și robului meu: Fă asta! și face". 10 Auzind acestea, Iisus S-a minunat și a zis celor ce veneau după El: „Adevăr vă grăiesc, nici în Israel, n-am aflat atâta credință! 11 Și vă spun Eu vouă că mulți de la răsărit și de la apus vor veni și vor ședea la masă cu Avraam, cu Isaac și cu Iacob în împărăția cerurilor, 12 iar fiii împărăției vor fi aruncați în întunericul cel mai din afară; acolo va fi plângerea și scrâșnirea dinților". 13 Și i-a zis Iisus sutașului: „Du-te, să-ți fie după cum ai crezut!" Și s-a însănătoșit sluga lui în ceasul acela".

Am intitulat Evanghelia Duminicii a 4-a după Rusalii ***„Lecția despre logica credinței"***. Este vorba despre o vindecare săvârșită de către Mântuitorul Hristos, de la distanță, numai prin cuvântul Său, plin de putere dumnezeiască.

Acțiunea se petrece în Capernaum. Respins de conaționalii Lui din Nazaret, Iisus se stabilește în această cetate. De aici erau originari și câțiva dintre ucenicii Săi.

Minunea descrisă de Evanghelistul Matei are **două tablouri** și un singur personaj principal, *un sutaș*, descris în două ipostaze diferite, interesante atât pentru Iisus, cât și pentru simplul cititorul al celor relatate.

1. Istorisirea minunii

a. *Primul tablou* – ***Sutașul obișnuit***

Într-una dintre zile, pe când Iisus intra în cetate, îl întâmpină un sutaș, probabil păgân. Sutașul era un ofițer care avea în subordine 100 de oameni.[83] Dacă în relatarea din Evanghelia după Ioan (4,46 urm.) este vorba de aceeași minune, atunci sutașul din această Evanghelie este un „slujitor regal", adică un dregător al tetrarhului Irod Antipa al Galileei și al Pereei, care putea fi, desigur, un ofițer. Acest sutaș nu trebuia să fie obligatoriu roman, pentru că, se știe, Irod Antipa își recruta trupele din toate regiunile învecinate. Irodienii își angajau, de regulă, ca ofițeri, sirieni sau greci.

Dar, identitatea celor două minuni este puțin probabilă.[84] În relatarea Evanghelistului Ioan este vorba de „fiul" acestui ofițer (In 4,47.49–50), pe când în relatarea lui Matei (și a lui Luca 7,1–10) este vorba de „sluga" acestuia. Oricum, ceea ce reiese clar din relatările evangheliștilor este faptul că el era *păgân* și nu iudeu, foarte probabil, *centurion în armata romană*,[85] aceasta în cazul în care relatarea lui Ioan (In 4,47.49–50) nu este identică cu cea a Sinopticilor (Mt 8,5–13; Lc 7,1–10).

Acesta vine la Iisus și-i spune: *„Doamne, sluga mea zace slăbănog în casă, chinuindu-se cumplit"* (Mt 8,6). Din aceste cuvinte nu reiese faptul că sutașul îi va fi adresat lui Iisus vreo rugăminte. Îl informează doar, simplu, despre starea gravă a sănătății slugii sale. De la Luca mai aflăm că slujitorul „era pe moarte" (7,2). Dar, în versetul anterior, din relatarea lui Matei (Mt 8,5), se spune clar că *„s-a apropiat de El, rugându-L..."*. Desigur, în acest caz, nu putea să-L roage altceva, decât să-i vindece sluga. De altfel, Mântuitorul îi și răspunde: *„Voi veni și-l voi vindeca"* (Mt 8,7). De aici începe un alt tablou în care vedem un alt sutaș, unul neobișnuit.

b. *Tabloul al doilea* – ***Sutașul neobișnuit***

În mod cu totul surprinzător, ofertei lui Iisus de a veni în casa sa și a-i vindeca slujitorul, sutașul îi răspunde în acest fel: *„Doamne, nu sunt vrednic să intri sub acoperișul meu, ci zi numai cu cuvântul și sluga mea se va tămădui"* (Mt 8,8). El știa că, potrivit legii fariseice, unui iudeu nu-i este îngăduit să intre în casa unui păgân (cf. FAp 10,9)[86]. Să-L fi cruțat pe Iisus de oprobiul iudeilor, dacă ar fi venit în casa lui? Nu știm.

[83] Gerhard MAIER, *Evanghelia după Matei*, 253.

[84] Gerhard Maier crede că cele două relatări n-au nicio legătură una cu alta (cf. G. MAIER, *Evanghelia după Luca*, 288).

[85] Vezi Craig S. KEENER, *Matthew* (IVP – New Testament Commentary Series), InterVarsity Press, Downers Grove, USA, 1997, 147.

[86] Cf. Gerhard MAIER, *Evanghelia după Matei*, 254.

Cred că în cuvintele sutașului trebuie să vedem altceva decât o simplă grijă față de popularitatea lui Iisus. Este vorba, mai degrabă, de exprimarea nimicniciei lui în fața Dumnezeului Iisus. Este o îmbinare a smereniei omului sincer cu credința sa într-o putere ce depășește legile după care existența se conduce. Sutașul exprimă, prin cuvintele rostite, *credința sa în puterea cuvântului lui Iisus*, deși, la o primă înțelegere, ele par a fi un aparent refuz.

În referirea sa la Iisus, sutașul depășește nivelul unei credințe obișnuite, care reclama prezența lui Iisus în spațiul de referință al minunii. Pentru el, Iisus nu era un simplu taumaturg, indiferent cât de neobișnuit era sau câtă putere avea. O astfel de credință o aveau și alții și au și exprimat-o, atunci când i-au cerut ajutorul Mântuitorului Hristos (orbi, paralitici etc.). El se ridică însă, prin ceea ce spune, deasupra oricărui mod de exprimare și de mărturisire a credinței.

Felul în care îi răspunde lui Iisus arată că știa multe despre El, dar mai ales despre puterea Sa. Nu știm ce anume știa despre Iisus și poate, nu vom ști niciodată, dar e cert că nu știa puțin. Credința lui era una neobișnuită. De altfel, în final, vom vedea că Iisus însuși mărturisește acest lucru.

„Zi numai cu cuvântul și sluga mea se va tămădui" (Mt 8,8) este o exprimare a unei credințe unice în Sf. Evanghelii! Iar ceea ce dă contur neobișnuit credinței sale, în puterea cuvântului lui Iisus, este lecția de logică prin care, simplu, cu o argumentare imbatabilă, o definește. Iată ce spune el: *„Că și eu sunt om sub stăpânirea altora și am sub mine ostași și-i spun unuia: Du-te! și se duce; și altuia: Vino! și vine; și robului meu: Fă asta! și face"* (Mt 8,9).

Comentând aceste cuvinte, Sf. Ioan Gură de Aur spune: „După socotința mea, sutașul se gândea că oștirile cele cerești, bolile, moartea și toate celelalte se supuneau lui Hristos, așa cum i se supuneau lui, ostașii săi... Cu alte cuvinte sutașul spunea: 'Tu ești Dumnezeu, eu sunt om; Eu sunt sub stăpânire, Tu nu ești sub stăpânire. Așadar, dacă eu, om fiind și sub stăpânire, am atâta putere, cu mult mai mult Tu, care ești Dumnezeu și nu ești sub stăpânire.' Sutașul voia să-L încredințeze cu tărie pe Iisus că nu rostește aceste cuvinte ca să arate că este vreo asemănare între ei, ci, dimpotrivă, foarte mare deosebire..."[87].

Este, poate, cea mai simplă lecție de logică, compusă din doar câteva cuvinte, pe care istoria a consemnat-o, în redarea convingerii că autoritatea cuvântului vine din autoritatea persoanei care îl rostește.

Evanghelistul Matei spune că „Iisus S-a minunat" auzind această mărturisire a credinței. Și aceasta cu atât mai mult cu cât venea din partea unui păgân. Așa se face că El exclamă: *„Adevăr vă grăiesc, nici în Israel, n-am aflat*

[87] Cf. Sf. IOAN GURĂ DE AUR, *Omilii la Matei*, 334.

atâta credință!" (Mt 8,10). Și, mai departe, întorcându-se spre cei ce-L urmau, Apostolii și mulțimea de oameni, Iisus anunță, pe de o parte, universalismul chemării, prin Evanghelia Sa, la intrarea în împărăția lui Dumnezeu a tuturor celor care vor crede în El, iar, pe de altă parte, și lepădarea „fiilor împărăției", adică a iudeilor, cei dintâi chemați, care, datorită necredinței lor și a ignorării lui Iisus, vor pierde moștenirea făgăduită. Sentința lui Iisus e categorică: „*Și vă spun Eu vouă că mulți de la răsărit și de la apus vor veni și vor ședea la masă cu Avraam, cu Isaac și cu Iacob în împărăția cerurilor, iar fiii împărăției vor fi aruncați în întunericul cel mai din afară; acolo va fi plângerea și scrâșnirea dinților*" (Mt 8,11–12).

După pronunțarea acestei sentințe, Iisus se întoarce spre sutaș și rostește concluzia firească: „*Du-te, să-ți fie ție după cum ai crezut!*" (Mt 8,13). În final, evanghelistul precizează rezultatul credinței lui: „*Și s-a însănătoșit sluga lui în ceasul acela*" (Mt 8,13).

2. Interpretarea și mesajul minunii

Relatarea acestei minuni ridică și unele probleme de interpretare. Textul paralel din Luca (7,1–10) pare a fi în contradicție cu cel din Matei, Luca relatând alte scene, cu alte personaje. Iată ce consemnează Luca: „*Iar un sutaș avea un slujitor pe care-l* ***prețuia*** *și care, bolnav,* ***era pe moarte.*** *Și auzind despre Iisus, a trimis la El pe niște* ***bătrâni ai Iudeilor****, rugându-L să vină și să-i vindece sluga. Iar ei, venind la Iisus,* ***L-au rugat stăruitor,*** *zicându-I:* ***„Vrednic este să faci asta pentru el; că iubește neamul nostru; și sinagoga, el ne-a zidit-o"****. Iar Iisus mergea cu ei. Și nu era departe de casă, când sutașul* ***a trimis la El prieteni,*** *zicându-I: „Doamne, nu Te osteni, că nu sunt vrednic să intri sub acoperișul meu. De aceea,* ***nici pe mine nu m'am socotit vrednic să vin la Tine****; ci spune prin cuvânt, și sluga mea se va tămădui. Că și eu sunt om pus* ***sub stăpânire*** *și am sub mine ostași și-i spun acestuia: Du-te! Și se duce; și altuia: Vino! Și vine; și slugii mele: Fă asta! Și face". Iar Iisus, auzind acestea, S-a mirat de el și, întorcându-Se, a zis către mulțimea care venea după El: „Vă spun Eu vouă că nici în Israel n-am aflat atâta credință!" Și când cei trimiși s-au întors acasă, l-au găsit pe slujitor sănătos".*

Așadar, Luca amintește despre două așa-zise „delegații" care vin la Iisus:

- *Prima delegație* – formată din **niște bătrâni ai iudeilor**, trimiși de către sutaș să mijlocească ajutorul pentru sluga lui. Nu este vorba despre bătrânii din Sinedriu, adversari redutabili ai lui Iisus, ci de niște localnici de vază cu care sutașul, ca simpatizant al Iudeilor, era în foarte bune relații. Mesajul lor constă în argumentarea gestului pe care ei l-au făcut, prezentând două lucruri în favoarea sutașului: ***iubește neamul nostru și sinagoga, el ne-a zidit-o***. De aceea, „*Vrednic este să faci asta pentru el*" (Lc 7,5). Deci, în relatarea lui Luca, nu vine sutașul la Iisus.

- *A doua delegație* – formată din **prieteni de-ai sutașului**. Aceștia vin cu alt mesaj și-i relatează lui Iisus ceea ce sutașul le-a spus: „*Doamne, nu Te osteni, că nu sunt vrednic să intri sub acoperișul meu. De aceea, nici pe mine nu m'am socotit vrednic să vin la Tine*" (Lc 7,7).

Din acest punct, continuarea relatării episodului e sinonimă cu cea de la Matei.

Cum trebuie să înțelegem aceste diferențe? Care e relatarea adevărată? Se contrazic Evangheliștii?

Răspunsul este: NU se contrazic! Numai că Luca relatează, se pare, două momente anterioare, care preced întâlnirea sutașului cu Iisus și fac parte din acest episod. Matei nu le mai consemnează. Este vorba de episodul celor *două delegații*. Matei consemnează doar întâlnirea sutașului cu Iisus, adică al treilea moment (ultimul) din acest episod. Așa că Evangheliștii nu se contrazic, ci doar se completează.[88]

Ca *mesaj*, aș dori să reflectăm la textul paralel din Luca, mai precis, la scena în care ni se spune că mai întâi au venit la Iisus, bătrâni de vază, respectabili, din popor, care mijlocesc pentru sutaș. Dar, nu mijlocirea în sine este de remarcat, că de mijlociri nu ducem lipsă azi, ci ceea ce au spus ei, mijlocind. Și în acest cadru, importante sunt doar două cuvinte: ***Este vrednic!*** Aceste două cuvinte caracterizează toată personalitatea sutașului marcată de modestie, recunoașterea stării lui în fața lui Dumnezeu, adică nevrednicia lui, lipsa acelui tupeu care nu te lasă să-ți recunoști limitele și te împinge, astfel, mereu în față.

---

[88] Foarte interesant este, însă, modul în care Sf. Ioan Gură de Aur explică diferențele dintre cei doi Evangheliști, Matei și Luca, în relatarea episodului. Iată ce spune el: „*Sunt de părere că Luca, în istorisirea sa, ne descoperă lingușeala iudeilor, că în nenorociri oamenii sunt nestatornici și își schimbă de foarte multe ori părerile. Probabil că sutașul, vrând să plece la Iisus, a fost împiedicat de iudei, lingușindu-L și spunându-i: 'Ne ducem noi să-l aducem!' Vezi că, chiar propunerea lor este plină de lingușeală, pentru că au spus: 'Ne iubește neamul și Sinagoga el ne-a zidit-o'. Nici nu știu cum să-l laude. Ar fi trebuit să grăiască așa: 'A vrut el să vină să te roage, dar l-am oprit noi, văzându-i nenorocirea și pe bolnav zăcând în casă'. Așa ar fi trebuit să grăiască, pentru a-I arăta lui Iisus cât de mare e credința sutașului. Dar ei nu grăiesc așa! Din pricina invidiei nici n-au voit să descopere credința sutașului, ci au voit mai bine să umbrească virtutea lui, pentru care veniseră să facă rugămintea, decât să-și ajungă scopul venirii lor, lăudându-i credința... Dar Domnul, care cunoaște cele ascunse, împotriva voinței bătrânilor iudeilor, l-a lăudat pe sutaș. Că aceasta e adevărata interpretare, ascultă-l iarăși pe Luca, care însuși dă această interpretare. El spune așa: 'Și nefiind Iisus departe de casă, a trimis sutașul la El zicând: O, Doamne, nu te osteni, că nu sunt vrednic să intri sub acoperișul meu'. Când a scăpat deci, sutașul de gura bătrânilor iudeilor, a trimis la Iisus, spunându-i: 'Să nu socotești că de lene n-am venit, ci pentru că m-am socotit nevrednic să te primesc în casa mea'.*" (Cf. Sf. IOAN GURĂ DE AUR, *Omilii la Matei*, 332). Explicația este, într-adevăr, ingenioasă, dar puțin probabil să exprime adevărata stare a lucrurilor!

Cele două cuvinte ale bătrânilor din popor redau întreaga imagine a caracterului sutașului și locul pe care acesta îl avea în conștiința lor. Poziția lui de ofițer superior i-ar fi permis să aibă tupeu. Dar nu s-a folosit de ea, ba, dimpotrivă, a evitat-o. Iar credința lui bazată pe o logică, pe un raționament al faptelor, a rămas unică în paginile Evangheliilor.[89]

Pornind de la acest caz, marcat profund de personalitatea acestui sutaș, înțelegem că doar atunci putem să spunem că am făcut binele cu adevărat, când alții, dezinteresat, mijlocesc pentru noi înaintea lui Dumnezeu, spunându-I că suntem vrednici de ajutorul Lui. De obicei, oamenii nu prea RECUNOSC meritele altora. Ca să le poți recunoaște, trebuie să ai o calitate: aceea de a fi *sincer cu tine și cu cei din jur*. Doar atunci poți aprecia oamenii și faptele lor, la adevărata lor valoare. Bătrânii din Evanghelie au avut această calitate. Au fost sinceri cu ei și au apreciat dezinteresat faptele sutașului. Așadar, aceasta e *singura mijlocire permisă: aceea de a spune despre altul că e vrednic de stima obștească*. Mijlocirea adevărată este un semn al respectului câștigat înaintea oamenilor. Este adevărat că bătrânii și prietenii sutașului din Evanghelie au fost rugați de către acesta să mijlocească pentru el. Dar puteau să nu o facă. Au făcut-o, însă, *observându-i calitatea sufletului, de a nu îndrăzni să se arate el că e vrednic de-a avea musafir pe Dumnezeu!*

Când cineva se roagă pentru tine, așa cum au făcut-o pentru sutaș, cei din relatările Evangheliștilor, e semn că ești socotit vrednic înaintea celui care o face, dar și înaintea tuturor.

Alte teme spre reflecție:

1. *Preocuparea față de cei marginalizați, față de cei subordonați.* Sutașul din Evanghelie a rămas, peste veacuri, un model în acest sens.
2. *Despre adevărata mijlocire. Când și pentru cine?*
3. *Încrederea în puterea cuvântului lui Iisus.* Un singur cuvânt al Lui poate să aducă vindecarea mult așteptată.
4. *Credința nu e niciodată fără rezultat:* ***„Fie ție după cum ai crezut"!***
5. *De câte cuvinte are nevoie credința?*

[89] Se pare că toți sutașii, prezenți în paginile Noului Testament, au fost oameni cu un caracter aparte (cf. Lc 7, 1 urm.; FAp 10,1 urm.; 22,25 urm.; 23,17 urm.; 23,23 urm.; 24,23; 27 1 urm.)

Enigma a două „rugăminți" sau despre „Gadara" zilelor noastre

Duminica a 5-a după Rusalii

Mt 8,28–9,1

„28 Și trecând El dincolo, în ținutul Gadarenilor, L-au întâmpinat doi demonizați ieșind din morminte și atât de înfricoșători încât nimeni nu putea să treacă pe calea aceea. 29 Și iată că ei strigau, zicând: „Ce este nouă și Ție, Iisuse, Fiul lui Dumnezeu? Venit-ai aici mai înainte de vreme ca să ne chinuiești?" 30 Și la o bună depărtare de ei era o turmă mare de porci care păștea. 31 Iar demonii Îl rugau, zicând: „Dacă ne scoți afară, trimite-ne în turma de porci". 32 Și El le-a zis: „Duceți-vă!" Iar ei, ieșind, s-au dus în turma de porci. Și iată, toată turma s-a repezit de pe stâncă-n mare și a pierit în apă. 33 Iar păzitorii au fugit și, ducându-se în cetate, au spus totul, și despre cele întâmplate cu demonizații. 34 Și iată, toată cetatea a ieșit în întâmpinarea lui Iisus și, văzându-L, L-au rugat să plece din hotarele lor. Intrând în corabie, Iisus a trecut dincoace și a venit în cetatea Sa".

Evanghelia Duminicii a 5-a după Rusalii ne prezintă minunea vindecării de către Iisus, a doi demonizați din ținutul Gadarenilor. O minune cu un efect mai aparte. Relatarea lui Matei este de trei ori mai scurtă decât a lui Marcu (5,1–20) și considerabil mai scurtă și decât a lui Luca (8,26–39). Dar, să vedem despre ce este vorba:

1. Istorisirea minunii într-o logică a întrebărilor

După o minune pe care Iisus a făcut-o pe Marea Galileei, potolind o furtună năprasnică și salvând astfel, viața ucenicilor Săi, ajunge de cealaltă parte a Mării (cf. Lc 8,26), în ținutul Gadarenilor. Aici, pe țărm, îl întâmpină doi demonizați (Mt 8,28).

Luca (8,26–27) și Marcu (5,1–2) vorbesc numai despre un demonizat. Dar ei îl amintesc doar pe cel mai înfricoșător, mai periculos. De fapt, toți cei trei Evangheliști care consemnează acest episod relatează faptul că erau extrem de fioroși.[90] Matei spune că trăiau prin morminte[91] și că erau: *„atât de înfricoșători încât nimeni nu putea să treacă pe calea aceea"* (8,28). De aceea, însuși Iisus vine la ei. Omul nu se putea apropia de ei. De aici înțelegem că, atunci când omul nu-l mai poate stăpâni pe diavol, vine Iisus în întâmpinarea diavolului, ajutându-l pe om.

Apropiindu-se de cei îndrăciți, diavolii îl recunosc pe Iisus și strigă către El: *„Ce este nouă și Ție, Iisuse, Fiul lui Dumnezeu? Venit-ai aici mai înainte de vreme ca să ne chinuiești?"* (Mt 8,29).

Observați câte știe diavolul despre Iisus? Îl numește, corect, „Fiul lui Dumnezeu"! Știe multe, pentru că înainte de cădere, el a fost un înger bun, fiind în preajma lui Dumnezeu și slujindu-I. Iar după cădere, nu și-a pierdut cunoștințele despre Dumnezeu, numai că le folosește rău, luptând împotriva Lui. De aici vin puterea și succesul lui: e inteligent, știe multe, e viclean și prefăcut. Singura lui preocupare este să-l facă pe om să creadă că el nu există. Diavolul știa că nu acum e momentul când Iisus va face judecata lumii și a lui, a diavolului. Știa că acestea se vor petrece doar la a doua venire a lui Iisus și că, doar atunci, lucrarea lui asupra lumii va înceta cu desăvârșire. De aceea, diavolii îl întreabă, oarecum, retoric pe Iisus: *„Venit-ai aici mai înainte de vreme ca să ne chinuiești?"*.

Continuând dialogul cu Iisus, diavolii îi adresează o rugăminte, zicând: *„Dacă ne scoți afară, trimite-ne în turma de porci". Şi El le-a zis: „Duceți-vă!" Iar ei, ieșind, s-au dus în turma de porci. Şi iată, toată turma s-a repezit de pe stâncă-n mare și a pierit în apă"* (Mt 8,31–32). Nu departe de locul unde se petrece acțiunea, era, așadar, o turmă de porci.

Atitudinea lui Iisus față de demoni ridică câteva întrebări. Și aceasta pentru că nu e ușor nici de înțeles și nici de explicat ceea ce a făcut Iisus.

[90] Amănunte legate de aceste particularități ale Evangheliștilor, vezi Ulrich LUZ, *Matthew 8–20. A Commentary on Matthew 8–20,* (Hermeneia – A Critical and Historical Commentary on the Bible), Fortress Press, Minneapolis 2001, 24–25.

[91] Prin „morminte" trebuie să înțelegem camere mortuare, săpate în stâncă, așa cum se construiau pentru oamenii bogați și distinși (cf. Mt 27,52.60; 23,29). Pe de altă parte, mormintele vechi și distruse pe jumătate, puteau și ele să ofere un adăpost. În plus, mormintele fiind considerate și locuri care întinează (cf. Mt 23,27), păreau niște adăposturi potrivite pentru cei îndrăciți. În spatele unor astfel de observații exterioare, se poate întrezări și legătura sinistră care există între diavol și moarte, între demoni și universul morților. Mântuitorul spune într-o împrejurare oarecare: „Diavolul a fost, de la început, ucigaș de oameni" (In 8,44). (Vezi Gerhard MAIER, *Evanghelia după Matei*, 275).

1. *De ce a ascultat Iisus rugămintea diavolilor? Ascultă, cumva, Dumnezeu de diavoli și întreține dialogul eu ei?*

Răspunsul este simplu: Dumnezeu nu ascultă de diavoli și nici nu întreține un dialog, tocmindu-se cu ei. El le ascultă acum dorința și îngăduie să se întâmple cu porcii potrivit cererii lor, pentru a le arăta și lor și Apostolilor care erau de față, și nouă, că ei nu pot face nimic, dacă Dumnezeu nu le îngăduie.[92] Adică, diavolii nu sunt mai mari și mai tari decât Dumnezeu, așa cum lasă să se înțeleagă atunci când îl ispitesc pe om, făcându-l pe acesta să cadă, de multe ori, fără ca el să aibă vreo explicație legat de căderea sau de prăbușirea sa.

Diavolul poate doar atât cât Dumnezeu îi îngăduie. *Și de ce îi îngăduie dacă lucrurile lui sunt numai împotriva omului și împotriva lui Dumnezeu?* Răspunsul este: deoarece, creatură fiind, și lui, ca și omului, Dumnezeu îi respectă libertatea în virtutea căreia va fi judecat deplin, și el, la Judecata Universală. Numai că omul este liber să-l accepte sau să-l respingă. Existența diavolului este o probă a voinței noastre, a libertății noastre, a credinței noastre. Este și o probă a educației noastre. E ca și cu aurul și cu acizii. Acizii sunt răi, dar ei verifică aurul. Dacă aurul este curat, acizii nu-l ating. Dacă nu e aur, acizii îl oxidează și repede îl descoperă că nu este aur curat. Cam așa este și cu sufletul omului. Dacă sufletul este aur curat, diavolul nu are nici un efect asupra lui.

2. *De ce le îngăduie Iisus să intre în turma de porci și nu altundeva?*

Diavolii au cerut aceasta pentru ca, înecându-i pe porci, locuitorii ținutului să se întărâte împotriva lui Iisus, să fie determinați să-L alunge din ținutul lor și, astfel, să nu poată beneficia de cuvântul Lui, de minunile Sale, de prezența Sa dumnezeiască, copleșitoare, ceea ce se și întâmplă. Și astfel, diavolul l-a scos pe om de sub benefica influență a lui Iisus.

3. *De ce a îngăduit Iisus o astfel de pagubă locuitorilor ținutului?*

O parte dintre exegeți și predicatori sunt de părere că Mântuitorul a îngăduit în mod intenționat diavolilor să intre în turma de porci, pierzându-i, pentru a-i pedepsi pe locuitorii acelui ținut, care creșteau porci și făceau comerț cu ei, împotriva legii lui Moise, potrivit căreia porcul era socotit a fi un animal necurat.[93]

Ipoteza nu e întru totul corectă, pentru că oamenii acelui ținut puteau să facă un comerț cinstit și, astfel, să-și câștige existența corect, fapt care nu-i poate displăcea lui Dumnezeu.

[92] Sf. Ioan Gură de Aur, referindu-se la textul Evangheliei, spune că diavolii „nici de porci nu se pot atinge dacă nu le îngăduie Dumnezeul Universului" (cf. Sf. IOAN GURĂ DE AUR, *Omilii la Matei*, 358).

[93] Vezi Antonie PLĂMĂDEALĂ, *Tâlcuri noi la texte vechi*, 223.

Rațiunea trebuia să fie alta. Mântuitorul intenționa să transmită un mesaj pentru cei de atunci, ca și pentru noi, cei de azi. Rațiunea Lui ține de atitudinea gadarenilor. Pentru ei, nu un om vindecat care a fost redat familiei, copiilor lui, părinților, societății a însemnat ceva, ci câștigul și negoțul. Evanghelistul Marcu spune că, după ce Iisus alungă demonii, cei ce fuseseră îndrăciți erau acum „îmbrăcați și întregi la minte" (Mc 5,15). Iisus voia, astfel, să transmită că preocuparea față de un suflet e mai presus decât interesul material și că, inversându-le, omul se alege doar cu paguba.

Consecința minunii săvârșită de Iisus este tristă: locuitorii ținutului Gadara îl roagă să plece din hotarul lor. Iată ce scrie Evanghelistul Matei: *„Iar păzitorii au fugit și, ducându-se în cetate, au spus totul, și despre cele întâmplate cu demonizații. Și iată, toată cetatea a ieșit în întâmpinarea lui Iisus și, văzându-L, L-au rugat să plece din hotarele lor"* (Mt 8,33–34).

Frica de a nu li se întâmpla ceva mai rău, faptul de a nu-L fi înțeles pe Iisus, dar și dezinteresul față de El, i-au determinat la o astfel de atitudine. N-au putut suporta supranaturalul. Ei nu știau să trăiască decât în limitele firescului cu care erau obișnuiți. Trebuie să ne obișnuim să trăim și cu nefirescul, și cu ceea ce nu înțelegem, cu supranaturalul, pentru că viața și existența noastră sunt ancorate și în supranatural. Nu putem fi numai firești, pentru că firescul e limitat, iar noi, prin definiție, suntem dincolo de tot ceea ce e limitat. Suntem nemuritori, ori nemurirea e dincolo de firesc.

2. Interpretarea și mesajul minunii

Ca mesaj, aș dori să reflectăm puțin la atitudinea locuitorilor din Gadara și să vedem, dacă nu cumva ea este și a noastră. Până la un loc ea are o logică. Nu poți trăi permanent într-o atmosferă de supranatural, cu evenimente care vin permanent de dincolo de natură.

Să ne imaginăm că am trăi mereu cu cineva, lângă noi, care ne-ar citi gândurile și sufletul și care ne-ar spune tot timpul ce anume gândim rău, ce plănuim rău, ce punem la cale necinstit, cu toate că nu întotdeauna le-am exprima în fapte. Am fi, astfel, mereu descoperiți, am fi mereu mustrați, am fi mereu deranjați de o astfel de persoană. Și cred că, fie ne-am îndepărta de ea, fie am ruga-o să plece ea din preajma noastră. Așa au făcut gadarenii!

Dar, unde au greșit ei și unde greșim și noi? Gadarenii au greșit, pentru că nu s-au lăsat modelați de acea persoană neobișnuită – Iisus. N-au vrut să trăiască și cu un alt sens al vieții. Iisus putea să-i facă să gândească altfel, să înțeleagă mai mult din taina „om" și din relația cu el, să priceapă că nu câștigul material imediat trebuie să le domine gândirea, interesul și existența. Într-adevăr, Iisus deranjează când nu dorești să te ridici mai presus de obișnuit și de interesul material imediat. Devine incomod.

Așa e Iisus și pentru mulți dintre noi, azi, atât la nivel personal, cât și comunitar. Ne deranjează, când ne spune adevărul. Ne deranjează Iisus când ne spune să nu înșelăm pe nimeni, să fim corecți, să nu trăim într-o viață marcată de păcat. Ne deranjează Iisus, când ne spune să punem adevărul în locul minciunii, dreptatea în locul nedreptății, Evanghelia în locul falselor filozofii; creștinismul în locul păgânismului.

Și-atunci, ce facem? Îi scoatem chipul din școli (icoana Lui), pentru că îi deranjează pe unii; ne temem, noi, europenii, care zicem că suntem creștini, să-i pronunțăm numele, pentru că îi deranjează pe alții; n-am pus niciun cuvânt din Evanghelia Lui în Constituția Europei, pentru că Evanghelia Lui îi deranjează pe unii; legiferăm homosexualitatea, lesbianismul, pentru care păcate Dumnezeu a pedepsit cetăți întregi în Vechiul Testament, ca să nu-i deranjăm pe unii sau pe alții. Dar pe Iisus îl putem deranja, nesocotindu-i cuvântul; legiferăm crima (avortul) în dauna vieții, pentru că ni se pare că am trăi mai comod așa.

Ne deranjează acest Iisus! Și-atunci, precum odinioară gadarenii, îl alungăm și noi din viața noastră, din familia noastră, din casa noastră, din societatea noastră, din ținutul nostru!

Ne aranjăm, astfel, o viață și o comunitate din care El să nu facă parte. *Și iată cum, Gadarenii de odinioară, s-au întrupat în noi, cei de azi!* Gadarenii, în loc să-l aibă ca învățător al minunii pe Dumnezeiescul Învățător, care a săvârșit minunea, și-au ales ca vestitori ai minunii pe păzitorii porcilor. Nu cumva asistăm și azi la o astfel de inversare de valori? Sf. Ioan Gură de Aur, actualizând mesajul minunii, spune: *„Sunt și acuma mulți îndrăciți care locuiesc în morminte a căror furie nu o pot stăpâni nici cătușele, nici lanțurile, nici mulțimea oamenilor, nici sfaturile, nici poveștele, nici frica, nici amenințarea, nici altceva din unele ca acestea"*.[94]

Atenție creștini! Într-o viață, într-o familie, într-o societate, unde nu e Iisus, acolo nu e viață, pentru că El este izvorul vieții; acolo nu e pace, pentru că El e Domnul păcii; acolo nu e bunăstare și progres, pentru că fără El, „nu putem face nimic" (In 15,5).

Și, pentru că Iisus ne respectă opțiunea, ca un Domn ce este, pleacă de la noi și ne lasă singuri. Și acolo, unde nu e Iisus, „cel rău" îi ia locul!

[94] Sf. IOAN GURĂ DE AUR, *Omilii la Matei*, 359.

Alte teme spre reflecție:

1. *Tactica, violența și „cumplita" robie a diavolului.* Cei doi demonizați erau „cumplit de înfricoșători.
2. *Starea omului de după ieșirea din robia diavolului:* „sănătos, îmbrăcat și întreg la minte".
3. *Gadara zilelor noastre, fără Iisus.*
4. *O „rugăciune" neobișnuită, adresată lui Iisus:* Să pleci!
5. *Iisus între „respectul" diavolului și „nerespectul" omului.*

Dumnezeu judecat de către om!

Duminica a 6-a după Rusalii

Mt 9,1–8

„Intrând în corabie, Iisus a trecut dincoace și a venit în cetatea Sa. 2 Și iată, I-au adus un slăbănog zăcând pe pat. Și Iisus, văzând credința lor, i-a zis slăbănogului: „Îndrăznește, fiule, iertate fie păcatele tale!" 3 Dar unii dintre cărturari ziceau în sinea lor: Acesta blasfemiază. 4 Și Iisus, cunoscând gândurile lor, le-a zis: „De ce cugetați cele rele în inimile voastre? 5 Căci ce este mai lesne? A zice: Iertate fie-ți păcatele!, sau a zice: Ridică-te și umblă!? 6 Dar ca să știți că putere are Fiul Omului pe pământ să ierte păcatele, – i-a zis atunci slăbănogului: Ridică-te, ia-ți patul și mergi la casa ta!" 7 Și ridicându-se, s-a dus la casa sa. 8 Iar mulțimile, văzând acestea, s-au înspăimântat și au slăvit pe Dumnezeu, Cel ce dă oamenilor o astfel de putere".

Titlul pe care l-am dat pericopei Evangheliei Duminicii a 6-a după Rusalii este următorul: ***Dumnezeu, judecat de către om!***

Iisus tocmai venea din ținutul Gadarenilor, unde vindecase doi demonizați. A intrat în Capernaum, în cetatea Sa, orașul Său de reședință. De fapt, „Bethleemul L-a născut, Nazaretul L-a crescut, iar Capenaumul îl avea pururi ca locuitor al său".[95] Casa în care intrase se umplu repede de oameni, unii venind să-L asculte, alții să-L vadă, iar alții chiar să se vindece de neputințele lor.

Faima Lui de mare Învățător și Vindecător se răspândise peste tot. Nimeni, vreodată, în Israel, sau undeva în lume, nu făcuse, ce făcea El și nici nu spusese, ce spunea El. Așa se face că, atunci, când oamenii auzeau că Iisus se găsea în părțile lor, toți căutau să profite din plin de prezența Sa. Același lucru se întâmplă și acum, în Capernaum. Mulțime multă în jurul Său și un slăbănog, adus la Iisus, este vindecat de El.

---

[95] Cf. Sf. TEOFILACT, *Tâlcuirea Sfintei Evanghelii de la Matei*, 217.

1. Istorisirea minunii

Iisus vine de pe malul de răsărărit al Mării Galileei în cetatea Sa, Capernaum.[96] Este foarte probabil ca Matei să fi păstrat ordinea cronologică a faptelor descrise, astfel că vindecarea slăbănogului va fi urmat imediat evenimentelor petrecute în Gadara.[97]

În casa în care Iisus se găsea, de față sunt și nelipsiții fariseii și cărturari, învățătorii Legii, așa-zișii teologi, de-atunci care îl urmăreau peste tot. Îi deranjau învățătura și faima Lui. Căutau mereu să-L prindă în cuvânt, să-L compromită, să găsească motive de acuzare. Numai că nu reușeau. De fiecare dată sunt învinși de logica lui Iisus. Așa se întâmplă și acum în episodul relatat de către Evanghelistul Matei.

Un slăbănog este adus la Iisus. Din textul paralel de la Marcu (2,3), aflăm că acesta era purtat, pe o targă, de patru bărbați. Trebuie să-L fi impresionat pe Iisus acest gest! De altfel, Evangheliștii menționează faptul că Iisus *„văzând credința lor* – impresionat de credința lor (a celor patru, sau a celor cinci – inclus fiind și paraliticul??),[98] *i-a zis slăbănogului: „Îndrăznește, fiule, iertate îți sunt păcatele tale!"* (Mt 9,2). Aici, în aceste cuvinte, se găsește esența faptei.

Pe când toți se așteptau la vindecarea trupească, fizică, a slăbănogului, Iisus Hristos rostește un cuvânt care îi surprinde total pe cei de față: *„Fiule, iertate îți sunt păcatele tale!"* Iisus folosește această ocazie pentru a face o nouă descoperire, uimitoare, de neînchipuit: *Are puterea dumnezeiască de a ierta păcatele.*

Auzind aceste cuvinte unii dintre cărturari au cugetat în inima lor: *„Acesta hulește! Cine poate ierta păcatele afară de singur Dumnezeu?"* De altfel, ei nu s-au înșelat. Judecata lor era corectă. Nimeni nu poate ierta păcatele decât singur Dumnezeu. Dar, în loc să se cutremure de bucurie și să se lase convinși de adevărul că Iisus Învățătorul, Cel din fața lor, era Mesia și că ochii lor au ajuns să-l vadă pe Cel prezis de profeți, ca Mântuitor, cugetă fals despre Iisus, învinuindu-l de hulă, adică de a vorbi împotriva lui Dumnezeu, atribuindu-și Sieși rolul și puterea lui Dumnezeu. Cu alte cuvinte, se «joacă de-a Dumnezeu».

[96] Gerhard Maier numește Capernaumul „capitala" secretă a activității lui Iisus (Cf. Gerhard MAIER, *Evanghelia după Matei*, 281).

[97] Vezi și R.T. FRANCE, *The Gospel of Matthew*, Eerdmans, Grand Rapids, Michigan, 2007, 344.

[98] Sf. Teofilact spune: „...de multe ori pentru credința celor ce aduc face Hristos minuni, sau le face acestea și pentru credința celui adus (cf. Sf. TEOFILACT, *Tâlcuirea Sfintei Evanghelii de la Matei*, 217).

Evanghelistul ne informează că Mântuitorul, cunoscând gândurile lor, le-a zis în auzul tuturor: *„De ce cugetați cele rele în inimile voastre? Ce este mai ușor a zice: Iertate îți sunt păcatele!, sau a zice: Ridică-te și umblă!?"* (Mt 9,4–5). Desigur, toată lumea putea gândi că iertarea rostită prin cuvânt nu e decât o vorbă, care nu angajează la nimic, din moment ce nimeni nu o poate verifica. Dar o vindecare e un lucru văzut, ce nu poate fi negat. Și fără să mai socotească necesară continuarea discuției teoretice, Iisus se întoarce către ei și le zice: *„Ca să știți că Fiul Omului are putere a ierta păcatele, zic ție: scoală-te, ia-ți patul tău și mergi la casa ta"* (Mt 9,6). Și slăbănogul s-a ridicat și-a luat patul și a umblat în văzul tuturor. Cel care fusese adus pe targă, poartă el acum targa.

Referindu-se la cugetarea contestatarilor lui Iisus, Sf. Ioan Gură de Aur spune: „Iudeii, chinuiți de răutate, voind să-L învinuiască, au făcut, chiar fără voia lor, să strălucească minunea. Iar Domnul, iscusit fiind, S-a folosit de invidia lor spre a face vădită minunea."[99]

Așadar, prin vindecarea trupului era dovedită și tămăduirea sufletului. Și toți se mirau și slăveau pe Dumnezeu, pentru că nimeni nu mai făcuse astfel de lucruri în Israel.

Vindecarea uimitoare a slăbănogului arăta puterea dumnezeiască a lui Hristos de a ierta păcatele și justifica, astfel, și dreptul de a face aceasta. Așadar, fără să aștepte răspunsul lor, Iisus le-a arătat cărturarilor că amândouă faptele erau în puterea Sa. Ba le-a arătat chiar ceva mai mult, și anume că erau și legate una de cealaltă, adică boala era consecința păcatului, iar păcatul era cauza bolii.

2. Interpretarea și mesajul minunii

Aceasta e minunea. Este o istorisire simplă, limpede, clară, fără fraze sau cuvinte care să ceară clarificări speciale. Totuși, ca mesaj al ei, aș dori să reflectăm puțin la scena în care Iisus este judecat de către farisei și cărturari, acuzat fiind de blasfemie, făcându-se pe Sine, Dumnezeu. Numai că aceștia îl judecau pe Iisus fără să știe cine este El și care este intenția faptei Lui.

Ni se dezvăluie aici unul dintre marile păcate ale omului, și anume, acela în care el *preferă propriile lui cugetări, judecății lui Dumnezeu*. Omul dorește și vrea să-L primească pe Dumnezeu, numai că vrea un Dumnezeu după cugetele, după dorințele și după cultura lui. Și astfel, adesea, se pune pe sine însuși în locul lui Dumnezeu. Cărturarii cunoșteau Scriptura pe dinafară, dar nu au vrut să vadă în Iisus pe Mesia, în care Scriptura s-a împlinit, fără dubii. Și Iisus a demonstrat acest lucru prin vindecarea miraculoasă a slăbănogului. După vederea celor întâmplate, trebuie să se fi rușinat toți cei ce-L negau.

[99] Sf. IOAN GURĂ DE AUR, *Omilii la Matei*, 363.

Într-o altă împrejurare, aceloraşi farisei şi cărturari le va prezice moartea veşnică pentru că, la fel, nu au vrut să recunoască în El pe adevăratul Mesia, judecându-L de colaborare cu Belzebub. Este vorba de vindecarea unui îndrăcit mut şi orb (cf. Mt 12,24–32 şi Mc 3,22–30). De fapt, judecarea greşită a lui Iisus se datora faptului că nu doreau să accepte un Iisus care nu corespundea interesului lor religios.

La Ierusalim, într-un alt context, atunci când îl ispitesc cu privire la obârşia Sa dumnezeiască, Mântuitorul le va spune din nou: *„Veţi muri în păcatul vostru!"* (In 8,21). Aşadar, consecinţa judecării greşite a lui Dumnezeu, sau nerecunoaşterea Lui în evidenţa Sa şi a faptelor Sale, este moartea în păcat.

La fel şi noi, nu de puţine ori, îl judecăm pe Dumnezeu potrivit propriilor noastre interese.

– Dacă nu răspunde imediat rugăciunilor noastre şi aşa cum vrem noi, îl judecăm ca fiind un Dumnezeu insensibil, dezinteresat de problemele şi greutăţile cu care ne confruntăm. Şi atunci, adesea, spunem: *De ce să mă mai rog, dacă tot nu mă ascultă?* Dar nu ştim de ce nu ne ascultă! Nu ne ascultă pentru că adesea cerem rău, fapt de care ajungem să ne dăm seama abia mai târziu. Şi cât ne bucurăm atunci că nu ne-a ascultat cererile! Dar – L-am judecat! De fapt, Dumnezeu răspunde întotdeauna cererilor noastre. Noi nu ştim să-i citim răspunsul!

– Dacă îl miluieşte şi-i face parte de bine vecinului, colegului, prietenului nostru, duşmanului nostru, începem din nou să-L judecăm, potrivit aprecierilor venite adesea din invidie şi din răutate. Şi spunem: Dacă ar fi un Dumnezeu drept ar vedea că acela nu merită binefacerile Lui, pentru că este păcătos, rău, nemilostiv, necredincios etc. Dar nu ne gândim cum suntem noi şi nici la faptul că Dumnezeu miluieşte uneori, în mod pedagogic, încercând, ca prin dar, şi nu prin pedeapsă, să ne întoarcă la El, sau să ne facă să cugetăm şi în alt mod la propriul nostru drum, la propria noastră filozofie de viaţă, la tot ceea ce ni se întâmplă.

– Dacă Dumnezeu nu pedepseşte cum credem noi că ar trebui să o facă, devine pentru noi un Dumnezeu care nu vede, nu ştie, sau nu există!

– De ce suferă drepţii, şi păcătoşii triumfă? – un alt subiect în care Dumnezeu devine ţinta celor mai nedrepte şi mai ignorante judecăţi din partea omului. Şi exemplele se pot înmulţi.

De aceea, socotesc că mulţi avem nevoie de Iisus, în primul rând, pentru a ne vindeca de orbirea noastră sufletească. Altfel, vom continua să-L judecăm mereu greşit.

De fapt, în episodul vindecării slăbănogului există şi o minune şi o lecţie de logică. Minunea s-a produs cu cel paralitic, iar lecţia de logică le-a dat-o

cărturarilor şi fariseilor care îl judecau greşit, tocmai pentru că nesocoteau argumentele incontestabile care demonstrau dumnezeirea Sa.

Dar lecţia de atunci n-a fost doar pentru acei cărturari, ci este şi pentru noi cei de azi şi pentru toţi oamenii, până la sfârşitul timpului. Judecarea greşită a lui Dumnezeu nu e un fenomen al trecutului biblic, ci şi al prezentului în care suntem şi al viitorului în care vom intra.

Lecţia dată cărturarilor este o lecţie despre modul în care trebuie să gândim corect despre Dumnezeu, despre Iisus şi despre relaţia noastră cu cerul.

Să nu uităm nici o clipă: Judecăţile lui Dumnezeu nu sunt ca judecăţile noastre! Iată ce ne spune, în acest sens, Isaia Proorocul: *„Că judecăţile Mele nu sunt ca judecăţile voastre, nici căile Mele precum căile voastre, zice Domnul. Ci pe cât e de departe cerul de pământ, într-atât e departe calea Mea de căile voastre şi cugetele voastre de cugetul Meu"* (55,8–9).

Aşadar, nu cerca cele necercate şi nici nu dori să ajungi la cele neajunse!

Alte teme spre meditaţie:

1. *Păcatul – cauza suferinţei.*
2. *Credinţa mijlocitoare are posibilităţi nelimitate.* Credinţa unuia – cale de izbăvire pentru altul.
3. *Patul suferinţei nu e ridicat decât de Iisus.*
4. *Păcatul împotriva evidenţei – pedeapsă aici şi dincolo. Cărturarii nu au vrut să vadă evidenţa faptelor lui Iisus.*

Invitația lui Dumnezeu la săvârșirea minunii

Duminica a 7-a după Rusalii

Mt 9,27–35

„27 Și plecând Iisus de acolo, doi orbi se țineau după El și strigau și ziceau: „Miluiește-ne pe noi, Fiule al lui David!" 28 După ce a intrat în casă, au venit la El orbii și Iisus i-a întrebat: „Credeți că pot să fac Eu aceasta?" Ei I-au zis: „Da, Doamne!" 29 Atunci S-a atins de ochii lor zicând: „Fie vouă după credința voastră!" 30 Și s-au deschis ochii lor. Iar Iisus le-a poruncit cu asprime, zicând: „Luați seama, să nu știe nimeni". 31 Dar ei, ieșind, L-au vestit în tot ținutul acela. 32 Și plecând ei, iată au adus la El un om mut, având demon. 33 Și scoțându-i-se demonul, mutul a vorbit. Iar mulțimile se minunau, zicând: „Așa ceva niciodată nu s-a arătat în Israel!" 34 Dar fariseii ziceau: „Cu domnul demonilor îi scoate pe demoni". 35 Și Iisus străbătea toate orașele și satele, învățând în sinagogile lor, propovăduind Evanghelia împărăției și vindecând toată boala și toată neputința în popor".

Minunea relatată în Evanghelia Duminicii a 7-a, după Rusalii, se pare că s-a petrecut în Capernaum. Este vorba despre vindecarea a doi orbi și a unui mut. Iisus tocmai înviase din morți pe fiica unui oarecare Iair, mai mare al sinagogii din Capernaum. Nu știm dacă minunea vindecării celor trei s-a petrecut imediat după învierea fiicei mai marelui Sinagogii, sau între cele două minuni se va fi scurs un oarecare interval de timp. Evanghelistul Matei ne spune doar atât că, plecând de acolo, probabil din casa lui Iair, *„doi orbi se țineau după El și strigau și ziceau: „Miluiește-ne pe noi, Fiule al lui David!"* (9,27).

1. Istorisirea minunilor

Cei doi orbi vor fi auzit și ei de Iisus, ca fiind un mare Învățător, dar mai ales un Taumaturg. Cu siguranță, vor mai fi aflat și că acesta este din neamul lui David, din care urma să se nască Mesia. Este foarte probabil ca ei să-i fi

rugat pe cei apropiați ca, dacă vor auzi că Acest Învățător va ajunge și prin preajma lor, să le ea și lor de veste, pentru a-și încerca și ei norocul. Și iată că această ocazie s-a ivit. Iisus trece pe lângă ei. Aflând acest lucru, îndată s-au luat după El, strigând cu disperare: *„Miluiește-ne pe noi, Fiule al lui David!"* (Mt 9,27). Și Iisus îi lasă să strige și să vină după El. La un moment dat, El intră într-o casă. Nu știm unde și nici cu ce ocazie. Evanghelistul nu ne spune nimic în acest sens.

Cu siguranță, strigătul celor doi orbi a atras atenția tuturor. Așa se face că, mulțimea de oameni, curioasă să vadă ce se va întâmpla cu ei, le va fi făcut loc să se apropie de Iisus. Și Mântuitorul îi întreabă: *„Credeți că pot să fac Eu aceasta?"* (Mt 9,28). Adică, voi credeți că Eu pot să vă dau vederea? Și ei I-au zis: *„Da, Doamne!"*. Atunci S-a atins de ochii lor, zicând: *„Fie vouă după credința voastră! Și s-au deschis ochii lor"* (Mt 9,29–30).

Așadar, este un dialog scurt între Iisus și cei doi orbi. Am putea să-l numim un *dialog de verificare a credinței*. De fapt, era, mai degrabă, o dovedire a puterii pe care ei o posedau, și anume credința. N-o știau ei, dar Iisus le-o arată. Le-o descoperă și lor și, desigur, prin ei, și nouă. Credința e o forță, o putere, care există în noi în stare să depășească legile firești după care se conduce totul în existența noastră creată.

Dar, în același context, Iisus mai face o minune. Vindecă un mut, care era și îndrăcit. Iisus alungă demonul din om, iar cel ce fusese mut începe să vorbească. Acestuia Mântuitorul nu-i cere nimic. Nu-i cere credință, așa cum le-a cerut-o orbilor. Nu o cere, pentru că mutul, îndrăcit fiind, nu putea să mărturisească credința în Iisus. De aceea, Mântuitorul îl vindecă îndată, scoțând demonul care-i împiedica vorbirea.

Referindu-se la cuvintele rostite de către Iisus: *„Fie vouă după credința voastră!"*, Sf. Ioan Gură de Aur afirmă: „Cuvintele acestea le-a spus Domnul multora din cei ce s-au apropiat de El, căutând cu ele să scoată la iveală credința lor înainte de vindecarea trupurilor lor, pentru a-i face pe aceia mai strălucițI, iar pe alții mai râvnitori."[100]

Dar, după ce-i vindecă pe cei doi orbi, Mântuitorul poruncește, zicând: *„Luați seama, să nu știe nimeni"* (Mt 9,30). Însă ei nu ascultă porunca, ci ieșind *„L-au vestit în tot ținutul acela"* (Mt 9,31). S-au transformat pe loc în predicatorii și evangheliștii minunii.

În alte împrejurări, însă, Mântuitorul poruncește să fie vestite lucrarea și slava lui Dumnezeu. Astfel, fostului îndrăcit din ținutul Gherghesenilor, Iisus îi spune: *„Întoarce-te acasă și spune cât bine ți-a făcut ție Dumnezeu!"* (Lc 8,39). Încercând să explice păruta enigmă dintre cele două moduri de acțiune a lui

[100] Cf. Sf. IOAN GURĂ DE AUR, *Omilii la Matei*, 391.

Iisus, Sf. Ioan Gură de Aur comentează: „...nu este o contrazicere între o poruncă și alta... Domnul ne învață să nu ne lăudăm pe noi înșine, ci chiar să oprim și pe cei ce vor să ne laude; dar dacă lauda și slava se referă la Dumnezeu, nu numai că nu ne oprește, dar ne și poruncește să o facem."[101] Așadar, lauda omului trebuie oprită, iar slava lui Dumnezeu vestită!

Evanghelistul consemnează doar că, la sfârșitul acestei minuni, *„mulțimile se minunau, zicând: „Așa ceva niciodată nu s-a arătat în Israel!"* (Mt 9,33). Este, oarecum, o declarație de confirmare a unicității Acestui Om, Iisus, și a faptelor Sale. Nu are egal nici prin ceea ce spunea și nici prin ceea ce făcea. Și mulțimea a simțit acest lucru. Așa că, reacția ei este cât se poate de logică și de firească.

Ilogică și nefirească este însă, reacția fariseilor care încearcă repede să explice minunea făcută de Iisus: *„Cu domnul demonilor îi scoate pe demoni"* (Mt 9,34). Nu și-au dat seama că, de fapt, se prind pe ei înșiși în cuvânt. Cum să se dezbine satana, alungându-se și zădărnicindu-și, astfel, lucrarea nefastă asupra oamenilor? Dar, pentru farisei, era mai important să-l înlăture pe om din sfera apropierii de Iisus și a înțelegerii faptelor Sale, ca săvârșite de Dumnezeu, decât afișarea lipsei lor de logică. Rezultatul imediat, adică să-l convină pe om, că nu cu putere dumnezeiască făcea Iisus ceea ce făcea, ci cu puterea diavolului, era mai important decât compromiterea lor de moment, mai mult sau mai puțin sesizată de către cei din jur. De fapt, prin ceea ce spuneau despre Iisus, indirect confirmau, fără rezerve, că Iisus a scos demoni și a făcut minuni. Deci, îl confirmau ca Dumnezeu.

2. Interpretarea și mesajul minunii

Titlul pe care i l-am dat acestei pericope evanghelice este următorul: *Invitația lui Dumnezeu la săvârșirea minuni,* sau *Minunea – la îndemâna oricui?* Și nu l-am ales întâmplător. Adică, ce să înțelegem de aici? Că și noi participăm la săvârșirea minunilor? Răspunsul este unul simplu: DA!

Dar, atunci, care e partea noastră de contribuție la săvârșirea minunii? Aceasta nu e alta decât credința. Ea ne ajută să trecem din sfera logică a funcționării legilor naturale în cea „ne-logică". Iar această „ne-logică", pentru noi, este logica lui Dumnezeu. Doar în sfera acestei logici se produce minunea. Și acolo, noi putem pătrunde prin singurul mobil, care este credința.

Motivele pentru care un om se naște sau devine orb, pot fi multiple. Nu le analizăm noi acum. Oricum, unui ochi care nu funcționează normal i s-a întâmplat ceva. Poate un mușchi, un nerv sau altceva din acest complicat

[101] Cf. Sf. IOAN GURĂ DE AUR, *Omilii la Matei*, 391.

organ care e ochiul, e slăbit, atrofiat, rănit etc. Potrivit științei medicale, în cele mai multe cazuri, acolo se poate interveni chirurgical sau în alt mod. Astfel, prin operație, ceea ce nu e în ordine se poate repara sau chiar înlocui. Disfuncționalul devine astfel funcțional. Aceasta e practica unei logici umane, științifice, în care credem, pe care o încurajăm și o apreciem.

Dar Mântuitorul, în astfel de cazuri, nu intervine nici cu bisturiul și nici la nivelul logicii și al practicii medicale. Nu se ocupă nici de cauze, ci obține efecte în afara logicii și a legilor obișnuite. Ele sunt, cum spuneam, din domeniul logicii lui Dumnezeu, a gândirii lui Dumnezeu. Ori, gândirea lui Dumnezeu e o altă gândire decât a noastră. Însuși Dumnezeu ne spune acest lucru prin Isaia, profetul: *„Gândirea Mea nu este ca și gândirea voastră!"* (Is 55,8). Să știți că în această gândire se poate pătrunde. O putem chiar avea. Ne spune acest lucru Sf. Pavel: *„Cine a cunoscut gândul Domnului, ca să-L învețe pe El? Noi însă avem gândul lui Hristos"* (1 Cor 2,16). „Gândul lui Hristos" este o altă rațiune, o altă logică, o altă gândire, o altă cugetare despre tot ce există. Când am pătruns aici, prin credință, atunci vom înțelege că „Dumnezeu are și puterea de a scoate logica din făgașurile ei obișnuite și de a supune lucrurile, când vrea El, unei alte logici"[102]. Atunci se produce minunea. Și dacă ea se produce când am intrat în această logică, adică în gândirea lui Dumnezeu, înseamnă că și noi participăm la minune. Acesta e motivul pentru care Iisus adesea îi întreba pe cei ce veneau la El, cerându-I minunea: *„Crezi că pot să fac Eu aceasta?"* Adică, altfel spus: Ai puterea să pătrunzi și într-o altă ordine a lucrurilor, care nu este una obișnuită? Pentru că, într-adevăr, nu e obișnuit să crezi că *totul se poate dincolo de tot ceea ce nu se poate; că mai există ceva dincolo de ceea ce nu vezi; că mai e ceva și dincolo de ceea ce nu e palpabil.*

De fapt, minunea e o ***lucrare de restaurare*** a ceva ce s-a stricat, s-a deteriorat și nu mai poate fi reparat de către om: vederea, auzul, puterea mușchilor, a nervilor ș.a.m.d. Dar să știți că minunile nu se petrec într-un alt statut decât cel firesc, al creației. Spre exemplu, niciodată când Mântuitorul a vindecat un orb, nu i-a dat acestuia trei ochi, ci a restaurat ceea ce era de restaurat în el; niciodată n-a dat unui paralitic vindecat, spre exemplu, trei picioare, ci a vindecat doar mușchii lui slăbiți sau atrofiați, asupra cărora omul nu mai putea interveni etc.

Prin urmare, toate minunile pe care le-a făcut Iisus au avut ca scop restaurarea, refacerea, redarea chipului frumuseții celei dintâi, omului. Există în Molitfelnic o rugăciune foarte frumoasă, care ne arată tocmai acest lucru: *„Tu care pedepsești și iarăși tămăduiești, și dai pedeapsa cu bunătate și cu iubire de oameni, nu ca să pierzi zidirea mâinilor Tale, ci mai mult, ca să o aduci la frumusețea*

[102] Antonie PLĂMĂDEALĂ, *Tâlcuri noi la texte vechi*, 250.

cea dintâi și la starea cea aleasă de la început, pe care am pierdut-o prin slăbiciunea minții și prin sfatul vrăjmașului, vrând iarăși a se ridica și în tot chipul purtând grijă să scapi ce a mai rămas din căderea aceea."[103]

Observăm că și rugăciunea aceasta vorbește de anumite cauze care fac imposibilă vindecarea: *slăbiciunea minții*, adică a gândirii, care te ajută să vezi și alte rațiuni a ceea ce ți se întâmplă și o altă lege a existenței lucrurilor; *ascultarea de sfatul diavolului*, care te mărginește la logica lui, atunci când intri în ea și o accepți, îndepărtându-te astfel de logica și gândirea lui Dumnezeu. Atunci rămâi avizat doar la logica obișnuită a tot ceea ce te înconjoară și la limita propriei tale existențe. Și când acolo se întâmplă un dezechilibru pe care omul nu-l mai poate înlătura cu propriile lui puteri și cunoștințe firești, apar boala, neputința, dezastrul.

Așadar, minunile nu contrazic nimic: nici rațiunea și nici natura noastră, ci doar le întregesc, le restaurează, le dau sensul lor original. Căci omul, ieșit inițial din mâna lui Dumnezeu, e sănătos și întreg la suflet și la trup. Pe acesta trebuie să-l recuperăm!

Prin urmare, minunea o facem și noi, dacă apelăm la acea forță din noi, care este credința și care ne transpune și într-un alt plan, nevăzut, nepalpabil, al legilor după care acest Univers și creația întreagă se conduc. De aceea, Iisus a spus: *Fie ție după credința ta!* (Mt 9,29). Adică, să ți se întâmple ție potrivit puterii tale de a accepta și alte legi, după care tu exiști, dar pe care nu le poți pipăi și nici nu le poți înțelege doar într-un firesc *obișnuit*.

Să apelăm la această forță din noi și minunea se va întâmpla acolo unde avem nevoie!

Alte teme spre reflecție:

1. *Când putem să nu ascultăm porunca lui Dumnezeu?* Există vreo astfel de ipostază? Știți când? Atunci când trebuie să vestim faptele Lui minunate și puterea Lui în lume. Cei ce fuseseră orbi, după fapta minunată pe care Dumnezeu a făcut-o cu ei, n-au ascultat porunca lui Iisus, ci ei, ieșind, L-au vestit în tot ținutul acela, nu ca niște neascultători, ci ca niște mulțumitori.
2. *Negarea evidenței este egal cu răsturnarea gândirii sănătoase.* Fariseii spuneau: „Cu domnul demonilor îi scoate pe demoni". Iar gândirea sănătoasă este egal cu evidența recunoscută. Mulțimea spunea: „Așa ceva niciodată nu s-a arătat în Israel!"
3. *Despre „orbirea" și „mutenia" sufletului.* Sunt atât de evidente aceste stări în lumea în care trăim. Ne întreabă Dumnezeu acum: credeți că pot Eu să le vindec? Ce răspuns avem?
4. *Fuga de trufie.* Iisus nu vrea să fie lăudat ca om. De aceea le poruncește celor ce fusese orbi să nu spună nimănui nimic din cele făcute de El.
5. *Minunea – la îndemâna oricui.*

[103] *Molitfelnic*, București 1984, 248.

„Iisus vindecă și hrănește"

Duminica a 8-a după Rusalii

Mt 14,14–22

„14 Și ieșind, a văzut mulțime mare și I s-a făcut milă de ei și le-a vindecat bolnavii. 15 Iar când s-a făcut seară, ucenicii s-au apropiat de El și I-au zis: „Locul este pustiu și iată că vremea a trecut; dă drumul mulțimilor ca să se ducă prin sate să-și cumpere de mâncare". 16 Iisus însă le-a răspuns: „Nu trebuie să se ducă; dați-le voi să mănânce". 17 Iar ei I-au zis: „Nu avem aici decât cinci pâini și doi pești". 18 Și El a zis: „Aduceți-Mi-le aici!" 19 Și poruncind mulțimii să se așeze pe iarbă și luând cele cinci pâini și cei doi pești și privind la cer, a binecuvântat; și, frângând, a dat ucenicilor pâinile; iar ucenicii, mulțimilor. 20 Și au mâncat toți și s-au săturat; și au strâns rămășițele de fărâmituri, douăsprezece coșuri pline. 21 Iar cei ce mâncaseră erau ca la cinci mii de bărbați, afară de femei și de copii. 22 Și îndată Iisus i-a silit pe ucenici să intre în corabie și să treacă înaintea Lui pe țărmul celălalt, până ce El va da drumul mulțimilor".

Evanghelia Duminicii a 8-a după Rusalii ne vorbește despre una dintre minunile pe care le-a făcut Mântuitorul Iisus Hristos, de data aceasta nu cu omul, ci cu natura, înmulțind cinci pâini și doi pești și hrănind astfel, o mare mulțime de oameni. Ea este singura minune a lui Iisus (exceptând Învierea), care se găsește relatată în paginile tuturor celor patru Evanghelii. Este o minune pe care o face exclusiv Dumnezeu, fără participarea omului. Pornind de-aici, acestei pericope evanghelice i-am dat următorul titlu: *„Iisus vindecă și hrănește"*.

Minunea entuziasmează mulțimea de oameni, peste măsură. Ioan Evanghelistul consemnează faptul că oamenii, văzând minunea pe care a făcut-o, ziceau: *„Acesta este într-adevăr Profetul, care va să vină în lume!"* (In 6,14). Reacția lor se amplifică și mulțimea intenționează să-L proclame Rege. Iisus află acest lucru și se izolează. Iată ce spune același Evanghelist: *„Cunoscând, deci, Iisus că au să vină și să-L ia cu de-a sila ca să-L facă rege, S-a dus iarăși în munte, numai El"* (In 6,15).

Dar, să ne oprim puțin, mai în detaliu, la contextul în care are loc minunea înmulțirii pâinilor și apoi să urmărim semnificațiile ei, profund spirituale, pentru noi cei de azi.

1. Istorisirea minunii

Mântuitorul Hristos tocmai auzise că Ioan Botezătorul a fost ucis de Irod. Supărat, întristat, profund marcat, se retrage în Galileea, undeva în apropierea cetății Tiberiada, pe malul lacului Ghenizaret, pentru a rămâne singur. Voia, probabil, să se reculeagă și să mediteze la marea pierdere a lumii de atunci, în persoana marelui Profet, Sf. Ioan Botezătorul. Dar mulțimile se iau după El, unii venind chiar de la Ierusalim, iar alții din Galileea. Toți îl întâmpină pe țărmul lacului Ghenizaret sau al Mării Galileei. Văzându-i, Mântuitorului i se face milă de ei, dar mai ales de bolnavii care au venit și ei după El, de departe, ca să asculte cuvântul Lui, înfruntând astfel arșița zilei, pericolul drumului, foamea și oboseala. Toți, cu siguranță, sperau într-o însănătoșire trupească, dar și sufletească.

Și Mântuitorul, într-adevăr, ne spun Evangheliștii, îi vindecă pe toți bolnavii. Dar, își prelungește, în același timp, cuvântul, deloc întâmplător, până seara, târziu. Nu știm nimic din ceea ce Iisus a vorbit atunci, ceasuri la rând. Și, poate, nu vom ști niciodată. Cert este că a fost o lungă cuvântare. Este foarte posibil ca, crâmpeie din ea, să fie presărate prin Sfintele Evanghelii.

Spre seară, văzând Ucenicii că Mântuitorul încă le vorbește mulțimilor, vin la El și-i spun: *„Locul este pustiu și iată că vremea a trecut; dă drumul mulțimilor ca să se ducă prin sate să-și cumpere de mâncare"* (Mt 14,15). Dar, spre surprinderea lor, Mântuitorul le spune: *„Nu trebuie să se ducă; dați-le voi să mănânce"* (Mt 14,16). De unde să aibă ucenicii la ei atât de multă hrană, încât să sature atâția oameni?

Evanghelistul Ioan, relatând și el minunea, ne dă un amănunt în plus: Andrei, fratele lui Simon Petru, află că există în mulțime un băiat, care avea la el cinci pâinișoare de orz și doi pești. Și îi spune lui Iisus, aceasta. Dar, se întreabă, totuși, în mod logic: *„Dar ce sunt ele la atâția?..."* (In 6,9). Și Mântuitorul le zice: *„Aduceți-le, aici, la Mine"*.

Marcu relatează că Iisus a poruncit Ucenicilor să așeze mulțimea de oameni pe iarbă, în mod organizat, în cete de câte 50 și de câte 100 de oameni (Mc 6,40). Și-acum urmează minunea: *„Iisus **luând** cele cinci pâini și cei doi pești*[104] *și*

[104] Pentru Evanghelistul Ioan, împărțirea peștilor spre mâncare are, la fel, o semnificație simbolică. În limbajul vremii, peștii luați din apă erau un simbol al morții. Dați ca hrană a vieții, ei deveneau simbolul lui Hristos înviat, care prin Înviere a dat un nou sens vieții și morții (Vezi Georges ZEVINI, *Commentaire spirituel de L'Evangile de Jean*, I, 149).

privind la cer, a ***binecuvântat;*** *şi,* ***frângând, a dat*** *ucenicilor pâinile; iar ucenicii, mulţimilor. Şi au mâncat toţi şi s-au săturat*" (Mt 14,19–20). Şi Evanghelistul consemnează că, la urmă, „*au strâns rămăşiţele de fărâmituri, douăsprezece coşuri pline*". Cu aproximaţie, ne dă şi numărul celor ce au mâncat din pâini şi s-au săturat: „*Iar cei ce mâncaseră erau ca la* **cinci mii de bărbaţi**, *afară de femei şi de copii*" (Mt 14,21).

După obiceiul oriental, numai bărbaţii şedeau jos, în timp ce femeile şi copiii rămâneau în picioare şi, la rândul lor, primeau hrana de la capii de familie. Aşa se explică de ce la Evangheliştii Matei (14,13–21), Marcu (6,32–44) şi Luca (9,10–17), numărul celor hrăniţi este calculat după acela al bărbaţilor.

2. Interpretarea spirituală şi mesajul minunii

Citind relatările Evangheliştilor ne dăm seama că toţi au consemnat această minune având în mintea lor semnificaţia ei spirituală. Cu expresia „s-a înserat" sau „vremea a trecut" (Mt 14,15 şi loc. paral.) începe deja, în relatare, paralelismul cu descrierea Cinei de Taină. Nici unul n-a avut în vedere să relateze o minune despre o hrană obişnuită. Că este aşa, rezultă din faptul că toate gesturile lui Iisus, făcute acum, le întâlnim ca fiind exact aceleaşi din seara zilei, premergătoare Patimilor Sale, când instituie Sfânta Euharistie.[105] Fiind împreună cu Ucenicii, ia pâine, o ridică spre cer, mulţumeşte Tatălui, o binecuvintează, o frânge şi o dă Apostolilor. Iată ce spun primii trei Evanghelişti despre acest eveniment: „*Iar pe când mâncau ei, Iisus, luând pâine şi binecuvântând, a frânt şi le-a dat ucenicilor, zicând: „Luaţi, mâncaţi, acesta este Trupul Meu*" (Mt 26,26; Mc 14,22; Lc 22,19).

Aşadar, absolut toate momentele de la instituirea Sfintei Euharistii sunt anticipate aici, în această minune. Toate cele patru verbe – **a lua, a binecuvânta (mulţumi), a frânge, a da**, prezente la instituirea Euharistiei, le avem şi în relatarea acestei minuni.[106] Dovadă că nu era vorba despre o minune obişnuită este şi faptul că „*au strâns rămăşiţele de fărâmituri, douăsprezece coşuri pline*" (Mt 14,20b). Nu era permis să se piardă, să se risipească nimic, din această pâine. Aşadar, toţi Sf. Evanghelişti au văzut în această minune o anticipare sau o prefigurare a Sf. Euharistii.[107]

[105] Vezi amănunte, Leon MORRIS, *The Gospel According to Matthew* (The Pillar New Testament Commentary), Eerdmans, Grand Rapids, Michigan, 1992, 375–379.

[106] O dezvoltare teologică, din perspectivă sacramental-euharistică, a semnificaţiei paralelismului verbelor din descrierea celor două evenimente – înmulţirea pâinilor şi Cina de taină – vezi Georges ZEVINI, *Commentaire spirituel de L' Evangile de Jean*, I, 149.

[107] Gerhard Maier vede în cele 12 coşuri pline cu fărâmituri „un indiciu al belşugului eshatologic mesianic" (cf. G. MAIER, *Evanghelia după Matei*, 500). Sf. Ioan Hrisostom vede în „coşurile pline cu fărâmituri" şi o dovadă a minunii pentru cei ce n-au fost de faţă (Vezi Sf. IOAN GURĂ DE AUR, *Omilii la Matei*, 570–571). Sf. Teofilact, preluând viziunea Sf. Ioan Gură de Aur, spune că au adunat 12 coşuri pline cu fărâmituri „pentru ca şi Iuda să poarte un coş şi să nu cadă întru păcatul vinderii Lui, ţinând minte minunea" (cf. Sf. TEOFILACT, *Tâlcuirea Sfintei Evanghelii de la Matei*, 274).

Minunea se leagă lăuntric, duhovniceşte, în toată semnificaţia ei spirituală, cu evenimentele similare din Vechiul Testament, precum mana din pustie (Ieş 16) sau untdelemnul lui Elisei (4 Reg 4,1–7) şi-L prefigurează pe Hristos ca Pâine a Vieţii (In 6,35), hrana euharistică. Într-o rugăciune din cadrul Sf. Liturghii, referitoare la Trupul euharistic al Domnului, se spune: „... *Cel ce Se mănâncă pururea şi niciodată nu Se sfârşeşte.*"[108]

În viaţa de zi cu zi, toţi ne preocupăm de hrană, alergăm după ea şi nu e nimic rău în aceasta. Unii o procură chiar greu şi aceştia nu sunt puţini. Dar răul constă, însă, nu în alergarea după hrană, ci în modul în care căutăm hrana, în preocuparea de cele mai rafinate sortimente ale ei, în ceea ce investim pentru a fi cât mai multă, în „cultul" pe care, adesea, i-l creăm. Nu trebuie să uităm faptul că mulţi trăiesc doar pentru a mânca!

Cu toţii aţi auzit de vestitul împărat Solomon, unul dintre cei mai mari regi, nu numai ai Israelului, ci şi ai întregii lumi, de atunci. A fost unul dintre cei mai bogaţi şi mai luxoşi împăraţi ai vremii respective. Într-o carte pe care, probabil, chiar el a scris-o, face o constatare. Este vorba de cartea „Eclesiastul" din Vechiul Testament. Sunt convins că mulţi aţi citit-o deja, iar pe cei care n-au citit-o, îi îndemn să o citească. Iată ce spune el: „*Am fost mare şi am întrecut pe toţi cei care au trăit înaintea mea în Ierusalim şi tot ceea ce doreau ochii mei nu am dat la o parte şi n-am oprit inima mea de la nici o veselie, căci inima mea s-a bucurat de toată osteneala mea. Şi aceasta mi-a fost partea din toată munca mea*". Aceasta e o primă constatare. Şi, mai departe, adaugă: „*Apoi m-am uitat cu luare aminte la toate lucrurile mele*". Cu alte cuvinte, le-a privit dintr-o altă perspectivă. Şi, din această perspectivă, face a doua constatare: „*Totul este deşertăciune şi vânare de vânt şi fără nici un folos sub soare*" (Ecles 2,10–11). Aceasta e concluzia la care a ajuns Solomon, după ce a alergat o viaţă întreagă după lucrurile materiale şi după cele ce-l hrăneau, după rafinamentul lor, la vremea respectivă, deloc de neluat în seamă.

Proorocul Isaia consemnează şi el în cartea sa un cuvânt al lui Dumnezeu, cu acelaşi sens. Iată ce spune: „*Pentru ce cheltuiţi argintul vostru, banii voştri, nu pentru hrană* (Atenţie! Înainte proorocul spune că toată osteneala lor era pentru hrană) *şi osteneala voastră nu pentru saţ?* (Deci, era şi o hrană care nu sătura). *Ascultaţi-mă pe Mine şi veţi mânca cele bune şi în bunătăţi se va desfăta sufletul vostru. Ascultaţi-mă pe Mine şi viu va fi sufletul vostru*" (Is 55, 2–3).

[108] *Liturghier*, Bucureşti 1974, 182–183.

Ceea ce putem observa este faptul că de două ori apare în text îndemnul lui Dumnezeu: „*Ascultați-mă*"! De ce oare? Pentru că El vrea să ne atenționeze că hrana după care alergăm poate să nu sature, poate să nu aibă saț. Și-atunci, desigur, firesc, ne punem întrebarea: *Există o altă hrană care ne poate sătura mai bine?*

Răspunsul la această întrebare ține de rațiunea pentru care Mântuitorul a săvârșit această minune a înmulțirii pâinilor. O găsim doar în relatarea Evanghelistului Ioan care consemnează și el minunea (6,1–15). Dar, ca de obicei, el spune ceva mai mult decât ceilalți trei Evangheliști. Pentru el, minunea înmulțirii pâinilor are un simbolism cu totul aparte. El vede în ea un nou miracol al „manei din pustie" (cf. Exod 16).[109]

Iată despre ce este vorba: După înmulțirea pâinilor, Mântuitorul dă drumul mulțimilor, pentru a rămâne singur. Și le poruncește și Apostolilor să treacă de cealaltă parte a mării. A doua zi, ajunge și El pe celălalt țărm. Mulțimile negăsindu-L în ziua următoare, la locul săvârșirii minunii, trec și ele cu corăbiile, de cealaltă parte a mării, venind în Capernaum, căutându-L. Și găsindu-l, îl întreabă: „*Învățătorule, când ai venit aici?* Iisus le răspunde: „*Adevărat vă zic vouă: Mă căutați nu pentru că ați văzut minuni, ci pentru că ați mâncat din pâini și v-ați săturat*" (In 6,25–26). Aspră constatare! Cu alte cuvinte, le spune: mă căutați nu pentru că ați văzut slava lui Dumnezeu, nu pentru că ați văzut puterea Mea, ci pentru că v-ați săturat și după asta alergați acum.

Și pentru ca să-i lămurească mai bine, Mântuitorul a angajat cu ei o lungă discuție, de data aceasta în sinagoga din Capernaum (In 6,59). A încercat să-i convingă pentru care motiv a făcut minunea, și anume, pentru a le deschide o altă perspectivă asupra ei, una spirituală, care să pună accentul pe supranatural și nu, pur și simplu, pe mâncare și pe săturare. Fără intervenția supranaturalului minunea nu e posibilă. De aceea, îi sfătuiește: „*Lucrați nu pentru mâncarea cea pieritoare, ci spre mâncarea care rămâne spre viață veșnică, și pe care o va da Fiul Omului*" (In 6,27).

După această constatare, cei de față sunt conștienți că trebuie să facă ceva pentru a dobândi acea mâncare despre care vorbea El. Parcă-i convinsese, pe moment. Și îl întreabă: „*Ce trebuie să facem ca să săvârșim lucrările lui Dumnezeu?*" Și Mântuitorul le spune: „*Să credeți în Acela pe care El L-a trimis*"! (In 6,29). Iar lucrul pe care trebuie să-l faceți, e foarte simplu. Nu e complicat deloc: să credeți în Mine !

Așadar, iată pentru care motiv a săvârșit Mântuitorul Hristos minunea înmulțirii pâinilor: pentru a putea să le vorbească celor de atunci și nouă celor

[109] Vezi amănunte Georges ZEVINI, *Commentaire spirituel de L'Evangile de Jean*, I, 145, 147.

de azi, despre o altă pâine, după care trebuie să alergăm. Și în acest context, rostește marea Cuvântare pe care numai Ioan Evanghelistul a consemnat-o: Cuvântarea despre „*Pâinea vieții*" (In 6,25–58).[110] Arătându-le care e această pâine, Iisus zice: „*Eu sunt pâinea vieții!...Cine mănâncă din pâinea aceasta viu va fi în veci. Iar pâinea pe care Eu o voi da, pentru viața lumii, este trupul Meu*" (In 6,48.51). Această declarație solemnă, culmea revelației lui Iisus – Pâine a vieții, introduce o nouă idee în Cuvântarea euharistică ioaneică: pâinea este identificată cu umanitatea lui Iisus, care va fi jertfită pentru om, semn al celei mai mari iubiri a lui Dumnezeu arătată creaturii sale, ființa umană.[111]

Ucenicii și mulțimea de față s-au scandalizat. Ce-au putut ei să înțeleagă din cuvintele lui Iisus? Erau grele. Imposibil de acceptat, cu atât mai mult de crezut. Așa se face că, pe bună dreptate, potrivit puterii lor de percepere, mulți îl părăsesc pe Iisus. Culmea este că-L părăsesc și mulți dintre Ucenicii Lui. I-a scandalizat puternic cuvântul Său. Și Ioan Evanghelistul consemnează acest lucru: „*Deci mulți din Ucenicii Săi, auzind, au zis: 'Greu este cuvântul acesta! Cine poate să-l asculte?'... De atunci, mulți dintre ucenicii Săi au dat înapoi și nu mai umblau cu El*" (In 6,60; 66). Îl vor fi socotit dezaxat, exagerat, aiurit. Și a rămas doar cu Apostolii. Și atunci, îi întreabă, poate, cu presimțirea unor dezamăgiri de mai târziu: „*Voi nu vreți să vă duceți?*" (In 6,67). Iar Petru, în numele tuturor, răspunde: „*Doamne, la cine ne vom duce? Tu ai cuvintele vieții celei veșnice*" (In 6,68). Observăm că nu spune: tu ai cuvântul cel frumos, cel mângâietor, ci Tu ai cuvântul vieții veșnice, adică nu numai al celei de aici, ci și al celei viitoare.[112]

Toți putem trăi fără automobil, fără libertate chiar, cu mâncare mai puțină, cu sănătate mai șubredă. Toți putem trăi și fără prieteni, și fără glorie, dar nu putem trăi niciunul fără adevăr, fără iubire, fără dreptate, fără milă. Altfel spus, nu putem trăi fără Iisus. Și-aceasta pentru că El este „Calea, Adevărul și Viața" (In 14,6); Lumina lumii (In 8,12); El e Vița, iar noi mlădițele (In 15,5). Așadar, Iisus este adevărul, dreptatea, viața, lumina ș.a.m.d. Apoi, numai El ne spune cine suntem, de unde venim, încotro mergem în trecerea noastră și de ce mergem într-acolo? Tot numai El este Cel care ne spune că dincolo de moarte mai există ceva. Și atunci, firesc, ajungem la concluzia că, fără El, nu putem trăi. Iar pe El îl găsim în mod firesc în pâinea

[110] Un excelent comentariu spiritual al Cuvântării „Iisus – Pâinea vieții" (In 6,22–59) în Sf. CHIRIL al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, 394–413. Vezi și Georges ZEVINI, *Commentaire spirituel de L'Evangile de Jean*, I, 152–163.

[111] A se vedea amănunte, în acest sens, Stelian TOFANĂ, *Introducere în Studiul Noului* (vol. 3). *Evangheliile după Luca și Ioan. Problema sinoptică*, 296.

[112] Vezi amănunte, Georges ZEVINI, *Commentaire spirituel de L'Evangile de Jean*, I, 163–167.

euharistică, pe care o luăm în Taina Sfintei Cuminecături, la Sf. Liturghie. Fără această pâine, fără această hrană, nu există viață în noi.

Oamenii de știință, de astăzi, scrutează cerul cu telescoapele și văd multe din tainele acestui Univers. Dar un singur lucru nu pot ei să vadă cu aceste sofisticate aparate. Știți ce? *Soluția nemuririi!* Aceasta nu o pot percepe, nu o pot vedea, cu ochiul trupesc. Soluția nemuririi o poate vedea doar ochiul credinței. Și aceasta este Hristos, Cel ascuns în sacramentul euharistic.

Aș încheia, spunându-vă: Mântuitorul Iisus nu a zis despre Sine: „Eu sunt *medicamentul* vieții, luați-Mă când sunteți bolnavi, când vă doare ceva, când suferiți". Nici nu a spus: „Eu sunt *prăjitura* vieții, îndulciți-vă cu Mine, la Sărbători mari, de câteva ori pe an". Nu, nu a spus acestea, ci s-a definit pe Sine „Pâinea Vieții". Pâinea o consumăm în fiecare zi. Numai că este greu ca în fiecare zi să-L consumăm pe Iisus, ca Pâine a vieții. Nu vom reuși să facem acest lucru și nici nu este recomandabil, deoarece de această Pâine nu ne putem apropia oricum. Trebuie să ne apropiem cu vrednicie, pregătindu-ne aparte pentru ea. Apostolul Pavel ne atrage serios atenția în acest sens: *„Să se cerceteze, dar, omul pe sine și așa să mănânce din Pâine și să bea din Pahar. Căci cel ce mănâncă și bea cu nevrednicie, osândă își mănâncă și bea, nesocotind Trupul Domnului. De aceea, sunt mulți dintre voi neputincioși și bolnavi și mulți au murit"* (1 Cor 11,28–30).

Și-atunci, ne întrebăm: *de ce s-a definit Iisus pe Sine, „Pâine a vieții", și nu altfel?* S-a definit pe Sine, Pâine a vieții, pentru a ne arăta că, așa cum nu putem trăi fără pâine, tot așa nu putem trăi fără El. Și atunci, mesajul Evangheliei acestei Duminici este unul singur: ***Doar Iisus este viața mea și-a ta! Doar El ne hrănește aici, pentru dincolo!***

Alte teme spre reflecție:

1. *Iisus – Proniator*: se îngrijește de mulțimea încercată; flămândă, bolnavă, singură.
2. *Mila lui Iisus*. Evangheliștii consemnează că i s-a făcut milă de mulțime
3. Minunea înmulțirii pâinilor mai are și alte semnificații. Unii teologi văd în ea *unitatea Bisericii*, toți așteptând, organizați în ea, aceeași mâncare: Iisus.

4. *Jertfa euharistică se face din darul nostru*. Toți cei prezenți la minune au mâncat din pâinile unui copil, adică din jertfa lui. Pâinea lui a devenit hrană pentru toți. Pâinea noastră, adusă ca dar, la altar, devine hrană pentru toți.
5. *Și „puținul" are valoare, dacă știm să îl apreciem*. Cinci pâini și doi pești au fost suficiente să hrănească mai mult de 5000 de oameni!

„Pașii credinței" și „pașii rațiunii"

Duminica a 9-a după Rusalii

Mt 14,22–34

„22 Și îndată Iisus i-a silit pe ucenici să intre în corabie și să treacă înaintea Lui pe țărmul celălalt, până ce El va da drumul mulțimilor. 23 Și dând drumul mulțimilor, S-a suit în munte, ca să Se roage în deosebi. Și făcându-se seară, era singur acolo. 24 Iar corabia era la multe stadii departe de țărm, fiind învăluită de valuri, căci vântul era împotrivă. 25 Iar la a patra strajă din noapte, Iisus a venit la ei umblând pe mare. 26 Văzându-L umblând pe mare, ucenicii s'au înspăimântat, zicând că este nălucă, și de frică au strigat. 27 Dar El le-a vorbit îndată, zicând: „Îndrăzniți, Eu sunt; nu vă temeți!" 28 Iar Petru, răspunzând, a zis: „Doamne, dacă ești Tu, poruncește să vin la Tine pe apă". 29 El i-a zis: „Vino!" Iar Petru, coborându-se din corabie, a mers pe apă și a venit la Iisus. 30 Dar văzând vântul puternic, s-a înfricoșat și, începând să se scufunde, a strigat, zicând: „Doamne, scapă-mă!" 31 Iar Iisus, întinzându-Și îndată mâna, l-a apucat și i-a zis: „Puțin credinciosule, de ce te-ai îndoit?" 32 Și suindu-se ei în corabie, vântul s-a potolit. 33 Iar cei din corabie I s-au închinat, zicând: „Cu adevărat, Tu ești Fiul lui Dumnezeu!" 34 Și, trecând marea, au venit pe uscat în Ghenizaret".

Textului Evangheliei acestei Duminici i-am dat următorul titlu: ***Pașii credinței și pașii rațiunii.*** Este vorba despre umblarea pe mare a lui Iisus și a lui Petru. Evenimentul este relatat doar de Evangheliștii Matei, Marcu și Ioan, fiecare dintre ei plasându-l după relatarea minunii înmulțirii pâinilor. Luca nu-l înregistrează și nici nu știm pentru care motiv n-a făcut-o. Dar să urmărim în amănunt, episodul:

1. Mergând pe apă...!

După minunea înmulțirii pâinilor, Iisus rămăsese în munte. Voia să fie singur. Evanghelistul ne spune și motivul: *„Ca să Se roage îndeosebi"* (Mt 14,23).

Adică, în mod mai aparte, așa cum o făcea, mai ales, în pragul marilor evenimente din viața Sa, păstrând astfel permanenta comuniune cu Tatăl Său.

Dar, înainte de a da drumul mulțimilor și a începe să se roage, Iisus *i-a silit* pe Ucenicii Săi să treacă de cealaltă parte a mării, înspre Betsaida. Evanghelistul spune explicit: *„Iisus* ***i-a silit*** *pe ucenici să intre în corabie și să treacă înaintea Lui pe țărmul celălalt"* (Mt 14,22).

Întrebarea pe care ne-o punem este, desigur, în legătură cu atitudinea lui Iisus de a-i sili pe Ucenici, de a-i obliga să treacă dincolo, de cealaltă parte a mării Galileii. Găsim răspunsul la Evanghelistul Marcu, cel care consemnează faptul că Ucenicii erau așa de uimiți că *„nu pricepuseră nimic de la minunea înmulțirii pâinilor"* (6,52). Așadar, ucenicii n-au înțeles minunea, de aici și uimirea lor. Erau nedumeriți. Nu știau ce să creadă. Îi copleșiră Iisus cu puterea Lui dumnezeiască. Și era firesc să fie așa. Să ne gândim doar la o singură ipostază a acelei minuni cu Ucenicii protagoniști: ce vor fi simțit ei când vor fi văzut că împart mereu, din cinci pâini și doi pești, la mii de oameni, iar din mâinile lor acestea nu se termină? Erau și ei numai oameni, iar în preajma lui Iisus, logica lor umană nu era prea confortabilă. Era mereu sfidată și dată peste cap în legile ei firești, naturale, după care funcționa. Nu mai știa nici ea cum să funcționeze în fața faptelor lui Iisus. Era bulversată. Cum să mănânce 5000 de oameni din cinci pâini și doi pești? Cum să pășească un om pe apă, ca pe uscat? Nu se poate, ne spune orice logică omenească. Și-atunci, după care legi și după ce rațiuni se întâmplă toate acestea? Vom răspunde, puțin mai departe.

Așadar, se pare că pe Iisus L-a deranjat atitudinea ucenicilor, această nepricepere a lor în raportarea la minune. În plus, trebuie să mai fi fost și un alt raționament pentru care i-a silit să treacă pe celălalt țărm. Evanghelistul Ioan vine în completarea lui Marcu și, în cap. 6, unde relatează minunea înmulțirii pâinilor, spune așa: *„Cunoscând, așadar, Iisus, că o să vină și o să-L ia cu sila ca să-L facă rege, s-a dus iarăși în munte El singur"* (In 6,15). Ce-și va fi zis mulțimea? Iată, de un astfel de rege avem nevoie: ne vindecă bolnavii, ne rostește cuvântul și, în plus, ne mai dă și de mâncare. Ucenicii nu erau nici ei departe de o astfel de concepție, fals înțelegând și ei mesianismul lui Iisus, care n-a venit să fie un rege pământesc, ci unul spiritual. Este foarte probabil ca o astfel de intenție, de a-L proclama atunci rege, să fi fost și-n mintea lor. Și-atunci, Iisus îi îndepărtează de El.[113]

Dar, o altă minune care urma să se întâmple cu ei, după numai câteva ore, și anume, potolirea furtunii pe mare și salvarea lor, pe care o vom analiza în continuare, nu trebuie nici ea exclusă când vorbim despre motivele pentru care Iisus i-a trimis dincolo, pe celălalt țărm al mării. Iisus lucra cu ei în mod

[113] Vezi Gerhard MAIER, *Evanghelia după Matei*, 504.

pedagogic. Tot ceea ce făcea El avea un sens pentru ei, cu toate că îl pricepeau destul de greu sau deloc. Mai târziu însă, în activitatea lor, totul le va fi de folos, înțelegând desăvârșit tot ceea ce s-a petrecut de fiecare dată, cu ei. De altfel, Iisus le și spune acest lucru. Acum nu pricepeți, dar mai târziu, când Duhul va veni peste voi, veți înțelege totul: *„Dar Mângâietorul, Duhul Sfânt, pe Care Tatăl Îl va trimite întru numele Meu, Acela vă va învăța toate și vă va aduce aminte de toate cele ce v-am spus Eu"* (In 14,26).

Ucenicii ascultă porunca și pleacă. Dar, imediat, pe mare, se stârnește o furtună năprasnică. Corabia e învăluită de valuri, iar vântul le este împotrivă. Barca lor plutește în derivă. Sunt în pericol de moarte. Sunt gata să se scufunde.

La a patra strajă din noapte însă, cândva între orele 3 și 6 dimineața, Mântuitorul Iisus vine la ei, umblând pe apă. De seara, de când au intrat în corabie, n-au reușit să vâslească mai mult de aproximativ 5 km, pentru că 25–30 de stadii la care face referire Evanghelistul Ioan (6,19), nu înseamnă mai mult de 5 km.[114] Cum Marea Galileii avea în jur de 10 km lățime, ei se găseau exact așa cum spune Evanghelistul Marcu, în mijlocul mării (Mc 6,47). Așadar, n-au putut să ajungă pe celălalt țărm. Și Iisus, care îi vedea cum se chinuiesc vâslind (Mc 6,48), căci vântul le era împotrivă, vine la ei, umblând pe apă. Marcu spune că Mântuitorul a intenționat să treacă pe lângă ei: *„Și către a patra strajă a nopții a venit la ei, umblând pe mare, și voia să treacă mai departe pe lângă ei"* (Mc 6,48).[115]

Dar, în momentul în care Iisus se apropie de corabie, Ucenicii s-au speriat puternic, crezând că văd o fantomă și au strigat. Nu știm ce au strigat. Nici un Evanghelist nu consemnează acest lucru. Cu siguranță, n-au putut să strige decât după ajutorul lui Dumnezeu, așa cum fiecare dintre noi facem, când ne găsim într-un moment de spaimă. Și atunci, Iisus le zice: *„Îndrăzniți! Eu sunt. Nu vă temeți!"* (Mt 14,27).

Avem în cuvintele Lui trei verbe, exprimând două porunci și o afirmație. Mesajul lor era că, pentru a merge spre El, trebuie mai întâi să îndrăznești, și-apoi, să nu-ți fie teamă de nimic care te-ar putea împiedica să ajungi la țintă. În aceste cuvinte se găsește, poate, unul dintre cele mai frumoase mesaje de mângâiere din întreaga Sfântă Scriptură!

La auzul acestor cuvinte, Petru îi spune Mântuitorului: *„Dacă ești Tu, spune-mi să vin la Tine pe apă"*. Și Mântuitorul îi spune: *„Vino!"* (Mt 14,28–29). Și Petru coboară din barcă și merge pe apă, ca pe uscat. Dar văzând vântul și valurile învolburate se teme și, începând să se scufunde, strigă: *„Doamne, scapă-mă!"* (Mt 14,30). Și Iisus îi întinde mâna și-i zice: *„Puțin credincioasule, pentru ce te-ai îndoit?"* (Mt 14,31). *„Și suindu-se ei în corabie, s-a potolit vântul, iar cei din corabie I s-au închinat, zicând: Cu adevărat, Tu ești Fiul lui Dumnezeu!"* (Mt 14,32–33). Expresia „I s-au închinat" poate fi tradusă și cu „s-au aruncat înaintea lui Iisus" ceea ce semnifică, în mod clar, un gest de recunoaștere a puterii Lui dumnezeiești.

[114] Cf. Gerhard MAIER, *Evanghelia după Ioan*, 255.

[115] Pentru o interpretare pur spirituală a cuvintelor „corabie", „valurile", „noapte", „la a patra strajă", vezi Sf. TEOFILACT, *Tâlcuirea Sfintei Evanghelii de la Matei*, 277.

2. Interpretarea episodului și mesajul lui spiritual

Despre minunea umblării pe apă se poate vorbi mult și din multe puncte de vedere. Am putea vorbi, spre exemplu, despre tema *Ucenicii cu Iisus și Ucenicii fără Iisus*.

Mai mult, unii exegeți spun că Evanghelistul, consemnând acest episod, a avut o intenție eclesiologică, adică de a vorbi despre biserică. Într-adevăr, când se vorbește despre corabia *învăluită de valuri*, pentru această expresie, în textul original, este folosit un participiu prezent pasiv – βασανιζόμενον – care se poate traduce și prin *„a fi chinuit"*, sau chiar prin *„a fi torturat"*.[116] Așadar, corabia este personificată de către Evanghelist, întrucât ea, materie fiind, nu avea cum să fie chinuită și să sufere. Așadar, corabia poate fi o prefigurare sau o personificare a Bisericii,[117] în care creștinii plutesc adesea pe o mare învolburată a vieții, unde, nu de puține ori, naufragiile nu-i ocolesc. Imaginea poate fi aplicată foarte bine și la nivel individual, dar și familial, pentru că, nu de puține ori, ne vedem corăbioara vieții noastre, gata de a se scufunda, biruită de ispite și de valul puternic al provocărilor unei lumi fără Dumnezeu. Important este să știm că, dacă strigăm în acele momente, după ajutorul lui Dumnezeu, mâna Lui întinsă este îndreptată și spre noi.

Aș dori însă, acum, să reflectăm la o altă temă. Dacă ar fi să zugrăvim această pericopă evanghelică într-un tablou, am putea crea două cadre, despărțindu-l în două părți. Deasupra primei părți a tabloului am putea scrie ca titlu: ***„Pașii credinței"***, iar deasupra celei de-a doua părți am putea pune titlul: ***„Pașii rațiunii"***.[118] Să vedem despre ce este vorba:

a. *Pașii credinței*

În această primă parte a tabloului, îl găsim pe Petru ieșind din corabie și mergând pe apă ca pe uscat. Trebuie să precizăm că nu era o mare liniștită, ci

[116] Vezi amănunte la Johannes SCHNEIDER, art. „Βάσανος, Βασανίζω, Βασανισμός", în: *Theologische Wörterbuch zum Neuen Testament* (ThWNT), Band I, Stuttgart – Berlin – Köln, 1990, 561.

[117] Vezi Vasile MIHOC, *Predici exegetice la Duminicile de peste an*, Ed. „Teofania", Sibiu 2001, 100–101.

[118] Vezi Stelian TOFANĂ, *Introducere în Studiul Noului Testament (vol. 2). Evangheliile după Matei și Marcu. Documentul Quelle*, 224.

una învolburată, cu vânt puternic şi cu valuri îngrozitoare. Şi cu toate acestea, Petru păşeşte pe apă, ca pe uscat. Vă puteţi imagina ca fiind posibil acest lucru? Chiar dacă credem că s-a întâmplat, cu adevărat, ne vine, totuşi, greu să acceptăm, pentru că noi judecăm acest episod după alte legi. Îl judecăm cu o logică omenească, limitată, care ne spune: Cum să păşeşti pe apă ca pe uscat?

Petru a biruit legile firii, pentru că se bucura că merge spre Iisus şi nu că merge pe apă ca pe uscat. Comentând atitudinea lui Petru de pe valuri, Sf. Ioan Hrisostom afirmă: „A biruit primejdia uriaşă, marea, dar a fost biruit de una mai mică, vânturile... În faţa bătăii vântului n-a mai putut să se ţină, cu toate că era aproape de Hristos. Deci, la nimic nu-ţi foloseşte să fii aproape de Hristos, dacă nu eşti aproape cu credinţa".[119]

Cu acest raţionament, de altfel, deloc greşit, trecem în tabloul al doilea, ca să vedem ce se întâmplă cu paşii raţiunii.

b. *Paşii raţiunii*

Aici îl întâlnim pe acelaşi Petru, dar, acum, afundându-se în apă. De ce? Pentru că nu mai păşea cu paşii credinţei, ci cu cei ai raţiunii. Îi părăsise pe primii. Atâta timp cât a crezut şi a apelat la acea forţă din interiorul lui, care era credinţa, a depăşit legile firii, legile naturii înconjurătoare. A depăşit chiar şi legea gravitaţiei. Forţa care depăşea această lege nu era în afara lui, ci în interiorul lui. Când şi-a părăsit propriul raţionament, cel al credinţei, şi a intrat în logica raţionamentului firesc, şi-a zis: Cum să merg eu pe apă? Iată valurile! Vântul îmi este şi el potrivnic. Nu se poate, nu e logic să păşesc pe apă ca pe uscat! Şi-atunci, cu această logică, a început să se scufunde.

Dar, acea propoziţie, din exprimarea lui Petru, ***„dacă eşti Tu"*** (εἰ σὺ εἶ) a dat mult de lucru exegeţilor. Mulţi dintre ei nu înţeleg expresia ca manifestând o îndoială, cum este logic (mă îndoiesc că eşti Tu, dar dacă, totuşi, eşti Tu, vin pe apă), ci o înţeleg în sensul de încredere, adică ceva de genul: „din moment ce eşti Tu, sau fiindcă eşti Tu, porunceşte-mi şi am să vin pe apă."[120] Dacă interpretăm expresia în sensul celei de-a doua variante, atunci îl scoatem pe Petru din registrul îndoielilor şi îl plasăm în registrul credinţei, însă, potrivit cuvintelor lui Iisus („puţin credinciosule"), una mai slabă.

Deci, Petru nu a fost un necredincios, îndoindu-se total de realitatea care depăşea orice logică (cum să merg pe apă, ca pe uscat?), ci un „puţin credincios" care a lăsat loc şi raţiunii umane, atunci când nu mai înţelegea nimic din ceea ce se petrecea cu el, dar care îşi aveau explicaţia în actul credinţei. Acela a fost momentul în care, lăsând logica umană să domine, suprapunându-se

[119] Cf. Sf. IOAN GURĂ DE AUR, *Omilii la Matei*, 580–581.

[120] Vezi, Leon MORRIS, *The Gospel According to Matthew*, 382.

credinţei, a apărut îndoiala în sufletul său şi în cugetarea sa, iar rezultatul a fost că a început să se scufunde.[121] Paşii raţiunii înseamnă de cele mai multe ori „scufundarea", atunci când ne confruntăm cu fenomene care funcţionează după alte legi, decât cele pe care le cunoaştem şi le putem pătrunde.

Dar, când Evanghelia îl plasează pe om în sfera altor legi, dincolo de logica şi de raţiunea lor firească, nu-i spune să sfideze nici logica, nici raţiunea umană şi nici experienţa lor. Nu-i spune: „N-ai nevoie de ele! Sfidează-le!" Nu! Ci zice: Cercetează tot, epuizează absolut toate căile raţiunii, ale logicii şi ale experienţei lor. Dar, când nu mai există nicio logică şi nicio soluţie în toate acestea, atunci să apelezi la „paşii credinţei". Doar atunci vei birui forţele unei naturi şi ale unei creaţii limitate.

Când Petru i-a cerut ajutorul, Iisus i-a întins mâna. Credeţi că nu putea Iisus să facă atunci o minune, să întărească apa şi Petru să nu se mai afunde? Dar Iisus nu-i întinde întâmplător mâna lui Petru, în primejdia în care s-a găsit. Întinderea mâinii are un mesaj şi un simbol: Este imaginea de mai bine de 2000 de ani, a *mâinii întinse a lui Dumnezeu spre noi, spre lumea sa, spre creaţia sa*, spre cei care, cu paşii raţiunii, se afundă mereu în legile unei existenţe trecătoare şi pe care, adesea, nu o înţeleg. Aşadar, de 2000 de ani stă Dumnezeu cu mâna întinsă spre noi, dar nu cerşind, ci încercând să ne prindă, să ne ia în braţele Lui şi, astfel, să uităm durerea, spaima şi îndoiala unei scufundări trecătoare. *„Lăsaţi-I Lui toată grija voastră şi El va avea grijă de voi!"* (2 Pt 5,7).

În încheiere, aş pune o întrebare la care să ne răspundem fiecare în intimitatea sufletului şi a conştiinţei noastre: În care parte a tabloului vieţii tale te găseşti? În aceea deasupra căreia stă scris – *„Paşii credinţei"* sau în aceea deasupra căreia se găseşte titlul: „Paşii raţiunii"?

Alte teme spre reflecţie:

1. *Corabia – simbol al Bisericii.* Iisus îi sileşte pe Ucenici să intre în ea. Aceasta înseamnă că pe toţi ucenicii Săi de pretutindeni îi vrea în corabia Bisericii Sale şi nu în afara ei.
2. *Ochii aţintiţi numai la Iisus.* Ca să ajungi la liman trebuie să ai ochii îndreptaţi numai spre El. Orice pierdere din vedere a ţintei înseamnă scufundare.

[121] Pentru o a analiză a episodului umblării lui Petru pe apă, vezi şi R. KRATZ, „Der Seewandel der Petrus", în: *BiLe* 15 (1974), 86–101; A. M. DENIS, „La marche de Jésus sur les eaux: De Jésus aux Evangiles, în: *BeThL* 25 (1968), Louvain, 205–241, 433–481.

3. *Iisus te vede când te chinui* printre valurile vieţii. I-a văzut pe Apostoli cum se chinuiau vâslind. A venit la ei şi i-a salvat. Şi la tine va veni cu mâna întinsă spre salvare.
4. *Fără Iisus în corabie – marea vieţii este învolburată; cu Iisus în corabie – marea vieţii este liniştită.*

„Muţenie" şi „surzenie" demonică

Duminica a 10-a după Rusalii

Mt 17,14–23

„14 Şi mergând ei spre mulţime, s-a apropiat de El un om căzându-I în genunchi 15 şi zicând: „Doamne, miluieşte pe fiul meu, că este lunatic şi pătimeşte rău, că deseori cade în foc şi deseori în apă; 16 şi l-am adus la ucenicii Tăi şi ei n-au fost în stare să-l vindece". 17 Iar Iisus, răspunzând, a zis: „O, neam necredincios şi îndărătnic, până când voi fi cu voi? Până când vă voi suferi?... Aduceţi-Mi-l aici!" 18 Şi Iisus l-a certat şi demonul a ieşit din el şi copilul s-a vindecat din ceasul acela. 19 Atunci, apropiindu-se ucenicii de Iisus, L-au întrebat deoparte: „De ce noi n-am fost în stare să-l scoatem?" 20 Iar Iisus le-a răspuns: „Din pricina puţinei voastre credinţe; că adevăr vă grăiesc: Dacă aţi avea credinţă cât un grăunte de muştar, veţi zice muntelui acestuia: Mută-te de aici acolo!, şi se va muta şi nimic nu va fi vouă cu neputinţă. 21 Căci soiul acesta de demoni nu iese decât numai prin rugăciune şi prin post". 22 Întorcându-se ei din Galileea, Iisus le-a spus: „Fiul Omului va să fie dat în mâinile oamenilor 23 şi-L vor omorî şi a treia zi va învia". Şi ei s-au întristat foarte".

Titlul pe care l-am dat Evangheliei Duminicii a 10-a după Rusalii este: *„Muţenie" şi „surzenie" demonică.*

Evanghelia relatează o minune, aceea a vindecării unui tânăr grav bolnav, care suferea de un fel de epilepsie, cauzată de un anumit soi de diavoli, numit de către evanghelişti *„duh mut şi surd"*. Evanghelistul Matei, înregistrând cuvintele tatălui copilului despre boala fiului său, spune că era „lunatic", adică crizele bolii se manifestau în raport cu fazele lunii.

1. Contextul şi istorisirea minunii

Minunea are loc după evenimentul Schimbării la faţă a Mântuitorului Hristos. În tot acest timp, când Iisus se afla în munte cu trei dintre Ucenicii Săi, fiii lui Zevedeu – Iacob şi Ioan – şi Apostolul Petru, descoperindu-le pentru câteva momente, ce este El, ca Dumnezeu, în slava Sa, la poalele muntelui se aflau ceilalţi Apostoli, însoţiţi de către unii cărturari. Aceştia erau

pretutindeni pe urmele Mântuitorului, căutând să-L ispitească şi să-L prindă în cuvânt. De faţă mai era şi o mulţime de oameni, bine intenţionată, care a venit să asculte cuvântul lui Iisus. Mulţi însă dintre aceştia îl urmau pe Iisus şi cu speranţa că bolnavii lor vor fi vindecaţi, sau chiar ei înşişi vor fi tămăduiţi.

Evanghelistul Marcu, relatând şi el acest episod (9,14–29), ne dă mai multe amănunte legate de ceea ce se petrecea la poalele muntelui. El ne spune că Iisus, *„venind la ucenici, a văzut mulţime mare împrejurul lor şi pe cărturari sfădindu-se cu ei"* (9,14). Motivul pentru care cărturarii se certau cu ucenicii lui Iisus nu-l cunoaştem, dar putem să-l intuim din cele ce ne sunt relatate în continuare. Este foarte probabil ca aceşti cărturari să se fi certat cu Ucenicii, reproşându-le că înşeală lumea, că nu au puterea pe care o pretind, aceea de-a face minuni şi de-a alunga demoni, că Învăţătorul lor nu respectă Legea ş.a.m.d.

Deducem toate aceste posibile motive din cele relatate în continuare. Un tată vine cu copilul lui la Iisus ca să-L vindece. Era posedat de un demon. Dar negăsindu-L pe Iisus, l-a adus la Ucenici, rugându-i pe ei să-l vindece. Poate va fi auzit că şi aceştia aveau puterea de a face minuni. Însă ei nu reuşesc să alunge demonul.

A doua zi, Mântuitorul coboară din munte. Din mulţime, un om se desprinde, îi iese înainte, cade în genunchi înaintea Lui, şi-I spune: *„Învăţătorule, am adus la Tine pe fiul meu, care are un duh mut"* (Mc 9,17). Evanghelistul Luca ne spune că era ***singurul lui copil***: *„Învăţătorule, rogu-mă Ţie, caută spre fiul meu, că numai pe el îl am"* (9,38). Evangheliştii se completează unul pe altul şi astfel relatarea devine mai clară şi mai captivantă.

Sf. Marcu, prezintă în continuare, spre exemplu, ***simptomele*** bolii, în amănunt: *„Şi oriunde îl apucă, îl aruncă la pământ, face spume la gură, scrâşneşte din dinţi şi înţepeneşte. Şi am zis ucenicilor Tăi să-l alunge, dar n-au putut"* (9,18). Matei prezintă, în schimb, ***consecinţele*** bolii prin care era pusă în pericol viaţa copilului: *„că adeseori cade în foc şi adeseori în apă"* (17,15). Matei pare, la fel, a fi mai precis în exprimarea neputinţei Ucenicilor de a alunga demonul. El consemnează: *„Şi l-am adus la ucenicii Tăi, dar ei* ***n-au fost în stare*** *să-l vindece"* (17,16). Aşadar, acesta trebuie să fi fost motivul pentru care aceşti cărturari se certau cu Ucenicii lui Iisus: neputinţa lor în a alunga demonul.

Auzind toate aceste cuvinte din gura tatălui copilului, Iisus a adresat, în mod surprinzător, un reproş mulţimii, înregistrat de către toţi cei trei Evanghelişti sinoptici, spunând: *„O, neam necredincios*[122] *şi îndărătnic, până când voi fi cu voi? Până când vă voi suferi? Aduceţi-Mi-l aici!"* (Mt 17,17; Mc 9,19; Lc 9,4).

[122] Se pare că Iisus citează aici Deut 32,5.20. Acolo, Moise şi Dumnezeu vorbesc despre Israelul păcătos şi infidel ca despre un neam „stricat" şi rău. Deşi s-a propus, în caracterizarea iudeilor din Mt 17,17, traducerea cu „infidel" în loc de „necredincios", cred că Iisus nu le reproşează infidelitatea faţă de El, ci lipsa credinţei în faţa evidenţei puterii Lui dumnezeieşti manifestată de atâtea ori în faţa lor (Vezi Gerhard MAIER, *Evanghelia după Matei*, 587).

Nu ştim motivul pentru care Mântuitorul Hristos adresează un astfel de reproş mulţimii. Încercăm şi în acest caz, doar să-l deducem. Probabil o parte din mulţime, nu este exclus chiar şi tatăl copilului, să fi intrat în logica cărturarilor şi să se fi îndoit, într-adevăr, de puterea pe care Ucenicii o aveau, de a face minuni, pe care au primit-o de la Învăţătorul lor. Iar de atâtea minuni, făcute de Iisus, la care mulţi dintre ei fuseseră martori, parcă nu-şi mai aduceau aminte. Să le fi uitat? Şi-atunci Iisus, ca Dumnezeu, cunoscând gândurile şi inimile lor, le reproşează, supărat, necredinţa. Aşadar, acesta trebuie să fi fost motivul pentru care Mântuitorul se adresează mulţimii, mustrând-o pentru necredinţa ei. Cu siguranţă, în reproşul lui Iisus, vor fi fost incluşi şi Ucenicii. Aşadar, cuvinte aspre pentru Ucenicii prezenţi acolo! Oricum, o primă concluzie a explicaţiei este că Iisus motivează neputinţa de a fi vindecat copilul printr-o relaţie deficitară cu Dumnezeu.

În cele din urmă, porunceşte să-I fie adus copilul şi săvârşeşte minunea: Scoate duhul necurat din el şi în clipa aceea, el se face sănătos. În plan spiritual, porunca „Aduceţi-l la Mine!" are un profund mesaj pentru noi, cei de azi: Să încercăm să-i aducem pe toţi cei ce „nu aud şi nu vorbesc despre Iisus", la El! Întâlnirea personală cu Iisus este singura cale de salvare a vieţii!

Evanghelistul Marcu inserează în relatarea sa, câteva amănunte legate de timpul dintre momentul în care Iisus îi adresează acel reproş mulţimii şi actul vindecării propriu-zise a copilului. Ele nu sunt deloc lipsite de semnificaţie pentru noi. Este vorba despre un dialog pe care îl are Iisus cu tatăl copilului şi care este important în iconomia înţelegerii întregii minuni.

La un moment dat, Iisus îi pune această întrebare tatălui: *„Câtă vreme este de când i-a venit lui aceasta? Iar el a răspuns: din copilărie. Şi de multe ori l-a aruncat în foc şi în apă ca să-l piardă"* (Mc 9,21). De ce credeţi că a pus această întrebare Mântuitorul? Pentru ca tatăl copilului să răspundă, în auzul tuturor, că toate acestea i s-au întâmplat fiului său, încă *din copilărie, din pruncie*. Adică, toţi să audă şi să priceapă, şi tatăl şi mulţimea de oameni, dar mai ales cărturarii care se îndoiau de puterea lui Iisus, că nimeni n-a putut să-l vindece pe copil până în acel ceas; că nimeni nu a avut această putere şi că toate încercările tatălui, de a-şi ajuta copilul bolnav, au fost zadarnice până la Iisus. Prin urmare, nimeni nu mai trebuia să se îndoiască de dumnezeirea Lui. Acesta a fost motivul pentru care Evanghelistul înregistrează aceste cuvinte legate de timpul suferinţei copilului: confirmarea dumnezeirii lui Iisus.

Dar Evanghelistul Marcu mai surprinde un amănunt legat de dialogul tatălui cu Iisus. Adresându-I rugămintea de a-i ajuta, tatăl îi spune aşa: *„Dar, dacă tu poţi ceva, ajută-ne, fie-ţi milă de noi"* (9,22). Există aici, în cuvintele lui,

un *„dacă"* îndoielnic. Și acum, devine și mai clar motivul pentru care Iisus ceartă mulțimea. Îndoiala tatălui era și îndoiala mulțimii. Se pare că el vine la Iisus mai mult încercând, decât crezând. Și răspunsul Mântuitorului este foarte important: *„De poți crede, toate sunt cu putință celui ce crede"* (Mc 9,23). Și îndată strigând, tatăl copilului a zis cu lacrimi: *„Cred, Doamne! Ajută necredinței mele* (Mc 9,24).

Găsim aici, în cuvintele lui Iisus, adresate tatălui copilului, o nuanță importantă: *„De poți crede, toate sunt cu putință celui ce crede"*. Aceasta e traducerea corectă a textului, cu accentul pus pe cuvintele *„de poți crede"* sau *„dacă tu poți crede"*, adică pe faptul că a crede nu este un lucru simplu.[123] Puterea de „a crede" presupune și un anumit efort intelectual, care trebuie făcut pentru a înțelege ce înseamnă forța credinței, dar mai ales domeniul în care ea operează, adică dincolo de posibil și dincolo de orice logică omenească, potrivit căreia ne raportăm la firescul unor legi după care se desfășoară existența noastră limitată. Pentru a putea pătrunde acolo, e nevoie de forța credinței. Pentru că în acest cadru, nimic nu mai funcționează potrivit logicii și raționamentelor noastre. Acolo e logica lui Dumnezeu și în ea nu poți pătrunde cu rațiunea omenească.

Într-adevăr, în textul original de la Marcu, acest răspuns este redat astfel: *„Cât despre a putea* (puterea de a crede), *toate sunt cu putință celui ce crede"* (9,23). Altfel spus, Iisus îi va fi zis acelui tată: *Nu este ușor să crezi, dar dacă, totuși, ai această putere, atunci vreau să te asigur că totul e posibil pentru cel care crede.* Într-adevăr, cuvintele lui Iisus au o putere deosebită. Pătrund puternic și în inima tatălui copilului, care strigând, zice cu lacrimi: *„Cred, Doamne! Ajută necredinței mele"* (Mc 9,24). Este vorba despre raționamentele unei credințe fără raționamente!

2. Interpretarea minunii și mesajul ei spiritual

Accentuând mesajul spiritual al pericopei evanghelice să insistăm puțin asupra unei alte teme, legată de alte cuvinte ale lui Iisus.

Văzând că mulțimea dă năvală, Iisus a certat duhul cel necurat, zicându-i: *„Duh mut și surd* (și accentuez aceste cuvinte), *Eu îți poruncesc: Ieși din el și să nu mai intri în el! Și răcnind și zguduindu-l cu putere duhul a ieșit și copilul a rămas ca mort încât mulți ziceau că a murit. Iar Iisus l-a apucat de mână și l-a ridicat. Și el a stat în picioare"* (Mc 9,25–27).

Referindu-se la starea copilului, care „a rămas ca mort" după ce diavolul a ieșit din el, Sf. Ioan Gură de Aur spune că intenționat Mântuitorul a

[123] Vezi Gerhard MAIER, *Evanghelia după Marcu* (Comentariu Biblic, vol. 3), Ed. „Lumina Lumii", Oradea 2013, 328.

îngăduit aceasta pentru credința tatălui, ca el să vadă și să înțeleagă ce putere are cuvântul lui Iisus în raport cu diavolul, pe de o parte, iar pe de altă parte, să nu uite că robia diavolului este o realitate cu care el s-a confruntat.[124]

Dar voi reveni asupra cuvintelor *duh mut și surd,* după ce am să accentuez încă o idee, și anume aceea că, după ce au intrat în casă, Ucenicii s-au apropiat oarecum, mai în taină, de Iisus, zicându-i: *„Noi de ce nu am putut să-l scoatem, să-l alungăm?* (Mt 17,19). Erau extrem de nedumeriți și de contrariați. Și e logic să fie așa. Întrebarea Ucenicilor era de așteptat, pentru că ei au primit de la Iisus, Învățătorul lor, puterea de a face minuni și au și făcut (cf. Mt 10,1urm.; Lc 10,17). Iar acum, n-au putut să alunge un demon. De aceea, s-au apropiat de Iisus, *„mai deosebi"*, zice Evanghelistul Marcu (9,28), ca să-și lămurească nedumerirea, să afle dacă acea putere primită nu este, cumva, operabilă doar temporar, sau dacă, nu cumva, se fac ei înșiși vinovați de ceva și astfel să o fi pierdut între timp? Și Iisus le dă un răspuns: *„Acest neam* (soi) *de demoni, cu nimic nu poate să fie izgonit, decât numai cu rugăciune și cu post"* (Mt 17,21; Mc 9,29).[125] Evanghelistul Matei amintește încă un motiv, în cuvintele lui Iisus, legat de neputința ucenicilor: *„Din pricina puținei voastre credințe"* (Mt 17,20).

Așadar, Iisus vorbește de o anumită categorie de demoni, care se manifestă asupra omului prin mutenie și surzenie. Iisus ne-a descoperit astfel, un lucru foarte important pentru noi, și anume că diavolii sunt de mai multe categorii, în funcție de puterea lor și de modul în care îi ispitesc pe oameni, încercând să-i piardă. Nu știm foarte multe despre „sortimentele", ca să spunem așa, de diavoli. Dar, iată că despre unul știm, cu certitudine, cum se manifestă: prin *surzenie și prin mutenie.*

Trăim azi într-o lume caracterizată printr-un termen devenit deja tehnic, poate chiar prea tehnic, de aceea și învechit, anume, *secularizat.* Viețuim, așadar, într-o lume secularizată, adică într-o lume fără Dumnezeu sau, prin cuvinte mai îndulcite, într-o lume în care El are tot mai puțin loc. O astfel de lume este produsul acestui soi de demoni. Și putem să vedem cât de activ este printre noi, cât de prezent este în viața multora dintre noi acest

[124] Vezi Sf. IOAN GURĂ DE AUR, *Omilii la Matei,* 664.

[125] O analiză amănunțită a celor două arme – rugăciunea și postul – cu care se pot alunga acest „soi de demoni", vezi Sf. IOAN GURĂ DE AUR, *Omilii la Matei,* 666–670. Acest verset, din varianta lui Matei, lipsește în multe manuscrise vechi. Probabil că este vorba de un adaos ulterior variantei Evangheliei. Oricum, Iisus va fi rostit, cu siguranță, aceste cuvinte deoarece sunt transmise, puțin schimbat, și de către Evanghelistul Marcu (9,29). (Vezi Gerhard MAIER, *Evanghelia după Matei,* 591). William Hendriksen crede că versetul Mt 17,21 este preluat din varianta lui Marcu 9,29 (Cf. William HENDRIKSEN, *The Gospel According to Matthew* (NTC), Baker, Grand Rapids, Michigan, 2002, 675).

„neam" de demoni. Câți oameni, câți creștini, nu sunt stăpâniți de acest „soi" de demoni, în sensul că nu aud cuvântul lui Dumnezeu, în ciuda faptului că se propovăduiește, și încă nu puțin, și nu vor să înțeleagă puterea miraculoasă a lui Dumnezeu în lume, atât de evidentă, pe care, apoi, să o vestească și altora?

Haideți să mergem puțin mai departe și să ne oprim la imaginea pe care Evanghelia ne-o oferă. Este vorba de un tânăr care este stăpânit de acest demon. Plecând de aici, ne întrebăm: *Câți tineri, de astăzi, nu sunt „muți" și „surzi"?* Sunt surzi în a auzi cuvântul lui Dumnezeu; sunt surzi în a auzi un sfat bun al mamei sau al tatălui; sunt surzi atunci când sunt sfătuiți să aleagă calea virtuții, a corectitudinii, a demnității, a dreptății; sunt surzi când sunt sfătuiți să întemeieze o familie creștină; să aleagă o cale logică a realizării lor profesionale, potrivit aptitudinilor lor și nu potrivit interesului material imediat și, adesea, iluzoriu.

Azi, vedem în jurul nostru, parcă mai mult ca oricând, la muncă, acest soi de demoni! Adevărul nu mai este auzit de nimeni, iar dreptatea, nimeni nu o mai vestește. Cuvântul lui Dumnezeu, puțini îl mai aud, iar prezența lui Dumnezeu în lume nimeni nu o mai rostește. Suntem surzi și muți!

Iubiți tineri, mă adresez vouă: societatea de mâine, școala de mâine, biserica de mâine, țara noastră de mâine, nu vă vor surzi și muți! Vă doresc o generație de tineri deschiși, curajoși în a spune adevărul și a vă exprima crezul, demni în a lupta pentru dreptate, pregătiți să vestiți puterea lui Iisus de care atârnă viața voastră ancorată vertical, între cer și pământ, și nu risipită doar orizontal, pe planetă. Așa vă vrem noi, părinții voștri, și așa vă vrea societatea de mâine, în care veți trăi! Vă vrem *o generație care ascultă și de cer, nu doar de pământ*; vă vrem cu cuvântul lui Dumnezeu pe buze și cu șoapta duhului în auzul vostru! Nu vă vrem muți în a vesti mărețiile lui Dumnezeu și faptele Lui slăvite, făcute cu voi, în fiecare zi! Doar atunci, deznădejdea se va transforma în nădejde, ura în iubire, răzbunarea în iertare, violența în milă, minciuna în adevăr, întunericul în lumină, iar omul, în OM!!

Citeam nu demult, undeva, că un păianjen și-a țesut o funie din vârful unui copac până jos, la poalele lui. Știm că funia țesută de el îl ajută ca, atunci când simte un pericol, să se refugieze repede sus și astfel să-și salveze viața. Și, la poalele copacului, printre frunze, a țesut la fel, o rețea de funii mai mici, cu ajutorul cărora își prindea prada. Și într-o zi, văzând cât de multă hrană are adunată, simțindu-se bine în locul lui, și-a zis că ar fi bine să taie funia care făcea legătura cu vârful copacului, locul lui de refugiu. S-a gândit că trebuie să se concentreze doar pe lucrul lui de jos și nu și pe cel de deasupra. Și așa a făcut.

Dar, într-o zi, s-a pomenit atacat de un val de insecte și de alți dăunători. A prins una, a prins două în plasa sa, dar la un moment dat s-a văzut sufocat. A încercat să se refugieze la locul lui de salvare, din vârful copacului. Dar legătura cu el nu mai exista. A tăiat-o. Și astfel, atacat din toate părțile, este învins și, în cele din urmă, omorât. De fapt, el și-a curmat singur viața în momentul în care a rupt legătura cu punctul lui de refugiu, cu punctul lui de salvare. Tâlcul acestei istorioare este simplu: când legătura cu cerul s-a tăiat, și existența s-a curmat!

Nu rupeți, iubiți tineri, legătura cu punctul vostru de refugiu, de salvare, cu CERUL! Lăsați-i auzită șoapta și vestiți-i puterea! Ascultați șoaptele cerului și vestiți-le în lume!

Atunci, și numai atunci, acest soi de demoni – *mut și surd* – își va înceta stăpânirea asupra multora dintre noi!

Alte teme, din Evanghelie, spre reflecție:

1. *Postul și rugăciunea* – arme împotriva unui soi de demoni.
2. *Îndoiala în credință* = neputința puterii de a spera: Dacă poți ceva...?
3. *Doar în sfatul de taină cu Iisus afli răspuns la întrebările și nedumeririle tale.* Așa au făcut Apostolii. L-au întrebat *îndeosebi*, adică *în taină* pe Iisus, vizavi de nedumeririle lor.
4. *Robia diavolului: focul – patimile; apa – valurile vieții*, în care diavolul caută să-l piardă pe om[126].
5. *Doar Iisus te poate ridica:* „Iar Iisus l-a apucat de mână și l-a ridicat. Și el a stat în picioare".
6. *Paradoxul credinței:* Cred, Doamne, ajută necredinței mele!
7. *Relația dintre „puțina credință"* (Mt 17,20), *„credința cât un grăunte de muștar"* (Mt 17,20), *și „marea credință"* (Mt 8,10; 9,2.22.29).

[126] Pentru o interpretare spirituală a acestor stări, vezi Sf. TEOFILACT, *Tâlcuirea Sfintei Evanghelii de la Matei*, 299.

Rolul celui de-al patrulea personaj

Duminica a 11-a după Rusalii

Mt 18,23–35

„23 De aceea, asemănatu-s-a împărăţia cerurilor cu un împărat care a vrut să se socotească cu slugile sale. 24 Şi începând el să facă socoteala, i s-a adus un datornic cu zece mii de talanţi. 25 Dar neavând acela cu ce plăti, stăpânul său a poruncit să-l vândă pe el, şi pe femeia lui şi pe copiii lui şi toate câte are, ca să plătească. 26 Deci, căzând sluga aceea în genunchi, i se închina, zicând: Doamne, mai îngăduieşte-mă şi-ţi voi plăti tot. 27 Iar stăpânul slugii aceleia, milostivindu-se de el, i-a dat drumul şi i-a iertat datoria. 28 Dar, ieşind, sluga aceea a găsit pe unul din cei ce slujeau împreună cu el şi care-i datora o sută de dinari. Şi punând mâna pe el, îl sugruma, zicând: Plăteşte-mi ce eşti dator! 29 Şi căzându-i la picioare cel ce era slugă ca şi el, îl ruga, zicând: Mai îngăduieşte-mă şi-ţi voi plăti... 30 Dar el n-a vrut, ci mergând, l-a aruncat în închisoare, până ce va plăti datoria. 31 Iar celelalte slugi, văzând cele petrecute, s-au întristat foarte şi, venind, i-au spus stăpânului toate cele întâmplate. 32 Atunci, chemându-l stăpânul său, i-a zis: Slugă vicleană, toată datoria aceea ţi-am iertat-o, fiindcă m-ai rugat. 33 Nu trebuia oare ca şi tu să ai milă de cel ce este slugă împreună cu tine, aşa cum am avut eu milă de tine? 34 Şi mâniindu-se stăpânul său, l-a dat pe mâna chinuitorilor, până ce-i va plăti toată datoria. 35 Aşa vă va face vouă şi Tatăl Meu Cel ceresc dacă nu veţi ierta fiecare fratelui său, din toată inima".

Titlul pe care l-am dat Evangheliei Duminicii a 11-a după Rusalii este următorul: ***„Rolul celui de-al patrulea personaj!"***. Din păcate, cu acest personaj nu prea ne întâlnim în viaţa de zi cu zi. Ni-l dorim, dar nu prea îl întrupăm. De aceea, nici nu-l prea întâlnim, cu toate că este extrem de important, într-o societate cum este aceasta în care trăim. Este un personaj controversat, dar curajos, pentru mulţi, extrem de incomod. În Evanghelia acestei Duminici, prin intermediul unei parabole, Iisus ni-l prezintă. Haideţi să vedem cine este el:

1. Contextul rostirii parabolei şi conţinutul ei

Într-un anumit context, Petru îl întreabă pe Iisus: *„Doamne, de câte ori va greşi fratele meu faţă de mine şi eu îi voi ierta? Oare până de şapte ori?"* Ca şi în alte împrejurări (Mt 15,15; 16,16), Petru va fi vorbit şi acum în numele întregului cerc de Ucenici.[127]

Probabil, Apostolul sperase să audă din gura lui Iisus un număr mai mic. Dar Iisus îl surprinde, spunându-i: *„Nu-ţi spun că până de şapte ori, ci până de şaptezeci de ori câte şapte"* (Mt 18,21–22). Nu se aştepta Petru să audă aceste cuvinte. Cifra „şapte", repetată de atâtea ori, însemna, în vorbirea iudaică, „ceva fără limite", „fără număr". Aşadar, Petru auzise că trebuie să ierte la nesfârşit. Iisus îl va fi surprins nu numai pe el, ci pe toţi cei ce au auzit răspunsul Său. N-a fost un cuvânt uşor. Iisus a ştiut acest lucru. De aceea, încearcă să-şi explice cuvântul printr-o parabolă. Parabola nu e lungă şi are, ca mesaj principal, iertarea divină, care trebuie imitată de către fiecare dintre noi, în parte.

Iată conţinutul ei: Un împărat,[128] voind să plece departe, s-a gândit că ar fi bine să aibă o evidenţă a sumelor datornicilor lui. Cred că era interesat mai mult de cei cu sume uriaşe. Aşa se face că fost chemat unul cu o datorie imensă: 10.000 de talanţi.[129] Nu ştim cum, în cât timp, şi de ce va fi acumulat o asemenea datorie? Ce va fi făcut cu banii? Cum de stăpânul său nu a luat în calcul şi imposibilitatea returnării banilor, ceea ce, de fapt, s-a şi întâmplat? La toate aceste întrebări nu avem un răspuns. Evanghelistul nu consemnează nimic în acest sens. Cert este că datornicul nu avea bani să-şi achite datoria. Atunci stăpânul său *„a poruncit să-l vândă pe el, şi pe femeia lui şi pe copiii lui şi toate câte are,*[130] *ca să plătească. Dar sluga aceea, căzând în genunchi, i se închina, zicând: Doamne, mai îngăduieşte-mă, şi-ţi voi plăti tot. Iar stăpânul slugii aceleia, milostivindu-se de el, i-a dat drumul şi i-a iertat datoria"* (Mt 18,25–27).

---

[127] Avem, se pare, în acest episod un exemplu despre felul în care se desfăşurau discuţiile didactice obişnuite în cercul Ucenicilor (Cf. Mt 13,10 urm. 36 urm.; 15,12 urm.; 16,6 urm.; 17,10 urm., 18,1 urm.) (Vezi, Gerhard MAIER, *Evanghelia după Matei*, 630).

[128] Când auzea de împărat, iudeul se gândea imediat la Dumnezeu (cf. Ex 15,18; 1 Sam 8,7; 12,12; Ps 10,16; 93,1; Isaia 6,5; 33,17.22; 52,7; Zah 9,9; 14,9; Mt 5,35; 22,2).

[129] Suma era uriaşă – aprox. 100 milioane de dinari – echivalentul a 100 de milioane mărci germane a anilor 1990 (Cf. Gerhard MAIER, *Evanghelia după Matei*, 632). Pentru alte estimări ale datoriilor, vezi, Leon MORRIS, *The Gospel According to Matthew*, 472–473.

[130] Întâlnim în VT cazuri de sclavi evrei, apoi vânzarea copiilor ca sclavi şi oameni care s-au vândut pe ei înşişi în cazul sărăcirii totale (Cf. Ex 21,2 urm.; Lev 25,39 urm.; Deut 15,12 urm.; Ier 34,8 urm.), dar şi luarea copiilor datornicului ca robi de către cel ce a dat împrumutul (cf. 2 Reg 4,1 urm.; Is 50,1; 52,3) (Vezi Gerhard MAIER, *Evanghelia după Matei*, 632).

Ceea ce urmează este de neimaginat. Ieșind de la Stăpân, slujitorul căruia i s-a iertat totul, întâlnește un coleg care slujea împreună cu el, la același stăpân. Acesta îi datora 100 de dinari.[131] O sumă nesemnificativă. O nimica toată! Îi cere datoria, dar nici acela nu dispune de banii necesari cu care să o achite. Îl roagă și el, căzându-i în genunchi, să-i fie îngăduitor și-i va plăti. Dar cel căruia i s-a iertat imensa datorie, căruia încă nu i se uscaseră pe obraz lacrimile cu care ceruse îndurare și încă nu i se scuturase de pe genunchi praful umilinței, nu are urechi de auzit rugămintea celui împreună slujitor cu el și nici milă să-i înțeleagă nevoia. I-a pus mâna în gât, strigând: *„Plătește-mi tot ce-mi ești dator!"* Dar neavând cu ce să-i plătească, *„l-a aruncat în închisoare, până ce va plăti datoria"* (Mt 18,30).

Ceea ce urmează e foarte important. Intră în scenă al *patrulea personaj*, așa-zisul **„personaj colectiv"**, adică ceilalți slujitori, colegi de suferință și de slujire cu cei doi. Aceștia, văzând cele întâmplate și cuprinși de indignare, se duc la stăpânul lor și-i relatează toate cele petrecute cu cele două slugi ale sale. *„Atunci, chemându-l stăpânul său, i-a zis: Slugă vicleană, toată datoria aceea ți-am iertat-o, fiindcă m-ai rugat. Nu trebuia oare ca și tu să ai milă de cel ce este slugă împreună cu tine, așa cum am avut eu milă de tine?"* (Mt 18,32–33).

Și sentința nu poate fi decât una logică: aspră, fără menajamente. Evanghelistul consemnează: *„Și mâniindu-se stăpânul său, l-a dat pe mâna chinuitorilor, până ce-i va plăti toată datoria"* (Mt 18,34). Dacă binefacerea Stăpânului nu l-a făcut bun, urma ca pedeapsa să-l îndrepte. „Lui Dumnezeu nu-i pare rău de darurile și harurile pe care le oferă oamenilor – spune Sf. Ioan Gură de Aur – dar răutatea acestui datornic a fost atât de mare că a desființat și această lege".[132]

Concluzia pildei este pentru noi: *„Tot așa vă va face și vouă Tatăl Meu Cel ceresc, dacă nu veți ierta fiecare fratelui său, din toată inima"* (Mt 18,35).

2. Interpretarea parabolei și mesajul ei spiritual

Tâlcuirea pildei este simplă. Stăpânul este Dumnezeu, iar datornicii suntem noi toți. Unii cu o datorie mai mare față de El, alții cu o datorie mai mică.[133] Și pe toate le poate șterge numai Dumnezeu. Dar, a fi iertați și a nu

[131] Este vorba de un funcționar inferior în rang primului a cărui datorie era, în bani românești, de aprox. 100 lei. În Orient, cine datora bani putea fi arestat, până când păgubașul își recupera banii singur sau datoria era plătită de rudele sau de către prietenii datornicului (cf. Lc 10,35; Filim 19) (Vezi Gerhard MAIER, *Evanghelia după Matei*, 632–633).

[132] Cf. Sf. IOAN GURĂ DE AUR, *Omilii la Matei*, 711.

[133] Pentru o interpretare spirituală a Pildei, vezi Sf. TEOFILACT, *Tâlcuirea Sfintei Evanghelii de la Matei*, 309–312.

ierta la rândul nostru înseamnă provocarea mâniei lui Dumnezeu. Înseamnă ieșirea din logica milei Lui și din rațiunea raportării Lui la noi. Și-atunci, pedeapsa Lui se transformă, de fapt, într-o autopedeapsă. Iisus ne spune lămurit acest lucru: *„Cu ce judecată judecați, cu aceea veți fi judecați"* (Mt 7,22).

Într-un alt context, Mântuitorul ne spune că, de fapt, nouă înșine ne este dată judecata: *„Dar, de ce nu judecați prin voi înșivă ce este drept?"* (Lc 12,57).

De fapt, învățătura și mesajul acestei pilde sunt atât de simple și accesibile tuturor, încât aproape că nu mai este nevoie ca pilda să mai fie explicată. Iar cu privire la concluzia firească, de la sfârșitul parabolei, nu putem să nu fim de acord, chiar dacă sună cam amenințător și apare cam incomodă voinței noastre: *„Tot așa vă va face și vouă Tatăl Meu, Cel ceresc, dacă nu veți ierta fiecare fratelui său, din inimă"*. Așadar, dreptatea este postulată în fața nedreptății și de rațiunea cea mai simplă.

Ca **mesaj** al Evangheliei, aș dori să reflectăm puțin nu la iertare, care este, de fapt, tema principală a pildei,[134] ci la altceva, și anume, la cel ***de-al patrulea personaj*** – pe care l-am numit **personajul colectiv** – și să vedem care a fost rolul lui și ce ne spune nouă, celor de azi.

Primele trei personaje ale pildei sunt așadar, cei *doi datornici* și *Stăpânul* lor, fiecare având un rol și dezvoltând câte o acțiune. Cea a unuia dintre ei este însă, condamnabilă. A indignat și a supărat pe toată lumea. Și nu puțin, ci „foarte mult", ne spune Evanghelia. Este vorba despre fapta slujitorului nedrept, căruia stăpânul său i-a iertat totul. Și i-a cruțat și familia. Nu i-a vândut, nici pe el și nici pe soția și pe copiii lui, pentru a-și recupera paguba, adică banii împrumutați. I-a iertat toată datoria, pentru că l-a implorat. L-a lăsat să trăiască mai departe liniștit, în familia lui, fără grijile returnării ei. Dar el n-a făcut la fel cu acela care era împreună slujitor cu el. L-a strâns de gât, l-a pălmuit pe cel ce-i datora o sumă neînsemnată de bani și, în cele din urmă, l-a aruncat în închisoare. L-a despărțit de familia lui, de colectivitatea în care trăia.

Ceilalți colegi ai lor au văzut totul. Au știut și cât i s-a iertat, pentru că erau și ei acolo, la socoteala stăpânului lor. Și, indignați, s-au dus și i-au povestit stăpânului tot ceea ce s-a întâmplat, pe cale, cu cei doi. Așadar, intră acum în scena acțiunii, cel de-al patrulea personaj – *personajul colectiv*. L-am numit așa, pentru că ei erau mai mulți. Ceea ce este extrem de important e faptul că stăpânul acționează tocmai la intervenția acestui personaj, făcând dreptate.

[134] Sf. Ioan Gură de Aur, referindu-se la mesajul Pildei, spune: „Două lucruri caută Hristos să ne învețe prin această pildă: unul, ca noi să ne recunoaștem greșelile noastre; al doilea, să iertăm celor ce ne greșesc" (cf. SF. IOAN GURĂ DE AUR, *Omilii la Matei*, 712).

Slugile, împreună slujitori cu cei doi, nu s-au dus să pârască, așa cum ușor ar putea fi interpretată fapta lor. Nu! Ci s-au dus *să semnaleze o nedreptate socială*, o faptă strigătoare la cer; o faptă care nu era permis să se întâmple în societatea lor. Era fapta celei mai neomenoase cruzimi, a celei mai sălbatice răutăți. Și n-au tolerat-o!

Văzând cele întâmplate, rostesc acum o întrebare: *Unde este personajul colectiv din societatea noastră?* De el este nevoie azi, mai mult ca oricând! Asemenea nelegiuiri, istorisite de parabola Evangheliei, se întâmplă și în jurul nostru, cu colegii noștri, cu prietenii noștri, cu noi toți, și de multe ori la o scară valorică asemănătoare. De ce suntem lași? De ce ne este frică să ne apărăm pe noi și pe cei din jurul nostru în fața atâtor nedreptăți care ni se fac? De ce ne este frică să spunem nedreptățile săvârșite în instituțiile unde lucrăm? De ce ne lăsăm colegii nedreptățiți, fără apărare, când sunt tratați nedrept? De ce nu ne gândim că, mâine, putem fi în situația lor? De ce nu luăm atitudine? Uitați-vă la cele ce se întâmplă în societatea noastră! De ce tolerăm nedreptatea, ticăloșia, ascensiunea nonvalorilor? De ce permitem să ne conducă incapabilii? De ce acceptăm să fim de aproape treizeci de ani victimele unor oameni corupți moral din fruntea societății noastre? De ce lăsăm instituția justiției singură? Nu răzbește fără ajutorul nostru! Ne-am lăsat copiii și tineretul nostru batjocoriți sub ochii noștri! Ne-au părăsit țara, pentru că nu i-am apărat. Nu mai încap în închisori cei ce s-au pus în fruntea noastră și, când vor ieși de acolo, cu siguranță că vor dori să se întoarcă în aceleași „fotolii"! Câtă nerușinare!

Nu mai e loc pe ecranele televizoarelor de cei ce promovează desfrâul, făcând din el un cult! Nu mai este loc în presa de scandal și în lumea virtuală de cei ce se însoară și se mărită de patru-cinci ori, instituția familiei neînsemnând nimic pentru ei. Iar ceea ce este și mai trist, e faptul că mulți dintre copilașii noștri, în nevinovăția lor, și-i iau pe aceștia ca model. Unii dintre ei se vor și în fruntea țării! Ce caraghioslâc! Ce exemplu le dau ei celor din jur și ce valori promovează? Unde este personajul colectiv care să ia atitudine împotriva lor? *Să nu confundăm pâra cu atitudinea corectă a indignării!*

Stăpânul cerului și al pământului a intervenit și a făcut dreptate, potrivit relatării din Evanghelia acestei Duminici, la intervenția celui de-al patrulea personaj – personajul colectiv. Să nu credeți că Stăpânul nostru, al tuturor nu știe și nu vede tot ce se întâmplă și cu noi! Știe și vede tot, căci este Dumnezeu! *Dar așteaptă atitudinea noastră.* Așteaptă să vadă că nu tolerăm nedreptatea, înșelăciunea, nonvaloarea. Așteaptă să vadă că iubim dreptatea, demnitatea și virtutea. Cu aceste valori ne-a înzestrat El chipul!

Personajule colectiv, compus din mine, din tine, din cei de lângă noi, te așteaptă societatea să acționezi! Nu uita! Prin intervenția și atitudinea ta îl

determini pe Stăpânul întregului Univers să intervină în colectivitatea ta și să curme nedreptatea și nelegiuirea! Dar vrea să te vadă mai întâi pe tine că îți dorești aceasta și acționezi pentru înlăturarea lor. Vrea să lucreze cu tine! Vrea să te vadă conștient de rolul tău!

Personajule colectiv, sunt sigur că ești indignat de fapta nelegiuită a celui din Evanghelie. Dar, nu uita: această faptă se petrece lângă tine, în fiecare zi. **Unde ești?**

Alte posibile teme spre reflecție:

1. *Despre iertare.* Aceasta trebuie să fie din inimă și pe măsura iertării pe care tu o primești de la Dumnezeu. Dorim să fim iertați nelimitat, dar noi iertăm cu măsură!
2. *Îngăduitori cu noi, dar scrupuloși cu alții!* Faceți oamenilor ceea ce vreți să vă facă ei vouă! Nimic mai mult, și este de-ajuns.
3. *Când mila lui Dumnezeu se transformă în dreptate?* Un răspuns îl avem în Evanghelia acestei Duminici.

Ambiguitatea unei aspirații ezitante

Duminica a 12-a după Rusalii

Mt 19,16–26

„16 Și iată, un tânăr a venit la El și I-a zis: „Învățătorule bun, ce bine să fac ca să am viață veșnică?" 17 Iar El a zis: „De ce-Mi spui bun? Nimeni nu este bun, decât numai Unul Dumnezeu. Iar dacă vrei să intri în Viață, păzește poruncile". 18 El I-a zis: „Care?" Iar Iisus i-a zis: Să nu ucizi, să nu te desfrânezi, să nu furi, să nu mărturisești strâmb; 19 cinstește pe tatăl tău și pe mama ta și să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuți. 20 Tânărul I-a zis: „Pe toate acestea le-am păzit din tinerețea mea. Ce-mi lipsește?"21 Iisus i-a zis: „Dacă vrei să fii desăvârșit, du-te, vinde-ți averile, dă-le săracilor și vei avea comoară în cer; și vino de-Mi urmează Mie". 22 Dar tânărul, auzind cuvântul acesta, a plecat întristat, căci avea multe averi. 23 Iar Iisus a zis către ucenicii Săi: „Adevărat vă spun că cu greu va intra un bogat în împărăția cerurilor. 24 Și vă mai spun: Mai lesne e să treacă o cămilă prin urechile acului decât să intre un bogat în împărăția lui Dumnezeu". 25 Auzind acest cuvânt, ucenicii tare s-au mirat și au zis: „Atunci, cine poate să se mântuiască?"... 26 Iar Iisus, privind drept la ei, le-a zis: „Aceasta e cu neputință la oameni, dar la Dumnezeu toate sunt cu putință".

Evanghelia acestei Duminici ne prezintă un dialog al omului cu Dumnezeu, constând din întrebări și răspunsuri reciproce: când omul întreabă și răspunde Dumnezeu, când Dumnezeu întreabă și răspunde omul? Și acest dialog are două părți: una optimistă, iar alta dramatică. Este vorba despre un dialog pe care Iisus îl are cu un tânăr bogat. Să vedem detaliile:

a. Partea optimistă a dialogului

Un tânăr a venit într-o zi la Iisus și i-a pus o întrebare interesantă: *„Învățătorule bun, ce bine să fac ca să am viață veșnică?"* (Mt 19,16). Se pare că nu era un tânăr oarecare. Fiecare din cei trei Evangheliști sinoptici, care relatează

episodul, dau câte un amănunt, ce arată că, într-adevăr, tânărul era unul deosebit. Toți spun că era bogat. Luca spune că era chiar un „dregător" al evreilor (Lc 18,18), iar Marcu vorbește despre modul reverențios în care îl abordează pe Iisus, *„alergând spre El și căzându-i în genunchi"* (Mc 10,17). Pe de altă parte, era preocupat și de cele de dincolo de această lume, de viața veșnică. Și, deși era tânăr, se silea să împlinească și poruncile lui Dumnezeu, în litera lor. Așa se face că lui Iisus i-a plăcut de el, Marcu spunând chiar că *„a privit la el cu drag"* (10,21).

Întrebarea pe care tânărul i-o adresează lui Iisus se referea, probabil, la vreo posibilă faptă, sau mai multe, care trebuiau realizate, credea el, sau la vreo poruncă specială, care trebuia împlinită și care, astfel, să-i asigure viața de dincolo. Nu știm însă ce înțelegea el prin viața veșnică. Se pare că nu prea multe, pentru că, în final, renunță destul de ușor la ea. Cu siguranță, nu o înțelegea ca pe o continuare a unui confort pe care îl avea aici, dar ușurința cu care a renunțat arată că nu era foarte departe de o înțelegere mai mult materială decât spirituală a acesteia.

Dar, înainte de a-i răspunde la întrebare, Iisus îi pune El Însuși o întrebare tânărului: *„De ce-Mi spui bun? Nimeni nu este bun, decât numai Unul Dumnezeu"* (sau, în alte traduceri, „Unul singur este Cel Bun" – Mt 19,17a). Va fi voit Iisus să-l întrebe indirect pe tânăr: *Mă crezi, tu, Dumnezeu, de aceea mă numești bun?* Tânărul nu răspunde. Nu știm de ce. Probabil că dacă L-ar fi crezut Dumnezeu, ar fi mărturisit-o.

Mai degrabă credem că tânărul a folosit apelativul „bun" ca pe un cuvânt de politețe. Și nimic mai mult. Probabil va fi auzit că acest Învățător nu e ca toți ceilalți, că dă altfel de răspunsuri decât ei, că e bun cu cei necăjiți, îngăduitor cu păcătoșii. Și-atunci îl numește „Bun".[135] Era greu pentru el să răspundă la această întrebare. După Legea iudaică era imposibil. A numi pe cineva Dumnezeu era suprema blasfemie. Și Iisus știa acest lucru. De aceea, nu mai insistă și lasă întrebarea suspendată. Voia doar să-i sugereze cu Cine stă de vorbă, iar, pe de altă parte, să știe că astfel de răspunsuri, la astfel de întrebări, vin numai de la Dumnezeu.

În cele din urmă, Iisus îi răspunde tânărului la întrebare: *„Dacă vrei să intri în Viață, păzește poruncile!"* (Mt 19,17). Era simplu. Poruncile lui Dumnezeu, împlinite, asigură viața veșnică. Neștiind la care porunci anume făcea referire Iisus, tânărul îi mai adresează o întrebare: *Care porunci?* Desigur, că un iudeu știa ce scrie în Lege. Însă numărul mare de 613 porunci[136] i-a ispitit întot-

[135] Sf. Ioan Gură de Aur spune la fel: „Tânărul a venit la el ca la un simplu om, ca la unul din cei mulți, ca la un învățător iudeu" (Cf. Sf. IOAN GURĂ DE AUR, *Omilii la Matei*, 726).

[136] Cf. Gerhard MAIER, *Evanghelia după Matei*, 654.

deauna pe iudei să evidenţieze una dintre ele ca rezumat sau culme a tuturor (cf. Mt 22,36; Lc 10,27; Rom 13,9; Iac 2,8).

Iisus nu se supără pe insistenţa tânărului. Avea şi el o preocupare, o întrebare şi căuta un răspuns la ea. De aceea insistă. E interesant acest dialog dintre Dumnezeu şi om! Şi vedem cum Dumnezeu răspunde de fiecare dată la întrebările omului.

Şi Iisus îi aminteşte câteva porunci de pe Tablele lui Moise: *„Să nu ucizi, să nu desfrânezi, să nu furi, să nu mărturiseşti strâmb; cinsteşte pe tatăl tău şi pe mama ta"* (Exod 20,12–16; Deut 5,16–20), la care adaugă şi una din Lev 19,18: *„ Să iubeşti pe aproapele tău ca pe tine însuţi"* (cf. Mt 19,18–19).[137] Observăm că Iisus nu face referire la nicio poruncă ce priveşte relaţia omului cu Dumnezeu, ci numai relaţia om-om, care asigură o bună convieţuire între ei, aici pe pământ. Să nu-ţi însuşeşti bunul aproapelui, nici furând şi nici înşelând; să nu curmi viaţa nimănui, pentru că e darul lui Dumnezeu; să nu faci pe nimeni să sufere, dând mărturie mincinoasă; să cinsteşti pe cei ce ţi-au dat viaţă, te-au crescut şi te-au educat; să te comporţi cu cel de lângă tine aşa cum ai dori să se comporte el cu tine etc. Aşadar, Iisus nu-i aminteşte nimic mai mult tânărului decât faptul că cei ce convieţuiesc bine cu oamenii, pe pământ, vor convieţui bine şi cu Dumnezeu, în cer. Iată cât de simplu e şi cât de puţin trebuie să faci ca să ai parte de binele veşnic!

Tânărului nu i se pare nimic nou în spusele lui Iisus. Şi îi răspunde simplu: *„Pe toate acestea le-am păzit din tinereţea mea"* (Mt 19,20). Era, într-adevăr, un tânăr deosebit: corect şi cinstit cu oamenii, bogăţia şi-a agonisit-o onest; era şi moral, iubitor de părinţi şi respectuos cu ei. Nu prea întâlneşti mulţi tineri cu aceste calităţi.

În mod normal, dialogul trebuia să se oprească aici. Tânărul întreabă, Mântuitorul îi răspunde, iar el se vede în deplin acord cu răspunsul lui Iisus. Putea să plece. Făcea tot ce trebuia pentru a avea şi viaţa cealaltă. Nu ştim de ce dialogul nu s-a oprit aici? De ce n-a plecat tânărul? Simţea el, totuşi, că ceva nu era în ordine cu el, ceea ce se va şi vedea. Simţea că mai trebuia să facă ceva, deşi a făcut totul. De aceea, îi şi adresează lui Iisus o nouă întrebare. Şi aceasta era capitală: *„Ce-mi mai lipseşte?"* (Mt 19,20).

b. Partea dramatică a dialogului

Din acest punct, al noii întrebări, dialogul capătă o turnură dramatică. Iisus îi răspunde la întrebare: *„Dacă vrei să fii desăvârşit, du-te, vinde-ţi averile, dă-le săracilor şi vei avea comoară în cer; şi-apoi, vino, de-Mi urmează Mie!"* (Mt 19,21).

[137] Rabinii puneau ocazional textul din Lev 19,18 alături de cele 10 Porunci ale Legii.

Răspunsul lui Iisus conţine trei idei:

1. *Confirmă că tânărului îi lipseşte, într-adevăr, ceva.*

2. *Desăvârşirea începe cu împlinirea primei porunci*: „Eu sunt Domnul Dumnezeul tău... Să n-ai alţi dumnezei în afară de Mine" (Exod 20,2 urm.). Bogăţiile sale însemnau pentru tânărul din Evanghelie un „alt dumnezeu". Acesta e motivul pentru care Iisus îi cere atât de categoric: „Du-te, vinde toate câte ai şi le împarte săracilor..." (Mt 19,21). De fapt, Iisus nu-i cerea decât să schimbe o comoară de pe pământ, cu una din cer, pe care el, de altfel, o şi dorea. Nu i-a cerut să rămână sărac, ci l-a vrut tot bogat, dar cu bogăţia de la capătul urmării Lui.[138]

3. Invitaţia: *„Vino şi urmează-Mi!"* era, de fapt, chemarea lui directă la apostolat.

Cuvintele lui Iisus nu sunt simple. Sunt grele. Nu sunt uşor nici de înţeles, cu atât mai mult de împlinit. Vor fi căzut cu greutate de plumb peste inima tânărului.

Dar să vedem, mai întâi, ce a vrut să-i spună Iisus, când i-a zis: *„Dacă vrei să fii desăvârşit...?"* Nu era un cuvânt uşor de priceput în contextul acela. Desigur, tânărul împlinea poruncile, dar nu era desăvârşit. Desăvârşirea se obţine numai în preajma lui Iisus. Acele porunci îl făceau pe tânăr un om virtuos, dar nu desăvârşit. Altfel spus, Iisus îi transmitea: Vrei să fii sigur de viaţa veşnică, atunci desprinde-te de tot ce ai şi urmează-Mi. Fii liber! Desăvârşirea nu poate fi atinsă în robie.

Păzirea poruncilor îi oferea *şansa viitoare* a vieţii la care aspira. Urmarea lui Iisus însemna *şansa prezentă* a vieţii pe care o căuta. De fapt, Iisus îi pune în faţă alegerea dintre varianta viitoare a aspiraţiei lui şi cea prezentă. În asta consta desăvârşirea: ***într-o stare prezentă a împlinirii aspiraţiei lui în preajma lui Iisus***. Adică, acum, şi nu în viitor. Prezentul e mai sigur decât viitorul! Iisus i-a oferit şansa prezentului. Dar, se pare că, pentru prezent, tânărul nostru nu era prea pregătit. Aşa trebuie înţelese cuvintele lui Iisus.

Şi imediat, dintr-un tânăr entuziast, cu aspiraţii înalte, vedem un tânăr prăbuşit sub robia averilor lui. Nu era liber în faţa lor. Iată reacţia lui: *„... Tânărul, auzind cuvântul acesta, a plecat întristat, căci avea multe avuţii"* (Mt 19,22). Şi astfel, s-a năruit un ideal, o aspiraţie. A plecat întristat. N-a mai întrebat nimic, cu toate că întrebările mari de aici, din acest punct, ar fi urmat. S-a întors *„la"* şi *„întru"* *ale sale*. Şi astfel, întrevederea cu Iisus s-a încheiat printr-un eşec dramatic pentru tânăr.

[138] Referindu-se la porunca lui Iisus, Sf. Teofilact spune: „Şi pentru că vorbea unui bogat, îi zice: 'Vei avea comoară în Cer, devreme ce eşti iubitor de avere'" (cf. Sf. TEOFILACT, *Tâlcuirea Sfintei Evanghelii de la Matei*, 318).

Tânărul a simțit că nu se poate desprinde de ceea ce avea. Nu era liber. Era robit de cele materiale. În fața acestora, aspirația lui a devenit ezitantă, în cele din urmă, prăbușindu-se. Nu poți trece dincolo, dacă rămâi aici. El a rămas aici, iar aspirația lui dincolo. Nu e suficient să aspiri. Trebuie să și concretizezi. Asta e marea descoperire pe care i-o face Dumnezeu: Nu poți trece „dincolo" cu cele de aici! Viața veșnică nu este o continuare materială a celei de aici.

Dar, ceea ce este important e faptul că Iisus îl asigură că, desprinzându-se de cele materiale, nu va fi în pagubă. Nu, ci ele vor fi înlocuite de o altă comoară, cea din cer. Și aceasta se câștigă numai urmându-L pe Iisus. De aceea, l-a invitat să-I fie ucenic. Trebuia să opteze pentru Iisus. Iisus i-a prezentat o altă alternativă a împlinirii. N-ar fi pierdut nimic, pentru că, cu Iisus, nu ești niciodată în pagubă. Cred că plecarea tânărului îl va fi întristat și pe Iisus, cu atât mai mult cu cât l-a privit cu drag, la început.

Rămas cu Apostolii, Iisus, mâhnit, face o constatare, comentând, oarecum, cele întâmplate: *„Adevărat vă spun că cu greu va intra un bogat în împărăția cerurilor. Și vă mai spun: Mai lesne e să treacă o cămilă prin urechile acului*[139] *decât să intre un bogat în împărăția lui Dumnezeu"* (Mt 19,23–24).

Și aceste cuvinte sunt vorbe grele, cu atât mai mult cu cât vin din partea lui Dumnezeu. Dar Iisus nu condamnă bogații, așa cum înțeleg unii aceste cuvinte, ci doar robia bogăției, care îi ține încătușați pe cei ce au acumulat-o.[140] Ea nu-ți mai permite să te simți liber. Această robie înăbușă orice aspirație și orice ideal. Iisus nu spune că bogații nu se vor mântui, ci spune numai că acest lucru va fi cu „anevoie". Bogăția este, pentru mulți *„strânsoarea de șarpe încolăcit în jurul gâtului, în formă de colier de aur și cu pietre prețioase"*.[141]

Auzind cuvintele lui Iisus despre greutatea mântuirii celor ce au averi, Evanghelistul ne spune că Ucenicii s-au tulburat: *„Auzind acest cuvânt, ucenicii tare s-au mirat și au zis: „Atunci, cine poate să se mântuiască?"* (Mt 19,25). Întrebându-se pentru care pricină s-au tulburat ei, care erau săraci, Sf. Ioan Gură de Aur răspunde: „S-au tulburat, pentru că se întristau de mântuirea celorlalți oameni, pentru că aveau mare dragoste de toți, pentru că își căpătaseră inimă de învățători..."[142].

[139] Referindu-se la expresia *„Mai lesne e să treacă o cămilă prin urechile acului"*, Sf. Teofilact spune: „Unii tâlcuiesc cuvântul „cămilă" nu prin animalul numit astfel, ci prin funia groasă pe care o folosesc corăbierii la aruncarea ancorei" (Sf. TEOFILACT, *Tâlcuirea Sfintei Evanghelii de la Matei*, 319).

[140] Referindu-se la textul din Mt 19,23–34, Sf. Ioan Hrisostom spune: „Hristos nu defaimă averile, ci pe cei stăpâniți de averi" (cf. Sf. Sf. IOAN GURĂ DE AUR, *Omilii la Matei*, 729).

[141] Cf. Antonie PLĂMĂDEALĂ, *Tâlcuri noi la texte vechi*, 290.

[142] Cf. Sf. IOAN GURĂ DE AUR, *Omilii la Matei*, 730.

Oprindu-mă la **mesajul** Evangheliei, aș dori să mă adresez, în special, tinerilor. Tânărul din Evanghelie îi adresează lui Iisus ***trei întrebări esențiale*: Ce să fac? Care porunci? Ce-mi lipsește?**

Prima întrebare – **Ce să fac?** este legată de o aspirație a sa: viața veșnică. Era bogat, era tânăr și, cu toate acestea, ceva nu-l satisfăcea. Simțea că dincolo de tot ceea ce avea trebuie să mai fie ceva, care să-l împlinească și mai mult. Nu este exclus ca, meditând la această viață și găsind-o efemeră, să fi înțeles că reversul efemerității nu poate fi decât veșnicia și că, dincolo de perisabil, trebuie să fie ceva netrecător. Și a căutat răspunsul la Iisus.

Cred că nu o dată, în viața voastră, vă veți fi pus această întrebare, vouă înșivă sau altora. *Ce să fac?* E întrebarea, prin excelență, a tinereții! Ce să fac să mă realizez profesional? Ce să fac pentru a întemeia o familie, în care să fiu fericit? Ce să fac să-l întâlnesc pe omul viselor mele? Ce să fac să-mi împlinesc aspirațiile? Pentru a avea un răspuns la întrebarea: *Ce să fac?*, dar nu orice fel de răspuns, trebuie să i-o adresați lui Iisus. Ați făcut-o?

Care porunci, ca tânăr, să le împlinesc? – este a doua întrebare. Știți care? Acelea care te fac moral; acelea care te fac om cinstit; acelea care te ajută să nu faci pe nimeni să sufere din cauza ta. Iar cel care îți va spune care sunt și care e finalitatea lor, este tot numai Iisus. Așadar, care porunci? întreabă-l tot pe Iisus.

Ce-mi mai lipsește? – a treia întrebare. Să știi, iubite tinere, că nu îți lipsesc multe. În cartea Proverbelor, ți se spune ce trebuie să mai faci, dacă n-ai făcut. Aceea îți mai lipsește: *„Fiule, dă-mi inima ta Mie și ochii tăi să găsească plăcere în căile Mele"* (Prov 23,26).

Dar, ca să afli un răspuns mai exact la toate aceste întrebări, încearcă un dialog cu Iisus. El nu ți-l refuză! Dar, până atunci, ferește-te de *ambiguitatea aspirației* tânărului bogat din Evanghelie!

Alte teme spre reflecție din Evanghelia Duminicii:

1. *Sensul bunurilor materiale. Ce înseamnă a fi bogat, când ești lipsit, și ce înseamnă a fi lipsit, când ești bogat?* Evanghelia ne spune aceasta.
2. *În dialog cu Dumnezeu: Ce afli? Răspuns la multe întrebări!*
3. *Tensiunea dintre aspirațiile pământești și cele cerești. Adesea cele cerești sunt înăbușite de cele pământești.* Și Evanghelia ne arată cel mai bine acest adevăr.

4. *„Dezamăgirea" cu Iisus sau distanța de la aspirație la împlinire. Cum se sfârșește întâlnirea noastră cu Iisus?*
5. *„Cele cu neputință la oameni sunt cu putință la Dumnezeu" – un crez sau o sintagmă?*

Piatra din capul unghiului!

Duminica a 13-a după Rusalii

Mt 21,33–44

„33 Ascultați altă parabolă: Era un om stăpân al casei sale, care a sădit vie; și a împrejmuit-o cu gard, a săpat în ea teasc, a clădit turn și a dat-o pe seama lucrătorilor, iar el s-a dus departe. 34 Iar când s-a apropiat vremea roadelor, și-a trimis slujitorii la lucrători, ca să-i ia roadele; 35 dar lucrătorii, prinzându-i pe slujitori, pe unul l-au bătut, pe altul l-au omorât, iar pe altul l-au ucis cu pietre. 36 A mai trimis alți slujitori, mai mulți decât cei dintâi, și tot așa au făcut cu ei. 37 În cele din urmă l-a trimis la ei pe fiul său, zicând: De fiul meu se vor rușina. 38 Dar lucrătorii viei, văzându-l pe fiu, au zis între ei: Acesta este moștenitorul; veniți să-l omorâm și să avem noi moștenirea lui!... 39 Și, punând mâna pe el, l-au scos afară din vie și l-au omorât. 40 Deci, când va veni stăpânul viei, ce le va face lucrătorilor acelora?" 41 Iar ei I-au răspuns: „Pe cei răi cu rău îi va pierde, iar via o va da altor lucrători, care-i vor da roadele la vremea lor". 42 Iisus le-a zis: „Oare niciodată n-ați citit în Scripturi: Piatra pe care au nesocotit-o ziditorii, aceasta a ajuns în capul unghiului; de la Domnul s-a făcut aceasta și minunată este în ochii noștri? 43 De aceea vă spun: Lua-se-va de la voi împărăția lui Dumnezeu și i se va da neamului care-i va face roadele. 44 Cel ce va cădea pe piatra aceasta se va sfărâma, iar pe cel pe care ea va cădea, îl va zdrobi".

Textul Evangheliei Duminicii a 13-a după Rusalii cuprinde o nouă parabolă. Este vorba despre pilda cu „lucrătorii cei răi ai viei", o parabolă profetic-eshatologică. Este profetică, pentru că ea dezvăluia ceea ce urma să i se întâmple lui Iisus, după numai câteva zile – patimile și moartea și este ehatologică, pentru că vorbește și despre ceea ce va urma să se întâmple, la sfârșitul timpului, cu aceia care nu vor fi fost lucrători buni în via Domnului, adică în Biserica Sa.

Așadar, avem o parabolă al cărei text nu este deloc ușor de explicat și de înțeles. Este un text greu, încărcat cu multe detalii cu valoare simbolică sau alegorică, poate chiar cu elemente așa-zise „absurde", dacă îl avem în vedere pe

stăpânul din relatare, care trimite în mod repetat, slugi la lucrători, în cele din urmă chiar pe fiul său, în ciuda experienței repetate a uciderii celor dintâi.[143]

1. Contextul rostirii parabolei și conținutul ei

Pentru toți Evangheliștii sinoptici care consemnează pilda, contextul în care ea a fost rostită este acela al izgonirii vânzătorilor din Templu, eveniment întâmplat imediat după intrarea triumfală a lui Iisus în Ierusalim și după o aprinsă dispută cu „căpeteniile preoților" și cu „bătrânii poporului" (Mt 21,13).

Cu acest prilej, mai marii poporului, arhiereii, cărturarii și bătrânii, îi cer lui Iisus să-și legitimeze puterea sau autoritatea, explicând în numele cui săvârșea faptele pe care le făcea (Mt 21,23–27; Mc 11, 27–33; Lc 20,1–8).

Discursul este interesant. Iisus nu le spune că săvârșea totul cu puterea Sa, ca Dumnezeu, ci preferă să-i determine să răspundă ei la întrebarea pusă, legată de autoritatea Sa. Și astfel, le pune El o întrebare: *„Botezul lui Ioan de unde era? De la oameni sau de la Dumnezeu?"* (Mt 21,25). Așadar, le întinde și Iisus o capcană. Dându-și seama de pericolul căderii în propriile lor reflecții, cărturarii cugetau în sinea lor: *„De vom zice: Din cer!, ne va spune: Atunci, de ce nu i-ați dat crezare?; iar de vom zice: De la oameni!, ne temem de popor, fiindcă toți îl au pe Ioan ca profet"*. Într-adevăr, tot poporul îl socotea pe Ioan drept și sfânt și trimis de Dumnezeu. Vicleni, se eschivează răspunsului și-i zic lui Iisus: *„Nu știm"*. Observându-le lașitatea și viclenia, Iisus le spune și El: *„Atunci, nici Eu nu vă spun cu ce putere fac acestea..."* (Mt 21,26–27).

Dar, pentru ca să le dea, totuși, un răspuns din care să înțeleagă cine este El și cu ce rost a venit în lume, le-a spus *parabola cu lucrătorii viei*. Parabola urma să aibă un triplu mesaj: istoric, profetic și eshatologic.

- **Istoric** – pentru că persoana asupra căreia se revărsa tot mesajul era una istorică: Iisus;
- **Profetic** – pentru că pilda descoperea ceea ce urma să se întâmple cu Iisus (Fiul Stăpânului din parabolă) peste doar câteva zile;
- **Eshatologic** – pentru că ea se referea și la cele viitoare, la judecata finală a tuturor, răi și buni, lucrători în via Domnului.

Și acum, să vedem despre ce este vorba în parabolă:

Iisus ne spune că un stăpân oarecare a sădit o vie, a împrejmuit-o cu gard, a săpat și teasc în ea, a clădit și un turn de pază,[144] după care a arendat-o

[143] Cf. Andrei PLEȘU, *Parabolele lui Iisus. Adevărul ca poveste*, Humanitas, București, 2012, 115.

[144] Despre sensurile spirituale ale tuturor „componentelor" viei, vezi Sf. TEOFILACT, *Tâlcuirea Sfintei Evanghelii de la Matei*, 336.

unor lucrători, iar apoi el a plecat undeva, departe. Nu ni se spune unde anume s-a dus. Sf. Ioan Hrisostom, interpretând spiritual parabola, înțelege prin expresia „s-a dus departe", îndelunga răbdare a lui Dumnezeu față de poporul Său.[145]

La vremea roadelor, gospodarul a trimis soli să ridice ceea ce i se cuvenea din roadele sale. Conform legii iudaice, recolta era împărțită în două, între proprietar și arendaș. Vierii au refuzat însă, să trimită partea cuvenită stăpânului, din roadele viei. Ba, mai mult, *„prinzându-i pe slujitori, pe unul l-au bătut, pe altul l-au omorât, iar pe altul l-au ucis cu pietre"* (Mt 21,35). Văzând cele întâmplate, stăpânul *„a mai trimis alți slujitori, mai mulți decât cei dintâi, și tot așa au făcut cu ei"* (Mt 21,36).

În mod cu totul surprinzător, după toate aceste experiențe negative repetate, cu slujitorii săi, stăpânul hotărăște să-și trimită fiul. Logica era simplă: *„De fiul meu se vor rușina"* (Mt 21,37), numai că s-a dovedit fatală. Fiul este și el omorât: *„Lucrătorii viei, văzându-l pe fiu, au zis între ei: Acesta este moștenitorul; veniți să-l omorâm și să avem noi moștenirea lui!... Și, punând mâna pe el, l-au scos afară din vie și l-au omorât* (Mt 21,38–39). Judecata lucrătorilor depășește orice imaginație. Nu există nicio dovadă că ar fi existat vreo situație în Israel, în care ucigașul să aibă dreptul să-și însușească proprietatea celui ucis.

Până în acest punct se desfășoară istorisirea parabolei. Ceea ce urmează este un dialog al lui Iisus cu ascultătorii ei. Le pune o întrebare parcă pentru a verifica dacă au înțeles-o: *„Deci, când va veni stăpânul viei, ce le va face lucrătorilor acelora?"* (Mt 21,40). Luată în sine, istorisirea nu era greu de înțeles. De aceea, întrebarea nu li s-a părut complicată și au răspuns simplu și logic: *„Pe cei răi cu rău îi va pierde, iar via o va da altor lucrători, care-i vor da roadele la vremea lor"* (Mt 21,41).

Și pentru ca să nu creadă că pilda aceasta se oprește doar la simpla ei istorisire, fără să aibă un mesaj, precum și la logica lor imediată, Iisus concluzionează, citând din Scripturi: *„Oare niciodată n-ați citit în Scripturi: Piatra pe care au nesocotit-o ziditorii, aceasta a ajuns în capul unghiului; de la Domnul s-a făcut aceasta și minunată este în ochii noștri?"* (Mt 21,42). Se pare că Iisus citează direct din Psalmul 117,22–23 sau din Isaia 28,16–17. Ambele texte se referă la Mesia.

Așadar, Iisus făcea referire la El ca la o împlinire a Scripturilor. De aceea, îi și întreabă retoric: *„Oare, niciodată n-ați citit în Scripturi...?"*, voind să le spună că ceea ce au citit și, cu siguranță, știau, ca specialiști în interpretarea Legii, astăzi s-a împlinit sub ochii lor. Sentința finală este drastică: *„De aceea vă spun: Lua-se-va de la voi împărăția lui Dumnezeu și i se va da neamului care-i va face roadele"* (Mt 21,43).

[145] Cf. Sf. IOAN GURĂ DE AUR, *Omilii la Matei*, 781.

Și încheie pilda cu un alt citat din Scripturi: „*Cel ce va cădea pe piatra aceasta se va sfărâma, iar pe cel pe care ea va cădea, îl va zdrobi*“ (Mt 21,44). De altfel, este singura pildă care se încheie cu un citat scripturistic.

2. Interpretarea și mesajul parabolei

Interpretarea pildei pare a fi simplă. De altfel, cei ce au ascultat-o au înțeles că la ei se referea Iisus. Evanghelistul Matei precizează aceasta în mod deosebit, dar referindu-se la mai marii poporului: „*Iar arhiereii și fariseii, auzindu-I parabolele, au înțeles că despre ei vorbește*“ (Mt 21,45).

Întrebarea care se pune în acest moment este aceasta: *A fost adresată această pildă întregului popor sau numai conducătorilor lui?* Părerile exegeților sunt împărțite.[146] Desigur, întreg poporul s-a făcut vinovat de uciderea proorocilor și ai altor slujitori trimiși de Dumnezeu să-i rostească voia.[147] Slujitorii din parabolă îi reprezintă pe aceștia. Iar via, în sens restrâns, reprezintă întreg poporul ales. Împrejmuirea cu gard, săparea teascului, clădirea turnului de pază, toate reprezintă simbolic, acțiuni speciale ale lui Dumnezeu prin care și-a protejat poporul ales. Iar imaginea fiului trimis și omorât, „afară din vie“, este o profeție evidentă despre răstignirea Mântuitorului, care a și avut loc, după numai câteva zile, afară din cetate. Vorbind despre moartea și crucificarea lui Iisus, autorul Epistolei către Evrei (13,13) folosește, într-adevăr, expresia „afară din tabără“. Prin expresia „afară din vie“, Sf. Teofilact înțelege „afară de voința norodului celui fără de vicleșug“.[148]

Cu siguranță, autorul avea în vedere faptul că Iisus a fost răstignit în afara zidurilor Ierusalimului, dar, poate, în primul rând, va fi avut în vedere faptul că Iisus, dat fiind în mâna romanilor, El a fost, de fapt, exclus din mijlocul poporului Său. Așadar, mai marii poporului lui Israel nu i-au lăsat loc lui Iisus, nici la moartea Sa, în mijlocul neamului, pentru care a venit (In 1,11). L-au expulzat dintre ei, L-au dat la o parte chiar și mort!

Este adevărat că, la răstignirea Fiului, a participat poporul, cerându-i crucificarea. Dar Evangheliștii consemnează că vocea lor s-a făcut auzită la instigarea mai marilor lui: arhiereii, bătrânii poporului și cărturarii (Sinedriștii). Din acest punct de vedere, interpretarea potrivit căreia Iisus

[146] Gerhard Maier este de părere că pilda vizează întregul popor al lui Israel (Cf. Gerhard MAIER, *Evanghelia după Matei*, 733). Vezi și alte detalii, Leon MORRIS, *The Gospel According to Matthew*, 544.

[147] Spre exemplu: Ieremia a fost bătut (Ier 20,2; 37,15); Zaharia a fost ucis cu pietre (2 Cron 24,20 urm.); Ioan Botezătorul a fost ucis (Mt 14,1 urm.). Alții au fost victimele altor chinuri (cf. Is 7,10 urm.; 8,16 urm.; 28,7 urm.; Amos 7,10 urm.; 1 Reg 17–19) etc.

[148] Cf. Sf. TEOFILACT, *Tâlcuirea Sfintei Evanghelii de la Matei*, 337.

viza, prin această pildă, pe conducătorii religioși ai poporului lui Israel, pare a fi aproape de adevăr. De altfel, Matei, așa cum am văzut, o spune răspicat: „*Iar arhiereii și fariseii, auzindu-I parabolele, au înțeles că despre ei vorbește*“ (Mt 21,45).

Totuși, sentința: „*Lua-se-va de la voi împărăția lui Dumnezeu și i se va da neamului care-i va face roadele*“ (Mt 21,43) este fără echivoc. Este o sentință de dezmoștenire. Ea era generală și viza înlocuirea lui Israel, ca și întreg, cu neamurile. Cuvintele lui Iisus sunt clare: ea se va da *altui neam* care va aduce roade, nu numai unor reprezentanți ai lui. Acest „alt neam“ e noul popor al lui Dumnezeu, adică „noul Israel“, format din toate neamurile pământului care îl vor primi pe Iisus și vor accepta împărăția Sa.

Interpretarea aceasta nu are nimic de-a face cu antisemitismul, ci cu o realitate a istoriei, în care Israel a fost protagonist. „Și ca să nu rămână nicio îndoială asupra acestei sentințe de dezmoștenire, Iisus, folosind metafora pietrei, a mai adăugat, prinzându-i ca într-un clește din care nu există nicio scăpare: „*Cel ce va cădea pe piatra aceasta se va sfărâma, iar pe cel pe care ea va cădea, îl va zdrobi*“ (Mt 21,44).[149]

Împărăția este un dar (Rom 9,4 urm.), așa că ea poate fi luată de la cineva și dată altcuiva. Aici se vede clar că Iisus nu vorbește despre o schimbare a vierilor sau a zidarilor în cadrul lui Israel, ci despre o înlocuire a lui ca întreg.

Cât privește **mesajul** pildei pentru noi, cei de azi, el constă în înțelegerea expresiei „*piatra cea din capul unghiului*“.

Și această expresie a fost interpretată de către exegeți, în diferite moduri: când ca piatra finală de deasupra unui portal, când ca piatră de temelie care susține întreaga clădire (cf. FAp 4,11; 1Cor 3,11; Efes 2,20; 1 Pt 2,4 urm.), când ca piatra din fiecare unghi al unei clădiri care leagă și susține întreg edificiul.[150]

Sf. Ioan Hrisostom înțelege prin expresia „piatra din capul unghiului“ pe Iisus Hristos, Cel înviat.[151] Vorbind despre sensul „pietrei din capul unghiului“, Sf. Teofilact are aceeași viziune: „Iar El, după ce a înviat din morți s-a pus „în capul unghiului“, adică s-a făcut cap Bisericii, împreunând pe iudei și pe păgâni într-o credință. Căci precum piatra care într-o zidire stă în capul unghiului, unind doi pereți și pe amândoi îi ține, așa și Hristos, întru o credință, pe toți împreună ne-a legat. Și „minunat“ este acest unghi și „*de la*

[149] Cf. Antonie PLĂMĂDEALĂ, *Tâlcuri noi la texte vechi*, 298.

[150] Vezi amănunte, Leon MORRIS, *The Gospel According to Matthew*, 543. O prezentare amănunțită, cu fundamentare vechi-testamentară, a sensului „pietrei din capul unghiului“, vezi William BARCLAY, *The Gospel of Matthew* (The New Daily Study Bible), vol. 2, Saint Andrew Press, Edinburgh 2001, 308.

[151] Sf. IOAN GURĂ DE AUR, *Omilii la Matei*, 784.

Domnul s-a făcut"! Pentru că Biserica este cea care ne ține pe noi împreună și ne unește prin credință...".[152]

Toate aceste sensuri, în chip simbolic, sunt edificatoare pentru viața noastră. Dar, cel de *temelie* și de *unghi* sunt parcă mai imperative și mai provocatoare pentru noi.

Pe această piatră, adică pe Evanghelia lui Iisus, se clădește întreg edificiul vieții unui om.

Cine își construiește viața pe această piatră, acela îi va da întregul sens pe care îl poate avea. Cine o va nesocoti, o va nega și o va desconsidera, acela își va pierde viața, adică va cădea într-un nonsens al lucrurilor care și-au pierdut demult rațiunea de a fi.

Cât privește sensul și efectul cuvintelor Lui pentru viața unui om, în finalul Predicii de pe Munte, Iisus concluzionează: „*De aceea, tot cel ce aude aceste cuvinte ale Mele și le plinește, se va asemăna bărbatului înțelept, care și-a clădit casa pe stâncă. Și a căzut ploaia și au venit puhoaiele și au suflat vânturile și au izbit în casa aceea, dar ea n-a căzut, fiindcă era întemeiată pe stâncă. Dar, cel ce aude aceste cuvinte ale Mele și nu le plinește, se va asemăna bărbatului nechibzuit, care și-a clădit casa pe nisip. Și a căzut ploaia și au venit puhoaiele și au suflat vânturile și au izbit în casa aceea și ea a căzut. Și mare i-a fost căderea!*" (Mt 7,24–27). „Plinirea" cuvintelor lui Iisus înseamnă traducerea lor în faptă, adică punerea lor în practică.

Ca piatră din capul unghiului, care ține întreg edificiul vieții noastre, Iisus Hristos este prezentat de către Apostolul Pavel într-un mod cu totul aparte în Epistola către Efeseni: „*Zidiți pe temelia apostolilor și a profeților, piatra cea din capul unghiului fiind Însuși Iisus Hristos, întru Care toată zidirea, bine-n-cheiată laolaltă, crește spre a fi locaș sfânt întru Domnul; întru El sunteți și voi zidiți împreună, spre a fi locaș al lui Dumnezeu întru Duhul*" (2,19–22). În viziunea Apostolului, Iisus Hristos nu este doar temelia pe care se clădește viața noastră, ci și puterea care face să crească întreg edificiul ei.

„Sentința" acestei pietre este, de altfel, drastică: „*Cel ce va cădea pe piatra aceasta se va sfărâma, iar pe cel pe care ea va cădea, îl va zdrobi*" (Mt 21,44). Parcă nu o înțelegem. Cum să cădem pe această piatră, când ea nu e piatră? Căderea cuiva însă pe această piatră sau căderea acestei pietre peste cineva trebuie înțeleasă, însă, metaforic, spiritual. Pe de o parte, este vorba despre poticnirea în Iisus, iar urmarea acesteia este zdrobirea spirituală (Is 8,15; 2 Cron 25,12), iar, pe de altă parte, este vorba, de fapt, despre eșecul luptei cu evidența, pe care o numim Dumnezeu. Toți cei ce se luptă cu evidența se aleg cu răni.

În Vechiul Testament, Iacob s-a luptat cu Dumnezeu și s-a ales cu o rană în șold. Nu știm nici de ce s-a luptat și nici cum s-a luptat. Cert este că, la

[152] Cf. Sf. TEOFILACT, *Tâlcuirea Sfintei Evanghelii de la Matei*, 338–339.

urmă, Dumnezeu i s-a descoperit și l-a binecuvântat (Fac 32,24–29). De fapt, Dumnezeu voia să-i transmită prin această părută luptă un mesaj, anume că El e mai tare decât omul, că puterea Lui nu e ca puterea omului și cu El nu te poți lupta. Iacov trebuia să știe din acel moment ce înseamnă puterea lui Dumnezeu și ce înseamnă puterea omului. Iacob trebuia să înțeleagă diferența. Și când a înțeles-o, puterea lui Dumnezeu a devenit pentru el și izvor de binecuvântare.

Saul, viitorul Apostol Pavel, s-a luptat și el cu Dumnezeu, negându-L pe Iisus cel înviat. Și pe drumul Damascului, Iisus îi descoperă indirect înțelesul unei sentințe: „*Saule, Saule, de ce Mă prigonești? Greu îți este să izbești cu piciorul în țepușă!* (FAp 9,5). Domnul Înviat era o evidență. Saul se lupta cu ea. Iar Iisus îl avertizează: Nu poți decât să te rănești, dacă te lupți cu ea, negând-o! Cine ar îndrăzni să lovească cu piciorul gol vârful ascuțit al unei sulițe? Desigur, cel ce s-ar răni și ar suferi ar fi piciorul și nu vârful suliței!

Cine se luptă cu această evidență, se va alege cu răni, care nu numai că vor fi greu de vindecat, ci, în primul rând, va fi greu de purtat povara lor!

Alte teme, din Evanghelie, spre reflecție:

1. *Omul, lucrător în via Domnului.*
2. *Preoții, lucrători în via Domnului.*
3. *Stăpânul viei este preocupat de roade, și le cere.*
4. *Piatra cea din capul unghiului vieții.*

Pilda dublei cruzimi și dilema „hainei de nuntă"

Duminica a 14-a după Rusalii

Mt 22,1–14

„Și răspunzând, Iisus le-a vorbit iarăși în parabole, zicând: 2 „Asemănatu-s-a împărăția cerurilor omului împărat care i-a făcut nuntă fiului său. 3 Și și-a trimis slujitorii să-i cheme la nuntă pe cei poftiți, dar ei n-au vrut să vină. 4 Din nou a trimis alți slujitori, zicând: Spuneți-le celor chemați: Iată, mi-am pregătit ospățul; juncii mei și cele îngrășate s-au înjunghiat și toate sunt gata. Veniți la nuntă! 5 Dar ei, fără să țină seama, s-au dus, unul la țarina sa, altul la neguțătoria lui; 6 iar ceilalți, punând mâna pe slujitorii săi, i-au batjocorit și i-au omorât. 7 Și auzind împăratul acela, s-a mâniat; și trimițându-și oștile, i-au nimicit pe ucigașii aceia, și cetății lor i-au pus foc. 8 Atunci a zis către slujitorii săi: Nunta este gata, dar cei poftiți n-au fost vrednici. 9 Mergeți dar la răspântiile drumurilor și pe câți îi veți găsi, chemați-i la nuntă. 10 Și ieșind slujitorii aceia la răspântii, i-au chemat pe toți câți i-au găsit, și răi, și buni, și s-a umplut casa nunții cu oaspeți. 11 Iar împăratul, intrând să-și vadă oaspeții, a văzut acolo un om care nu era îmbrăcat în haină de nuntă 12 și i-a zis: Prietene, cum de ai intrat aici fără să ai haină de nuntă? El însă a tăcut. 13 Atunci împăratul a zis către slujitori: Legați-l de picioare și de mâini, luați-l de aici și aruncați-l în întunericul cel mai din afară! Acolo va fi plângerea și scrâșnirea dinților. 14 Că mulți sunt chemați, dar puțini aleși".

Titlul pe care i l-am dat acestei pericope evanghelice este următorul: *Pilda dublei cruzimi și dilema „hainei de nuntă"*.

Evanghelia descrie o nuntă pe care un împărat i-o face fiului său. Este, de fapt, o pildă care are ca personaje principale un *împărat* care face nuntă, *invitații* la ospăț care însă refuză chemarea, nesocotind onoarea ce li s-a făcut, *slujitorii* care-și fac datoria, împlinind porunca stăpânului, dar și câteva *personaje secundare*, adică oameni poftiți la nuntă, care nu se așteptau însă, la o asemenea onoare etc.

Evanghelistul Luca consemnează și el o pildă care are în descrierea ei momente și personaje asemănătoare. Este vorba despre „parabola celor chemați la cină" (14,15–24). Desigur, ne întrebăm: *Care e relația dintre cele două istorisiri sau pilde? Este vorba despre una și aceeași pildă, în două variante diferite de relatare, sau despre două pilde total diferite?*

O analiză atentă a celor două parabole (Mt 22,1–14; Lc 14,15–24) conduce la concluzia că este vorba de două pilde diferite, rostite de Iisus în două contexte distincte. Matei încadrează pilda în contextul evenimentelor nu prea îndepărtate de Patima Mântuitorului, pe când Luca o integrează în plină activitate publică a lui Iisus.

Total diferită este și atitudinea celor invitați la nuntă; la Matei, slujitorii trimiși să-i cheme pe cei invitați, sunt batjocoriți, ba chiar omorâți; în timp ce la Luca sunt doar neluați în seamă. Atitudinea stăpânului casei este la fel de diferită; la Matei, există un Stăpân care se răzbună crunt pe cei ce au refuzat invitația, omorându-i, pe când Luca nu amintește nimic, în acest sens. Și înșiruirea diferențelor ar putea continua.[153]

Cel mai mult, însă, cântărește scopul diferit al pildei. În varianta lui Luca se arată clar că în locul mai marilor poporului lui Israel, care au refuzat nunta, cei care vor intra în Împărăția lui Dumnezeu, sunt săracii. La Matei, însă, parabola conține un evident mesaj eshatologic, referitor la Judecata universală: locul celor din Israel care au refuzat invitația la chemarea lui Iahve va fi ocupat de neamuri.

În descrierea acestei pilde, atitudinea personajului principal contrariază. Cel puțin, la o primă lectură, atitudinea împăratului e stranie: îi pedepsește crunt, aparent *justificat*, pe cei ce i-au ucis slujbașii și, la fel de aparent, dar *nejustificat*, pe un biet nuntaș, luat de pe drum, dimpreună cu alții mulți, adunați și ei de pe drumuri și înghesuiți, de-a valma, în încăperea pregătită pentru nuntă. Așadar, istorisirea din pildă poate fi distribuită în două tablouri, fiecare purtând un titlu sugestiv:

1. *O cruzime aparent justificată? Enigma unui răspuns.*
2. *Dilema „hainei de nuntă".*

Și-acum, să le analizăm pe rând:

1. O cruzime aparent justificată? Enigma unui răspuns

Așa cum s-a amintit, un împărat îi face nuntă fiului său. Dar, la ceasul nunții, când totul era gata, cei invitați refuză să participe la ospățul pregătit. Refuzul lor, însă, este caracterizat de două atitudini: *nepăsare* și *cruzime*.

[153] Vezi mai multe amănunte, Gerhard MAIER, *Evanghelia după Matei*, 744–745; Leon MORRIS, *The Gospel According to Matthew*, 546.

O parte dintre cei invitați disprețuiesc total onoarea care li s-a făcut, unul plecând la țarină, altul la neguțătoria sa. Așadar, manifestă nepăsare și dispreț. Atitudinea celor din a doua categorie întrece, însă, orice imaginație. Nu manifestă nici nepăsare, nici dispreț, ci cruzime: pun mâna pe slujitori și pe unii îi batjocoresc, iar pe alții îi omoară. Slujitori nevinovați cad, astfel, victimă unei cruzimi neînțelese.

Auzind acestea, stăpânul se mânie crunt. Este firesc! Astfel că, trimite oștile sale, care-i ucid pe toți cei implicați în batjocorirea slujitorilor, iar cetățile lor îi dau foc. Crudă răzbunare, aparent și nedreaptă! Că s-a răzbunat pe cei ucigași, plătindu-le după fapta lor, în virtutea Legii Talionului, se înțelege. Dar a nimici și cetatea, dându-i foc, este, parcă, prea mult. Ne întrebăm: Vor fi fost vinovați de crima lor, toți locuitorii ei, femei, bătrâni, copii etc.? Cu siguranță, nu!

Și-atunci, cum trebuie să înțelegem atitudinea stăpânului care, într-o interpretare simbolic-spirituală, nu e altul decât Dumnezeu? Probabil că, individual, nu vor fi fost vinovați. Dar, adesea, Dumnezeu pedepsește în mod pedagogic, păcatul și răul săvârșit, nu numai individual, ci și colectiv, tocmai pentru a fi mai bine înțeles de cei prezenți sau de posteritate, faptul că păcatele personale, individuale au și consecințe colective. Doar astfel înțelese, faptele de cruzime, individuale, pot fi corectate de către ceilalți prin a nu fi aprobate sau repetate. Reprobarea și condamnarea lor sunt singurele atitudini permise în astfel de cazuri.

Probabil că locuitorii respectivei cetăți nu vor fi aprobat fapta concetățenilor lor. Dar, prin lipsă de atitudine și prin nepăsare, tacit, vor fi trecut cu vederea, răul comis. Și Dumnezeu, ca un bun, drept, dar, uneori, neînțeles pedagog, le-a vorbit prin pedepsirea lor colectivă și altora, generațiilor care au urmat, despre raportul dintre păcat, responsabilitate și pedeapsă. Și, prin ei, ne vorbește și nouă, celor de azi!

De fapt, refuzul individual al chemării lui Dumnezeu poartă în el și ceva din responsabilitatea colectivă pentru fapta comisă. Simplul fapt de a tăcea, când un rău este comis, înseamnă deja o atitudine față de fapta comisă, și anume, ***aceea de a nu avea niciuna***, sau, în cel mai rău caz, de aprobare a ei. Și-atunci, de aici, decurge responsabilitatea colectivă pentru consecințele faptelor individuale.

Așadar, mesajul răspunsului dur, neînțeles, al Stăpânului din Evanghelie, este unul cât se poate de clar: ***răutățile individuale au și consecințe colective***!

Prin urmare, tâlcuirea pildei este simplă: împăratul care face nunta este Dumnezeu, iar fiul Lui este Mesia. Nunta reprezintă împărăția lui Dumnezeu, iar slujitorii trimiși să-i cheme pe cei invitați, sunt profeții. Cei chemați la nuntă sunt fiii lui Israel, care refuză în masă invitația. Ba, mai mult, îi și ucid

pe profeți, pe slujitorii lui Yahve, trimiși să-i cheme la comuniune cu El. Cei de la răspântiile drumurilor reprezintă neamurile care, după refuzul Iudeilor, au ocupat locul lor.[154]

Mai multe, în acest sens, legat de comentariul textului, am prezentat la tâlcuirea Evanghelia Duminicii a 28-a după Rusalii. De aceea, mă limitez, acum, doar la această simplă interpretare, pentru că aș dori să reflectăm în continuare, la mesajul acestei pilde, dat de înțelesul metaforei *„haina de nuntă"*.

2. Dilema „hainei de nuntă". Mesajul pildei

Analizând mai departe, atitudinea stăpânului casei, cel puțin câteva întrebări se nasc în mintea oricărui cititor sau ascultător al acestei pilde: *Cum să pedepsești cu moartea pe cineva care a refuzat invitația la o nuntă? Cum se face că sadismul împăratului din Evanghelie nu este blamată de nimeni? Dacă tot ai chemat pe cineva de pe stradă, pe nepregătite, ca să ocupe locurile celor ce au refuzat invitația, cum să-l pedepsești pentru că n-are haină de nuntă? Cum să fie îmbrăcat în haină de nuntă, dacă bietul om se afla la „răspântiile drumurilor"?*

Desigur, apare și contra-întrebarea: *De ce, ceilalți, care veneau și ei de pe stradă, purtau totuși o haină, potrivită pentru un astfel de eveniment?* Mai mult, în Evanghelie, nu se amintește nimic de vreo pretenție vestimentară, prestabilită, de către gazda nunții. Așadar, altele trebuie să fi fost motivele reacției sale neînțelese.

Între diferitele încercări de a descifra dilema legată de strania reacție a gazdei din pildă, se înscrie o îndelungată tradiție spirituală care pune accentul pe înțelesul virtuților ca „haină" pe care trebuie să o îmbrace orice creștin, ca semn distinctiv al comuniunii cu Stăpânul ceresc, în împărăția Sa. Astfel, încă Origen, în secolul 3, înțelegea lipsa hainei potrivite pentru nuntă ca fiind lipsa unor virtuți sau fapte precum bunătatea sufletească, curăția sufletului, milostenia etc.[155] Un secol mai târziu, Sf. Ioan Gură de Aur interpreta, la fel, înțelesul „hainei de nuntă" din Evanghelie. Iată ce spunea el: *„Nu avem nevoie de hainele acestea țesute din aur, care ne împodobesc trupul, ci de hainele acelea care ne împodobesc sufletul... Viața și fapta bună sunt haina de nuntă"*.[156]

Sf. Teofilact, întrebându-se: *„Dar, cine este cel care poartă haine întinate?"*, răspunde: *„Cel ce nu s-a îmbrăcat cu milostivirea îndurărilor, cu bunătate, cu iubire de frați"*.[157]

---

[154] Pentru o interpretare spiritual-simbolică a pildei, vezi Sf. TEOFILACT, *Tâlcuirea Sfintei Evanghelii de la Matei*, 341–343.

[155] ORIGEN, „Scrieri alese", Partea a doua: „Exegeze la Noul Testament. Despre Rugăciune", în: *Filocalia* (PSB), 7, București 1982, 17.

[156] Sf. IOAN GURĂ DE AUR, *Omilii la Matei*, 795–796.

[157] Cf. Sf. TEOFILACT, *Tâlcuirea Sfintei Evanghelii de la Matei*, 343.

Spre acest cadru hermeneutic ne conduce și înțelesul termenului grecesc, din original, ἔνδυμα – *endyma* – Mt 22,11), care poate fi tradus nu numai cu „haină", „îmbrăcăminte", ci și cu *„purtare", „atitudine"*.

Dar atitudinea punitivă a gazdei ar putea fi motivată și de o posibilă îndărătnicie, nesupunere sau refuz ostentativ al oaspetelui respectiv, de a se conforma unei tradiții locale, conform căreia, pentru ceremonii cultice, speciale, la intrare, musafirilor care aveau haine nepotrivite li se ofereau haine de „gală".

În cartea a doua a Regilor este relatată, de pildă, jertfa specială pe care Iehu a adus-o lui Baal, idolul căruia regele Ahab i se închina, părăsind închinarea adusă Dumnezeului adevărat. Astfel, Iehu poruncește să fie prezenți la jertfă toți slujitorii și preoții lui Baal. Era un moment special, cultic, la care Iehu a plănuit uciderea tuturor acelor slujitori. Dar, pentru ceremonialul jertfei, Iehu poruncește ca toți acești preoți și slujitori să fie îmbrăcați în haine speciale: *„Și a zis Iehu către veșmântari: „Aduceți câte un veșmânt pentru toți slujitorii lui Baal!" Și le-au adus veșminte"* (cf. 2 Reg 10,22). Urmau, însă, ca ele să fie semnul distinctiv după care trebuiau să fie recunoscuți atunci când pedestrașii lui Iehu urmau să primească porunca potrivit căreia toți urmau să fie trecuți prin ascuțișul sabiei.

Nu știm dacă musafirul din parabolă va fi refuzat să îndeplinească o astfel de cutumă și dacă, în casa stăpânului nunții, se va fi practicat acest obicei. Oricum, pedeapsa lui trebuie transferată în spațiul spiritual de înțelegere al hainei, ca însemnând virtuțile pe care trebuie să le aibă orice om pentru a fi vrednic de banchetul bucuriei veșnice din casa Stăpânului ceresc, Împărăția Sa. Faptul că este luat de pe drum semnifică momentul neașteptat, când schimbi haina pământească cu aceea cerească a sărbătorii veșnice, pentru care trebuie să fii mereu pregătit.

De altfel, metafora „îmbrăcării" cu o altă haină, specifică celuilalt tărâm, este accentuată, în mod expres, și de către Ap. Pavel. Iată ce le spune el, corintenilor: *„... nu dorim să ne scoatem haina, ci pe deasupra să ne îmbrăcăm cu cealaltă, pentru ca ceea ce este muritor să fie înghițit de viață"* (2 Cor 5,4). Același Apostol mai spune că Botezul este îmbrăcare în Hristos: *„Câți în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați și-mbrăcat"* (Gal 3,27); adică, îmbrăcare în moartea și învierea lui Hristos (cf. Rom 6,3 urm.). Cu alte cuvinte, în Botez primim, deodată, haina noii făpturi marcată atât de moartea față de păcat, cât și de învierea, cu Hristos, la o nouă viață.

Așadar, există o haină care odată îmbrăcată te transpune din efemer, în veșnic și din muritor, în nemuritor. Trupul firesc va fi îmbrăcat de Dumnezeu în trup duhovnicesc, iar acesta îl va „absorbi" pe cel dintâi, într-un fulgerător proces de transfigurare. Haina, ca semn distinctiv al acestui proces, se îmbracă încă de aici și, din acest moment, ea nu este alta decât virtutea. Virtutea îl

transformă pe om dintr-unul vechi, într-unul nou; din păcătos, în sfânt; din firesc, în duhovnicesc; din stricăcios, în nestricăcios. La ospățul comuniunii cu Dumnezeu suntem toți chemați, cei ce suntem creștini și deveniți prin Botez, virtuali membri ai casei Sale. Mulți, însă, refuză invitația Lui la comuniune cu El și nesocotesc „haina nunții".

Găsindu-ne fără această haină, Stăpânul ne va repudia. Dar, de fapt, pedeapsa ne-am dat-o noi înșine, când am refuzat să îmbrăcăm „haina nunții", adică a virtuții. În Apocalipsă 19,8 ni se explică în ce constă haina de nuntă: *„inul subțire sunt faptele neprihănite ale Sfinților"*. Potrivit cărții Profetului Isaia, cel care ne oferă haina de nuntă este chiar Dumnezeu: *„El m-a îmbrăcat în hainele mântuirii, m-a acoperit cu mantaua izbăvirii"* (Is 61,10).

Sf. Ioan Gură de Aur întrebându-se: *„Dar pentru ce mai cercetează cu atenție pe cei poftiți la nuntă?"*, răspunde: *„Pentru că chemarea și curățirea sunt un har al lui Dumnezeu; dar a rămâne chemat și curat îmbrăcat atârnă de râvna celor care au fost chemați... Ar trebui, dar, să răsplătim lui Dumnezeu pentru harul ce ni l-a dat și să nu arătăm atâta răutate, după ce ne-a cinstit"*.[158]

Iată, așadar, de unde decurge responsabilitatea pe care o avem înaintea lui Dumnezeu, legată de lipsa hainei de nuntă, adică a virtuții.

Îndemnul la a purta această haină zi de zi, îl găsim clar exprimat și în cartea Eclesiastul, din Vechiul Testament: *„Să fie hainele tale-ntotdeauna albe și undelemn de pe capul tău să nu lipsească"* (9,8).

Așadar, pilda „nunții fiului de împărat" leagă strâns tema *chemării* atotcuprinzătoare a lui Dumnezeu, la comuniune cu El, de cea a *exigenței* ultime, exprimată într-o aspră judecată, în cazul în care ele (chemarea și exigența) nu au fost urmate.

Alte teme spre reflecție, din parabola Evangheliei:

1. *Permanenta pregătire pentru iminența unei chemări de Sus*
2. *Și pedepsele au logica lor!*
3. *Veșmântul cel mai scump – haina virtuții.*
4. *Drumul vieții – o permanentă chemare la comuniunea cu Dumnezeu.*
5. *Ambiguitatea casei de nuntă formată și din buni și din răi. Cine decide cine sunt buni, și cine sunt răi?*

[158] Cf. Sf. IOAN GURĂ DE AUR, *Omilii la Matei*, 795. Un întreg excurs legat de semnificația hainei de nuntă, vezi la același sfânt Părinte și în aceeași lucrare a sa, pp. 797–799.

O întrebare grea! Taina Persoanei lui Iisus

Duminica a 15-a după Rusalii

Mt 22,35–46

„Şi unul din ei, învăţător de lege, L-a întrebat ispitindu-L: 36 „Învăţătorule, care este marea poruncă în lege?" 37 Iar El i-a răspuns: „Să iubeşti pe Domnul Dumnezeul tău din toată inima ta, din tot sufletul tău şi din tot cugetul tău. 38 Aceasta este marea şi întâia poruncă. 39 Iar a doua, asemenea acesteia: Să iubeşti pe aproapele tău ca pe tine însuţi. 40 De aceste două porunci atârnă toată legea şi profeţii". 41 Şi fiind adunaţi fariseii, Iisus i-a întrebat, 42 zicând: „Ce părere aveţi despre Hristos?: al cui fiu este?" Ei I-au zis: „Al lui David". 43 El le-a zis: „Atunci cum se face că David, în Duh, Îl numeşte pe El Domn când spune: 44 Zis-a Domnul către Domnul meu: Şezi de-a dreapta Mea până ce voi pune pe vrăjmaşii Tăi aşternut picioarelor Tale? 45 Aşadar, dacă David Îl numeşte Domn, cum este El fiu al lui?" 46 Şi nimeni nu putea să-I răspundă niciun cuvânt; şi din ziua aceea nici n-a mai îndrăznit cineva să-L mai întrebe".

Evanghelia acestei Duminici relatează două scurte dialoguri pe care Iisus le-a avut, mai întâi cu un învăţător de lege, apoi cu un grup de farisei. Obiectul acestor dialoguri îl formează două scurte întrebări pe două teme diferite. Dar, să vedem, în amănunt, despre ce este vorba.

1. Primul dialog – Marea Poruncă

Primul dialog, care formează şi prima parte a Evangheliei, se poartă între Iisus şi un învăţător de Lege. Acesta îl întreabă pe Iisus: *„Învăţătorule, care este marea poruncă* (ἐντολὴ μεγάλη) *în Lege?"* (Mt 22,36).

Un învăţător al Legii era un rabin eminent, un aşa-zis „teolog" de frunte al iudaismului,[159] respectat în popor şi mai puţin un om al vieţii practice şi

[159] Vezi Gerhard MAIER, *Evanghelia după Matei*, 770.

al politicii religioase. Însă, scopul cu care învăţătorul din Evanghelie vine la Iisus este unul josnic: vine să-l ispitească. Adică, încearcă să găsească în răspunsul lui Iisus vreo învăţătură contrară Legii şi astfel să-L compromită în popor, sau chiar să-L condamne.

Întrebarea legată de cea mai mare poruncă din lege a frământat dintotdeauna iudaismul. Astfel, s-au făcut adesea încercări de ordonare a celor aproape 613 porunci ale Vechiului Testament. Desigur, nu cu scopul de a-i elimina pe cele mai mici, ci pentru a obţine esenţa tuturor.

Iisus însă, nu cade în cursa vicleanului rabin şi îi răspunde simplu: *„Să iubeşti pe Domnul Dumnezeul tău din toată inima ta, din tot sufletul tău şi din tot cugetul tău. Aceasta este marea şi întâia poruncă. Iar a doua, asemenea acesteia: Să iubeşti pe aproapele tău ca pe tine însuţi"* (Mt 22,37–39).

Prima parte a răspunsului viza porunca cea mai strâns legată de mărturisirea de credinţă a lui Israel: *„Să iubeşti pe Domnul Dumnezeul tău din toată inima ta, din tot sufletul tău şi din tot cugetul tău"*. Iisus citează aici, aproape cuvânt cu cuvânt, din Deuteronom 6,5 (vezi şi Deut 11,13–21; Num 15,37–41). Această poruncă era zilnic citită de către preoţi în Templu, iar iudeul simplu o rostea de două ori pe zi.

Când Iisus constată: *„Aceasta este marea şi întâia poruncă"* (Mt 22,38), El împărtăşeşte acelaşi punct de vedere cu fariseii. Într-adevăr, dragostea faţă de Dumnezeu este cea mai mare poruncă din Lege. Din aceasta decurg apoi, toate celelalte porunci.

Ceea ce îl va fi surprins, însă, pe învăţătorul Legii a fost faptul că Iisus a legat de porunca întâi, care îl privea pe Dumnezeu, porunca legată de iubirea aproapelui. Ea este ridicată, astfel, pe aceeaşi treaptă cu prima, în ceea ce înseamnă semnificaţia ei. În acest fel, *Iisus lega în mod unic şi pentru totdeauna, credinţa şi faptele.*

Mai târziu, în Epistola sa, când avea să definească adevărata relaţie dintre credinţă şi fapte, Sf. Iacob interpreta, de fapt, cuvintele lui Iisus în acest mod: *„Ce folos, fraţii mei, dacă cineva zice că are credinţă, dar fapte nu are? Oare poate credinţa să-l mântuiască? Dacă un frate sau o soră sunt goi şi lipsiţi de hrana zilnică şi cineva dintre voi le-ar zice: Mergeţi în pace, încălziţi-vă şi săturaţi-vă!, dar fără să le dea cele trebuincioase trupului, care-ar fi folosul? Aşa şi credinţa: dacă nu are fapte, este moartă în ea însăşi"* (Iac 2,14–17). Aşadar, credinţa nu poate fi recunoscută decât în fapte!

Cât priveşte concluzia Mântuitorului: *„De aceste două porunci atârnă* (κρέμανται) *toată legea şi profeţii"* (Mt 22,40), întreg sensul ei se găseşte în semnificaţia verbului „a atârna". Verbul din textul original grec „κρέμανται", care se traduce prin „a atârna", este folosit şi pentru „atârnarea" pe cruce,

adică în redarea imaginii lui Iisus răstignit: „*Dumnezeul părinților noștri L-a înviat pe Iisus, pe Care voi L-ați omorât, spânzurându-L* (κρεμάσαντες) *pe lemn*“ (FAp 5,30; vezi și Gal 3,13).[160] Așadar, prin verbul „a atârna“ (în alte traduceri avem „se cuprinde“) se exprimă ideea că de aceste două porunci se leagă tot ceea ce oferă Legea și Proorocii, adică „atârnă“ întreg Vechiul Testament (cf. Mt 7,12; Rom 13,9 urm.). Tot așa, de Iisus Cel răstignit „atârnă“ toată mântuirea lumii și reîmpăcarea ei cu Dumnezeu, prezise odinioară în întreg Vechiul Testament. Așadar, porunca dragostei nu înlocuiește celelalte porunci, ci le sumarizează, adică le exprimă esența.

În continuare, Evanghelistul Matei nu consemnează nimic despre vreo reacție a învățătorului Legii sau a fariseilor. Marcu, însă, ne spune că interlocutorul lui Iisus a reacționat extrem de pozitiv, aprobându-L: „*Și I-a zis cărturarul: „Bine, Învățătorule; adevărat ai spus că unul este Dumnezeu și nu este altul în afară de El. Și să-L iubești pe El din toată inima, din tot sufletul, din tot cugetul și din toată puterea și să-l iubești pe aproapele tău ca pe tine însuți este mai mult decât toate arderile-de-tot și decât toate jertfele*“ (Mc 12,32–33).[161]

Iisus este impresionat de răspuns și de felul în care rabinul a pătruns esența cuvântului Său. Sf. Marcu exprimă reacția lui Iisus: „*Iar Iisus, văzând că a răspuns cu înțelepciune, i-a zis: „Nu ești departe de împărăția lui Dumnezeu!*“ (Mc 12,34). Interpretând cuvintele lui Iisus, Sf. Ioan Gură de Aur zice: „*Nu ești departe*, i-a arătat că e încă departe, ca să-l facă să caute ce-i mai lipsea“.[162]

2. Al doilea dialog – taina identității lui Iisus. Mesajul Evangheliei

Potrivit Evanghelistului Matei, al doilea dialog, Iisus îl poartă cu fariseii. Adunați fiind la un loc, Iisus i-a întrebat: „*Ce părere aveți despre Hristos? Al cui fiu este?*“ (Mt 22,42). Trebuie să precizăm faptul că acest al doilea dialog este puțin probabil să se fi desfășurat în continuarea celui dintâi.

Referindu-se la întrebarea de mai sus, Evanghelistul Marcu lasă să se înțeleagă faptul că altul ar fi contextul în care Iisus a pus respectiva întrebare. Și anume, aflându-se în Templu, unde învăța și răspundea la întrebări venite din popor, Iisus a zis, la un moment dat: „*Cum de spun cărturarii că Hristos*

[160] A spânzura pe lemn = a răstigni. Expresia este luată din Deut 21,23 și este citată de Apostolul Pavel în Gal 3,13 și repetată, cu același înțeles, în FAp 10,39; expresia este folosită folosită și în imnografia răsăriteană.

[161] Vezi un comentariu la aceste cuvinte, William L. LANE, *The Gospel according to Mark*, Eerdmans, Grand Rapids, Michigan 1974, 433; Gerhard MAIER, *Evanghelia după Marcu*, Ed. „Lumina lumii“, Oradea 2013, 458.

[162] Cf. Sf. IOAN GURĂ DE AUR, *Omilii la Matei*, 812.

este fiul lui David?“ (Mc 12,35). S-ar părea că Iisus face referire aici la ceea ce spuneau fariseii și nu la vreo discuție pe care să o fi avut cu aceștia, pe acest subiect. Totuși, Evangheliștii nu se contrazic. Marcu poate foarte bine să facă referire la o discuție anterioară a lui Iisus cu fariseii, pe tema identității Sale, iar acum, în Templu, Iisus să reia în discuție permanenta frământare a fariseilor legată de originea lui Iisus.

Dar, ceea ce surprinde este întrebarea lui Iisus: *Al cui Fiu este El?* Se pare că Iisus nu era mulțumit de ceea ce fariseii spuneau cu privire la identitatea Sa: *Este fiul lui David!* Dacă răspunsul „*al lui David*“ nu este corect, atunci Hristos nu putea fi decât Fiul lui Dumnezeu. Răspunsul Lui clarifică logic acest lucru: „*El le-a zis: 'Atunci cum se face că David, în Duh, Îl numește pe El Domn când spune: Zis-a Domnul către Domnul meu: Șezi de-a dreapta Mea până ce voi pune pe vrăjmașii Tăi așternut picioarelor Tale? Așadar, dacă David Îl numește Domn, cum este El fiu al lui?'*“ (Mt 22,43–45).

În argumentarea Sa, Iisus folosește Psalmul 110, conștient fiind de faptul că David a vorbit insuflat de Duhul. David îl putea numi Domn numai pe Acela care era mai mare decât el, iar Acela nu putea fi decât Dumnezeu. Titlul de „Domn“ era aplicat numai lui Dumnezeu. Fariseii n-au înțeles controversa și nici nu puteau. Mesia era, într-adevăr, din „sămânța lui David“, în ceea ce privește originea pământească (Rom 1,3), adică fiul lui David prin descendență regească, omenească (2 Sam 7,12; Is 9,6, Ier 23,5 etc.), dar, ca Dumnezeu, n-avea nicio legătură cu familia davidică.[163]

Și discuțiile se opresc aici. Iisus nu primește niciun răspuns. Era greu de dat. Nu e ușor să pătrunzi în taina Persoanei lui Iisus! Identitatea lui divino-umană este un mister. Probabil că interlocutorii Lui au înțeles acest lucru, așa încât nimeni n-a mai îndrăznit să-L mai întrebe ceva. Evanghelistul Matei este explicit în acest sens: „*Și nimeni nu putea să-I răspundă niciun cuvânt; și din ziua aceea nici n-a mai îndrăznit cineva să-L mai întrebe*“ (Mt 22,46). Așadar, aici s-a încheiat, probabil, dialogul lui Iisus cu adversarii Săi pe tema identității Sale.

Ca **mesaj** al Evangheliei, aș dori să reflectăm puțin, nu la întrebarea: *Cine este El?*, ci *Cum putem să înțelegem cine este El?* Răspunsul îl avem în ceea ce Mântuitorul a definit a fi marea poruncă din Lege: „*Să iubești pe Domnul Dumnezeul tău din toată inima ta, din tot sufletul tău și din tot cugetul tău. Aceasta este marea și întâia poruncă. Iar a doua, asemenea acesteia: Să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuți*“ (Mt 22,37–39).

Sf. Ioan Evanghelistul ne spune că iubirea lui Dumnezeu înseamnă rămânerea în El și invers: „*Dumnezeu este iubire, și cel ce rămâne în iubire rămâne*

[163] Vezi Sf. TEOFILACT, *Tâlcuirea Sfintei Evanghelii de la Matei*, 349–350.

în Dumnezeu și Dumnezeu rămâne în el" (1 In 4,16b). Potrivit marii Porunci (Mt 22,38), rămânerea în Dumnezeu se petrece la nivel mental, rațional (iubirea cu cugetul) și emoțional (iubirea cu inima, cu sufletul). Desigur, e foarte greu să înțelegem ce înseamnă iubirea cu mintea, cu rațiunea, sau cu sufletul. Iubirea cu rațiunea nu înseamnă nimic altceva, decât să înțelegi și să accepți și ceea ce nu poți înțelege și explica din Dumnezeu, adică din prezența Lui în acest Univers. Apostolul Pavel spune: „*Încă de la facerea lumii, cele nevăzute ale Lui – adică veșnica Sa putere și dumnezeirea – prin cugetare se văd din fapturi...*" (Rom 1,20).

Când pe cele nevăzute ale Lui le-ai văzut în armonia legilor după care funcționează acest Univers, din clipa aceea încep căutarea și înțelegerea Lui. Trecând din admirație în admirație, în cele din urmă, căutarea sfârșește în iubire. Începi să iubești ceea ce nu înțelegi. Aceasta e iubirea cu mintea, cu cugetul, cu rațiunea. De aici, până la iubirea cu inima, cu sufletul, nu e decât un pas. Din minte în inimă se trece mai ușor, decât din inimă în cuget, în rațiune, în logică. Când ai început să admiri cu rațiunea, începi să iubești și cu inima.

Dar, știm noi, oare, ce înseamnă să iubești cu inima? Să aibă inima și alte funcțiuni decât cele biologice? De ce spunem, adesea, despre cineva, care a făcut o faptă bună, că e un „om bun la inimă"? De ce nu spunem că e un om bun la minte, la rațiune? Ce înseamnă să iubești *cu* sau *din* „tot sufletul"?

Știm că cele trei facultăți ale sufletului sunt: rațiune, sentiment, voință. Este foarte greu să le armonizezi pe toate acestea trei în iubire, ca să poți să spui că iubești cu sufletul. Și aceasta pentru că, adesea, se întâmplă ca realitățile logice și raționale să nu se transforme în sentiment, iar ceea ce sentimentul a primit să fie și rațional. Adesea, contradicțiile dintre cele trei facultăți ale sufletului sunt atât de evidente, încât greu mai poți afla armonie în el.

Când toate acestea trei se găsesc în armonie în ceea ce înseamnă raportarea la Ființa supremă, se poate spune că sufletul îl iubește pe Dumnezeu. Adică, rațiunea îl găsește logic în tot ceea ce El face, sentimentul îl imploră, iar voința determină pașii spre El. Aceasta înseamnă să-l iubești pe Dumnezeu din tot cugetul, din tot sufletul, din toată inima, adică din toată ființa ta. Acționarea acestor trei componente ale sufletului, pentru a-l iubi pe Dumnezeu, se întrupează, astfel, în Marea Poruncă.

Dacă Iisus spune că a doua poruncă, referitoare la iubirea aproapelui, este egală cu prima, referitoare la Dumnezeu, înseamnă că și spre el, spre aproapele, trebuie îndreptat întreg sufletul, pentru a-l aduce în câmpul de referință al poruncii.

De ce este omul atât de important pentru cel de lângă el, încât să fie adus în exercitarea iubirii față de el, pe același plan cu Dumnezeu? Cât este de logic silogismul lui Iisus? Cât de ușor este de înțeles și de împlinit?

Dezlegarea întregii enigme stă în statutul omului: orice om e un copil al lui Dumnezeu și, în consecință, logic, frate cu tine și cu mine. De aici iubirea datorată aproapelui este egală cu iubirea propriei tale persoane.

Cât este de dificil de înțeles și de aplicat, în fapte, marea poruncă!? Afirmația aceasta este în același timp, pentru noi toți, și imperativ și întrebare. Și ambele, la un loc, subiect de reflecție și de acțiune.

Alte teme spre reflecție, din cuprinsul Evangheliei:

1. *„Dubla dragoste" în porunca lui Iisus.*
2. *Cine este Iisus? Identitatea dintre Iisus istoric și Iisus al credinței.*
3. „...Și din ziua aceea nici n-a mai îndrăznit cineva să-L mai întrebe ceva" (Mt 22,46). *Când nu-L mai poți întreba nimic pe Dumnezeu?*
4. *În dialog cu Iisus, trebuie să ai sinceritatea întrebării!*
5. *Despre reaua folosire a inteligenței. Învățătorul de Lege își folosește inteligența în scop neziditor, compromițător.*

Parabola „păstrătorului" leneș și a „risipitorului" curaj

Duminica a 16-a după Rusalii

Mt 25,14–30

„Aceasta este asemenea unui om care, plecând departe, și-a chemat slugile și le-a încredințat avuția sa: 15 unuia i-a dat cinci talanți, altuia doi, altuia unul, fiecăruia după puterea lui, și a plecat. 16 Îndată plecând cel ce primise cinci talanți, a lucrat cu ei și a câștigat alți cinci talanți. 17 De asemenea, și cel cu doi a câștigat încă doi. 18 Iar cel care primise un talant s-a dus, a săpat în pământ și a ascuns argintul stăpânului său. 19 Și după multă vreme a venit și stăpânul acelor slugi și s-a socotit cu ele. 20 Și apropiindu-se cel care primise cinci talanți, a adus alți cinci talanți, zicând: Doamne, cinci talanți mi-ai dat; iată alți cinci talanți am câștigat cu ei. 21 Zisu-i-a stăpânul: Bine, slugă bună și credincioasă, peste puține ai fost credincioasă, peste multe te voi pune; intră întru bucuria domnului tău. 22 Apropiindu-se și cel care primise doi talanți, a zis: Doamne, doi talanți mi-ai dat; iată alți doi talanți am câștigat cu ei. 23 Zisu-i-a stăpânul: Bine, slugă bună și credincioasă, peste puține ai fost credincioasă, peste multe te voi pune; intră întru bucuria domnului tău. 24 Apropiindu-se apoi și cel care primise un talant, a zis: Doamne, te-am știut că ești om aspru, care seceri unde n-ai semănat și aduni de unde n-ai răspândit 25 și, temându-mă, m-am dus de am ascuns talantul tău în pământ; iată, ai ce este al tău. 26 Și răspunzând stăpânul său, i-a zis: Slugă vicleană și leneșă, știai că secer unde n-am semănat și adun de unde n-am răspândit? 27 Se cuvenea deci să dai argintul meu la zarafi și eu, venind, aș fi luat ceea ce este al meu cu dobândă. 28 Așadar, luați de la el talantul și dați-l celui care are zece talanți. 29 Că tot celui ce are i se va da și-i va prisosi, iar de la cel ce nu are se va lua și ceea ce i se pare că are. 30 Iar pe sluga cea netrebnică aruncați-o întru întunericul cel mai din afară. Acolo va fi plângerea și scrâșnirea dinților".

Titlul pe care l-am dat Evangheliei acestei Duminici este următorul: ***Parabola „păstrătorului" leneș și a „risipitorului" curaj***, adică a efortului paradoxal de *a păstra, multiplicând și a iluziei de a pierde, păstrând*. Și acum, să vedem despre ce este vorba:

1. Istorisirea parabolei

Un stăpân oarecare, destul de bogat, nu i se dă numele, a plecat într-o altă țară. Înainte de plecare, omul a chemat pe administratorii săi[164] și le-a încredințat avuția sa. Evanghelia ne spune că unuia i-a încredințat cinci talanți, altuia doi și altuia unul. Suma încredințată nu e deloc neglijabilă. Un talant conținea o cantitate considerabilă de metal prețios (aur sau argint).

Ceea ce iese în evidență, din textul parabolei, este faptul că stăpânul nu-și împarte avuția spre administrare, după principiul egalității, ci după capacitatea de folosire a ei de către cei cărora li s-a încredințat: *„fiecăruia după puterea lui"* (Mt 25,15 b). Observăm, astfel, că primul slujitor primește de cinci ori mai mult decât primul și de trei ori decât al doilea. Așadar, nimănui mai mult decât poate! Nici încercările vieții nu sunt îngăduite de către Dumnezeu peste puterile omului de a le depăși. Sf. Pavel este explicit în acest sens: *„Dar credincios este Dumnezeu, Care nu va îngădui să fiți ispitiți mai mult decât vă stă-n putere, ci odată cu ispita vă va aduce și calea de a ieși din ea, ca s-o puteți răbda"* (cf. 1 Cor 10,13; vezi și Rom 12,3).

Textul Evangheliei ne spune, în continuare, că, imediat, doi dintre ei au început să lucreze cu talanții primiți. Fiecare a pus în negoț talanții încredințați, dublându-și suma. Nu la fel a procedat cel de-al treilea. Acesta *„s-a dus* (ἀπελθὼν), *a săpat în pământ și a ascuns argintul stăpânului său"* (Mt 25,18). Potrivit Talmudului, el a procedat corect. „Îngroparea" era cea mai sigură protecție (cf. Mt 6,19; 24,43)[165]. Sf. Teofilact, interpretând atitudinea celei de-a treia slugi, transferă greșeala ei în spațiul social, inactivitatea ei transformându-se în egoism. Iată ce spune el: „Iar cel care a îngropat talantul este cel care se îngrijește numai de folosul său, iar nu și de al altora; deci, fiind el trândav, se și osândește."[166]

Pilda se încheie cu răsplătirea și pedepsirea slugilor, de către stăpânul lor, la întoarcerea lui. Primii doi sunt lăudați de către stăpân, pentru că au lucrat „înțelepțește", câștigând dublu cu talanții încredințați. Sluga a treia

---

[164] Cuvântul „rob" (δοῦλος) din text, așa cum se va vedea din cele istorisite, nu înseamnă „sclav", ci *împuternicit, administrator, om din personalul casei* (Cf. Gerhard MAIER, *Evanghelia după Matei*, 858).

[165] G. MAIER, *Evanghelia după Matei*, 859–860.

[166] Cf. Sf. TEOFILACT, *Tâlcuirea Sfintei Evanghelii de la Matei*, 377.

este, însă, mustrată și pedepsită dur, mai aspru decât ne-am aștepta: „*...luați de la el talantul și dați-l celui care are zece talanți... Iar pe sluga cea netrebnică aruncați-o întru întunericul cel mai dinafară. Acolo va fi plângerea și scrâșnirea dinților*“ (Mt 25,28.30).

Așadar, trei slujitori și două comportamente!

2. Interpretarea și mesajul Parabolei

Privită mai îndeaproape și încercând să-i descifrăm mesajul, putem spune că avem în față o pildă cu tot felul de inadvertențe în comportamentul și în atitudinea tuturor personajelor ei:

– stăpânul răsplătește, dar mai ales, pedepsește, fără ca răsplata sau pedeapsa să fie argumentate de vreo poruncă sau de vreun sfat prealabil al său, potrivit căruia slujitorii să fi știut cum să procedeze cu talanții încredințați. În consecință, slujitorii acționează potrivit modului personal de a înțelege ceea ce li s-a încredințat;

– care e rațiunea unei pedepse atât de aspră, dată slujitorului inactiv, devreme ce el nu și-a păgubit cu nimic stăpânul? I-a dat înapoi ceea ce a primit. Ce anume să adune stăpânul de unde n-a semănat?

– a procedat corect stăpânul luând talantul slugii nelucrătoare și dându-l celei ce avea cel mai mult, adică zece talanți? De ce nu i l-a dat celui ce avea mai puțin?

La toate aceste întrebări găsim un răspuns numai dacă trecem interpretarea pildei în plan simbolic hristologic-spiritual.

Astfel, Stăpânul din parabolă este Iisus Hristos, iar „plecarea“ simbolizează Înălțarea Sa la cer. Talanții sunt darurile cu care am fost fiecare înzestrați: inteligență, frumusețe, sănătate, familie, putere de muncă, copii etc. „Întoarcerea“ reprezintă a doua Sa venire, iar „socoteala“ înseamnă Judecata universală.

Ceea ce ne reține atenția, într-un mod mai aparte, din toată această istorisire, este cel de-**al treilea slujitor**. Fapt important, în toată această pildă, este prezența lui, care ocupă un spațiu mult mai larg în prezentare, decât a celorlalți doi. Desigur, prima întrebare pe care ne-o punem, legat de acest personaj, este următoarea: *Unde a greșit el de a primit o astfel de pedeapsă?* Despre el ni se spune că „s-a dus“, a săpat o groapă, și a ascuns talantul stăpânului său. Să fie doar aceasta vina? Verbul „s-a dus“ (ἀπελθὼν – ἀπέρχομαι) poate fi tradus și cu „s-a distanțat“, în sensul că nu s-a depărtat doar spațial de stăpânul său, ci și spiritual, nefăcându-i voia. De aici și sentința de condamnare, la întoarcerea stăpânului.

Mai departe, caracterizarea sa de „slugă vicleană“ iese și ea în evidență și cu semne de întrebare lângă ea: *Cum se va fi făcut ea „vicleană“, în raport cu stăpânul, atâta timp cât n-a făcut nimic nesincer față de el?* „Viclenia“ se referă aici la lipsa de activitate prin care a crezut că poate dobândi mai departe binefacerile stăpânului și în stare de pasivitate. Cu alte cuvinte, a încercat să fie egal cu cei ce au lucrat, cu cei activi, cu aceia ce s-au ostenit, într-un anume fel, cu ceea ce li s-a încredințat. Aceasta e rațiunea pentru care la apelativul „viclean“ e adăugat și cel de „leneș“.

Ceea ce este interesant, aici, e modul în care acest slujitor își argumentează atitudinea sa pasivă față de ceea ce i s-a încredințat: „*Doamne, te-am știut că ești om aspru* (σκληρὸς)*, care seceri unde n-ai semănat și aduni de unde n-ai răspândit și, temându-mă, m-am dus de am ascuns talantul tău în pământ; iată, ai ce este al tău. Și răspunzând stăpânul său, i-a zis: Slugă vicleană și leneșă, știai că secer unde n-am semănat și adun de unde n-am răspândit? Se cuvenea, deci, să dai argintul meu la zarafi și eu, venind, aș fi luat ceea ce este al meu cu dobândă*“ (Mt 25, 24–27). Așadar, în loc de scuze pentru lipsa de activitate, slujitorul îl acuză pe stăpânul său.

Stăpânul îl aprobă în caracterizarea pe care i-o face, dar elimină din ea cuvântul „aspru“. Cuvântul grecesc σκληρὸς înseamnă mai degrabă „dur“, „neplăcut“, decât „aspru“.[167] Stăpânul este aspru, adică exigent cu ceea ce a așteptat de la slujitorii săi, dar nu este „dur“, „respingător“, lipsit de raționalitate în exigența lui. De aceea, el respinge acest cuvânt din caracterizarea pe care sluga i-o face.

Expresia „secer unde n-am semănat și adun de unde n-am răspândit“ pare interesantă în text, dar ea nu se referă la vreo însușire negativă a stăpânului, ci la faptul că, odată împărțite darurile, ele trebuie înmulțite peste tot și că, posesorul darurilor trebuie să intuiască sfera lor de acțiune. În aceasta constă „con-lucrarea“ cu ele. Noi semănăm, mai departe, sămânța cuvântului și a darurilor primite, dar cel ce adună roadele, potrivit cărora vom fi răsplătiți sau judecați, este Stăpânul ceresc. El nu seamănă peste tot. El a semănat o dată pentru totdeauna. Noi suntem cei care ne îngrijim, mai departe, de sămânță, de locul în care o semănăm și devenim responsabili de roadele ei! Aceasta e rațiunea pentru care Stăpânul ceresc pretinde roade din locurile unde ar fi trebuit să fie semănată sămânța darurilor Sale. Acesta este și sensul expresiei: „*Se cuvenea deci să dai argintul meu la zarafi și eu, venind, aș fi luat ceea ce este al meu cu dobândă*“. Sf. Ioan Gură de Aur, interpretând aceste cuvinte, spune: „*Trebuia să dai argintul meu la zarafi și să-Mi lași Mie grija de a-l cere, și Eu l-aș fi cerut cu dobândă. Domnul numește „dobândă“ săvârșirea faptelor bune. Tu, spune Domnul, trebuie să faci ce-i mai ușor și să-Mi lași Mie ce-i mai greu.*“[168]

---

[167] Vezi Ulrich LUZ, *Matthew 21–28. A Commentary on Matthew 21–28* (Hermeneia), Fortress Press, Minneapolis 2005, 252; Leon MORRIS, *The Gospel according to Matthew*, 630.

[168] Sf. IOAN GURĂ DE AUR, *Omilii la Matei*, 891.

Cât privește atitudinea stăpânului de a recompensa pe cel ce are mult, cu și mai mult și nu pe cel ce are mai puțin: *„luați de la el talantul și dați-l celui care are zece talanți. Că tot celui ce are i se va da și-i va prisosi, iar de la cel ce nu are se va lua și ceea ce i se pare că are"* (Mt 25,28–29), se înscrie perfect în mesajul eshatologic al parabolei: la Judecata Universală, cel care a fost credincios, adică activ în înmulțirea darului lui Dumnezeu, va primi mai mare răsplată, pe când cel inactiv, necolaborator cu Dumnezeu la valorificarea darurilor Lui, va fi pedepsit prin a nu avea parte de ceea ce i s-a încredințat. *„Luați-i, dar, talantul!"*, este o poruncă dată celor care-L însoțesc pe Domnul la judecată, probabil îngerii Săi (cf. Mt 13,41 urm.; 25,31). Și astfel, slujitorul nu poate da înapoi talantul, ca rod, ci îi este luat, ca pedeapsă.

Versetul 27: *„Se cuvenea deci să dai argintul meu la zarafi și eu, venind, aș fi luat ceea ce este al meu cu dobândă"*, ridică o problemă de interpretare și de înțelegere.[169] Dacă interpretăm în sens misionar semnificația talanților, în înțelesul de daruri cu care Dumnezeu îl înzestrează pe om, pentru a-L vesti și a „câștiga" noi adepți pentru împărăția Sa, atunci „zarafii" sunt misionarii cuvântului, puși în anumite slujbe de propovăduire, de diaconie, precum sunt misionarii sau lucrătorii în diaconia omului, profeții, preoții etc. În acest caz, sensul ar fi: dacă cel de-al treilea slujitor, nevoind să fie el însuși un martor public al lui Iisus, ar fi susținut lucrarea și slujirea celor ce fac această misiune, atunci și el ar fi fost răsplătit de către Iisus pentru minimul său efort și pentru puțina sa lucrare. Totuși, interpretarea acestui verset rămâne, încă, o problemă deschisă exegezei.

Cât privește ***mesajul*** acestei pilde, putem spune că fiecare om primește de la Dumnezeu numai atât cât el poate înțelege și cât poate lucra cu darul respectiv. Nu e respectat principiul egalității, ci al puterii omului de a conlucra cu harul lui Dumnezeu, altfel spus, al perceperii apelului lui Dumnezeu făcut fiecărui om prin darul pe care i l-a încredințat. Întrebarea care se pune este: *Ce-am făcut cu darurile lui Dumnezeu? Spre ce direcție le-am canalizat? Am zidit lumea sau am dărâmat-o prin ele? Am transformat „achiziția" în „câștig uman", sau am irosit-o prin ne-lucrare?*

În altă ordine de idei, „parabola talanților" arată că nu este recomandabil și nici suficient să te transpui doar într-un „depozitar cuminte" al cuvântului lui Dumnezeu. O îngânare doar mecanică, singulară și solitară a cuvântului sfânt, o „tezaurizare pioasă"[170] a lui, fără participare și dezbatere, fără opinie persoanlă sau colectivă și fără replică constructivă nu înseamnă nimic mai mult decât o anonimă personificare; o slugă sterilă, dar cu față de

[169] Vezi amănunte, William HENDRIKSEN, *The Gospel According to Matthew* (NTC), 882.

[170] Cf. Andrei PLEȘU, *Parabolele lui Iisus*, 178.

pios slujitor! Supunerea fără atitudine e condamnabilă! E lașă! Și, de astfel de „supuși slujitori" nu duce lipsă societatea de azi! Îi vedem la tot pasul! Ei le plac stăpânilor lumești, dar nu și cerescului „Stăpân al stăpânilor"!

Referindu-se la „supușenia" celui de-al treilea slujitor al pildei, Andrei Pleșu spune corect: „supunerea inertă, conformitatea nereflectată, apatia, lentoarea existențială sunt tot atâtea maladii ale receptivității!"[171] Eu le-aș numi, chiar dacă în mod pleonastic, ale slugărniciei.

Evident, „a lucra" îndrăzneț și curajos cu talantul pe care l-ai primit poate fi deranjant pentru cei din jur. Și este! Poți ușor deveni incomod, în special, pentru cei care n-au opinii și pentru care „supușenia inertă" înseamnă virtute. Parabola, însă, ne îndeamnă la atitudine, la asumarea riscului de-a pierde în fața oamenilor, dar de-a câștiga în fața lui Dumnezeu.

În final, „păstrătorul" leneș este azvârlit în „întunericul cel mai dinafară", iar „risipitorul" (multiplicatorul, lucrătorul) curajos e invitat *din afară, înăuntru*, în spațiul sărbătoresc al răsplătirii și al aprecierii. Și astfel, „parabola talanților" devine, pe de o parte, parabola celor care *păstrează multiplicând*,[172] iar, pe de altă parte, a celor care *risipesc prin păstrare*.

Alte teme spre reflecție:

1. *Despre responsabilitatea față de darurile primite de la Dumnezeu.*
2. *Domnul ne cheamă la ucenicie. El ne predă avuția Sa, dar numai pe măsura puterilor noastre. Și judecata va fi după același criteriu. De aceea, unora li se cere mai mult, iar altora mai puțin.*
3. *Despre cel de-al treilea slujitor din pildă. Nu cumva sunt eu?*
4. *Cel cu un talant „s-a supus", dar n-a lucrat. Supunerea nu înseamnă că și acționezi pozitiv. Supunerea inertă poate fi și condamnabilă! Ascultarea nu trebuie să însemne „supușenie", și nici „supușenia" să fie înțeleasă „ascultare"!*

[171] Cf. Andrei PLEȘU, *Parabolele lui Iisus*, 178–179.

[172] Cf. Andrei PLEȘU, *Parabolele lui Iisus*, 183.

Ne place acest Iisus?

Duminica a 17-a după Rusalii

Mt 15,21–28

„21 Şi ieşind de acolo, Iisus a plecat în părţile Tirului şi ale Sidonului. 22 Şi iată, ieşind o femeie canaaneeancă din hotarele acelea, striga, zicând: „Miluieşte-mă, Doamne, Fiul lui David!, fiica mea este rău chinuită de demon". 23 El însă nu i-a răspuns nici un cuvânt. Şi apropiindu-se ucenicii Săi, Îl rugau, zicând: „Elibereaz-o, că strigă în urma noastră". 24 Iar El, răspunzând, a zis: „Nu sunt trimis decât la oile cele pierdute ale casei lui Israel". 25 Iar ea, venind, I se închina, zicând: „Doamne, ajută-mă!" 26 El însă, răspunzând, i-a zis: „Nu este bine să iei pâinea copiilor şi s'o arunci câinilor". 27 Iar ea a zis: „Da, Doamne, dar şi câinii mănâncă din fărâmiturile ce cad de la masa stăpânilor lor". 28 Atunci răspunzând Iisus, i-a zis: „O, femeie, mare este credinţa ta; fie ţie precum voieşti!" Şi s-a tămăduit fiica ei din ceasul acela".

Titlul pe care l-am dat pericopei Evangheliei Duminicii Cananeencei este următorul: *Ne place acest Iisus?* Răspunsul ar putea fi unul simplu: NU, la început, dar DA, la sfârşit. Însă atâta timp cât poate exista un NU cu privire la Dumnezeu, în raportul lui cu omul, trebuie să analizăm în ce constă acest NU. Este adevărat că multora dintre noi, în funcţie de felul în care Dumnezeu răspunde intereselor noastre, ne place de El sau nu ne place.

Evanghelia acestei Duminici ne poartă, ce-i drept, între *Nu* şi *Da*, însă oscilaţia e dată numai de faptul că nu putem pătrunde în taina pedagogiei lui Dumnezeu faţă de om.

Pentru a avea un răspuns la întrebarea de la început, să analizăm textul Evangheliei ca, apoi, în final, să descifrăm mesajul lui, pentru noi, cei de azi.

Cuprinsul Evangheliei l-am putea împărţi în patru tablouri, în fiecare dintre ele Iisus având o atitudine mai mult decât provocatoare. Corespunzător acesteia, fiecărui tablou i-am dat şi un titlu sugestiv.

1. Primul tablou – *Iisus insensibil?*

Într-una din zilele activităţii Sale publice, Mântuitorul Hristos ajunge în părţile Tirului şi ale Sidonului, dintr-o ţară numită Fenicia care pe vremea aceea făcea parte din provincia romană a Siriei. Aşadar, Iisus ajunge într-un ţinut păgân. Evanghelistul Marcu, istorisind acelaşi episod, numeşte locul, Fenicia Siriei (Mc 7,26). Ceilalţi doi Evanghelişti, Luca şi Ioan nu relatează episodul. O primă întrebare care se pune este: *S-a dus Iisus în ţinuturile acelea întâmplător?* Răspunsul este: Desigur, nu! Dar *pentru cine* şi *de ce* s-a dus în acel ţinut vom vedea în cele ce urmează.

Atenţia Evanghelistului Matei este reţinută de o mamă îndurerată, care îl întâmpină pe Iisus, *pe cale*. Era păgână, închinătoare la idoli, dispreţuită, aşadar, de evrei. Conform Evanghelistului Marcu (7,24), ea l-a întâlnit pe Iisus *într-o casă* unde El se găsea, şi nu pe cale. Dar, Evangheliştii nu se contrazic. Probabil, în prima fază, ea îl întâlneşte pe Iisus într-o casă, amănunt pe care îl reţine Marcu, urmând ca următoarele scene, descrise de Matei, să se fi petrecut pe drum, după ce Mântuitorul părăsise casa respectivă. În felul acesta, cei doi Evanghelişti se completează reciproc.

Dar, vestea despre faptele minunate săvârşite de către Învăţătorul Galileean ajunsese, se pare, la cunoştinţa ei. Când a auzit că Profetul acela vindecă orice fel de boală în popor, o rază de speranţă s-a aprins în sufletul ei. Avea acasă o fiică bolnavă, chinuită de un diavol. Nu ştim dacă mai avea copii sau nu. Evangheliştii nu ne spun. Dar, durerea unei mame pentru copilul ei este aceeaşi, indiferent dacă e împărţită pentru unul sau pentru mai mulţi.

Copleşită, aşadar, de durere, aleargă la Iisus şi-i strigă: *„Ai milă de mine, Doamne, Fiul lui David!, fiica mea este rău chinuită de un demon"* (Mt 15,22). Modul de adresare este interesant. De unde ştia ea, oare, de titlul *Fiul lui David*? Potrivit informaţiei oferită de către Evanghelistul Marcu, la Iisus au venit, cândva şi iudei din ţinutul Tirului şi al Sidonului. Iată ce spune el: *„Iar Iisus a plecat înspre mare împreună cu ucenicii Săi şi L-a urmat mulţime multă din Galileea şi din Iudeea şi din Ierusalim şi din Idumeea şi de dincolo de Iordan şi* ***împrejurul Tirului şi al Sidonului****; mulţime multă care, auzind câte făcea, a venit la El"* (Mc 3,7–8). Aşadar, este foarte posibil ca femeia să fi auzit de la ei acest titlu mesianic.

Iisus, însă, o ignoră. Se face că nu o aude. Pare insensibil la strigătul ei, plin de durere care era, totuşi, strigătul unei mame. *Acest Iisus nu ne place!* Şi, de ce să nu o recunoaştem, ne descumpăneşte, ne contrariază, ne scandalizează! Cum e posibil ca Dumnezeu să treacă nepăsător pe lângă glasul stins de durere al unei mame, aflată în nevoie? Aplicate la acest caz, cum trebuie să înţelegem, acum, cuvintele Sale: *„Pe cel care vine la Mine, nu-l voi scoate afară!?"*

(In 6,37). A venit o mamă la El! De ce o lasă afară? De un astfel de Dumnezeu parcă nu am avea nevoie!

Și Sf. Ioan Gură de Aur comentează în același sens tăcerea lui Iisus: „Cât de neobișnuită și ciudată este purtarea Domnului! Pe iudeii cei nerecunoscători îi miluiește necontenit; pe cei care-L hulesc îi roagă; pe cei care-L ispitesc nu-i părăsește, iar pe această femeie, care aleargă la El, care I se închină, care arată atâta credință, deși nu fusese crescută nici în lege, nici în profeți, pe aceasta nu o învrednicește nici cu un răspuns! Pe care om nu l-ar fi scandalizat când ar fi văzut că Hristos se poartă cu o femeie cu totul altfel decât i se dusese vestea?"[173]

Cu toate acestea, mama continuă să-L urmeze și să-L roage, cu neobosită stăruință și speranță, să o ajute. Însă, El tace mai departe. Nu pentru că nu auzea sau pentru că ar fi fost insensibil, ci pentru că, prin tăcerea Lui, El urmărea mult mai mult decât un răspuns imediat. Îi avea în vedere și pe Apostoli. De aici urma să le dea o lecție la care ei nici nu se gândeau.

Pentru următoarele două tablouri, canaaneeanca iese din scenă și rămân doar Apostolii.

2. Al doilea tablou – *Iisus refuză mijlocirea*

Nedumeriți de atitudinea Învățătorului lor, cu care nu erau deloc obișnuiți, Apostolii se apropie de El și-L roagă, zicând: „*Elibereaz-o, că strigă în urma noastră*" (Mt 15,23). Evanghelistul Marcu omite intervenția ucenicilor. Nu știm cât de mult a smuls din sufletul Apostolilor, această încercare de mijlocire, compătimirea pentru durerea acelei mame, refuzată de Iisus, cât frica de ceea ce se petrecea cu ei pe pământ străin: oameni mulți în jurul lor, strigătul unei femei, posibile reacții dure venite la adresa lor, ca evrei, dat fiind disprețul acestora din urmă față de păgâni etc.? Într-un cuvânt, Apostolii se vedeau străini, singuri și fără siguranță pe un pământ păgân. Pe toate acestea, Iisus părea a nu le lua în calcul.

3. Al treilea tablou – *Iisus își declină competența*

Vrând, totuși, să le dea un răspuns, Iisus le spune: „*Nu sunt trimis decât la oile cele pierdute ale casei lui Israel*" (Mt 15,24). Parcă le-a mai venit Apostolilor inima la loc! Auzind acestea vor fi uitat pericolul. Își vor fi zis: ne place de Învățătorul nostru! E evreu adevărat! A venit doar pentru noi! Dar, atunci, ce căutăm noi aici?, se vor fi întrebat, mai departe. Și astfel, în mintea lor a

[173] Cf. Sf. IOAN GURĂ DE AUR, *Omilii la Matei*, 600.

mai rămas, totuși, un semn de întrebare. Dilema nu i-a părăsit total. Însă, răspunsul final încă întârzia.

4. Al patrulea tablou – *După un cuvânt de plumb, Iisus dăruiește ca Dumnezeu*

În al patrulea tablou, mama canaaneeancă reintră în scenă. Cu un ultim efort, adunându-și puterile, cade la picioarele lui Iisus și-I zice: „*Doamne, ajută-mă!*" (Mt 15,25). Niciun argument. Nicio justificare. Nicio exagerare! Pentru câteva clipe se va fi făcut tăcere. Până în momentul acesta, Iisus încă nu vorbise cu ea. Așteptau toți, cu nerăbdare, reacția Lui. În cele din urmă, ea vine, dar cade ca un plumb pe inima mamei. Desigur, nu și pe cea a Apostolilor!

Din gura lui Iisus se aud cuvinte grele. Prea grele! Cuvinte ca de gheață! Nu seamănă cu ceea ce știm despre Iisus și așteptăm de la El, ca Dumnezeu. Iată ce consemnează Evanghelistul: „*El însă, răspunzând, i-a zis: „Nu este bine să iei pâinea copiilor și s-o arunci câinilor*" (Mt 15,26). În acest context, *copiii* înseamnă: israeliții (cf. Deut 32,5; Is 1,2; Osea 11, 1; Rom 9,4). *Câinii* se referă la oamenii necurați, printre alții și la păgâni (cf. Mt 7,6; 2 Pet 2,22; Apoc 22,15).[174]

În sinea lor, Apostolii triumfă. Naționalismul lor, ca evrei, e aprobat. Numai că, foarte curând, triumful lor se va preface-n umilință. Vor primi lecția pentru care se găseau acolo.

Ofensată, jignită, mama nu cedează. Ea nu se simte nici umilită, nici jignită. Crede în continuare în Acela, care doar aparent jignește, doar trecător trece cu vederea, doar pedagogic pare că nu ascultă, doar temporar refuză. Și, cu o logică, ce taie orice argumentație, Canaaneeanca aprobă cuvintele de plumb ale lui Iisus: „*Așa este, Doamne, dar și câinii mănâncă din fărâmiturile ce cad de la masa stăpânilor lor*" (Mt 15,27). Cu alte cuvine, ea i-a spus lui Iisus: Așa este! Sunt un câine, dacă așa cred evreii despre mine, dar eu mă mulțumesc și cu o fărâmitură, dacă mai mult nu pot primi. Oferă-le pâinea lor, evreilor, dacă pentru ei e pregătită și mie, dă-mi doar o fărâmitură. O fărâmitură a lui Dumnezeu este cât un cuptor mare, de pâine, al oamenilor! O fărâmitură din darul lui Dumnezeu este cât tot darul, adunat la un loc, al oamenilor! Impresionat de înțelepciunea femeii, Sf. Ioan Gură de Aur scrie: „Ai văzut înțelepciunea femeii, că nici n-a îndrăznit să-L contrazică, nici n-au durut-o laudele aduse altora și nici n-a revoltat-o ocara? Ai văzut ce suflet tare? Hristos îi spune: *Nu este bine*, iar ea răspunde: *Da, Doamne!*; Hristos îi

[174] Vezi William HENDRIKSEN, *The Gospel According to Matthew* (NTC), 622.

numește pe iudei *copii*, iar ea *domni*; Hristos a numit-o *câine*, iar ea și-a adăugat și ce se întâmplă cu câinii. Ai văzut smerenia ei...?"[175]

Fascinat de această logică, stăruință și credință, Iisus răspunde: „O, *femeie, mare este credința ta; fie ție precum voiești!*" (Mt 15,28)

Acum se dezleagă, pe de o parte, lecția oferită ucenicilor, iar pe de altă parte, se arată roadele credinței stăruitoare, după constante refuzuri anterioare.

Ucenicii înțeleg că Domnul i-a dus acolo pentru a le arăta că El a venit nu numai pentru evrei, ci și pentru păgâni, universalizând, astfel, mesajul Său. Ba, mai mult, le mai arată și că, în rândul lor, a găsit chiar mai multă credință, mai multă smerenie, mai multă încredere, mai mult devotament, decât în tot Israelul. Prin urmare, naționalismul lor exagerat și orgolios trebuie părăsit, iar atitudinea față de ne-evrei, pe care îi socotesc câini și spurcați, schimbată din temelii.

Așadar, cuvintele lui Iisus, adresate acelei mame, nu trebuie înțelese ca fiind părerea Lui despre cananeeni, ci, o rostire doar pentru a le dovedi absurditatea. Prin însuși faptul că s-a dus și în acele ținuturi, Iisus a arătat că vrea să deschidă o nouă perspectivă de înțelegere a lumii păgâne și că are ceva de spus și celor de acolo.

Ca răsplată, mama cananeeancă nu primește numai ceea ce cere – *sănătatea fiicei ei* –, ci chiar mai mult: fiica ei să fie așa cum ea voiește. Și numai o mamă știe, cel mai bine, cum să fie copilul ei! Ea n-a primit-o numai sănătoasă, ci și mai ales, cel mai important, eliberată de diavol.

Și Evanghelistul încheie relatarea minunii, spunând: „*Și s-a tămăduit fiica ei din ceasul acela*" (Mt 15,28).

Pilda are și un al **cincelea tablou**, în care ne găsim *noi, cu **mesajul*** „Evangheliei Cananeencei" pe care l-aș direcționa doar spre două teme, deși ele sunt multiple:

a. *Manifestarea lui Dumnezeu față de unul, devine lecție pentru altul*

Ceea ce femeia canaaneeancă a arătat și a primit de la Iisus a însemnat o lecție pentru Apostolii evrei. Ei sunt martorii unor scene care păreau a le favoriza crezul lor despre păgâni și satisfacția arogantă de popor ales. Nu bănuiau, la început, că Iisus i-a dus acolo tocmai pentru ei. De acum, ei va trebui să-i judece altfel pe păgâni, iar lecția învățată în Fenicia Siriei să le-o predea și altora: *Și păgânii pot fi poporul lui Dumnezeu și beneficiarii darurilor Lui, dacă cred în El.* Iată cum, manifestarea lui Dumnezeu față de un om, devine lecție și pentru altul, nu numai pentru cel în cauză.

[175] Cf. Sf. IOAN GURĂ DE AUR, *Omilii la Matei*, 603.

Ne-am gândit vreodată că ceea ce nu înțelegem din viața noastră, poate fi lecție pentru alții, iar ceea ce vedem și nu înțelegem la alții, poate judecându-i greșit, înseamnă o lecție pentru noi? Dacă nu ne-am gândit, să înțelegem, începând de azi, că vorbirea lui Dumnezeu adresată altuia, pe care adesea nu o pricepem, poate fi un mesaj pentru noi. Poate așa vom înceta să-i judecăm pe cei din jur și vom începe să-L înțelegem mai mult pe Dumnezeu în manifestarea Lui specială față de lume, față de cei de lângă noi.

b. *Dumnezeu nu ne refuză, ci doar ne amână*

O anonimă canaaneeancă a intrat în istorie pentru că a stat de vorbă cu Iisus. Dar, oare numai pentru aceasta? Ce-a făcut ea atât de extraordinar, ca Biserica să-i dedice o duminică pe an și să-i perpetueze, astfel, amintirea în istoria creștinismului pentru totdeauna?

Răspunsul este: n-a făcut ceva deosebit, dar cu toate acestea a făcut totul pentru ea, pentru fiica ei și, în cele din urmă, pentru noi, cei de azi: *A continuat să creadă în Dumnezeu, fără să cedeze, nicio clipă, atunci când se părea că Acesta a părăsit-o definitiv, că a refuzat-o irevocabil, iar la oameni, soluție nu mai afla!*

Ea n-a cedat ispitei de *a renunța* să-i mai ceară ceva, acolo, pe pământ cananeean, unui iudeu care o refuza, ori imboldului de *a se îndepărta* definitiv de Cel ce părea că o insultă public. A stăruit în a crede că ceea ce cere, în cele din urmă, va primi, iar Cel ce poate totul, când va ști El că trebuie să o facă, se va milostivi. Răspunsul a fost pe măsură: vocativul exclamativ exprimat de Domnul – „*O, femeie!*" – este absolut unic în Evanghelii. Tot unic e și adjectivul „mare" din sintagma „*mare este credința ta*". Și tot așa, nimeni din Evanghelii nu se învrednicește de cinstitoarea, aleasa, suprema milostivire: „*Fie ție precum voiești!*". Domnul o răsplătește din preaplin, boierește, îndesat și împărătește!

Atitudinea mamei din Evanghelie este o lecție de *stăruință în credință*, pe care ea, o păgână, ne-o predă nouă, tuturor: *încrederea în Dumnezeu, mai ales atunci când El pare că refuză și stăruința în aștepta un răspuns de la El, mai ales atunci când, acesta ar părea, că nu mai vine*. De trei ori cererea ei a fost respinsă. Dar, tot de-atâtea ori, femeia a stăruit, s-a încrezut, a așteptat răbdătoare. Sf. Teofilact vede în credința femeii tocmai pricina pentru care întârzia dăruirea vindecării. Iată ce spune el: „Pentru a se arăta credința și înțelepciunea femeii, de aceea n-a primit-o de la început, ci mai vârtos o și alunga de la Sine. Iar acum, după ce s-a arătat credința ei, o laudă, zicând: 'Mare este credința ta...'".[176]

Pentru mulți creștini a se ruga, înseamnă a-I prescrie lui Dumnezeu rețete să-i vindece după părerea lor, să le împlinească cererile după așteptările

[176] Cf. Sf. TEOFILACT, *Tâlcuirea Sfintei Evanghelii de la Matei*, 283.

lor, să pedepsească după voința lor și să miluiască după crezul lor. Ar fi un dezastru total dacă Stăpânul cerului și al pământului ar acționa după prescripțiile noastre!

E bine să știm că aici, pe pământ, noi nu vedem întotdeauna clar ce este bine și ce e dăunător pentru noi. De multe ori, răspunsul imediat al Tatălui ceresc poate să nu ne placă, să ne dezamăgească, așa cum va fi dezamăgit-o și pe canaaneeancă refuzurile repetate ale lui Iisus.

Nu de puține ori, răspunsul la rugăciunile noastre poate să fie opusul celor pe care le-am cerut.

Cu toate acestea, indiferent de răspuns, apelul cerului la noi nu e decât pozitiv, întotdeauna.

Cuvintele unui înțelept scriitor apusean sunt memorabile în acest sens: *„Am cerut lui Dumnezeu putere ca să poruncesc. El m-a făcut slab ca să învăț a mă supune. I-am cerut sănătate să pot isprăvi multe, mi s-a dat boala ca să împlinesc lucruri mai bune. Bogăție L-am rugat să-mi dea, ca să fiu fericit. Mi s-a dat sărăcia, ca să rămân înțelept. Onoare am cerut ca să fiu lăudat de oameni, devenit-am umilit ca să simt nevoia ajutorului lui Dumnezeu"*.[177]

E important să ne încredem în Domnul și atunci când nu întrezărim răspunsurile Lui și nu le vedem rostul pe moment! *„Aruncările în credință"* sunt întotdeauna salvatoare.

O întâmplare, petrecută undeva, e ilustrativă, în acest sens: *O casă mare, cu mai multe etaje a luat foc. Toți locatarii au reușit să fugă și s-au salvat. Doar un copilaș, de vreo patru anișori, a mai rămas înăuntru, uitat fiind de cei ai casei în învălmășeala creată. Când a încercat și el să coboare, pe scară, fumul și focul ajunseseră până aproape de el. S-a întors în cameră și a alergat speriat la fereastră, începând să strige după ajutor. De jos, tatăl său, care l-a văzut, dar care nu mai putea să urce la el din cauza focului și-a fumului, i-a strigat: „Aruncă-te de pe geam, că eu sunt aici și te prind în brațe". Copilul a răspuns: „Dar, eu nu te văd. Cum să mă arunc?" Și tatăl i-a răspuns: „Dar eu te văd. Aruncă-te cu curaj și cu încredere". Și copilul s-a aruncat, iar brațele salvatoare ale tatălui l-au prins.*

Nu știu cât de adevărată este această întâmplare, pe care am citit-o cândva, într-o carte de Predici[178], dar tâlcul ei ne poate fi de folos. Chiar dacă nu-l vedem pe Tatăl, întotdeauna, prin ceața vieții, să ne aruncăm cu încredere în brațele Lui salvatoare. *El ne vede întotdeauna! (necazul, strâmtorarea, primejdia, durerea, boala, deznădejdea). Și din toate, numai El ne izbăvește!*

[177] Cf. Ștefan SLEVOACĂ, *Predici la Duminici și Sărbători*, București 1979, 146–147.
[178] Cf. Ștefan SLEVOACĂ, *Predici la Duminici...*, 146.

Alte teme spre meditație din Evanghelia Duminicii:

1. *Când nu te aștepți, Dumnezeu vine spre tine!* Femeia canaaneeancă nu se aștepta să vină Iisus și spre ea. Întâmplarea nu e întotdeauna întâmplare!
2. *Dumnezeu e lângă tine și când se face că nu te ascultă și nu te vede!* Tot timpul a fost lângă femeie și o auzea, deși ea credea că nu o aude și nu o vede.
3. *Mijlocirea pentru altul.* Textul Evangheliei este un argument pentru eficacitatea rugăciunilor mijlocitoare pentru alții. Apostolii mijlocesc pentru femeie. În pedagogia Lui divină, Dumnezeu știe când, și cum, să asculte.
4. *Credința nu rămâne niciodată dezamăgită.*

„Osteneala fără Dumnezeu și osteneala cu Dumnezeu"

Duminica a 18-a după Rusalii

Lc 5,1–11

„Și a fost că pe când mulțimea Îl îmbulzea ca să asculte cuvântul lui Dumnezeu și El ședea lângă lacul Ghenizaret, 2 a văzut două luntri stând lângă țărm; iar pescarii, coborâți din ele, își spălau mrejele. 3 Și urcându-Se într-una din luntri, care era a lui Simon, l-a rugat s-o depărteze puțin de la uscat. Și șezând în luntre, din ea învăța mulțimile. 4 Iar când a încetat să vorbească i-a zis lui Simon: „Du-o la adânc și aruncați-vă mrejele să pescuiți". 5 Și Simon I-a răspuns: „Învățătorule, toată noaptea ne-am trudit și n-am prins nimic; dar după vorba Ta voi arunca mrejele". 6 Și făcând aceasta, au prins mulțime mare de pește, că li se rupeau mrejele. 7 Și le-au făcut semn fârtaților lor din cealaltă luntre să vină să le ajute. Și ei au venit; și au umplut amândouă luntrile, că mai se afundau. 8 Și văzând Simon Petru, a căzut la genunchii lui Iisus, zicând: „Ieși de la mine Doamne, că sunt om păcătos...". 9 Că spaimă îl cuprinsese, pe el și pe toți cei ce erau cu el, de pescuitul peștilor pe care îi prinseseră. 10 Tot așa și pe Iacob și pe Ioan, fiii lui Zevedeu, care erau fârtații lui Simon. Și a zis Iisus către Simon: „Nu te teme; de acum înainte vei pescui oameni". 11 Și trăgând ei luntrile la țărm și lăsând totul, I-au urmat Lui".

Evanghelia Duminicii a 18-a după Rusalii relatează minunea unei pescuiri abundente, protagoniști fiind niște pescari săraci, din Galileea. Ei urmează a fi viitori ucenici de-ai lui Iisus. De fapt, această minune coincide cu chemarea la apostolat a primilor Apostoli ai Mântuitorului.

Dar, pentru a înțelege mai bine cuprinsul și mesajul ei, aș împărți-o în două tablouri: primul tablou ar avea ca titlu – *Osteneala fără Iisus*, iar cel de-al doilea tablou are ca titlu – *Osteneala cu Iisus*. Și acum, să le analizăm pe rând:

1. Primul Tablou – *Osteneala fără Iisus* = NIMIC

Evenimentele relatate care fac parte în primul tablou sunt unele obișnuite. Nu e nimic ieșit din normal. Îl vedem pe Iisus înconjurat de o mare mulțime de oameni. Își începuse deja activitatea publică. Devenise cunoscut. Îi fascina pe toți cu cuvântul și cu faptele Sale. Așa se face că mulțimile încep să-L urmeze.

Într-o zi, Iisus se găsea pe malul Lacului Ghenizaret sau al Mării Galileii. La un moment dat, vede două bărci pescărești, trase la țărm. Pescarii coborâți din ele își spălau mrejele. Trudiseră o noapte întreagă, fără să prindă ceva. Erau, desigur, supărați și decepționați. Unul dintre aceștia era Simon (Petru). Mai târziu vor fi menționați și fiii lui Zevedeu, Iacob și Ioan, colegi de meserie cu Simon. Andrei, fratele lui Simon, era și el printre ei. El nu apare, însă, în textul Evangheliei după Luca, dar apare menționat în locurile paralele din Matei 4,18 și Marcu 1,16.

Mântuitorul Hristos se apropie de una dintre bărci, cea a lui Simon, și îl roagă pe acesta să o depărteze puțin de la țărm. Potrivit informațiilor din Ioan 1,40 și Luca 4,38 urm. se pare că Iisus îl cunoștea pe Petru.

Mântuitorul voia să le vorbească mulțimilor, dar nu putea, pentru că oamenii îl îmbulzeau. Era firesc să fie așa. Nu mai auziseră asemenea învățătură și nici nu mai văzuse fapte ca acelea pe care El le săvârșea. Probabil că Iisus îi vindecase pe unii bolnavi, chiar atunci, astfel că toți se înghesuiau să ajungă la El. Și din corabia îndepărtată de la țărm, Iisus le vorbea mulțimilor.

Fostul profesor de Noul Testament de la Sibiu, Pr. Grigorie T. Marcu, vorbind metaforic despre această barcă, o numește „amvon plutitor". Dacă avem în vedere configurația golfurilor, în formă de semicerc, dintre Tabga și Capernaum, unde trebuie să fi avut loc minunea, ne putem imagina această scenă destul de clar. Apa transmite sunetul. Golful în formă de semicerc îl amplifică.[179] Așa că, vorbirea de pe o barcă putea să fie bine auzită de mulțimea care stătea pe țărm. Așadar, Iisus *„șezând în luntre, învăța din ea mulțimile"* (Lc 5,3).

Verbul „învăța" trebuie să se refere la faptul că Iisus comenta Scripturile. Nu știm despre ce le vorbea. Evangheliștii nu au consemnat. Dar, bănuim că le spunea ceva despre Împărăția cerurilor care s-a apropiat în Persoana Sa. Aceasta a fost, de fapt, tema începutului propovăduirii Sale. De fapt, Matei consemnează momentele prime ale propovăduirii lui Iisus și subiectul asupra căruia insista: *„Pocăiți-vă, că s-a apropiat Împărăția cerurilor!"* (4,17).

De fapt, prin această istorisire, Luca ne introduce direct în mijlocul *„predicii itinerante"* a lui Iisus. Desigur, Petru și ceilalți pescari vor fi ascultat și ei cuvântul lui Iisus.

---

[179] Cf. Gerhard MAIER, *Evanghelia după Luca*, 195.

Și după ce termină de a le vorbi mulțimilor, Mântuitorul i se adresează lui Simon, spunându-i: *„Du-o la adânc și aruncați-vă mrejele să pescuiți"* (Lc 5,4). Se pare că Petru mai era cu cineva în corabie, numai așa explicându-ne porunca lui Iisus exprimată la plural: *„Aruncați-vă mrejele să pescuiți"*. Potrivit textelor paralele (Mt 4,18 și Mc 1,16), cel care se găsea cu Petru nu era nimeni altul decât Andrei, fratele lui.

Simon Petru știa, ca pescar, că după o noapte întreagă, de osteneală zadarnică, în care n-au pescuit nimic, era foarte puțin probabil ca pescuirea pe timp de zi să fie mai rodnică. Se pare că pescuitul cel mai rodnic era noaptea, în apă adâncă. Ziua se pescuia numai în ape puțin adânci.

Fascinat de învățătura lui Iisus și împotriva oricărei logici pescărești, Petru ascultă de cuvântul Lui, spunându-I: *„Învățătorule, toată noaptea ne-am trudit și n-am prins nimic; dar, după vorba Ta, voi arunca mrejele"* (Lc 5,5). Ceea ce era important acum nu erau cunoștințele pescărești, ci ascultarea. Însă, tot accentul acestui prim dialog cade pe expresia *„n-am prins nimic"*. Și, din acest punct al relatării, începe al doilea tablou al Evangheliei.

Așadar, **mesajul** primului tablou e următorul: *Fără Iisus toată truda și osteneala vieții înseamnă – nimic!* De fapt, fără Iisus, viața e o noapte.[180] Întunericul pătrunde peste tot în ființa noastră. De aceea, insuccesul vine, ca o consecință logică, a neputinței de-a ne orienta. Într-un întuneric dens, nu vezi nimic și pe nimeni. Totul în jurul tău e fără sens și fără nicio perspectivă. Doar Iisus e lumina, care îți poate deschide întregul orizont al vieții. O spune lămurit acest lucru: *„Eu sunt Lumina lumii; cel ce-Mi urmează Mie nu va umbla în întuneric, ci va avea lumina Vieții"* (In 8,12).

2. Al doilea tablou – *Osteneala cu Iisus* = TOTUL (abundență)

Ascultarea cuvântului lui Iisus aduce roadă dincolo de orice logică umană. Pescarii din relatarea Evangheliei au ascultat de cuvântul Lui. Și rezultatul a fost pe măsură: *„Și făcând aceasta, au prins mulțime mare de pește, că li se rupeau mrejele. Și le-au făcut semn fârtaților lor din cealaltă luntre să vină să le ajute. Și ei au venit; și au umplut amândouă luntrile, că mai se afundau"* (Lc 5,6–7).

[180] Interpretând spiritual cuvintele lui Petru: *„Învățătorule, toată noaptea ne-am trudit și n-am prins nimic; dar, după vorba Ta, voi arunca mrejele"* (Lc 5,5), Sf. Teofilact spune: „'Corabia' e sinagoga iudeilor, iar Petru poartă chipul învățătorilor din Lege. Deci, s-au ostenit învățătorii cei mai dinainte de Hristos toată noaptea – că noapte era vremea cea de dinainte de venirea lui Hristos – și nimic n-au prins. Iar după ce a venit Hristos s-a făcut ziuă (In 8,12), în locul învățătorilor de lege punându-se Apostolii, care după 'cuvântul Tău', adică după porunca Domnului aruncă mreaja Evangheliei și mulțime de oameni vânează... căci 'mrejele' arată însăși Evanghelia..." (cf. Sf. TEOFILACT, *Tâlcuirea Sfintei Evanghelii de la Luca*, 73).

Cuvântul „fârtați" sau „tovarăși" pare să indice faptul că pescuitul se făcea într-un fel de colaborare. Abundența de pește arată rodul minunii. Au prins atât de mult pește, încât mrejele erau gata să se rupă. Nu erau făcute pentru o astfel de greutate. Nici corăbiile nu erau în mai bună stare. Evanghelistul este explicit în acest sens: *„Și au umplut amândouă luntrile, că mai se afundau"* (Lc 5,7).

O astfel de minune, a unei pescuiri minunate, se mai petrece o dată, după Învierea lui Iisus, tot la Marea Tiberiadei sau a Galileii. Atunci „Apostolii – pescari" au prins 153 de pești mari. Evanghelistul Ioan, singurul care menționează acest fapt miraculos vede o minune nu numai în pescuirea atâtor pești mari, neobișnuiți pentru un pescuit normal, ci și în faptul că mreaja nu s-a rupt.[181] El spune răspicat: *„Simon Petru s-a suit în corabie și a tras mreaja la țărm, plină de pești mari, o sută cincizeci și trei,* ***și, atâția fiind, mreaja nu s-a rupt***" (In 21,11).

Ca pescar experimentat, Simon Petru a putut cel mai bine să aprecieze minunea. O noapte întreagă au trudit fără succes. Și, dintr-o dată, abundență de pește. De aceea, cade la picioarele lui Iisus și-I spune: *„...Ieși de la mine, Doamne, că sunt om păcătos..."* (Lc 5,8). Aceste cuvinte par a fi punctul culminant al relatării lui Luca.

Desigur, se pune, acum, o întrebare: *Cum trebuie apreciate cuvintele lui Petru?* Ca un gest ireverențios prin care el îl alungă pe Iisus? Nicidecum! Petru vede, acum, în Iisus, mai mult decât un Învățător, decât un Profet. Îl vede pe Mesia-Dumnezeu. De aceea și face două lucruri extrem de neobișnuite:

1. *Cade în genunchi* la picioarele Lui – gest semnificativ de închinare, anticipând viitorul cult, dedicat lui Iisus, în care El va fi adorat.

2. *Face două mărturisiri*:

   a. Îl recunoaște pe Iisus ca fiind Domnul (Dumnezeu);

   b. Își recunoaște nimicnicia lui, ca om păcătos, în fața lui Iisus Dumnezeu, adică starea sa de nevrednicie față de darurile primite (în cazul de față pescuirea minunată, cu abundență de pește). Mărturisirea lui Petru, din acest episod, poate fi recunoscută ca fiind *prima „spovedanie" a unui om în fața lui Iisus*.

În viziunea Evanghelistului, gestul lui Petru era datorat unei frici care l-a cuprins atât pe el, cât și pe ceilalți colegi de lucru, Iacov și Ioan. Însă nu era vorba de o frică în sensul de teamă de vreo pedeapsă, ci de un cutremur al întregii ființe, de un fior sfânt care te cuprinde în fața miracolului divin. Petru nu experimentează, așadar, pescuirea ca pe un har, sau ca pe o binecuvântare,

[181] Vezi amănunte, Stelian TOFANĂ, „Arătarea Domnului Înviat la Marea Tiberiadei și mesajul ei pascal (In 21,1–14)", în rev. *Renașterea*, nr. 4, Cluj-Napoca 2006.

ci ca pe o mare spaimă.[182] Aceasta înseamnă că a simțit-o drept prezență directă a lui Dumnezeu, care-l copleșește pe omul păcătos.

De fapt, Evanghelistul Luca spune că toți cei prezenți la săvârșirea minunii, adică pescarii, au fost cuprinși de acest fior generat de miracolul la care au fost martori: „*Că spaimă îl cuprinsese, pe el și pe toți cei ce erau cu el, de pescuitul peștilor pe care îi prinseseră. Tot așa și pe Iacob și pe Ioan, fiii lui Zevedeu, care erau fârtații lui Simon*" (Lc 5,9–10). Că Iisus a înțeles reacția lui Simon și a celorlalți pescari, colegi cu el, în sensul de fior sfânt care le-a cuprins ființa în fața dumnezeirii Sale rezultă din faptul că-l liniștește pe Simon și-l invită să-i devină apostol: *Și a zis Iisus către Simon: „Nu te teme; de acum înainte vei fi pescar de oameni*" (Lc 5,10).

„Pescar de oameni" înseamnă misionarul vremurilor eshatologice. Acest tip de „pescar" a fost prevestit încă în Vechiul Testament (Ier 16,16; Iez 47,10). Sensul expresiei în original, care vine de la verbul ἁλιεύω (vezi Ier 16,16) și care se poate traduce și cu a „*a pescui în viață*" sau „*a pescui pentru viață*",[183] este foarte sugestiv pentru acest gen de misiune: câștigarea oamenilor pentru viață, pentru adevărata viață.

Invitația îi privește și pe ceilalți colegi ai lui Petru, pentru că toți, deopotrivă, ne spune Evanghelistul, „*trăgând luntrile la țărm și **lăsând totul**, I-au urmat Lui*" (Lc 5,10–11). Atitudinea pescarilor, la invitația lui Iisus, este deosebit de sugestivă pentru ceea ce înseamnă forța de atragere a cuvântului lui Iisus: Au renunțat la „tot" pentru a câștiga „totul". Urmarea lui Iisus constă, de fapt, în două atitudini: ***renunțare*** și ***dedicare***.

Ca **mesaj** al celui de-al doilea tablou al Evangheliei, aș dori să accentuez doar un aspect: *abundența în viața noastră vine numai după ce ascultăm cuvântul lui Dumnezeu și credem lui*. Petru a beneficiat de darul minunii săvârșită de către Iisus, numai după ce a dat ascultare cuvântului dumnezeiescului Învățător: „*Du corabia la adânc și aruncați-vă mrejele să pescuiți!*". Desigur, nu a fost simplu pentru Petru să urmeze acest cuvânt. Era împotriva logicii sale de pescar. De altfel, el și spune acest lucru: „*Învățătorule, toată noaptea ne-am trudit și n-am prins nimic*". Cu alte cuvinte, e de prisos acum, ziua, să mai încercăm să pescuim. Dar, dacă Tu ai o altă logică, dincolo de a noastră, a pescarilor, de o viață, atunci, „*după vorba Ta, voi arunca mrejele*".

Petru s-a supus unei alte rațiuni, anume, logicii lui Dumnezeu. Și logica lui Dumnezeu funcționează după alte legi decât acelea după care funcționează logica noastră.

[182] Cf. Gerhard, MAIER, *Evanghelia după Luca*, 198.

[183] Vezi amănunte în acest sens, Joseph A. FITZMYER S.J., *The Gospel according to Luke I–IX* (The Anchor Yale Bible), New Haven and London 1970, 568; François BOVON, *Luke 1. A Commentary on the Gospel of Luke 1,1–9,50*, (Hermeneia), Fortress Press, Minneapolis 2002, 170–171.

Acceptarea și a altor legi, total diferite de cele după care se desfășoară existența noastră limitată, aduce după sine și o altă prosperitate, mult deosebită de una obișnuită.

Profetul Isaia, în cartea sa, ne spune lămurit acest lucru: „*Și de veți vrea **și-Mi veți da ascultare**, bunătățile pământului veți mânca... căci gura Domnului a grăit acestea*" (1,19–20).

Dar, pentru a vedea cât de greu este, într-adevăr, să ascultăm cuvântul lui Dumnezeu, care, de cele mai multe ori, are o altă logică decât a noastră, și cât de dificil este, la fel, să întrevedem perspectiva lui, când nouă, fie că nu ni se arată niciuna, fie că ne apare de multe ori, poate chiar absurdă, dacă cumva se întrezărește, am să fac referire la un eveniment din Vechiul Testament, legat de istoria poporului ales. Acesta urma să iasă din Egipt. Dar pentru ca să realizeze acest lucru, poporul lui Israel trebuia să asculte de Moise întru totul, fără cârtire. Trebuia să accepte și porunci care, potrivit judecății lor, li se păreau absurde. Așa s-a întâmplat când Moise le-a spus că trebuie să treacă prin Marea Roșie. Au avut multe clipe de ezitare și de cârtire. Și-atunci, Moise le spune fiilor lui Israel: „*Domnul se va lupta pentru voi; voua nu vă rămâne decât **să ascultați***" (Ieș 14,15).

Nu le era ușor, desigur, nici să înțeleagă, cu atât mai mult să asculte, când a fost vorba să treacă prin mare. Și-atunci, în ezitările lor, a zis Domnul către Moise: „*De ce strigi către Mine? Spune-le fiilor lui Israel **să pornească**!, Iar tu, ridică-ți toiagul, întinde-ți mâna asupra mării și despic-o!: să treacă fiii lui Israel prin mijlocul mării ca pe uscat!*" (Ieș 14,15–16). Și, în cele din urmă, poporul ascultă cuvântul lui Dumnezeu, chiar dacă pentru el era o poruncă absurdă și pornește la drum. Și minunea s-a produs. La porunca lui Moise și la lovirea cu toiagul a apelor mării, ea s-a despicat, iar Israeliții au trecut prin mijlocul ei, ca pe uscat.

Egiptenii, veniți pe urmele lor pentru a-i prinde, s-au înecat toți. Moise lovește din nou apele, cu toiagul și marea se adună la loc, cuprinzându-i în valurile ei. Cuvântul lui Dumnezeu ascultat a adus izbăvirea!

Așadar, osteneala cu Dumnezeu, ascultându-i cuvântul, înseamnă totul: *binefacere, abundență de daruri, izbăvire*.

Alte teme spre reflecție:

1. *O funcție, un serviciu, nu trebuie să ne împiedice să ascultăm cuvântul lui Dumnezeu.* Pescarii au avut numai de câștigat, dând atenție și cuvântului lui Iisus. Evanghelia ne arată felul în care are Dumnezeu grijă să nu ducă lipsă de nimic, din cele pământești, cei ce își găsesc puțin timp și pentru El, slujindu-I.
2. Expresia *„pescari de oameni"* trebuie să fie *un mandat misionar* pentru fiecare dintre noi. Toți avem misiunea să câștigăm suflete pentru Iisus.
3. *Diferența dintre „frică" și „fior sfânt"* în fața lui Dumnezeu.
4. *Urmarea lui Iisus înseamnă „renunțare" și „dedicare".*
5. *Corabia – imaginea Bisericii* cu cuvânt (Evanghelia) și cu hrană (Sf. Euharistie) în ea.

Rațiunea nu primește, iar inima nu poate!?

Duminica a 19-a după Rusalii

Lc 6,31–36

„31 Și precum voiți să vă facă vouă oamenii, asemenea faceți-le și voi lor. 32 Și dacă-i iubiți pe cei ce vă iubesc, ce mulțumire aveți? Că și păcătoșii-i iubesc pe cei care-i iubesc pe ei. 33 Și dacă le faceți bine celor ce vă fac vouă bine, ce mulțumire aveți? Că și păcătoșii tot așa fac. 34 Și dacă dați cu-mprumut celor de la care nădăjduiți să luați înapoi, ce mulțumire aveți? Că și păcătoșii le dau cu-mprumut păcătoșilor, ca să primească înapoi întocmai. 35 Ci iubiți pe vrăjmașii voștri și faceți bine și dați cu-mprumut nimic nădăjduind și răsplata voastră va fi multă și veți fi fiii Celui-Preaînalt; că El este bun cu cei nemulțumitori și răi. 36 Fiți milostivi, așa cum și Tatăl vostru este milostiv."

Pericopa Evangheliei Duminicii a 19-a după Rusalii face parte din Cuvântarea lui Iisus Hristos, cunoscută în Sfintele Evanghelii sub denumirea de Predica sau Cuvântarea de pe Munte.

Această cuvântare există în două variante: una, mai lungă, la Matei, întinzându-se pe spațiul a trei capitole (5–7 cu 107 versete) și alta, mai scurtă, înregistrată de Evanghelistul Luca, doar 30 de versete (6,20–49).[184] Evanghelia acestei Duminici este preluată din varianta lucanică a Cuvântării și cuprinde doar câteva versete (6,31–36).

Textul conține șase sentințe, extrem de provocatoare, greu de acceptat și, în egală măsură, de împlinit. De aceea, i-am și dat pericopei Evangheliei acestei Duminici următorul titlu: ***Rațiunea nu primește, iar inima nu poate!?***

Să le luăm pe rând și să vedem ce cuprind ele, de ce ni se par atât de greu de acceptat și de împlinit, de ce le apar multora ca exprimând un creștinism falimentar, iar Evanghelia lui, o simplă utopie?

---

[184] Pentru amănunte legate de extensiunea celor două Cuvântări, vezi Joseph A. FITZMYER S. J., *The Gospel according to Luke I–IX*, 626–631; Grundmann WALTER, „Die Bergpredigt nach der Lukasfassung", *StEv* 1 (1959), 180–189.

1. Un „creştinism falimentar" exprimat în sentinţe ale Evangheliei?

Prima sentinţă: *Şi precum voiţi să vă facă vouă oamenii, asemenea faceţi-le şi voi lor!* (Lc 6,31) cuprinde aşa-zisa *regulă de aur*[185] a oricărei morale, păgână sau creştină. Pentru lumea necreştină, care cunoştea doar formularea negativă a acesteia – *Ceea ce ţie nu-ţi place, altuia nu face!* – era suficient să nu faci răul ca să o împlineşti. O formulare asemănătoare a acestei sentinţe auzim şi azi, foarte des exprimată de către mulţi creştini, pentru că, într-adevăr, este mai uşor *să nu faci* decât *să faci*.

Însă, accentul pe care îl pune Mântuitorul, în formularea Sa, cade pe imperativul de a face binele şi nu doar de-a ocoli răul. Numai că este vorba nu de un bine oarecare, ci de acela pe care ţi-l doreşti tu să ţi-l facă şi ţie alţii. Aşadar, este vorba despre un bine direct proporţional cu propria ta pretenţie. Ceea ce, de fapt, ne spune El, în mod explicit, este următorul lucru: că nu există două feluri de bine – unul desăvârşit, pe care ni-l dorim nouă şi altul, de categorie inferioară, pe care să-l facem aproapelui, dar să-l numim tot bine. Ceea ce cere, de fapt, Mântuitorul, este egalizarea dintre ceea ce pretinzi şi ceea ce oferi. Pretinzi binele, trebuie să oferi binele; nu doreşti să ţi se facă răul, nu trebuie să-l comiţi nici tu. E simplu, e logic, e clar, e drept şi nimic greu de înţeles. Greutatea, însă, vine atunci când vrem o măsură pentru noi şi alta pentru cel de lângă noi.

Acest lucru este ilustrat, în continuare, în alte **trei sentinţe** paralele, în care este zugrăvită insuficienţa unei iubiri pe care o manifestăm doar spre cei care fac la fel: îi iubim pentru că şi ei ne iubesc. Iată care sunt acestea:

- *Şi dacă-i* **iubiţi** *pe cei ce vă iubesc, ce mulţumire aveţi? Că şi păcătoşii-i iubesc pe cei care-i iubesc pe ei.*

- *Şi dacă le* **faceţi bine** *celor ce vă fac vouă bine, ce mulţumire aveţi? Că şi păcătoşii tot aşa fac.*

- *Şi dacă* **daţi cu-mprumut** *celor de la care nădăjduiţi să luaţi înapoi, ce mulţumire aveţi? Că şi păcătoşii le dau cu-mprumut păcătoşilor, ca să primească înapoi întocmai* (Lc 6, 32–34).

Aruncând o privire critică asupra acestor sentinţe, primele două ne par mai fireşti. A treia, însă, ne pare cu totul nefirească. Cum să nu ne recuperăm bunul pe care l-am împrumutat? Ce ordine şi echilibru social, la nivel individual şi colectiv, reclamă această sentinţă?

Împrumutând mereu, fără să recuperezi bunul împrumutat, în planul ordinii sociale înseamnă, ca rezultat, pe termen mediu sau lung, pauperizarea

[185] Vezi François BOVON, *Luke 1. A Commentary on the Gospel of Luke 1,1–9,50*, (Hermeneia), 240.

celor implicaţi în respectiva faptă. Nicio ordine socială nu acceptă acest gen de fapte. Şi-atunci, unde se situează Evanghelia lui Iisus în raport cu aceste realităţi sociale şi ce promovează ea – Sărăcia, falimentul individual şi colectiv? E antisocială Evanghelia Sa?

Răspunsul la aceste întrebări depinde de mai mulţi factori.

În primul rând, Mântuitorul vizează lumea veche, cu precădere, iudaică, în care noţiunea de aproapele era restrânsă doar la cel de un neam cu evreul. De aceea, în mai multe rânduri, Mântuitorul a universalizat ideea de aproapele extinzând-o şi la neamuri, adică la spaţiul extra iudaic (a se vedea pilda *Samarineanului milostiv* etc.). În plus, Iisus viza şi Legea Talionului care prevedea „ochi pentru ochi şi dinte pentru dinte". Adică, ceea ce mi-ai făcut asta îţi fac şi eu! Dreptatea trece astfel înaintea iubirii.

Pe de altă parte, împrumutul îl vizează pe cel ce are nevoie de el. Împrumutul fără intenţia de recuperare a bunului împrumutat, înseamnă, înainte de toate, un ajutor oferit celui aflat în nevoie. Dacă cel în lipsă nu mai poate returna bunul primit, trebuie avut în vedere motivul pentru care nu-l mai poate restitui, spre exemplu: sărăcie, dar care nu depinde de el, anume, nu are unde să lucreze sau nu câştigă pe măsura nevoilor sale etc.; sau a ajuns sărac şi lipsit pentru că e bolnav sau poate că a fost înşelat de alţii etc. Şi motivele se pot înmulţi. Iar toată această stare în care se găseşte nu mai depinde de el, pentru a putea fi schimbată. Atunci, în astfel de cazuri, nu mai pretindem să fie restituit bunul pe care l-am împrumutat. La un astfel de împrumut se referă Mântuitorul în sentinţa respectivă.

Mai problematică devine situaţia când cineva a ajuns într-o sărăcie care a depins sau depinde de el, cheltuindu-şi banii şi averea în patimi şi în plăceri. Nu cerem bunul înapoi, în astfel de situaţii, pentru că nu avem de la cine. Dar, îi cerem, în schimb, schimbarea vieţii. În plus, vom fi şi mult mai atenţi când astfel de persoane cer cu împrumut, bunuri de la noi.

Imperfecţiunea unei societăţi nedrepte i-a făcut pe mulţi victime ale ei. La o astfel de categorie socială se referă Mântuitorul atunci când sfătuieşte să împrumutăm fără să mai nădăjduim ceva în schimb. Împrumutul se transformă, atunci, într-un ajutor. Adică, e vorba de împrumutul care nu are nici un alt scop decât ajutorul şi mâna întinsă spre cel în lipsă. Împrumutul cu scopuri de afaceri nu e vizat de cuvintele lui Iisus.

De aceea, cuvintele Lui nu sunt antisociale, nu sunt falimentare, nu sunt anacronice. Intenţia Lui e umană, iar cuvintele Lui sunt expresia solidarităţii cu cei în nevoi şi ajutorarea acelora care, în mod justificat, au nevoie de compasiunea noastră. Aşa trebuie înţelese cuvintele lui Iisus. Nu ca fiind o filozofie socială bazată doar pe relaţii de profit. Cuvintele Lui exprimă o filozofie umană bazată pe compasiune şi pe solidaritate cu cel în lipsă şi nu

de exploatare și de nedreptățire a lui. De aceea, Mântuitorul sfătuiește și îndeamnă să-l împrumutăm pe cel îndreptățit la aceasta, fără să mai așteptăm să primim înapoi, ceea ce am oferit.

2. Evanghelia în conflict cu rațiunea și cu inima?

Penultima sentință: „*Ci **iubiți pe vrăjmașii voștri** și faceți bine și dați cu-mprumut nimic nădăjduind*" pare și mai grea.[186] Este o cerință a lui Iisus mai radicală decât porunca dragostei față de aproapele din Vechiul Testament (Lev 19,18). Ne cere nu numai să-i iubim pe vrăjmași, ci chiar să-i ajutăm. De multe ori, este așa de greu să fii amabil și cu aceia care sunt buni cu tine, darmite cu dușmanii și cu vrăjmașii noștri? Cine poate face așa ceva? Rațiunea nu primește astfel de îndemnuri, iar inima nu le poate împlini! Și-atunci, cum rămâne cu Evanghelia lui Iisus? Nu o împlinim? Sau împlinim numai o parte din ea, și anume, aceea care ne convine?

În ciuda „revoltei" noastre interioare împotriva Evangheliei, ea trebuie împlinită, fiindcă ea cuprinde voia lui Dumnezeu. Pentru împlinirea ei este nevoie de două lucruri:

1. De înțelegerea ei
2. De har și de putere de la Dumnezeu.

Porunca iubirii vrăjmașilor nu înseamnă capitulare în fața răului și a nedreptății. Tot ce este nedrept, necinstit, contrar legilor sfinte sau rânduielilor care străjuiesc ordinea în societate trebuie mustrat, combătut, criticat. Însuși Iisus ne spune să facem asta, adică să luăm atitudine în fața răului: „*De-ți va greși fratele tău, mustră-l*" (Mt 18,15).

Așadar, răul și nedreptatea trebuie eradicate dintre noi, însă autorul lor trebuie iubit. Dar nu ca pe un autor al acestora, ci ca pe un *potențial convertit la bine*. Replicăm răului, nedreptății și fărădelegii, dar în același timp ne rugăm pentru făptașul lor cu speranța regăsirii și întoarcerii lui de la rău spre bine și de la păcat la virtute. În aceasta constă iubirea de care vorbește Iisus, manifestată față de vrăjmași, adică o iubire îndreptată spre „îngerul" din omul pătimaș și vrăjmaș care stă întemnițat și legat de răutatea din el.

Cineva a comparat această atitudine cu o piatră prețioasă care stă într-o nesuferită murdărie. Apreciem nu murdăria, ci mărgăritarul din ea.

Aceasta-i rațiunea pentru care Biserica s-a rugat din toate timpurile pentru conducători nevrednici, pentru cei din fruntea orașelor și ai satelor care, de multe ori, nu s-au arătat demni de misiunea lor și de stima obștească.

[186] O analiză a acestei sentințe, vezi John PIPER, *„Love your enemies": Jesus' Love Command in the Synoptic Gospels and in the Early Christian Paraenesis: A History of the Tradition and Interpretation of Its Uses* (SNTSMS 38; Cambridge: Cambridge University Press, 1979), 49–63, 153–170.

Prin astfel de rugăciuni, Biserica n-a pactizat cu răul produs, acoperind fărădelegile și nedreptățile lor, ci a sperat și speră ca Dumnezeu să-i lumineze și să săvârșească binele și astfel, poporul să beneficieze de pe urma întoarcerii acestora de la rătăcirea, lăcomia și nepăsarea care-i stăpânesc. Într-o rugăciune de la Sf. Liturghie, când este pomenită stăpânirea, se spune așa: „Dă-le lor pașnică ocârmuire, ca și noi, întru liniștea lor (pune în inimile lor gânduri bune pentru biserică și popor), viață pașnică și netulburată să trăim".[187]

Se spune că Napoleon, după ce pierduse tronul și a fost exilat pe insula Sf. Elena, ar spus la un moment dat: „Alexandru Macedon, Cezar, Carol cel Mare și eu însumi am câștigat bătălii și am ridicat puternice Imperii. În ce chip? Cu ajutorul armelor. Astăzi, toți sunt uitați și părăsiți. Iisus Hristos, însă, cu 18 veacuri înainte, a întemeiat o împărăție a sufletelor și a ridicat-o *pe iubire și iertare* și iată că, și astăzi, milioane de oameni sunt gata să-și dea viața pentru El. Pentru noi, cine va mai muri?"[188]

Putem să ne simțim îndreptățiți la răsplata cerească, ca fii ai Tatălui ceresc, Care e bun cu toți și cu cei drepți și cu cei păcătoși, numai dacă vom ridica și vom construi societatea în care trăim, pe iubire și pe iertare. Pentru cei drepți, bunătatea Lui e o răsplată, iar pentru cei nedrepți un semn că așteaptă încă, întoarcerea lor. Iată cum ne asigură Iisus despre aceasta: „*Și răsplata voastră va fi multă și veți fi fiii Celui-Preaînalt; că El este bun cu cei nemulțumitori și răi*" (Lc 6,35).[189]

Dacă avem un astfel de Tată milostiv, atunci milostivirea față de cei ce nu o merită își are rațiunea ei de a fi, dincolo de gândirea și de înțelegerea noastră.

[187] *Liturghier*, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București 1974, 142.

[188] Cf. Ștefan SLEVOACĂ, *Predici la Duminici și Sărbători*, 157.

[189] Vorbind despre milostivirea lui Dumnezeu, Sf. Isaac Sirul zice: „Unde e dreptatea lui Dumnezeu când noi, păcătoși fiind, Hristos a murit pentru noi? Iar dacă aici ni se arată milostiv, să credem că nu primește schimbare în privința aceasta. Să nu ne fie nouă să cugetăm vreodată această nelegiuire, ca să spunem că Dumnezeu este nemilostiv. Căci nu se schimbă Dumnezeu în ceea ce este propriu Lui și nu dobândește ceva ce nu are, nici nu pierde ceea ce are, nici nu primește vreun adaos ca făpturile. Ci ceea ce are dintru început, va avea și are pururi până la sfârșitul fără de sfârșit" (Cf. *Filocalia Românească* („Despre trebuința de a nu-l urî pe păcătos..."), vol. 10, Ed. IBMBOR, 1981, 314).

Alte teme spre reflecție din Evanghelia zilei:

1. *Ce înseamnă a fi copilul lui Dumnezeu?*
2. *Despre rațiunea de a face milostenie față de cei ce nu o merită.*
3. *Despre așa-zisul „anacronism" al Evangheliei lui Iisus, venit ca reproș din partea unei societății ultraconsumiste și axată numai pe profit material.*
4. *Despre „imposibila iubire":* iubirea vrăjmașilor.

Convoiul morții și convoiul vieții

Duminica a 20-a după Rusalii

Lc 7,11–16

„11 Și a fost că după aceea S-a dus într-o cetate numită Nain; și împreună cu El mergeau ucenicii Săi și mulțime multă. 12 Iar când S-a apropiat de porțile cetății, iată că scoteau un mort, singurul copil al mamei sale; și ea era văduvă; și mulțime mare din cetate era cu ea. 13 Și văzând-o Domnul, I s-a făcut milă de ea și i-a zis: „Nu plânge!" 14 Și, apropiindu-Se, S-a atins de pat, iar cei care-l duceau s-au oprit. Și i-a zis: „Tinere, ție-ți spun: Scoală-te!" 15 Și s-a ridicat mortul și a început să vorbească; și i l-a dat mamei sale. 16 Și frică i-a cuprins pe toți și-L slăveau pe Dumnezeu, zicând: „Mare profet S-a ridicat între noi și Dumnezeu Și-a cercetat poporul".

Pericopei Evangheliei acestei Duminici i-am dat următorul titlu: ***Convoiul morții și convoiul vieții.*** Dar, pentru a înțelege conținutul acestui titlu, să ne imaginăm Evanghelia zugrăvită într-un tablou cu două imagini (părți). Prima parte a tabloului ar avea deasupra, ca titlu: *Convoiul morții*, iar a doua parte ar avea, ca titlu, *Convoiul vieții.*

Și-acum, să vedem ce cuprinde fiecare parte din acest tablou:

1. Istorisirea minunii zugrăvită în două imagini

În ***prima imagine*** – *Convoiul morții* – întâlnim o mamă disperată care își conducea spre mormânt unicul său fiu. În textul original avem cuvântul μονογενής, care literal înseamnă „unicul conceput" sau „singurul născut". Așadar, tânărul mort nu mai avea alți frați și surori, așa că el era unica speranță de ajutor, la bătrânețe, a mamei sale. În plus, Evanghelistul ne mai spune că ea era și văduvă. Așadar, odată cu copilul său urma să își înmormânteze și ultima ei speranță și mângâiere; toiagul pe care urma să se sprijine slăbiciunile și neputințele ei de viitor. Plângea! Ce putea să facă mai mult? Mulțime multă din cetate era cu ea, ne spune Evanghelistul. Împărtășeau toți durerea ei.

Participarea la înmormântare însemna o datorie evlavioasă care, în iudaism, ocupa un loc important, fiind prețuită în Talmud chiar mai mult

decât studiul Scripturii. Acolo se spune: „Se întrerupe studiul Înțelepciunii (al Bibliei), pentru a însoți un mort".[190]

Așadar, nimeni nu a mai putut să mai facă ceva pentru ea. Simpla compasiune și solidaritate cu ea, în durerea care o sfâșia, era tot ceea ce concetățenii ei au mai putut exprima. Prin urmare, lacrimi, durere, tristețe, deznădejde în prima imagine a tabloului.

Acțiunea se petrece în cetatea Nain, un sat mic din apropierea Muntelui Tabor, din Galileea, la o depărtare de aproximativ 10 km de Nazaret. Nu cunoaștem timpul când Iisus săvârșește această minune, dar, se pare, că ea va fi avut loc într-un context temporal apropiat vindecării slugii sutașului din Capernaum (cf. Lc 8,1).[191]

În a ***doua imagine*** a tabloului – *Convoiul vieții* – îl întâlnim pe Iisus, „învățător și doctor itinerant"[192], urmat de Apostolii Săi. Vin în întâmpinarea convoiului morții. Se întâlnesc cu el și-l opresc. Făcându-i-se milă de ea, Iisus se apropie de mama îndurerată și-i zice: *Nu mai plânge*! (Lc 7,13). E ușor să spui unui om aflat într-o astfel de situație: Nu mai plânge! Dar poți să faci ceva mai mult? Nu! Iisus, însă, a putut să facă mai mult decât omul. Și aceasta, pentru că El este și Dumnezeu, nu numai Om. Astfel, s-a atins de sicriu,[193] iar cei ce-l purtau se opresc. Și i-a zis mortului: *„Tinere, ție-ți spun: Scoală-te!"* (Lc 7,14).

Cuvintele Lui ne uimesc. Parcă fac parte dintr-un dialog. Însă partenerul de dialog nu exista. Era mort. Dar, Iisus nu vorbea cu tânărul mort, ci cu sufletul lui. Era un dialog dintre **aici** și **dincolo.** Voia să arate că mai există și un *dincolo*, și că doar El este Stăpânul și al celor de aici, ca și al celor de dincolo. Stăpân aici peste durerea mamei și peste situația ei, făcând ceea ce nimeni nu a putut să facă și stăpân și peste sufletul de dincolo, chemându-l înapoi în trupul tânărului, Iisus se manifestă ca Dumnezeu adevărat. Și, la cuvântul Său, *„s-a ridicat mortul și a început să vorbească; și i l-a dat mamei sale"* (Lc 7,14–15).

Comentând spiritual aceste cuvinte ale lui Iisus, Sf. Teofilact zice: „Așadar, Domnul, făcându-i-se milă, se atinge de 'pat', iar 'pat' al minții este trupul; căci trupul, cu adevărat mormânt și groapă este. Deci, atingându-se Domnul de trup, ridică mintea, tânără și vitează... Și 'șezând drept' tânărul,

[190] Cf. Megilla babiloniană. Vezi și Tobie 1,20–21; 2,2 urm.; 12,2 (Cf. Gerhard MAIER, *Evanghelia după Luca*, 298).

[191] Vezi, Joseph A. FITZMYER, *The Gospel According to Luke* (I–IX), 658.

[192] Așa îl numește Fr. Bovon, pe Iisus, în acest episod (cf. François BOVON, *Luke 1. A Commentary on the Gospel of Luke 1,1–9,50*, 270).

[193] „Sicriul" era probabil o targă, pe care se afla mortul culcat, înfășurat în giulgiu (cf. 2 Reg 3,31).

adică mintea, și sculându-se din mormântul păcatului, atunci 'va începe să vorbească', adică să-i învețe pe alții, căci întru atâta vreme cât de păcat este ținută și stăpânită, nu poate a învăța și a grăi – căci cine o va crede pe ea?"[194]

Iisus dovedea prin această minune că există nemurire și că El, Fiul lui Dumnezeu, are stăpânire și asupra vieții și asupra morții. Și astfel, mama își reprimește copilul înviat, complet nou, de la Iisus. O scenă emoționantă, dar și cu mult tâlc!

Minunea uimește mulțimea. Era firesc! Reacția ei se vede în ultimul verset al Evangheliei, unde ni se spune: *„Și frică i-a cuprins pe toți și-L slăveau pe Dumnezeu, zicând: „Mare profet S-a ridicat între noi și Dumnezeu Și-a cercetat poporul"* (Lc 7,16).

Toți constată că Dumnezeu le-a trimis nu un profet oarecare, ci un „mare Profet". Trecuse mult timp de când în Israel nu a mai activat un profet. După această minune, popularitatea lui Iisus a crescut enorm, nu numai în Galileea, ci și în Iudeea și în împrejurimi.

De fapt, Luca dezvoltă efectul minunii în trei direcții teologice, bine stabilite:

a. *Soteriologic* – ridicarea unui profet însemna reînviorarea vieții spirituale a întregului popor;

b. *Eclesiologic* – acțiunea lui Iisus vizează întregul popor al lui Dumnezeu, nu doar numai pe martorii minunii;

c. *Hristologic* – prin menționarea cuvântului „Dumnezeu" (*Dumnezeu Și-a cercetat poporul*) se face conexiunea între Iisus și Dumnezeu, faptele Sale fiind percepute ca o expresie a lucrării directe a lui Dumnezeu cu poporul Său.[195]

Desigur, ne întrebăm, în acest context, de ce Iisus nu a săvârșit decât trei minuni ale învierii din morți: Fiica lui Iair (Mt 9, 18–26), tânărul din Nain (Lc 7,11–16 și Lazăr, prietenul Său (In 11)? De ce nu mai multe?

În primul rând, planul lui Dumnezeu cu Iisus nu a fost să-i învieze pe oameni din morți sau să-i facă să nu mai moară. Dacă, totuși, a făcut și astfel de minuni, le-a făcut cu un scop anume. Înainte de toate, pentru a arăta că există nemurire și că El, ca Dumnezeu, este Stăpân atât asupra vieții, cât și asupra morții.

L-a înviat pe fiul văduvei din Nain, pentru a ne arăta că Iisus nu-i vrea pe tineri morți. A înviat-o pe fiica lui Iair, pentru a-i arăta acestuia și altor șefi ai sinagogii că El este Mesia cel adevărat, care era așteptat să vină și că Sinagoga trebuie să-L recunoască ca atare. L-a înviat pe Lazăr, pentru a arăta

[194] Sf. TEOFILACT, *Tâlcuirea Sfintei Evanghelii de la Luca*, 92.

[195] A se vedea François BOVON, *Luke 1. A Commentary on the Gospel of Luke 1,1–9,50*, 273.

consecințele învierii asupra materiei, anume, spiritualizarea ei. De aceea, Iisus pătrunde cu trupul prin ușile încuiate, în seara Învierii, tocmai pentru că materia trupului Său, după înviere, era una total spiritualizată. Era materie, dar una înduhovnicită, spiritualizată. Lazăr iese din mormânt cu trupul, legat fiind la mâini și la picioare.

Trupul său înviat, anticipa, astfel, consecințele Învierii asupra întregii materialități. Și astfel, învierea lui Lazăr a demonstrat că Învierile din morți nu-și mai au corespondentul în vechea creație, ci în noua creație.[196]

Așadar, nimic întâmplător în cuvintele și în faptele lui Iisus!

2. Mesajul spiritual al minunii

Mesajul principal al acestei Evanghelii este îndreptat înspre tineri. Este „evanghelia tinerilor" și a chemării lor la o nouă viață. Este Evanghelia în care Dumnezeu le arată cum îi vrea: nu morți, ci vii. Așadar, este Evanghelia, prin excelență, a tinerilor și a chemării lor la viață, dar la o viață cu sens.

O, cât de mulți tineri sunt astăzi pe calea morții! Și calea morții e calea păcatului. Mulți dintre tinerii noștri trăiesc un paradox cumplit: sunt vii, dar de fapt, sunt morți! Adesea auzim spunându-se de către mulți tineri „că își trăiesc viața". Dar prin această expresie, ei înțeleg, de fapt, să trăiască o viață în care totul le este permis din punct de vedere moral. Numai că aceasta este o viață fără Dumnezeu și fără poruncile Lui. Iar această viață este „calea" însăși a morții. Trăindu-și în acest fel viața își trăiesc real moartea, aici, pe pământ și, anticipat, și pe cea de dincolo. Și în urma multora dintre aceștia, asemenea tânărului din Nain, părinții îi plâng sfâșiați de durere. Cuvintele nu le mai sunt auzite, sfaturile le sunt nesocotite, iar lacrimile din ochi, disprețuite.

Foarte adesea, în zilele noastre, calea morții este prezentată, în mod intenționat, în mod conștient sau nu, ca o cale a vieții. Iar această răsturnare totală a valorii și a sensului vieții se cultivă aproape pretutindeni:

1. În show-urile păcătoase ale televiziunii, unde în loc să se cultive frumosul vieții, se cultivă hidosul acesteia;

2. În pornografia deșănțată de pe internet, care face victime fără număr;

3. În falsa educație din școală, acolo unde prozaicul cotidian este insinuat ca fiind singurul țel, de atins, în viață;

4. Și, culmea! Uneori chiar în familie, acolo unde părinții își permit și le îngăduie și copiilor lor compromisuri cu păcatul și cu lumea. Consecințele unor astfel de compromisuri sunt întotdeauna catastrofale pentru copii, și, în cele din urmă, și pentru părinți.

[196] Cf. Stelian TOFANĂ, „De la învierea lui Lazăr la Învierea lui Iisus, sau drumul de la moarte la viață (In 11:43–44; 20:19)", în rev. *Renașterea*, nr. 3, martie 2010, 3.

Spre încheiere, aș dori să pun o întrebare la care, în special, voi, tinerii, să vă răspundeți fiecare în intimitatea sufletului vostru și a conștiinței voastre: În care imagine a tabloului te găsești, tu, iubite tânăr? În *convoiul morții* – acolo unde în jurul tău răspândești numai tristețe, lacrimi, deznădejde, îndreptându-te mai devreme decât e firesc, spre mormânt, sau în *convoiul vieții* – acolo unde îl întâlnești pe Hristos, care e viața ta și îl urmezi, dimpreună cu mulți alții, pe drumul deloc ușor al virtuții și al unei vieți cu sens?

Alte teme spre reflecție:

1. *Iisus – învierea și viața.* Tânărul mort din Nain s-a întâlnit cu Învierea și Viața. Evanghelia – o dovadă clară a ceea ce ne așteaptă după moarte.
2. *Iisus nu te lasă să-ți îngropi speranța.* N-a lăsat-o pe această mamă îndurerată să-și îngroape singura ei nădejde, pe pământ (copilul).
3. *Iisus îi vrea pe tineri, vii.* I-a spus tânărului mort: *Tinere, ție îți spun: Ridică-te!* Iisus cheamă astăzi pe toți tinerii la înviere, pentru o nouă viață. Doar El te poate ridica și reda părinților și societății, viu.
4. Despre *întâlnirea neașteptată cu Dumnezeu*, Care pe unii îi mângâie, iar pe alții îi uimește. Pe mamă a mângâiat-o; pe mulțime a uimit-o, uimire care nu a îndepărtat-o de Iisus, ci a determinat-o să dea slavă lui Dumnezeu. Frica și uimirea în fața lui Dumnezeu nu înrobesc, ci eliberează!

Cauzele nerodirii cuvântului lui Dumnezeu

Duminica a 21-a după Rusalii

Lc 8,5–15

5 „Ieșit-a semănătorul să semene sămânța sa. Și pe când semăna el, una a căzut lângă drum și a fost călcată în picioare și păsările cerului au mâncat-o. 6 Și alta a căzut pe piatră; și dacă a răsărit s-a uscat, pentru că nu avea umezeală. 7 Și alta a căzut în mijlocul spinilor; și spinii, crescând împreună cu ea, au înăbușit-o. 8 Și alta a căzut pe pământul cel bun și a crescut și a făcut rod însutit". Pe acestea spunându-le, a strigat: „Cel ce are urechi de auzit, să audă!" 9 Și ucenicii Săi Îl întrebau ce înseamnă această parabolă. 10 Iar El a zis: „Vouă vă este dat să cunoașteți tainele împărăției lui Dumnezeu; dar celorlalți, în parabole, ca văzând să nu vadă și auzind să nu înțeleagă. 11 Iar parabola aceasta înseamnă: Sămânța este cuvântul lui Dumnezeu. 12 Cea de lângă drum sunt cei care aud, apoi vine diavolul și ia cuvântul din inima lor, ca nu cumva, crezând, să se mântuiască. 13 Iar cea de pe piatră sunt aceia care primesc cu bucurie cuvântul când îl aud, dar aceștia nu au rădăcină; ei cred până la o vreme, iar la vreme de încercare se leapădă. 14 Iar cea căzută între spini sunt cei care aud, dar umblând cu grijile și cu bogăția și cu plăcerile vieții, se înăbușă și nu rodesc. 15 Iar cea de pe pământ bun sunt cei care, auzind cuvântul cu inimă curată și bună, îl păstrează și rodesc întru răbdare".

Pilda Semănătorului pe care ne-o prezintă Duminica a 21-a după Rusalii este singura parabolă explicată de Iisus. Aici îl întâlnim pe Mântuitorul în calitate de exeget al propriului Său cuvânt. Și aceasta, pentru că învățătura Lui nu era ușor de înțeles, iar, pe deasupra, mai era și incomodă. De aceea, avea nevoie de explicații și de aprofundări. Uneori, Iisus le oferă, alteori, nu. De ce nu o face întotdeauna? Nu putem ști. Are și cuvântul taina lui și Iisus i-a respectat-o.

Pilda Semănătorului este impropriu numită a „semănătorului", pentru că în ea este vorba despre „sămânță", pe de o parte, și de felul pământului în care ea cade, adică de condițiile care o fac rodnică sau nu, pe de altă parte. De aceea, ea ar trebui să poarte mai degrabă denumirea de pilda „Seminței" sau pilda „Pământului (ogorului) semănat"[197], decât pilda „Semănătorului".

Cât privește simbolismul seminței, acesta este clar precizat de către Mântuitorul, încă de la începutul explicării Parabolei. Sămânța este cuvântul lui Dumnezeu, Semănătorul este Dumnezeu, iar diferitele feluri de pământ în care ea cade, reprezintă varietatea și calitatea sufletelor în care cuvântul lui Dumnezeu ajunge.[198]

În cele ce urmează nu mă voi opri asupra explicării Pildei. Ea este simplă și interpretarea a făcut-o, de fapt, Iisus, ci aș dori să reflectăm la puterea cuvântului lui Dumnezeu și la cauzele nerodirii lui.

1. Puterea cuvântului lui Dumnezeu și marile întrebări

Prin cuvânt, Dumnezeu a creat Universul, în toată măreția și frumusețea lui. Prin cuvântul lui Dumnezeu, profeții au menținut trează credința și au călăuzit omenirea la adevăr și la dreptate, schimbând adesea, din temelii, structurile ei.

În gura Apostolilor, cuvântul a fost „trâmbița de chemare" a neamurilor la mântuire. În viața Bisericii, cuvântul lui Dumnezeu a fost arma prin care s-a cucerit lumea pentru Hristos; prin el s-a răspândit credința, s-au convertit popoarele, s-au îmbunătățit moravurile. Nimic nu poate, așadar, egala puterea cuvântului lui Dumnezeu.[199]

Ținând cont de toate acestea, se ridică, în mod firesc, câteva întrebări care îi vizează nu numai pe simplii creștini, ci și întreaga lume eclezială, teologică, indiferent de confesiune sau de modul de exprimare a credinței. *Unde se arată astăzi puterea cuvântului? Cum se face că aceeași armă, care în trecut a săvârșit atâtea biruințe, are o înrâurire atât de anemică asupra cugetelor oamenilor timpului nostru?*

În toate bisericile și comunitățile creștine se predică astăzi cuvântul sfânt și încă chiar mult. Sfânta Scriptură a devenit, de mult, cea mai răspândită și mai citită carte din lume. Totuși, *unde sunt recoltele după o atât de bogată*

---

[197] Gerhard Maier spune că tot întrucât semănătorul nu este explicat mai pe larg, accentul cade pe ogor, de unde semnificația acestuia (cf. Gerhard MAIER, *Evanghelia după Luca*, 341).

[198] Vezi amănunte, Joachim JEREMIAS, *Die Gleichnisse Jesu* (5th ed.; Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1958), 5–12, 65–67, 130–31; François BOVON, *Luke 1. A Commentary on the Gospel of Luke 1,1–9,50*, 307–311.

[199] Vezi Ștefan SLEVOACĂ, *Predici la Duminici și Sărbători*, 163.

însămânțare? Unde sunt păcătoșii pătrunși la inimă ca cei din vremurile de odinioară ale vieții Bisericii primelor secole creștine? Unde sunt lacrimile de pocăință ale creștinilor?

Răspunsul la toate aceste întrebări îl oferă pilda numită a „Semănătorului" (Lc 8,5–15), în care Mântuitorul arată că pricina nerodirii cuvântului lui Dumnezeu nu stă nici de partea semănătorului[200], nici de cea a seminței, ci se găsește de partea celor care îl ascultă și care nu-și oferă inimile ca pe un pământ bun pentru rodire.

S-ar putea înțelege, din cele afirmate, că noi, cei care rostim cuvântul, nu am face parte din categoria acelora – adică a ascultătorilor – de partea cărora ar sta cauzele nerodirii. Nimic mai greșit decât o astfel de înțelegere. Semănătorul este Unul – Dumnezeu – iar sămânța una singură, cuvântul Lui. El seamănă prin noi în măsura în care îl primim, îl ascultăm, îl trăim, ne identificăm cu El, rodind la început în sufletul nostru. Așadar, „pământul de semănat" îl oferă, mai întâi, cei chemați de Dumnezeu să semene cuvântul Lui, și numai în al doilea rând, creștinii.

2. Cauzele nerodirii cuvântului

În exegeza cuvintelor Sale, Mântuitorul este preocupat nu atât de semănător sau de sămânță, cât mai ales de calitatea pământului în care ea cade. În acest sens, El intră în detalii spre a scoate în evidență, într-un mod cât mai clar, piedicile care se opun unei bune rodiri a seminței cuvântului.[201]

Și, pentru că am pus mai înainte niște întrebări care vizează o slabă rodire a cuvântului astăzi, să vedem care ar fi câteva dintre cauzele nerodirii cuvântului lui Dumnezeu în viața noastră:

a. *Lipsa interesului față de cuvânt și abordarea acestuia cu necredință*

Este adevărat că, pentru foarte mulți, Biblia nu este un *colector de praf*, și că este, într-adevăr, citită. Numai că multora li se pare prea învechită, din vremuri prea de mult apuse. Ce mesaj îi mai pot transmite omului modern, istoriile unor oameni și ale unor întâmplări așa de vechi, în afară de simplul interes pentru o scurtă informație, doar de cultură generală, se întreabă încă, atâția?

[200] Reflecții interesante legate și de o „posibilă vină" a semănătorului din parabolă, vezi, Andrei PLEȘU, *Parabolele lui Iisus*, 87–89. Dar, atâta timp cât semănătorul este Dumnezeu, rațiunile unor „locuri dilemă", în care semănătorul lasă sămânța să cadă, devin obiective misionare. De aceea, întrebările unor exegeți pe această temă devin simple reflecții gratuite.

[201] Pentru că Cuvântul lui Dumnezeu este comparabil cu o sămânță, Biserica primară vorbește chiar despre „creșterea" Cuvântului lui Dumnezeu (FAp 6,7; 12,24; 19,20; Col 1,6).

Evangheliștii sinoptici consemnează, toți, faptul că Iisus n-a avut succes între rudele și cunoscuții Săi din Nazaret. De ce nu i-a putut converti și pe aceia, așa cum a făcut cu locuitorii altor cetăți? Pentru simplul fapt că cei din neamul Lui, sau cunoscuții Săi apropiați, îl socoteau ca pe unul din egalii lor, un simplu om, probabil, un meseriaș, fiul dulgherului din Nazaret, adică unul fără autoritate și putere divină. Evanghelistul este explicit, în acest sens: *„Și venind în patria Sa îi învăța pe ei în sinagoga lor, încât ei erau uimiți și ziceau: De unde are El înțelepciunea aceasta și puterile? Oare nu este acesta fiul teslarului? Au nu se numește mama sa Maria și frații Săi Iacob și Iosif și Simon și Iuda și surorile lui oare nu sunt toate la noi? Deci, de unde are El toate acestea?... Și se poticneau întru El. Atunci Iisus a zis: Un prooroc nu este disprețuit decât în patria sa și în casa lui. Și n-a făcut acolo multe minuni, **din pricina necredinței lor**"* (Mt 13,54–58).

Așadar, necrezând în divinitatea și în puterea Lui dumnezeiască, nu s-au convertit. Lipsa credinței în primirea faptelor și a cuvintelor Lui dumnezeiești i-a făcut pe cei ce-L ascultau să rămână departe de El. Același fapt se întâmplă și azi, în lumea noastră: oamenii nu se lasă transformați de cuvintele de foc ale Scripturii, deoarece le citesc ca pe cuvintele unei simple cărți, fără a le accepta și a le crede ca fiind cuvinte încărcate de putere divină, nedespărțite de Persoana dumnezeiască a Aceluia care Le-a rostit, odată pentru totdeauna. Pentru a le înțelege este nevoie de credință și de ajutorul Duhului Sfânt.

Sf. Ap. Pavel le declara romanilor că Evanghelia este *„puterea lui Dumnezeu* spre izbăvirea tuturor celor care cred" (Rom 1,16), iar tesalonicenilor le spunea că, *„cuvântul lui Dumnezeu lucrează în voi, cei ce credeți"* (1 Tes 2,15). Rezultă din aceste texte, în mod limpede că, cuvântul rodește doar acolo și în acela care îl primește cu credință, văzând puterea lui Dumnezeu care lucrează prin el, rodește cuvântul și nu acolo unde este primit doar ca un simplu cuvânt omenesc.

b. *Citirea și ascultarea cuvântului în afara Duhului și a rugăciunii*

„Cunoștința întocmai a cuvintelor Duhului – afirma Sf. Maxim Mărturisitorul – se descoperă numai celor vrednici de Duhul, adică numai acelora care, printr-o îndelungată cultivare a virtuților, curățindu-și inima de funinginea patimilor, primesc cunoștința cuvintelor dumnezeiești".[202]

Tocmai acesta este și motivul pentru care, la Sf. Liturghie, s-a inserat o minunată rugăciune pe care preotul o rostește în taină, înainte de citirea Sf. Evanghelii și în care el se roagă pentru sine și pentru credincioși, astfel: *„**Strălucește în inimile** noastre, Iubitorule de oameni, Stăpâne, lumina cea curată a cunoașterii Dumnezeirii Tale și **deschide ochii gândului** nostru spre **înțelegerea***

[202] Sf. Maxim MĂRTURISITORUL, *Răspunsuri către Talasie*, PG. 90, 738 (în românește, *Filocalie*, vol. 3, Ediția a II-a, București 1993, 92).

evanghelicelor Tale propovăduiri. Pune în noi şi frica fericitelor Tale porunci, ca toate poftele trupului călcând, viețuire duhovnicească să petrecem, cugetând şi făcând toate cele ce sunt spre bună plăcerea Ta. Că Tu eşti luminarea sufletelor şi a trupurilor noastre, Hristoase, Dumnezeul nostru...".[203]

În această rugăciune, accentul cade pe cererea de *luminare a minții* şi de *deschidere a gândului* spre înțelegerea sensului Cuvântului Evangheliei, care urmează a fi rostit şi în care este prezent Iisus Hristos. Nu se poate realiza înțelegerea şi unirea cu El prin cuvânt, decât după o *transformare a minții, a gândului şi a inimii, care se produce numai în rugăciune*, cu invocarea Duhului.

În cadrul Sf. Liturghii, Iisus Hristos se consumă, după cum se exprimă Fer. Ieronim, în două forme: *„Noi mâncăm şi bem trupul şi sângele Său în* ***dumnezeiasca Euharistie****, dar şi în* ***lectura Scripturilor***".[204]

Din acest motiv, Scriptura trebuie să fie privită prin prisma lui Hristos euharisticul, oferindu-se şi ea spre hrană creştinilor, ca şi El. În acest sens, *„dacă pentru trupul şi sângele Mântuitorului* – spunea Origen – *manifestăm o grijă deosebită, ca nu cumva vreo fărâmitură să cadă pe jos şi să o pierdem, atunci aceeaşi grijă datorăm şi față de cuvintele lui Hristos, din Scriptură, pentru că păcatul este acelaşi în cazul pierderii".*[205]

c. *Neimplicarea destinului uman în realitatea cuvântului dumnezeiesc*

Marea ispită a lumii contemporane, vizavi de Cuvântul lui Dumnezeu, este aceea că, faptele, întâmplările relatate de Biblie, cuvântul pe care îl conține, sunt considerate ca aparținând trecutului milenar şi că, pe noi, cei de azi, nu ne mai privesc.

Aş dori să fac referire, în acest sens, la un pasaj din Vechiul Testament, din Cartea 2 Regi 12, 1–13, text sugestiv pentru felul în care trebuie să ne raportăm la Cuvântul lui Dumnezeu. Despre ce este vorba?

Regele David a comis o îndoită fărădelege: a pus la cale uciderea generalului său Urie şi apoi a luat-o de soție pe Batşeba, nevasta acestuia. La regele ucigaş şi adulter vine, din partea lui Dumnezeu, proorocul Natan, ca să-l cheme la pocăință.

Natan se foloseşte de o parabolă, spunându-i regelui: *„Erau într-o cetate doi oameni: unul bogat şi altul sărac. Cel bogat avea foarte multe vite mari şi mărunte, iar cel sărac n-avea nimic decât o singură oiță, pe care el o cumpărase de mică, o hrănise şi o crescuse cu copiii lui. Din pâinea lui mânca ea şi se adăpase din ulcica lui, la sânul lui dormise şi era pentru el ca o fiică.*

[203] *Liturghier*, București 1974, 104.
[204] Cf. Paul EVDOKIMOV, *L'Ortodoxie*, Neuchâtel, 1965, 188.
[205] ORIGEN, *Omilia a 13-a la Exod*, PG.12, 351.

Dar iată că a venit la bogat un călător şi gazda nu s-a îndurat să ia din oile sale sau din vitele sale, ca să gătească cină pentru călătorul care venise la el, ci a luat vita săracului şi a gătit-o pe aceea pentru oaspetele său.

Atunci s-a mâniat David cumplit asupra acelui om şi a zis către Natan: Precum este adevărat că Domnul este viu, tot aşa-i de adevărat că omul care a făcut aceasta este vrednic de moarte. Atunci Natan a zis către David: Tu eşti omul care a făcut aceasta... Pe Urie Heteul tu l-ai lovit cu sabia, pe femeia lui ți-ai luat-o de soție, iar pe el l-ai ucis cu sabia Amoniților. Deci, nu se va depărta sabia de deasupra casei tale în veac, pentru că tu m-ai nesocotit pe Mine... Atunci a zis David către Natan: Am păcătuit înaintea Domnului. Atunci Natan a zis: Domnul a ridicat acum păcatul de deasupra ta... (cf. 2 Regi 12,1–5. 7. 9–10. 12–13).

Ce se poate observa din acest pasaj scripturistic? Atâta timp cât David a crezut că spusele proorocului nu-l privesc pe el, viața lui, faptele sale, rămânând, deci, exterior cuvântului, el a făcut judecăți de valoare şi încă corecte: *„Vrednic de moarte este acel om!"* (2 Regi 12, 5). Dar, în momentul în care profetul îl avertizează că el este omul la care se referă cuvântul Domnului şi că tot el şi fapta lui sunt înfierați de cuvânt, că însuşi destinul lui este implicat în cuvântul Domnului, David nu mai face constatări şi aprecieri, ci săvârşeşte pocăința, spunând: *„Am păcătuit înaintea Domnului!"* (2 Regi 12,12).

Important de subliniat, în acest context, este şi următorul lucru: atâta timp cât David a rămas exterior cuvântului, în păcat, fără să se simtă implicat în mesajul cuvântului, sabia lui Dumnezeu era deasupra casei sale şi încă pentru vecie (2 Regi 12,10). De aici deducem că lângă păcat este întotdeauna şi mânia lui Dumnezeu (Rom 2, 9). În schimb, în momentul în care David săvârşeşte pocăința, proorocul îi spune: *„Domnul a ridicat pedeapsa de deasupra ta!"* (2 Regi 12,13).

Înțelegem, prin urmare, că implicarea în mesajul cuvântului coincide cu iubirea, iertarea şi mila lui Dumnezeu, întoarse înspre omul păcătos. Atâta timp cât David a privit istoria din parabolă ca pe o întâmplare cu alte personaje, a rămas împietrit. Când primeşte descoperirea profetului şi a înțeles mesajul lui, ca aplicându-se la fapta sa, a făcut metanoia.

Aşadar, noi, cei de azi, avem o singură alternativă în a îndepărta sabia mâniei lui Dumnezeu de deasupra noastră: să primim, să ascultăm, să trăim şi să înțelegem cuvântul lui Dumnezeu ca pe o chemare mereu actuală, adresată nouă personal.

„Tu eşti acela!" este un avertisment. *„Eu sunt acela!"* este mărturisirea şi exprimarea salvării. De aceea, să spunem mereu: Eu sunt Betleemul care nu are loc pentru adăpostirea lui Iisus; Eu sunt Petru care mă lepăd de Domnul

la cea mai mică încercare; Eu sunt Iuda care îl vând pentru interese materiale; Eu sunt Saul care îl prigonesc pe Iisus cu păcatele mele... şi nu:

Tu eşti acela!

Alte téme spre reflecţie, din textul Evangheliei:

1. *Diavolul pândeşte cuvântul lui Dumnezeu, pentru a-l fura din sufletul şi din mintea omului.*
2. *Incompatibilitatea dintre urmarea cuvântului şi potrivirea cu lumea.*
3. *Trei feluri de opacitate*[206] *faţă de cuvântul lui Dumnezeu: devierea de la drum, spinii păcatului şi împietrirea inimii?* Tu, iubite cititor, ce fel de suflet oferi pentru cuvântul lui Dumnezeu?
4. *Rodirea cuvântului „întru răbdare".*

[206] Vezi o interesantă perspectivă legată de opacitatea faţă de cuvânt, Andrei PLEŞU, *Parabolele lui Iisus*, 79–87.

Argumente raţionale pentru nemurirea sufletului

Duminica a 22-a după Rusalii

Lc 16,19–31

„19 Era un om bogat care se îmbrăca în porfiră şi în vison, în toate zilele veselindu-se în chip strălucit. 20 Iar un sărac, anume Lazăr, zăcea în faţa porţii lui, plin de bube, 21 şi-ar fi poftit să se sature din cele ce cădeau de la masa bogatului; cu toate acestea, înşişi câinii, venind, ei îi lingeau bubele. 22 Şi a murit săracul şi a fost dus de îngeri în sânul lui Avraam. Şi a murit şi bogatul şi a fost îngropat. 23 Şi în iad, fiind el în chinuri, îşi ridică ochii şi-l vede de departe pe Avraam, şi pe Lazăr în sânul lui. 24 Şi i-a zis, strigând: Părinte Avraam, ai milă de mine şi trimite-l pe Lazăr să-şi ude vârful degetului în apă şi să-mi răcorească limba, că mă chinuiesc în această văpaie. 25 Dar Avraam i-a zis: Fiule, adu-ţi aminte că tu ţi-ai primit pe cele bune în viaţa ta, şi Lazăr, de asemenea, pe cele rele; iar acum, aici, el se mângâie, iar tu te chinuieşti. 26 Şi peste toate acestea, între noi şi voi prăpastie mare s'a întărit, încât cei ce vor să treacă de aici la voi să nu poată, nici de acolo să treacă la noi. 27 Şi el a zis: Atunci rogu-te, părinte, să-l trimiţi în casa tatălui meu, 28 că am cinci fraţi; să le dea lor mărturie, ca să nu vină şi ei în acest loc de chin. 29 Dar Avraam i-a zis: Îi au pe Moise şi pe profeţi; să asculte de ei. 30 Iar el a zis: Nu, părinte Avraam, ci dacă se va duce la ei cineva dintre morţi, se vor pocăi. 31 Şi i-a zis: Dacă nu ascultă de Moise şi de profeţi, nici dacă ar învia cineva din morţi, tot nu vor crede".

Acţiunea parabolei din Evanghelia acestei Duminici se desfăşoară pe două planuri: **aici** şi **dincolo**, adică, aici, *pe pământ* şi dincolo, *după moarte*. De aceea, ea poate fi zugrăvită în două tablouri. Şi fiecărui tablou i-am putea da un titlu:

Primul tablou – *Existenţa „de aici" – fără dialog*
Al doilea tablou – *Existenţa „de dincolo" – cu dialog*

1. Istorisire și conținut

Cunoaștem toți parabola. Istorisirea este simplă și, luată ca povestire, este ușor de înțeles. Și cu toate că se referă la lucruri de dincolo de această viață, nu par a fi străine de logica și de înțelegerea noastră. Dar, toate aceste impresii le avem doar la prima vedere. Privit în adânc, conținutul acestei pilde ridică multe întrebări și provocări. Este, de altfel, singurul loc din Noul Testament în care ni *se dovedește științific* existența sufletului după moarte. De aceea, am dat cuvântului meu, explicând această pildă, următorul titlu: ***Argumente raționale pentru dovedirea nemuririi sufletului***.

Așadar, iată că trecerea noastră de aici are un sens, iar eternitatea de după moarte nu este o poveste a Bibliei sau a Bisericii, ci o realitate cu care toți ne vom confrunta!

Dar, să analizăm pe rând acțiunea din cele două tablouri sau planuri ale existenței, prezentate de parabola pe care o cunoaștem sub titlul generic de parabola: *Bogatului nemilostiv și a săracului Lazăr*, consemnată, în Noul Testament, doar de Evanghelistul Luca (16,19–31).

a. *Primul tablou – Existența fără dialog*

În *primul tablou* ni se prezintă un bogat, căruia Mântuitorul nu i-a dat numele și care, îmbrăcat în haine scumpe, porfiră și vison, petrecea, în fiecare zi, în chip strălucit, adică în distracție și în lux.

El este personajul negativ al parabolei, dar nu pentru că era bogat, ci pentru că își folosește bogăția doar pentru propriile plăceri. Nu vede pe nimeni prin ea, decât pe sine. Iisus nu-l plasează printre bogații necinstiți, ci printre cei nemilostivi. Nemilostivirea și lipsa de sensibilitate pentru cel în nevoie îl duce în iad, în chinuri. Este adevărat și faptul că poate nu era vinovat pentru sărăcia multora din jurul său, dar era responsabil față de nevoile lor. Nu avem probe în Evanghelie că va fi făcut vreun rău, dar avem probe că nu a făcut binele. N-a avut nici un dialog cu cel suferind!

Așadar, în contrast cu imaginea unei fericiri netulburate avem imaginea celei mai crunte mizerii: un sărac, pe nume Lazăr, zăcea la poarta lui, bolnav, flămând și plin de bube (Lc 16,20).

Lazăr e singurul nume propriu care apare în parabolele lui Iisus.[207] Acesta dorea să mănânce și el ceva, dar nu din toate bunătățile bogatului,

[207] Numele „Lazăr" este o formă prescurtată a ebraicului sau a aramaicului *Eleazar* (רזעלא), care însemnează „Dumnezeu ajută" (Cf. John NOLLAND, *Luke 9,21–18,34* (World Biblical Commentary – WBC), vol. 35 B, Dallas, Texas, 1993, 827).

ci doar din fărâmiturile care cădeau de la masa lui.[208] Și nimeni nu-i dădea nimic, nici măcar pe acestea. Doar câinii venind la el îi mai alinau durerile și singurătatea, lingându-i bubele și rănile de pe trup. Era așa de bolnav că poate nici de ei nu se mai putea apăra. Sau și-i dorea în mod intenționat?

Și au murit amândoi, ne spune Mântuitorul, și bogatul și săracul. Și sufletul săracului a fost dus de către îngeri în „sânul lui Avraam", adică în rai, iar despre bogat se spune doar atât, că l-au îngropat.

„Sânul lui Avraam" este o imagine preluată din cadrul ospețelor, unde persoanele preferate și de cinste își plecau adesea capul pe pieptul gazdei (In 13,33). Din Matei 8,11 și Luca 13,28 aflăm că Avraam se află la ospățul din Împărăția lui Dumnezeu și cei mântuiți sunt împreună cu el. Deci, dacă Lazăr e dus în „sânul lui Avraam" înseamnă că primește un loc de cinste în Împărăția lui Dumnezeu.

Acestea sunt faptele descrise în primul tablou: *o existență fără dialog*.

b. *Al doilea tablou – Existența cu dialog*

În al *doilea tablou* avem un dialog, care se poartă în eternitate, între cei ajunși acolo, mai precis între bogatul din parabolă și părintele Avraam, patriarhul din vechime, în anturajul căruia a ajuns Lazăr.

Parabola din Evanghelie ne relatează că bogatul l-a zărit, în preajma lui Avraam, pe Lazăr, săracul pe care el n-a vrut să-l vadă niciodată pe pământ; cu atât mai puțin să intre în dialog cu el.

Dialogul se desfășoară în veșnicie, dincolo de moarte, pe celălalt tărâm. Și dacă este vorba de un dialog înseamnă că cei ce-l poartă, există și sunt vii. Expresii precum: „și-a ridicat ochii în sus", „era în chinuri" și „a văzut" exprimă în mod simbolic manifestări ale vieții, dar ale existenței sufletului, nu ale trupului.

Acest dialog, însă, e unul special, extrem de dramatic și constituie partea principală a pildei. Aceasta se vede clar din faptul că se întinde pe spațiul a 8 din cele 13 versete, adică exact două treimi din parabolă.[209]

El se poartă în planul existenței sufletului, singurul nemuritor, și nu în planul existenței trupului, care e trecător. Și, ca să vedem cât de logică este existența noastră, dincolo de moarte sau faptul că sufletul este nemuritor, să analizăm modul în care el se arăta în starea de a fi nemuritor.

[208] „Fărâmiturile ce cădeau de la masa bogatului" sunt explicate în diferite moduri: ca miez de pâine folosit de bogați pentru a se șterge pe mâini și pe care, apoi, îl aruncau sub masă; ca pâine sau oase, pe care bogatul le arunca în timpul mesei câinilor (cf. Mt 15,27; Mc 7,28); ca mâncare, care cădea întâmplător de pe masă (cf. J. NOLLAND, *Luke 9,21–18,34*, 828; G. MAIER, *Evanghelia după Luca*, 693).

[209] Vezi Leon MORRIS, *Luke. An Introduction and Commentary*, (TyNTC), Vol. 3, Inter-Varsity Press, Illinois, 1988, 269–270.

Știm cu toții că cele trei facultăți ale sufletului, prin care el există și funcționează sunt: *rațiune, sentiment, voință*. Și iată cum erau acestea vii și în funcțiune:

Rațiunea: Bogatul, după ce recunoaște persoanele, îi spune părintelui Avraam: *„Părinte Avraam, ai milă de mine și trimite-l pe Lazăr să-și ude vârful degetului în apă și să-mi răcorească limba, că mă chinuiesc în această văpaie"* (Lc 16,24).

Rațiunea cugeta logic: știa că numai ceva rece și ud poate să răcorească într-o căldură istovitoare. Iar răspunsul pe care bogatul îl primește se înscrie în cadrele aceleași raționări logice: *„Dar Avraam i-a zis: Fiule, adu-ți aminte că tu ți-ai primit pe cele bune în viața ta, și Lazăr, de asemenea, pe cele rele; iar acum, aici, el se mângâie, iar tu te chinuiești. Și peste toate acestea, între noi și voi prăpastie mare s-a întărit, încât cei ce vor să treacă de aici la voi să nu poată, nici de acolo să treacă la noi"* (Lc 16,25–26). Ceea ce pare extrem de curios este faptul că bogatul îi cere ajutor tocmai aceluia pe care l-a desconsiderat total în viață.

Referindu-se la dorința expresă a bogatului ca Lazăr să fie trimis la frații săi, Sf. Teofilact scrie: „Și nu oricine dintre cei morți să fie trimis, ci Lazăr, ca să-l vadă pe dânsul încununat de slavă cei care mai înainte îl văzuseră pe el întru boală și întru necinste; și cei ce s-au făcut martori ai sărăciei lui, aceștia și ai slavei lui să se facă văzători. Căci adeverit este cum că întru slavă voia să se arate (Lazăr) acestora, spre a fi el propovăduitor vrednic de credință".[210]

Voința și sentimentul: Bogatul, văzând faptele fraților lui de pe pământ și știind că vor ajunge astfel în același loc de chin, voia ca aceștia să nu aibă parte de aceeași stare. Îi vedea, îi simțea, îi iubea. Afectiv, prin sentiment, era în relație cu ei. De aceea, îi spune lui Avraam: *„... rogu-te, părinte, să-l trimiți în casa tatălui meu, că am cinci frați; să le dea lor mărturie, ca să nu vină și ei în acest loc de chin* (Lc 16,27–28).

Și rațiunea intră din nou pe rol. Avraam îi răspunde: *„Îi au pe Moise și pe profeți; să asculte de ei"* (Lc 16,29). „Moise" și „profeții" aveau cuvântul lui Dumnezeu care exprima voința Lui vizavi de creația lui – omul. Cu alte cuvinte, nu este nevoie de alte argumente pentru a-i convinge de nevoia împlinirii cuvântului lui Dumnezeu, pentru a nu ajunge să sufere, ignorându-l.

Și într-o ultimă reacție și explozie de logică a rațiunii, bogatul îi răspunde: *„Nu, părinte Avraam, ci dacă se va duce la ei cineva dintre morți, se vor pocăi"* (Lc. 16,30). Rațiunea cugeta corect: numai o dovadă palpabilă are putere de argument suprem. Iar logica lui Avraam este pe măsură: *„Și i-a zis: Dacă nu ascultă de Moise și de profeți, nici dacă ar învia cineva din morți, tot nu vor crede"* (Lc 16,31). Iată, argumentele științifice, dacă vreți, ale existenței sufletului și dincolo de acest plan al vieții.

[210] Sf. TEOFILACT, *Tâlcuirea Sfintei Evanghelii de la Luca*, 233.

2. Mesajul și actualitatea Parabolei

Ca mesaj al pildei,[211] să luăm câteva puncte de reflecție oferite de conținutul ei:

a. *Granița dintre cele două existențe o formează moartea*

Tot ceea ce începe trebuie odată să și sfârșească, să moară. Unele sfârșesc mai repede, altele mai târziu. Dar totul sfârșește. Mor și copacii, mor și florile, trece și Universul. Și odată cu toate acestea, trecem și noi dincolo. Multe dintre faptele noastre, cele de aici, trec odată cu noi, iar altele rămân după noi. Și, în marea trecere, în cele din urmă, toți vom fi uitați. Și noi i-am uitat pe mulți și alții, mulți, ne vor uita pe noi. În cele din urmă, peste tot și peste toate se va așterne o tăcere adâncă.

Mulți cred că *atunci* și *acolo* se va încheia totul. Nimic mai amăgitor decât un astfel de mod de a ne cugeta existența și trecerea! Plecăm dincolo, dar plecăm cu toți cei din jurul nostru, dar și cu faptele noastre. Și acolo, se va revela totul, și cu privire la noi și cu privire la alții.

Vom vedea tot ceea ce am făcut, dar vom vedea mai ales ceea ce ar fi trebuit să facem și n-am făcut; vom vedea și ceea ce le-am făcut altora sau n-am făcut și ar fi trebuit să le facem. Le vom vedea și pe acelea pe care le-am ascuns, crezând că în veci nu vor fi descoperite. Iar, în regretul de a nu fi făcut ceea ce ar fi trebuit să facem, și-am fi putut să realizăm, le vom vedea pe toate deplin.

Vom avea parte și de surpriza nedorită de a-i întâlni pe toți aceia pe care i-am ignorat, i-am nedreptățit, i-am exploatat, i-am prigonit, i-am făcut să sufere, i-am calomniat și pe care am crezut că nu-i vom mai întâlni niciodată. Vom trăi la cote maxime și imposibilitatea de-a mai putea îndrepta ceva, de-a mai putea schimba ceva, atât cu privire la noi, cât și cu privire la alții. În toate aceste regrete și neputințe de a mai putea schimba ceva, va consta, de fapt, chinul veșnic. Parabola acestei Duminici ne vorbește despre toate acestea.

b. *Relația dintre cei vii și cei morți*

Unul din punctele forte ale mesajului pildei este cel al relației dintre cei vii și cei plecați dincolo, în eternitate. Morții noștri dragi ne văd, de acolo, pe noi, cei de aici. Există o legătură între noi și ei. Și prin intermediul acestei parabole Iisus vrea să ne spună că prin faptele și prin atitudinile noastre, de aici, din viață, le sporim bucuria sau suferința lor, de dincolo.

[211] Tropologic înțeleasă pilda, vezi Sf. TEOFILACT, *Tâlcuirea Sfintei Evanghelii de la Luca*, 235–236.

Bogatul din parabolă suferea pentru starea fraților lui de pe pământ, știind că vor ajunge și ei în același loc de chin. Și nu dorea. Astfel, *suferința lui era dublă*: prima era datorată propriilor lui fapte, iar a doua era generată de faptul că vedea faptele celor de pe pământ și nu putea face nimic pentru a înlătura, pentru ei, un deznodământ asemănător de tragic cu al lui.

În acest context, pilda mai ridică o problemă spre reflecție. Ne putem întreba: *Ce rost mai au rugăciunile noastre, de aici, pentru cei de dincolo, dacă nu mai există nici o posibilitate de schimbare a stării de suferință cu una lipsită de chin?*

Este adevărat că Dumnezeu îi răspunde bogatului, prin Avraam, că dincolo soarta e pecetluită și că nimeni nu mai poate face ceva în schimbarea locului de suferință cu unul din rai, din comuniunea cu Dumnezeu și cu aleșii Săi. Iată ce îi răspunde Avraam, bogatului: *„Și peste toate acestea, între noi și voi prăpastie mare s-a întărit, încât cei ce vor să treacă de aici la voi să nu poată, nici de acolo să treacă la noi"* (Lc 16,26).

Dar starea lor, a celor de dincolo, încă nu e una definitivă. Ea este una provizorie, în funcție de starea de păcătoșenie sau de virtute cu care trecem de aici, dincolo, precum și de starea de conștientizare a faptului că imperativele capitale, de aici, au legătură cu viitoarea noastră stare de dincolo.

Ea va deveni definitivă abia după a doua venire a lui Iisus și după judecata universală. *Până atunci, mila lui Dumnezeu față de ei mai poate fi mișcată de rugăciunile noastre!*

Ei nu mai pot face nimic pentru ei, dar mai putem face ceva, noi, cei de aici. De aceea, ei ne văd de acolo, iar noi îi simțim de aici. Prin intensitățile de trăire ale sufletului, care n-au limite spațiale, comunicăm cu ei și ei cu noi.

Pe acest drum, din lumea sufletului, noi transcendem temporalul, iar ei ne împărtășesc eternitatea. Noi încercăm să le dăm un ajutor, iar ei îl așteaptă și, toți împreună, sperăm în mila lui Dumnezeu.

Alte teme spre reflecție:

1. *O legătură între pilda aceasta și criteriile judecății universale (Mt 25) – milostivirea față de cel în nevoie.*
2. *Moartea nu înseamnă sfârșitul, ci continuarea existenței în eternitate.*
3. *Morții noștri dragi ne văd, ne recunosc și ne simt. Bogatul îi vedea și îi simțea pe frații lui de pe pământ.*
4. *Lipsa de comuniune, de aici, se transformă în dorința de comuniune, dincolo. Cei nesocotiți, aici, sunt „doriți", dincolo.*

Un alt fel de Apostol al lui Iisus

Duminica a 23-a după Rusalii

Lc 8,26–39

„26 Și au ajuns cu corabia în ținutul Gherghesenilor, care este în fața Galileii. 27 Și ieșind El pe uscat, L-a întâmpinat un bărbat din cetate, care avea demoni; de multă vreme el cu haină nu se îmbrăca și în casă nu mai locuia, ci în morminte. 28 Și văzându-L pe Iisus, a strigat și a căzut înainte-I și cu glas mare a zis: „Ce-ai cu mine, Iisuse, Fiul Dumnezeului Celui-Preaînalt? Rogu-te să nu mă chinuiești...". 29 Că-i poruncea duhului necurat să iasă din om. Fiindcă de mulți ani îl stăpânea; și-l păzeau legat în lanțuri și'n obezi, dar el, sfărâmând legăturile, era gonit de demon în pustiu. 30 Și l-a întrebat Iisus: „Care-ți este numele?" Iar el a zis: „Legiune". Că demoni mulți intraseră în el. 31 Și-L rugau pe El să nu le poruncească să meargă în adânc. 32 Și era acolo o turmă mare de porci care păștea pe munte. Și L-au rugat să le îngăduie să intre în ei; și le-a îngăduit. 33 Și ieșind demonii din om, au intrat în porci, iar turma s-a repezit de pe stâncă-n lac și s-a înecat. 34 Iar păzitorii, văzând ce s-a întâmplat, au fugit și au dat de veste în cetate și prin sate. 35 Și au ieșit să vadă cele întâmplate și au venit la Iisus; și pe omul din care ieșiseră demonii l-au găsit îmbrăcat și întreg la minte, șezând jos, la picioarele lui Iisus; și s-au înspăimântat. 36 Și cei care văzuseră le-au spus cum a fost izbăvit demonizatul. 37 Și toată mulțimea din ținutul Gherghesenilor L-a rugat să plece de la ei, că erau cuprinși de frică mare. Iar El, intrând în corabie, S-a înapoiat. 38 Iar bărbatul din care ieșiseră demonii Îl ruga să rămână cu El. Iisus însă l-a trimis înapoi, zicând: 39 „Întoarce-te la casa ta și spune cât a făcut Dumnezeu pentru tine". Și a plecat, propovăduind în toată cetatea cât a făcut Iisus pentru el".

Evanghelia acestei Duminici ne istorisește minunea vindecării unui om demonizat din ținutul Gherghesenilor (Lc 8,26–39). Aceeași minune este prezentată și în Evanghelia Duminicii a 5-a după Rusalii, dar în varianta lui Matei (8,28–9,1).

Nu voi insista acum asupra explicării acestei minuni, pentru că am făcut-o în Duminica a 5-a după Rusalii. Dar, asupra unor detalii exegetice, legate mai ales, de ceea ce aduce fiecare Evanghelist în plus, în istorisirea ei, cât și asupra perspectivei proprii a Evanghelistului Luca, voi stărui puțin, pentru că ne întrebăm, desigur, de ce s-a rânduit ca aceeași minune să fie citită la Sf. Liturghie în două Duminici diferite de peste an?

1. Istorisire și explicații

Trebuie să spun, de la început, că toți cei 3 Evangheliști sinoptici istorisesc această minune (Mt 8,28–9,1; Mc 5,1–20; Lc 8,26–39). Evangheliștii Marcu și Luca ne oferă însă detalii suplimentare, comparativ cu Matei, a cărui relatare este cea mai scurtă. Tocmai asupra acestor detalii voi insista în cele ce urmează, pentru că, la o primă lectură, ele lasă impresia chiar a unei posibile contraziceri dintre Evangheliști.

a. *Locul desfășurării minunii*

Matei și Marcu ne spun că minunea a avut loc în „ținutul Gadarenilor", pe când Luca menționează „ținutul Ghergheseniior". Este posibil ca minunea să fi avut loc undeva la granița dintre cele două ținuturi, ulterior înlocuindu-se denumirea de Gherghesa cu Gadara, o cetate mai cunoscută din acel ținut. Așa că Evangheliștii nu se contrazic, ci se completează.

Gadara era o cetate situată, undeva, în sud-estul lacului Ghenizaret sau al Mării Galileii. Făcea parte din federația celor zece orașe și cetăți autonome, cunoscută sub numele de Decapole. Populația era, în majoritate, non-iudaică, păgână, ceea ce explică și îndeletnicirea de a crește porci. De altfel, toți cei trei Evangheliști amintesc de o turmă mare de porci care păștea în apropierea locului săvârșirii minunii.

De fapt, problema localizării minunii provine din variația existentă în cele mai vechi manuscrise, care conțin atât denumirea de „Gadareni", cât și pe cele de „Ghergheseni" sau „Gheraseni". Așadar, minunea se va fi produs undeva la granița dintre Gadara și Gherghesa.[212]

b. *Numărul îndrăciților*

Evangheliștii Marcu și Luca amintesc de un singur demonizat, pe când Matei de doi îndrăciți. Deosebirea s-ar putea explica în trei moduri:

[212] Vezi amănunte, François BOVON, *Luke 1. A Commentary on the Gospel of Luke 1,1–9,50*, 326; Gerhard MAIER, *Evanghelia după Luca*, 355–356.

1. fie prin faptul că Iisus a vindecat, atunci, doi demonizați, însă numai unul dintre ei își va fi exprimat dorința de a-L urma pe Iisus, devenind un apostol indirect al lui Iisus, Evangheliștii Marcu și Luca fiind preocupați, astfel, să redea sfârșitul fericit al minunii.

2. fie prin faptul că Marcu și Luca au fost interesați să-l scoată în evidență doar pe cel mai cumplit, pentru a accentua mai bine starea deplorabilă în care diavolul îl aduce pe om din momentul în care pune stăpânire pe el.

3. fie că Evanghelistul Matei combină într-o singură istorisire două vindecări de îndrăciți care vor fi avut loc în împrejurări și momente diferite, variantă mai puțin probabilă, în cazul de față.

c. *Numele celui demonizat*

Sfinții Evangheliștii Marcu și Luca consemnează cuvântul „*Legiune*" din răspunsul celui demonizat la întrebarea lui Iisus: „*Care-ți este numele?*" *Iar el a zis:* „*Legiune*" (Lc 8, 30; Mc 5,9). Și Evangheliștii explică de unde acest nume: „*Pentru că demoni mulți intraseră în el*" (Lc 8,30; Mc 5,9). Matei nu are nicio referință în acest sens.

Faptul că demonizatul își dă acest nume (Legiune), care nu era numele său propriu, arată că el era conștient și realiza starea îngrozitoare în care se găsea, adică mai avea conștiința propriei sale personalități care, în esență, rămăsese neafectată de demonizare. De aici, înțelegem că diavolul nu poate distruge chiar totul în om, rămânând întotdeauna ceva și neafectat și că acel ceva îl poate ajuta să conștientizeze starea în care se găsește. Altfel spus, numindu-se „Legiune", omul mărturisea că, de fapt, numele după care este recunoscut acum este cel de „Legiune", cu toate că, în realitate, el avea un alt nume, după care, însă, nimeni nu-l mai recunoștea acum. Așadar, numai acesta trebuie să fi fost motivul pentru care Iisus îi pune întrebarea: „*Care îți este numele?*". În acest mod, Mântuitorul îl lasă pe om să mărturisească el însuși condiția în care se găsește.

Cât privește nuanța dialogului dintre demoni și Iisus și motivul pentru care El ascultă cererea demonilor și o împlinește, anume aceea de a nu-i „trimite în adânc" (Lc 8,31), adică acolo unde este sălașul normal și definitiv al diavolului (cf. Ap 9, 1–2; 11, 7; 17, 8; 20, 1, 3), ci în turma de porci din apropiere, am explicat mai multe în tâlcuirea Evangheliei Duminicii a 5-a după Rusalii. De aceea, nu mai insist acum. Însă, asupra unui aspect al relației lui Iisus cu demonii aș dori să reflectăm puțin.

2. Dialogul final dintre Iisus și cel vindecat

După ce Iisus alungă demonii din omul chinuit de ei, cel vindecat își exprimă dorința să rămână cu Iisus. A vrut probabil să-i devină Apostol, sau, dacă nu era posibil acest lucru, cel puțin să-L urmeze. Se va fi gândit: Dacă Acesta mi-a redat viața și demnitatea, trebuie să rămân cu El. Nimic nu e mai de preț, decât să-I slujesc! Și a vrut să sacrifice totul pentru Iisus: familia, casa (pe care le va fi avut, întrucât Iisus îl trimite la casa sa, urmând să le povestească celor de acolo cât bine i-a făcut lui Dumnezeu) averea (poate va fi avut?), patria, comunitatea, profesia (?). Într-un cuvânt: TOTUL! Vă imaginați ce transformare a produs Iisus în viața lui?

Și Mântuitorul nu-i permite să-L urmeze. Dar, îi dă, în schimb, o misiune, un mandat divin. Iată acest dialog: *„Iar bărbatul din care ieșiseră demonii Îl ruga să rămână cu El. Iisus însă l-a trimis înapoi, zicând: „Întoarce-te la casa ta și spune cât a făcut Dumnezeu pentru tine"*. Și Evanghelistul încheie spunând că: *„A plecat, propovăduind în toată cetatea cât a făcut Iisus pentru el"* (Lc 8,38–39; Mc 5,18–20). Matei nu l-a mai consemnat în Evanghelia sa.

Sf. Teofilact crede că fostul demonizat îl ruga pe Iisus să-i permită să rămână cu El de teama ca, nu cumva, depărtându-se de Iisus, să fie din nou robit de diavoli.[213]

Observăm, din text, **două atitudini** total diferite ale omului în fața minunii:

a. *Locuitorii ținutului îl roagă pe Iisus să plece din hotarele lor*. Și El a plecat. Dacă omul vrea ca Iisus să rămână departe de el, Iisus îi respectă opțiunea. Dar, ne întrebăm: De ce L-au rugat să plece din ținutul lor? Pentru că Iisus le permite demonilor să intre în turma de porci care păștea pe țărmul mării și care, după intrarea demonilor în ea, se aruncă în mare și se înecă. Paguba a fost, într-adevăr, mare. Marcu spune că ar fi fost ca la 2000 de porci (Mc 5,13). Paguba a întunecat, așadar, mintea oamenilor acelui ținut, câștigul lor compromis însemnând mai mult decât un om recâștigat pentru casa lui, pentru familia lui, pentru societatea lui.

Gândul doar la câștig și la cele materiale i-a împiedicat să-l vadă pe Dumnezeu lângă ei și să-l recunoască ca pe Cel ce-l readuce pe omul pierdut și desfigurat de diavol și de patimi la frumusețea cea dintâi. Nu cele materiale îl fac pe om, ci omul le face și le produce pe cele materiale. Viața unui om este mai de preț decât 2000 de animale. Acesta este mesajul pe care a vrut să-l transmită Iisus când a permis paguba gadarenilor. Aceasta este și rațiunea pentru care El intră în dialog cu diavolii și ascultă cererea lor.

[213] Sf. TEOFILACT, *Tâlcuirea Sfintei Evanghelii după Luca*, 108.

b. A doua atitudine este reprezentată de către *omul vindecat* care, deși nu i se permite să-L urmeze pe Iisus, se face adevărat *apostol al lui Iisus* nu numai pentru cetatea sa, ci, potrivit informației Evanghelistului Marcu, pentru întreg ținutul acela: *„Iar el a plecat și a început să vestească în Decapole câte a făcut Iisus pentru el; și toți se minunau"* (Mc 5,20).[214]

3. Mesajul spiritual al minunii

Toți suntem chemați să devenim apostoli ai lui Iisus și să spunem tuturor cât bine ne-a făcut nouă Dumnezeu: în copilărie, la tinerețe, la maturitate, la bătrânețe. Nu există om căruia Dumnezeu să nu-i fi făcut, nu bine, ci mult bine. L-am vestit, oare, spunând și altora ce a făcut El pentru noi?

Toți trebuie să-i devenim apostoli și martori acolo unde suntem: la serviciu, la școală, pe stradă, în autobuz, în spital, în familie. Apostoli nu sunt numai cei chemați direct de către Iisus. Pe omul vindecat și trimis de Iisus să-L vestească, l-a făcut apostol indirect, pentru comunitatea lui.

Nu numai cei ce slujesc la altar sunt preoți, ci și toți creștinii care săvârșesc, în lume, lucrul misionar al preotului: *propovăduirea lui Iisus*. Aceasta e preoția universală a tuturor creștinilor de care vorbește Sf. Ap. Petru: *„Dar voi sunteți seminție aleasă, preoție împărătească, neam sfânt, popor agonisit de Dumnezeu ca să vestiți în lume bunătățile Celui ce v-a chemat din întuneric la lumina Sa cea minunată"* (1 Pet 2,9).

Spre această lucrare sfântă, misionară, toți suntem chemați! Părinții să fie apostoli, prin cuvânt și faptă, în fața copiilor lor; copiii să fie apostoli ai lui Iisus în fața colegilor lor; dascălii să fie apostoli ai lui Iisus în fața elevilor și a studenților lor, prin atitudine, demnitate, autoritate (dar rațională), corectitudine; medicii să fie apostoli ai lui Iisus în fața bolnavilor și a pacienților lor, prin dăruire, sacrificiu și milă etc.

Fiecare om, indiferent cărei categorii sociale îi aparține, să-i spună celui de lângă el ce a făcut Iisus pentru sine: din câte primejdii și situații grele l-a scăpat, de cât bine i-a făcut parte, de câte ori l-a iertat și nu l-a pedepsit pentru răul făcut ș.a.m.d. Acesta este *apostolatul laic* al zilelor noastre de care societatea are nevoie, acum, mai mult ca oricând!

Fiecare să vă considerați un apostol și un preot al lui Iisus acolo unde sunteți! Și vei fi, cu adevărat, un apostol al lui Iisus, doar când cei din jurul tău vor vedea în tine reperul și modelul, ca atare.

[214] Vezi amănunte, François BOVON, *Luke 1. A Commentary on the Gospel of Luke 1,1–9,50*, 331. Gerhard Maier îi vede „misionari", cu sau fără voia lor, chiar și pe păzitorii porcilor, care au vestit în cetate tot ceea ce s-a întâmplat cu demonizații și cu porcii înecați (Cf. Gerhard MAIER, *Evanghelia după Luca*, 362).

Alte teme spre reflecție:

1. *Misionar în propria ta familie.*
2. *Misionar în propriul tău ținut.*
3. *Nevoia de a rămâne ascultător față de Dumnezeu și împlinitor al poruncilor Lui și când nu-ți ascultă rugămintea și dorința.*
4. *Alungarea lui Iisus din viața ta: De ce? Și pentru cine? Pe „cine" și „ce" pui în locul Lui?*
5. *Doar Iisus te scoate din înjosire.* Cel demonizat umbla gol, nebun, trăia prin morminte, la marginea societății. După vindecare, era îmbrăcat, întreg la minte, liniștit, la picioarele lui Iisus. Două ipostaze diferite ale omului: *Cu Iisus* și *fără Iisus.*

Când nu mai există speranță, mai există una!

Duminica a 24-a după Rusalii

Lc 8, 41–56

„41 Și iată că a venit un bărbat, al cărui nume era Iair; și acesta era mai-marele sinagogii. Și căzând la picioarele lui Iisus, Îl ruga să vină în casa lui. 42 Că numai o fiică avea, ca de doisprezece ani, și aceea era pe moarte. Și pe când Se ducea El, mulțimile Îl îmbulzeau. 43 Și o femeie, care de doisprezece ani avea scurgere de sânge și-și cheltuise toată averea cu doctorii și de nici unul nu putuse să fie vindecată, 44 s-a apropiat de El prin spate, s-a atins de poala hainei Lui și îndată i s-a oprit scurgerea sângelui. 45 Și a zis Iisus: „Cine este cel ce s-a atins de Mine?" Dar cum toți tăgăduiau, Petru și ceilalți care erau cu El au zis: „Învățătorule, mulțimile Te îmbulzesc și Te strâmtorează și Tu zici: Cine s-a atins de Mine?...". 46 Iar Iisus a zis: „S-a atins de Mine cineva. Căci Eu am simțit puterea care a ieșit din Mine". 47 Atunci femeia, văzând că n-a rămas tăinuită, a venit tremurând și, căzând înaintea Lui, a spus în fața întregului popor din ce pricină s-a atins de El și cum de-ndată s-a tămăduit. 48 Iar El i-a zis: „Îndrăznește, fiică, credința ta te-a mântuit; mergi în pace!" 49 Și pe când El încă vorbea, a venit cineva de la mai-marele sinagogii, zicând: „Fiica ta a murit; nu-L mai supăra pe Învățător". 50 Iar Iisus, auzind, i-a răspuns: „Nu te teme; tu crede numai, și ea se va mântui". 51 Și venind în casă, n-a lăsat pe nimeni să intre cu El, decât numai pe Petru și pe Ioan și pe Iacob și pe tatăl copilei și pe mamă. 52 Și toți plângeau și se tânguiau din pricina ei. Iar El a zis: „Nu plângeți; n-a murit, ci doarme". 53 Și ei Îl luau în râs, știind că ea a murit. 54 Iar El, apucând-o de mână, a strigat, zicând: „Copilă, scoală-te!" 55 Și s-a întors duhul ei, și ea în chiar clipa aceea a înviat; și El a poruncit să i se dea să mănânce. 56 Și părinții ei au rămas încremeniți. Iar El le-a poruncit să nu spună nimănui ceea ce s-a petrecut".

Evanghelia acestei Duminici istorisește *două minuni*, pe care le-a făcut Mântuitorul Hristos în Capernaum: *Învierea fiicei lui Iair, mai-marele Sinagogii*, din cetate și *Vindecarea unei femei cu scurgere de sânge*, care suferea de această boală, de 12 ani. Doar primii trei Evangheliști menționează în scrierile lor aceste minuni: Matei (9,18–26); Luca (8,40–56) și Marcu (5,21–43). Matei este cel mai concis în relatare, conținând doar 9 versete, spre deosebire de Luca, cu 17 versețe și Marcu, cu 23 de versete.[215] Dar să vedem despre ce este vorba, mai în amănunt.

1. Contextul și istorisirea minunilor

Iisus se întorcea din ținutul Gadarenilor, acolo unde vindecase doi îndrăciți și unde, tocmai fusese invitat să părăsească ținutul. De fapt, oamenii de pe malul vestic al Mării Galileeii, îl alungaseră. În schimb, cei de pe malul estic îl așteptau cu bucurie. Evanghelistul Luca consemnează: „*Și când S-a întors Iisus, mulțimea L-a primit cu bucurie, fiindcă toți Îl așteptau*“ (Lc 8,40). Așa se întâmplă și azi: unii îl alungă, în timp ce alții îl așteaptă.

Exegeții sunt de părere că locul spre care se întorcea Iisus era cetatea Capernaum, orașul Său sau „patria Sa“, așa cum a mai fost numit acest oraș. Aici se mutase după ce, conaționalii Lui din Nazaret, s-au arătat disprețuitori și neîncrezători față de faptele și de cuvintele Sale (cf. Lc 4, 24).

Atmosfera de bucurie în care îl așteptau la întoarcere, arată că toți cei din cetate îl cunoșteau, bucurându-se de o faimă deosebită printre ei. Dar cineva din cetate se pare că îl aștepta în mod deosebit: era *Iair*,[216] mai-marele Sinagogii din oraș și o *femeie care suferea de o boală pe care a tăinuit-o timp de 12 ani* și de care nimeni n-a putut-o scăpa, deși își cheltuise, ne spun Evangheliștii, toată averea ei cu doctorii.

Primul îl aștepta, pentru că avea o fiică grav bolnavă, fiind pe moarte, iar femeia îl aștepta, pentru că speranță de însănătoșire, la oameni, nu mai avea. Dar, nu numai ei îl așteptau, ci și o mare mulțime de oameni, care îl îmbulzea. Toți așteptau ceva de la El. Însă, în mod cu totul aparte, îl așteptau bolnavii. Toți voiau să fie vindecați de către El.

Așa se face că, în prim-planul relatării, apare un episod: *întâlnirea cu Iair*. Așteptând puțin ca mulțimea să se liniștească, Iair își face loc printre ei și ajunge în fața lui Iisus. Cade la picioarele Lui, gest uluitor pentru un fruntaș

[215] Vezi Gerhard MAIER, *Evanghelia după Luca*, 366.

[216] Numele Iair înseamnă, după unii exegeți, „Dumnezeu răspândește lumină“ (Cf. G. MAIER, *Evanghelia după Luca*, 367), iar după alții, „Dumnezeu este Cel ce trezește la viață“ (cf. John NOLLAND, *Luke 1,1–9,20* (WBC), vol. 35 A, Dallas, Texas 1989, 418).

al Sinagogii, care se afla în contradicție și în conflict cu Iisus. Acesta îl roagă să vină în casa lui. Motivul? Avea fiica grav bolnavă, spre moarte și, mai mult, ea era, se pare, singurul lui copil. Evanghelistul ne spune că „numai o fiică avea“ (Lc 8, 42). În original e folosit cuvântul μονογενὴς (θυγάτηρ), care înseamnă „singurul copil născut“. Așadar, ea reprezenta speranța familiei, având și dreptul la moștenire (cf. Num 27,1 urm.).[217]

Iisus îl cunoștea pe Iair, cu siguranță. În Sinagoga lui va fi intrat, probabil, de mai multe ori. Nu știm dacă Iisus cunoștea și familia lui, sau pe fiică? Fata avea ca la 12 ani, ne relatează Evanghelistul (Lc 8,42). Nu ne spune, însă, ce boală avea, și nici de când suferea.

Și Iisus a mers cu Iair spre casa lui. Mulțime multă, însă, mergea după El și-L îmbulzea. Dar, în drum spre casă, se întâmplă ceva neobișnuit. În această mulțime se găsea și o femeie, bolnavă de scurgere de sânge, care suferea de această boală de 12 ani. Evanghelistul Marcu ne dă mai multe amănunte despre ea, zicând: „*Și multe îndurase de la mulți doctori, cheltuindu-și toate ale sale, dar nefolosind nimic, ci mai mult mergând înspre rău*“ (Mc 5,26). Și venind, folosindu-se de îmbulzeală, s-a apropiat de Iisus și, pe la spate, s-a atins de poala hainei Lui, căci își zicea în sinea ei: „*De mă voi atinge măcar de haina Lui, mă voi vindeca*“ (Mc 5,28). Și în clipa aceea, „*izvorul sângelui ei a încetat* – ne spune foarte plastic Evanghelistul Marcu – *și ea a simțit în trup că s-a vindecat de boală*“ (Mc 5,29).

Dar, în mod cu totul surprinzător, Iisus întreabă: „*Cine este cel ce s-a atins de Mine?*“ Petru, însă, contrariat de întrebare, îi zice lui Iisus: „*Învățătorule, mulțimile Te îmbulzesc și Te strâmtorează și Tu zici: Cine s-a atins de Mine?...*“. Dar Iisus insistă în cele afirmate anterior, replicându-i lui Petru: „*S-a atins de Mine cineva*“. Și explică motivul pentru care dorește să afle cine este cel ce s-a atins de El, zicând: „*Căci Eu am simțit puterea care a ieșit din Mine*“ (Lc 8,45–46). Ca izvor al vieții și a toată puterea, în calitatea lui de Dumnezeu adevărat, Iisus are puteri care ies din El spre noi!

Și, cum toți tăgăduiau, iar Iisus insista să fie descoperit cel ce s-a atins de El, în cele din urmă, femeia înfricoșându-se, se apropie de Iisus, tremurând, și-I spune pricina pentru care a făcut acest gest, destăinuindu-și boala. Auzind acestea, Iisus i-a zis: „*Îndrăznește, fiică, credința ta te-a mântuit; mergi în pace!*“ (Lc 8,48). Nu întâmplător, folosește Iisus cuvântul cu dublu sens: „*mântuit*“. Prin aceasta, El a vrut să spună: credința ta te-a eliberat, mai întâi, de boală și de suferință, iar apoi te-a adus într-o legătură de viață cu Mine.

[217] Vezi François BOVON, *Luke 1. A Commentary on the Gospel of Luke 1,1–9,50*, 336; Cf. G. MAIER, *Evanghelia după Luca*, 367.

Sf. Teofilact, vorbind despre credința ei, numește această forță un „act al minții": „Că precum de va apropia cineva ochiul de lumina ce strălucește, ori vreascurile de foc, îndată se fac acestea lucrătoare, așa și femeia aceasta, aducând credință la Cel care poate să tămăduiască, îndată a dobândit vindecarea... Și, precum se vede, mai întâi s-a atins de Iisus cu mintea, apoi și cu trupul."[218]

Iar Evanghelistul Marcu mai adaugă ceva, din spusele lui Iisus: „*...și fii sănătoasă de boala ta*" (Mc 5,34).[219]

Insistența lui Iisus de a fi descoperit cel ce s-a atins de El a fost pedagogică. Voia să scoată în evidență puterea miraculoasă a credinței, care face totul posibil, după ce omul nu mai poate face nimic.

Așadar, **când n-a mai existat nici o speranță pentru ea, a mai existat, totuși, una. Și aceea a fost Iisus!**

Dar, în timp ce Iisus vorbea cu femeia, deja vindecată, vine cineva dintre apropiații lui Iair și-i spune acestuia: „*Fiica ta a murit; nu-L mai supăra pe Învățător*" (Lc 8,49). Vestea adusă este, pentru Iair, izbitoare. Și ultima sa nădejde s-a prăbușit! În ce să mai spere, de acum? Moartea a stins și viața, și speranța!

Auzind, însă, cuvintele, Iisus îi spune mai-marelui Sinagogii: „*Nu te teme; tu crede numai, și ea se va mântui*" (Lc 8,50). Și luând cu sine, spun Evangheliștii, numai pe Petru și pe cei doi frați, fiii lui Zevedeu, Iacob și Ioan, se îndreaptă spre casa lui Iair. Aici, Iisus întâlnește tânguire multă și tulburare și lacrimi pentru copilă. Era firesc să fie așa. Dar nu era firesc și pentru Iisus. De aceea, El le spune: „*Nu plângeți; n-a murit, ci doarme!*".

Evangheliștii, însă, ne spun că toți „*Îl luau în râs,*[220] *știind că ea a murit*" (Lc 8,52–53). Dar Iisus știa de ce spune asemenea cuvinte. Urma să definească, în fața lor, ce înseamnă moartea și, în consecință, cum trebuie ea privită.

Moartea nu este decât o despărțire temporară a sufletului de trup și a noastră, unii de alții. Morții continuă să fie vii, dar într-un alt plan al existenței. Și El exemplifică acest adevăr, vorbind cu fetița moartă. Apucând-o de mână, îi zice acesteia: „*Copilă, scoală-te!*" (Lc 8,54). Și Evanghelistul Luca ne spune că „*s-a întors duhul ei, și ea, în chiar clipa aceea, a înviat*" (Lc 8,55). Și, ca nimeni să nu se îndoiască de realitatea minunii, „*El a poruncit să i se dea să mănânce*" (Lc 8,55). Sunt amănunte legate de moarte și de viață, pe care Luca

[218] Cf. Sf. TEOFILACT, *Tâlcuirea Sfintei Evanghelii de la Luca*, 109.

[219] Vezi amănunte, Walter SCHMITHALS, *Wunder und Glaube: Eine Auslegung von Markus 4, 35–36*, (BibS [N] 59; Neukirchen-Vluyn: Neukirchener Verlag, 1970) 69–91. Pentru o interpretare spirituală a întregului episod, vezi Sf. TEOFILACT, *Tâlcuirea Sfintei Evanghelii de la Luca*, 112.

[220] Exegetul Leon Morris observă faptul că acesta e singurul caz din Noul Testament în care, în textul original, apare cuvântul κατεγέλων – **καταγελάω**" = a-și bate joc", „a ridiculiza", ca expresie a lipsei totale de credință (Cf. Leon MORRIS, *Luke. An Introduction and Commentary*, 180).

Evanghelistul, ca un adevărat medic, le sesizează.[221] Trebuie să mai precizăm faptul că minunea se petrece doar în prezența părinților și a celor trei apostoli. Probabil că ei au fost singurii care nu l-au ridiculizat pe Iisus. Pe ceilalți, sceptici și necredincioși, Iisus i-a scos afară.

Așadar, ***când și pentru Iair nu a mai existat nicio speranță, a mai existat, totuși, una: Și aceea a fost Iisus!***

2. Mesajul spiritual al celor două minuni

Ca mesaj, aș dori să reflectăm doar la un singur aspect din semnificația spirituală a celei de a doua minuni – *vindecarea femeii bolnave de scurgere de sânge*. Ea s-a atins de poala hainei lui Iisus, dar numai pe la spate, din teamă și sfială. Și s-a tămăduit. Mobilul vindecării a fost credința ei. Dar este vorba de o credință nemărturisită și neafișată. Era o credință însoțită de o încredere în Dumnezeu, care nu avea nevoie să fie cunoscută de nimeni. Aceasta este credința exprimată în toată taina ei, în tot misterul ei. Și acest episod este unic în tot Noul Testament.

Cine are această credință nu este foarte cunoscut de oameni, dar este cunoscut de către Dumnezeu. De aceea, am intitulat această Evanghelie: *Când nu mai există speranță (la oameni), mai există, totuși, una, la Dumnezeu!* Și aceasta se găsește în ***„taina credinței"***.

Și noi ne atingem de Iisus, și încă destul des, în taina Sfintei Euharistii. Dar, nu toți ne vindecăm. De ce? Pentru că nu ne apropiem de El cu credință, cu cutremur, în ființa noastră.

Așadar, simpla atingere de Iisus nu înseamnă automat și vindecare!

Femeia din Evanghelie să ne fie reper de reflecție în conștientizarea credinței noastre!

Alte teme spre reflecție:

1. *Unii îl alungă pe Iisus, în timp ce alții îl așteaptă.*
2. *Iair îi adresează o rugăminte lui Iisus nu pentru sine, ci pentru fiica sa. Un temei al rugăciunilor pentru alții („rugați-vă unii pentru alții" – Iac 5,16).*

[221] Tema „*moarte – înviere*" este una specifică lui Luca. A se vedea, Lc 7,11 urm.; 8,40 urm.; 16,19 urm.; 23,39 urm.; 24,13 urm.

3. *Despre moarte. Ce este ea?* Adormire, somn şi nu nimicire. Întotdeauna prin somn trecem de la o stare la alta: de la oboseală la recăpătarea forţelor fizice. După moarte vom fi alţii
4. *Învierea înseamnă întoarcerea sufletului în trup.* Aşadar, sufletul e nemuritor.
5. *Drumul până la Iisus poate fi şi lung, şi scurt. El este cel de la deznădejde la speranţă. Doar credinţa îl poate scurta!*

Trei atitudini: Omul contra om; omul pe lângă om şi omul pentru om

Duminica a 25-a după Rusalii

Lc 10,25–36

„25 Şi iată, un învăţător de lege s-a ridicat, ispitindu-L şi zicând: „Învăţătorule, ce să fac ca să moştenesc viaţa de veci?“ 26 Iar El i-a zis: „Ce este scris în lege? cum citeşti?“ 27 Iar el, răspunzând, a zis: „Să iubeşti pe Domnul Dumnezeul tău din toată inima ta şi din tot sufletul tău şi din toată puterea ta şi din tot cugetul tău; iar pe aproapele tău, ca pe tine însuţi“. 28 Iar El i-a zis: „Drept ai răspuns; fă aceasta şi vei fi viu“. 29 Dar el, voind să se îndreptăţească pe sine, I-a zis lui Iisus: „Şi cine este aproapele meu?“ 30 Iar Iisus, răspunzând, a zis: „Un om cobora de la Ierusalim la Ierihon şi a căzut între tâlhari care, după ce l-au dezbrăcat şi l-au rănit, au plecat, lăsându-l aproape mort. 31 Iar din întâmplare un preot cobora pe calea aceea, şi văzându-l, a trecut pe-alături. 32 Tot aşa şi un levit, ajungând în locul acela şi văzând, a trecut pe-alături. 33 Iar un samarinean care mergea pe cale a venit la el şi, văzându-l, i s-a făcut milă; 34 şi apropiindu-se, i-a legat rănile, turnând pe ele untdelemn şi vin; şi punându-l pe dobitocul său, l-a dus la un han şi i-a purtat de grijă. 35 Şi a doua zi, scoţând doi dinari, i-a dat hangiului şi i-a zis: Ai grijă de el; şi ceea ce vei mai cheltui ţi-i voi da eu când mă voi întoarce. 36 Care din aceştia trei ţi se pare că a fost aproapele celui căzut între tâlhari?“ 37 Iar el a zis: „Cel care şi-a făcut milă cu el“. Iisus i-a zis: „Mergi şi fă şi tu asemenea!“

Ori de câte ori citim sau interpretăm Parabola *Samarineanului milostiv* o facem cu o profundă emoţie. Şi aceasta pentru că parabola constituie pericopa evanghelică, de peste an, cea mai provocatoare vizavi de ceea ce înseamnă credibilitatea creştinismului şi a statutului de creştin, privite atât din interior, cât şi din afară. De aceea, mesajul pe care-l transmite pilda nu este deloc uşor de împlinit. Parabola Samarineanului milostiv scoate în prim-plan un model din

ceea ce trebuie să însemne omul în întreg sistemul de relații în care el se găsește: cu sine, cu cei din jur, cu societatea în interiorul căreia el își duce existența.

În a șasea antiteză a Predicii de pe Munte, Mântuitorul Iisus exclama: *„Ați auzit că s-a spus celor de demult: să iubești pe aproapele tău și să urăști pe vrăjmașul tău"* (Mt 5, 44). Aceasta se afirma în tradiția iudaică, deoarece nu avem în Vechiul Testament o astfel de recomandare. Dar, în contextul în care poporul ales a fost înconjurat de popoare păgâne, războinice, amenințătoare, acest principiu era destul de valabil pentru el. Iisus însă prezintă antiteza: *„Iubiți pe vrăjmașii voștri, binecuvântați pe cei ce vă blestemă, faceți bine celor ce vă urăsc și rugați-vă pentru cei ce vă vatămă și vă prigonesc"* (Mt 5,44).

Cuvintele exprimă o poruncă sau o recomandare foarte greu de împlinit, oricât de dedicați i-am fi lui Dumnezeu. Ea este provocatoare vizavi de ceea ce înseamnă credibilitatea creștinismului și a statutului de creștin, pentru că este foarte ușor să te lași impresionat de ceea ce reprezintă creștinismul, în teorie, în preceptele sale, dar să nu le poți împlini, mai departe, în viața ta practică, să nu le poți ilustra în atitudinea și în comportamentul tău, făcând o notă discordantă între ceea ce crezi sau spui tu și ceea ce faci. De aceea, credibilitatea creștinismului din interior și din afară trebuie, astăzi, mai mult ca oricând, probată prin atitudinea și comportamentul creștin.

Am spus aceste lucruri, deoarece vreau să mă opresc nu atât asupra interpretării parabolei acestei Duminici, cât asupra a trei atitudini, care se desprind din ea, adică trei atitudini ale omului față de om. Și fiecare atitudine ar putea reprezenta un tablou având și un titlu deasupra.

1. Trei atitudini sau o altă interpretare a Pildei[222]

Prima atitudine, din ***primul tablou***, ar avea ca titlu: **Omul contra om**, sau omul împotriva omului.

Ce ne spune pilda? Un om simplu, nu i se dă numele, mergea de la Ierusalim la Ierihon. Probabil se întorcea acasă. Și pe cale este atacat și prădat de tâlhari.[223] Nu știm cine erau aceștia: conaționali de-ai simplului drumeț sau nu? Nu cunoaștem. Nu ni se dau amănunte în acest sens. În pildă ni se relatează doar atât: aceștia l-au dezbrăcat, l-au bătut (nu știm de ce), lăsându-l aproape mort (Lc 10,30). Așadar, omul împotriva omului, la prima vedere, fără niciun motiv.

[222] Pentru o interpretare spirituală a Pildei, vezi Sf. TEOFILACT, *Tâlcuirea Sfintei Evanghelii după Luca*, 138–142.

[223] Terenul prăpăstios și abrupt, precum și absența așezărilor omenești pe o distanță de aproximativ 25 km favoriza astfel de atacuri tâlhărești. Pentru tâlhari, această rută era atrăgătoare și din cauză că pe acolo treceau mulți negustori cu 'pungi doldora de bani'" (cf. Gerhard MAIER, *Evanghelia după Luca*, 472).

Al ***doilea tablou***, cu a doua atitudine descrisă în el, are ca titlu: **Omul pe lângă om**. Despre ce este vorba?

Evanghelistul Luca, înregistrând cuvintele Mântuitorului, ne spune că un preot și un levit au trecut pe calea aceea, l-au văzut pe acel om care zăcea, undeva, aruncat la marginea drumului. Dar, au trecut pe alături. Parcă ne repugnă această atitudine a slujitorilor templului! Cu siguranță, ne-am fi așteptat ca ei să fi fost primii care să se oprească în fața celui suferind, să-i dea primul ajutor, pentru că erau slujitorii lui Dumnezeu. Dar, n-au făcut-o. Totuși, ei au o circumstanță atenuantă.

O prescripție a Vechiului Testament spunea că dacă te atingi de un om mort ești necurat, nemaiputând să slujești o perioadă de timp, urmând să îndeplinești tot felul de prescripții rituale, cultice, nu puține, ale așa zisei curățiri, destul de grele și care luau destul de mult timp (cf. Num 19,10 urm.; Lev 21,1 urm.). Unui preot, spre exemplu, i se permitea să se atingă numai de un mort, rudă de sânge (cf. Lev 21,1 urm.)

Pe de altă parte, exista și riscul de a fi stigmatizat, de cei din jur, ca unul care ești necurat în slujirea ta, întrucât te-ai atins de un om mort. Așadar, slujitorii templului îl vor fi văzut, dar neobservând nicio mișcare a celui rănit, l-au crezut mort și astfel au plecat mai departe. Așa se face că, pentru a nu deveni întinați pentru slujba de la templu, nu s-au mai oprit lângă cel suferind, de la marginea drumului, să-l ajute. Poate că acesta va fi fost motivul pentru care trec nepăsători pe lângă el. Oricum, observăm că Iisus păstrează tăcerea cu privire la motive. El este interesat doar de rezultat: refuzul de a ajuta.

Din punct de vedere cultic erau, oarecum, justificați. Dar, tocmai legat de această justificare voia Iisus să transmită un mesaj, prin pildă. Și anume că un om și viața lui sunt mai presus de orice, chiar față de toate prescripțiile Legii Vechiului Testament.

Atitudinea celor doi slujitori ai templului este purtătoarea de mesaj a Evangheliei lui Iisus care a adus în prim plan, omul și slujirea lui, egală cu slujirea propriei persoane. În Cuvântarea Sa de pe Munte, Iisus spune: *„Și precum voiți să vă facă vouă oamenii, asemenea faceți-le și voi lor"* (Lc 6,31).

Așadar, într-o interpretare spirituală a Pildei,[224] Sfinții Părinți au arătat că Iisus a vrut să transmită prin mesajul ei faptul că prescripțiile vechi-testamentare nu mai sunt întru totul valabile pentru omul nou, al Noului Testament și nici pentru porunca iubirii care punea mai presus de orice, omul.

Al ***treilea tablou***, cu acțiunea celei de-a treia atitudini, are ca titlu: **Omul pentru om**. În acțiune intră acum un samarinean, călător și el pe drumul

[224] Vezi Sf. TEOFILACT, *Tâlcuirea Sfintei Evanghelii de la Luca*, 138–142; Joseph A. FITZMYER S. J., *The Gospel according to Luke* (X–XXIV), 884.

amenințător. Este o surpriză pentru cele întâmplate. Acesta îl observă pe cel rănit care zăcea chinuindu-se cumplit, abia viu, la marginea drumului. I se face milă de el, ne spune Mântuitorul, se apropie de el și-i dă primul ajutor: îi leagă rănile, toarnă peste ele untdelemn și vin, apoi îl pune pe animalul său și îl duce la o casă de oaspeți, la un han. Îl dă în grija gazdei, scoate și ceva bănuți, plătindu-i gazdei pentru îngrijirea celui suferind și, nu uită să-i spună că, la întoarcere, îi va achita și ceea ce va mai cheltui, în plus, cu el.

Dar, toată această discuție cu gazda, samarineanul o are **a doua zi**. Și Mântuitorul ține să sublinieze acest lucru, deloc întâmplător: *„Și a doua zi, scoțând doi dinari*[225]*, i-a dat hangiului și i-a zis: Ai grijă de el; și ceea ce vei mai cheltui ți-i voi da eu* ***când mă voi întoarce*** (Lc 10,35).

Samarineanul rămâne, așadar, peste noapte, cu cel suferind. Nu-l părăsește imediat.

Ceea ce voia să transmită Iisus, prin acest amănunt, era faptul că slujirea celui în nevoie trebuie să aibă un dublu aspect: **mai întâi individual și abia apoi instituțional**. Mai întâi, ne ocupăm noi de cel în nevoie și abia apoi îl lăsăm în seama instituțiilor caritabile. Dar și după aceea, rămânem mai departe în slujirea lui. Ne întoarcem pe la el. Cuvintele lui Iisus sunt explicite în acest sens: *„.... Ai grijă de el; și ceea ce vei mai cheltui ți-i voi da eu, când mă voi întoarce* (Lc 10,35).

Samarineanul, din pildă, n-a avut nici un motiv să se apropie de acel iudeu. Putea să-și zică: „Cu acest iudeu, muribund, avem un dușman în minus pentru neamul nostru!"[226] Dar, n-a cugetat așa, ci s-a oprit din drum, i-a dat ajutor, ba, mai mult, s-a îngrijit, mai departe, de sănătatea lui. Acestea sunt cele trei atitudini pe care Evanghelia acestei Duminici le scoate în prim-plan și ni le pune în față spre reflecție.

[225] Sf. Teofilact vede în cei doi dinari, într-o interpretare spirituală a valorii lor, cele două Legi: cea veche și cea nouă. Iată ce spune el: „Și Domnul, când s-a înălțat la cer, pe acești *dinari* i-a lăsat Apostolilor și celor peste vremi, episcopi și dascăli... Tâlcuind Legea cea Veche și cea Nouă, multe au mai cheltuit de la dânșii, pentru care plată își vor lua când se va *întoarce* Domnul, adică la a Doua Venire" (Cf. *Tâlcuirea Sfintei Evanghelii de la Luca*, 142). Despre valoarea celor doi dinari, a se vedea N. HEUTGER, „Münzen im Lukasevangelium", *BZ* 27 (1983), 98.

[226] La rădăcina acestei uri stătea faptul că aproximativ din anul 700 î.Hr., samarinenii au devenit un popor eterogen: israelito-mesopotamo-sirian (2 Reg 17,24 urm.). Ei și-au zidit un templu propriu pe muntele Garizim, pe care împăratul iudeu Ioan Hircan l-a distrus din temelie în anul 128 î.Hr. Astfel că samarinenii îi urau de moarte pe iudei, atacându-i ocazional pe pelerinii care călătoreau la Ierusalim și treceau prin ținutul lor (cf. Lc 9,52 urm.). Iudeii nu se purtau cu samarinenii nici ei mai blând. Și astfel, ura dintre iudei și samarineni a devenit o barieră națională de netrecut (Vezi Gerhard MAIER, *Evanghelia după Luca*, 474).

2. Mesajul pildei exprimat în două exemple

Să ne oprim puțin la un exemplu scripturistic, de atitudine *a omului contra om*, fără motiv, dar și asupra aceleia de *om pentru om*, la fel fără motiv.

Exemplul la care vreau să mă refer are ca protagoniști doi regi din vechime: Regele Saul și Regele David, din Vechiul Testament.

În urma unei greșeli pe care Saul a comis-o într-un război cu amaleciții, regele este lepădat de Dumnezeu. Deși a avut poruncă de la El, prin proorocul Samuel, să nu cruțe nimic după luptă, el, totuși, l-a cruțat pe regele Agap al amaleciților și o bună parte din prada de război.

Saul a intrat, astfel, în dizgrația divină și, observând acest fapt, un duh rău s-a năpădit asupra lui. Aproape că ajunsese îndrăcit, iar cei de la curte nu mai puteau să-l liniștească. Atunci, slujitorii l-au sfătuit să aducă pe cineva, care știe să cânte la harpă și, astfel, în starea de tulburare, de criză, adierea sunetului harpei să-l liniștească. Așa se face că este recomandat fiul unui oarecare Iesei, din Betleem, pe nume David. Acesta, însă, fusese între timp uns rege de către profetul Samuel, la porunca lui Dumnezeu (cf. 1 Reg 16).

David este adus la curte, dar Saul nu știa că acesta este alesul Domnului și că este deja uns rege legitim peste Israel. Și ne relatează cartea I a Regilor că Saul chiar l-a îndrăgit pe David, văzându-l cum cântă, că este plăcut la înfățișare, curajos și neînfricat.

Dar, se întâmplă o luptă cu filistenii. David iese la luptă și îl ucide pe uriașul Goliat, căpetenia lor. Lui Saul i-a plăcut fapta lui de vitejie, numai că, la întoarcerea din luptă, când regele este întâmpinat, mulțimea strigă: *„Saul a ucis mii, dar David a ucis zeci de mii"* (1 Reg 18,1). Auzind acestea, Saul s-a schimbat total și a devenit invidios pe David. Astfel, într-o zi, când acesta îi cânta din harpă, încearcă să-l ucidă, aruncând sulița spre el. Dar David, ferindu-se, scapă nevătămat (cf. 1 Reg 19,10). Din clipa aceea, însă, David nu mai are liniște la curtea lui Saul și este nevoit să pribegească, el, regele, prin pustiu. Așadar, am putea califica fapta lui Saul ca atitudine a omului contra om, fără motiv. Dar la baza atitudinii lui Saul stătea un motiv: invidia.

Și acum, să vedem doar un exemplu din ceea ce poate însemna atitudinea – *om pentru om*.

Saul pune la cale un complot, în care David urma să fie ucis. Regele reușește să scape din nou, din mâna lui Saul, cu ajutorul soției sale, Micol. Cartea întâi a Regilor ne relatează: *„Și a fost că-n noaptea aceea a trimis Saul niște soli la casa lui David ca să-l pândească, cu scopul de a-l ucide dimineața. Iar Micol, femeia lui David, i-a spus, zicând: „Dacă-n noaptea asta nu-ți vei scăpa viața, mâine vei fi ucis". Așa că Micol l-a lăsat în jos pe fereastră, iar el a plecat, fugind și a scăpat"* (1 Reg 19,11–12). David se refugiază astfel într-un ținut pustiu.

Dar Saul continuă să-l urmărească. Voia să-l piardă cu orice preț. Așa se face că pregătește 3000 de bărbați și pleacă spre pustiul Enghedi în căutarea lui David. Textul sfânt ne relatează: „*Și a mers până la o stână de oi care era lângă drum. Acolo era o peșteră și Saul a intrat în ea pentru nevoile sale.* Dar David și oamenii lui se găseau ascunși exact în peștera aceea. „*Atunci au zis oamenii către David: Aceasta este ziua de care ți-a vorbit ție Domnul zicând: Iată Eu voi da pe vrăjmașul tău în mâinile tale și vei face cu el ce vei vrea. David, se sculă și tăie încetișor poala de deasupra hainei lui Saul*". Dar Saul n-a simțit aceasta (1 Reg 24, 4–7. 9–13).

Cei care erau cu David în peșteră l-au sfătuit să-l omoare pe Saul. Însă el a zis: „*Să nu-mi îngăduie Domnul să fac una ca aceasta Domnului meu, unsului Domnului, căci Saul era rege*" (1 Reg 24,7). Și Saul iese afară din peșteră și după ce s-a îndepărtat puțin, iese și David afară și îi strigă lui Saul: „*O, doamne!, O, Rege! Atunci Saul a căutat înapoi, iar David plecându-se cu fața la pământ, i s-a închinat. Și a zis David către Saul: De ce asculți tu de vorbele poporului care zice: – Iată, David îți caută viața? Iată, ochii tăi au văzut cum chiar astăzi mi te-a dat Domnul în mână, acolo, în peșteră; dar eu n-am vrut să te omor, ci te-am cruțat și am zis: – Nu-mi voi ridica mâna asupra stăpânului meu, fiindcă el e unsul Domnului. Și, iată, poala hainei tale e în mâna mea; eu am tăiat poala hainei tale și nu te-am omorât. Cunoaște azi și vezi că-n mâna mea nu-i nicio răutate și nicio necredință și nicio răzvrătire; eu n-am păcătuit împotriva ta, dar tu îmi vânezi viața ca să mi-o iei. Judece Domnul între mine și tine și Domnul să-mi răsplătească din ceea ce-i al tău!; dar mâna mea nu-ți va fi împotrivă*" (1 Reg 24,9–13).

În prima ipostază, vedem omul contra om, deși unul era nevinovat. Îl fac vinovat bârfele și vorbele de ocară, care se spuneau despre el. Iar toate acestea îl pun, întodeauna, pe om contra om.

Cuvintele și atitudinea înțeleaptă a lui David îl schimbă total pe Saul. David îl numește: „părinte", „rege" și îi dă și dovada cruțării vieții sale: o parte din poala hainei lui, pe care i-o tăiase în peșteră. Și îi mai spune: „*N-am niciun vicleșug și n-am greșit cu nimic împotriva ta. Tu însă cauți ca să iei sufletul meu*" (1 Reg 24,12). Și acum e important: Atunci Saul a zis: „*Al tău e oare glasul acesta, **fiul meu** David? Și ridicându-și glasul, a plâns*" (1Reg 24,17). Deci, iată, la o atitudine a lui David, se aude din gura dușmanului său, cuvântul „fiu". David este numit copilul lui. Și continuă Saul: „*Tu ești mai drept decât mine căci m-ai răsplătit cu bine, atunci când eu te-am răsplătit cu rău. Cine oare prinzând pe vrăjmașul lui, iar fi dat drumul să meargă cu bine? Domnul să-ți răsplătească cu bine, pentru ceea ce ai făcut tu astăzi cu mine*" (1 Reg 24, 18.20). Reținem din această atitudine, cuvintele: ***tu ești mai bun; tu ești mai drept decât mine!***

Așadar, doar o singură atitudine, cea a „*omului pentru om*", poate să-l facă pe dușmanul tău să zică: „Tu ești mai bun decât mine!". Atunci, și numai atunci, se va schimba totul, lumea, societatea; atunci, și numai atunci,

răsplata lui Dumnezeu nu va înceta să vină în viața ta, iar ziua ta de mâine va fi mai senină decât cea de azi. Dar n-ai câștigat o zi senină doar pentru tine, ci o zi frumoasă și senină și pentru cel ce n-a știut ce înseamnă pentru el, până atunci, o viață de om.

Așadar, nu e nevoie de mult cuvânt și de multă Evanghelie propovăduită, dacă vrei să converteşti pe cineva ci, mai presus de ele, ceea ce mișcă sufletul, mintea și inima unui om, sunt gesturile, atitudinea față de el și felul în care știi să-i arăți iubirea.

Ca mesaj, la care să reflectăm toți, pun o întrebare: În care tablou ne regăsim fiecare, prin faptele și atitudinile noastre? În acela deasupra căruia scrie: ***Om contra om, Om pe lângă om*** sau ***Om pentru om?***

Alte teme spre reflecție:

1. *Legea iubirii, mai presus de legalism, de granițe și bariere sociale.*
2. *Biserica – adăpost și tămăduire.*
3. *Ispitindu-L pe Dumnezeu!*
4. *Răsplata celei de a doua întoarceri.*
5. *Ce înțelege, azi, societatea, prin cel de la marginea drumului, adică, de la marginea ei?*
6. *Samarineanul milostiv (Iisus) este cel ce nu trece nepăsător pe lângă tine!*

Două raționamente omenești și o sentință a lui Dumnezeu

Duminica a 26-a după Rusalii

Lc 12,16–21

„16 Și le-a spus această parabolă: „Unui om bogat i-a rodit din belșug țarina. 17 Și el cugeta în sine, zicând: Ce voi face, că n-am unde să-mi adun roadele? 18 Și a zis: Aceasta voi face: Strica-voi hambarele mele și mai mari le voi zidi și-mi voi strânge acolo tot grâul meu și bunătățile mele; 19 și-i voi zice sufletului meu: Suflete, ai multe bunătăți strânse pentru mulți ani; odihnește-te, mănâncă, bea, veselește-te!... 20 Dar, Dumnezeu i-a zis: Nebunule!, în noaptea aceasta îți vor cere sufletul. Și cele ce-ai pregătit ale cui vor fi? 21 Așa se întâmplă cu cel ce-și adună sieși comori, și nu întru Dumnezeu se îmbogățește".

1. Istorisire și interpretare

Evanghelia acestei Duminici este una foarte scurtă, formată din doar 6 versete și cuprinde o Pildă. Este vorba despre un om bogat, care s-a trezit, pe neașteptate, cu o recoltă uriașă. Pământul i-a rodit din belșug. Și-atunci, firesc, se întreabă: Ce să facă cu acele roade de prisos? N-avea unde să le adune. Nu avea hambare potrivite pentru atât de multe roade. Nu mai avusese niciodată o asemenea recoltă. Era pentru prima dată confruntat cu ceea ce nu înțelegea din ceea ce avea. Dintr-o dată devenise mai bogat decât era.

Și-atunci, face un raționament: Doar n-o să-și lase roadele pe câmp, să putrezească, nici n-o să le risipească, lăsându-le fără adăpost! Și astfel, îi vine-n minte o idee, nu rea în sine: *„Aceasta voi face: Voi strica hambarele mele și mai mari le voi zidi și-mi voi strânge acolo tot grâul meu și toate bunătățile mele"* (Lc 12,18).

Dar, de fapt, el încă nu avea nimic din belșugul primit. Totul se afla deocamdată pe câmp. Și vedem aceasta din exprimarea lui la viitor – *voi strica, voi zidi, voi strânge*. De fapt, *el transfera tot prezentul lui material într-un viitor iluzoriu*. Aceasta a fost marea lui greșeală. La fel face și cu sufletul. Iar reflecția următoare este catastrofală: *„Și-i voi zice sufletului meu: Suflete, ai multe bunătăți strânse pentru mulți ani; odihnește-te, mănâncă, bea, veselește-te!* (Lc 12,19).

Pe acest fond de nebunie a minții, sentința lui Dumnezeu nu întârzie: *„Dar, Dumnezeu i-a zis: Nebunule!, în noaptea aceasta **îți vor cere** sufletul. Și cele ce-ai pregătit ale cui vor fi?* (Lc 12,20). Expresia „Nebunule" constituie cel mai puternic contrast cu cele pe care le-a cugetat înainte într-un mod înțelept (Lc 12,17). „Și cea mai înaltă inteligență devine nebunie dacă nu ține cont de Dumnezeul Cel viu", spunea G. Maier în Comentariul său la Luca.[227]

Cât despre interpretarea expresiei „în *noaptea aceasta* îți vor cere sufletul", Sf. Teofilact spune: „...noaptea îi este cerut sufletul unuia ca acesta, căci el nu are lumina cunoștinței celei dumnezeiești, care să-l lumineze, ci în „noaptea" iubirii de bogăție aflându-se și de aceasta fiind întunecat, îl apucă moartea".[228]

Dar în exprimarea lui Dumnezeu observăm o nuanță: Nu-i spune *„**îți voi** cere sufletul"*, ci *„**îți vor** cere sufletul"*. Adică, sufletul lui nu este dorit de Dumnezeu, ci de duhul lăcomiei, care este diavolul și care pune astfel stăpânire, prin bogăție, pe sufletul lui.

Și concluzia întregii pilde este, de fapt, un avertisment universal care ne vizează pe toți: *„Așa se întâmplă cu cel ce-și adună sieși comori, și nu întru Dumnezeu se îmbogățește"* (Lc 12,21).

Concluzia deschide, astfel, o temă provocatoare, cea a *îmbogățirii în Dumnezeu*. Iată că există și o altfel de îmbogățire! Iată că Dumnezeu nu ne vrea săraci, ci bogați, dar bogați întru El. Și această bogăție înseamnă: un suflet sensibil și nu plin doar de sine; o rațiune care îi lasă loc și lui Dumnezeu în cugetarea ei, o inimă în care să încapă și altul, o conștientizare că ești doar un trecător pe pământ și că viața ta are și o dimensiune cerească; o așteptare a întâlnirii cu veșnicia. Când pe toate acestea le stăpânești, să știi că ești cel mai bogat om de pe pământ! Atunci ești bogat în Dumnezeu!

Iată cum înțelege Sf. Teofilact „îmbogățirea în Dumnezeu": „Să ne străduim pe Acela bogăție a noastră să-L avem și al bogăției Vistiernic; și să nu zicem *'bunătățile mele'*, ci *'bunătățile lui Dumnezeu'*. Iar dacă bunătățile sunt ale lui Dumnezeu, să nu-L lipsim pe El de bunătățile Sale."[229]

Iar Gerhard Maier, întrebându-se cum poți fi „bogat în Dumnezeu", răspunde: *„Prin foamea după Dumnezeu, respectiv prin ucenicia în școala lui Iisus* (Mt 19,21; In 3,16; 6,29; 1 Tim 6,17 urm.)".[230]

---

[227] Cf. G. MAIER, *Evanghelia după Luca*, 557.
[228] Sf. TEOFILACT, *Tâlcuirea Sfintei Evanghelii de la Luca*, 170.
[229] Cf. Sf. TEOFILACT, *Tâlcuirea Sfintei Evanghelii de la Luca*, 170.
[230] G. MAIER, *Evanghelia după Luca*, 558.

Desigur, vizavi de atitudinea bogatului ne întrebăm: Unde a greșit el? Pentru că, până la un loc, reflecțiile lui sunt firești. Greșeala bogatului este întreită:

a. *când a crezut că poate crea pentru el, aici, o* ***eternitate pământească***.

b. *când a crezut că-și poate bucura sufletul, eternizându-l în categorii materiale.*

c. *când pe Dumnezeu nu l-a luat deloc în calcul prin „semnul" primit de la El.*

Hotărârea lui de a stoca cele materiale a fost bună, dar reflecția în a le folosi a fost rea. De ce? Pentru că a uitat și de Dumnezeu și de oameni. A uitat de Dumnezeu când n-a luat în calcul și o altă rațiune a ceea ce se întâmpla cu el. Pentru că nu datorită lui i-a rodit pământul din belșug. Este foarte posibil ca bogata recoltă să se fi datorat și muncii lui: va fi lucrat pământul bine, la timp, îl va fi îngrășat, va fi tăiat buruienile la timp, îl va fi udat când a fost nevoie și la timp etc. Nu ne îndoim că va fi făcut toate acestea. Dar, cu siguranță, pe toate acestea le va fi făcut și altă dată. De aceea era, probabil, și înstărit, pentru că era un bun gospodar. Dar, dacă până acum n-a avut parte de o astfel de recoltă, trebuia să se întrebe, dacă nu cumva există și o altă rațiune în tot ceea ce se întâmpla cu el?

I s-a dat un semn. Dar nu l-a citit bine. L-a interpretat rău. În acel semn era ascuns Dumnezeu. Și în loc să-i mulțumească, încercând să realizeze cu El desfătarea sufletului său, a încercat o fericire pământească, amestecând sufletul nemuritor, în cele materiale, trecătoare. Toată această necugetare a exprimat-o în două sentințe nebunești:

a. *„Suflete, ai acum multe bunătăți strânse pentru mulți ani!*

b. *„Odihnește-te, mănâncă, bea, veselește-te!"* (Lc 12,19).

A uitat, astfel, că-i muritor și că ceea ce aduna, strângea, de fapt, pentru alții. Nu realiza acest lucru. A uitat și de oameni, pentru că s-a gândit numai la sine. Și astfel, după două sentințe necugetate, vine sentința lui Dumnezeu, definitivă: *„ Nebunule!,*[231] *în noaptea aceasta îți vor cere sufletul. Și cele ce-ai pregătit ale cui vor fi?* (Lc 12,20)

Referindu-se la cuvântul „noapte" Sf. Teofilact îl interpretează cu profund mesaj spiritual: „Așadar, cu adevărat *noaptea* îi este cerut sufletul unuia ca acesta, că nu are lumina cunoștinței celor dumnezeiești, care să-i lumineze lui, ci în *noaptea* iubirii de bogăție aflându-se și de aceasta fiind întunecat, îl apucă moartea..."[232].

[231] Vezi amănunte legate de caracterizarea bogatului, DERRETT, J. D. M. „The Rich Fool: A Parable of Jesus Concerning Inheritance," *HeyJ* 18 (1977), 131–151.

[232] Sf. TEOFILACT, *Tâlcuirea Sfintei Evanghelii de la Luca*, 170.

2. Mesajul spiritual al Pildei

Între multele mesaje ale acestei pilde aș dori să ne oprim cu reflecția la două. Primul este legat de cuvântul **semn**. Dumnezeu i-a dat bogatului un semn prin bogăția de roade. Belșugul material pe care i l-a dat nu a fost perceput corect. L-a păstrat tot pentru el. Nu s-a întrebat deloc, dacă nu cumva Dumnezeu vrea ceva cu surplusul de bunuri pe care i l-a dat?

Toți avem mai mult decât ne trebuie. Toți am primit de la Dumnezeu mai mult decât am sperat. Câți am înțeles acest semn al Lui prin care ne-a transmis ceva fiecăruia în parte? Și mă opresc aici cu reflecția, lăsându-vă și lăsându-mi și mie loc pentru un răspuns.

Al doilea mesaj este transmis de contextul în care este rostită această parabolă. Iată despre ce este vorba: Iisus tocmai vorbea, într-o anumită împrejurare, despre **lăcomie**. Cineva din mulțime se apropie de El și-L roagă să-i ceară fratelui său să împartă averea cu el. Se certaseră, se pare, pentru ea. Dar Iisus nu dorește să se amestece în conflict și-i spune celui ce-i ceruse aceasta: *„Omule, cine m-a pus pe Mine judecător sau împărțitor între voi?"* (Lc 12,14). Și profită de această ocazie și-și prezintă un principiu care are de-a face cu averea: *„Și a zis către ei: „Luați seama și păziți-vă de toată lăcomia, căci viața cuiva nu stă în prisosul avuțiilor sale"* (Lc 12,15). Și ca să-și explice principiul le-a spus această parabolă a „bogatului căruia i-a rodit din belșug țarina" și căruia belșugul de roade nu i-a ajutat la nimic, sfârșind tocmai când adunase mai mult.

Parabola se adresa și celui care ceruse să intervină pentru el în disputa pentru avere cu fratele lui, și celor de față, dar și nouă celor de azi. Lăcomia ne caracterizează pe mulți și sfârșitul bogatului din parabolă poate fi al oricăruia dintre noi, dacă ceea ce ne-a rânduit Dumnezeu nu socotim a ne fi de-ajuns. Și ca să ilustrez unde poate duce lăcomia după avere fac referire la o nuvelă scrisă de Lev Tolstoi, intitulată „Cât pământ îi trebuie unui om?"

Într-un sat trăia un om destul de înstărit, cu numele Pahomie. Avea de toate, dar voia să mai aibă... Odată auzi el că undeva, în ținutul bacșirilor, se poate cumpăra cu 1000 de ruble atâta pământ cât poate cuprinde cineva cu picioarele într-o zi. Pahomie se duse în acel ținut și făcu târgul cu căpetenia ținutului, care îl lămuri astfel: „Omule, pentru 1000 de ruble poți cuprinde un hotar cât vei fi în stare să străbați cu pașii de dimineața până seara. Dar, ia aminte: când va apune soarele, trebuie să te afli exact în locul de unde ai pornit. Altfel ai pierdut banii".

Pahomie se învoi și porni de dimineață, de pe vârful unui deal. „Ce locuri mănoase...!" își zicea el și pășea voios cu gândul la lanurile de grâu și la alte multe culturi ce se vor întinde acolo. Soarele se ridica în înalt, căldura devenise dogoritoare. Omul nu se opri nici să răsufle, nici să mănânce. Sudorile îi

curgeau broboane pe trup. Păşea grăbit să cuprindă cât mai mult. În sfârşit, când se hotărî să se întoarcă, îşi dădu seama că locul de plecare este foarte departe, iar soarele se lăsa grăbit spre asfinţit. „Trebuie să mă grăbesc, altfel pierd banii...", zise el şi începu să alerge spre dealul din zare. Dar drumul era greu, iar picioarele s-au ostenit... Omul îşi adună cele din urmă puteri, aleargă de zor, cu ochii mereu aţintiţi la soarele ce parcă se lăsa mai repede după colină. Şeful ţinutului îi făcea semn cu mâna, de pe vârful colinei, să se grăbească... „Nu trebuie să pierd", îşi zicea mereu bietul om, sleit de puteri. „Mai sunt doar câţiva zeci de metri".

Dar inima lui Pahomie bătea cumplit, iar prin pieptul său simţea că trec cuţite ascuţite. Soarele s-a ascuns după zare. Ţăranul, cu cea din urmă putere, ajunge pe vârf şi se aruncă să atingă cu mâna semnul de plecare. Însă, vai! Sângele îl înăbuşă pe nas şi pe gură. Răsuflarea i se curmă şi viaţa i se stinge în clipa când a crezut că a ajuns mai bogat decât era.

Atunci căpetenia acelui ţinut, aruncând o lopată unei slugi, îi spusese: „Sapă o groapă de doi metri de lungă şi de un metru de lată, pentru că atât pământ îi trebuie unui om".[233]

Desigur, nu atâta pământ îi trebuie unui om! Îi trebuie mai mult. Dar mesajul nuvelei este: să învăţăm ce să facem cu acest „mai mult" şi să ne ferim de lăcomie.

Apostolul Pavel îi spune lui Timotei: *„Dacă avem cu ce să ne hrănim şi cu ce să ne îmbrăcăm, să fim mulţumiţi!"* (1 Tim 6,8). Oare, doar la atât să ne limităm? Doar atât va fi vrut Apostolul Pavel să transmită?

Nu! Nu asta a vrut să spună Apostolul Pavel, anume, că trebuie să ne limităm doar la atât. Asta ar însemna lipsă de progres şi sărăcie. Nu! Ci a vrut să spună că restul, prisosul, belşugul, să-l vedem ca pe un semn de la Dumnezeu, în viaţa noastră. Şi-atunci, vom şti ce să facem cu el. Şi primul lucru pe care îl vom face va fi acesta: nu vom mai încerca să le creăm sufletului şi vieţii o eternitate pământească. Doar atunci îi vom vedea cu adevărat şi pe alţii de lângă noi, cu nevoile, cu greutăţile, cu neajunsurile şi cu lipsurile lor, de care nu sunt, poate, singurii vinovaţi.

Adevăraţii săraci sunt cei ce nu se afişează, care nu cerşesc şi care încearcă să-şi ducă greul vieţii, demn, dimpreună cu copiii lor, cu cei din familia lor. De aceste neajunsuri şi lipsuri, societatea, noi toţi, nu suntem întotdeauna străini. Şi pentru aceştia este, poate, **semnul** pe care Dumnezeu ni-l dă!

Sunt atâţia copii cu părinţi săraci, dar demni, care învaţă în tăcere, încercând să-şi facă un viitor nu zgomotos, cum adesea se obişnuieşte. Vezi-i pe aceştia, dacă ai primit un semn!

[233] După Ştefan SLEVOACĂ, *Predici la Duminici şi Sărbători*, 196–197.

Sunt atâţia pensionari şi mulţi bolnavi care au făcut ceva pentru această ţară, dar care azi, abia dacă mai pot să-şi cumpere medicamente. Vezi-i pe aceştia, dacă ai primit un semn de la Dumnezeu! Cum să-i vezi? Sunt atâtea căi!

Interesează-te la bloc ce datorii au. Plăteşte-le, fără să ştie. Şi când se vor întreba cine a făcut-o, să li se spună: a trecut un om pe aici şi a făcut aceasta! Sună la uşă, lasă-le un pachet şi du-te! Nu trebuie să te cunoască. Du-te la şcoală, în facultăţi, interesează-te de cei nevoiaşi şi vezi câţi sunt! Plăteşte-le căminul şi cantina pentru o lună, pentru două, pentru un semestru, pentru un an, fără să ştie cine eşti!

Nevoiaşii sunt toţi aceia care au mai puţin decât ai tu! Ţi-a dat Dumnezeu un semn? Ai ce să faci cu el! Tu te vei bucura de ceea ce ai, sporindu-ţi-le Dumnezeu, iar celorlalţi le vei aduce şi lor un zâmbet pe buze şi o mângâiere în casă. Dar nimeni să nu ştie că ai făcut aceasta!

Să ne bucurăm de darurile pe care le avem, făcându-i şi pe alţii să se bucure de ele! Acesta e unicul mod de a folosi ceea ce am primit, în dar. Altfel, o să ni se pară că totul ne lipseşte sau ni se cuvine. Şi nu ne vom bucura de ceea ce avem, ci vom râvni mereu după ceea ce credem că nu avem destul.

Înţeleptul din vechime vedea în aceasta una dintre cele mai mari nenorociri ale omului sub soare. Iată ce ne spune Ecclesiastul: *„Unuia i-a dat Dumnezeu bogăţie şi avere şi mărire şi al cărui suflet nu duce lipsă de nimic din toate câte poftеşte. Dar el nu se poate bucura de ele, ci un străin se bucură. Aceasta-i deşertăciune şi o boală grea"* (6,2).

Şi aş încheia tot cu un text biblic, din cartea Proverbelor: *„Aceasta-i soarta tuturor lacomilor de câştig: lăcomia aduce suferinţă tuturor celor ce se dedau cu ea"* (1,19).

Să înţelegem semnul pe care tuturor Dumnezeu ni l-a dat prin ceea ce avem! Acesta-i un alt mesaj al pildei!

Alte teme spre reflecţie:

1. *Lucrurile exterioare pot să ne apese îngrozitor.*
2. *Ce înseamnă „îmbogăţirea în Dumnezeu"?*
3. *Averea materială şi spirituală la creştini.*
4. *Despre pericolul dialogului doar cu tine însuţi.*

Ipocrizie fariseică și logica lui Iisus

Duminica a 27-a după Rusalii

Lc 13,10–17

„10 Și învăța Iisus în una din sinagogi sâmbăta. 11 Și iată, o femeie care de optsprezece ani avea un duh de neputință și era gârbovă și nu putea nicidecum să se ridice. 12 Iar Iisus, văzând-o, a chemat-o și i-a zis: „Femeie, dezlegată ești tu de neputința ta!" 13 Și Și-a pus mâinile pe ea, și ea îndată s-a îndreptat și-L slăvea pe Dumnezeu. 14 Dar mai-marele sinagogii, mâniindu-se că Iisus a vindecat-o sâmbăta, drept răspuns a zis către mulțime: „Șase zile sunt în care trebuie să se lucreze; așadar, în ele veniți și vă vindecați, dar nu în ziua sâmbetei!...". 15 Iar Domnul i-a răspuns, zicând: „Fățarnicilor! Fiecare din voi oare nu-și dezleagă sâmbăta boul sau asinul de la iesle și-l duce de-l adapă? 16 Dar aceasta, fiică a lui Avraam fiind, pe care, iată, de optsprezece ani a legat-o Satana, oare nu se cuvenea să fie dezlegată de legătura aceasta în ziua sâmbetei?" 17 Și zicând El acestea, toți cei care-I stăteau împotrivă se rușinau; și toată mulțimea se bucura de toate slăvitele fapte săvârșite de El".

Titlul pe care l-am dat Evangheliei acestei Duminici este următorul: ***Ipocrizie fariseică și logica lui Iisus.*** De ce acest titlu, vom înțelege din cele ce urmează.

Într-una din sâmbete, Iisus învăța într-o sinagogă. Evanghelistul Luca, singurul care relatează acest episod, nu ne spune unde anume. Pentru el era important ceea ce Iisus a săvârșit acolo, anume o minune, vindecând o femeie gârbovă. Prezența lui Iisus în sinagogă se desfășoară în două acte:

1. Săvârșirea minunii;
2. O lecție de logică.

Să le analizăm pe rând:

1. Primul act – *Săvârșirea minunii*

După ce isprăvise cuvântul, Iisus a văzut o femeie gârbovă, aplecată până la pământ. Avea coloana vertebrală (șira spinării) anchilozată.[234] Nu se putea îndrepta deloc. N-a mai putut privi demult cerul și nici pe oameni. Nu putea vedea decât pământul.

Dar suferința ei era urmarea lucrării diavolului, ne spune Mântuitorul. Avea de 18 ani un duh de neputință, care se manifesta în acest mod, aplecându-o la pământ. Faptul că diavolul a legat-o cu această boală, este confirmat de către Iisus, spre final, când spune: *„...aceasta, fiică a lui Avraam fiind, pe care, iată, de optsprezece ani a legat-o Satana"* (Lc 13,16). Și Lui i s-a făcut milă de ea.

Minunea se desfășoară în două etape:

a. Prima etapă constă dintr-o **poruncă**: A chemat-o la Sine și i-a zis: *„Femeie, ești dezlegată de neputința ta!"* (Lc 13,12). Prin aceste cuvinte, Iisus pune capăt stăpânirii duhului de neputință (v.11). Este vorba de o eliberare efectivă dintr-o legătură a satanei.[235]

b. A doua etapă constă din refacerea fizică a trupului. Iisus însoțește cuvintele Sale de un gest: Și-a pus mâinile peste ea. Și Evanghelistul ne spune că ea *„îndată s-a îndreptat și-L slăvea pe Dumnezeu"* (Lc 13,13). S-a vindecat. A început să privească din nou cerul. S-a îndreptat șira spinării ei. Aici s-a arătat divinitatea Lui.[236]

În activitatea Sa publică întâlnim mai multe ocazii în care Iisus, efectiv, își pune mâinile peste oameni (Lc 4,40; Mt 9,18; Mc 6,5; 7,32; 8,23.25), deși acest gest nu a constituit un act pe care să-l fi repetat în mod sistematic. Cu toate acestea, faptul în sine constituia o relație directă și palpabilă cu El.

Reacția femeii vindecate este descrisă de către Evanghelist în trei cuvinte: *„Slăvea pe Dumnezeu"* (Lc 13,13). A devenit, pentru cei din jurul ei, *o misionară, o mărturisitoare* a puterii și a lucrării lui Iisus.

Așadar, istorisirea în sine este simplă. Dar nu este la fel de simplu să înțelegi această lucrare a diavolului, deși o întâlnim, azi, aproape la tot pasul, în neputința multora de a nu putea să vadă cerul, oamenii, frumusețile lui Dumnezeu din creația Sa. Într-un cuvânt, transferată în plan spiritual, este vorba de neputința sau de lipsa de voință a unora de-a fi drepți, adică corecți,

---

[234] A. Rendle Short numește această boală *„spondylitis deformans"* (un fel de deviere a coloanei vertebrale) (Cf. Leon MORRIS, *Luke. An Introduction and Commentary*, 240). Vezi și Joseph A. FITZMYER S. J., *The Gospel according to Luke* (X–XXIV), 1012.

[235] Trebuie să precizăm faptul că Luca, medic fiind, nu reduce, în nici un caz, toate bolile la duhuri (Vezi Lc 4,40 urm.; 5,12 urm.; 5,17 urm.; 6,6 urm.; 7,1 urm.; 8,43 urm.).

[236] Vezi mai multe amănunte, WILKINSON, J. „The Case of the Bent Woman in Luke 13:10–17", *EvQ* 49 (1977) 195–205.

demni, cu „coloană vertebrală", adică cu caracter, cu onoare. Și dacă demnitatea, caracterul și onoarea au devenit azi lucruri după care tânjim, înseamnă că diavolul este azi, mai mult ca oricând, la el acasă, activ.

Extrem de interesantă este, în acest sens, interpretarea expresiei „optsprezece ani" de către Sf. Teofilact, actualizând-o într-un mod unic. Iată ce spune el în comentariul său la Luca: *„Dar aceste minuni să le înțelegi și pentru omul lăuntric. Căci 'se gârbovește' sufletul, când numai la grijile cele pământești se pleacă și nimic ceresc sau dumnezeiesc nu năzuiește. Drept aceea și se zice că de „optsprezece ani" bolește, căci atunci când cineva spre păzirea poruncilor Legii celei dumnezeiești – care sunt zece – și spre nădejdea veacului al optulea este neputincios, se zice că de „optsprezece ani" este gârbov. Au nu cel care este pironit și aplecat la cele pământești și pururea păcătuiește, poruncile le leapădă și veacul ce va să fie nu-l primește, este cel ce bolește de „optsprezece ani?"*[237]

2. Al doilea act – *O lecție de logică. Mesajul minunii*

Minunea săvârșită de Iisus l-a umplut de mânie și de invidie pe mai marele sinagogii. Dar, nu râvna pentru Lege îl întărâta spre mânie, ci invidia.

Puterea lui Iisus și popularitatea Sa îi măcina pe mai marii religioși ai poporului evreu. Așa se face că n-are curajul și demnitatea să i se adreseze direct lui Iisus, de aceea, se adresează poporului spunând: *„Șase zile sunt în care trebuie să se lucreze; așadar, în ele veniți și vă vindecați, și nu în ziua sâmbetei!..."* (Lc 13,14). Mai marele Sinagogii cita din Exod 20,9 (cf. Deut 5,13). Așadar, Scriptura îi dădea dreptate. În zi de Sabat, omul nu trebuia să lucreze.

Numai că, în mod indirect, el îl ataca pe Iisus. Era viclean și ipocrit. N-avea curajul confruntării cu Iisus, pe față. Așa se face că Mântuitorul nu-i tolerează ipocrizia și-i spune direct atât lui, cât și tuturor celor ce gândeau la fel: *„Fățarnicilor! Fiecare dintre voi, oare, nu-și dezleagă sâmbăta boul sau asinul de la iesle și-l duce de-l adapă? Dar aceasta, fiică a lui Avraam fiind, pe care, iată, de optsprezece ani a legat-o Satana, oare nu se cuvenea să fie dezlegată de legătura aceasta în ziua sâmbetei?"* (Lc 13,15–16). Observăm că adresarea este la plural, nu la singular, ceea ce înseamnă că Iisus îi viza pe toți în reprosul Lui.

Așadar, Iisus le servește o lecție de logică. Care dintre ei nu-și hrănește și nu-și adapă animalul său în zi de sâmbătă? Dacă ceea ce se face și se lucrează în zi de sabat pentru un biet animal nu este socotit a fi lucrare și, prin urmare, nu e socotit a fi o încălcare a Sabatului, atunci cum puteau fi socotite niște cuvinte, rostite de Iisus, o lucrare și o încălcare a Sabatului? A pronunțat doar niște cuvinte și și-a pus mâinile Sale peste acea suferindă femeie. Și nimic mai

[237] Cf. Sf. TEOFILACT, *Tâlcuirea Sfintei Evanghelii de la Luca*, 191.

mult! Puteau fi socotite acestea o lucrare? O încălcare a Sabatului? Ce era mai important pentru ei, un om sau un animal? Trebuie să fi fost toți de acord cu El. Avea dreptate. E mai valoros omul decât animalul. Și dacă ziua sâmbetei permite să dezlegi animalul de la iesle, pentru a-l hrăni și a-l adăpa, de ce n-ar permite să dezlegi un om de neputința lui și să-i redai sănătatea?

Dacă se face o comparație între dezlegarea animalelor (de la iesle) și dezlegarea oamenilor, atunci, în cazul acestei femei, există infinit mai multe motive întemeiate pentru dezlegarea ei:

– Dacă se dezleagă legăturile omenești – cu cât mai mult cele diavolești;

– Dacă se dezleagă pentru întreținerea vieții (adăpare) – cu cât mai mult pentru îmbunătățirea vieții (vindecare);

– Dacă se dezleagă dintr-o necesitate zilnică – cu cât mai mult după 18 ani de suferință;

– Dacă se dezleagă un animal (de la iesle) fără promisiune – cu atât mai mult o ființă care face parte din promisiunea făcută lui Avraam.[238]

Logica lui Iisus i-a bucurat pe unii, iar pe alții i-a rușinat. I-a bucurat pe cei sinceri și i-a rușinat pe cei nedrepți și falși. Poporul sincer îl slăvea pe Iisus, iar cei falși se ascundeau în spatele literei, afișând o falsă judecată, dar pretinzând că e corectă. Evanghelistul este categoric în acest sens: *„Și zicând El acestea, toți cei care-I stăteau împotrivă se rușinau; și toată mulțimea se bucura de toate slăvitele fapte săvârșite de El"* (Lc 13,17).

Mai marele Sinagogii întruchipa, astfel, tipul omului ipocrit, unul din cele mai odioase și mai urâte chipuri pe care le poate purta omul. Cu buzele apără legea lui Dumnezeu, care poruncește încetarea oricărei lucrări în ziua sâmbetei, iar cu inima și cu mintea osândește minunea și pe Făcătorul ei.

Era fals, fățarnic. Și Iisus l-a înfierat aspru pe omul fals. A condamnat dur fățărnicia și ipocrizia, adică pe omul care una gândește și alta face. Altfel spus, pe omul fără caracter.

Într-un aspru rechizitoriu făcut fariseilor și cărturarilor, în care Iisus vedea tocmai acest om fals și ipocrit, le adresează cuvinte extrem de grele. Mai grele nu cunoaștem. Aproape că ne contrariază, când știm că au plecat de pe buzele dumnezeiescului Învățător. Ne vine greu parcă să credem că Iisus, Fiul lui Dumnezeu, i s-a putut adresa omului, făpturii Lui, în acest mod. Dar, tocmai aceasta arată ce înseamnă omul fals, ipocrit, fățarnic, înaintea lui Dumnezeu. Iată ce le spune, însoțind toate afirmațiile Sale de „Vaiuri":

– *„Vai vouă, cărturari și farisei fățarnici!, că închideți împărăția cerurilor de dinaintea oamenilor; că voi nu intrați, și nici pe cei ce intră nu-i lăsați să intre.*

– *Vai vouă, cărturari și farisei fățarnici!, că mâncați casele văduvelor, făcând îndelungi rugăciuni de ochii lumii; pentru aceasta mai mare osândă veți lua.*

[238] Cf. Gerhard MAIER, *Evanghelia după Luca*, 600.

– Vai vouă, cărturari şi farisei fățarnici!, că înconjurați marea şi uscatul ca să faceți un prozelit; şi dacă l-ați făcut, îl faceți fiu al gheenei, de două ori mai mult decât voi...

– Vai vouă, cărturari şi farisei fățarnici!, că dați zeciuială din izmă, din mărar şi din chimen, dar ați lăsat părțile cele mai grele ale legii: dreptatea, mila şi credința; pe acestea trebuia să le faceți, fără ca pe acelea să le lăsați;

– Călăuze oarbe, care strecurați țânțarul şi înghițiți cămila!

– Vai vouă, cărturari şi farisei fățarnici!, că voi curățiți partea din afară a paharului şi a blidului, dar înlăuntru ele sunt pline de răpire şi de ne-nfrânare.

– Fariseu orb!, curăță întâi partea dinlăuntru a paharului şi a blidului, pentru ca şi cea din afară să fie curată!

– Vai vouă, cărturari şi farisei fățarnici!, că semănați cu mormintele văruite, care se arată frumoase pe dinafară, dar înlăuntru sunt pline de oase de morți şi de toată necurăția. Aşa şi voi, pe dinafară vă arătați drepți oamenilor, dar pe dinlăuntru sunteți plini de fățărnicie şi fărădelege...

– Şerpi, pui de vipere, cum veți scăpa de osânda gheenei? (Mt 23,13–33).

Poate vă întrebați: De ce aceste cuvinte de pe buzele lui Iisus? Pentru că fățarnicul este unul dintre cei mai periculoşi oameni, nu numai pentru cei din jurul lui, ci şi pentru societate, pentru o colectivitate, în ansamblul lor. Cu aceste chipuri viclene şi înşelătoare ale fățărniciei, ipocritul nu numai că îi înşeală pe oameni, dar dobândeşte de la ei şi inimile lor. Şi când le-a câştigat, lumea aleargă după el, crezându-l virtuos, erou, de caracter, cinstit. Iar el, atunci, dobândeşte nu numai cinste, plecăciuni şi închinăciuni, ci şi bani, averi, într-un cuvânt, tot ce doreşte.

Pe un asemenea om nu te poți bizui niciodată, pentru că niciodată nu ştii ce gândeşte cu adevărat. Dintre aceştia se nasc trădătorii, vânzătorii, aşa-zişii „diplomați" ai lumii. Şi culmea! Aceştia sunt considerați soluții în rezolvarea aşa-ziselor stări conflictuale generate de reacții la minciună, nedreptate, fals, ipocrizie, impostură. Aceştia îşi adaptează întotdeauna cuvântul după ceea ce se vrea a fi auzit şi nu după ceea ce trebuie auzit.

Adesea auzim spunându-se despre un om care dă un răspuns în doi peri, că este diplomat. Nu! Nu e diplomat, ci fals, fățarnic şi ipocrit! Iar societatea noastră, din păcate, nu duce lipsă de ei. Îi vedem toată ziua pe ecranul televizorului, minținд şi înşelând poporul, pe ei şi pe noi, pe toți.

Ca să înțelegem tipul omului fățarnic să-l privim pe Iuda:

– mintea lui gândea vânzarea, dar el se arăta prietenos;

– inima lui dorea banii, dar el vorbea şi se arăta preocupat de săraci;

– după înfățişare, prieten al lui Iisus, după fapte, vânzător;

– după chipul de dinafară, ucenic al ui Iisus, după cel de dinăuntru, trădător şi fățarnic.

De aceea, Mântuitorul spune: „*Cuvântul vostru să fie ce este DA, Da, şi ce este NU, Nu*". Şi, în continuare, adaugă: „*Ce este mai mult decât atât este de la diavol*" (Mt 5,37).

Fii, iubite creştine, identic cu tine însuți! Atunci, oamenilor şi societății le vei fi de un real folos, iar de Dumnezeu vei fi iubit!

Alte teme spre reflecție:

1. *Despre gârbovirea sufletului şi a minții, adică despre refuzul de a vedea şi cerul, de unde poți avea atâtea răspunsuri.*
2. *Când crezi că nu te vede nimeni, în suferința ta, atunci te vede Dumnezeu şi-ți vine în ajutor.*
3. *Atenți la literă, dar pierduți în esență.*
4. *Sinceritatea poporului = lauda lui Dumnezeu!*
5. *Despre robia diavolului în societatea modernă. Iluzia privirii la cer.*

Parabola celor două chemări sau a unei „invitații totalizante"

Duminica a 28-a după Rusalii

Lc 14,16–24

„16 Iar El i-a zis: „Un om oarecare a făcut cină mare și i-a chemat pe mulți. 17 Și la ceasul cinei și-a trimis slujitorul să le spună celor chemați: Veniți, că iată acum toate sunt gata. 18 Și toți, parcă înțeleși, au început să-și ceară iertare. Cel dintâi a zis: Țarină am cumpărat și trebuie să ies ca s-o văd; te rog, iartă-mă!... 19 Și altul a zis: Cinci perechi de boi am cumpărat și mă duc să-i încerc; te rog, iartă-mă!... 20 Și altul a zis: Femeie mi-am luat, și de aceea nu pot veni... 21 Și întorcându-se slujitorul, i-a spus stăpânului său acestea. Atunci mâniindu-se stăpânul casei, a zis: Ieși îndată în piețele și-n ulițele cetății și adu aici săracii și neputincioșii și orbii și șchiopii... 22 Și i-a zis slujitorul: Doamne, ce-ai poruncit s-a făcut, și încă mai este loc. 23 Și a zis stăpânul către slujitor: Ieși la drumuri și la garduri și silește-i pe toți să intre, ca să mi se umple casa. 24 Că vă spun Eu vouă: Nici unul din bărbații aceia care au fost chemați nu va gusta din cina Mea".

Citind sau ascultând această parabolă ne întrebăm: Este una ușor de înțeles? La o primă lectură și ascultare am fi tentați să răspundem pozitiv: *Da! Am înțeles totul*! Dar reflectând mai mult asupra ei, vom vedea că răspunsul este mult mai complicat decât un simplu „Da". Pilda ridică mult mai multe întrebări decât am crezut la început, iar răspunsul la ele nu este nici el chiar evident și nici ușor de dat. Dar, să vedem despre ce este vorba:

1. Contextul rostirii și istorisirea parabolei

Într-una din zile, Mântuitorul Hristos a fost invitat la masă, în casa unui fariseu. Sfântul Evanghelist Luca ne spune că acest fariseu era chiar unul din mai marii acestei grupări religioase. Era un fruntaș al lor: *„Și a fost că era într-o sâmbătă când a intrat El să mănânce în casa unuia din capii fariseilor"* (Lc 14,1).

În casa lui s-au adunat și alți farisei, dar și mulți cărturari, mulți venind doar să-L prindă pe Iisus în cuvânt. Luca ne spune clar că și de data aceasta „ei îl pândeau" (Lc 14,1). Și-acolo, Mântuitorul observă cum căutau locurile cele mai de frunte la masă, cele care erau socotite mai de cinste și cum toți se înghesuiau să-l ocupe pe unul dintre acestea. Văzându-le mândria afișată, Iisus le spune direct: *„Când vei fi chemat de cineva la nuntă, nu te așeza pe locul cel dintâi, ca nu cumva un altul mai de cinste decât tine să fie și el poftit și, venind cel care v-a chemat, pe tine și pe el, să-ți spună: Dă-i acestuia locul! Și atunci, rușinat, te vei urni să iei locul cel mai de la urmă. Ci, când vei fi chemat, mergi și te așează pe locul cel mai de la urmă pentru ca, atunci când va veni cel care te-a poftit, să-ți spună: Prietene, mută-te mai sus! Atunci vei avea cinste în fața tuturor celor ce stau la masă cu tine. Că tot cel ce se înalță pe sine va fi smerit, iar cel ce se smerește pe sine se va înălța"* (Lc 14,8–11).

Cu siguranță, nu le-a convenit ceea ce au auzit. Era vizat direct comportamentul lor orgolios. Dar musafirul incomod își continuă lecția și, de data aceasta, i se adresează gazdei, spunându-i: *„Când faci prânz sau cină, nu-ți chema prietenii, nici frații, nici rudele, nici vecinii bogați, ca nu cumva la rândul lor să te cheme și ei pe tine și să-ți fie ca răsplată. Ci, când faci un ospăț, cheamă-i pe săraci, pe neputincioși, pe șchiopi, pe orbi, și fericit vei fi că ei nu pot să-ți răsplătească; fiindcă ți se va răsplăti la învierea drepților"* (Lc 14,12–14).

Unul dintre cei de față auzind de o răsplată în împărăția cerurilor, exclamă: *„Fericit este cel ce va mânca pâine în împărăția lui Dumnezeu"* (Lc 14,15). Versetul următor ne arată că parabola celor chemați la Cină i-a fost rostită acestui oaspete, care tocmai exclamase fericirea de mai sus, din versetul 15. Așadar, într-un anumit fel, îi datorăm această pildă, foarte sugestivă, acestui participant necunoscut, probabil tot un fariseu. Prin urmare, acesta este contextul în care Mântuitorul Hristos rostește parabola celor chemați la Cină. Și iată ce spune El:

Un om oarecare a făcut Cină mare și i-a chemat pe mulți. La ceasul Cinei, când totul a fost gata, a trimis-o pe sluga sa ca să le spună celor chemați: veniți, că iată toate sunt gata. Cărturarii de față, când vor fi auzit expresia „a dat o cină mare" trebuie să-și fi amintit imediat textul din Isaia 25,6 unde se spune că *„Domnul oștirilor pregătește... un ospăț cu bucate gustoase"*. Omul despre care vorbește Iisus, este deci o metaforă pentru Dumnezeu. Prin urmare, Cina este un simbol pentru ospățul bucuriei eshatologice în comuniune cu Dumnezeu (cf. Lc 13,29; Apoc. 19,7.9).

Dar, în momentul în care li se spune că totul este gata, și că pot veni, toți au început să se scuze, de parcă ar fi fost înțeleși. Primul spune: *„Mi-am cumpărat pământ și vreau să-l văd"*, de aceea nu pot să vin. Al doilea precizează: *„Mi-am cumpărat cinci perechi de boi și trebuie acum să mă duc să-i încerc"*. Și al treilea motivează: *„Femeie mi-am luat, de aceea nu pot să vin"*. Primii doi adaugă,

la refuz, cuvântul: „te rog, să mă ierți". Măcar ei sunt politicoși! Al treilea socotește că nu e nevoie să-și ceară iertare pentru refuz și neparticipare.[239]

Continuând pilda, Mântuitorul spune că stăpânul s-a supărat, s-a mâniat chiar, când a auzit că toți l-au refuzat. De aceea, i-a poruncit slugii să meargă și să-i adune din toate pieţele pe cei săraci, pe cei neputincioși, pe orbi, pe șchiopi, pe toți cei suferinzi și flămânzi.

Trebuie să spunem că cei săraci, neputincioșii, suferinzii de orice fel, chemați aici, nu sunt un *înlocuitor* pentru cei distinși, bogați, sănătoși. Și ei sunt, de asemenea, invitați încă de la început. În Predica de pe Munte, în varianta lucanică, Mântuitorul spune: „*Fericiți sunteți voi, cei săraci, că a voastră este împărăția lui Dumnezeu*" (Lc 6,20 urm.). Însă, în Pilda de față, Iisus îi vizează, în primul rând, pe cei bogați, pe liderii spirituali ai poporului ales, ei fiind primii care l-au refuzat pe Dumnezeu, nerecunoscându-l pe Iisus, Fiul Lui.

Sluga îndeplinește porunca, dar casa tot nu se umple. Așa se face că primește o nouă poruncă: „*Ieși la* ***drumuri și la garduri*** *și* ***silește-i*** *pe toți să intre, ca să mi se umple casa*" (Lc 14,23). Iar, la urmă, adaugă o sentință: „*Căci vă spun vouă că nici unul dintre bărbații aceia chemați nu va gusta din cina mea*" (Lc 14,24). Cum să mai guste, dacă n-au venit? Cuvintele lui Iisus se refereau, desigur, nu la o cină obișnuită, ci la veșnica comuniune cu Dumnezeu, de care ei, refuzând-o acum, nu vor avea parte nici în viitor.

2. Explicări și semnificații

Această parabolă, și ea, ca oricare alta, încifrează și închide, dar în același timp descifrează și deschide sensul. Mântuitorul a vrut să le transmită ceva prin această pildă atât celor ce-L ascultau atunci, cât și nouă, celor de azi. Este o parabolă simplă la auzire, dar cu mult sens care ridică, în același timp, și multe întrebări. De aceea, câteva lucruri necesită a fi lămurite. Să ne oprim la câteva dintre ele:

a. *Două chemări*

Observăm, de la început, că parabola lasă să se înțeleagă faptul că este vorba de *două chemări* la această Cină. O primă chemare are loc atunci când stăpânul s-a hotărât să facă Cina și să-i invite pe mulți. A doua chemare a fost atunci când, potrivit obiceiului din Orient, totul a fost gata pentru comuniune, pentru petrecere. Dar toți cei chemați au găsit diferite pretexte pentru a refuza invitația. Fostul Mitropolit al Ardealului, Antonie Plămădeală

[239] Gerhard Maier numește a treia scuză „deosebit de nepoliticoasă, căci nu cuprinde deloc rugămintea 'scuză-mă'" (cf. Gerhard MAIER, *Evanghelia după Luca*, 635).

a dat, spre exemplu, exact acest titlu acestei parabole: „pilda împotriva pretextelor".[240]

Așadar, stăpânul se mânie, pe de o parte, datorită refuzului, iar pe de altă parte, datorită falselor motive pe care le-au invocat cei chemați. Se mai pot prezenta scuze după ce prima invitație a fost acceptată?

Pentru a înțelege mai bine mesajul acestei Pilde trebuie să intrăm în simbolismul ei. Stăpânul este Dumnezeu, iar Cina aceea este Împărăția Lui sau, altfel spus, comuniunea cu El. Împărăția lui Dumnezeu este poate o noțiune mai abstractă, dar dacă spunem că suntem chemați în comuniune cu Dumnezeu, spunem ceva mai pe înțelesul nostru. *Prima chemare* pe care Dumnezeu i-o adresează creaturii lui, omul, este atunci când l-a adus la viață. Virtual, în momentul în care Dumnezeu ne-a dat viața, ne-a chemat la comuniune cu El. El vrea să fim cu El veșnic, dar în același timp ne respectă și libertatea. Așadar, momentul intrării în viață coincide cu prima chemare din această pildă.

A doua chemare se întâmplă atunci când totul este pregătit pentru tine. Iar acest moment este clipa în care tu ai reușit să realizezi relația ta cu cerul, adică cu ceva de dincolo de tine, cu o putere care este mai presus de înțelegerea ta. Atunci te situezi pentru prima oară în relație cu Dumnezeu. Așadar, când ai conștientizat relația ta cu Dumnezeu ești chemat la comuniunea cu El. Atunci totul este gata, ca tu să primești toate binefacerile Lui, în dar. Și, din clipa aceea, poți să intri în casa Stăpânului tău, adică în casa lui Dumnezeu, în comuniune cu El. Iar acest lucru se realizează, prin excelență, în Sacramentul euharistic al Sfintei Liturghii. Și astfel, ea devine Cina la care toți suntem chemați.[241]

b. *Justificarea prin pretexte*

Și-acum să mergem la al doilea aspect al pildei, la cel al *pretextelor sau al falselor motive*.

- Primul invitat a spus că și-a cumpărat o țarină și trebuie să meargă să o vadă. Când să meargă să o vadă, pentru că invitația lui a fost la o Cină, și Cina este seara? Ce putea el să mai vadă, seara, din țarina pe care și-a luat-o? Nimic! Așadar, un pretext.

- Al doilea invitat a spus că și-a cumpărat cinci perechi de boi și trebuie să meargă să-i încerce. Cum să-i încerce seara, când întunericul se lasă? Cum să lucreze cu ei noaptea? Sau cum de i-a cumpărat fără să știe dacă sunt buni de ceva, sau nu? Așadar, fals motiv.

[240] Cf. Antonie PLĂMĂDEALĂ, *Tâlcuri noi la texte vechi*, 397.

[241] Vezi, în acest sens, A. VÖGTLE, „Die Einladung zum grossen Gastmahl und zum königlichen Hochzeitsmahl: Ein Paradigma für den Wandel des geschichtlichen Verständnishorizonts", în: *Das Evangelium und die Evangelien: Beiträge zur Evangelienforschung* (Düsseldorf: Patmos), 1971, 171–218.

- Al treilea a spus, simplu: „M-am căsătorit". Şi ce motiv e acesta să refuzi invitaţia? Putea să meargă cu soţia. Dar acesta îl semnifică, spun Sfinţii Părinţi, pe cel prins în vraja şi în farmecul iluziilor plăcerilor trupeşti. Acolo nu mai există nimic din bunul simţ al lui *„te rog, să mă ierţi"*, dacă, totuşi, s-a invocat un motiv.[242]

Cred că în acest al doilea tablou al Pildei, ne situam aproape toţi. Bisericile noastre, mai ales la oraş, sunt pline de creştini. Dar în urma unei statistici, procentul participării creştinilor ortodocşi la sfintele slujbe este, în medie, de cel mult 9%.[243] În alte Biserici Ortodoxe surori, din Europa, procentul este şi mai mic. Aşadar, din acest punct de vedere, bisericile noastre sunt „îngrijorător de goale", cu toate că aproape toate, mai ales la oraş, în mod paradoxal, sunt pline.

Chemarea lui Dumnezeu au auzit-o toţi. Nu există om de pe pământ, care să nu fi înţeles cel puţin într-o clipă, relaţia lui cu cerul, relaţia lui cu o forţă dincolo de el, cu Dumnezeu. Unde este răspunsul nostru, al creştinilor, la această chemare, la această a doua chemare? Ce-i face pe mulţi să rămână în afara comuniunii cu Dumnezeu, în afara chemării, ba chiar să invoce false motive? Dacă i-am întreba pe cei care nu se găsesc acum într-o biserică, de ce nu sunt, am putea să auzim motive de genul: *sunt obosit, am lucrat o săptămână şi azi mă odihnesc.* Este adevărat că mulţi dintre creştini îşi câştigă pâinea cu osteneală multă şi răsplata nu-i pe măsură. Aşa este! Dar s-au gândit, totuşi, aceia, o clipă măcar, cine i-a ajutat o săptămână întreagă să-şi câştige pâinea?

Dacă am continua întrebarea de mai sus, legată de participarea la Biserică, am primi şi alte răspunsuri, precum: *Mi-e greu să stau în picioare atâta timp, îmi este incomod.* Aşa este! Nu este deloc uşor să stăm o oră sau două, în picioare. Mai e şi înghesuială. Dar câte ore stăm fără să simţim greutatea, povara la atâtea spectacole, concerte sau pe stadion?

Am putea primi şi un alt răspuns: *Mi-e greu să ascult, pentru că nu înţeleg mai nimic din slujbă, şi-atunci e greu să asculţi ceva ce nu înţelegi.* Este adevărat! Dar s-au străduit toţi aceştia să vină aici, mai des şi să asculte, totuşi, cuvântul, Liturghia? Nu înţelegem totul de la început. La prima participare, înţelegem ceva: mult sau puţin; la a doua, însă, înţelegem ceva mai mult, la a treia şi mai mult şi, tot aşa, facem paşi înainte în înţelegerea celor săvârşite în cadrul cultului, până ne familiarizăm cu credinţa exprimată în lauda, mulţumirea şi slujba noastră dedicată lui Dumnezeu.

[242] Mai multe amănunte, Antonie PLĂMĂDEALĂ, *Tâlcuri noi la texte vechi*, 397–402; Interesant este şi modul în care Andrei Pleşu analizează motivul „refuzului" (Vezi Andrei PLEŞU, *Parabolele lui Iisus*, 193–198).

[243] Vezi mai multe date, Bradley NASSIF, Michael HORTON, Edward ROMMEN, *Ortodoxie şi Evanghelism. Trei perspective*, Ed. „Adoramus", Iaşi 2009, 27–92 (33).

În mod paradoxal, Dumnezeu nu ne cere din multul pe care îl avem, ci din puţinul pe care-l posedăm. Este adevărat că nu este multă nici credinţa şi nici înţelegerea legată de adevărurile care ţin de ea, dar puţinul oferit se poate transforma mâine, în mult.

Se spune că un om a intrat într-o mănăstire şi i-a spus stareţului că vrea să devină călugăr şi că vrea să trăiască acolo toată viaţa. „Dar să ştii părinte că n-am nici credinţă, nici iubire, nici răbdare, nici înţelegere, n-am nici lumină în suflet, n-am nimic". Şi se aştepta ca stareţul să-i răspundă: „Atunci, ce cauţi aici"? Şi stareţul îi spune: „Ia această cheie şi a treia cameră, pe dreapta, va fi chilia ta. Şi mâine te vei strădui să ai şi credinţă, şi lumină în suflet, şi nădejde şi dragoste şi, poimâine, pe toate acestea le vei putea oferi şi altora".

Ne-am gândit vreodată câte ore pe săptămână sunt în care lucrăm şi în care ne desfăşurăm activităţile noastre? Nu sunt puţine! Dar, Dumnezeu îţi cere doar o oră, o oră şi jumătate pe săptămână, să vii aici, în Biserică, să stai în comuniune cu El, să asculţi cuvântul Lui, să-i mulţumeşti pentru toate. Nu-ţi cere zeci de ore; zeci de ore ţi le oferă El, într-o săptămână, ca să-ţi poţi împlini obligaţiile tale de serviciu, de familie, de comunitate. Ba, mai mult, *nu te cheamă să-i oferi ceva, ci ca El să-ţi ofere ceva*: o hrană, o bucurie, o putere, harul şi ajutorul Lui pentru viaţa ta! Dacă nu găsim un timp pentru El, s-ar putea să nu-l mai găsim nici pentru noi! Iată de ce se supără Dumnezeu şi iată de ce ne regăsim toţi în acest al doilea tablou al pildei care ar putea să aibă ca titlu „Tabloul pretextelor".

c. *Sileşte-i! Ambiguitatea unei porunci?*

O altă problemă pe care o ridică pilda celor Chemaţi la Cină este legată de înţelesul cuvântului „**sileşte-i**". Nici într-un caz Mântuitorul n-a avut în vedere prin expresia *„Ieşi la drumuri şi la garduri şi* ***sileşte-i*** *pe toţi să intre..."* o constrângere a cuiva, mai ales că este vorba de cei marginalizaţi. Porunca era dată slujitorilor, dar care nu aveau competenţa să constrângă pe cineva, dovadă sunt cei care au refuzat, şi cărora nu li s-a întâmplat nimic. Au refuzat, n-au participat, şi nimic mai mult.[244]

Porunca „sileşte-i" se referă la noi, cei care vă vorbim şi vă slujim. Noi suntem slugile Stăpânului ceresc care vă oferim darurile Lui la masa Sfântului Altar. „Sileşte-i", nu înseamnă constrânge-i şi forţează-i să vină la Mine. Fiecare om a fost creat liber de către Dumnezeu, de aceea nimeni nu poate fi constrâns sau nu trebuie să fie constrâns, cu atât mai mult spre cele sfinte. În original, verbul „a sili" (ἀναγκάζω) are şi sensul de *a invita, a îndemna*. Aşadar,

[244] Vezi Craig L. BLOMBERG, *Interpreting the Parables*, Inter Varsity Press, Downers Grove, Illinois 1990, 234.

pentru noi, slujitorii Bisericii, porunca „sileşte-i" însemnează ca în aşa fel să vă slujim, atât de convingători să vă transmitem mesajul, atât de mult să credem noi, mai întâi, în acest cuvânt şi în hrana pe care v-o oferim, încât, tu, creştin, după ce pe toate acestea le-ai văzut la cel ce este în faţa ta, pur şi simplu să te simţi „constrâns" să-i asculţi chemarea şi îndemnul. Adică, să nu mai găseşti niciun motiv, niciun pretext pentru a refuza marea chemare la Cina Domnului.

În primul rând *„cei de la drumuri şi de la garduri"* pot să fie călători sau străini, din regiuni mai îndepărtate, care făceau popas la gardurile viilor şi ale moşiilor (Isaia 5,5; Mc 12,1). Deci, invitaţia se întinde până la străini, la păgâni.[245]

Pe de altă parte, *„cei de la drumuri şi de la garduri"* pot semnifica şi pe cei care se găsesc încă, pe drumurile căutării unui sens în viaţă şi în credinţă. Încă nu şi-au lămurit toate întrebările, încă n-au găsit drumul sigur al vieţii, încă în planul credinţei mai au îndoieli.[246] Aceştia pot fi uşor marginalizaţi de către cei din jurul lor, etichetându-i ca şovăielnici, nehotărâţi, atei, labili psihic, oameni pe care nu te poţi bizui; oameni cu care nu poţi construi nimic durabil. Gardul semnifică graniţa unui teritoriu care marchează limitele spaţiului aferent unei familii, unei instituţii, unei ţări. Aşadar, cei de la garduri sunt cei de la marginea unei comunităţi, mai mare sau mai mică. Adică sunt cei de la marginea societăţii, indiferent de motivul pentru care au ajuns acolo. Faţă de aceştia trebuie să avem îndoită grijă.

Dumnezeu nu i-a lăsat acolo, chiar dacă mai întâi au avut alţii prioritate. Motivul „priorităţii" în faţa lui Dumnezeu nu-l putem pătrunde noi şi nici nu e în preocuparea noastră. Nu este treaba noastră să ne ocupăm cu citirea gândurilor şi a planului Său cu fiecare dintre noi, în parte. El ştie ce face cu creaţia Lui şi ştie bine. Datoria noastră este să-i vedem şi pe aceia. Iisus n-a evitat locurile în care se aflau păcătoşii. Ba, dimpotrivă! Spre ele s-a îndreptat cu predilecţie, întâlnindu-i, stând cu ei la masă, mângâindu-i, încurajându-i, asumându-i.

Aşadar, „să-i silim" să răspundă şi ei chemării lui Dumnezeu, dar „silirea" să însemne *efort de convingere, limbaj adecvat lor, inteligenţă, înţelepciune, argumente* pentru a-i putea determina! Şi astfel, cei care, poate, au gândit că

[245] Pentru o semnificaţie simbolică a expresiei *„cei de la drumuri şi de la garduri"*, vezi şi Sf. TEOFILACT, *Tâlcuirea Sfintei Evanghelii de la Luca*, 205–206.

[246] Între *„cei de la drumuri şi de la garduri"* Andrei Pleşu îi vede a fi cei „care se află la o răscruce de drum, încă neangajaţi existenţial, încă nesiguri, necopţi, dilematici. Cei ale căror fapte nu sunt, întotdeauna, la înălţimea credinţei lor, sau cei ce fac răul, chiar dacă, în adâncul lor vor binele (Rom 7,19) (Cf. Andrei PLEŞU, *Parabolele lui Iisus*, 189).

niciodată nu pot să fie în casa Stăpânului ceresc să înţeleagă că au şi ei un loc pregătit acolo.

d. *„Cina" şi simbolismul ei*

Cuvântul **„Cină"** are şi el semnificaţia lui, deloc de neluat în seamă. Invitaţia la o „Cină" ne spune tuturor că nu suntem invitaţi la un prânz sau la un mic dejun, ci la o mâncare de seară.

În plan spiritual, această invitaţie se poate traduce ca fiind una spre seara vieţii noastre, Cina putând simboliza, în intenţia de mesaj a Mântuitorului, şi un capăt al vieţii. Pentru oricare dintre noi, ziua de astăzi poate să însemne o seară, adică un sfârşit, indiferent că suntem tineri sau vârstnici, copii sau în floarea vârstei. Invitaţia ta şi a mea este la o „Cină", adică spre seara vieţii.

Refuzi acum invitaţia, s-ar putea ca un „mâine" să nu mai existe pentru tine şi, astfel, ai rămas în faţa Stăpânului ceresc doar cu falsul motiv.

Alte teme spre reflecţie:

1. *Refuzul în grup al chemării lui Dumnezeu* – îl vedem în societatea noastră.
2. *Irelevanţa pretextului imediat.*
3. *Despre chemarea celor care nu se aşteaptă să fie chemaţi. Universalismul milei divine.*
4. *„Sileşte-i" să intre! – o poruncă-angajament a Bisericii de azi.*
5. *Cei „dinafară" şi cei „dinăuntrul" mesajului hristic.*
6. *Cina – o reflecţie la un „sfârşit" sau la un „început"?*

Între recunoștință și nerecunoștință: Sentință sau constatare?

Duminica a 29-a după Rusalii

Luca 17,12–19

„Și intrând într-un sat, L-au întâmpinat zece bărbați leproși care au stat departe. 13 Și ei și-au ridicat glasul, zicând: „Iisuse, Învățătorule, miluiește-ne!" 14 Și văzându-i, El le-a zis: „Mergeți și arătați-vă preoților". Și a fost că-n timp ce ei mergeau, s-au curățit. 15 Iar unul din ei, văzând că s-a vindecat, s-a întors slăvindu-L cu glas mare pe Dumnezeu. 16 Și a căzut la picioarele Lui, cu fața la pământ, mulțumindu-I. Și acela era samarinean. 17 Și răspunzând Iisus, a zis: „Oare nu zece s-au curățit? Cei nouă unde sunt? 18 Nu s-a găsit să se întoarcă să-I dea slavă lui Dumnezeu decât numai acesta, care e de alt neam?" 19 Și i-a zis: „Scoală-te și du-te; credința ta te-a mântuit".

Duminica a 29-a după Rusalii ne oferă spre meditație Evanghelia în care este relatată minunea vindecării a zece bărbați leproși. Evanghelistul Luca este singurul care o consemnează (17,12–19). Este clar că el a avut „o colecție" de minuni și de cuvântări ale lui Iisus (cf. Lc 1,1–4)[247] din care el scoate multe relatări, pe care ceilalți Evangheliști le-au omis din motive necunoscute nouă.[248]

1. Context și istorisire

Iisus Hristos mergea spre Ierusalim. Era ultimul Lui drum spre cetatea sfântă înainte de Patima Sa. Era drumul Său spre moarte, dar și spre înviere.

[247] Vezi analiza „prologului" Evangheliei după Luca: DELEBECQUE, Édouard, „Le prologue de l'Évangile de S. Luc," *Itinéraires* 157 (1971) 278–85; DUBOIS, J.-D., „Le prologue de Luc (Lc 1, 1–4)," *EThR* 52 (1977) 542–47; François BOVON, *Luke 1. A Commentary on the Gospel of Luke 1,1–9,50*, 16–25; Joseph A. FITZMYER, *The Gospel According to Luke* (I-IX), 285–301.

[248] Cf. Gerhard MAIER, *Evanghelia după Luca*, 714.

Se afla pe undeva la granița dintre Galileea și Samaria. Numai așa trebuie să înțelegem ceea ce Evanghelistul spune în versetul anterior, care precede pericopa evanghelică a Duminicii, anume că *„Iisus trecea prin mijlocul Samariei și al Galileii"* (Lc 17,11), adică îndreptându-se probabil, spre răsărit, spre ținutul Pereei, încercând să evite trecerea prin Samaria.

Se știe că samarinenii schismatici nu vedeau cu ochi buni pelerinajul celor din Galileea la Ierusalim. Evanghelistul Luca chiar consemnează, puțin mai înainte, faptul că într-un sat i se refuză lui Iisus găzduire tocmai pentru că se îndrepta spre Ierusalim (Lc 9,53).

Așadar, pe când Iisus se găsea undeva între hotarul dintre Samaria și Galileea,[249] la intrarea într-un sat, îl întâmpină *zece bărbați leproși*, care îi strigau de departe: *„Iisuse, Învățătorule, fie-ți milă de noi!"* Și lui Iisus i s-a făcut, într-adevăr, milă de ei.

Cuvântul cheie „milă" ne amintește încă o dată de toată nenorocirea pe care o implica lepra. Aceasta era o boală incurabilă pentru acel timp (Num 5,1 urm.; 2 Reg 5,1 urm.; 7,3; 15,5). Și, în parte, mai e și astăzi. Ea devora, pur și simplu, întreg trupul omului. Îl măcina, îl putrezea încetul cu încetul. Și, pe lângă faptul că era o boală foarte grea, era și molipsitoare. De aceea, leproșii erau scoși afară din cetăți și izolați în colonii (Lev 13,46; 2 Reg 7,3; 15,5). Pentru ei nu erau spitale. Trebuiau să locuiască în peșteri, în văi ascunse, în locuri izolate și părăsite, ca nimeni să nu poată veni în atingere cu ei. Acolo li se aducea hrană, din mila părinților, a rudelor, a cunoscuților, a oamenilor cu inimă față de ei. Hrana se punea în vase care erau lăsate departe de ei, pe care, apoi, leproșii veneau și le luau.

Izolarea producea și o suferință sufletească cumplită. Era îngrozitor pentru ei să-i vadă pe cei dragi, pe părinți, pe copii, pe cei din casa lor și să nu se poată apropia de ei. Când nu mai aveau mâncare, plecau să cerșească, intrau și în sate, dar trebuia să o ceară de la distanță.

Așadar, făcându-i-se milă de ei, Iisus nu întârzie cu răspunsul Său. Nu le cere credință, nu le pune nicio întrebare, nicio condiție, ci le spune: *„Mergeți și arătați-vă preoților!"* Îi trimite să se arate preoților, pentru că, în astfel de cazuri, potrivit Legii (cf. Lev 13–14), doar preotul urma să constate vindecarea și, ca urmare, să pronunțe reintegrarea în societate a celui ce fusese izolat.

Desigur, ne întrebăm, ce sens va fi avut pentru cei zece leproși trimiterea lor spre preoți, devreme ce aceștia urmau doar să constate îmbolnăvirea de lepră sau vindecarea de ea? Îmbolnăvirea a fost deja constatată, de-asta se găseau izolați, iar vindecarea nu exista. Trebuie să le fi dat mult de gândit cuvintele lui Iisus! Cu siguranță, în toată această nelogică a trimiterii, ceea ce era verificat era credința lor în cuvântul lui Iisus. Și ea a existat și i-a vindecat.

[249] Vezi Gerhard MAIER, *Evanghelia după Luca*, 715.

Așadar, pe când ei mergeau pe cale, spre preoți, cei zece s-au vindecat. Alte detalii despre circumstanțele vindecării lor nu avem. Textul ne spune doar atât: *„că-n timp ce ei mergeau, s-au curățit"* (Lc 17,14).

Unul dintre ei, care era samarinean, ceea ce înseamnă că ceilalți nouă erau iudei (cf. Lc 17,16.18), văzând că s-a vindecat, a socotit că cel dintâi lucru pe care ar trebui să-l facă ar fi acela de-a se întoarce și a-i mulțumi Binefăcătorului său. Și o face. Evanghelistul spune că venind *„a căzut cu fața la picioarele lui Iisus și i-a mulțumit"* (Lc 17,16). El a socotit că mai important era ce va spune Dumnezeu despre El decât ce va spune omul, după vindecare. A socotit că ceea ce urma să spună preotul putea să mai întârzie, dar nu și ce va spune Dumnezeu despre el, după marea Sa milostivire pe care i-a arătat-o. Așadar, instanța supremă pentru cel vindecat a devenit Dumnezeu, nu omul.

Gestul lui nobil și-a primit răsplata. Iisus îi spune samarineanului recunoscător: *„Scoală-te și du-te; credința ta te-a izbăvit"* (Lc 17,19). Credem că expresia din original σέσωκέν σε de la verbul σώζω ar trebui să o traducem mai degrabă cu *a izbăvi, a elibera, a vindeca* (de boală),[250] decât a o asocia direct cu darul deja al mântuirii, așa cum unii exegeți înțeleg.[251]

Mântuirea putea să înceapă acolo, și poate a și început, dar până la finalizarea ei mai era cale de străbătut. Intrarea în legătură spirituală cu Iisus înseamnă începutul mântuirii, dar nu și mântuirea însăși.

2. Interpretare și mesaj

Minunea vindecării celor zece leproși nu pune probleme de interpretare.[252] Relatarea e simplă. Unul din cei zece se arată recunoscător lui Iisus. Se întoarce și-I mulțumește. Ceilalți nouă au plecat probabil la casele lor. Bucuroși că s-au vindecat, au uitat de datoria recunoștinței. Nu s-au mai întors la Iisus. Nici nu știu dacă-i putem acuza prea tare. Bucuria întâlnirii cu cei dragi, a reintegrării în societate, a renașterii din nou la viață, a recăpătării demnității au fost imense, copleșind posibile datorii, de moment. Dar, nu știm nici dacă Iisus s-a supărat prea tare pe ei? **El face doar o constatare**: *Dar cei nouă unde sunt? Oare nu zece s-au curățat?* Atât ne spune Evanghelistul.

[250] Vezi Joel B. GREEN, *The Gospel of Luke*, (NICNT) Eerdmans, Grand Rapids, Michigan, 1997, 626.

[251] Expresia *„credința ta te-a mântuit"* apare încă de trei ori în Evanghelia după Luca (7,50; 8,48; 18,42) cu același sens de izbăvire dintr-o boală", dintr-o suferință" etc. Pentru detalii exegetice legate de întreaga relatare a minunii, vezi Joseph A. FITZMYER, *The Gospel According to Luke* (X–XXIV), 1148–1156; BETZ, H. D. „The Cleansing of the Ten Lepers (Luke 17:11–19)," *JBL* 90, (1971) 314–328.

[252] Pentru o interpretare spirituală, vezi Sf. TEOFILACT, *Tâlcuirea Sfintei Evanghelii de la Luca*, 242–243.

Desigur, constatarea lui Iisus conține și o *mustră de reproș, de mâhnire,* transmițând, astfel, spre datoria arătării recunoștinței față de cel ce ți-a făcut un bine. Dar, dincolo de acest fapt, de ordin moral, Iisus voia să transmită și un alt mesaj: mila lui Dumnezeu nu e circumscrisă unui singur popor. Ea îi cuprinde și pe cei de alte neamuri, pe care iudeii îi disprețuiau. Samarineanul întors și căzut la picioarele lui Iisus, mulțumindu-i, reprezenta acolo toate neamurile, pe toți aceia pe care Dumnezeu îi va milui, indiferent de neam și de închinare și care se vor întoarce spre El, recunoscându-L ca Dumnezeu atotputernic și arătându-i că I-au înțeles mesajul. Iisus își universaliza astfel, iubirea!

Dar *cred că pe Iisus trebuie să-L vedem, aici, în pildă, mai degrabă mulțumit că i-a miluit pe toți, decât mâhnit, pentru că nu i-au arătat recunoștință!* Dumnezeu nu e unul orgolios, care să caute cu orice preț, recunoștință din orice manifestare a milei Sale spre noi. Totuși, din constatarea Lui, trebuie să înțelegem mesajul: *Nu-l uitați pe Cel ce vă miluiește și nici pe cei ce v-au făcut cândva un bine!*

Nerecunoștința e blamată de toți și trebuie înfierată. Lipsa de recunoștință ne mâhnește pe fiecare-n parte. Dar, în afară de aceea care îl vizează pe Dumnezeu, care este condamnabilă, cea îndreptată spre oameni este adesea, discutabilă. Recunoștința poate, adesea, să lipsească, nu neapărat pentru că cineva a uitat să o exprime, ci și pentru că mulți fac binele doar pentru a primi recunoștință și a se mândri, astfel, de multe ori, umilindu-i pe cei de la care o pretind. Și-atunci, din sentiment, recunoștința devine în sufletul celor umiliți de ajutor, resentiment.

Oglindindu-ne în tabloul vindecării celor zece leproși, este evident faptul că ne vom situa de partea celui recunoscător și-i vom dezaproba pe cei nouă, lipsiți de recunoștință. Minunea ne dă însă prilejul să ne întrebăm dacă și în practică, în viața de zi cu zi, suntem lângă acel unul sau lângă cei nouă? În forul nostru interior, acolo unde se judecă drept, nefățarnic și nepărtinitor, să ne întrebăm în care scenă din cele două ale tabloului ne găsim: în cea deasupra căreia scrie RECUNOȘTINȚĂ sau în cea care are ca titlu NERECUNOȘTINȚĂ? Vă las să vă răspundeți fiecare și, în același timp, să-mi răspund și eu.

Dacă n-am mulțumit până acum lui Dumnezeu, să o facem! Am primit, toți, multe de la El. Să nu uităm aceasta! Și mulți dintre noi, când L-am rugat pe Dumnezeu să ne împlinească o cerere, am făcut chiar și promisiuni pe care, poate, am uitat să le mai împlinim, după ce rugămintea ne-a fost ascultată. Să ne aducem aminte și de acelea!

Să știți că Dumnezeu nu are nevoie de recunoștința noastră. Nu vrea pentru El mulțumirea. O vrea doar ca să constatăm că în noi s-a schimbat ceva și că bunăvoința Lui, pe care am primit-o, ne-a făcut mai buni, mai milostivi, mai înțelegători, mai conștienți de insuficiența noastră și de dependența noastră de cer.

Dacă am uitat de binefăcătorii noștri, să-i căutam și să le arătăm recunoștință: părinților, dascălilor, oamenilor cu inimă bună, tuturor acelora care, cândva, au avut o vorbă bună pentru noi sau o mână întinsă spre ajutor. Dacă mai trăiesc, să le spunem: *Mulțumesc!* Iar dacă sunt sub glie, să le punem la mormânt o floare și, cu o lumânare în mână, să le zicem și lor același cuvânt: *Mulțumesc!*

Adesea se spune că recunoștința e o floare rară. Să fie oare așa? Un cunoscut scriitor, din secolul trecut, a imaginat o parabolă, pe această temă: *Se spune că Dumnezeu a oferit odată un banchet tuturor virtuților. Și s-au adunat toate: sinceritatea, bunătatea, dreptatea, mila, buna-cuviință, modestia, speranța, dragostea etc. Toate, bucuroase că s-au întâlnit, stăteau de vorbă una cu alta. Se cunoșteau. Două însă, deși stăteau alături, nu vorbeau între ele. Erau „**facerea de bine**" și „**recunoștința**". Și Dumnezeu observând aceasta, le-a întrebat: Voi de ce nu vă vorbiți? De ce tăceți? Și ele au răspuns: Nu ne cunoaștem! Nu ne-am întâlnit niciodată!*[253] Parabola are un mesaj, are un tâlc. L-am înțeles?

Ca actualizare a mesajului Evangheliei aș dori să mă mai opresc doar la două idei:

a. *Există și azi „colonii de suferință"*, precum odinioară suferința în colonii a leproșilor.

Aceste *„colonii de suferință"* moderne sunt acelea în care se găsesc toți aceia care fac din promovarea păcatului o profesie. Și m-aș referi doar la acele *show-uri păcătoase* ale multor televiziuni în care „modelele" prezentate acolo nu sunt modele, ci false modele. Acestea contaminează, îmbolnăvind sufletele nevinovate ale multor tineri care, în nevinovăția lor și le iau ca modele de viață. Cu aceste *„colonii de leproși sufletește"* este bine să nu intrăm în contact. Și nu putem să facem acest lucru decât prin a nu accesa la televizor emisiunile lor, protejându-ne, astfel, pe noi înșine, dar mai ales pe copiii noștri, de contaminarea cu păcatele lor. Eu așa îi văd pe aceștia, ca trăind în colonii de schimonosiți sufletește și formând, apoi, „colonii de suferinzi", în jurul nostru.

b. *Leproșii L-au ascultat, fără să înțeleagă prea mult din ceea ce se întâmplă cu ei.*

Iisus le-a dat o poruncă. Și ei au crezut în cuvântul Lui și, ca atare, l-au ascultat și l-au împlinit. N-au pus întrebări, încercând să înțeleagă de ce Iisus procedează astfel. Era treaba lui Dumnezeu și El știe ce face.

E foarte important și pentru noi să ascultăm ceea ce Iisus ne spune, împlinind cuvântul Lui și atunci când nu înțelegem ce se întâmplă cu noi. Să ne zicem: Dacă El știe ce face, atunci este de-ajuns. Și El știe bine, totul!

[253] Cf. Antonie PLĂMĂDEALĂ, *Tâlcuri noi la texte vechi*, 409.

Alte teme spre reflecție:

1. *Calea pe care poți dobândi vindecare este calea spre Biserică și spre slujitorii ei. Leproșii s-au curățit mergând spre preoți.*
2. *Întoarcerea spre Dumnezeu după ce ai dobândit vindecarea. Căutarea lui Dumnezeu și în stare de sănătate.*
3. *Încrederea în cuvântul lui Iisus, fără să pui întrebări.*
4. *Suferința unește: în colonia de leproși samarinenii erau împreună cu iudeii.*
5. *Puterea credinței dincolo de evidența lucrurilor.*

Drama unei vieți „ne-libere" sau tragedia unui om admirabil

Duminica a 30-a după Rusalii

Lc 18,18–27

„18 Și L-a întrebat un dregător, zicând: „Învățătorule bun, ce să fac ca să moștenesc viața de veci?" 19 Iar Iisus i-a zis: „De ce-Mi spui bun? Nimeni nu este bun, decât numai unul Dumnezeu. 20 Cunoști poruncile: Să nu fii desfrânat, să nu ucizi, să nu furi, să nu mărturisești strâmb, cinstește pe tatăl tău și pe mama ta". 21 Iar el a zis: „Pe toate acestea le-am păzit din tinerețea mea". 22 Și auzind Iisus, i-a zis: „Încă una îți lipsește: Vinde tot ce ai și împarte-le săracilor și vei avea comoară în cer; și vino, urmează-Mi Mie". 23 Iar el, auzind acestea, s-a întristat, fiindcă era foarte bogat. 24 Și văzându-l Iisus că s-a întristat, a zis: „Cei ce au bogății, cât de greu vor intra ei în împărăția lui Dumnezeu! 25 Că mai lesne este să treacă o cămilă prin urechile acului decât să intre bogatul în împărăția lui Dumnezeu". 26 Iar cei ce auzeau au zis: „Și cine poate să se mântuiască?" 27 Iar El a zis: „Cele ce sunt cu neputință la oameni sunt cu putință la Dumnezeu".

Evanghelia acestei Duminici ne prezintă tragedia sau *drama unei vieți ne-libere*. Ea aparține unui dregător iudeu care era și *tânăr* (Mt 19,16) și *bogat* (Mt 19,22; Lc 18,23), și *virtuos* (Mt 19,20; Lc 18,21). Așadar, în mod contradictoriu, ea aparține unui om căruia, aparent, nu-i lipsea nimic. Avea toate motivele să fie fericit. Dar vom vedea că nu era așa.

Mai mult, din descrierea Evangheliștilor, ușor putem conchide că acest om era realmente și un exemplu pentru societate: nu era desfrânat, își cinstea părinții, nu înșela pe nimeni, și-a câștigat averea cinstit, nu calomnia pe nimeni, nu era nedrept cu nimeni etc. Toate aceste calități l-au propulsat, cu siguranță, în fruntea societății lui. Evangheliștii nu-i reține numele, dar ne spun că era un „fruntaș" al iudeilor, un „dregător". Putea să fi fost chiar un conducător

al vreunei Sinagogi (Mt 9,18.23; Lc 8,41), sau chiar membru al Sinedriului (In 3,1; 7,26.48).[254]

Așadar, un tânăr bogat și cu o poziție în societate. Nu prea ușor se găsesc asemenea oameni în lumea în care trăim. Iar azi, mai mult ca oricând, societatea are nevoie de ei. Dar, să vedem, mai în amănunt, despre ce este vorba.

1. Drama unui tânăr. Dialogul cu Iisus

Drama acestui tânăr începe cu o întrebare. Într-o zi, vine la Iisus și-I spune: *„Învățătorule bun, ce să fac ca să moștenesc viața de veci?* (Lc 18,18). Marcu Evanghelistul amintește chiar faptul că îl abordează pe Iisus în mod cu totul reverențios *„alergând spre El și căzându-i în genunchi"* (10,17). Așa se face că Mântuitorul chiar l-a îndrăgit. Tot Marcu ne dă și acest amănunt, spunând că Iisus *„a privit la el cu drag"* (10,21). Așadar, ne confruntăm cu un tânăr bogat, cu o poziție în mijlocul semenilor săi (dregător) și preocupat și de cele de dincolo de această lume, adică de viața veșnică!

Dar, întrucât am dat mai multe explicații legate de acest episod când am tâlcuit Evanghelia Duminicii a 12-a după Rusalii, care relatează același eveniment, dar în varianta Evanghelistului Matei (19,16–26), mă voi limita, acum, doar la câteva succinte referiri la Evanghelie, insistând mai mult asupra unuia dintre mesajele ei, adresat tinerilor noștri.

Să ne oprim, totuși, puțin la *dialogul acestui dregător cu Iisus*. Modul de a I se adresa este foarte curios. Îi spune *„Învățătorule bun!"*, un titlu total necunoscut la iudei. Nu se cunoaște în Talmud vreo împrejurare în care cineva să se fi adresat vreunui „Rabbi" cu acest apelativ.[255] Pentru iudei, „bună" era doar Legea. În Psalmul 118, un imn închinat Legii, se spune: *„Bună-mi este mie legea gurii Tale, mai mult decât mii de comori de aur și argint"* (v. 72).

Dar, înainte de a-i răspunde la întrebare, Iisus îi pune El Însuși o întrebare tânărului: *„De ce-Mi spui bun? Nimeni nu este bun, decât numai Unul Dumnezeu"* (Lc 18,19) (sau în alte traduceri „Unul singur este Cel Bun" – Mt 19,17a). Întrebarea și răspunsul lui Iisus se leagă de propria afirmație a lui Dumnezeu, prezentă în Exod 34,6: *„Domnul Dumnezeu este îndurat și milostiv și-ndelung-răbdător și mult-milostiv și adevărat"*, pe care tânărul dregător e posibil să o fi cunoscut.

---

[254] Vezi Craig A. EVANS, *Luke* (NIBC), Peabody, Massachusettss, 1990, 275; Gerhard MAIER, *Evanghelia după Luca*, 753.

[255] John NOLLAND, *Luke 9,21–18,34*, (WBC), vol. 35 B, 885. Vezi și Joseph A. FITZMYER, *The Gospel According to Luke* (X–XXIV), 1198; WENHAM, J. W. „Why Do You Ask Me about the Good? A Study of the Relation between Text and Source Criticism," *NTS* 28 (1982), 116–125.

Va fi voit Iisus să-l întrebe indirect pe tânăr: *Mă crezi, tu, pe Mine, a fi Dumnezeu, de aceea mă numești bun?* Tânărul nu dă un răspuns. Nu știm de ce, dar intuim lipsa lui. Era greu pentru el să răspundă la această întrebare. După Legea iudaică era imposibil. A numi pe cineva Dumnezeu era suprema blasfemie care se pedepsea cu moartea. Și Iisus știa acest lucru. De aceea, nu mai insistă și lasă întrebarea suspendată. Voia doar să-i sugereze cu Cine stă de vorbă, iar, pe de altă parte, să știe că astfel de răspunsuri, la astfel de întrebări, vin numai de la Dumnezeu. Este foarte posibil ca el să nu fi avut totuși intuiția adevăratei identități mesianice a lui Iisus. Probabil, dacă L-ar fi crezut Dumnezeu, ar fi mărturisit-o. Nu știm.

Mai degrabă credem că a folosit apelativul „bun" ca pe un cuvânt de politețe. Și nimic mai mult. Probabil va fi auzit că acest Învățător nu e ca toți ceilalți, că dă altfel de răspunsuri decât ei, că e bun cu cei necăjiți, îngăduitor cu păcătoșii, milostiv cu cei săraci. Și-atunci îl numește „Bun".

În cele din urmă, Iisus îi răspunde tânărului la întrebare: *„Dacă vrei să intri în Viață, păzește poruncile!"* (Mt 19,17). Era simplu. Poruncile lui Dumnezeu, împlinite, asigură viața veșnică. Dar, neștiind la care porunci anume făcea referire Iisus, tânărul îi mai adresează o întrebare: *Care porunci?* Iisus nu se supără pe insistența tânărului. Avea și el o preocupare, o întrebare și căuta un răspuns la ea. Cum să se supere pe el? Și-atunci, Iisus îi amintește câteva dintre ele: *„Să nu ucizi, să nu te desfrânezi, să nu furi, să nu mărturisești strâmb; cinstește pe tatăl tău și pe mama ta și să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuți"* (Lc 18,20).

Observăm că Mântuitorul nu face referire la nicio poruncă care privește relația omului cu Dumnezeu, ci numai ***relația om-om***, care asigură o bună conviețuire umană, aici pe pământ. Așadar, Iisus nu-i amintește nimic mai mult tânărului dregător, decât faptul că cei ce conviețuiesc bine cu oamenii, aici, pe pământ, vor conviețui bine și cu Dumnezeu, în cer. Iată cât de simplu este și cât de puțin trebuie să faci ca să ai parte de binele veșnic!

Întrebarea tânărului dregător era una esențială și centrală în viața lui. Dacă a venit la Iisus cu o întrebare legată de o altă viață, era clar că era preocupat de ceea ce intuia că trebuie să existe dincolo de cele materiale și perisabile. Toată avuția și faima sa lumească nu-l mulțumeau. Intuia că trebuie să mai existe ceva, care dăinuie după ce această lume va dispărea și că omul trebuie să aibă și un alt destin dincolo de acesta trecător. Dar cum nu avea nicio dovadă legată de intuiția lui, s-a gândit că cel mai bine ar fi să-l întrebe pe acest „Rabbi" care lui i se părea a fi mult deosebit de „rabbii" pe care el îi cunoștea.

Numai că răspunsul lui Iisus care îi cere să-L urmeze, dar numai după ce se va elibera de toate cele materiale, îl determină să facă drumul întors,

părăsindu-L și plecând supărat. Iată ce-i cere Iisus: *„Încă una îți lipsește: Vinde tot ce ai și împarte-le săracilor și vei avea comoară în cer; și apoi vino și urmează-Mi Mie". Iar el, auzind acestea, s-a întristat, fiindcă era foarte bogat"* (Lc 18,22–23).

Avea multe bogății și nu s-a putut desprinde de ele. Îl robeau. Nu era liber de ele. Și astfel, și-a asumat drama unei vieți „ne-libere". De la libertatea cu Iisus, Cel care nu i-a spus că va fi sărac, dacă-L va urma, ba, dimpotrivă, că va avea comoara vieții veșnice, exact ceea ce căuta el, se întoarce la robia unei vieți materiale în care n-a găsit liniștea și fericirea. Așa că pleacă întristat, acceptând să fie *„prizonierul de aici"* și nu *„omul liber de dincolo"*.

Din faptul că *s-a întristat*, Sf. Teofilact deduce sinceritatea care l-a adus, totuși, la Iisus și faptul că, în mod neprefăcut, era preocupat de o altă viață.[256]

Nu cunoaștem care va fi fost mersul mai departe al vieții tânărului din Evanghelie? Însă, în acel moment, el a refuzat cea mai mare ofertă a vieții lui: să devină un Apostol al lui Iisus![257]

Sunt atâția oameni bogați și tineri, cu poziții bune în societate, cărora nu le lipsește nimic și, totuși, nu sunt fericiți, dovadă că fericirea și împlinirea nu constau în cele materiale.

Și pentru că în această Evanghelie avem de-a face cu un tânăr, aș dori să le adresez mesajul final celor tineri.

2. Mesaj către tineri

Întrebarea legată de fericire și de împlinire este, mai mult, a tinerilor și este firesc să fie așa. Răspunsul la această întrebare îl caută mai insistent tinerii și-aceasta pentru că fericirea sau împlinirea la tinerețe o definește și pe aceea de la maturitate și bătrânețe. Un proverb din bătrâni spune așa: „Cum îți așterni, așa dormi!". Dar ceea ce este important este răspunsul la întrebarea: *Ce fel de fericire și de împlinire cauți?* Una care ține de plăceri, de păcate, de ascensiune fără muncă, de poziții înalte în societate, dar fără responsabilitate, de îmbogățire rapidă, dar necinstită și nemuncită? Una care ține de un partener bogat, astfel ca să nu mai existe nimic de făcut în doi?

Cei care caută o astfel de fericire și împlinire, repede vor ajunge și săraci, și nefericiți. Vor ajunge săraci pentru că nu vor ști cum se câștigă adevărata bogăție și vor fi și nefericiți, pentru că n-au știut că mai există și o altfel de fericire care, dobândită aici, continuă și dincolo. Această fericire și împlinire constă în *îmbogățirea în Dumnezeu*, pe de o parte și în căutarea ei în *cuvântul lui Dumnezeu*, pe de altă parte.

---

[256] Sf. TEOFILACT, *Tâlcuirea Sf. Evanghelii după Luca*, 259.

[257] Cf. Gerhard MAIER, *Evanghelia după Luca*, 756.

Dar *îmbogățirea în Dumnezeu* nu presupune inactivitate și pasivitate, așa cum mulți se grăbesc să afirme. Ba, dimpotrivă, ea presupune efort și străduință, activitate și pasiune, pentru dobândirea celor necesare vieții. Numai că toate acestea nu înseamnă un scop în sine. Ele au și o altă logică și o altă rațiune, aceea de a-i lăsa loc și lui Dumnezeu în strădania de-a dobândi și de-a realiza cât mai mult în viață. A-i lăsa loc și lui Dumnezeu în tot efortul tău firesc de a nu deveni sărac, înseamnă să conștientizezi faptul că fără El nu poți face nimic. Pentru că nu tu ți-ai dat ceva din cele care te ajută să le dobândești pe cele materiale, anume: inteligență, sănătate, puterea de a discerne între bine și rău etc. Îi datorezi acestea lui Dumnezeu! Numai atunci vei ști ce ai și de la tine!

Cât privește cealaltă latură a căutării fericirii sau a împlinirii, ce constă în *căutarea cuvântului* și *a împlinirii Legii lui Dumnezeu*, potrivit cărora nu-ți este chiar totul permis, aș dori să fac referire, în acest sens, la Psalmistul inspirat de Dumnezeu, care se întreabă: *„Prin ce își va îndrepta tânărul calea sa?* (Ps 118,9). Este o întrebare esențială a vieții, pentru că toți avem multe de îndreptat pe calea noastră. Și răspunsul ni-l dă același Psalm, în același verset: *„Prin păzirea cuvintelor Tale!"*.

Așadar, doar Evanghelia lui Iisus îți spune ce trebuie să faci ca să fii fericit. Și dintre câțiva pași, care trebuie urmați, ți-aș aminti, iubite tinere, doar trei:

a. Să fii mereu ***conectat la sursa vieții***, care este Dumnezeu. Iisus se definește pe Sine: *„Eu sunt calea, adevărul și viața"* (In 14,6). În cartea Pildelor lui Solomon, din Vechiul Testament, Dumnezeu îți spune ție, iubite tinere, că dorește inima ta: *„Dă-mi, fiule, mie inima ta și ochii tăi să simtă plăcere pentru căile mele"* (Pilde 23,27). Când inima ta este în mâinile lui Dumnezeu, nimic nu-ți lipsește spre împlinire. Aceasta înseamnă să fii conectat la sursa vieții.

b. Să cauți să ai un suflet liniștit, împăcat, echilibrat care să te bucure. Pe acesta trebuie să-l cureți mereu. Știi cum? Prin ***ascultarea de adevăr***. Sf. Petru ne spune în prima sa Epistolă sobornicească: *„Având-vă voi sufletele curățite prin aceea că vă supuneți adevărului ... ca unii ce sunteți născuți din nou, nu din sămânță stricăcioasă, ci nestricăcioasă, prin cuvântul cel viu al lui Dumnezeu și care rămâne în veac"* (1 Pet 1,22–23). Iată cât de puțin trebuie să faci ca să fii fericit! Adevărul e în Evanghelia lui Iisus. Cercetează-o mai mult și vei vedea răspunsul!

c. ***Să ai o prioritate*** în căutările, în strădaniile tale după cele necesare vieții. Iisus nu l-a condamnat pe tânărul dregător, din Evanghelie, pentru că era bogat. Dar, ceea ce i-a spus și lui, îți spune și ție, este să nu le dai acestora prioritate, robindu-te. Să-L ai în preocuparea ta mai întâi pe Dumnezeu. Numai așa poți fi liber de cele materiale. Ceea ce condamnă Dumnezeu este robia lor, nu bunurile în sine.

Într-una din multele sentințe enunțate în Predica de Munte, Mântuitorul Hristos o rostește și pe aceasta: *„Căutați mai întâi Împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui și toate celelalte se vor adăuga vouă"* (Mt 6,33). Expresia „mai întâi", care determină o acțiune, nu exclude necesitatea înfăptuirii celeilalte acțiuni la care se referă. Spre exemplu, ca să fac rezumatul unei lecții *mai întâi* trebuie să o citesc. Acțiunea de a citi nu o exclude pe aceea de a scrie. Numai că citirea lecției este prioritară scrisului. Așa este și cu sentința lui Iisus: căutarea împărăției lui Dumnezeu, adică preocuparea de a o dobândi, nu exclude preocuparea față de dobândirea celor materiale, necesare vieții. Numai că le pune într-o logică a priorităților. E mare lucru să *discernem între priorități* și *să avem priorități!* Și m-aș opri cu exemplele aici.

Așadar, iubiți tineri, iată cât de puțin trebuie să faceți ca să fiți fericiți, ca să fiți bogați, ca să fiți și în fruntea societății!

Chiar dacă astăzi trăim realitatea tristă a *răsturnării valorilor*, voi să nu vă pierdeți speranța în triumful lor în lume, indiferent cât de devreme sau cât de târziu se va întâmpla aceasta. Străduiți-vă să fiți voi valori plăcute lui Dumnezeu și oamenilor! Și recompensa nu va întârzia să vină. Numai astfel veți putea evita drama tânărului dregător din Evanghelie: *drama unei vieți ne-împlinite și „ne-libere"!*

Alte teme spre reflecție:

1. *Când ne supărăm pe Dumnezeu, apar drame în viață. Tânărul dregător s-a supărat pe Iisus și-atunci s-a ales cu drama unui vis neîmplinit.*
2. *În dialog cu Dumnezeu despre avuție. Doar atunci vei ști ce înseamnă ea și ce condamnă Dumnezeu din ea, când vei fi în dialog cu Iisus.*
3. *Ambiguitatea unei aspirații. Dregătorul aspira la mult, dar era dispus să ofere puțin.*
4. *Când te decepționează Iisus?*

„Felurimile de ochi"

Duminica a 31-a după Rusalii

Lc 18,35–43

„Şi a fost că-n timp ce Se apropia El de Ierihon, un orb şedea cerşind la marginea drumului. 36 Şi auzind el mulţimea trecând, întreba ce este aceasta. 37 Şi i-au spus că trece Iisus Nazarineanul. 38 Şi el a strigat, zicând: „Iisuse, Fiul lui David, miluieşte-mă!" 39 Şi cei ce mergeau înainte îl certau ca să tacă, dar el cu atât mai mult striga: „Fiule al lui David, miluieşte-mă!" 40 Şi, apropiindu-Se, Iisus a poruncit să-l aducă la El; şi când acela I-a fost aproape, l-a întrebat: 41 „Ce voieşti să-ţi fac?" Iar el a zis: „Doamne, să-mi capăt vederea". 42 Şi Iisus i-a zis: „Capătă-ţi vederea! Credinţa ta te-a mântuit". 43 Şi îndată şi-a căpătat vederea şi-L urma slăvind pe Dumnezeu. Şi tot poporul, văzând aceasta, a dat laudă lui Dumnezeu".

Mântuitorul Hristos intră în Ierihon pentru ultima oară în activitatea Sa publică. Era pe ultimul Său drum spre Ierusalim, înaintea Pătimirilor Sale. Prezenţa Sa în Ierihon[258] este marcată de două evenimente pe care numai Evanghelistul Luca le consemnează: vindecarea unui orb (Lc 18,35–43) şi convertirea vameşului Zaheu (Lc 19,1–10).

Referindu-se la aceeaşi minune, Matei aminteşte de doi orbi (Mt 20,29–34), pe când Marcu (10,46) şi Luca (18,35), doar de unul. Este foarte probabil ca numai unul dintre ei să fi cerut ajutorul lui Iisus, motiv pentru care Marcu şi Luca vorbesc doar de un orb. Matei, însă, evidenţiază numărul lor. Evangheliştii nu se contrazic, ci relatează doar momente şi scene

[258] Ierihonul este considerat unul dintre cele mai vechi oraşe ale omenirii. În decursul timpului, vatra cetăţii şi-a schimbat configuraţia. Cea mai veche aşezare s-a aflat la circa 2,5 km nord de centrul de azi al oraşului, iar Ierihonul nou-testamentar s-a aflat la aproximativ 1,5 km vest de oraşul de azi (vezi mai multe amănunte despre istoria biblică a acestei cetăţi, Gerhard MAIER, *Evanghelia după Luca*, 770–771). Desigur, în toate aceste afirmaţii există şi o mare cantitate de aproximaţie. Săpăturile arheologice au şi ele „metafora" lor! La 259 m sub nivelul mării, Ierihonul este oraşul situat şi la cel mai jos nivel din lume.

diferite din desfăşurarea minunii, în funcţie de ceea ce ei au dorit să accentueze pentru cititorii lor.[259]

Aşa se face că Luca vorbeşte despre intrarea lui Iisus din Ierihon, ca moment al minunii, iar Matei şi Marcu, de ieşirea din cetate. Se pare că Matei (20,29) şi Marcu (10,46) vorbesc de ieşirea lui Iisus din partea veche a oraşului, pe când Luca (18,35) face referire la apropierea de partea nouă, irodiană, a Ierihonului.[260] Iată cum Evangheliştii se completează unul pe celălalt.

1. Istorisirea minunii

Aşadar, la intrarea sau la ieşirea dintr-o parte a cetăţii, Iisus este întâmpinat de un orb care şedea lângă drum şi cerşea. Marcu îi dă şi numele: *Bartimeu*, un patronimic exprimând numele tatălui, adică „fiul lui Timeu" (10,46).[261]

Într-adevăr, configuraţia cetăţii Ierihon facilita cerşitul: reşedinţa irodienilor, comerţul plin de viaţă, trecerea frecventă a pelerinilor spre Ierusalim etc. Aşa că orbii, cerşind în Ierihon aveau o şansă de câştig pentru întreţinerea vieţii lor.

Auzind forfota mulţimii, orbul întreabă ce se petrece. Era, se pare, un zgomot mai deosebit decât cel obişnuit al cetăţii. Şi i se răspunde: *„Trece Iisus Nazarineanul!"* (Lc 18,37). Atunci orbul începe să strige: *„Iisuse, Fiul lui David, miluieşte-mă!"* (Lc 18,39). Expresia „Fiul lui David" însemna Mesia. Va fi ştiut orbul că Iisus era Mesia? Nu ştim. Dar faptul că instantaneu începe să strige către Iisus, în momentul când i se spune că se află pe cale, în apropierea lui, ne face să presupunem că va fi auzit de El şi de minunile pe care le făcea cu oamenii, în special cu cei suferinzi. De aceea, şi în sufletul lui se naşte speranţa vindecării. Aşa că îi cere şi el lui Iisus să-l miluiască, să-l ajute.

Auzindu-l strigând, mulţimea de oameni îl ceartă, spunându-i să tacă. Este greu de presupus motivul pentru care mulţimea îl împiedica să ceară ajutorul. Orbul însă face contrariul: *... dar el cu atât mai mult striga:*[262] *„Fiule al lui David, miluieşte-mă!"* (Lc 18,39). Foarte asemănător este şi cazul Femeii Cananeence (Mt 15,21) şi al Văduvei stăruitoare (Lc 18,1).

[259] Vezi amănunte, William HENDRIKSEN, *The Gospel according to Luke* (NTC), 842.

[260] Vezi Gerhard MAIER, *Evanghelia după Luca*, 770.

[261] Vezi amănunte legate de etimologia numelui, Joseph A. FITZMYER, *The Gospel According to Luke* (X–XXIV), 1214.

[262] Fostul Mitropolit al Ardealului, Antonie Plămădeală, vede în expresia *„dar el cu atât mai mult striga"* un argument pentru veracitatea minunii. „Nevăzând, el (orbul) nu putea aprecia distanţa dintre el şi Iisus, ca să ştie cum să-şi modeleze vocea şi striga din ce în ce mai tare, ca să fie auzit" (cf. Antonie PLĂMĂDEALĂ, *Tâlcuri noi la texte vechi*, 422).

Această perseverență a credinței și a încrederii în Dumnezeu l-a impresionat pe Iisus. Așa se face că El se oprește din drum și poruncește să fie adus orbul la Sine. Apropiindu-se cel care cerșea, Iisus l-a întrebat: „*Ce vrei să-ți fac?*" Iar el a răspuns: „*Să-mi capăt vederea* – ἵνα ἀναβλέψω)" (Lc 18,41). Formularea dorinței lui ne face să presupunem că nu s-a născut orb, ci că își va fi pierdut vederea cândva, pe parcursul vieții. Într-adevăr, verbul din original ἀναβλέψω – de la **ἀναβλέπω** – are și sensul de „*a recăpăta vederea*".[263]

Era convins orbul că Iisus poate să facă aceasta? Dacă da, atunci el știa ceva mai mult despre Iisus, decât credea mulțimea de oameni, din jurul lui.

„*Iisuse, Fiul lui David*" era un titlu mesianic pe care, iată, el îl atribuie lui Iisus. Îi va fi vorbit cineva despre acest dumnezeiesc Mesia care face astfel de minuni. Așa că, în taina sufletului său, el aștepta, cândva, o astfel de întâlnire. Și această întâlnire, iată, că a venit!

În virtutea autorității și a puterii dumnezeiești pe care o avea, Iisus îi spune: „*Capătă-ți vederea!*" (Lc 18,42). Cu alte cuvinte: *Vezi!* Și a văzut în clipa aceea. Și pe cine a văzut el prima oară, după (re)căpătarea vederii? Pe Iisus! Cât de fericiți au putut fi ochii lui?! N-a văzut numai lumina zilei, ci și pe izvorul acesteia – pe Dumnezeul Iisus.

Mântuitorul Hristos adaugă și motivul pentru care a rostit cuvintele: „*Capătă-ți vederea!*": „*Credința ta te-a mântuit*" (Lc 18,42). Așadar, *orbul nu putea privi, dar, prin credință, a putut vedea!*

Ceea ce Evanghelistul relatează mai departe, este extrem de important. El consemnează faptul că orbul „***îndată** și-a căpătat vederea și-L **urma, slăvind** pe Dumnezeu*" (Lc 18,43).

Trei expresii ne reținem atenția:

a. *Îndată* (și-a căpătat vederea) – exprimă concomitența dintre cuvântul lui Iisus, credința orbului și săvârșirea minunii;

b. *și-L urma* – aceasta este a doua minune;

c. *slăvea pe Dumnezeu* – cel de-al treilea efect al minunii.

Așadar, minunea este urmată de două atitudini deosebite ale celui ce fusese orb: *urmarea* lui Iisus și *slăvirea* lui Dumnezeu. Nu știm dacă urmarea lui Iisus a însemnat simplul fapt că s-a alăturat și el mulțimii care mergea după El, slăvind faptele Lui sau că îi va fi devenit Ucenic, din clipa în care și-a (re)căpătat vederea? Nu știm. Evangheliștii n-au consemnat. Probabil că

[263] „New American Standard Bible" (NAS) traduce cu „*Lord, I want to **regain** my sight!*", iar „Zürchel Bibel" (ZUR) cu „*Herr, mach, dass ich **wieder sehen** kann!* Vezi și William HENDRIKSEN, *The Gospel according to Luke* (NTC), 844; Joseph A. FITZMYER, *The Gospel According to Luke* (X–XXIV), 1216.

prima variantă e mai plauzibilă. S-a alăturat și mulțimii care și ea îl lăuda pe Dumnezeu (Lc 18,43), urmându-l pe Iisus peste tot, prin cetate.[264]

2. Mesajul spiritual al minunii

Cunoaștem toți că există o vedere fizică și o orbire fizică. Nimeni nu se îndoiește de această realitate. Este palpabilă în jurul nostru. Dar există și o vedere și o orbire spirituală, care, la fel, poate fi observată în viața noastră și a semenilor noștri. Așadar, nu toți cei care privesc, văd și nu toți cei care nu pot privi, nu văd!

Mântuitorul Hristos și Sfânta Scriptură vorbesc de mai multe „feluri de ochi":

– „Ochi răi"

„*Dar dacă **ochiul tău e rău**, tot trupul tău va fi întunecat. Deci, dacă lumina care se află-n tine este întuneric, cu cât mai mult întunericul!* (Mt 6,23; Lc 11,34)

– „Ochi cu poftă vinovată"

„*Pentru că tot ceea ce este în lume – pofta trupului și **pofta ochilor** și trufia vieții – nu sunt de la Tatăl, ci sunt din lume*" (1 In 2,16)

– „Ochi pironiți" spre cer

„*Și privind ei, în timp ce El mergea la cer, iată lângă ei au stat doi bărbați în haine albe, care au și zis: „Bărbați galileeni, ce **stați privind la cer?!**"* (FAp 1,10–11)

„*Și luând El cele cinci pâini și cei doi pești, privind **la cer** a binecuvântat...*" (Mc 6,41; Mt 14,19; Lc 9,16; In 17,1)

– „Ochi cu pai" și „Ochi cu bârne"

„*Cum de vezi **paiul din ochiul fratelui** tău, iar **bârna din ochiul tău** nu o iei în seamă? Sau cum îi vei zice fratelui tău: Lasă-mă-ți scot paiul din ochi!, și iată că-n ochiul tău este bârna? Fățarnicule, scoate mai întâi bârna din ochiul tău și numai atunci vei vedea să scoți paiul din ochiul fratelui tău*" (Mt 7,3–5).

– „Ochi care nu văd, deși au vedere"

„*Ochi aveți și nu vedeți, urechi aveți și nu auziți*" (Mc 8,18).

Isaia Profetul, cu mult timp în urmă, a vorbit despre această realitate din ființa omului: „*Și El a zis: „Mergi și spune-i acestui popor: Cu auzul veți auzi, dar*

[264] Gerhard Maier este de părere că Bartimeu, orbul vindecat, i-a devenit Ucenic lui Iisus, fiind astfel o persoană cunoscută printre primii creștini (FAp 21,16; Rom 16,13) (cf. Gerhard MAIER, *Evanghelia după Marcu*, 394–399). Textele pe care le oferă, însă, spre identificare, nu vorbesc despre vreun Ucenic cu acest nume. De aceea, ipoteza lui este forțată.

nu veți înțelege, și cu privirea ***veți privi, dar nu veți vedea****. Că inima acestui popor s-a împietrit, urechile lor greu aud și ochii lor s-au închis…*" (Is 6,9–10).

Așadar, Mântuitorul vorbește metaforic de mai multe feluri de „ochi" și, corespunzător acestora, de mai multe feluri de vedere, nu atât fizică, cât spirituală. Este vorba de modul în care îl vedem pe Dumnezeu, creația Lui, dar și pe semenul nostru, dar nu cu ochiul fizic, ci cu acela spiritual.

Analizând acest ochi al sufletului, care este cel al credinței, vom descoperi și în noi mai multe feluri de orbiri, mai ales atunci când vedem mai bine în alții, decât în noi.

Privind prin ochiul invidiei și al răutății, vedem în aproapele, extrem de bine, ceea ce tăinuim în noi: aceleași fapte și atitudini pe care nu le recunoaștem ca stăpânindu-ne. Și-atunci, drumul până la el devine primejdios și întunecat.

Privit doar prin ochiul rațiunii, Dumnezeu pare a fi inaccesibil, absurd, dacă nu chiar inexistent. El nu mai este o Ființă care te domină prin măreție, atotputernicie, omniprezență și atotștiință, ci Unul pe care tu crezi că îl domini, dar nu prin știință și cunoaștere, ci prin nebunia cugetării și a autosuficienței care te așează pe tine în locul Lui. Aceasta e o mare orbire!

E mare drama nevederii fizice! Închideți ochii câteva clipe și încercați să mergeți. Veți simți un total dezechilibru. Niciun pas nu va fi sigur, iar pericolul împiedicării, al căderii și al rănirii devine iminent. Același dezechilibru, cu toate consecințele lui, se petrece și în spațiul orbirii spirituale.

Avem ochi, dar, oare, vedem și citim bine sensul și rațiunea de a fi a tot ce ne înconjoară? Vedem soarele, vedem stelele, vedem florile, vedem păsările, simțim și cunoaștem o parte din misterul legilor după care se conduce acest Univers, dar știm să citim și să vedem în ele pe Creatorul lor? Mai rostim împreună cu Psalmistul: „*Cerurile spun* (διηγοῦνται – **διηγέομαι**) *slava lui Dumnezeu și facerea mâinilor Lui o vestește tăria*" (Ps 18,1)? Sau ne-am despărțit demult de el, ori n-am fost niciodată cu el în minte și în cugetare? Verbul **διηγέομαι** înseamnă „*a expune în amănunt*", „*a povesti*", „*a descrie*".[265] Așadar, cerurile (prin care se înțelege întregul Univers, văzut și nevăzut) nu se mărginesc să dea o mărturie globală, generală, despre Creatorul lor, ci au capacitatea de a și demonstra, pe măsură ce omul le descoperă, puterea și mărirea Creatorului. Mai vezi ceva *în* și *prin* cer?

Dacă nu mai vedem nimic dincolo de tot ceea ce privim, atunci trebuie să strigăm după Iisus, pentru a ne „*da*" sau „*reda*" vederea! De fapt, fiecare vedem *ce vrem* și atât *cât vrem*! Vrem să îl vedem pe Dumnezeu? Îl vedem! Dar nu-L vedem decât atât cât vrem sau cât dorim să-L vedem.

Ceea ce e important să știm este faptul că pentru toți, Iisus trece chiar acum prin Ierihon, adică prin cetatea vieții noastre. Este adevărat că, pentru

[265] Biblia lui Șerban (1688) traduce cu „povestesc", în concordanță cu textul ebraic.

a ști că trece, și cei din jurul nostru au un rol. Ei trebuie să ne spună că trece Iisus din Nazaret pe aproape. Aceasta e misiunea lor și-a noastră, a fiecăruia – să spunem lumii că trece Iisus din Nazaret prin ea. Poate cineva, care nu vede, va începe să strige după El. Și El se va opri în dreptul lui și-l va întreba, precum odinioară pe orbul din Ierihon: *Ce dorești să-ți fac?*

Și, dacă eu sau tu vom răspunde: **Să văd!** sau **Să văd din nou!**, ***Iisus ne va deschide ochii atât pe cei fizici, cât și pe cei spirituali!***

Și, astfel, din felurimile de ochi, „cu bârnă", „cu pai", „cu poftă", „cu invidie", „cu răutate", „cu necredință", vor rămâne doar cei „**ațintiți spre cer**", rostind cu Iisus: „*Părinte, a venit ceasul. Preamărește pe Fiul Tău* (și pe mine, copilul Tău), *ca și Fiul* (și eu, copilul Tău) *să Te preamărească pe Tine!* (In 17,1).

Alte teme spre reflecție, din Evanghelie:

1. *Perseverența în a striga lui Iisus după ajutor.* Cu cât orbul era oprit, cu atâta striga mai tare lui Iisus. La strigătul tău, Iisus se oprește în fața ta, ca și în fața orbului, și intră în dialog cu tine, întrebându-te: „*Ce voiești să-ți fac?*"
2. *Trece Iisus Nazarineanul!* Un subiect de misiune și de propovăduire în fața altora, pentru fiecare dintre noi.
3. *Să văd!* Cea mai importantă cerere pe care să o adresăm lui Iisus. Dar să cerem, în primul rând, vederea sufletească prin care să-L putem privi și identifica pe Dumnezeu în momente importante din viața noastră.

Dilema unei căutări: Zaheu îl caută pe Iisus sau Iisus îl caută pe Zaheu?

Duminica a 32-a după Rusalii

Luca 19,1–10

„1. Și intrând în Ierihon, trecea prin el. 2 Și iată un bărbat cu numele Zaheu; și acesta era mai-marele vameșilor și era bogat. 3 Și căuta să-L vadă pe Iisus, care este, dar nu putea din pricina mulțimii, pentru că era mic de statură. 4 Și alergând înainte, s'a urcat într'un sicomor ca să-L vadă, că pe acolo avea să treacă. 5 Și când Iisus a ajuns la locul acela, uitându-Se în sus a zis către el: „Zahee, grăbește-te de coboară, că astăzi în casa ta trebuie să rămân". 6 Și el s'a grăbit și s'a coborât și L-a primit bucurându-se. 7 Și când au văzut, toți murmurau, zicând că la un om păcătos a intrat să găzduiască. 8 Iar Zaheu, stând în picioare, a zis către Domnul: „Iată, jumătate din averea mea, Doamne, o dau săracilor, și dacă am năpăstuit pe cineva cu ceva, întorc împătrit". 9 Și Iisus a zis către el: „Astăzi i s'a făcut mântuire casei acesteia, că și acesta este fiu al lui Avraam. 10 Că Fiul Omului a venit să-l caute și să-l mântuiască pe cel pierdut"

Titlul pe care l-am dat Evangheliei Duminicii a 32-a după Rusalii este următorul: ***Dilema unei căutări: Zaheu îl caută pe Iisus sau Iisus îl caută pe Zaheu?***

Evanghelia ne prezintă cazul unei convertiri. Este vorba despre un vameș iudeu. Evanghelistul Luca, singurul care relatează acest episod, îi dă și numele: se chema Zaheu.[266] Despre el mai spune că era chiar șeful vameșilor. Ca stare socială, mai aflăm că era bogat, așa cum erau, de altfel, toți vameșii din acea vreme. Toți aceștia formau o castă socială, cu șefi și subalterni, astfel că serviciul lor funcționa ireproșabil.

[266] Numele „Zaheu" este varianta grecească a ebraicului „Zakkai" or „Zaccai" (Nem 7,14; Ezr 2,9), și care apare în Septuaginta ca *„Zakchos"*. Forma ebraică *„zakkay"* înseamnă „curat", „inocent", termen adesea folosit ca paralelă la cuvântul *„saddiq"*, care înseamnă „drept", „corect" (Cf. Joseph A. FITZMYER, *The Gospel According to Luke (X–XXIV)*, 1222.

În schimb, erau disprețuiți de către popor, în primul rând, pentru că se angajaseră în serviciul ocupantului roman, iar apoi, pentru că adunau mai mult decât prevedea legea, ca impozite, pentru stăpânirea romană. Așadar, erau trădători de neam, necinstiți, lacomi, fără milă față de orfani, săraci, văduve și năpăstuiți. Zaheu era unul dintre aceștia. Prin urmare, acesta este portretul moral al personajului nostru. Dar, să vedem despre ce este vorba, mai în amănunt:

1. Descrierea unei convertiri

Într-o zi, prin cetatea Ierihon se răspândește o veste. Iisus din Nazaret, vestitul Învățător, prietenul păcătoșilor, săvârșitorul atâtor minuni, trecea prin oraș. Zaheu dorea să-l vadă. Voia să-l privească pe Acela despre care se spuneau atât de multe, și bune și rele, și despre care se mai zicea că avea un cuvânt de mângâiere pentru orice suflet necăjit. Se ivise atunci, oare, în sufletul păcătosului Zaheu, o rază de nădejde? Nu știm. Cert era că voia să-L vadă pe Iisus.

Dar o piedică se ivește: drumul pe care venea Iisus era plin de oameni, iar Zaheu, spune Evanghelistul, era mic de statură. Cu neputință, așadar, să poată vedea ceva, din cauza mulțimii. Niciunul dintre concetățenii săi nu-i oferise un loc în față. Antipatia la adresa cunoscutului vameș a fost, cu siguranță, – crede G. Maier – o cauză care-l împiedica pe Zaheu să fie mai aproape de o poziție din care Iisus putea fi văzut.[267] Și-atunci, repede, prin minte îi trece un gând: să se urce într-un copac de pe marginea drumului. E nevoie să urci pe un loc mai înalt decât cel obișnuit pe care te găsești, ca să-l poți vedea pe Iisus? Se pare că DA![268] Și Zaheu aleargă repede, înaintea tuturor, se urcă într-un sicomor (smochin?)[269] de la marginea drumului, pe unde urma să treacă Iisus și, de acolo, de sus, privește alaiul care trecea prin cetate.

Atunci a sosit clipa când și Mântuitorul sufletelor l-a zărit pe Zaheu. S-a oprit din drum în fața copacului în care se afla vameșul. Pentru o clipă,

[267] G. MAIER, *Evanghelia după Luca*, 779.

[268] Vezi Stelian TOFANĂ, „Cu Zaheu spre înălțimi (Lc 19,1–10)", rev. *Renașterea*, Cluj-Napoca 1990, nr. 2.

[269] În comentariul Sf. Teofilact, apare cuvântul „dud" pentru respectivul copac. Asociind imaginea cu dulceața fructelor acestui copac, Sf. Teofilact face un comentariu spiritual de excepție: *„Dar un om ca acesta, care nu a văzut niciodată pe Iisus umblând... de multe ori prin pocăință vine întru simțire și „suindu-se în dud", toată pofta și îndulcirea – care prin „dud" sunt înțelese – o omoară și o veștejește"*. Și continuă: *„Grăbește și te pogoară, adică te-ai suit prin pocăință la viață mai înaltă, pogoară-te prin smerita cugetare, ca să nu te surpe înalta cugetare"* (cf. Sf. TEOFILACT, *Tâlcuirea Sfintei Evanghelii de la Luca*, 267).

două priviri se încrucișaseră: privirea lui Dumnezeu cu cea a omului! Se făcu tăcere. Și dintr-o dată, omul, păcătosul Zaheu, aude: *„Zahee, grăbește-te de coboară, că **astăzi** trebuie să rămân în casa ta!"* Ce onoare! Să fie real ceea ce aud?, își va fi zis Zaheu. Și fără să mai stea pe gânduri, repede *„s-a coborât* (Lc 19 5–6a).

„Astăzi" este ziua veacului mesianic al mântuirii tuturor. Despre acest „astăzi" a vorbit Iisus în Nazaret, în Sinagogă, identificându-se cu el (Lc 4,21); Despre acest „astăzi" i-a vorbit El, mai târziu și tâlharului (Lc 23,43). Despre acest „astăzi", cu același sens mesianic, vorbește Epistola către Evrei, îndemnându-ne: *„... unii pe alții îndemnați-vă în fiecare zi, atâta vreme cât putem s-o chemăm **astăzi**, pentru ca nimeni dintre voi să nu se învârtoșeze cu înșelăciunea păcatului"* (Evr 3,13).

Această adresare directă, *Zahee!*, creează imediat o legătură lăuntrică cu Iisus. Aici nu este căutat, este de părere Gerhard Maier, mai marele vameșilor, ci omul Zaheu (cf. Lc 7,40; In 20,16).[270]

Și-acum, să urmărim ce s-a întâmplat mai departe: Zaheu aleargă într-un suflet acasă, așterne masa, deschide larg ușa și cu bucurie îl așteaptă pe doritul oaspete. Evanghelistul spune că *„L-a primit, bucurându-se"* (Lc 19,6).

Ce-a urmat, apoi, a fost o totală transformare a unui suflet, a unei conștiințe. La un moment dat, pe neașteptate, mai-marele vameșilor se ridică în picioare, în mijlocul tuturor celor din casa sa și rostește: *„Iată, jumătate din averea mea, Doamne, o dau săracilor, și dacă am năpăstuit pe cineva cu ceva, întorc împătrit"* (Lc 19,8).[271] Sunt cuvinte mari și cred că nimeni dintre cei de față, nu se aștepta să le audă! Prin ele, Zaheu nu renunța numai la ceea ce făcuse compromițător și condamnabil până atunci, ci corecta nedreptățile pe care le săvârșise. Aceasta e **adevărata convertire: *Nu să renunți numai la rău, ci să corectezi ce ai greșit!***

Cuvintele lui Zaheu „întorc împătrit" arată că el cunoștea bine și Legea, care prevedea o astfel de reglementare, în caz de nedreptate (Cf. Exod 22,1; 2 Sam 12,6; Lev 5,16 urm. etc.). Iar cuvântul „năpăstuit" (ἐσυκοφάντησα de la verbul **συκοφαντέω**) are în original sensul de „a lua pe nedrept ceva, de la cineva".[272] Așadar, Zaheu își convertește întregul trecut cu toate sincopele lui.

Afară însă, în jurul casei, dușmanii lui Iisus, dar și ai lui Zaheu, murmurau, zicând că: *„a intrat să găzduiască* (καταλῦσαι – **καταλύω**) *la un om păcătos"* (Lc 19,7). Era neobișnuit, într-adevăr, ca un Rabin, precum era considerat Iisus, să intre în casa unui vameș, considerat păcătos. Dar, dat fiind faptul că verbul **καταλύω** are și sensul *„de a găzdui peste noapte", „de a fi găzduit de cineva"*,

[270] Cf. G. MAIER, *Evanghelia după Luca*, 780.

[271] Pentru unele aspecte legate de „etica lucanică", vezi O'HANLON J. „The Story of Zacchaeus and the Lukan Ethic," *JSNT* 12 (1981), 2–26.

[272] Vezi John NOLLAND, *Luke 18,35–24,53*, (WBC), vol. 35 C, 905.

atitudinea și intenția lui Iisus de a-l căuta pe Zaheu capătă și alte contații: în acest caz, Iisus nu era interesat doar de Zaheu, ci și de toți ai casei lui.

Istoria acestei „cărtiri" străbate, de fapt, întreaga activitate a lui Iisus (cf. Mt 9,11; Lc 5,30; 15,2; 19,7). Dar El a venit pentru cei păcătoși și marginalizați: în loc să-i respingă, le oferă „moștenirea lui Avraam"; în loc să-i pedepsească, le oferă iertare; în loc să-i izoleze, îi roagă să-L primească la ei și să mănânce cu ei împreună. Dumnezeu are o altă logică față de păcătos, total diferită de a noastră, ca și de a celor de pe atunci. De altfel, finalul Evangheliei exemplifică acest lucru: *„Că Fiul Omului a venit să-l caute și să-l mântuiască pe cel pierdut"* (Lc 19,10).

Așadar, în timp ce *afară se clevetea, înăuntru, un suflet, se convertea!* Cât de greșită poate fi uneori judecata omului față de adevărata realitate!

Istoria convertirii din Ierihon se sfârșește cu *dezlegarea* ce vine de pe buzele lui Iisus: *„Astăzi s-a făcut mântuire **casei** acesteia"* (Lc 19,9). Cuvintele lui Iisus ne uimesc. Cum să le înțelegem? Nu numai sufletului lui Zaheu i s-a făcut mântuire, ci și celor din casa lui? Se pare că da! Averea pe care o acumulase Zaheu, necinstit, plana ca un blestem nu numai asupra lui, ci și asupra întregii lui case: soție, copii, părinți etc. Și-atunci, prin cuvintele lui Iisus, toți au fost izbăviți de ocara nedreptății lui.

Pe de altă parte, cuvintele lui Iisus mai pot avea și un alt sens. Ele ne arată că un suflet convertit are, cu siguranță, influență și asupra celor din jurul său. Se anticipa, astfel, salvarea care le va veni și celor din casa lui Zaheu, prin convertirea lui. Din acea clipă, mai-marele vameșilor va deveni *misionar pentru toți ai casei lui*. Noul Testament conține multe exemple de interdependență dintre salvarea individuală și cea colectivă (A se vedea: In 4,53; FAp 11,14; 16,15.31; 18,8).

Așadar, în acest mod trebuie înțelese cuvintele lui Iisus, ca anticipând *rolul misionar pe care un suflet convertit îl poate avea și trebuie să-l aibă pentru salvarea altora din jurul lui.*

2. Mobilul convertirii lui Zaheu. O enigmă?

Evanghelia Duminicii, numită „a lui Zaheu", nu ridică probleme de interpretare.[273] Textul este simplu, fără dificultăți de înțelegere. Dar, ascultând și urmărind cazul „Zaheu", câteva întrebări se pun, totuși, spre reflecție.

O primă întrebare pe care ne-o punem, ar fi: *Ce l-a determinat pe acest vameș să se convertească? O conștiință zbuciumată și mustrată de păcate și nedreptăți? Sau gestul lui Iisus de a i se oferi ca oaspete?* Răspunsul este simplu: Nu știm! Dar, cu toate acestea, reflectând la cele întâmplate, vom încerca un răspuns.

[273] Pentru o exegeză mai detaliată a episodului „Zaheu", a se vedea Joseph A. FITZMYER, *The Gospel According to Luke (X–XXIV)*, 1218–1222.

Prima variantă, și anume că ***spre Iisus l-a adus pe Zaheu conștiința sa, apăsată de păcat***, dorind astfel, cu tot dinadinsul, să-l întâlnească pe Marele Învățător și, în acest mod, mărturisindu-și răutățile, să se convertească, cred că nu prea este susținută de text. Evanghelistul spune doar atât că Zaheu *„căuta să vadă cine este Iisus"* (cf. Lc 19,2). Nu spune mai mult. Alte detalii legate de un posibil zbucium sufletesc, interior, al mai marelui vameșilor, nu există. Este adevărat că el alege o variantă comică pentru un om cu poziția sa, anume aceea de a se urca într-un copac. Cu siguranță, în acel pom se vor fi urcat și copii. Nu i-a fost jenă de toți cei de pe cale, care îl cunoșteau foarte bine, să fie văzut cu copiii într-un copac? Se pare că nu. Se va fi gândit, oare, așa: „Trece Iisus, îl văd, pleacă convoiul, mi-am astâmpărat curiozitatea și plec acasă? Și astfel, pot să le spun și lor și altora, că l-am văzut pe Acela despre care toată lumea vorbește – Marele Rabi din Israel"?

Era, desigur, un privilegiu să-L vezi pe Acela despre care mulți spuneau că este Ilie (Mt 16,14), alții că este Profetul așteptat (In 4,25), alții că e chiar Mesia, Izbăvitorul (Lc 11,22). Și, cu toate acestea, credem că nu va fi fost doar atât. Gestul lui Zaheu trebuie să fi însemnat ceva mai mult.

Dar, atunci, iarăși ne întrebăm: *De ce nu se va fi dus direct la Iisus*, așa cum au făcut alții, mânați de zbuciumul lor lăuntric, precum Nicodim (și el cu o poziție în societate – cf. In 3,1), sau mânați de durerile sufletești și trupești, precum: Iair – mai marele sinagogii din Capernaum (nici el mai prejos, ca poziție socială – Mc 5,22); sutașul păgân (ofițer superior – Lc 7,2) etc.? De ce Zaheu n-a făcut acest lucru? De aceea, această variantă de răspuns, axată pe un presupus zbucium sufletesc, însoțit de dorința de eliberare, rămâne încă deschisă reflecțiilor.

Cât privește **a doua variantă**, și anume că ***gestul lui Iisus produce minunea***, poate fi mult mai mult luată în calcul. Zaheu este copleșit de gestul lui Iisus. Marele Învățător îi spune pe nume, deși nu știm dacă l-a cunoscut mai dinainte, dacă auzise de el sau dacă i-a spus pe nume cu duhul Lui, ca Dumnezeu, cunoscător a toate. Ceea ce este sigur e faptul că Zaheu nu-L cunoștea pe Iisus. Altfel, ne întrebăm, de ce s-ar fi urcat în copac să-L vadă? E de presupus faptul ca nici Iisus să nu-l fi cunoscut personal pe mai marele vameșilor din Ierihon.

Și astfel, la auzul numelui său, venit de pe buzele lui Iisus, întrebări de-a valma năpădesc sufletul lui Zaheu și pun stăpânire pe mintea lui: *De unde îl cunoaște? De unde îi știe numele? Cum de l-a văzut? Ba, mai mult, cum de s-a oprit tocmai în dreptul lui? Ba, și mai mult: Cum se face că, în văzul și auzul tuturor, îi dă atâta atenție, dorind să intre în casa lui și să ospăteze?* Așadar, Iisus îl copleșește cu dumnezeirea Sa!

Ce va fi simțit Zaheu în acele clipe, nu știm, dar puterea care emana din cuvântul lui Iisus era irezistibilă, iar privirea Lui, ca Dumnezeu, străfulgera sufletul și mintea. Dumnezeu se îmbia omului!

Dacă vrei să-L vezi cine este, fie și numai din curiozitate, Dumnezeu se lasă descoperit și stă de vorbă cu tine. Ba intră chiar și în casa ta, devenindu-ți oaspete. Și aici, cu Dumnezeu în casă, se produce convertirea, adică schimbarea ta totală. Zaheu s-a convertit, după ce mai întâi a căutat să-L vadă pe Iisus și apoi după ce L-a primit în casa sa. Sunt doi pași importanți care premerg convertirii:

1. *Căutarea lui Dumnezeu (să dorești să vezi cine este El!);*
2. *Primirea Lui cu bucurie în casa sufletului tău, făcându-ți-L oaspete.*

Doar în casă cu Iisus, Zaheu îl leapădă pe omul cel vechi din el: nemilos, lacom, nedrept (*„Iată, jumătate din averea mea, Doamne, o dau săracilor și, dacă am năpăstuit pe cineva cu ceva, întorc împătrit"* – Lc 19,8) și se îmbracă în noul Zaheu, cel mântuit (*„Astăzi s-a făcut mântuire casei acesteia"* – Lc 19,9).

Zaheu nu devine sărac, împărțindu-și averea ci, dimpotrivă, mai bogat, știind ce să facă cu partea care i-a mai rămas. Nu ni se spune că el și-ar fi schimbat profesia după acel moment. Dar ceea ce poate fi sigur este faptul că el va fi rămas un vameș cinstit până la capătul vieții sale, un model și pentru alții. Și astfel, indirect, prin Zaheu, Mântuitorul a arătat că poate exista o reabilitare și pentru acea categorie socială, socotită odioasă în popor și tratată ca atare, la vremea respectivă. Pentru oricine, Iisus este șansa salvării!

Vedeți cât de ușor se lasă descoperit Dumnezeu celor ce-L caută? Admirabil spune profetul, în acest sens: *„Și va fi că mai-nainte ca ei să fi strigat, Eu îi voi auzi, și mai-nainte ca ei să fi sfârșit cuvântul, Eu voi zice: – Ce este?"* (Is 65,24).

Concluzia lui Iisus, de la finalul Evangheliei, ***dezleagă atât enigma căutării lui Zaheu*** **(să vadă cine este Iisus?)** ***cât și pe a lui Dumnezeu*** **(să vadă cine este omul?):** *„Că Fiul Omului a venit să-l caute și să-l mântuiască pe cel pierdut!"* (Lc 19,10).

E foarte mângâietor să știm că Dumnezeu îl caută pe cel pierdut, că îl vede „pe cel bun" din noi, dar nevăzut de nimeni, că îl știe pe cel disprețuit de toți, dar prețuit de către El, că îl vede pe cel lepădat de oameni, dar nepărăsit de către El.

Se spune că odată, renumitul sculptor al Renașterii, Michelangelo, trecând pe lângă curtea unui om, a văzut în ea o bucată mare de piatră. Piatra era murdară, necioplită, neplăcută la vedere, aruncată ca un lucru nefolositor. Artistul însă o privi cu alți ochi și îi zise omului: „Dă-mi mie bucata asta de piatră! Este în ea un înger încătușat și doresc să-l eliberez". Și omul, neînțelegând mare lucru și nepunând preț pe vorbele artistului, părându-i-se

un idealist, îi dă bucata de piatră. Poate s-a şi bucurat că a scăpat de ea. Dar, se spune că, nu după multă vreme, genialul artist sculptând-o, scoase din ea un arhanghel, o operă de artă de toată frumuseţea.[274]

Ceva asemănător s-a întâmplat în Ierihon, când Iisus a scos din cătuşele păcatului, sufletul unui om. Aceasta-i opera lui Dumnezeu şi ea i-a fost descoperită profetului din vechime: „*O inimă nouă îţi voi da, zice Domnul, şi duh nou voi pune întru tine; Lua-voi inima de piatră din trupul tău şi-ţi voi da o inimă de carne*" (Iez 36,26).

Aceasta este istoria renaşterii lui Zaheu şi dezlegarea enigmei celor două căutări: *a lui Dumnezeu* de către om şi *a omului* de către Dumnezeu.

În loc de concluzie, aş pune o întrebare: Tu, iubite creştin, *n-ai vrea să vezi cine este Iisus?* Poate ai auzit multe despre El, dar niciodată nu L-ai văzut, de aproape. Vreau să-ţi spun că acum, El este în faţa ta. Priveşte-L cum se uită la tine! Te aşteaptă să-L găzduieşti, ca oaspete, în casa ta! Primeşte-L şi vei vedea ce se va întâmpla!

Alte teme spre reflecţie:

1. *Când omul îl caută pe Dumnezeu, Dumnezeu i se arată, îl strigă pe nume, şi i se face oaspete!* Dacă omul e interesat de Dumnezeu, Acesta răspunde pe măsură interesului său.
2. *Ca să-l vezi pe Dumnezeu, trebuie să te ridici mai presus de obişnuit.* Zaheu nu L-a putut vedea pe Iisus cine este, atâta timp cât a fost în „obişnuit". A trebuit să se ridice deasupra lui. Dar, ca să-L vezi pe Iisus nu e nevoie de o ridicare fizică, ci de una spirituală.
3. *Datoria unui suflet convertit e să devină misionar* pentru cele din jurul lui. Iisus spune: Astăzi s-a făcut mântuire nu numai lui Zaheu, ci şi casei lui, prin el.
4. *Să nu cârtim împotriva bunăvoinţei lui Dumnezeu faţă de alţii.* Zaheu înăuntru se mântuia, iar afară mulţimile se osândeau. Să ne ferim de a-i judeca pe oameni, pentru că nu ştim ce se petrece în sufletul lor!
5. „*Astăzi*" – e unica şansă a „convertirii" şi a împăcării cu Dumnezeu. Nu mâine! „Astăzi", prin tine, se poate face mântuire şi casei tale!

[274] Cf. Ştefan SLEVOACĂ, *Predici la Duminici şi Sărbători*, 231.

III.

Sfânta Cruce

Puterea izbăvitoare a Crucii

Duminica dinaintea Înălțării Sf. Cruci

Ioan 3,13–17

„13 Nimeni nu s-a suit la cer, decât Cel Care S-a pogorât din cer, Fiul Omului, Cel ce este în cer. 14 Și după cum Moise a înălțat șarpele în pustie, tot așa trebuie să Se înalțe Fiul Omului, 15 pentru ca tot cel ce crede într-Însul să nu piară, ci să aibă viață veșnică.16 Că într-atât a iubit Dumnezeu lumea, încât pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat, pentru ca tot cel ce crede într-Însul să nu piară, ci să aibă viață veșnică. 17 Că Dumnezeu nu L-a trimis pe Fiul Său în lume ca să judece lumea, ci pentru ca lumea să se mântuiască printr-Însul".

Textul Evangheliei Duminicii dinaintea Înălțării Sf. Cruci conține doar 5 versete. Este unul dintre textele cele mai scurte care se citesc, ca Evanghelie, în cadrul Sf. Liturghii din Duminicile de peste an. Este scurt, dar pe cât este de scurt, pe atât este de bogat în învățături de credință: prefigurarea puterii Crucii, despre Întrupare, mântuirea lumii prin venirea Fiului, despre Judecată etc.

Toate aceste învățături au fost expuse de către Mântuitorul Hristos într-un dialog pe care l-a avut cu un fruntaș al iudeilor, cu un fariseu, cu un cărturar, cu un învățător de Lege, pe nume Nicodim. Dar, să vedem, mai în amănunt, textul Evangheliei.

1. Dialogul lui Iisus cu Nicodim. O „teologie de taină"

Într-o noapte, Nicodim vine, pe ascuns, la Iisus. O vizită surpriză pentru Mântuitorul Hristos. S-a temut să vină în mod fățiș, pentru că tocmai se hotărâse în Israel să fie dat afară din sinagogă oricine va crede în Iisus și-L va mărturisi. Așa că Nicodim, învățător de Lege, nu putea risca să fie dat afară din ea.

Era un om de cinste în Israel, membru și al Sanhedrinului, de aceea, teama de a nu se compromite îl face să vină noaptea, în taină, la Iisus. Dar vine cu gând bun, nu cu viclenie. Este bine intenționat în demersul lui. Nu a

venit să-l prindă pe Iisus în cuvânt, ca apoi să-L demaște în fața autorităților religioase ale poporului, ci sincer, cu bune intenții, cu siguranță având multe întrebări pentru Iisus. Nu știm dacă a reușit să i le și pună. Evanghelistul Ioan, singurul care redă acest episod, nu consemnează nimic, în acest sens. A reușit doar atât, să facă o afirmație, să expună un crez de-al lui, referitor la persoana lui Iisus. Și iată ce-i zice: *„Rabi, știm că de la Dumnezeu ai venit Învățător, fiindcă aceste minuni pe care le faci Tu, nimeni nu le poate face dacă Dumnezeu nu este cu el..."* (In 3,2).

Observăm în exprimarea lui că vorbește la plural: „știm" – οἴδαμεν. Nu spune, ***știu*** că de la Dumnezeu ai venit Învățător, ci ***știm***. S-ar putea ca Nicodim să fi exprimat nu numai crezul său, ci și al altora din Israel, dintre fruntașii iudeilor, care vedeau în Iisus un adevărat „rabi".

Așadar, îl socoteau pe Iisus un învățător mai aparte, care a venit în numele lui Dumnezeu și care are autoritatea și puterea Lui. E puțin probabil ca, la început, Nicodim să fi crezut că Iisus este Dumnezeu. Mai târziu, el s-a comportat ca atare și este interesant de urmărit acest personaj în Evanghelia după Ioan.

Revenind la dialog, observăm că Nicodim n-a reușit să-L întrebe nimic pe Iisus, pentru că Acesta i-o ia înainte, expunându-i câteva adevăruri. De altfel, Nicodim este unul din personajele cu care Iisus a avut un dialog foarte interesant, la fel ca și cu Samarineanca și lor le descoperă, se pare, cele mai multe dintre adevărurile de credință, din cele expune unui interlocutor. Din acest dialog s-a născut o adevărată teologie. Iată care sunt elementele fundamentale ale acestei „teologii de dialog, de taină": răscumpărarea, întruparea lui Iisus, iubirea lui Dumnezeu ca motivație a Întrupării și a trimiterii Fiului, posibilitatea salvării omului care crede în Iisus etc.

Prima problemă pe care o abordează Mântuitorul Hristos, în dialog cu Nicodim, este ***nașterea de sus***. Fariseului și cărturarului Nicodim Iisus îi spune: *„Adevăr, adevăr îți spun: De nu se va naște cineva de sus, nu va putea să vadă împărăția lui Dumnezeu"* (In 3,3). Profund adevăr de credință! Dar se pare că Nicodim n-a înțeles prea mult din el, pentru că imediat îi pune o întrebare copilărească lui Iisus: *„Cum poate omul să se nască fiind bătrân? Oare poate el să intre a doua oară în pântecele mamei sale și să se nască?..."* (In 3,4).

Văzând că nu înțelege, Iisus încearcă să-i explice despre ce fel de naștere vorbea: *„Adevăr, adevăr îți spun, de nu se va naște cineva **din apă și din Duh**, nu va putea să intre în împărăția lui Dumnezeu* (In 3,5). Așadar, îi vorbește despre botezul creștin și despre efectul acestuia asupra celui botezat.[275] Și ca să-l

[275] Pentru o interpretare sacramentală a episodului, vezi Raymond BROWN, *The Gospel according to John (I–XII)*, 141–144.

asigure despre adevărul celor mărturisite, Iisus mai adaugă: „*Noi ceea ce am văzut, mărturisim şi ceea ce am văzut spunem*“ (In 3,11).

Cred că din momentul acesta, Nicodim a început să fie tulburat şi nedumerit. De aici începe frământarea lui. Şi la toate acestea Iisus mai adaugă un lucru, greu de înţeles pentru partenerul Său de dialog. Iată ce-i spune: „*Nimeni nu s-a suit la cer, decât cel ce s-a coborât din cer, Fiul Omului care este în cer*“ (In. 3,13).

Iisus Îşi prezintă acum identitatea. El este Cel care a venit din cer şi S-a întrupat şi că nimeni acolo nu s-a suit vreodată, decât numai El, Care s-a pogorât de la Tatăl. Cu aceste cuvinte credem că pe Nicodim îl va fi uluit total. Îşi va fi zis Nicodim: *Deci, Tu nu eşti un simplu învăţător? Cu cine stau eu de vorbă? Nu cu un Rabi? Deci, Tu ai venit din cer? Atunci, ce autoritate reclami pentru tine?* Pentru că, pentru el autoritatea cea mai mare era Moise. Şi Moise a venit de la Dumnezeu şi cuvântul lui a fost de la Dumnezeu, îşi va fi zis, mai departe, Nicodim. *Aşadar, ce autoritate mai mare decât Moise poţi avea tu?*

Iisus îi intuieşte nedumerirea. Se vede din felul în care poartă dialogul mai departe. Ce trebuia să facă El acum? Nimic altceva decât să-i dea lui Nicodim o „cheie“, spune fostul mitropolit al Ardealului, Antonie Plămădeală, care să dezlege problema celor două autorităţi: una a lui Moise, garantată de mult, şi pe care el, ca învăţător de Lege, o ştia foarte bine, şi alta a lui Iisus, care trebuia demonstrată acum.[276] Şi atunci, Iisus îl aduce pe Nicodim în planul său de înţelegere şi face apel la Moise. Iată ce-i spune: „*După cum Moise a înălţat şarpele în pustie, tot aşa trebuie să se înalţe şi Fiul Omului, ca tot cel ce crede în El să nu piară, ci să aibă viaţă veşnică*“ (In 3,14). Ce-şi va fi zis Nicodim acum? De ce face apel la Moise? Ce vrea El să spună, referindu-se la Moise, în încercarea de a-şi argumenta identitatea? Dar nu se poate ca el, învăţător al Legii Vechiului Testament, să nu fi intuit motivul pentru care Iisus a făcut referire la Moise şi la şarpele înălţat de către el. Şi-atunci, iată de ce Iisus a făcut referire la Moise. El voia să-i transmită ceva lui Nicodim, şi prin el şi nouă, celor de azi. Ce anume? Adevărul despre Cruce şi despre puterea oferită ei de Cel ce a murit pe ea.

În cartea Numeri cap. 21, 1–9 este relatat un moment în care poporul evreu, în drum spre Ţara Făgăduinţei, cârteşte împotriva lui Dumnezeu, reproşându-i lui Moise ieşirea din Egipt: „*Ne-ai scos din Egipt ca să ne omori în pustie? Că aici nu este nici pâine, nici apă, şi sufletul ni s-a scârbit de această hrană sărăcăcioasă*“ (Num 21,5). Dumnezeu se supără pe cârtitori şi îi pedepseşte, trimiţând şerpi veninoşi, care muşcându-i, îi omorau.

Poporul se căieşte înaintea lui Dumnezeu pentru păcatul săvârşit, şi-atunci Moise, la porunca lui Iahve, înalţă, pe un stâlp, un şarpe de aramă.

[276] Cf. Antonie PLĂMĂDEALĂ, *Tâlcuri noi la texte vechi*, 67.

Şi sfătuieşte poporul ca tot cel ce va fi muşcat de şerpii veninoşi, să privească la şarpele de aramă, şi va fi salvat. Iată porunca Domnului: „*Iar Domnul a zis către Moise: „Fă-ţi un şarpe şi pune-l pe un stâlpe; şi va fi că tot omul atins de muşcătură şerpească, de se va uita la el, va trăi“. Şi a făcut Moise un şarpe de aramă şi l-a pus pe un stâlp; şi când un şarpe muşca vreun om, acela privea la şarpele cel de aramă şi trăia*“ (Num 21,8–9). Şi astfel, poporul scapă de pedeapsă.

Relatându-i acest eveniment, Iisus îi descoperă acum lui Nicodim că El este Fiul lui Dumnezeu şi că, precum şarpele de aramă a fost înălţat pe stâlp, tot aşa şi El va fi înălţat pe stâlpul Crucii, şi toţi cei muşcaţi de şarpele-diavol, privind la El nu vor mai muri. Nu numai că nu vor mai muri, dar vor avea şi viaţa veşnică.

Sf. Teofilact, vorbind despre Cruce şi referindu-se, prin analogie, la şarpele de aramă, zice: „*Şi atunci şarpele spânzurat pe lemn muşcături de şerpi vindeca, iar acum răni ale şarpelui celui gânditor (diavolul, n.n.) tămăduieşte Hristos*“.[277]

Sf. Chiril al Alexandriei vede şarpele de odinioară, personificat în păcate care au aceeaşi muşcătură mortală. Iată ce spune el: „*Căci şarpele înseamnă păcatul amar şi de oameni ucigător, care chinuie tot neamul omenesc de pe pământ, muşcând în multe moduri sufletul fiecărui om şi vărsându-şi în el veninul de multe feluri al răutăţii*“.[278]

Aşadar, şarpele de aramă al lui Moise dădea viaţa pământească, Iisus înălţat pe Cruce oferă viaţa veşnică. Crucea, cu Cel răstignit pe ea, devenea astfel dătătoare de viaţă lumii. Iată cât de profund a fost acel dialog al lui Iisus cu Nicodim şi cât de greu va fi fost pentru învăţătorul evreu să intuiască mesajul cuvintelor lui Iisus![279]

2. Puterea izbăvitoare a Crucii

Crucea pe care a fost înălţat şi a fost răstignit Iisus, devine din clipa morţii Lui, precum şarpele de aramă în Vechiul Testament, izbăvire pentru popor şi mântuire. În Vechiul Testament, cine privea la şarpele de aramă trăia. Tot aşa şi în Noul Testament cine priveşte la Cel răstignit şi înălţat pe lemn va trăi în veci.

Dar doresc să precizez un lucru: pentru ca să ai viaţa, nu e suficient să priveşti numai la Cruce şi la Iisus răstignit pe ea, ci trebuie să şi crezi în puterea ei. Iisus a spus lămurit acest lucru: „*Că într-atât a iubit Dumnezeu lumea, încât pe Fiul Său, Cel Unul-Născut, L-a dat, pentru ca tot cel ce crede într-Însul să nu piară,*

[277] Cf. Sf. TEOFILACT, *Tâlcuirea Sfintei Evanghelii de la Ioan*, 100.

[278] Cf. Sf. CHIRIL al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sf. Ioan*, 122.

[279] Pentru o exegeză detaliată a dialogului lui Iisus cu Nicodim, a se vedea Raymond BROWN, *The Gospel according to John (I–XII)*, 141–146.

ci să aibă viață veșnică" (In 3,16). Așadar, și în Vechiul Testament se vindecau numai aceia care priveau la șarpe. Șarpele, ca instrument de salvare, exista, dar cei care nu vroiau să privească la el, mureau. Hristos Cel înălțat pe lemnul crucii poate fi văzut de oricine, dar numai aceia trăiesc, care cred în El. Prin Cruce, El ne-a scăpat de mușcătura diavolului, care caută să ne piardă la orice pas. Așadar, șarpele din pustie a însemnat prefigurarea Crucii și a izbăvirii care a venit prin ea.

Sf. Chiril al Alexandriei exprimă magistral acest lucru: „*Iar faptul că s-a fixat șarpele pe un stâlp înalt (Num. 21, 9) arată pe Hristos ridicat la înălțimea văzută și cunoscută, ca să nu rămână necunoscut nimănui de pe pământ, cum zice și El însuși (In 12, 32), pentru pătimirea de pe cruce*".[280]

Dar Crucea devine altar de jertfă din clipa în care Iisus a fost răstignit pe ea. Iar puterea a primit-o de la Sângele Lui care a curs pe ea și, astfel, a sfințit-o. De aceea, Crucea are această putere de altar sfințit. Crucea nu este un obiect frumos confecționat; Crucea este o putere, este altarul spre care privim și care are puterea în sine de a sfinți și de a ocroti.

În Vechiul Testament, când Dumnezeu i-a dat lui Moise porunci cum să-i sfințească pe preoți și pe cele din Cortul Mărturiei i-a spus să sfințească și altarul de jertfă, pe care erau jertfite animalele. În cartea Ieșirii, cap 29,37 citim: „*Timp de șapte zile vei curăți jertfelnicul și-l vei sfinți, și va fi jertfelnicul o sfântă-a-sfintelor; tot cel ce se va atinge de jertfelnic se va sfinți*". Așadar, jertfelnicul VT avea putere sfințitoare. Ce înseamnă atunci, în Noul Testament altarul pe care s-a jertfit Iisus? Dacă cel din Vechiul Testament sfințea, ce poate să facă cel din Noul Testament, adică Sfânta Cruce? Răspunsul este: Mult mai mult! Acolo îi era jertfit lui Dumnezeu un animal, aici este jertfit, pe lemnul Crucii, însuși Fiul lui Dumnezeu Întrupat.

Crucea are și putere sfințitoare, dar și mântuitoare prin Cel răstignit pe ea.

3. Crucea – subiect al propovăduirii apostolice și semn al adorării lui Hristos

Crucea lui Iisus a fost cinstită, dedicându-i-se un adevărat cult încă din primul veac creștin. În Epistola către Filipeni, scrisă cândva în jurul anului 54–55, din Efes, Apostolul Pavel amintește, cu durere în suflet și cu lacrimi în ochi, despre unii care se purtau ca dușmani ai Crucii lui Hristos. Iată ce spune el: „*Mulți despre care v-am vorbit adeseori* (adică acei contestatari ai jertfei lui Iisus), *iar acum vă spun și plângând, se poartă ca dușmani ai crucii lui Hristos; sfârșitul acestora este pieirea*" (3,18). Așadar, sfârșitul celui ce nu crede în Cruce batjocorind-o, este pieirea.

[280] Sf. CHIRIL al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sf. Ioan*, 124.

Convingerea că Sf. Cruce poartă în sine o putere, pe care unii nu o sesizează, ba chiar o disprețuiesc, fapt care îi condamnă irevocabil, îi produce Apostolului o stare de disconfort sufletesc alarmantă. Luarea de atitudine împotriva acelora care desconsiderau puterea Crucii ne conduce la concluzia că, la vremea scrierii Epistolei, în cadrul cultului creștin, **Sf. Cruce avea un loc aparte**. *Aceste texte constituie baza nou-testamentară a cultului Crucii, practicat de către creștini încă din a doua jumătate a veacului întâi.*[281]

Același Apostol Pavel mărturisește în Epistola către Galateni că, între creștinii din vremea sa, erau unii care erau prigoniți pentru Crucea lui Hristos (6,12). Acest lucru dovedește că pe vremea sa Crucea era cinstită ca semn de autentificare a identității creștine. În acest sens, Apostolul le spune: „*Dar mie să nu-mi fie a mă lăuda decât numai în crucea Domnului nostru Iisus Hristos...*" (Gal 6,14). „Lauda" de care Apostolul vorbește nu e nimic altceva decât semnul identificării sale depline cu Evanghelia pe care o propovăduia și care era centrată pe Cruce, adică pe jertfa lui Iisus de pe ea. Mesajul pe care Apostolul îl transmitea astfel creștinilor galateni era că răstignirea creștinului față de „lume", înțeleasă ca realitate a păcatului, este operată doar de Cruce și de asumarea ei.

Un cult al Crucii exista deja și în comunitatea creștină din Corint la vremea când Apostolul le trimitea Epistolele, unele păstrate, altele pierdute. Afirmația-avertisment: „*cuvântul crucii, pentru cei ce pier, este nebunie; dar pentru noi, cei ce ne mântuim, este puterea lui Dumnezeu*"[282] (1Cor 1,18), exprimă o parte a propovăduirii apostolice, care avea în centrul ei venerarea Crucii, înțeleasă ca putere mântuitoare pentru cei ce cred în ea și scandal pentru cei ce se poticnesc, văzând în ea doar „nebunia" unui Dumnezeu care și-a lăsat fiul să moară în ocara ei (1 Cor 1,22–25).

Autorul Epistolei către Evrei ne spune despre Iisus că „*pentru bucuria pusă-i înainte, a suferit Crucea, neținând seama de ocara ei*" (12,2). Această anticipată bucurie eshatologică a însoțit cultul Crucii primilor creștini în identificarea lor deplină cu Hristos. Este exact ceea ce Apostolul Pavel, le spunea creștinilor galateni, în încercarea de tâlcuire a ceea ce el simțea din experiența sa cu Domnul jertfit: „*M-am răstignit împreună cu Hristos; și nu eu sunt cel ce*

[281] Cf. Stelian TOFANĂ, „Sf. Cruce în mărturia Noului Testament", rev. *Lumina*, București, aprilie 2013.

[282] Exegetul Joseph A. Fitzmyer numește crucea „putere a lui Dumnezeu", o „binecuvântare eshatologică" pentru creștini (Cf. Joseph A. FITZMYER S. J., *First Corinthians* (The Anchor Yahle Bible), vol. 32, Yale University Press, New Haven and London, 2008, 152–154. Pentru explicarea contrastului dintre ceea ce este crucea, pentru unii „nebunie", iar pentru alții „putere", vezi Sf. Ioan CHRISOSTOM, *Comentariile sau Explicarea Epistolei I către Corinteni*, trad. Arhim. Theodosie Athanasiu, București 1908, 37–39.

mai trăiesc, ci Hristos este Cel ce trăieşte în mine... Cel ce m-a iubit şi S-a dat pe Sine Însuşi pentru mine" (Gal 2,20).[283]

Aşadar, de puterea ei ne împărtăşim toţi cei ce o cinstim. Cu această putere ne înarmăm, cu această putere umblăm în lume, această putere străjuieşte la răspântiile drumurilor şi sfinţeşte casele noastre. Crucea ocroteşte şi somnul de veci al celor dragi ai noştri, de aceea străjuieşte la mormântul lor.

Însemnaţi-vă cu semnul Crucii ori de câte ori porniţi la drum, pentru a vă fi scut şi apărare în călătorie!

Însemnaţi-vă cu semnul sfintei Cruci, şi veţi vedea ce putere are, ori de câte ori porniţi spre serviciu, ori de câte ori ieşiţi din casă şi mergeţi la şcoală, la spital sau oriunde, altundeva. Pretutindeni, ziua şi noaptea, să nu începeţi nici un lucru până ce nu v-aţi însemnat cu semnul acestei puteri. Crucea nu e un semn oarecare. De aceea, faceţi acest semn şi peste pruncii din leagăn, care încă nu pot să şi-l facă, ca această putere să-i ocrotească, să-i crească mari şi să vă facă din ei numai bucurie. Acesta este semnul şi puterea care ne însoţeşte şi prin care biruim orice obstacol şi trecem orice primejdie ivită în calea noastră.

Alte teme spre reflecţie, din textul Evangheliei:

1. „*Iubirea lui Dumnezeu* faţă de om. Cum este ea? Incomensurabilă, din moment ce Şi-a dat spre moarte unicul Său Fiu, ca omul să fie salvat.
2. „*Despre judecata Fiului.* Evanghelia ne spune că nu a venit spre judecată. N-a venit judecător la prima Sa venire, când a venit să-l mântuiască pe om, dar vine judecător la a doua Sa venire. Atunci va vedea cine şi-a împropriat jertfa Sa, şi cine nu.
3. „*Despre Întruparea Fiului.* Are caracter universal sau particular? Da, e universală, dar beneficiază de ea doar aceia care cred în El.

[283] Un foarte bun comentariu, la aproape fiecare cuvânt din acest enunţ paulin, vezi Richard N. LONGENECKER, *Galatians* (WBC), vol. 41, Dallas, Texas, 1990, 92–94.

Crucea vieţii – o cruce „strâmbă"?

Duminica după Înălţarea Sf. Cruci

Mc 8,34–38; 9,1

„34 Şi chemând la Sine mulţimea, laolaltă cu ucenicii Săi, le-a zis: „Dacă voieşte cineva să vină după Mine, să se lepede de sine, să-şi ia crucea şi să-Mi urmeze Mie. 35 Că tot cel ce va voi să-şi mântuiască sufletul, îl va pierde; iar cel ce îl va pierde pentru Mine şi pentru Evanghelie, acela îl va câştiga. 36 Că ce-i foloseşte omului să câştige lumea întreagă şi să-şi păgubească sufletul? 37 Sau ce ar putea să dea omul în schimb pentru sufletul său? 38 Că tot cel ce se va ruşina de Mine şi de cuvintele Mele în neamul acesta desfrânat şi păcătos, de acela şi Fiul Omului Se va ruşina când va veni întru slava Tatălui Său, cu sfinţii îngeri". 9,1 Şi le spunea: „Adevăr vă grăiesc că sunt unii din cei ce stau aici care nu vor gusta moartea până ce nu vor vedea împărăţia lui Dumnezeu venind întru putere".

Evanghelia Duminicii după Înălţarea Sf. Cruci se mai citeşte o dată, peste an, în cadrul Sfintei Liturghii, în Duminica a 3-a din Postul Mare, când se face, din nou, referire la Sf. Cruce.

De fapt, 4 zile liturgice sunt dedicate, peste an, în mod deosebit, cinstirii Sf. Cruci: Duminica a 3-a din Postul Paştelui, Duminica dinaintea Sărbătorii numită *Înălţarea Sf. Cruci*, Praznicul însuşi al Înălţării Sf. Cruci (14 septembrie) şi Duminica după Înălţarea Sf. Cruci.

Această rânduială liturgică, dedicată Sf. Cruci, nu este deloc întâmplătoare. Sf. Cruce are un rol capital în viaţa Bisericii şi a fiecărui creştin în parte, fiind altarul pe care S-a jertfit pentru om şi pentru salvarea lui, Iisus Hristos, Mântuitorul nostru al tuturor.

Revenind la Evanghelia Duminicii, desigur, ne întrebăm, de ce s-a ales acest text cu referire la Sf. Cruce din moment ce numai un singur verset face amintire de ea? Răspunsul e simplu: Pentru că textul respectiv are în sine un sens al crucii în care e oglindită întreaga noastră viaţă.

Nu voi explica întreg textul Evangheliei, pentru că pe acesta l-am analizat în cadrul meditaţiei Duminicii a 3-a din Post, ci aş dori să reflectăm, de data aceasta, doar la cuvintele: „*Dacă voieşte cineva să vină după Mine, să se lepede de sine, să-şi ia crucea şi să-Mi urmeze Mie!*".

1. Cruce și destin uman. O necunoscută a vieții?

Observăm, în primul rând, că Mântuitorul ne lasă liberi să optăm pentru El sau să nu o facem. Iisus oferă opțiunea urmării Sale, dar nu o impune nimănui. Dar aceasta nu înseamnă că atunci când zice: *„dacă voiește cineva să vină după Mine"*, El este mulțumit când omul nu voiește să-L urmeze. Prin urmare, cuvintele Sale: *„Dacă voiește cineva să vină după Mine"* sunt o invitație la un act responsabil care constă din îndeplinirea a două condiții: *lepădarea de sine* și *purtarea crucii*. Aș dori să mă opresc în continuare, doar asupra sensului celei de a doua condiții: „luarea sau purtarea crucii". Ce înseamnă cuvintele: „(cineva) ***Să-și ia crucea sa?***"

Ce înseamnă „crucea sa" în înțeles personal? Aici, în îndemnul lui Iisus, crucea are, înainte de toate, înțelesul de *destin personal*. Așadar, „a-ți lua crucea" înseamnă a-ți asuma destinul personal pământesc. Dar nu este vorba de unul predestinat, ci de acela care se găsește între limitele a ceea ce nu a depins de noi, dar face, totuși, parte din existența noastră. Și anume faptul că ne-am născut într-un loc și nu într-altul; ne-am născut din niște părinți și nu din alții; am venit pe lume mai inteligenți sau mai puțin inteligenți; ne-am născut sănătoși sau bolnavi etc. Pe acest destin, care n-a depins de noi, trebuie să ni-l asumăm, pentru că el este lăsat și îngăduit de Dumnezeu, cu un scop, chiar dacă, poate, nu vom ajunge niciodată să-l înțelegem pe deplin. Dar, dacă știe Dumnezeu – și El știe – de ce ni l-a lăsat așa și nu altfel, este suficient pentru noi.

Dar asumarea propriului destin, la definirea căruia nu ai avut nicio contribuție, nefiind de nimeni întrebat dacă-l accepți sau nu, dacă-l vrei sau nu, nu înseamnă a-l accepta în mod pasiv. Asumându-l, presupune să intervii, totuși, în corectarea lui, dacă este cazul. Și anume: să ne luptăm cu boala, dacă o avem, încercând să ne recăpătăm sănătatea; să ne străduim să acumulăm știință, dacă suntem neștiutori; să muncim, ca să dobândim ceea ne lipsește ș.a.m.d.[284]

Iar, dacă nu putem interveni în destinul individual, pentru că nu stă în puterea noastră, spre exemplu, dacă este vorba de o boală incurabilă, atunci să-l acceptăm fără cârtire, știind că Dumnezeu nu îngăduie nimic la întâmplare. Acceptându-l, înseamnă că ne luăm crucea și o purtăm, indiferent cât de grea ar fi, înțelegând că destinul nostru este în același timp și pământesc și ceresc. Dacă aici, cel pământesc nu mai poate fi dezlegat, atunci trebuie să înțelegem că finalitatea lui aparține doar cerului. Aceasta înseamnă să-L

[284] O dezvoltare a acestor idei, legate de destinul personal, din care m-am inspirat, vezi A. PLĂMĂDEALĂ, *Tâlcuri noi la texte vechi*, 39–40.

accepți pe Dumnezeu și atunci când crezi că nu mai ai motive să o faci. Aceasta este luarea și purtarea crucii și urmarea lui Iisus, adică să-ți asumi destinul, fără cârtire, indiferent cât de greu ar fi și indiferent cât înțelegi din el sau nu.

O „cruce-destin", pe care nu o înțelegem, nu înseamnă că nu are înțelesuri. Ea are totuși rațiuni, dar care, în anumite momente, sunt știute doar de Dumnezeu, dar, cu siguranță, pe deplin justificate. Atunci când nu le-am înțeles, dar ni le-am asumat, acceptându-le, ele devin mântuitoare.

2. „Crucea strâmbă" a vieții

Am văzut odată o cruce, unică în felul ei, foarte sugestivă pentru ceea ce înseamnă mesajul cuvintelor lui Iisus de a ne purta crucea.

În urmă cu câțiva ani buni, mă găseam la London Bible College. Acest colegiu, ca de altfel toate colegiile din Anglia, are o capelă destinată programului spiritual al studenților, al profesorilor și al întregului personal care lucrează în el.

În această capelă, în spatele mesei de unde se slujește, se găsește o cruce mare, de lemn, rezemată de perete. Nu este atârnată de nimic, ci, pur și simplu, sprijinită de perete. Lemnul este doar cioplit, deloc finisat. Dar, ceea ce are ea caracteristic, este brațul ei vertical, care, începând imediat de la intersectarea cu cel orizontal, este puțin îndoit. Așadar, este o *cruce strâmbă*. Nu am mai văzut niciodată o asemenea cruce. Este primul și singurul lucru care-ți reține și-ți atrage privirea, din clipa în care intri în capelă. Greu ți se mai desprind ochii de la ea. O ai tot timpul în față cât stai acolo. Dar parcă și ea te urmărește.

În prima zi, când am intrat în acea capelă și am văzut-o, după terminarea programului de rugăciune, m-am apropiat și am stat în fața ei câteva clipe, privind-o îndelung. Rămăsesem singur. Nu mai era nimeni în preajma mea. Am încercat atunci să-i descifrez mesajul. Cred că l-am intuit, de fapt, de la început, dar parcă voiam o confirmare. Așa se face că l-am întrebat pe capelan, a doua zi, care este rațiunea unei astfel de „cruci strâmbe", cu brațul vertical îndoit. Și el mi-a spus că cel care a făcut-o a vrut să transmită acest mesaj: uneori crucea unui creștin este așa de grea că, fiind purtată, brațul ei vertical se încovoaie. Dar, se îndoaie numai dacă e purtată. Brațul încovoiat vrea să transmită acest mesaj: creștinul care a avut-o n-a lăsat-o nicio clipă jos, ci a purtat-o cu stoicism. N-a cedat sub povara ei! Și, astfel, pe umărul lui, brațul ei vertical, sub greutatea lui, s-a îndoit. Ea este simbolul purtării ei fără cârtire și fără să o dai jos de pe umeri când povara ei te-apasă și simți că nu o mai poți duce.

Toți avem o cruce în suflet și în trup, în viața și în casa noastră și toți credem că a noastră-i cea mai grea. Poate că uneori așa și este. Dar, oare, cum

arată crucea fiecăruia dintre noi, sau cum va arăta la sfârşitul vieţii? Cu braţul ei vertical drept sau încovoiat? Dacă este încovoiat, înseamnă că este grea şi acum şi grea a fost şi în trecut. Dar, mai ales, înseamnă că o am purtat-o până la capăt şi că n-am părăsit-o nicio clipă. Pe umărul nostru, sub povara ei s-a îndoit, dar povoara ei ne-a uşurat. Acesta este simbolul acelei cruci. O „cruce strâmbă" este o cruce purtată; este un simbol al încrederii în Dumnezeu şi a nepărăsirii speranţei nicio clipă, că greutatea ei ne va uşura cândva şi că ne va deveni şi izbăvitoare.

Dar lumea în care trăim e plină de „creştini fără de Cruce", deşi mulţi dintre aceştia o poartă la gât, ca obiect de podoabă, o au în casă, în maşină, pe birou etc., dar fără ca purtarea ei să însemne şi asumarea căii Crucii.

Crucea nu este un obiect de podoabă, precum un inel, un lănţişor, o pereche de cercei sau o verighetă. Purtarea ei în mod fastuos, fără smerenie, nu e decât un semn de orgoliu din partea celui ce o are, o batjocură la adresa ei ca semn al suferinţei, al smereniei şi al dăruirii jetfelnice. Crucea este, înainte de toate, un act de jertfă, o mărturisire a propriei identităţi creştine, asumarea unui destin; ea este, în cele din urmă, urmarea lui Hristos, Cel răstignit.

Crucea fiecăruia dintre noi este şi va rămâne mereu în faţa ochilor celor ce sunt, acum, cu noi şi vor veni după noi: a copiilor noştri, a tinerilor noştri, a nepoţilor noştri. Ei vor vedea cum ne-a fost crucea, dar mai ales cum am purtat-o. Braţul ei vertical, *strâmb* sau *drept*, le va vorbi despre credinţa noastră, despre jertfa vieţii noastre, despre felul în care ne-am asumat destinul, înţeles sau neînţeles, despre felul cum ne-a fost ea, grea sau uşoară.

Crucea va fi oglinda noastră în faţa lor. Şi ceea ce vor vedea în ea va fi model, sau nu, pentru crucea lor!

Alte teme spre reflecţie:

1. *Sufletul – o bogăţie dincolo de preţ.*
2. *Lepădarea de sine nu înseamnă anulare de sine.*
3. *„Creştinii fără cruce" – un paradox al creştinismului contemporan.*
4. *Sf. Cruce – Ce ne spune Biblia?*

IV.

Naşterea Domnului

Cine este Iisus?

Duminica dinaintea Naşterii Domnului

Mt 1,1–25

„Cartea naşterii lui Iisus Hristos, fiul lui David, fiul lui Avraam.

2 Avraam i-a dat naştere lui Isaac; Isaac i-a dat naştere lui Iacob; Iacob le-a dat naştere lui Iuda şi fraţilor lui; 3 Iuda le-a dat naştere, din Tamar, lui Fares şi lui Zara; Fares i-a dat naştere lui Heţron; Heţron i-a dat naştere lui Aram; 4 Aram i-a dat naştere lui Aminadab; Aminadab i-a dat naştere lui Naason; Naason i-a dat naştere lui Salmon; 5 Salmon i-a dat naştere, din Rahab, lui Booz; Booz i-a dat naştere, din Rut, lui Obed; Obed i-a dat naştere lui Iesei; 6 Iesei i-a dat naştere lui David, regele; David i-a dat naştere lui Solomon, din femeia lui Urie; 7 Solomon i-a dat naştere lui Roboam; Roboam i-a dat naştere lui Abia; Abia i-a dat naştere lui Asa; 8 Asa i-a dat naştere lui Iosafat; Iosafat i-a dat naştere lui Ioram; Ioram i-a dat naştere lui Ozia; 9 Ozia i-a dat naştere lui Iotam; Iotam i-a dat naştere lui Ahaz; Ahaz i-a dat naştere lui Iezechia; 10 Iezechia i-a dat naştere lui Manase; Manase i-a dat naştere lui Amon; Amon i-a dat naştere lui Iosia; 11 Iosia le-a dat naştere lui Iehonia şi fraţilor lui, la strămutarea în Babilon.

12 După strămutarea în Babilon, Iehonia i-a dat naştere lui Salatiel; Salatiel i-a dat naştere lui Zorobabel; 13 Zorobabel i-a dat naştere lui Abiud; Abiud i-a dat naştere lui Eliachim; Eliachim i-a dat naştere lui Azor; 14 Azor i-a dat naştere lui Sadoc; Sadoc i-a dat naştere lui Ahim; Ahim i-a dat naştere lui Eliud; 15 Eliud i-a dat naştere lui Eleazar; Eleazar i-a dat naştere lui Matan; Matan i-a dat naştere lui Iacob; 16 Iacob i-a dat naştere lui Iosif, bărbatul Mariei, cea din care S-a născut Iisus, Ce Se cheamă Hristos.

17 Aşadar, întru totul, de la Avraam până la David sunt paisprezece neamuri; de la David până la strămutarea în Babilon sunt paisprezece neamuri; iar de la strămutarea în Babilon până la Hristos sunt paisprezece neamuri. 18 Dar naşterea lui Iisus Hristos, astfel a fost: Fiind Maria, mama Sa, logodită cu Iosif, mai înainte de a fi ei laolaltă ea s-a aflat pe sine având în pântece de la Duhul Sfânt. 19 Iar Iosif, bărbatul ei, drept fiind şi nevrând s-o dea el în vileag, a vrut s-o lase pe ascuns. 20 Şi cugetând el acestea, iată îngerul Domnului i s-a arătat în vis, grăind: „Iosife, fiul lui David, nu te teme s-o iei pe Maria drept femeia ta, fiindcă ceea ce s-a zămislit într-însa este de la Duhul Sfânt; 21 ea va naşte Fiu, Căruia tu Îi vei pune numele Iisus, căci El va mântui pe poporul Său de păcatele lor". 22 Iar acestea toate s-au făcut ca să se plinească ceea ce s-a spus de Domnul prin profetul ce zice: 23 Iată, Fecioara va purta în pântece şi va naşte Fiu şi-L vor chema cu numele de Emanuel, care se tâlcuieşte: Cu noi este Dumnezeu.

24 Şi trezindu-se Iosif din somn, a făcut aşa cum i-a poruncit îngerul Domnului şi a luat-o la sine pe femeia sa. 25 Şi nu a cunoscut-o până ce ea L-a născut pe Fiul ei. Şi I-au pus Acestuia numele Iisus".

Titlul pe care i l-am dat acestei pericope evanghelice care se citeşte în Duminica dinaintea Naşterii Domnului şi care este luată din Evanghelia după Matei 1,1–25, este următorul: CINE ESTE IISUS? Evanghelia răspunde la această întrebare pe care şi-au pus-o oamenii din toate timpurile şi pe care o vor mai pune până la sfârşitul lor.[285]

Dar, ea mai ridică şi alte întrebări, mai ales în prima ei parte, când se citeşte genealogia lui Iisus: De ce se înşiră aceste nume – 42 la număr – când nici nu le cunoaştem şi, pe deasupra, mai ştim şi foarte puţine despre ele, dacă nu chiar nimic? Mai mult, nu le putem nici reţine. De ce se citesc în această duminică şi de ce trebuie pomenite? Desigur, trebuie să existe o logică pentru care Biserica a rânduit ca în Duminica dinaintea Naşterii Domnului să se facă amintirea lor.

Evanghelia este compusă din două părţi, a căror descriere poate fi zugrăvită în două tablouri, cu două titluri deasupra:

– Primul tablou – ***Identitatea pământească a lui Iisus*** – în care e prezentată genealogia lui Iisus – adică strămoşii Săi după trup;

– A doilea tablou – ***Identitatea cerească a lui Iisus*** – în care este descrisă zămislirea Sa de la Duhul Sfânt.

---

[285] În jurul anilor '60, un autor estima la vreo 60.000 numărul cărţilor asupra vieţii lui Iisus apărute numai în ultima sută de ani (cf. J. CARMICHAEL, *The Death of Jesus*, Londra 1966, 9–10). Din întreaga literatură care a abordat istoria vieţii şi a activităţii lui Iisus se poate distinge, ca o notă caracteristică, în primul rând, neliniştea omenirii generată de conştiinţa că încă nu L-a aflat şi nici nu-L cunoaşte îndeajuns.

Așadar, Evanghelia acestei Duminici ne spune Cine este Iisus, adică Pruncul a cărui naștere o prăznuim la Crăciun. Pentru fiecare om este foarte important să știe cine este cel pe care îl sărbătorește la Crăciun și ce înseamnă sărbătoarea Lui.

Să le luăm pe rând și să le analizăm:

Primul tablou – Identitatea pământească a lui Iisus

Evanghelistul Matei ne spune că Acela a cărui naștere o relatează în capitolul următor al Evangheliei sale (cap. 2) este om adevărat, având strămoși, cu o istorie în spatele lui, cu o identitate pământească. Și cu toate acestea, nu este un om obișnuit!

Ca om se trăgea din neam împărătesc, din neamul lui David. Spița sa genealogică este descendentă, după Matei (1,1–18), coborând de la Avraam până la Iisus, și este ascendentă după Luca (4,23–38), mergând de la Iisus spre strămoșii Săi după trup, până la Adam.

În ceea ce-l privește pe Matei, de unde este luată Evanghelia acestei Duminici, el împarte genealogia lui Iisus în trei perioade:

1. De la Avraam până la David – sunt 14 neamuri;
2. De la David până la strămutarea în Babilon – sunt tot 14 neamuri;
3. De la strămutarea în Babilon până la Iisus – alte 14 neamuri (generații).

Evanghelistul Matei creează oarecum artificial această genealogie, eliminând sau adăugând la generațiile amintite. Dar cifra 14 nu este deloc întâmplătoare. Numărul 7 la evrei, fiind un număr simbolic, exprimând deplinătatea, perfecțiunea, luat de două ori, înseamnă că Evanghelistul a vrut să transmită următorul mesaj: Dumnezeu a condus destinele familiei davidice, din care urma să se nască Hristos, cu îndoită grijă.[286]

Ceea ce putem observa, ca o altă particularitate este faptul că în componența acestei genealogii sau spițe a neamului lui Iisus, Matei a inclus și patru nume de femei (Tamara – Fac 38,3; Rahab – Iosua 21,5; Rut – v. 5; și Batșeba, de neam hitit – 2 Reg 11,3) unele străine de neam, iar altele și desfrânate. Desigur, ne întrebăm, ce mesaj a dorit să transmită Evanghelistul prin includerea acestor femei în genealogia lui Iisus? Răspunsul este: El a vrut să transmită că Iisus a venit nu numai pentru neamul său, ci pentru alte popoare, precum și pentru păcătoși. Și astfel, le-a arătat și acestora milă, înțelegere, speranța în recuperarea și îndreptarea lor. Așa a înțeles Evanghelistul să exprime universalismul mântuirii adusă de Hristos, adică faptul că El a venit pentru toți oamenii, nu doar pentru un singur neam, poporul ales.

[286] Mai multe amănunte legat de semnificația genealogiei lui Isus, a se vedea Stelian TOFANĂ, *Introducere în Studiul Noului Testament* (Vol. 2). *Evangheliile după Matei și Marcu. Documentul Quelle*, 142–149.

Al doilea tablou – Identitatea cerească a lui Iisus

Dacă Evanghelistul ar fi prezentat doar identitatea pământească a lui Iisus L-ar fi mărginit la efemer. Ar fi spus că fost numai un om, chiar dacă a fost unul deosebit. În această a doua parte a Evangheliei, Sf. Matei ne spune, însă, că Iisus a fost nu numai un om ci, în primul rând, Dumnezeu, iar după întrupare OM-DUMNEZEU. Așadar, a fost și om. Însă chiar și ca om s-a născut după legi care depășesc puterea noastră de înțelegere. Ecuația întrupării Lui, prezentată de către Evanghelist, este simplă: Iisus se naște din Fecioara Maria, dar este zămislit de la Duhul Sfânt. Acest lucru îi este descoperit lui Iosif de către Dumnezeu, prin vis, în mod foarte precis: *„Iosife, fiul lui David, nu te teme s-o iei pe Maria drept femeia ta, fiindcă ceea ce s-a zămislit într-însa este de la Duhul Sfânt"* (Mt 1,20).

Tot în acesta al doilea tablou, Evanghelistul ne mai spune ceva foarte important, cu privire la răspunsul generat de întrebarea: Cine este Iisus? Și anume, că-L vor chema cu numele Emanuel, ceea ce se traduce „Dumnezeu este cu noi" (Mt 1,23). Așadar, Evanghelia acestei Duminici dă un răspuns clar la întrebarea: Cine este Iisus, Cel sărbătorit la Crăciun?

Indirect ne arată, prin acest răspuns, și ce înseamnă Crăciunul pentru noi:

1. Cel născut la Crăciun a fost *Om adevărat* cu strămoși, cu o istorie reală în spate. Asta înseamnă că la Crăciun nu sărbătorim un mit, un basm, o ficțiune a istoriei. Iisus a fost om real, om adevărat. Așadar, credința noastră, tradiția creștină de Crăciun, nu sunt cosmetizări de basm ale istoriei, ci parte din existența noastră. Potrivit Evanghelistului Matei, Crezul nostru creștin are un fundament istoric.

2. Acest Prunc născut, fiind și Dumnezeu, *este cu noi*. Lumea îl va chema și după acest nume „Emanuel" care, tălmăcit, înseamnă „Dumnezeu este cu noi". Prima mângâiere care ne vine de aici este că nu suntem singuri. Oricât de izolat ar fi un om și de marginalizat, de uitat și de părăsit, să știe că, totuși, cineva este cu el. Și acel cineva nu e un om oarecare, ci este însuși Dumnezeu. Dacă atunci când ești singur și totuși te caută cineva și cel puțin pentru câteva clipe ți-a alungat singurătatea, imaginează-ți ce înseamnă să poți să crezi că Dumnezeu este tot timpul cu tine?! Evanghelia acestei Duminici ne spune, așadar, cât de mult trebuie să sperăm, cât de mult trebuie să fim încredințați că viața noastră nu e la voia întâmplării, dacă Dumnezeu este cu noi. Și-atunci, *Crăciunul ne vestește că nu este situație fără ieșire, abis fără culme, întrebare fără răspuns, scufundare fără salvare, prăbușire fără ridicare*.

3. Identitatea lui Iisus – pământească și cerească – înseamnă automat și *afirmarea propriei noastre identități*, care e și pământească, dar și cerească.

Apostolul Pavel ne spune lămurit că Iisus a venit la plinirea vremii, ca noi să dobândim înfierea, adică statutul de „copil" ai lui Dumnezeu: „*Dar*

când a venit plinirea vremii, Dumnezeu L-a trimis pe Fiul Său, născut din femeie, născut sub lege, ca pe cei de sub lege să-i răscumpere, ca să dobândim înfierea. Şi pentru că sunteţi fii, Dumnezeu L-a trimis în inimile noastre pe Duhul Fiului Său care strigă: Avva, Părinte! (Gal 4,4–6).

Dacă am devenit copii ai lui Dumnezeu, înseamnă că am intrat în familia Lui, care este familia cerului. Aşadar, iată care este şi identitatea noastră. Şi-atunci, la Crăciun sărbătorim şi propria noastră identitate, cea de copii ai lui Dumnezeu. Dacă Iisus a venit pentru noi, înseamnă că avem un sens, o identitate, un nume, un rost. Aceasta trebuie să ne amintească mereu că suntem contemporani cu naşterea Lui, iar faptul de a face parte din familia lui Dumnezeu, trebuie să ne amintească mereu, dar mai ales la Crăciun, că în această familie suntem fraţi cu toţi oamenii. De aceea, Crăciunul este sărbătoarea familiei. Dacă este aşa, atunci nu ne este permisă chiar orice atitudine faţă de om.

Dacă Evanghelia acestei Duminici ne spune cine este Iisus, atunci, de azi înainte, aflăm cine suntem şi noi, cei cu care Dumnezeu formează o familie. Iată ce trebuie să ştim despre taina Întrupării sau a Naşterii lui Iisus!! Ştiindu-le pe toate acestea, Sărbătoarea Crăciunului poate să fie cu Crăciun în ea!

Alte teme spre reflecţie:

1. *Maria n-a mai avut şi alţi copii.* Finalul acestei Evanghelii ne spune lămurit acest lucru: *„Şi n-a cunoscut-o pe ea, până ce a născut pe fiul ei Cel Unul născut, Căruia i-a pus numele Iisus!* (Mt 1,25). Adverbul-prepoziţie „până ce" înseamnă, în limbaj biblic, „niciodată", adică o acţiune fără finalitate (Cf. 2 Reg 6,23; Ps 110,1; Mt 28,20).
2. *Ascultarea de porunca lui Dumnezeu, chiar şi atunci când n-o înţelegi* sau ţi se pare absurdă. Iosif ascultă cuvântul Domnului, chiar dacă i-a fost greu de acceptat şi nu foarte comod, la început, de a-l urma.
3. *„Crăciunul fără Crăciun"*! Mai este sărbătorit azi Crăciunul de fiii aceluiaşi Părinte?

„Pribegia" Pruncului Iisus: respins de ai Săi, primit de străini[287]

Duminica după Naşterea Domnului

Mt 2,13–23

„Iar după ce au plecat ei, iată îngerul Domnului i se arătă în vis lui Iosif, zicând: „Ridică-te, ia Pruncul şi pe maica Sa şi fugi în Egipt şi stai acolo până când îţi voi spune eu, fiindcă Irod vrea să caute Pruncul ca să-L omoare". 14 Şi ridicându-se Iosif, i-a luat în timpul nopţii pe Prunc şi pe maica Sa şi a plecat în Egipt. 15 Şi au stat acolo până la moartea lui Irod, ca să se plinească cuvântul spus de Domnul prin profetul ce zice: Din Egipt L-am chemat pe Fiul Meu. 16 Iar Irod, văzând că fusese amăgit de magi, s-a mâniat foarte şi, trimiţând, i-a ucis pe toţi pruncii care erau în Betleem şi-n toate hotarele lui, de doi ani şi mai în jos, după timpul pe care îl aflase de la magi. 17 Atunci s-a plinit cuvântul spus prin Ieremia profetul: 18 Glas în Rama s-a auzit, plângere şi tânguire multă, Rahela îşi plânge copiii şi nu vrea să se mângâie, pentru că nu mai sunt. 19 După moartea lui Irod, iată îngerul Domnului i s-a arătat în vis lui Iosif, în Egipt, 20 zicându-i: „Ridică-te, ia Pruncul şi pe maica Sa şi mergi în ţara lui Israel, căci au murit cei ce căutau viaţa Pruncului". 21 Iar el, ridicându-se, a luat Pruncul şi pe maica Sa şi a venit în ţara lui Israel. 22 Şi auzind că Arhelau domneşte în Iudeea, în locul lui Irod, tatăl său, s-a temut să meargă acolo şi, luând poruncă prin vis, s-a dus în părţile Galileii. 23 Şi a venit şi a locuit în oraşul numit Nazaret, ca să se plinească ceea ce s-a spus prin profeţi, că Nazarinean Se va chema".

Evanghelia acestei Duminici relatează trei evenimente în trei tablouri diferite. Primele două îi urmează imediat naşterii lui Iisus, iar ultimul eveniment are loc cândva, mult mai târziu, după întoarcerea din Egipt. Şi-acum să le luăm pe rând.

[287] Un fragment din acest cuvânt este publicat sub titlul „Pribegia Pruncului Iisus", în ziarul *Lumina*, Bucureşti, 28 decembrie 2014.

1. Pribegind spre țară străină

Magii vin, îi aduc daruri[288] Pruncului Iisus, I se închină, apoi, primind înștiințare prin vis să nu se mai întoarcă pe la Irod, ***pe altă cale*** se întorc în țara lor (Mt 2,12). Așadar, nu se mai abat pe la Irod să-i dea de știre despre Prunc, așa cum acesta îi rugase: *„Mergeți și cercetați cu de-amănuntul despre prunc și dacă-l veți afla, dați-mi și mie de veste, pentru ca să vin și eu și să mă închin lui"*(Mt 2,8).

Expresia ***„pe altă cale"***[289] are o profundă semnificație pentru fiecare dintre noi. După ce, în plan spiritual, L-ai întâlnit pe Pruncul Iisus, ai fost la ieslea Lui, la Crăciun și i te-ai închinat Lui, adică în Biserica Lui, nu mai poți să te întorci la viața de dinainte de a-L afla, pe aceeași cale. Trebuie să urmezi un alt drum al vieții. Și acela este drumul cu Iisus, cel găsit la Crăciun!

Evanghelistul Matei ne spune în continuare că, *„după ce au plecat ei, iată îngerul Domnului i se arătă în vis lui Iosif, zicând: „Ridică-te, ia Pruncul și pe maica Sa și fugi în Egipt și stai acolo până când îți voi spune eu, fiindcă Irod vrea să caute Pruncul ca să-L omoare"* (Mt 2,13). Îngerul care i se arată lui Iosif nu e altul decât arhanghelul Gavriil care e mereu prezent în acțiuni relatate în primele două capitole din Evanghelia după Matei. Astfel, o dată li se arată magilor (Mt2,12) și de mai multe ori i se arată lui Iosif, cu mesaje precise privind viața Pruncului Iisus (Mt1,20; 2,13.20.22). Folosind verbele la timpul prezent – „se arată", „zice" –, Evanghelistul accentuează dramatismul situației prin care Pruncul trecea. Cititorii evangheliei sunt astfel făcuți martori ai tristului eveniment, devenind contemporani cu el.

Așadar, cel care voia să ia viața Pruncului Iisus era Irod. În nebunia sa, credea că astfel va scăpa de un rege cu o faimă și cu o împărăție mai mare decât a lui. Despre Pruncul născut Rege, Irod află de la magi. Aceștia, venind din extremul Orient, călăuziți de către o stea aparte și ajunși la curtea lui, îi expun scopul călătoriei lor: caută un Prunc, născut de curând care este Rege al iudeilor. Evanghelistul este explicit în acest sens: *„Unde este Cel ce S-a născut, rege al Iudeilor? Că-n Răsărit am văzut steaua Lui și am venit să I ne închinăm"* (Mt 2,2). Așadar, Noul-Născut era definit drept rege, prin naștere, descendent al regelui David, ceea ce va stârni reacția lui Irod. Iosif ascultă porunca îngerului, îi ia în timpul nopții pe Prunc și pe maica Sa și pleacă în Egipt. Egiptul a fost mereu un loc de refugiu pentru evrei în situațiile grele prin care ei au trecut.

[288] După Sfinții Părinți, trei daruri, trei simboluri: aurul – regalitatea; tămâia – dumnezeirea; smirna – suferința prin Patimi (Cf. *Biblia sau Sfânta Scriptură* – Ediție jubiliară a Sf. Sinod, Ed. „Institutului Biblic și de Misiune al BOR", București 2001).

[289] Pe această temă avem o ziditoare Pastorală a Părintelui Mitropolit Andrei, al Clujului, Maramureșului și Sălajului, adresată clerului și credincioșilor cu ocazia Praznicului Nașterii Domnului, decembrie 2012.

Sf. Matei relatează că au stat acolo *„până la moartea lui Irod, ca să se plinească cuvântul spus de Domnul prin profetul care zice: Din Egipt L-am chemat pe Fiul Meu"* (Mt 2,15).

Nu știm cât a rămas în Egipt pruncul Iisus, cu mama Sa și cu tatăl său adoptiv, Iosif. Dacă avem în vedere faptul că Irod moare în anul 4 înainte de anul zero, iar Iisus se naște cândva în jurul anului 7 înainte de anul zero, atunci putem ajunge la concluzia că El va fi stat în Egipt, dimpreună cu părinții Lui, Fecioara Maria și Dreptul Iosif, aproximativ 4 ani.[290]

Evanghelistul Matei vede încă o dată, într-o formulare similară cu cea din 1,22 și în fuga din Egipt, o profeție a Vechiului Testament. Este vorba despre mesajul lui Dumnezeu rostit prin Oseea proorocul: *„Am chemat pe fiul meu din Egipt!"* (Oseea 11,1; cf. Num 23,22; 24,8). Matei proiectează, astfel, spusele proorocului în viitor, cu însemnare tipică. Așa cum vechiul Israel, alesul lui Dumnezeu, este chemat din robia Egiptului, în Țara făgăduită, la fel, noul Israel, poporul creștin, va fi chemat de către Dumnezeu din robia unui nou Egipt, țara păcatului, spre noul pământ promis, împărăția veșnică a lui Dumnezeu. Așadar, Noul Testament citește și interpretează tipologic și profetic Vechiul Testament (vezi și Rom 15,4; 1 Cor 10,6.11), definind, astfel, al doilea orizont al istoriei mântuirii lumii.

2. Uciderea pruncilor

Irod se arată viclean față de magi, crezând că-i poate înșela. Le cere să-i dea de știre, de îndată ce vor afla Pruncul, pentru a veni să I se închine și el. Magii însă primesc înștiințare de la Dumnezeu să nu se mai abată pe la Irod, pentru că intenția lui este falsă. În acest context, Evanghelistul Matei relatează în continuare hotărârea demențială a lui Irod: *„...văzând că fusese amăgit de magi, s-a mâniat foarte și, trimițând, i-a ucis pe toți pruncii care erau în Betleem și-n toate hotarele lui, de doi ani și mai în jos, după timpul pe care îl aflase de la magi"* (Mt 2,16).

Desigur, ne întrebăm: De ce au fost omorâți pruncii până la doi ani? Iudeii numărau orice unitate de timp începută, ca pe un întreg. Prin urmare, se pare că steaua fusese observată cu mai mult de un an în urmă. Irod a acționat potrivit cu timpul pe care îl aflase de la magi. Și pentru a fi sigur că între pruncii uciși se va număra și Iisus, a mai adaugat un an calculului obișnuit. Și

[290] Cf. Gerhard MAIER, *Evanghelia după Matei*, 41. Părintele Profesor Vasile Mihoc este de părere că copilul Iisus va fi stat în Egipt aprox. „trei ani și câteva luni" (cf. Vasile MIHOC, *Predici exegetice la duminicile de peste an*, Sibiu 2001, 254 și 256); vezi și Stelian TOFANĂ, „Istoricitatea nașterii Domnului în relatările evangheliștilor Matei (cap. 2) și Luca (cap. 2)", în *Renașterea*, X, nr. 12,1999, 2–3.

așa a socotit că până în doi ani, poate fi prins și Pruncul Iisus. Numai că Pronia divină îl apără pe Copilul nou-născut și, astfel, el scapă de furia lui Irod.

Domnia regelui Irod a fost sângeroasă, așa că relatarea Evanghelistului despre uciderea copiilor din Bethleem se înscrie întru totul caracterizării acestui crunt tiran. Un evreu contemporan nouă, Joseph Klausner spune despre Irod că „...s-a suit pe tron ca o vulpe, a domnit ca un tigru și a murit ca un câine".[291] Comparația oglindește întru totul cruzimea lui Irod. El nu s-a dat înapoi de la nicio crimă, atunci când, în nebunia lui, vedea în jurul său doar fantome care îi amenințau tronul. Astfel i-au căzut victime nu numai fruntași de la curtea sa, ci și membri ai propriei familii: soția Mariamne, cumnați și chiar unii dintre propriii lui copii: Alexandru, Aristobul, Antipater, ultimul fiind ucis, din porunca lui Irod, cu numai câteva zile înainte de crunta lui moarte. Așa se face că istoricul latin Macrobius a consemnat faptul că la auzul acestor crime comandate de către Irod, în propria sa familie, Octavian Augustus, Cezarul de la Roma, ar fi exclamat: *„E mai bine să fii porcul lui Irod, decât copilul lui"*.[292]

Tradiția creștină a consemnat în istorie numărul de 14.000 de prunci uciși de către soldații lui Irod. Cifra este compusă din numărul 7, care la evrei era unul simbolic, exprimând perfecțiunea, deplinătatea. Luat de două ori și înmulțit cu o mie, dădea un plus la înțelegerea perfecțiunii. Așadar, numărul obținut este o simplă metaforă exprimând simbolic deplinătatea durerii locuitorilor acelui ținut care și-au văzut pruncii sacrificați de nebunia unui tiran dement. Așa a înțeles creștinătatea să se simtă solidară cu durerea oamenilor unei părți din Țara Sfântă, care n-au avut altă vină decât aceea de-a fi avut privilegiul ca Fiul lui Dumnezeu să se facă om pe pământul lor.

După toate calculele specialiștilor, la vremea respectivă în cetatea Bethleem și în împrejurimile ei, nu puteau fi mai mult de aproximativ 30 de copii cu vârsta căutată de către Irod.[293] Cetatea era mică, iar satele dimprejur erau nesemnificative ca populație.

Și acest eveniment este pus de către Matei în legătură cu o proorocie, care s-a împlinit pe vremea lui Ieremia și care amintea de jalea poporului deportat în robia babilonică (586 î.Hr.). Durerea uciderii unor copii

[291] Cf. Joseph KLAUSNER, *Jesus of Nazareth: His Life, Times, and Teaching*, Varda Books Skokie, Illinois 2009, 145.

[292] Cf. MACROBIUS, *Saturnalia*, II,4.11 (cf. Vasile MIHOC, *Predici exegetice la dumnicile de peste an*, 255). Într-o carte a autorului Emil SCHÜRER (*The History of Jewish People in the Age of Jesus Christ*, Edinburg, 1973, 287–330), se pot citi mult mai multe amănunte despre domnia acest crunt tiran al istoriei.

[293] Cf. Stelian TOFANĂ, „Istoricitatea nașterii Domnului în relatările evangheliștilor Matei (cap.2) și Luca (cap.2)", în: *Renașterea*, X, nr. 12, 1999, 2.

nevinovați este asemănată cu durerea deportării în robie a unui întreg popor: *„Atunci s-a plinit cuvântul spus prin Ieremia profetul: Glas în Rama s-a auzit, plângere și tânguire multă. Rahela-și plânge copiii și nu vrea să se mângâie, pentru că nu mai sunt"* (2,17–18). Rahela își plânge acum copiii, în sens metaforic, prin faptul că e aproape de durerea și de bocetul copiilor nevinovați, mormântul ei fiind tocmai în Bethleem (cf. Fac 35,19).

3. Revenirea acasă

După moartea lui Irod, îngerul Domnului i se arată din nou în vis lui Iosif, în Egipt, și-i spune: *„Ridică-te, ia Pruncul și pe maica Sa și mergi în țara lui Israel, căci au murit cei ce căutau viața Pruncului"* (Mt 2,20). Iosif face precum i se poruncește și se întorc acasă, numai că *„ aflând că Arhelau domnește în Iudeea, în locul lui Irod, tatăl său, s-a temut să meargă acolo"* (Mt 2,22).

Intenționa el să se întoarcă în Iudeea? E posibil. Nu este exclus ca Iosif să fi voit să se așeze chiar în Bethleem, ca cetate a familiei davidice, din care el se trăgea. Cuvintele Evanghelistului, citate mai sus, ar putea fi interpretate în acest sens.

Dar Iosif primește din nou sfat în vis, spunându-i-se să se întoarcă în Galileea. Evanghelistul ne spune că au venit și au locuit în Nazaret, împlinindu-se astfel o altă proorocie, rostită de mai mulți profeți, care zice că *„Nazarinean Se va chema"*. Matei nu ne informează la care dintre profeți face referire, dar trebuie să fi avut în vedere, în primul rând, pe Isaia, care în 11,1 spune: *„Un toiag va răsări din tulpina lui Iesei și un Vlăstar din rădăcinile lui"*. „Vlăstar" în ebraică se cheamă „nezer". Nevocalizat, cuvântul are în componența sa trei consoane: n-z-r, care înseamnă tocmai „vlăstar", adică cuvântul *„nzr"* din Isaia 11,1 (vezi și Is 53,2; Ier 23,5; 33.15; Zah 3,8; 6,12).

Așadar, aluzia la cuvântul „nazireu", adică om pus deoparte pentru Dumnezeu (cf. Num 6,1 și urm.; Jud 13,5), dar și simpla referire la calitatea de simplu locuitor al cetății Nazaret, de aici expresia Evanghelistului „că nazarinean se va chema", așa cum cred unii specialiști, sunt puțin probabile. Matei avea mai degrabă în minte intenția de-a le transmite cititorilor săi faptul că Iisus va fi pentru poporul Său un Cârmuitor, cuvântul „toiag" amintind de regalitatea lui Iisus, iar expresia „vlăstar" făcând referire la originea Sa davidică, accentul fiind pus astfel îndoit pe statutul de Rege mesianic al lui Iisus.

Toate aceste evenimente descrise de către Evanghelistul Matei sunt marcate sau determinate de persoana lui Irod. Dar toate sunt puse în legătură cu o profeție din Vechiul Testament. Aceasta înseamnă că totul a fost prevestit și că totul intră în ordinea planului mesianic de mântuire a lumii, dar nu predeterminat de Dumnezeu, ci condiționat de atitudinea omului.

4. Mesajul Evangheliei

Ca *mesaj* al Evangheliei Duminicii de după Naşterea Domnului, aş dori să subliniez doar atât: am sărbătorit Crăciunul! Dar unde este Iisus acum? În hotarele vieţii noastre sau deja pribegeşte din nou printre străini, alungat prin păcatele, prin interesele şi desconsiderarea noastră? Dacă revine, nu cumva trebuie să fugă din nou de noi, de mine şi de tine? De păcatele noastre, de viciile noastre, de rătăcirea noastră? Nu cumva interesele noastre, imediate, sunt mai importante decât interesele cerului?

Irod Idumeul, al istoriei trecute, nu mai există! Dar nu cumva locul lui a fost luat de atâţia alţi „irozi"ai istoriei contemporane, care au ucis şi ucid, prin avort şi alte metode criminale, nu 20–30 de copii, ci milioane? Din păcate, „genocidul" lui Irod are, aşadar, rezonanţe în istoria pe care o trăim!

Ca şi creştini, putem cu uşurinţă să deducem din textul Sfântului Matei că ni se cuvine să fim revoltaţi, dezgustaţi şi înfioraţi de orice fapte de sălbăticie şi cruzime în genul celor săvârşite de către Irod.

Dar, rememorând evenimentele din cele trei tablouri, să ne întrebăm: în care ne-am putea regăsi nu doar în mod simbolic, ci chiar real?

Într-un alt cadru de referinţă, ne-am putea întreba din nou: *nu cumva suntem contemporani nu cu Naşterea lui Iisus, ci cu pribegia Sa?*

Alte teme spre reflecţie din Evanghelie:

1. *De la Crăciun să ne întoarcem în viaţă „pe altă cale"!*
2. *Irod „reînviat" în zilele noastre!?*
3. *Pribegia lui Iisus prin viaţa noastră!*

Excurs:

„Evanghelia Păstorilor" şi „Taina inimii" Mariei, în episodul Naşterii lui Iisus, în descriere lucanică (2,8–20)

Cu mai bine de două mii de ani în urmă, în liniştea unei nopţi, undeva la marginea unui orăşel obscur, numit Bethleem, dintr-o dată, fără de veste, se face o lumină neobişnuită: un înger coboară din cer, li se arată unor păstori care făceau de strajă pe un câmp, păzindu-şi turmele lor. Evanghelistul nu ne spune numele îngerului. Este foarte posibil să fie Arhanghelul Gavriil, angajat în misiunea de vestire a mântuirii neamului omenesc (cf. Lc 1,30–33). El le grăieşte: *„Nu vă temeţi! „Iată, vă vestesc bucurie mare, care va fi pentru tot poporul: Că, iată, astăzi, în cetatea lui David, vi s-a născut* ***Mântuitor****, care este Hristos-Domnul"* (Lc 2,10).

Acestea sunt cuvintele prin care un sol ceresc, al lui Dumnezeu, vestea lumii întregi cea mai mare zi din istoria ei. De mii de ani, urmaşii lui Adam o aşteptau. Cu veacuri înainte, proorocii au prezis-o, iar drepţii au suspinat după ea. La „plinirea vremii", Cel aşteptat a sosit, Cel dorit s-a arătat, Izbăvitorul s-a descoperit. În oraşul Bethleem, în cetatea lui David, o Fecioară năştea un Prunc, iar Acesta urma să fie Mântuitorul lumii.

Cât priveşte cuvintele adresate păstorilor, în expresia *„Nu vă temeţi!"*, îngerul include deja şi un rol al lor: ei nu vor mai fi doar martorii fricoşi ai unui eveniment care i-a copleşit ci, de-acum, vor deveni şi martorii curajoşi ai minunii divine, ai evangheliei ce li s-a descoperit. De fapt, cuvintele îngerului sunt chiar o evanghelie, pentru că el aduce o „veste bună", iar cuvântul „evanghelie" înseamnă, de fapt, „veste bună".

Dar, deodată, îngerului vestitor i se alătură o mulţime de oaste cerească care îl lăuda pe Dumnezeu, zicând: *„Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu şi pe pământ pace, între oameni bunăvoire"* (Lc 2,14). Ceea ce se poate observa din cuvintele îngerilor sunt cele două direcţii ale conţinutului lor: una îndreptată spre **cer**, iar alta spre **pământ**.

În ceea ce o priveşte pe cea de-a doua, *„pe pământ pace, între oameni bunăvoire"*, exegeţii sunt de părere că mesajul îngerilor poate fi înţeles într-un dublu sens: fie că pacea pe pământ şi buna învoire dintre oameni trebuie înţelese ca şi consecinţe ale evenimentului Naşterii lui Iisus, oferite în dar lumii, fie ca un imperativ la care oamenii trebuie să ia aminte, împlinindu-l.

Desigur, ambele variante de interpretare pot fi considerate ca soluții exegetice la text, dar o combinație a celor două s-ar putea constitui într-una cu profund mesaj pentru lumea de azi: pacea adusă, ca dar, de „Prințul păcii", prin întruparea Sa, este cea care marchează sfârșitul vrăjmășiei omului cu Dumnezeu, precum și a celei dintre oameni, deveniți pentru totdeauna frați întreolaltă prin Întruparea Fiului lui Dumnezeu. Acesta este momentul instaurării depline a împărăției păcii mesianice pe pământ, prezisă cu sute de ani înainte de profetul Isaia (9,5), care, pentru oameni, constituie deopotrivă *dar* și *misiune*.

După ce-au primit mesajul de la îngeri, păstorii au alergat spre staul pentru a-L găsi pe Prunc, așa cum li se vestise: *„Și acesta va fi semnul: Veți găsi un prunc înfășat, culcat în iesle"* (Lc 2,12). În ce stare de sărăcie și de umilință se naște Mântuitorul lumii!

Fără să mai zăbovească, pornesc la drum. Dar nu să caute argumente, sau dovada care să certifice adevărul celor spuse de către înger, ci pentru a-L găsi pe *Pruncul-Mântuitor*.

Păstorii devin astfel primii oameni care îl caută pe Dumnezeu întrupat, pașii lor fiind primii făcuți de om în căutarea lui *Dumnezeu, printre oameni,* și nu departe de ei. Și-L vor găsi! Iată ce spune Sf. Luca: *„Și grăbindu-se, au venit și au aflat pe Maria și pe Iosif și pe Prunc, culcat în iesle. Și văzându-l, au vestit cuvântul grăit lor despre acest Copil. Și toți cei ce au auzit se mirau de cele ce le spuneau păstorii"* (Lc 2,16–18).

După ce au vestit cele despre Prunc, *„păstorii s-au întors slăvind și lăudând pe Dumnezeu, pentru toate câte auziseră și văzuseră, precum li se spusese"* (Lc 2,20). Așadar, păstorii nu rămân doar uimiți de minune, ci trag din ea consecințele practice, desfășurând *prima misiune creștină* și dând *prima mărturie* în lume despre Iisus, Cel întrupat. Păstorii devin astfel, întrucât ajung la ieslea Pruncului Iisus înaintea magilor, **„primii evangheliști ai erei creștine"**, *„primii vestitori" ai Crăciunului*. Din spectatori, iată, ei se transformă în mărturisitori. De-atunci încoace, ei îi vestesc mereu lumii, ca martori, *Evanghelia Nașterii* lui Iisus sau *„Evanghelia Crăciunului"*. Și astfel, istoria a consemnat în paginile ei și *„Evanghelia Păstorilor"*.

Motivele laudei păstorilor sunt două:

a. pentru câte auziseră și văzuseră;

b. pentru faptul că cele auzite și văzute au fost întocmai „precum li se spusese".

Evanghelistul înregistrează, așadar, împlinirea cuvântului divin întocmai (cf. Iosua 21,45; 23,14; 1 Reg 8,56). Luca a vrut să transmită lumii întregi, consemnând aceste cuvinte, că putem avea încredere deplină în promisiunile lui Dumnezeu și în Evanghelia Lui.

Ceea ce este important de remarcat în tot acest context este reacția Maicii Domnului, despre care Evanghelistul spune că ***„păstra toate aceste cuvinte, punându-le în inima ei"*** (2,18).

Observăm acum preocuparea expresă a Evanghelistului Luca de a consemna faptul că dintre toți martorii evenimentelor, care au însoțit minunea Nașterii Domnului, numai despre Sf. Fecioară se spune că a pus în inima ei toate aceste fapte și cuvinte, cu siguranță, meditând la ele. Mesajul pe care Sf. Luca a voit să-l transmită prin consemnarea acestui lucru nu înseamnă nimic altceva decât că toate acele cuvinte care au fost rostite despre Pruncul ei au devenit subiect de permanentă meditație pentru ea; ele exprimă ceva din marea *„taină" a inimii Mariei*.

Contrastul dintre „toți cei ce au auzit", la care face referire versetul 18 și Maria, din versetul 19, nu este centrat pe mirarea celor dintâi (deși în 2,33 se spune că și Maria se mira), ci pe faptul că numai Sf. Fecioară „serbează" în inima ei ceea ce a văzut și a auzit. Ea confrunta acum cele pe care le vedea, împlinindu-se, cu cele despre care a citit (Is 11,1; 53,8; Mih 4,8; 5,1; Is 7,14) că se vor împlini.

Toate aceste fapte prezise cândva și împlinite acum, au format marele **„tezaur"** al inimii Mariei. Se pare că Sf. Fecioară se găsea încă în faza de a aduna din toate cele descoperite și întâmplate cu ea. Maria nu reușise încă să pătrundă în lumea de mister divin în care era învăluită persoana Fiului ei și, cu atât mai puțin, să o înțeleagă. Așadar, **o inimă, *depozitară a descoperirii divine***, devine una dintre notele caracteristice ale evangheliei, în general, și ale mariologiei lucanice, în special. *Este foarte posibil ca din acest tezaur să fi culeș Luca informațiile unice pe care el le prezintă narativ în așa-numita „Evanghelie a copilăriei" lui Iisus (cap 1–2), din primul volum al operei sale, Evanghelia a III-a.*

Punând în inima ei și aceste cuvinte ale păstorilor, lângă celelalte, probabil rostite de același înger, atunci când i-a adus vestea zămislirii Pruncului Sfânt (cf. Lc 1,21–33.35), *Maria contura astfel, în sufletul ei,* **primul portret revelat al chipului evanghelic al lui Iisus**: *„Sfântul"*, *„Fiul celui Preaînalt"*, *„Împărat veșnic"*, *„Mântuitor"*, *„Domn"*. Așadar, dintre toți martorii evenimentelor, Maria, mama Pruncului Iisus, iese în evidență cu totul aparte.

Păstorii îl întâlnesc pe Dumnezeu, potrivit Evangheliei după Luca, sub chipul unui copil care nu vorbește. Ei, singuri, trebuie să se convingă, crezând semnelor pe care le-au primit. Poate că uneori și noi îl întâlnim pe Dumnezeu într-un mod în care El nu ne vorbește. Rămâne, doar, să dăm crezare atâtor mărturii din jurul nostru, care ne vorbesc despre El și ne trimit la El! Emanuel este cu noi, viu și smerit, așa cum L-au găsit păstorii; Rege, cum L-au căutat și adorat magii; Κύριος și Mântuitor, cum L-a vestit îngerul. Să ascultăm și să pornim în căutarea Lui!

Referindu-se la cuvintele păstorilor care spuneau: „Să mergem dar la Bethleem, să vedem cuvântul acesta ce s-a făcut şi pe care Domnul ni l-a făcut cunoscut" (Lc 2,16), Sf. Teofilact interpretându-le, accentuează tocmai acest rol de misionar al creştinului, ducând mai departe experienţa Crăciunului. Iată ce spune el: *„Iar „Bethleem" se tâlcuieşte „casa pâinii"; şi care alta este casă a pâinii, dacă nu Biserica, întru care se află „Pâinea" (In 6,35). Deci lucru al păstorilor celor cuvântători este a căuta „Pâinea cea din cer" (In 6,26–68), şi după ce vom vedea „Pâinea", datori suntem şi altora de a o propovădui, precum au făcut păstorii după ce au văzut Pruncul..."*.[294]

Aşadar, după ce am auzit şi am văzut ceva, peste ani, din tot ceea ce înseamnă Naşterea Domnului pentru noi, să mai păstrăm ceva punând şi în inima noastră, precum Maria!

Tranformarea lumii şi a omului prin acest Prunc, Nou Născut, începe prin credinţa din inimă!

[294] Sf. TEOFILACT, *Tâlcuirea Sfintei Evangheliii după Luca*, 46.

V.

Botezul Domnului

Pocăiți-vă! O sentință greșit înțeleasă?

Duminica dinaintea Botezului Domnului

Mc 1,1–8

„Începutul Evangheliei lui Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu. 2 După cum este scris în profetul Isaia: Iată, Eu îl trimit înaintea feței Tale pe îngerul Meu, care-ți va pregăti calea; 3 glasul celui ce strigă în pustie: Gătiți calea Domnului, drepte faceți-I cărările, 4 Ioan boteza în pustie, propovăduind botezul pocăinței spre iertarea păcatelor. 5 Și ieșeau spre el tot ținutul Iudeii și toți cei din Ierusalim și se botezau de către el în râul Iordan, mărturisindu-și păcatele. 6 Și Ioan era îmbrăcat în haină de păr de cămilă, cu cingătoare de piele împrejurul mijlocului și se hrănea cu lăcuste și miere sălbatică. 7 Și propovăduia, zicând: „Vine în urma mea Cel ce este mai tare decât mine, Căruia nu sunt vrednic, plecându-mă, să-I dezleg cureaua încălțămintelor. 8 Eu v-am botezat cu apă, dar el vă va boteza cu Duh Sfânt".

Titlul pe care l-am dat pericopei evanghelice a Duminicii dinaintea Botezului Domnului este următorul: *„Pocăiți-vă! O sentință greșit înțeleasă?"*

Evanghelia cuprinde o sinteză a ceea ce a reprezentat activitatea Sfântului Ioan Botezătorul și misiunea lui de Înaintemergător și pregătitor al venirii lui Iisus. Am spus o sinteză, deoarece cei patru Evangheliști nu au consemnat din activitatea Sfântului Ioan Botezătorul și din învățătura lui, decât foarte puțin. Ei au pus accentul pe activitatea și pe învățătura Domnului Iisus Hristos și au lăsat, oarecum, în umbră învățătura Sfântului Ioan Botezătorul.

De aceea, cei patru Evangheliști nu au surprins din ceea ce a însemnat activitatea Proorocului Domnului decât patru aspecte:

1 – *activitatea și definirea lui ca persoană* în raport cu Iisus Hristos. Așa se face că el, răspunzând unei delegații oficiale de la Ierusalim, trimisă pentru a-l întreba cine este el, pentru că produsese o adevărată mișcare națională în jurul său, spune răspicat: *„Nu sunt eu Hristosul! Eu sunt glasul celui ce strigă în pustie: Găsiți calea Domnului, drepte faceți cărările lui"* (In 1,20.23).

2 – *austeritatea și autenticitatea vieții lui*, arătând că trăia în pustie, hrănindu-se doar cu lăcuste și cu miere sălbatică, iar haina lui, nimic altceva decât o piele de cămilă.

3 – *mesajul sau esența propovăduirii* Sfântului Ioan Botezătorul, care a constat dintr-o sentință: „Pocăiți-vă, că s-a apropiat împărăția cerurilor!"

4 – *alte câteva sentințe, sfaturi sau învățături* pe care le rostea în pustia Iordanului în fața poporului.

Așadar, în jurul acestor patru puncte este prezentată de către Evangheliști activitatea și personalitatea Sfântului Ioan Botezătorul, ultimul Profet al Vechiului Testament și primul profet din Noul Testament.

Evanghelia acestei Duminici este luată din Evanghelia după Marcu (1,1–8) și prezintă, așa cum am spus, o sinteză a activității Sfântului Ioan Botezătorul.

Să ne oprim, mai întâi, asupra sentinței Sfântului Ioan Botezătorul, care constituia și esența predicii lui, dar pe care Evanghelia acestei Duminici nu o amintește direct (***„Pocăiți-vă** că s-a apropiat împărăția cerurilor!"*, Mt 3,2), iar apoi, să vedem care este ***diferența*** dintre botezul pocăinței, practicat de către Sf. Ioan Botezătorul și botezul creștin cu Duh Sfânt (și cu pară de foc), instituit de către Mântuitorul Hristos.

1. Înțelesul imperativului: „Pocăiți-vă"!

Prin sentința sau imperativul „pocăiți-vă" nu trebuie, nici într-un caz, să înțelegem ceea ce se predică astăzi de către unii creștini, aparținători altor culte, anume, că trebuie să părăsim credința pe care o avem și să îmbrățișăm o altă credință, să părăsim Biserica în care am fost botezați și să ne re-botezăm, ca apoi să ne numim „pocăiți". Nici într-un caz nu poate fi vorba despre așa ceva în cuvintele Botezătorului Domnului! Și asupra acestui lucru aș dori să insist puțin.

Mai întâi: *Ce a înțeles Sfântul Ioan Botezătorul prin această sentință pe care a rostit-o, și care a constituit esența predicii lui?* A înțeles **schimbarea mentalității, schimbarea gândirii, schimbarea modului de a te raporta la trei lucruri**: *la tine însuți, la Dumnezeu* și *la cel de lângă tine*. Aceasta a înțeles Sfântul Ioan Botezătorul, când îndemna poporul la pocăință prin cuvintele: ***„Pocăiți-vă** că s-a apropiat împărăția cerurilor!"* (Mt 3,2).[295] Și el explică acest fapt.

---

[295] O amplă analiză a sentinței ***„Pocăiți-vă** că s-a apropiat împărăția cerurilor!"*, vezi R. T. FRANCE, *The Gospel of Matthew*, Eerdmans, Grand Rapids, Michigan 2007, 101–103; a se vedea, de asemenea, Leon MORRIS, *The Gospel According to Matthew* (The Pillar New Testament Commentary), Eerdmans, Grand Rapids, Michigan, 2007, 51; Gerhard MAIER, *Evanghelia după Matei*, 49.

În Evanghelia după Luca, în cap. 3,10–18, este consemnată întâlnirea dintre Ioan Botezătorul, în pustia în care el predica, cu câteva categorii sociale ale vremii sale. Impresionată de predica lui și răscolită de mustrările lui aspre, **mulțimea de oameni** îl întreabă pe Profet: *Așadar, ce să facem?* (Lc 3,10). Întrebarea viza o concluzie la tot ceea ce Ioan rostea.

Toți au înțeles, în urma predicii lui Ioan, că trebuie să facă ceva, că trebuie să schimbe ceva în viața lor și că așa cum se desfășura viața lor nu se mai poate. Toată lumea, nu numai că a înțeles acest lucru, dar a și simțit că trebuie să se întâmple ceva, că trebuie să se schimbe ceva în viața lor.

Și ca răspuns la întrebarea și la frământările lor, Ioan îi spunea mulțimii: „*Cel ce are două haine să dea celui ce nu are și cel ce are bucate să facă asemenea*" (Lc 3,11). Era foarte simplu de înțeles: proorocul n-a spus că cel care are două haine a greșit; n-a spus că cel ce avea de mâncare mai mult decât celălalt de lângă el a greșit cumva. Nu! Ci a spus doar atât: nu e rău că aveți două haine, nu e rău că aveți hrană, unii poate chiar mai multă. Poate fi acesta un semn că Dumnezeu v-a binecuvântat casa și viața. Dar nu e bine ca voi să aveți mai mult, iar alții nimic. Nu mai trăiți așa! Nu mai trăiți cu surplus de hrană și de îmbrăcăminte, în timp ce alții sunt goi și flămânzi. Ia o haină din cele două și dă-o celui ce nu are. Schimbă-ți modul de a te raporta la cel nevoiaș. Îmbracă-l și pe el și-l hrănește din ceea ce tu ai și ți-a rânduit Dumnezeu. Raportează-te valoric altfel la el decât ai făcut până acum! Era simplu, logic, și ușor de înțeles de către oricine.

Au venit și **vameșii**, acei preceptori care adunau dările pentru stăpânire, care taxau traficul de mărfuri etc. Oameni bogați, dar și foarte nedrepți! Și aceștia au simțit, în urma predicii lui Ioan, că trebuie să schimbe ceva în viața lor, în mentalitatea lor. Și vin la Ioan și-l întreabă: „*Învățătorule, noi ce să facem?*" (Lc 3,12) Și el le răspunde: „*Să nu cereți mai mult decât este rânduit*" (Lc 3,13). Cu alte cuvinte, să nu înșelați pe nimeni, să nu fiți nedrepți față de nimeni și atunci și meseria voastră are un rost și chiar e nevoie de ea în societate. Dar, schimbați-vă, înnoindu-vă modul vostru de gândire!

Au venit și **ostașii**, și se pare că nu doar dintre iudei, ci chiar păgâni, probabil dintre romani. Și ei au înțeles din predica lui Ioan că trebuie să schimbe ceva în modul lor de viață. Și l-au întrebat și ei: „*Dar noi, ce trebuie să facem?*" Cu alte cuvinte, noi mai avem un rost să existăm? El le-a răspuns: „*Să nu asupriți pe nimeni, să nu învinuiți pe nedrept și să fiți mulțumiți cu solda voastră*" (Lc 3,14). Iată, așadar, ce a înțeles Sfântul Ioan Botezătorul prin imperativul „Pocăiți-vă!": schimbați-vă viața, mentalitatea, înnoiți-vă modul de gândire, modul de raportare la semenul vostru, modul de a fi, de a cugeta, de a exista. Schimbați-le radical pe toate acestea. Asta a spus Înaintemergătorul Domnului lumii de atunci, celei de azi și celei ce va veni după noi, prin îndemnul „Pocăiți-vă!".

Sentința „Pocăiți-vă!", înțeleasă în acest mod, a reușit să desființeze, în timp, o întreagă orânduire socială, și anume, sclavagismul. N-a fost nevoie de arme, de bombe, de strategii sofisticate de luptă ca să dispară o orânduire din istorie. A fost nevoie doar de o altă gândire a omului, de o altă raportare a omului la om și la Dumnezeu.

Și aș dori să exemplific acest lucru. Există 25 de versete în Biblie, în Noul Testament, care au revoluționat o lume întreagă, schimbându-i din temelii filozofia cu privire la om și la valoarea lui. Poate vă mirați când auziți acestea? Dar așa este! Este vorba despre Biletul sau Scrisoarea Sfântului Pavel pe care i-a trimis-o lui Filimon, care a rămas în Canonul Noului Testament sub denumirea de „*Epistola Sf. Apostol Pavel către Filimon*". Dar, în fond, nu este o epistolă. Este un scurt bilet pe care Apostolul îl trimite lui Filimon, din prima sa captivitate la Roma, anii 61–63. Dar despre ce este vorba?

Sf. Pavel ajunge în a doua călătorie misionară și în ținutul Frigiei, o provincie romană, situată undeva în centrul Asiei Mici, având capitala în cetatea Colose. Aici poposește în casa unui om înstărit, pe nume Filimon. Acesta avea și sclavi. Nu știm dacă mai mulți sau numai unul. Pe unul îl știm și vom vedea despre cine este vorba. Se pare că în casa acestui Filimon, Apostolul va fi fost servit la masă de unul dintre acești sclavi, pe nume Onisim.

Dacă nu-l va fi slujit direct pe Apostol, cu siguranță îl va fi auzit vorbind. Teme precum: demnitatea umană, valoarea omului va fi dezbătut Apostolul Pavel în casa lui Filimon, locul de adunare a creștinilor din cetate. Va fi spus, cu siguranță, între multe altele și că, prin Întruparea lui Iisus, omul a devenit el însuși fiul lui Dumnezeu și, astfel, egal cu cel de lângă el. Și poate sclavii care au auzit se vor fi întrebat: și dacă eu sunt copilul lui Dumnezeu și stăpânul meu este tot copilul lui Dumnezeu, ca și mine, având același tată ceresc, de ce, oare, atunci, eu nu sunt egalul lui? De ce mă exploatează? De ce mă vinde când dorește? De ce poate să mă omoare, când greșesc, fără să mă pot apăra sau să fiu chiar iertat? Și multe altele de acest fel!

Într-o zi, Onisim se hotărăște să părăsească casa stăpânului său și fuge la Roma. Și-a riscat viața, pentru că sclavii erau însemnați la lobul urechii și ușor puteau fi identificați ca sclavi fugari. Pentru aceștia pedeapsa era capitală. La Roma, Onisim îl găsește pe Apostolul Pavel închis. Aici Sf. Pavel îl botează. Apoi, în grabă, scrie un bilet, pentru Filimon și îl trimite pe Onisim înapoi, la stăpânul său, cu această scrisoare. Se pare că Apostolul Pavel nu s-a temut de reacția lui Filimon față de sclavul lui fugar. Nu știm, într-adevăr, cum a reacționat Filimon, când l-a revăzut pe Onisim.

Dar, iată ce-i scrie Sf. Pavel lui Filimon: „*Te rog, pe tine, pentru copilul meu, pe care l-am născut în lanțuri, pentru Onisim, cel care altădată îți era nefolositor, dar care acum e folositor, și ție, și mie.*" (Filim v. 10). Pe acesta, Sf. Pavel îl

renăscuse în închisoare, prin botez, la o altă viață. Acesta e motivul pentru care îl numește „copilul meu". În versetul 12 îl numește chiar *„inima mea"*. Și continuă Apostolul: *„Pe acesta ți l-am trimis înapoi, însuși pe el, adică* ***inima mea****...dar nu ca un rob, ci mai mult decât un rob:* ***frate*** *iubit...Așadar, dacă mă ai pe mine părtaș, primește-l pe el ca și cum aș fi eu"* (Filim. vv. 12.16–17). Imaginați-vă că n-a fost deloc simplu pentru Filimon să citească aceste cuvinte! De fapt, Apostolul îi spunea lui Filimon că nu mai are în fața lui, de-acum, pe sclavul său Onisim, de a cărui viață putea să dispună cum voia, ci pe „fratele" său și pe „copilul" Apostolului.

Să încercăm să ne transpunem în situația lui Filimon. Cum l-a privit el, oare, pe Onisim în acele momente, când acesta i-a înmânat biletul și Filimon i-a citit conținutul? Nu știm! Probabil că o va fi chemat și pe Apfia, soția lui și pe Arhip, copilul lui și le va fi spus: *Uitați-vă pe cine aveți în față acum: pe „fratele" vostru!* Și poate copilul îi va fi zis: *Cum, tată, acesta nu e fratele meu! Acesta e un sclav fugit! Omoară-l!* Și Filimon le va fi spus: *El este, de acum, „fratele" meu și al vostru, și încă unul și „preaiubit". Așa ne scrie Apostolul din închisoare, din Roma. Citiți-i cuvintele!*

Nu știm ce s-a întâmplat imediat, dar credem că Onisim nu a mai plecat din casa stăpânului său, iar ceilalți sclavi au devenit și ei, alți oameni. Din cei care-și urau stăpânul, din cei care căutau ca în orice prilej ivit să-l omoare, din cei care nu aveau în mintea lor decât fuga și eliberarea, au devenit oameni liberi, frați cu stăpânii lor, iubindu-i și fiindu-le devotați. Și astfel s-a schimbat, iubiții mei, o lume.

Știți cum s-a schimbat? Prin schimbarea mentalității omului și a înțelegerii valorii lui. Nu s-a întâmplat nimic mai mult!

Ne putem imagina că atunci când vor fi văzut alți stăpâni de sclavi, colegi cu cel din Colose, cât de uman se comportă sclavii lui Filimon, cum își iubesc stăpânul, cum toți lucrează conștiincios pe domeniile lui, îl vor fi întrebat pe Filimon ce a făcut cu ei de s-au schimbat total? Și Filimon le va fi zis: *N-am făcut nimic deosebit. Îi tratez ca pe niște frați, pentru că așa mi-a spus Apostol Pavel, că ei sunt frații noștri.*

Și astfel, diferența dintre sclavii lui Filimon și slavii celorlalți stăpâni a devenit una evidentă. Și în acest mod, încet, încet, prin încreștinare, și alții vor fi considerat pe sclavii lor „frați" și egali cu ei, ca fii ai lui Dumnezeu. Este exact ceea ce Sf. Pavel le scria colosenilor, sfătuindu-i cum să se comporte stăpânii de sclavi cu sclavii lor și invers: *„****Robilor****, întru toate ascultați-i pe stăpânii voștri cei după trup, nu cu slujire doar de ochii lumii, cu gândul de a plăcea oamenilor, ci întru curăția inimii, temându-vă de Domnul; orice ați face, lucrați din toată inima, ca pentru Domnul și nu ca pentru oameni, știind că de la Domnul veți*

primi răsplata moștenirii... căci cel ce face nedreptate își va primi nedreptatea; și părtinire nu poate fi. ***Stăpânilor****, dați-le robilor voștri ce este drept și potrivit, știind că și voi aveți Stăpân în ceruri"* (Col 3,22–25; 4,1).

Iată cum a fost schimbată o orânduire a lumii! Așa s-a impus creștinismul, printr-o nouă gândire, printr-o schimbare a mentalității și a modului de a te raporta la viață, la omul de lângă tine și la tine însuți. Aceasta a fost pocăința pe care o predica Sf. Ioan Botezătorul și cu acest cuvânt și-a început propovăduirea și Mântuitorul.

Când astfel va fi înțeleasă pocăința, nu se vor schimba apartenențe confesionale, ci destine umane, nedreptăți sociale, orânduiri în derivă!

2. Diferența dintre botezul lui Ioan și botezul creștin. Mesajul Evangheliei

Botezul lui Ioan cu apă nu era nimic altceva decât pecetluirea acestei schimbări de mentalitate a lumii de atunci. Acest botez n-a avut puterea în el însuși de a ierta păcatele.

Păcatele, spun Sfinții Evangheliști, erau mărturisite în fața lui Ioan Botezătorul, adică răutățile și absolut toate faptele rele și, ca pecetluire a acestei mărturisiri, se practica botezul cu apă. Trecutul, însă, nu se ștergea. El rămânea mai departe. Sf. Ioan Gură de Aur se întreabă: *„Cum avea să dea iertare botezul lui Ioan, când încă nu fusese adusă jertfa, nu se pogorâse Duhul, nu fusese dezlegat păcatul, nu fusese îndepărtată vrăjmășia și nici blestemul nimicit?"*[296]

Acesta urma să fie șters deplin doar prin Botezul creștin, inițiat de către Iisus Hristos. De aceea a spus Ioan: *„Eu vă botez cu apă, cu botezul pocăinței, însă cel care vine după mine vă va boteza cu Duh Sfânt"* (Mc 1,8). Doar în botezul creștin, trecutul este anulat și omul devine o făptură nouă.

La această schimbare ontologică a omului s-a referit Ioan Botezătorul când a spus că cel care vine după el, va boteza cu Duh Sfânt. Matei și Luca adaugă și cuvintele: „și cu foc" (Mt 3,11; Lc 3,16).

Botezul „cu foc" este o metaforă preluată din efectul pe care focul îl are asupra lucrurilor. Spre exemplu, o bucată de fier poate fi prelucrată și transformată într-un obiect cu o formă oarecare, pe care fierarul o dorește, numai dacă este înroșit în foc. Doar focul îi poate schimba proprietățile și înfățișarea. Tot așa e și cu botezul. Puterea și harul Duhului Sfânt schimbă desăvârșit statutul celui ce se botează: din om vechi, în om total nou.

Duhul de la Cincizecime, sub chipul limbilor de foc, i-a schimbat pe Apostoli total, într-o clipă, devenind din neînvățați, învățați, din fricoși,

[296] Cf. Sf. IOAN GURĂ DE AUR, *Omilii la Matei*, 121.

curajoşi, din pescari, scriitori etc. Adică au devenit sub înrâurirea şi efectul Duhului, în chipul focului, „altcineva" şi „altceva".

Aş dori să închei punând o întrebare deloc metaforică: *Cât este Ioan Botezătorul de actual azi? Creştinismul pe care azi îl trăim este un creştinism cu putere de a schimba lumea din jur, astfel încât să-l determine pe om să devină altul, cu o altă gândire şi mentalitate, aşa cum a făcut Ioan Botezătorul, reuşind să convingă lumea de atunci că trebuie să se schimbe? Este atât de puternic creştinismul de astăzi?* Eu spun că nu! De aceea, Sfântul Ioan Botezătorul este atât de actual pentru noi toţi, cei de azi.

Nu este suficient că venim la biserică şi ascultăm un cuvânt de învăţătură. Spun unii astăzi că avem un creştinism puternic, pentru că bisericile noastre sunt pline. Aşa este! Sunt pline, arhipline chiar. Dar să nu uităm că şi tribunalele sunt tot arhipline. Este un paradox teribil. Bisericile sunt pline, dar sunt şi tribunalele pline. Cu cine? Cu creştinii din biserici. Azi sunt în biserică, iar mâine se judecă acolo fraţi cu fraţi, părinţi cu copii, vecini cu vecini, prieteni cu prieteni. Astăzi sunt în biserică şi mâine îşi aruncă cele mai urâte invective. Un paradox! Acesta nu e un creştinism cu putere de mesaj, care să schimbe o lume întreagă.

Nu este suficient dacă tu medic, inginer, profesor, muncitor etc., care ai fost astăzi în Biserică, mâine în cabinet sau în sala de curs, în fabrică, sau oriunde te-ai găsi, nu spui mai departe ceea ce ai auzit azi, aici, în casa Domnului. Este nevoie să traducem în faptă şi în atitudine, mâine, ceea ce auzim, azi, în biserică.

Un scriitor latino-american, Dinesh D'Souza, într-o carte a sa, avea să spună că pericolul creştinismului de a fi înghiţit de alte ideologii se află în el însuşi, în interiorul lui şi nu în afara lui.[297] Nimic mai adevărat decât acest lucru!

Dacă noi, cei de aici, din Biserică, am uitat mâine ce înseamnă sarcina noastră faţă de cei de lângă noi şi nu părăsim nedreptăţile, păcatele mari, compromisul, atitudinile ambigui etc., creştinismul va începe, exact de aici, din interior, să se clatine. Trebuie să fim foarte atenţi la acest lucru, la forţa pe care o avem fiecare dintre noi de a schimba, mai întâi lumea din noi, şi-apoi, pe cea din afară.

Să nu aşteptăm ca lumea de astăzi să fie schimbată doar de aici, de pe amvon. De aici porneşte învăţătura, de aici pornesc principiile care pot schimba lumea şi mentalităţile din ea, dar forţa lor, mai departe, se găseşte în fapta noastră, a preoţilor, şi-n atitudinea dumneavoastră, a creştinilor. Luaţi aceste învăţături şi le duceţi mai departe, spunându-le şi altora, însă nu numai cu cuvântul ci, în primul rând, cu fapta.

[297] Dinesh D'SOUZA, *What's so great about Cristianity*" (Regnery Publishing, Inc., Washington), 2007, 2.

Dacă astfel vom înţelege mesajul predicii Sf. Ioan Botezătorul, poate că lumea în care trăim azi, mâine va arăta altfel!

Alte teme spre reflecţie din Evanghelie:

1. *Sf. Ioan Botezătorul – identic cu el însuşi. Modelul misionarului creştin.*
2. *„Îndreptarea căilor Domnului" – un mesaj profetic uitat azi?*
3. *Despre Botezul creştin.*

Împărăția lui Dumnezeu nu este aici și nici acolo...!

Duminica după Botezul Domnului

Mt 4,12–17

„Și auzind Iisus că Ioan a fost întemnițat, a plecat în Galileea. 13 Și părăsind Nazaretul, a venit și a locuit în Capernaum, lângă mare, în hotarele lui Zabulon și ale lui Neftalim, 14 ca să se plinească ceea ce s-a spus prin Isaia profetul care zice: 15 Pământul lui Zabulon și pământul lui Neftalim, spre calea mării, dincolo de Iordan, Galileea neamurilor; 16 poporul ce stătea în întuneric a văzut lumină mare, și celor ce ședeau în latura și în umbra morții lumină le-a răsărit. 17 De atunci a început Iisus să propovăduiască și să zică: „Pocăiți-vă, că s-a apropiat împărăția cerurilor!"

1. Începutul propovăduirii lui Iisus

După Botezul Său, cândva, auzind că Ioan a fost întemnițat, Iisus a plecat în Galileea. El a activat, un timp, în paralel cu Ioan Botezătorul, dar nu a botezat pe nimeni. Numai Ucenicii Lui au practicat un botez (cf. In 3,22 urm.; 4,1 urm.), similar cu acela al lui Ioan Botezătorul, care va deveni mai târziu botezul creștin, cu Duh Sfânt. În acest botez practicat de către Ucenicii Mântuitorului, și care va fi fost instituit în acest timp, de către El, trebuie să vedem originile Botezului creștin. Nu știm nimic mai mult în acest sens, dar nu ne putem închipui că Ucenicii lui Iisus vor fi făcut altceva decât El a poruncit și a instituit.

Plecând de la Iordan, Iisus a intenționat să se așeze în Nazaret, cetatea copilăriei Sale, dar concetățenii Săi, necrezând în El, L-au alungat, vrând chiar să-L omoare (cf. Lc 4,28–30). Atunci s-a stabilit în Capernaum, care va deveni, de acum înainte, și „patria Sa" (cf. Mt 13,54; Mc 6,1). El va deveni și centrul activității Sale publice. Mutarea Sa în Capernaum este amintită de toate cele 4 Evanghelii (Mt 4,13; Mc 1,21; Lc 4,31; In 2,12). Motivul pentru care Iisus s-a mutat în Capernaum este argumentat de către Evanghelistul Matei cu textul din Isaia 8,23 și 9,1: *„Pământul lui Zabulon și pământul lui Neftalim, spre calea mării, dincolo de Iordan, Galileea neamurilor; poporul ce stătea în*

întuneric a văzut lumină mare, și celor ce ședeau în latura și în umbra morții lumină le-a răsărit (Mt 4,15–16).

Aici, în Capernaum, a rostit Iisus și cele mai frumoase pilde; aici a săvârșit câteva dintre cele mai răsunătoare minuni ale Sale. Lumina a răsărit, astfel, nesperat, prin cuvântul și prin fapta Sa, în Galileea neamurilor: *„Poporul ce stătea în întuneric a văzut lumină mare, și celor ce ședeau în latura și în umbra morții lumină le-a răsărit"* (Mt 4,17).

Cât privește începutul propovăduirii lui Iisus, Evanghelistul Matei spune răspicat: *„De atunci* (adică de la așezarea în Capernaum) *a început Iisus să propovăduiască și să zică: „Pocăiți-vă, că s-a apropiat împărăția cerurilor!"*. Așadar, Mântuitorul și-a început activitatea de propovăduire a Evangheliei, preluând un cuvânt sau o sintagmă din predica Sfântului Ioan Botezătorul, anume: *„Pocăiți-vă, că s-a apropiat împărăția cerurilor!"* (Mt 3,2).

Acest verset este o entitate în sine. Studiile moderne numesc astfel de entități „sumarium", întrucât ele rezumă, ca o „sumă", mai multe sentințe, observații sau evenimente.[298]

Așadar, Iisus și-a început propovăduirea Lui cu esența predicii Botezătorului Său. Și nu întâmplător. Ioan Botezătorul înțelegea foarte multe prin aceste cuvinte și am auzit, în acest sens, câteva nuanțe în explicarea Evangheliei Duminicii trecute. Ioan Botezătorul a predicat mult, dar ne-au rămas de la el puține cuvinte scrise. Evangheliștii au consemnat de la el doar câteva fraze, câteva sintagme numai, care sunt, de fapt, esența predicii lui. Și Mântuitorul a predicat mult, dar, la fel, ni s-a păstrat foarte puțin înregistrat în Sfintele Evanghelii din ceea ce a spus și a propovăduit.

2. Împărăția lui Dumnezeu „din lăuntru" și „din afară"

Imperativul – *„Pocăiți-vă, că s-a apropiat împărăția cerurilor"* – este la fel de actual, și azi, ca și atunci, pe vremea Mântuitorului. Să vedem, însă, ce înseamnă sintagma *„Pocăiți-vă!"*, dar, mai cu seamă, ce înseamnă cuvintele „împărăția lui Dumnezeu". Ce este ea? Unde se găsește ea?

„A te pocăi" înseamnă să faci ordine acolo unde este dezordine în viața ta; să aduci echilibru acolo unde s-a dezechilibrat ceva; să înnoiești ceva acolo unde s-a învechit; să pui ceva în locul de unde ai luat; acolo unde ai nedreptățit, să faci dreptate; unde vezi că este lipsă, să dai ceva din prisosul tău, iar acolo unde s-a stricat ceva, să repari. Pe acestea le spunea Ioan Botezătorul lumii de atunci. Cu alte cuvinte, le spunea să se schimbe total, să-și regândească atitudinile și comportamentul, să-și înnoiască modul de a fi. Asta a înțeles Ioan Botezătorul prin cuvintele „pocăiți-vă". De aceea, Iisus însuși

[298] Gerhard MAIER, *Evanghelia după Matei*, 77.

și-a început activitatea Sa publică tocmai cu aceste cuvinte, transmițându-i lumii același mesaj.

Dar ne întrebăm, desigur, de ce va fi legat Iisus acest cuvânt „pocăiți-vă!" de sintagma „împărăția lui Dumnezeu", sau de vestea că împărăția lui Dumnezeu s-a apropiat? De ce nu i-au spus lumii de atunci, atât Mântuitorul, cât și Sfântul Ioan Botezătorul, doar atât: împărăția lui Dumnezeu este aproape de voi, sau, pur și simplu, a sosit? De ce a adăugat acest imperativ înainte? Răspunsul este simplu: pentru că în împărăția lui Dumnezeu nu se poate intra oricum.

Membru al împărăției lui Dumnezeu *nu este* oricine și, totuși, *poate* oricine *să devină*. La un moment dat, au venit fariseii la Mântuitorul și l-au întrebat: „*Când va veni împărăția lui Dumnezeu?*" (Lc 17,20). Toată lumea se preocupa de acest lucru din predica lui Iisus. Și El a răspuns: „*Împărăția lui Dumnezeu nu va veni în chip văzut. Și nici nu vor zice: Iat-o, e aici!, sau: Acolo! Că iată, împărăția lui Dumnezeu este înlăuntrul vostru*" (Lc 17,20–21).

Fiind vorba de un răspuns dat fariseilor, traducerea „*este înlăuntrul vostru*" nu este prea potrivită. Mult mai potrivită ar fi traducerea „***este în mijlocul vostru***". În favoarea unei astfel de traduceri ar fi și cuvintele Sf. Ioan Botezătorul: „*În mijlocul vostru stă Unul pe care voi nu-l cunoașteți*" (In 1,26). Tocmai aceste cuvinte ale Proorocului ne descifrează sensul versetului care trebuie tradus „*împărăția lui Dumnezeu este* **în mijlocul** *vostru*", și nu „*înlăuntrul vostru*". Ceea ce vrea să spună Iisus este, prin urmare, următorul lucru: „În Persoana Mea, Împărăția lui Dumnezeu este deja aici; este chiar în mijlocul vostru, al celor care discutați, acum, cu Mine. Eu sunt Mesia; cel ce a inaugurat deja această împărăție".

Așadar, Împărăția lui Dumnezeu nu este o unitate sau o categorie geografică circumscrisă spațial, nu este aici sau acolo, ci ea este foarte aproape de noi prin Iisus Hristos. Dar cine îl primește pe Iisus și intră în comuniune deplină cu El, împărtășindu-se cu El, pentru acela împărăția lui Dumnezeu este înlăuntrul lui, și nu în afara lui. În acest caz putem folosi și această traducere, dar numai când este vorba de o unire deplină, ontologică, cu Iisus Euharisticul.

Dar, desigur, ne întrebăm: cum este ea înlăuntrul nostru?

A explicat acest lucru Mântuitorul Iisus. Ucenicii Lui l-au întrebat cândva: „*Cine este mai mare în împărăția lui Dumnezeu?*" (Mt 18,1). Ei au crezut că, probabil, și acolo este ca și aici pe pământ, cu ierarhizări în funcție de demnități. Desigur că și-au închipuit împărăția lui Dumnezeu ca pe o delimitare spațială și geografică. Se pare că au mai existat astfel de discuții și de frământări ale Ucenicilor legate de tema poziției de frunte din împărăția lui Dumnezeu. Marcu (9,33 urm.) și Luca (9,46) lasă să se înțeleagă astfel de preocupări de ale lor. Vom constata și mai târziu, în preajma Patimilor lui Iisus, că întrebarea despre „cel mai mare", devine chiar virulentă între Ucenici: „*Și au venit la El Iacob și Ioan, fiii lui Zevedeu, zicându-I: „Învățătorule, voim să ne faci ceea ce-ți vom cere". Iar El le-a zis: „Ce voiți să vă fac?" Iar ei I-au zis: „Dă-ne să ședem unul de-a dreapta Ta și altul de-a stânga Ta, întru slava Ta". Dar Iisus le-a răspuns: „Nu știți ce cereți!...*" (Mc 10,35–38) (A se vedea și: Mt 20,24 urm.; Lc 22,24 urm.).

Ca să le răspundă acestor preocupări deșarte, Iisus cheamă la Sine, într-o zi, un prunc, îl pune în mijlocul lor și le zice: „*De nu vă veți întoarce și nu veți fi ca pruncii, nu veți intra în împărăția lui Dumnezeu*" (Mt 18,3).

Mărind imaginea și închipuindu-ne lumea, ne întrebăm: ce a pus Iisus, așadar, în mijlocul apostolilor, în centrul lumii, arătând cine este mai mare în împărăția Lui? A pus un copil? Nu! A pus nevinovăția și inima unui copil, sinceritatea, puterea lui de a ierta într-o clipă tot ceea ce l-a supărat. Acest lucru îl știți foarte bine cei care sunteți părinți: acum l-ai certat pe copilul tău, poate chiar l-ai pedepsit și astfel, supărat, se duce undeva, într-un colț al camerei, plângând. Dar în clipa următoare vine la tine, îți sare la gât și te sărută. Știți ce s-a petrecut în momentul acela? Nimic altceva decât că, uitând totul, te-a iertat deplin. A uitat că l-ai pedepsit și că era supărat pe tine; a uitat că trebuie să rămână mai departe mânios. Când te-a îmbrățișat, te-a îmbrățișat sincer și când te-a iertat, cu toate că l-ai pedepsit, o face fără remușcări. *Acesta este omul din împărăția lui Dumnezeu!* Acela este cel mai mare din ea, care are întrupat, în atitudini și în cuvinte, sufletul și nevinovăția unui copil. Într-un astfel de om, Împărăția lui Dumnezeu este înlăuntrul lui.

Sfântul Apostol Pavel spune și el că: „*Împărăția lui Dumnezeu, nu este mâncare și nici băutură, ci este pace, dreptate și bucurie în Duhul Sfânt*" (Rom 14,17). Aceasta este împărăția lui Dumnezeu: Pace! Și știm cu toții cât de bine este acolo unde este pace. Este dreptate! Și unde este dreptate nu este umilință și nici suferință. Este bucurie! Și unde este bucurie nu este întristare.

V-aș ruga să vă imaginați: dacă am schimba tot ceea ce este rău și vechi și dezorganizat în viața noastră și în casa noastră, împărăția lui Dumnezeu ar fi acolo. Și dacă, mai departe, această împărăție a lui Dumnezeu s-ar extinde și în celălalt, iar celălalt ar extinde-o, la rândul lui, mai departe, la cel de lângă el, lumea aceasta ar arăta ca o împărăție a lui Dumnezeu. Câte împărății mici ar fi lângă noi, dacă am simți că ea este înlăuntrul nostru? Cum ar arăta familia, societatea de astăzi, dacă ar fi o împărăție a lui Dumnezeu? Și iată cât de puțin trebuie să facem ca împărăția lui Dumnezeu să fie în mijlocul nostru sau înlăuntrul nostru. Trebuie să ardem ceea ce am adorat până acum și să adorăm ceea ce am risipit până acum. Și atunci, noi înșine, fiecare în parte, am fi o împărăție a lui Dumnezeu. Iată de ce a spus Iisus că împărăția Sa este înlăuntrul nostru.

Fostul Mitropolit al Ardealului, Antonie Plămădeală, scria în cartea sa de Predici despre o mamă văduvă care a fost întrebată de Dumnezeu în ce

ipostază ar dori să-l mai vadă o dată pe copilul ei? În contextul temei abordate, istorioara aceasta este relevantă pentru fiecare dintre noi.

Iată ce se spune despre ea: „Era văduvă şi avea un singur copil. Acesta era un student eminent şi îi aducea zi de zi bucurii sufletului ei însingurat. Dar a început războiul şi a plecat pe front. Acolo şi-a făcut datoria şi a căzut secerat de gloanţe, apărând pământul străbun. Şi mamei i-a fost trimisă această veste cum că fiul ei a murit pe front, încununat de glorie, ca erou. Şi atunci acea mamă s-a rugat lui Dumnezeu să i-l aducă în vis şi să mai petreacă cu el măcar cinci minute. Dumnezeu îi ascultă rugămintea, dar o întreabă în care ipostază a vieţii ar dori să i-l aducă? În cea de student, când aducea numai note bune la învăţătură? Şi mama s-a gândit şi a zis: Nu! Dar ai vrea să ţi-l aduc ca un erou, apreciat şi lăudat de comandanţii lui? Şi mama s-a gândit un pic şi a spus: Nu! Dumnezeu a întrebat-o din nou: Dar, totuşi, în care ipostază vrei să ţi-l aduc? Şi e a răspuns: în ipostaza de copil! Şi iată de ce: într-o zi se juca în grădină şi, deşi i-am spus să nu rupă florile, l-am văzut într-o zi cum a rupt o floare şi apoi încă una, şi încă una. Şi atunci, am ieşit afară să-l pedepsesc. A ştiut că-l voi pedepsi, pentru că a înţeles că nu are voie să rupă florile. Şi-n clipa aceea l-am văzut cum a alergat la mine, m-a îmbrăţişat, m-a sărutat şi mi-a cuprins poala hainei, cerându-mi iertare, plângând. Atunci am înţeles, de pe chipul lui, că e sigur că n-am să-l pedepsesc, pentru că şi-a cerut iertare, plângând. Aş vrea, aşadar, să-l am în visul meu în imaginea aceea a unui copil nevinovat, care m-a iubit şi m-a îmbrăţişat şi atunci când ştia că m-a supărat şi că merită pedeapsa. Pe acela aş dori să-l mai revăd o dată!"[299]

Dumnezeu ne vrea pe fiecare în această ipostază a unui copil fără răutate, a unui copil încrezător că Tatăl cel Ceresc îl iubeşte şi când a greşit şi când s-a rătăcit şi când L-a uitat. Aceasta este imaginea pe care o vrea Dumnezeu despre noi şi aceasta este şi imaginea în care ne găsim ca fiind cel mai mare în împărăţia lui Dumnezeu. Şi atunci, Împărăţia lui Dumnezeu este în sufletul nostru. Este înlăuntrul nostru!

Alte teme spre reflecţie:

1. *Ce înseamnă a fi mare? Când mărirea, nu e mărire?*
2. *Evanghelia lui Iisus – lumină în întuneric şi în umbra morţii.*
3. *Pământul lui Zabulon, pământul lui Neftalim şi Galileea neamurilor timpurilor noastre!*

[299] Cf. Antonie PLĂMĂDEALĂ, *Tâlcuri noi la texte vechi*, 125–126.

VI.

Perioada Triodului

Parabola unui dublu paradox: Virtuosul păcătos și păcătosul drept

Duminica a 33-a după Rusalii

Luca 18,10–14

10 „Doi oameni s-au suit la templu să se roage; unul fariseu
și celălalt vameș. 11 Fariseul, stând drept, așa se ruga în sine:
Dumnezeule, mulțumescu-Ți că nu sunt ca ceilalți oameni,
răpitori, nedrepți, adulteri, sau chiar ca acest vameș; 12 postesc
de două ori pe săptămână, dau zeciuială din toate câte câștig.
13 Iar vameșul, departe stând, nici ochii nu voia să și-i ridice
spre cer, ci-și bătea pieptul, zicând: Dumnezeule, milostiv fii
mie, păcătosului! 14 Vă spun Eu vouă: Acesta s-a coborât la
casa sa mai îndreptățit decât acela. Că tot cel ce se înalță pe
sine va fi smerit, iar cel ce se smerește pe sine se va înălța".

Evanghelia Duminicii a 33-a după Rusalii, numită și a *Vameșului și a Fariseului*, este luată din Evanghelia după Luca 18,10–14 și cuprinde o parabolă a Mântuitorului. Este una dintre cele mai scurte parabole, formată doar din cinci versete, și relatează o întâmplare simplă, având ca personaje doi oameni care s-au dus la templu să se roage.

Evanghelistul Luca, singurul care o relatează, menționează și motivul pentru care Mântuitorul a rostit-o: *„Iar pentru unii care se credeau că sunt drepți și-i disprețuiau pe ceilalți, a spus parabola aceasta"* (18,9). Așadar, ea este concluzia unei discuții avută cu cei care se socoteau drepți, neprihăniți, disprețuindu-i pe alții și socotindu-i păcătoși.

1. Istorisirea parabolei în tablouri

Doi oameni s-au suit la templu ca să se roage. Faptă vrednică de toată lauda! Căci ce este mai onorabil pentru un suflet decât să stea de vorbă cu Creatorul său: să-L preamărească, să-i mulțumească sau să-i ceară ajutorul? Numai că unul dintre ei nu s-a rugat, și acest lucru îl vom vedea analizat, mai departe.

Prea multe detalii despre cei doi Evanghelistul nu ne oferă. Nu li se dă nici numele. Nu știm iarăși, nici motivul pentru care s-au dus să se roage: Să fi fost vreunul special? Sau se vor fi dus la Templu în virtutea simplului obicei de-a se ruga acolo? Nu știm. Totuși, li se amintește condiția socială: unul era fariseu, iar altul era vameș.

Și, de aici, conținutul pildei se împarte în două tablouri, având fiecare un titlu sugestiv:

Tabloul 1 – „Virtuosul păcătos"

Tabloul prim este marcat de figura fariseului, aflat în „rugăciune". Intră în templu, se poziționează în față și începe să rostească: *„Dumnezeule, îți mulțumesc că nu sunt ca ceilalți oameni, răpitori, nedrepți, adulteri, sau chiar ca acest vameș; postesc de două ori pe săptămână, dau zeciuială din toate câte câștig"* (Lc 18,11–12).

Concluzia lui Iisus a fost că el s-a întors acasă fără niciun folos din rugăciunea lui.

De ce? Ca să înțelegem, să analizăm atitudinea și cuvintele lui. Ce spune el? Se roagă cumva? Cuvintele cu care începe, par a fi o rugăciune de mulțumire. Dar, după numai trei rostiri, el nu se mai roagă, ci îi spune lui Dumnezeu **cine este** el și **ce face** el.

Cine era el? Se pare că era un om corect: *nu era răpitor* – adică hapsân, lacom; *nu era nedrept*, adică nu înșela pe nimeni; *nu era adulter*. La o primă vedere, parcă ne place acest om! Și puțini erau ca el, sunt convins. Și până în acest punct, fariseul e chiar un model pentru mulți. Și nu mințea. Altfel, Iisus ne-ar fi spus, cu siguranță.

Dar să vedem și *Ce făcea el?* Multe, și încă și bune! *Era evlavios: postea de două ori pe săptămână*, deși Legea nu prevedea acest lucru. O făcea formal, doar ca să fie lăudat de oameni? O făcea sincer? Nu știm. Cert este că postea și încă nu puțin. Făcea apoi *donații consistente* la Templu și, cu siguranță, acestea erau de folos: *dădea zeciuială din toate câte câștiga*. Și din acest punct de vedere, fariseul nu ne displace! Poate fi luat iarăși ca model. Nu știu câți din tagma lui făceau la fel.

Cât despre câștig, nu ni se spune care era sursa acestuia. Nu știm nici profesia lui și nici cât câștiga. Bănuim că nu nesemnificativ, din moment ce menționează zeciuiala din tot ce câștiga.

Așadar, era corect și față de Lege, și față de oameni. Trebuie să fi fost un model pentru mulți! Fariseii, în general, erau modele de corectitudine și religiozitate pentru popor, numai că religiozitatea și corectitudinea lor erau false, pornite din fățărnicie (cf. Mt 6,1 urm.; Lc 16,15). Și acest lucru l-a înfierat Iisus, nu de puține ori, referindu-se la ei (cf. Mt 23).

Aşadar, fariseul apare ca o figură pozitivă până într-un anumit punct. Dar concluzia lui Iisus, care nu-i este deloc favorabilă, arată că undeva a greşit. Să vedem unde:

– În primul rând, el **nu s-a rugat**. Începe, într-adevăr, vorbirea lui cu Dumnezeu prin cuvinte de mulţumire: *Dumnezeule, îţi mulţumesc!* Dacă se oprea aici s-ar fi rugat. Şi încă frumos! Dar cuvintele următoare arată că el, de fapt, nu-i mulţumea pentru nimic. Ceea ce nu înţelegem este rostirea cuvântului „mulţumesc"! Pentru ce l-a spus? Pentru că n-a zis: *mulţumesc* pentru cele ce mi-ai dat: înţelepciune, ca să pot face dreptate, să înţeleg că a înşela pe cineva e păcat, că a fi desfrânat e urâciune înaintea Ta; îţi mulţumesc că m-ai ajutat să am un serviciu şi să câştig; îţi mulţumesc pentru că mi-ai dat sănătate să pot dobândi multe şi să le fac bine şi altora; îţi mulţumesc că sunt sănătos şi pot să postesc: îţi mulţumesc că mi-ai dat religiozitatea, ca dar etc.[300] N-a spus nimic din toate acestea, ci i-a spus lui Dumnezeu *cine este* el şi *ce face*, ca şi cum Dumnezeu nu le-ar fi cunoscut pe toate acestea. „Ce-i drept – spune un comentator – fariseul dă impresia că-l laudă pe Dumnezeu, dar, în realitate, el îşi face lui însuşi un compliment".[301]

– **S-a aşezat pe sine în centru, judecând disprețuitor**. S-a înălţat singur, socotindu-şi calităţile ca venind de la sine şi nu de la Cel în faţa căruia s-a dus să se roage. Pentru Dumnezeu nu era, aşadar, loc în viaţa lui. S-a înălţat pe sine, prin comparaţie, dar în absenţa termenului de comparaţie. Este adevărat că vameşul era de faţă. Dar el nu ştia ce se petrecea în sufletul acelui vameş, umilit, smerit, care nu îndrăznea nici ochii să şi-i ridice spre cer, darămite să mai privească şi la altcineva, etalându-şi faptele, prin comparaţie. Dar nu se compara în „neprihănirea" sa, numai cu vameşul, adică cu un singur om, ci chiar cu mult mai mulţi: *„nu sunt ca ceilalţi oameni"*. De aceea, lauda fariseului, prin comparaţie, a însemnat autocondamnarea sa.[302]

– **S-a considerat drept prin sine** şi nu prin Dumnezeu.

În toate acestea a greşit fariseul. Şi astfel, dintr-un virtuos, cu calităţi, se transformă într-un păcătos condamnabil.

Tabloul 2 – „Dreptul păcătos"

Într-un contrast total faţă de fariseu[303], apare acum, în al doilea tablou,

[300] A se vedea motive de mulţumire, adusă lui Dumnezeu, în Psalmii; 30, 92, 118, 136, 38.

[301] Cf. Gerhard MAIER, *Evanghelia după Luca*, 744.

[302] Pentru amănunte legate de un potret al fariseului a se vedea, John NOLLAND, *Luke 9,21–18,34*, (WBC), vol. 35 B, 876. 878–879; Joseph A. FITZMYER, *The Gospel According to Luke (X–XXIV)*, 1183.

[303] O punere în paralelă a contrastului dintre cei doi, a se vedea Joel B. GREEN, *The Gospel of Luke*, Eerdmans, Grand Rapids, Michigan, 1997, 644.

vameşul. În analiza acestui personaj pornim de la concluzia lui Iisus: *„Acesta (vameşul) s-a coborât la casa sa mai îndreptăţit, decât acela (fariseul)* (Lc 18,13). În alte texte apare expresia „mai îndreptat". Corect este „îndreptăţit", adică îndreptăţit la îndurarea lui Dumnezeu.

Desigur, ne întrebăm: de ce rugăciunea lui a fost cu folos? Pentru puţinele ei cuvinte? Nu! Nicidecum! Atunci, pentru ce?

Vameşul era conştient de vinovăţia sa. El ştia bine că faptele sale de necinste, de lăcomie, de furt din avutul obştesc meritau cea mai severă pedeapsă. Dar, cu toată păcătoşenia sa, el nu şi-a pierdut încrederea în mila lui Dumnezeu. Profund mustrat şi ruşinat de faptele sale din trecut, poate şi din prezent, undeva, într-un colţ întunecat din templu, neîndrăznind nici ochii să şi-i ridice spre cer, bătându-şi pieptul, semn al durerii şi al regretului pentru păcate,[304] abia că mai putea articula câteva cuvinte: *„Dumnezeule, ai milă de mine, păcătosul!"* În această exprimare scurtă, vameşul face două afirmaţii de referinţă:

a. Că e un păcătos;

b. Că numai mila lui Dumnezeu de care depinde total îl poate ajuta.

Şi el i-a spus lui Dumnezeu cine este, numai că el i-a zis că-i *un păcătos*! Fariseul, însă, i-a spus, că-i un *drept*!

Dar, spre deosebire de fariseu, care nu cerea nimic de la Dumnezeu, *vameşul cere ceva*, în rugăciunea sa: *milă, îndurare, îngăduinţă*, faţă de un păcătos. Şi acestea nu pot veni decât de la Dumnezeu. Astfel, el îl punea pe Dumnezeu în centrul vieţii lui, singurul de care mai depindea ziua lui de mâine. El nu a avut timp să mai vadă şi pe altcineva, în timp ce se ruga, căutându-şi justificare pentru greşelile lui, pentru că nu enumera fapte, ci se vedea doar pe sine însuşi.

Şi astfel, rugăciunea lui a fost ascultată, pentru că el s-a rugat!

Concluzia lui Iisus nu este chiar foarte uşor de înţeles: *„Că tot cel ce se înalţă pe sine va fi smerit, iar cel ce se smereşte pe sine se va înălţa"*. Fraza e un paradox, dar un paradox cu mare tâlc: *propria înălţare înseamnă coborâre, iar propria smerire înseamnă înălţare*! Adică, *mari* nu sunt aceia care se cred pe sine mari, ci aceia pe care îi consideră Dumnezeu mari şi recunoscuţi de oameni, ca atare. Acest paradox îşi găseşte explicaţia deplină într-un alt text din Noul Testament: *„Dumnezeu stă împotrivă celor mândri, pe când celor smeriţi le dă har"* (1 Pet 5,5).

[304] Comentând gestul vameşului de „a-şi bate pieptul", Sf. Teofilact are o interpretare interesantă. Iată ce spune el: „Şi 'îşi bătea pieptul' său, ca şi cum pe inimă lovind-o, pentru gândurile cele rele, spre simţire deşteptând-o, ca pe ceea ce ar fi dormit." (Cf. Sf. TEOFILACT, *Evanghelia după Luca*, 255).

2. Mesajul parabolei

Ca *mesaj* al parabolei aș dori să reflectăm la o singură întrebare: În care personaj ne regăsim?

Ambele personaje din parabolă întruchipează două laturi diferite ale personalității lor: pozitive și negative. De aceea, ele sunt două personaje complexe și contradictorii, în același timp.

Fariseul nu este numai negativ și nici vameșul nu e numai pozitiv, așa cum adesea s-a predicat, s-a scris și se crede. Și-atunci, să vedem cum arată așezați în cadrele coordonatelor morale – pozitiv vs. negativ – atât vameșul, cât și fariseul:

Fariseul
- *Pozitiv* (dar *superficial*): corect, drept, religios, moral
- *Negativ* profund: mândru, disprețuitor la adresa oamenilor, nerecunoscător la adresa lui Dumnezeu

Vameșul
- *Pozitiv*: smerit, recunoscându-și păcătoșenia și greșelile. Nu știm dacă din clipa aceea le-a și îndreptat.
- *Negativ* – nedrept, trădător de neam, lacom, hrăpăreț etc.

Și acum, în care din cele două personaje ne regăsim noi înșine?

În fariseu? Dacă da, atunci ce-avem de făcut?

– să părăsim mândria și judecata disprețuitoare la adresa celor din jur;

– să nu uităm că ceea ce avem *se datorează lui Dumnezeu* și că realizările noastre nu sunt doar rodul minții noastre. Pentru toate acestea, fariseul a uitat să-i mulțumească lui Dumnezeu.

Aș dori să vă citesc, în acest sens, două texte. Unul care exprimă ceea ce am spus – că totul avem de la Dumnezeu – iar altul, care arată nebunia celui care nu-i lasă loc lui Dumnezeu în ceea ce a isprăvit în viață. Iar consecința acestei nebunii e catastrofală. Primul e un text din 1 Cor 4,7: *„Și ce ai tu pe care să nu-l fi primit? Iar dacă l-ai primit, de ce te făleşti ca și cum nu l-ai fi primit?"*

Al doilea text este din profetul Daniel 4,29–37 și se referă la regele Nabucodonosor care, în nebunia mândriei lui este pedepsit de Dumnezeu. Dar, când înțelepciunea i-a revenit, Dumnezeu îl miluiește din nou. E un text cutremurător. Iată cuvintele: *„După douăsprezece luni, în timp ce se plimba prin palatul regatului său din Babilon, regele a răspuns, zicând: „Oare nu-i acesta Babilonul cel mare, pe care* ***eu l-am zidit*** *drept casă împărătească prin tăria puterii mele spre cinstirea slavei mele?" N-a rostit bine regele vorba, când un glas a venit din*

cer: „Ție, rege Nabucodonosor, ție ți se spune: Regatul ți s-a dus! Te vor alunga dintre oameni și-ți va fi sălașul laolaltă cu fiarele câmpului, și ca pe un bou te vor hrăni cu iarbă și vremi vor trece peste tine, până ce vei recunoaște că Cel-Preaînalt este Domnul împărăției oamenilor...!" În chiar ceasul acela s-a plinit cuvântul asupra lui Nabucodonosor: alungat a fost dintre oameni, iarbă ca un bou a mâncat, trupul i s-a scăldat în roua cerului până ce părul i-a crescut ca părul leilor și unghiile ca ale păsărilor.

„Și după multă vreme, eu, Nabucodonosor, – mi-am ridicat ochii spre cer și mintea mi-a revenit și L-am binecuvântat pe Cel-Preaînalt și L-am lăudat pe Cel de-a pururi viu și I-am dat slavă; că puterea Lui e putere veșnică ... și toți locuitorii pământului sunt ca o nimica; ... În același timp mintea mi-a revenit, iar eu am revenit la cinstea regatului meu; și chipul mi-a revenit; și dregătorii și nobilii mei m-au căutat, iar eu am fost reașezat în regatul meu; și mult mai îmbelșugată mărire mi s-a adăugat. Acum, așadar, eu, Nabucodonosor, Îl laud și-L preaînalț și-L slăvesc pe Împăratul cerului: fiindcă toate lucrurile Lui sunt adevărate și cărările Lui sunt drepte; și pe toți cei ce umblă în trufie El îi smerește". Așadar, cuvinte fără comentariu!!

În vameș? Dacă da, atunci:

– Să nu uităm că nedreptatea, înșelăciunea și lăcomia au un capăt!

– Să învățăm de la el că *drumul spre înălțare*, nu trece decât prin smerenie, simplitate și modestie!

Așadar, virtuosul păcătos este pedepsit, iar păcătosul drept este răsplătit!

Alte teme spre meditație:

1. *Mândria disprețuitoare coboară, iar smerenia ziditoare înalță.*
2. *Dreptul osândit și păcătosul recompensat, sau despre drumul spre iad pe calea paradisului.*
3. *Când nu te rogi, rugându-te? Paradoxul unei rugăciuni.*
4. *Rugăciunea nu constă în cuvinte, ci în inima din care ies acestea.*
5. *Pericolul sporirii virtuților. Diavolul slavei deșarte se bucură când virtuțile se înmulțesc, dar sunt etalate. El îi asaltează cu mândria în primul rând pe virtuoși. Să fim cu luare aminte!*
6. *Să vorbim nu despre păcatul altora, ci despre propriul păcat.*

Despre „ne-risipa" iubirii pentru doi fii risipitori

Duminica a 34-a după Rusalii

Lc 15,11–32

11 „Și a zis: „Un om avea doi fii. 12 Și cel mai tânăr din ei i-a zis
tatălui său: Tată, dă-mi partea de avere ce mi se cuvine. Și el
le-a împărțit averea. 13 Și nu după multe zile, adunând toate,
fiul cel mai tânăr s-a dus într-o țară-ndepărtată și acolo și-a
risipit averea trăind în desfrânări.

14 Și după ce a cheltuit totul, s-a făcut foamete mare în țara
aceea și el a început să ducă lipsă. 15 Și ducându-se, s-a alipit
de unul din locuitorii acelei țări, iar acesta l-a trimis la țarinile
sale să pască porcii. 16 Și dorea să-și sature pântecele din
roșcovele pe care le mâncau porcii, dar nimeni nu-i dădea.
17 Dar venindu-și în sine, a zis: Câți argați ai tatălui meu sunt
îndestulați de pâine, iar eu pier aici de foame! 18 Sculându-mă,
mă voi duce la tatăl meu și-i voi spune: Tată, greșit-am Cerului
și față de tine; 19 nu mai sunt vrednic să mă numesc fiul tău.
Fă-mă ca pe unul din argații tăi. 20 Și sculându-se, a venit
la tatăl său. Și încă departe fiind el, tatăl său l-a văzut și i s-a
făcut milă și, alergând, i-a căzut pe grumaz și l-a sărutat. 21 Și
i-a zis fiul: Tată, greșit-am Cerului și față de tine și nu mai sunt
vrednic să mă numesc fiul tău. 22 Și a zis tatăl către slugile
sale: Aduceți-i degrabă haina cea mai scumpă și-l îmbrăcați,
și inel puneți-i pe mână, și încălțăminte în picioare; 23 și
aduceți vițelul cel îngrășat, înjunghiați-l și, mâncând, să ne
veselim; 24 căci acest fiu al meu era mort și a înviat, pierdut
era și s-a aflat. Și au început să se veselească. 25 Iar fiul lui cel
mai mare era la țarină. Și când a venit și s-a apropiat de casă,
a auzit cântece și jocuri. 26 Și chemând-o pe una din slugi, a
întrebat: Ce sunt acestea? 27 Iar ea i-a spus: Fratele tău a venit
și tatăl tău a înjunghiat vițelul cel îngrășat, pentru că l-a primit
sănătos. 28 Și el s-a mâniat și nu voia să intre; dar tatăl său,
ieșind, îl ruga. 29 Iar el, răspunzând, i-a zis tatălui său: Iată,

de atâția ani îți slujesc și niciodată nu ți-am călcat porunca.
Și mie niciodată nu mi-ai dat un ied, ca să mă veselesc cu
prietenii mei; 30 dar când a venit acest fiu al tău, care ți-a
mâncat averea cu desfrânatele, pentru el ai înjunghiat vițelul
cel îngrășat... 31 Iar el i-a zis: Fiule, tu-ntotdeauna ești cu mine
și toate ale mele ale tale sunt. 32 Trebuia însă să ne veselim
și să ne bucurăm, căci fratele tău acesta mort era și a înviat,
pierdut era și s-a aflat".

Conținutului pericopei Evangheliei Duminicii „Fiului Risipitor" i-am dat următorul titlu: ***Despre „ne-risipa" iubirii pentru doi fii risipitori.***

Evanghelistul Luca relatează în cap. 15 al Evangheliei sale trei parabole: „Oaia cea pierdută" (v. 3–7); „Drahma cea pierdută" (v. 8–10) și „Fiul risipitor" (v. 11–32) în care sunt ilustrate mila, iubirea, iertarea și bucuria lui Dumnezeu față de cei pierduți, care se întorc, care părăsesc păcatul și își înnoiesc viața.

Ca extensie, „Parabola Fiului Risipitor" este cea mai lungă pildă rostită de către Mântuitorul Hristos. Cu toate acestea ea are numai trei personaje, care toate pot, însă pe rând, să ocupe avanscena. Și-atunci, se pune întrebarea, pentru mulți nejustificată: *Care e personajul principal?*

Exegeza biblică aproape că nu are un răspuns unanim la această întrebare. Este personajul principal, fiul risipitor? Este tatăl? E fiul cel mare? Așa se face că în funcție de diferitele răspunsuri – ipoteze, pilda a căpătat diferite titluri: Pilda unui „tată nedrept", Pilda „plecării de acasă", Pilda celor „doi fii risipitori sau răzvrătiți"[305], Pilda „dramei dreptului de a risipi", Pilda „tatălui care așteaptă, sperând", Pilda „traseului unei convertiri", Pilda „nevoii de experiență negativă, pentru a experia pozitivul" s.a.m.d. Acestea pot fi și teme spre reflecție, de aceea, la urmă, n-am să mai adaug, de această dată, alte gânduri legate de posibile teme ce ar putea să constituie subiecte de analiză la această parabolă.

În ceea ce mă privește, cred că personajul principal nu este fiul risipitor, așa cum, poate, justificat, textul pildei ar lăsa să se înțeleagă, ci **tatăl**, care este nevoit să rezolve drama celor doi fii ai săi, unul risipind în dorința-i de-a fi liber și independent, iar altul risipind în ascultare, înțelepciunea ascultării, transformând-o într-un nejustificat reproș față de tată, pentru că n-a primit nici măcar un ied să se veselească alături de prieteni (Lc 15,30). Dar, oare, va fi cerut? Cum să-i dea tatăl fiului său ceva, dacă toate ale tatălui îi aparțineau și lui? (Lc 15,31). Așadar, atitudinea tatălui față de cei doi fii ai săi răzvrătiți,

[305] Andrei Pleșu surprinde frumos: „...cei doi fii nu se definesc decât prin răzvrătirea lor față de figura tatălui, iar purtarea lui față de amândoi e cheia ultimă a narațiunii" (cf. Andrei PLEȘU, *Parabolele lui Iisus. Adevărul ca poveste*, 261).

unul plictisit de bine, iar celălalt de ascultare, devine cheia sau punctul central al întregii naraţiuni.

Ceea ce putem însă spune, cu certitudine, este faptul că acţiunea în care sunt implicate toate cele trei personaje, sau se implică, are un dramatism fără egal. Este adevărat că fiul plecat de-acasă este axa întregii istorisiri. Dar, atitudinea tatălui sau reacţia fiului răzvrătit în ascultare nu sunt mai puţin dinamice în ţesătura narativă a pildei, decât a primului.

1. Dramatismul pildei zugrăvit în cinci scene[306]

Acţiunea pildei ar putea fi împărţită în cinci scene, fiecare având un titlu sugestiv. Să le luăm pe rând şi să le analizăm:

Scena 1 – *Fiul plictisit de bine, doreşte libertate şi independenţă*

Un tată avea doi fii. Într-una din zile, fiul cel mai mic se prezintă în faţa lui şi-i spune: *Tată, dă-mi partea de avere ce mi se cuvine!* (Lc 15,12). Fără să pună vreo întrebare legată de motivul acestei cereri, tatăl le împarte averea imediat. Cel mic primeşte ce i se cuvine.

În mod normal, orice tată ar fi întrebat: De ce vrei averea? Ce vrei să faci cu ea? Dar el nu întreabă nimic. Oare a procedat corect? De ce nu l-a întrebat, măcar din curiozitate, ce intenţii are cu ea, unde vrea să plece şi de ce? etc., dacă altceva nu-l interesa. Nu ştim. I-a respectat copilului său dorinţa şi libertatea de-a acţiona cum vrea.

Trebuie să recunoaştem că atitudinea tatălui din Evanghelie ne cam surprinde şi că puţini dintre noi am acţiona la fel, într-un caz similar.

Scena 2 – *Drama înstrăinării*

Fiul cel mai mic îşi ia partea de avere şi pleacă într-o ţară îndepărtată. „Ţara îndepărtată" este, desigur, o ţară păgână (In 7,35). Nu ştim unde. Nu ni se spune. Aflăm doar atât că, locul în care pleacă, e departe de casa părintească. Nu ni se spune nici ce vrea să facă el acolo. Vreo afacere? Voia să câştige, înmulţindu-şi bunurile? Nici vorbă de astfel de intenţii! Mântuitorul ne spune că, ajuns acolo, a început să-şi cheltuiască averea cu desfrânatele, trăind în desfătări. Cât despre motivul plecării? Nici pe acesta nu-l cunoaştem. Contextul întreg, însă, ne ajută să-l înţelegem: *dorinţa de emancipare* dincolo de autoritatea şi de prezenţa tatălui. Un *dor de ducă* îl face să plece de acasă.

[306] Pentru o interpretare teologică a pildei, vezi referinţe la Joseph A. FITZMYER, *The Gospel According to Luke (X–XXIV)*,1085 urm.; John NOLLAND, *Luke 9,21–18,34*, (WBC), vol. 35 B, 781–784.

Dar banii i se termină repede şi curând ajunge lipsit. Gol, flămând, părăsit de toţi, se alipeşte de locuitorii acelui ţinut. Acum urmează suprema stare de umilinţă: păzirea porcilor. Conform Lev 11,7; Isaia 65,4; 66,17 un evreu nu trebuia să aibă nimic de-a face cu „porcii", socotiţi pentru ei, animale necurate. În mod deliberat, noul lui stăpân, care îl angajează, a vrut să-l umilească total, punându-l să păzească porcii la câmp. Ajunge într-o astfel de degradare fizică şi morală că şi mâncarea porcilor o dorea, dar nici pe aceea nu o avea: *„Şi dorea să-şi sature pântecele din roşcovele pe care le mâncau porcii, dar nimeni nu-i dădea"* (Lc 15,16).[307]

Scena 3 – *Întoarcerea acasă*

Dar drama înstrăinării, a lipsei şi a umilinţei ajunge repede la culme. Alipirea de un străin, slujba înjositoare, amintirea îndestulării de acasă pun presiune irezistibilă pe conştiinţa lui. Şi într-o clipă, chinuit de toate aceste suferinţe ale înstrăinării de sine şi de casă, spune: Gata! *„Şi-a venit în sine"* (Lc 15,17)[308]. S-a terminat cu această înjositoare viaţă! Mă întorc acasă! Şi astfel îşi zice: *„Sculându-mă, mă voi duce la tatăl meu"* şi, ce voi mai putea să-i spun, e doar atât: *„Tată, greşit-am Cerului şi faţă de tine; nu mai sunt vrednic să mă numesc fiul tău. Fă-mă ca pe unul din argaţii tăi"* (Lc 15,18–19).

Verbele „sculându-mă" şi „mă voi duce" exprimă momentul decisiv al desprinderii totale de trecut, de inima nemiloasă a străinilor şi întoarcerea la inima iubitoare şi iertătoare a tatălui. Iar faptul că e pregătit să ceară iertare mai întâi „cerului" şi apoi tatălui, este un semn că a înţeles faptul că greşeala faţă de tatăl său, pe care l-a părăsit, este şi o greşeală faţă de cer, nesocotind porunca Decalogului: „Cinsteşte pe tatăl tău şi pe mama ta..." (Ieş 20,12; Mt 15,3 urm.).

Aşadar, aflându-se pe sine, într-un terifiant proces de conştiinţă, se ridică şi se întoarce acasă. Imaginea casei părinteşti, plină de iubire a tatălui, va fi fost, cu siguranţă, unul din motivele irezistibile în regăsirea sa.

Scena 4 – *Tatăl iertând, nu umilind*

Cele petrecute în această scenă sunt emoţionante. Tatăl îl vede, cu toate că el încă era departe. I se face milă de el, aleargă înaintea lui, îi cade pe

[307] Interpretând spiritual scena „porci", Sf. Teofilact vede în aceştia păcatele. Iată cum comentează, spre exemplu, cuvântul „roşcove": „Şi cu „roşcovele" se aseamănă păcatul, fiindcă are îndulcire şi asprime, căci îndulceşte vremelnic şi munceşte veşnic. Aşadar, nimeni nu-i dă să se sature de răutăţi celui care se desfătează întru acestea" (cf. Sf. TEOFILACT, *Evanghelia după Luca*, 215).

[308] Sf. Teofilact spune că „venirea în sine" a însemnat „revenirea în avuţia sa", adică în „partea cea cuvântătoare" a fiinţei sale (cf. *Evanghelia după Luca*, 216).

grumaz şi-l sărută. Cu glasul stins de umilinţă, fiul începe să rostească: „*Tată, am greşit la Cer şi înaintea ta şi nu mai sunt vrednic să mă numesc fiul tău*".

Atitudinea tatălui ne surprinde din nou: nu-i reproşează nimic, nu-l întreabă nimic, iar cuvintele umilitoare „*Fă-mă ca pe unul din argaţii tăi*", nu-i mai permite să le rostească. Nu-l umileşte deloc, ci îl iartă, redându-i demnitatea de fiu. Ba, chiar porunceşte, să se pregătească un ospăţ mare pentru ca să se bucure de regăsirea fiului: „*Şi a zis tatăl către slugile sale: Aduceţi-i degrabă haina cea mai scumpă*[309] *şi-l îmbrăcaţi, şi inel puneţi-i pe mână, şi încălţăminte în picioare; şi aduceţi viţelul cel îngrăşat, înjunghiaţi-l şi, mâncând, să ne veselim; căci acest fiu al meu era mort şi a înviat, pierdut era şi s-a aflat. Şi au început să se veselească*" (Lc 15,22–24).

Observăm în text prezenţa a 7 imperative: Aduceţi! – îmbrăcaţi-l! – puneţi-i! – aduceţi! – tăiaţi! – să mâncăm! – să ne veselim! Numărul 7 la evrei fiind unul simbolic, exprimând deplinătatea, perfecţiunea, poate reda aici, în text, bucuria deplină a revederii dintre tată şi fiul regăsit.[310]

Scena 5 – *Mânia fiului cel mare sau dubla dramă a tatălui*

Ultimul tablou se încheie tot cu o scenă dramatică, în care tatăl suferă din nou. Parabola începe cu suferinţa tatălui pentru un copil răzvrătit, care plictisindu-se de binele de-acasă, pleacă şi se încheie tot cu suferinţa tatălui dar, de data aceasta, generată de celălalt fiu al său, un „drept păcătos". Ce însemnă un drept păcătos? Despre acest subiect s-ar putea vorbi foarte mult. Să-l analizăm puţin şi pe acest fiu.

Fiul cel mare era corect, nu i-a greşit tatălui său niciodată, nu i-a ieşit din porunci, nu l-a supărat cu nimic, nu i-a risipit averea. Dar, cu toate acestea, nu este un personaj pozitiv al parabolei. Şi parcă nici nouă nu ne place! Unde a greşit el?

A greşit, pentru că s-a raportat la fratele lui doar *cu logica*, şi nu cu iubirea şi cu înţelegerea faţă de un păcătos care s-a regăsit. Logica lui era corectă: cum să mai reintre fratele risipitor în nişte drepturi pe care nu le mai avea, pentru că şi le-a luat o dată şi le-a risipit? Cum să mai fie acela egal cu el, dacă nu mai avea nimic? El gândea corect şi, de aceea, să nu-l judecăm prea aspru. Nu ştiu câţi dintre noi n-am gândi la fel şi n-am acţiona exact ca el într-o situaţie similară?!

[309] După Sf. Teofilact – „haina nestricăciunii" (cf. Sf. TEOFILACT, *Tâlcuirea Sf. Evangheliі după Luca*, 218).

[310] Vezi G. MAIER, *Evanghelia după Luca*, 665. Vezi şi NIEBUHR, K.-Wilhelm, „Kommunikationsebenen im Gleichnis vom verlorenen Sohn", în: *TLZ* 116 (1991), 481–494.

Dar el era doar justiţiar nu şi iubitor şi înţelegător cu cel ce a greşit. Nu punea problema şi invers, anume: cum ar fi dorit el să fie tratat, dacă s-ar fi găsit într-o situaţie asemănătoare? Cu siguranţă, nu în modul în care el trata şi gândea! Aşadar, *raţiona logic doar cu privire la altul, nu şi cu privire la el.* Aici a greşit fiul cel mare!

Invidia pentru *puţinul* altuia, nu-l lăsa să se bucure de *multul* pe care îl avea el. „*Toate ale mele sunt ale tale*", i-a spus tatăl (Lc 15,31). *Nu le vedea, pentru că nu le privea*! Neluându-i-se nimic, nici nu era păgubit de nimic. De fapt, pilda nici nu ne spune că fiul reîntors va fi primit din nou bunuri care-l făceau din nou egal cu fratele mai mare, cel ce nu risipise nimic. Fiul cel mai mic, păcătosul reîntors acasă, a primit doar bucuria şi iertarea tatălui.

Fiul cel mare greşeşte, însă, şi faţă de tatăl său. Îi reproşează dur, şi e posibil să se fi întâmplat acest lucru în faţa slugilor. Iată ce-i spune tatălui: „*Şi el s-a mâniat şi nu voia să intre; dar tatăl său, ieşind, îl ruga. Iar el, răspunzând, i-a zis tatălui său: Iată, de atâţia ani îţi slujesc şi niciodată nu ţi-am călcat porunca. Şi mie niciodată nu mi-ai dat un ied,*[311] *ca să mă veselesc cu prietenii mei; dar când a venit acest fiu al tău, care ţi-a mâncat averea cu desfrânatele, pentru el ai înjunghiat viţelul cel îngrăşat...*" (Lc 15,28–30). Observăm că nu i se mai adresează tatălui cu apelativul „tată, ci direct; expresia „ fiul tău" este una disprețuitoare; este primul care pronunţă cuvântul „desfrânatele" etc. O atitudine care nu putea să-i producă decât suferinţă tatălui său. De altfel, prin această atitudine, el şi întrerupe bucuria tatălui produsă de regăsirea fiului pierdut.

Dar, trebuie să recunoaştem că parabola comportă o anumită greutate de interpretare când e vorba de „fiul cel cuminte". Însă lecţia lui Iisus nu e împotriva cuminţeniei fiului mai mare, care este, de altfel, lăudabilă, ci împotriva dreptului care nu iubeşte, judecând reprobabil atât faptele celor din jur cât şi atitudinea Tatălui, adesea îngăduitoare, faţă de cei ce greşesc. Extinsă, lecţia este, de fapt, împotriva cărturarilor şi a fariseilor, care se socoteau pe sine drepţi, disprețuindu-i pe păcătoşi şi judecându-i.

Aşadar, avem o pildă care începe cu o scenă duioasă şi se termină cu una la fel de emoţionantă, având în centru o dublă suferinţă a tatălui: una pentru *fiul care risipeşte, fără să fi strâns ceva* şi alta pentru *fiul care strânge, dar care nu adună nimic*!

2. Mesajul pildei

Ca *mesaj* al pildei, să ne oprim doar la o singură scenă, aceea a ***tatălui aşteptând***. Scena e dominată de imaginea tatălui care-şi aşteaptă fiul. Pilda

[311] „Iedul", în viziunea Sf. Teofilact, semnifică partea „de-a stânga" (Mt 25,33). Intenţionat „Tatăl" l-a cruţat de partea celor ce nu vor fi în comuniune cu El (vezi Sf. TEOFILACT, *Tâlcuirea Sfintei Evanghelia după Luca*, 221).

ne spune că „încă departe fiind, tatăl său l-a văzut, i se face milă de el şi alergând, a căzut pe grumazul lui şi l-a sărutat" (Lc 15,20). Întregul dinamism al acţiunii este compus din prezenţa a cinci verbe: *l-a văzut*[312], *i s-a făcut milă, a alergat*[313], *a căzut* şi *l-a sărutat*.[314]

Întrebarea care se pune, în acest context, este următoarea: *Oare tatăl din Evanghelie nu s-a mai întors acasă din locul de unde, odinioară, s-a despărţit de copilul lui?* Presupunem că-l va fi condus până pe dealul din faţa casei sau poate până pe colina care se găsea undeva la capătul domeniului său. Nu ştim dacă acolo va fi încercat să-l oprească? Evanghelia nu ne spune. Aşadar, să nu se mai fi întors acasă? Va fi rămas ţintuit locului, zile şi luni? Nu, cu siguranţă că n-a rămas acolo! Poate că nici nu a plecat deloc de-acasă?!

Şi-atunci: Cum de l-a văzut că vine? De unde va fi ştiut că fiul său se întoarce? A rămas el, oare, tot timpul cu privirea agăţată de zarea îndepărtată, de unde aştepta, în fiecare clipă, să-şi zărească copilul rătăcit, întorcându-se acasă? Nu ştim.

Dar, ca să înţelegem atitudinea lui, trebuie să spunem că tatăl din această scenă e Tatăl Cel Ceresc. **El îl aşteaptă pe cel păcătos, nu din clipa în care acesta s-a hotărât să se întoarcă, ci din clipa în care s-a despărţit de El, prin păcat!**

Gesturile Tatălui din Evanghelie sunt sugestive în acest sens: el este acela care aleargă înaintea copilului, îi cade pe gât, îl sărută şi, foarte important, nu-l umileşte, reproşându-i ceva. Ba mai mult: nici nu-l lasă să se umilească mai mult decât era. Tatălui îi sunt suficiente suferinţa fiului şi căinţa lui.

Aplicând parabola la noi înşine, putem spune că, într-un fel sau altul, toţi suntem nişte fii risipitori. Câţi tineri de astăzi nu trăiesc zilnic drama fiului risipitor din Evanghelie? Dacă ne întoarcem în viaţa noastră şi nu foarte îndepărtată, vom descoperi, cu siguranţă, acolo, un fiu risipitor. Fie risipind averea Părintelui ceresc, adică darurile cu care am fost înzestraţi, fie risipind dragostea, încrederea şi bucuria părinţilor noştri. Dar şi Tatăl cel ceresc şi părinţii pământeşti ne aşteaptă „acasă" nu din clipa în care ne-am hotărât să ne întoarcem, ci din clipa în care ne-am despărţit de ei, greşindu-le. Şi dacă ne aşteaptă, înseamnă că toţi putem să fim şi iertaţi. Pe toţi, iertarea ne aşteaptă.

Îmi amintesc că la această Evanghelie, fostul mitropolit Bartolomeu, vorbind despre diferenţa dintre *dor şi dorinţă*, spunea că este foarte important ca atunci *„când eşti pe culmi să nu ameţeşti, iar când eşti în prăpastie, să nu*

[312] „L-a văzut", pentru că în taină îl aştepta.

[313] „A alergat", contrar obiceiului oriental, potrivit căruia omul cu multă demnitate aşteaptă sau merge încet. Numai bucuria şi dragostea pot să treacă peste acest obicei

[314] „L-a sărutat", semnul unei iubiri totale între membrii unei familii sau între oameni foarte apropiaţi (Gen 33,4; 45,15; FAp 20,37).

deznădăjduieşti". Eu încă nu am cunoscut un om care, fiind pe culmi să nu fi ameţit, după cum niciunul care, ajungând în prăpastie, să nu fi deznădăjduit!

Ceea ce este, însă, important şi pentru unul şi pentru altul e că, pentru cel „ameţit" de pe culmi, mâna Tatălui ceresc îl poate prinde dacă e în pericol să se rostogolească, iar cel din prăpastie să ştie că nu există abis atât de adânc, încât mâna salvatoare a Tatălui să nu ajungă şi acolo. Într-adevăr, prăpastia căderii e adâncă! Dar şi mila Tatălui e la fel de „adâncă"!

Aşadar, iubirea lui Dumnezeu, oricât de mare este şi în oricâte daruri s-ar revărsa faţă de cel păcătos, nu e niciodată o risipă!

Alte teme spre reflecţie:

1. *„Dorul de ducă" sau despre insatisfacţia binelui în bine.*
2. *Păcatul – o ţară îndepărtată.*
3. *Invidia frăţească – refuzul acceptării milostivirii lui Dumnezeu.*
4. *Ospăţul întoarcerii din păcat este dat de Tatăl.*
5. *Ascultarea ca revoltă.*

Judecata Universală. O provocare pentru omul de azi

Duminica Judecății universale

Mt 25,31–46

„Iar când va veni Fiul Omului întru slava Sa și toți sfinții îngeri cu El, atunci va ședea pe tronul slavei Sale. 32 Și se vor aduna în fața Lui toate neamurile și-i va despărți pe unii de alții precum desparte păstorul oile de capre. 33 Și va pune oile de-a dreapta Sa, iar caprele de-a stânga. 34 Atunci Împăratul va zice celor din dreapta Sa: „Veniți, binecuvântații Părintelui Meu, moșteniți împărăția cea pregătită vouă de la întemeierea lumii. 35 Că am flămânzit și Mi-ați dat să mănânc; am însetat și Mi-ați dat să beau; străin am fost și M-ați primit; 36 gol, și M-ați îmbrăcat; bolnav, și M-ați cercetat; în temniță am fost și ați venit la Mine". 37 Atunci Îi vor răspunde drepții, zicând: „Doamne, când Te-am văzut flămând și Te-am hrănit? sau însetat și Ți-am dat să bei? 38 sau când Te-am văzut străin și Te-am primit, sau gol și Te-am îmbrăcat? 39 sau când Te-am văzut bolnav sau în temniță și am venit la Tine?" 40 Și răspunzând Împăratul, le va zice: „Adevăr vă spun, întrucât ați făcut unuia dintr-acești foarte mici frați ai Mei, Mie Mi-ați făcut". 41 Atunci va zice și celor din stânga: „Duceți-vă de la Mine, blestemaților, în focul cel veșnic, care este gătit diavolului și îngerilor lui. 42 Că am flămânzit și nu Mi-ați dat să mănânc; am însetat și nu Mi-ați dat să beau; 43 străin am fost și nu M-ați primit; gol, și nu M-ați îmbrăcat; bolnav și în temniță, și nu M-ați cercetat". 44 Atunci vor răspunde și ei, zicând: „Doamne, când Te-am văzut flămând sau însetat sau străin sau gol sau bolnav sau în temniță și nu Ți-am slujit?" 45 Atunci le va răspunde, zicând: „Adevăr vă spun, întrucât nu ați făcut unuia dintr-acești foarte mici, nici Mie nu Mi-ați făcut". 46 Și vor merge aceștia la osânda veșnică, iar drepții la viața veșnică".

Tabloul judecății finale ne cutremură pe toți. El se găsește zugrăvit într-o singură Evanghelie, cea după Matei 25,31–46.

Ideea ca istoria în curgerea ei se va încheia printr-o judecata universală, pe unii îi sperie, iar pe alții îi mângâie. Îi sperie pe toți aceia care n-ar dori ca pentru unele perioade din istoria vieții lor să trebuiască să dea seama și îi mângâie pe aceia pentru care istoria, prin instrumentele ei, a fost nedreaptă cu ei, umilindu-i, nedreptățindu-i, exploatându-i, persecutându-i, anulându-le identitatea și aruncându-i într-un anonimat nemeritat. Pentru aceștia, așteptarea Judecății universale e singura consolare și speranță într-o dreptate finală, care va așeza istoria, în întregul și în părțile ei, omenirea întreagă de la primul om, Adam, și până la ultimul, în cadrul firesc al raportului dintre virtute și răsplată, dintre păcat și pedeapsă.

Nimic din totalitatea vieții pământești nu va rămâne acoperit, neapreciat, nevalorificat, nejudecat, ci pentru toate se va răspunde într-o deplină și nouă înțelegere a tuturor, de către toți.

Astfel, prin judecata finală va fi pecetluit pentru veșnicie sfârșitul lumii, precum și soarta fiecărui om, care a trăit în ea. Atunci se va vedea desăvârșit că trecutul nimănui n-a murit, ci îl va însoți mereu, fie în bine, fie-n rău, după răsplata sau pedeapsa pentru faptele săvârșite. Istoria lumii în întregul ei va din nou prezentă în fața tuturor, nu numai cu cele ce s-au petrecut în planul vizibil, ci și cu cele din planul ei invizibil.[315]

1. Timpul Judecății finale

Sfinții Evangheliștii sunt expliciți în redarea evenimentelor finale, care vor premerge și vor urma Judecății universale. În acest sens, Sfântul Matei scrie: *„Iar când va veni Fiul Omului întru slava Sa și toți sfinții îngeri cu El, atunci va ședea pe tronul slavei Sale. Și se vor aduna în fața Lui toate neamurile și-i va despărți pe unii de alții precum desparte păstorul oile de capre"* (25,31–32). Acestea sunt cuvintele care stau la temelia credinței și a așteptării noastre că Mântuitorul Hristos va veni a doua oară pentru a judeca viii și morții din toate timpurile și din toate locurile și a instaura dreptatea supremă.

Prima dată S-a arătat pe pământ, sărac, umil, desconsiderat. A doua oară va veni plin de slavă, în toată strălucirea Sa, ca Împărat atotputernic, înconjurat de puterile oștirilor cerești ale sfinților îngeri. Prima oară a venit între oameni să proclame Legea; a doua oară, la sfârșitul lumii, va veni să constate în ce măsură ea fost împlinită, sau nu, și astfel, să-i pedepsească pe cei care au desconsiderat-o și să-i răsplătească pe cei ce au urmat-o.[316]

Cu privire la **timpul** când Judecata va avea loc, nimeni nu poate cunoaște și nici nu va ști vreodată ceva, despre el. Cândva, după Înviere,

---

[315] Cf. Dumitru STĂNILOAE, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. 3, București 1978, 437.

[316] O dezvoltare a acestei idei, vezi Sf. IOAN GURĂ DE AUR, *Omilii la Matei*, 895–898.

Apostolii L-au întrebat pe Iisus, când va veni sfârșitul? Mântuitorul le răspunde: „*Nu este al vostru să știți anii sau vremile pe care Tatăl le-a pus întru stăpânirea Sa*" (FAp 1,7). Cu un alt prilej, probabil în contextul unor întrebări asemănătoare, Iisus le spune: „*Iar despre ziua aceea și despre ceasul acela nimeni nu știe, nici îngerii din cer, nici Fiul, ci numai Tatăl*" (Mc 13,32). Așadar, prin Apostolii Săi, Iisus le spune tuturor creștinilor, din toate timpurile și locurile, că nu ziua sfârșitului lumii trebuie să-i preocupe, ci felul în care aceasta îi va surprinde: uniți cu Dumnezeu sau depărtați de El. De felul în care clipa aceea ne va găsi, pregătiți sau nepregătiți, va depinde soarta noastră în veșnicie. De aceea, Mântuitorul ne îndeamnă: „*Așadar, privegheați, că nu știți în care zi va veni Domnul vostru... De aceea și voi fiți gata, că-n ceasul în care nu gândiți va veni Fiul Omului*" (Mt 24,42.44).

Cu toate acestea, Mântuitorul n-a lăsat total necunoscut timpul celei de-a Doua Veniri a Sa și, implicit, al Judecății finale. Ambele evenimente vor fi precedate de anumite semne după care creștinii pot cunoaște cât de aproape sau cât de departe se găsesc de ele.

Dar aceste semne trebuie, însă, înțelese în lumina unei anumite ambiguități. De aceea, Sf. Scriptură afirmă, pe de o parte, că sfârșitul va veni pe neașteptate, ca un fur, iar, pe de altă parte, vorbește de semne, precum: înmulțirea fărădelegii și răcirea dragostei dintre oameni (Mt 24,10–12); predicarea Evangheliei la toate popoarele (Mt 24,14); convertirea poporului iudeu la Evanghelia lui Iisus (Rom 11,25); căderea multora de la credință, amăgiți de prooroci mincinoși (Mt 24,4 și urm.); înmulțirea războaielor și a veștilor de războaie (Mt 24,67); catastrofe mari în natură (Mt 24,7.29); venirea lui Enoh și-a lui Ilie (Apoc 19,1); venirea lui Antihrist (2 Tes 2,3–11; 1 In 2,18) care va lucra împreună cu apostolii săi mincinoși prin tot felul de semne, amăgindu-i pe mulți (Mt 24, 5.11); arătarea pe cer a „semnului Fiului Omului" (Mt 24,30), adică a Crucii.

Este adevărat că războaie, calamități naturale de toate felurile, fărădelegi și răutăți între oameni au caracterizat toate epocile istoriei omenirii, și, cu toate acestea, încă n-a venit sfârșitul. Existența repetată a unor astfel de evenimente nu trebuie interpretată decât ca o continuă certificare a adevărului cuvântului lui Dumnezeu, care se derulează încet, cu fiecare etapă a istoriei, spre împlinirea sa finală. Ele n-au făcut și nu fac decât să conștientizeze tot mai mult pe oameni de apropierea timpului final.

Așadar, fiecare generație de oameni trăiește iminent realitățile timpului eshatologic, încă nedesăvârșit, dar în drum spre plenitudinea sa. Din acest punct de vedere, fiecare om este contemporan cu finalitatea timpului eshatologic, din faza sa plenară.

2. Evenimentele care vor precede și vor urma Judecății finale

După ce toate semnele se vor împlini, stihiile Universului se vor schimba din temelie. Astfel, în a doua sa Epistolă sobornicească Sf. Petru mărturisește: „*Dar Ziua Domnului va veni ca un fur, când cerurile vor pieri cu vuiet mare, stihiile arzând se vor desface și pământul și lucrurile de pe el se vor mistui... din pricina căreia cerurile, luând foc, se vor nimici, iar stihiile, aprinse, se vor topi! Dar noi, potrivit făgăduințelor Lui, așteptăm ceruri noi și pământ nou, în care locuiește dreptatea*" (2 Pet 3,10–13).

Desigur, citind acest text, ne punem o întrebare: De ce natură va fi acel foc? Va fi el unul material, și astfel, întregul Univers va fi distrus printr-un cataclism natural? Nu! Focul de care vorbește autorul epistolei va fi unul de natură spirituală. Este vorba de o putere a lui Dumnezeu, de o energie dumnezeiască, care va avea proprietatea de a transforma, într-o clipă, starea actuală a existenței materiale a lumii, într-una spirituală, reînnoită, având alte calități și însușiri de ființare. Acest foc va fi unul asemănător limbilor „ca de foc", de la Cincizecime (FAp 2,3–4), care, coborându-se peste Apostoli, nu i-au ars, ci i-a transformat, într-o clipă, din neînvățați în învățați, din neînțelepți în înțelepți, din fricoși în îndrăzneți, din anonimi, în arhicunoscuți. Așadar, într-o clipă, o energie dumnezeiască i-a transformat pe Apostoli dintr-o stare într-alta, fără însă ca ei să-și piardă statutul inițial creatural; au devenit, într-o clipă, *altceva* și *altcineva*.

Așa va fi și la sfârșitul lumii: chipul actual al ei va fi schimbat într-o clipă, dintr-unul material, într-unul spiritual, în care stare va rămâne veșnic. Că lumea nu se va încheia printr-un cataclism universal material, ne arată clar textul citat, în care se spune: „*Dar noi, potrivit făgăduințelor Lui,* ***așteptăm ceruri noi și pământ nou****, în care locuiește* ***dreptatea***" (2 Pet 3,13).

Dreptatea de care vorbește textul, ca așteptare asiduă a creaturii, exprimă nădejdea ei febrilă potrivit căreia pământul eshatologic, reînnoit, va fi dominat de o dreptate dumnezeiască desăvârșită. Dreptatea este legată inexorabil de existență. Pe pământul nou, eshatologic, noi vom continua să fim, iar existența umană reînnoită va fi caracterizată în ființarea ei doar de dreptatea dumnezeiască desăvârșită. Aceasta înseamnă că relațiile umane imperfecte de pe pământ vor dispărea cu totul după schimbarea chipului actual al lumii. Noul chip al lumii reînnoite va corespunde noului chip al statutului spiritual al omului reînnoit.

Sf. Simion Noul Teolog, deși lasă impresia că ar vorbi despre un foc material, prin caracterul metaforic al comparației pe care o face, lasă să se înțeleagă, totuși, o aluzie la o energie nematerială care va schimba totul, într-o clipă: „Precum trupurile noastre când se desfac nu devin cu totul nimic, ci se înnoiesc iarăși prin înviere, așa și cerul și pământul și toate cele din ele, sau toată zidirea, fiindcă s-a învechit și s-a murdărit de păcatele noastre, se vor

desface de către Făcătorul Dumnezeu prin foc, adică se vor topi și se vor face noi și neasemănat mai strălucitoare de cum sunt acum"[317].

Acesta va fi momentul Cincizecimii universale, de supremă putere, în care creația întreagă va fi transfigurată de Duhul lui Dumnezeu. Universul întreg va deveni atunci Taborul generalizat, dar fără ca el să dispară material, ci doar că materia din care a fost zidit va deveni total pnevmatică, transparentă, incoruptibilă. Învierea cu trupul nu poate avea loc decât în solidaritate cu prefacerea întregii substanțe a Universului, cu radicala înnoire a creației întregi, de la sfârșitul lumii. Dumnezeu a creat lumea ca să o desăvârșească, nu ca să o lase veșnic într-o stare relativă. Așadar, un pământ nou și un cer nou vor fi zidite ca locașuri ale veșnicei Împărății a lui Hristos Biruitorul.

După toate acestea, va urma, apoi, judecata. Astfel, înaintea „tribunalului divin" se vor aduna toți oamenii care au trăit sub soare, de la Adam și până la ultimul muritor, pe care Parusia Domnului îl va surprinde în viață. Dacă aici, în lume, multe procese puse pe rolul tribunalelor pot fi anulate sau amânate, dacă la sentințele de condamnare mai există căi de amnistie, curți de apel, când îngerii vor suna din trâmbițele lor învierea obștească, fiecare se va scula din morți și se va înfățișa cu frică și cu cutremur, pentru a fi judecat de Nemitarnicul Judecător.[318] Sentința pronunțată va fi definitivă și irevocabilă.

3. Motivul și criteriul Judecății Universale

Vorbind despre motivul Judecății Universale, Sf. Ioan Gură de Aur spune că Dumnezeu o va face din două motive:

a. *pentru a-și face dreptate Lui Însuși*;

b. *pentru a face dreptate aleșilor Săi*[319].

Când cineva își face dreptate lui însuși înseamnă că își ia în apărare propria cauză, propriile interese care nu i-au fost respectate sau i-au fost desconsiderate.

Vorbind despre Dumnezeu, vedem cum în lumea noastră El este disprețuit, tăgăduit, necrezut. Și pentru că Ființa Sa este nevăzută, intangibilă, mulți s-au grăbit să spună că nici nu există, ba chiar că a murit. Puterea Sa este nebăgată în seamă, iar providența Sa contestată. Vălul de taină sub care cred mulți că se ascunde Ființa divină va fi dat la o parte definitiv. Profetul din vechime striga: „*Scoală-te, Doamne, și-ți apără pricina. Ia aminte la ocările pe care, în fiecare zi, ți le aruncă cel fără de minte!*" (Ps 74,22).

[317] Cuv 45, ed Siros, 212, după D. STĂNILOAE, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. 3, 386.

[318] Cf. Ștefan SLEVOACĂ, *Predici la Duminici și Sărbători*, 249.

[319] Cf. Ștefan SLEVOACĂ, *Predici la Duminici...*, 249.

Dumnezeu își va apăra, cu adevărat, cauza în ziua cea mare a Judecății. Atunci, în toată strălucirea și măreția Sa, le va arăta tuturor, credincioși și necredincioși, că există, că este viu și că puterea Lui este infinită. Ceea ce-i va îngrozi și-i va cutremura și mai mult pe cei din fața scaunului de Judecată va fi nu numai puterea lui Dumnezeu, ci, în primul rând, vederea unui Dumnezeu al dreptății.

Dacă în viața aceasta Dumnezeu apare sub chipul unui Tată milostiv care iartă totul, făcând să răsară soarele și peste cei drepți și peste cei nedrepți și peste păcătoși și peste cei virtuoși (Mt 5,45), la Judecata de Apoi El va apărea numai ca Judecătorul drept, nemilos și nemitarnic, stăpân al dreptății desăvârșite.

Cât privește al doilea motiv al Judecății finale, Dumnezeu le va face dreptate desăvârșită și definitivă tuturor acelora care L-au iubit, L-au urmat curajos și L-au slujit cu demnitate și în mod necondiționat.

Observăm că aici, pe pământ, toate sunt amestecate: grâul cu neghina, virtutea cu fărădelegea, dreptatea cu nedreptatea, minciuna cu adevărul, iubirea cu ura. Ceea ce este și mai dureros, e faptul că de cele mai multe ori, aici pe pământ, drepții suferă, iar păcătoșii triumfă. Astfel, îl vedem pe Irod la o masă a fărădelegii, iar Ioan Botezătorul cade victima unei femei desfrânate; împărații romani idolatri se distrează, iar creștinii nevinovați sunt sfâșiați în arene, de fiarele sălbatice, spre deliciul și fantezia lor; bogații, cei mai mulți nemiloși, își cheltuie banii în distracții și desfătări fără noimă, iar muncitorii și săracii suferă de nedreptate, exploatați fără milă pe „moșiile" lor. Dar vine și ziua socotelilor, când fiecare va da seama, plătind pentru nedeptățile sale.

Atunci toți cei care au băut fărădelegea ca apa vor auzi nemitarnica și irevocabila sentință: „*Duceți-vă de la Mine, blestemaților, în focul cel veșnic, care este gătit diavolului și îngerilor lui*" (Mt 25,41). Iar cei năpăstuiți, desconsiderați, nedreptățiți, exploatați, persecutați vor auzi mângâietoarea chemare: „*Veniți, binecuvântaților Părintelui Meu, moșteniți împărăția cea pregătită vouă de la întemeierea lumii*" (Mt 25,34).

Ceea ce este important de remarcat este faptul că binecuvântatul loc din Împărăția lui Dumnezeu va fi obținut pe *temeiul practicării iubirii*. Evanghelia care este rânduită spre a fi citită în Duminica Înfricoșatei Judecăți este tocmai aceea în care Mântuitorul Hristos ne spune că orice bucată de pâine întinsă unui om flămând înseamnă ospătarea Sa; că o haină dată unuia lipsit de îmbrăcăminte, înseamnă îmbrăcarea lui Hristos; că o vizită făcută unui bolnav, într-un spital, înseamnă a-l vizita pe Hristos. Este important să știm că Fiul lui Dumnezeu nu este numai sus, în cer, ci și aici, jos, pe pământ, pe strada noastră, la locul unde muncim, în autobuz, în spital, în persoana oricărui om aflat în nevoie și în suferință.

În acest sens, în tabloul Judecății finale, zugrăvit în Evanghelia după Matei, citim: „*Că am flămânzit și Mi-ați dat să mănânc; am însetat și Mi-ați dat să*

beau; străin am fost şi M-aţi primit; gol şi M-aţi îmbrăcat; bolnav şi M-aţi cercetat; în temniţă am fost şi aţi venit la Mine». Atunci Îi vor răspunde drepţii, zicând: «Doamne, când Te-am văzut flămând şi Te-am hrănit? sau însetat şi Ţi-am dat să bei? sau când Te-am văzut străin şi Te-am primit, sau gol şi Te-am îmbrăcat? sau când Te-am văzut bolnav sau în temniţă şi am venit la Tine?» Şi răspunzând Împăratul, le va zice: «Adevăr vă spun, întrucât aţi făcut unuia dintr-aceşti foarte mici fraţi ai Mei, Mie Mi-aţi făcut» " (Mt 25,35–40).[320]

Iisus enumeră aici 6 cazuri pe care le formulează într-un stil personal: „am fost flămând", „am fost însetat", „am fost străin", „am fost gol", „am fost bolnav", „am fost în temniţă". De răspunsul la ele depinde comuniunea veşnică cu El sau condamnarea definitivă. Numai că slujirea lui nu este directă, personală, ci indirectă, prin intermediul semenului nostru, cu care El se identifică.[321]

Dar ceea ce observăm în acest text este faptul că Mântuitorul Hristos se identifică, în primul rând, cu cei obidiţi. În omul care strigă cu glas stins sau viu după ajutor, în ochii lui stinşi de durere şi de suferinţă, strigă sau priveşte Hristos. Suferinţa devine astfel un mediu mai aparte al revelării lui Dumnezeu. Potrivit acestui mod special de revelare a Sa, vom înţelege mai pătrunzător modul revelării Sale depline, în calitate de Judecător, la sfârşitul lumii.

Aşadar, criteriul Judecăţii finale va fi practicarea sau nepracticarea iubirii de oameni, care îşi are temeiul în înţelegerea semenului ca chip al lui Dumnezeu pe faţa căruia El poate fi citit mereu. Hristos a dat cel mai bine chip uman lui Dumnezeu, în Sine, prin Întruparea şi slujirea Sa ca Om. Acesta este şi motivul pentru care Judecata va fi făcută de către Mântuitorul Hristos şi nu de către Dumnezeu Tatăl. Numai Iisus poate să constate cel mai bine în ce măsură cei judecaţi de către El au chipul Lui întipărit în oameni. Părintele Dumitru Stăniloae, citându-l pe Sf. Maxim Mărturisitorul, spune că atunci *„vor plânge toţi cei care au râs de toate cele serioase, vor fi roşi în adâncul sufletului cei ce au urât pe fraţi, i-au pizmuit, i-au înşelat, calomniat, minţit, îndepărtat de la cele trebuincioase vieţii... strâmbându-şi inima cei ce n-au avut în ei sinceritatea iubirii."*[322]

Fiecare om va cunoaşte deplin nu numai faptele săvârşite, ci şi urmările faptelor lui de după moarte, fiind judecat şi pentru acestea. În acest

[320] Este vorba de porunci simple din Vechiul Testament (Is 58,7; Prov 25,21; Exod 22,20; 23,9; Deut 10,18; 27,19; Ier 7,6; Zah 7,10; Mal 3,5). Toate aceste provocări se regăsesc şi în Noul Testament (Mt 10,40; 1In 3,17; Evr 13,3; Iac 1,27; 2,15). Vezi amănunte, G. MAIER, *Evanghelia după Luca*, 872–873. Un interesant comentariu legat de cele 2 dialoguri ale lui Iisus cu cei „de-a dreapta" şi cu cei „de-a stânga", vezi la U. LUZ, *Matthew 21–28* (Hermeneia), Fortress Press, Minneapolis, 2005, 278–282.

[321] Sf. Teofilact spune că Mântuitorul îi numeşte „fraţi prea mici" „fie pe ucenicii săi, fie pe cei săraci, căci fiecare om sărac este frate cu Hristos, pentru că El însuşi întru sărăcie a petrecut" (cf. Sf. TEOFILACT, *Tâlcuirea Sfintei Evanghelii după Luca*, 381).

[322] D. STĂNILOAE, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. 3, 293.

sens, Judecata Universală va însemna şi o revelare supremă a planului divin în istorie, a contribuţiei aduse de oameni, din toate timpurile şi din toate locurile, pentru a-l realiza sau împiedica, omul devenind astfel responsabil şi pentru desfăşurarea creaţiei de după el, în timp. Privită din acest punct de vedere, Judecata Universală va scoate nu numai „toate măştile individuale de pe oameni, ci şi multe măşti de care a fost acoperită istoria ca întreg, sau diferite epoci sau evenimente din desfăşurarea ei... Tot binele şi răul făcute în lume nu vor apărea ca entităţi abstracte, ci imprimate în starea oamenilor şi în recunoştinţa sau mustrarea cu care se vor întâmpina unii pe alţii."[323]

Referindu-se la aceste stări de dramatice intensităţi de trăire, Sf. Vasile cel Mare spune: *„Stând de jur împrejurul tău, cei nedreptăţiţi de către tine vor striga către tine, căci oriunde ţi-ai întoarce ochii vei vedea chipurile faptelor tale rele. Aici orfanii, dincolo văduvele, acolo săracii doborâţi de tine, slujitorii pe care i-ai azvârlit, vecinii pe care i-ai supărat."*[324]

După toate acestea va urma părăsirea totală şi definitivă de către toţi; tăcerea şi singurătatea eternă se va aşeza, ca un ocean, peste toţi. Astfel ieşirea din orice dialog şi comunicare cu cineva va însemna întunericul veşnic sau începutul eternităţii fără de mângâiere. În acesta va consta iadul!

Aşadar, Judecata Universală e imperios cerută de caracterul imperfect al statutului lumii în care trăim şi al relaţiilor interumane imperfecte.

Noul statut al Universului eshatologic corespunde întru totul logicii principiului desfăşurării materiei: „Nimic nu se pierde, ci totul se transformă!"

Judecata universală va fi supremul act final care va regla desăvârşit raportul distorsionat dintre virtute şi răsplată, dintre păcat şi pedeapsă.

Aşadar, toate acestea vor deveni cândva realitate, iar de veşnicie ne apropiem indiferent că credem sau nu, că vrem sau nu, că ne place sau nu. În faţa acestei provocări, lumea de azi are de urmat o singură alternativă sau sentinţă-îndemn: *„Pentru aceea, iubiţilor, de vreme ce voi pe acestea le aşteptaţi, străduiţi-vă să fiţi aflaţi de El fără prihană şi fără vină, în pace"* (2 Pet 3,14).

Alte teme spre reflecţie din Evanghelie:

1. *Slujindu-l pe om, îl slujeşti pe Hristos.*
2. *Manifestarea paradoxală a dreptăţii şi iubirii lui Dumnezeu în actul judecăţii finale.*
3. *Pedeapsa celor păcătoşi – pătrunderea într-un univers impersonal.*

[323] D. STĂNILOAE, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. 3, 296.

[324] PG, 94, col 276 C (cf. D. STĂNILOAE, *Teologia Dogmatica Ortodoxă*, vol. 3, 296).

Postul modern sau „nepostirea prin postire"!

Duminica izgonirii lui Adam din rai

Mt 6, 14–21

„14 Că de veți ierta oamenilor greșalele lor, ierta-va și vouă Tatăl vostru Cel ceresc; 15 dar de nu veți ierta oamenilor greșalele lor, nici Tatăl vostru nu va ierta greșalele voastre. 16 Iar când postiți, nu fiți posomorâți ca fățarnicii; că ei își mânjesc fețele ca să le arate oamenilor că țin post; adevăr vă grăiesc, își iau plata lor. 17 Tu însă, când postești, unge-ți capul și spală-ți fața, 18 pentru ca nu oamenilor să te arăți că postești, ci Tatălui tău Care este întru ascuns; și Tatăl, Care vede întru ascuns, îți va răsplăti la arătare. 19 Nu vă adunați comori pe pământ, unde molia și rugina le strică și unde furii le sapă și le fură; 20 ci adunați-vă comori în cer, unde nici molia și nici rugina nu le strică, unde furii nu le sapă și nu le fură; 21 că unde-ți este comoara, acolo-ți va fi și inima!".

Textul Evangheliei *Duminicii Lăsatului sec de brânză* este luat din Evanghelia după Matei 6,14–21 și conține șapte sentințe și o concluzie. Fiecare verset este în sine o sentință, iar versetul final se prezintă ca o concluzie a pericopei: *„Că unde-ți este comoara, acolo-ți va fi și inima!"*.

Privit din această perspectivă, textului acestei Evanghelii i s-ar putea da următorul titlu: *„Șapte sentințe și o concluzie înainte de Postul Paștelui"*.

Nu voi insista, însă, acum, asupra acestor sentințe și asupra acestei teme, pentru că ele vor mai constitui obiect de reflecție pe parcursul anului liturgic, ci aș dori să mă opresc doar asupra unei singure sentințe, cea referitoare la post, privită însă, în strânsă legătură cu semnificația celuilalt titlu dat acestei Duminici, în viața cultică a Bisericii, și anume, *„Duminica izgonirii lui Adam din Rai"*. Așadar, titlul ei ne trimite cu reflecția spre un eveniment al Vechiului Testament, cel al îndepărtării lui Adam din Rai.

Desigur, o întrebare firească se pune din capul locului: *De ce au fost izgoniți primii oameni din rai?* Răspunsul este simplu: pentru că au mâncat din pomul oprit. Dacă dăm acest răspuns nu greșim deloc.

Dar motivul izgonirii lor din rai este unul mult mai profund. Oprirea de a mânca din pomul cunoștinței binelui și al răului n-a fost o simplă poruncă prohibitivă, ci ea a însemnat **primul post** instituit de Dumnezeu în creație, ca exercițiu spiritual pentru om, de ascultare de porunca Lui, pe de o parte și de cinstire a Sa, prin respectul pe care trebuia să-l arate față de cuvântul Său, pe de altă parte. Așadar, primul post a fost instituit în rai (Fac 2,16–17), de aceea postul este tot atât de vechi pe cât e omul. El are aceeași vârstă ca și omul.

Postul este, așadar, subiectul asupra căruia aș dori să reflecăm în cele ce urmează, pe care l-am intitulat: ***Postul modern sau nepostirea prin postire!***

Ce este Postul și în ce constă adevăratul Post? „Postul modern", de azi, mai este Post? Sau, altfel spus, *cine mai postește astăzi?*, sunt întrebări la care trebuie să avem un răspuns. Să le luăm pe rând.

1. Ce este Postul și în ce constă adevăratul Post?

Prin Postul Paștelui ne pregătim să întâmpinăm Ziua Învierii, în care „să ne luminăm cu prăznuirea, unul pe altul să ne îmbrățișăm, să zicem fraților și celor ce ne urăsc pe noi și să iertăm toate pentru înviere", pentru ca apoi, să putem rosti „Hristos a înviat din morți cu moartea pe moarte călcând", așa cum spune cântarea din canonul Paștelui.[325]

Toate aceste imperative din cântare se referă la fapte ale sufletului – iertarea, iluminarea, socotirea dușmanului frate etc. – dar, pentru care, în mod paradoxal, ne pregătim cu trupul. Și cum ne pregătim cu trupul? Prin Post, adică abținându-ne pe perioada Postului de la mâncarea așa-zisă de „dulce" (carne, grăsimi, ouă, lactate). Făcând acest lucru spunem că postim. Aparent, așa este. Numai că postul trupesc nu este de-ajuns pentru a posti cu adevărat. Avem trei exemple în acest sens:

– Fariseul postește de două ori pe săptămână, dar este osândit (Lc 18,12)

– Vameșul n-a zis că postește, dar a fost primit de Dumnezeu (Lc 18,14)

– Adam și Eva postesc, abținându-se de la a mânca din pomul oprit, dar cad în cele din urmă, din post, rostogolindu-se apoi, într-o viață fără sens.

Întrebarea care se pune este: *De ce n-a folosit unuia postul, dar a folosit altuia „nepostirea"? Sau de ce Adam și Eva au căzut din postul trupesc?*

Fariseului nu i-a folosit postul pentru că postea doar trupește, nu și sufletește, adică cu gândul, cu smerenia, cu cuvântul; Vameșul a postit, nepostind, pentru că smerenia lui a fost echivalată cu un adevărat post; Adam și Eva cad din post, pentru că nu postesc și cu sufletul, smerindu-se și mulțumindu-se cu condiția în care i-a așezat Dumnezeu. Ei vor mai mult prin ei

[325] Canonul Paștelui, Mărirea de la Laude, *Pentiscostar*, Detroit 2005, 36.

înșiși și nu prin Dumnezeu. Și astfel, prin neascultare și prin neînfrânare cad din Post, care înseamnă mai mul decât ascultare și înfrânare. Postul lor trebuia să însemne smerenie prin ascultare de cuvântul lui Dumnezeu, recunoștință pentru starea primită și recunoașterea autorității Creatorului lor. Așadar, există și un alt post, mult mai important decât cel trupesc, și anume, cel spiritual, cu sufletul, cu mintea, cu gândirea, cu sentimentul, cu ochii, cu dorința, cu auzul, cu cuvântul.

Profetul Isaia, din vechime, este explicit în acest sens. În cap. 58 al cărții sale, profetul spune ce este postul și ce nu este el. Poporul lui Israel cârtea înaintea lui Dumnezeu, revoltându-se, pentru că Dumnezeu nu-l mai ascultă, cu toate că fiii lui postesc. Prin gura profetului, poporul își exprimă revolta față de Dumnezeu care nu-l mai ascultă, deși postește, dar și Dumnezeu îi arată motivul pentru care nu-l mai ascultă. Iată ce spune poporul: „*Pentru ce să postim dacă Tu nu vezi? De ce să ne smerim sufletul nostru, dacă Tu nu iei aminte?*" (Isaia 58,3). Și Dumnezeu le răspunde, denunțând falsitatea postului lor formal și făcut la adăpostul unei conștiințe ipocrite: „*Voi postiți, dar vă certați, și vă sfădiți, și vă bateți furioși cu pumnul; nu postiți cum se cuvine zilei aceleia, ca glasul vostru să se audă sus...*" (Is 58,4). Așadar, un post însoțit de păcate și de răutăți nu este plăcut Domnului, de aceea nu ne face auzită rugăciunea.

Postul cel adevărat, voit de Dumnezeu, este cel al sufletului și care trebuie să-l însoțească pe cel al trupului: „*Nu știți voi postul care Îmi place?* – zice Domnul. *Rupeți lanțurile nedreptății, dezlegați legăturile jugului, dați drumul celor asupriți și sfărâmați jugul lor. Împarte pâinea ta cu cel flămând, adăpostește în casă pe cel sărman, pe cel gol îmbracă-l și nu te ascunde de cel de un neam cu tine*" (Is 58,5–7).

Prin urmare, postul plăcut lui Dumnezeu este unul spiritual: să nu faci nedreptate, să ai milă de cel necăjit, să nu asupreși pe nimeni, să întinzi o bucată de pâine celui flămând, să nu fii mândru etc. Un astfel de post nu rămâne fără roade. Și profetul arată acest lucru: „*Atunci lumina ta va răsări ca zorile și tămăduirea ta se va grăbi. Dreptatea ta va merge înaintea ta, iar în urma ta, slava lui Dumnezeu. Atunci vei striga și Domnul te va auzi; la strigătul tău, El va zice: Iată-Mă! Dacă tu îndepărtezi din mijlocul tău asuprirea, amenințarea cu mâna și cuvântul de cârtire, dacă dai pâinea ta și celui flămând și saturi sufletul amărât, lumina ta va răsări în întuneric și bezna ta fi-va ca miezul zilei. Domnul te va călăuzi continuu, și în pustie va sătura sufletul tău. El va da tărie oaselor tale și vei fi ca o grădină adăpată, ca un izvor de apă vie, care nu seacă niciodată. Și vechile tale dărâmături se vor rezidi și temeliile vor dura de-a lungul tuturor generațiilor...*" (Is 58,8–12).

Observăm, așadar, roadele adevăratului post, de care roade toți avem nevoie: boala să fie înlocuită de sănătate; în locul nedreptății să triumfe dreptatea; rugăciunile neauzite să se transforme în cereri ascultate și împlinite; pe

ruinele cele vechi ale vieții să se ridice zidiri noi care să dureze din generație în generație; în locul beznei din suflet (și cât întuneric este în multe suflete!) să se instaureze lumina ș.a.m.d. Iată ce înseamnă să postești cu adevărat: să postești nu numai cu trupul, ci și cu sufletul! Toate aceste binefaceri ne sunt la îndemână. Și nu e nevoie de mult timp ca să ne putem bucura de ele. Postul Mare, ce ne stă înainte, ni le poate aduce pe toate acestea. Iată binefacerea Postului care ne așteaptă!

2. Postul de azi, mai este Post? Cine mai postește astăzi?

Aminteam la început sintagma de „**post modern**". Ce este el? Să știți că nu e nimic altceva decât un „ne-post"! Mai precis, despre ce este vorba?

În toate marketurile se găsesc raioane întregi cu așa-zise mâncăruri de post: salam, cârnăciori, brânză, pate, cremvuști etc. Bine, dar ce este rău în aceasta? se întreabă unii.

Rău este următorul lucru: Prin toate aceste mâncăruri, satana a desființat postul, ca jertfă. Diavolul urăște postul ca act de cinstire și de recunoștință adresat lui Dumnezeu. El nu-l vrea pe om cinstindu-L pe Dumnezeu și jertfindu-se, recunoscându-I supremația în viața sa și-a lumii. Și astfel, ce îi spune el omului modern? Să nu postească? Nicidecum! Ba, să postească, dar ne-postind! Cum să-i lipsească creștinului de azi, de la masă, din gust, din fața ochilor, timp de șapte săptămâni, cârnații, mezelurile, brânza etc.? Nu se poate! Și astfel, societatea de azi, ultra comercială și consumistă, a desființat postul. Dacă nu se mai deosebește o masă de post, ca aspect, ca și gust, ca aranjament, de una de dulce, ce post mai e acela?

Postul înseamnă jertfă, renunțare, osteneală, efort, luptă cu lăcomia, cu îmbuibarea, într-un cuvânt, cu toată ispita mâncărurilor. Or, postul modern nu e nimic altceva decât un surogat de post. Și astfel, în loc să ne detoxifiem organismul, îl otrăvim și mai mult, având în vedere și compoziția chimică a unor astfel de mâncăruri.

Așa au postit moșii și strămoșii noștri? Ei, care la început de post spălau cu leșie vasele, pentru a înlătura orice urmă de amintire cu trecutul de dulce? Ce-ar zice ei, dacă ar învia din morți și ar vedea cum arată astăzi o masă de post, mai ales cele oficiale? Răspunsul să ni-l dăm fiecare nouă înșine.

Așadar, fugiți de acest post care nu e post, ci „ne-postire"!

Ca **mesaj**, aș dori să reflectăm la câteva îndemnuri legate de post:

– Tribunalele, și în acest Post, vor fi pline. Acolo vom vedea oameni postind, poate neavând la ei decât o simplă bucată de pâine. Unii postesc chiar cu ajun până la amiază sau poate până seara. Dar mulți dintre aceștia, în

sălile de judecată, nu încetează să mintă, să calomnieze, să acuze pe nedrept, să dea mărturii mincinoase. Acolo, în post, putem să vedem cum se judecă copii cu părinți, cum se despart soții unii de alții, lăsând copii pe drumuri; acolo putem să vedem cum vecinii își aruncă cele mai urâte invective; acolo, în post, vedem creștini postind, dar devorând cu vorbele pe părinți, pe frați, pe prieteni, pe vecini etc.

– Postul este o jertfă. Când fac o jertfă pentru cineva, renunț la ceva, pentru acea persoană. Ceea ce e apreciat și primit, în acest caz, este ceea ce pui în actul de jertfă, adică semnificația pe care o dai actului tău: mulțumire, recunoștință, cinstire pentru ceea ce ai primit de la persoana respectivă sau pentru ceea ce înseamnă ea pentru tine. Așa e și cu Dumnezeu. Dumnezeu n-are nevoie de postul nostru, dar are nevoie de ceea ce trebuie să-i arătăm prin post, prin jertfa postului: recunoștință față de cele primite de la El, smerenie, mulțumire, cinstire, laudă, preamărire.

– Haideți să postim! Unii, ca act de mulțumire pentru toate pe câte le-am primit de la Dumnezeu; alții, pentru cele de care avem nevoie de la El: sănătate pentru cei bolnavi; pace și liniște pentru cei învrăjbiți, un serviciu pentru cei ce n-au o slujbă; ajutor la școală și în studiu copiilor noștri, o căsnicie fericită; în cele din urmă, toți să postim, ca mulțumire, pentru simplul fapt că suntem în viață.

– Să postim *cu ochii*, adică să nu le mai vedem chiar pe toate la semenii noștri, dar nici să privim filme sau imagini pornografice; să postim *cu buzele*, adică, să nu mai înjurăm, să nu mai mințim, să nu mai calomniem, să nu mai dăm mărturie mincinoasă; să postim *cu urechile*, adică, să nu le mai auzim pe toate; să postim *cu trupul*, adică să renunțăm pe timpul postului la fumat, la alcool, la plăceri păcătoase. Poate că, astfel, vom putea scăpa definitiv de ele!

Iată, deci, cele două feluri de post. Numai cine postește cu amândouă felurile de post, adică și cu trupul și cu sufletul, numai acela ține post întreg și adevărat.

Dar dacă cineva este bolnav și nu poate posti, sau lucrează greu, sau este în călătorie, sau este în vârstă, sau este copil, acela să se înfrâneze de la mâncare doar după putere, dar toți să postească de mânie, de tutun, de beție, de ceartă, de înjurături, de glume deșănțate, de gânduri și de imaginații necurate, de cărți rele, de păcate trupești și sufletești, de furt, de minciună, de judecăți prin tribunale, de avorturi, de divorț, de dezbinări între rude și de tot păcatul. Că mai mare este postul sufletesc de gânduri și de faptele rele, decât postul trupesc de mâncare. Cine se înfrânează de la toate aceste răutăți se va putea cu ușurință înfrâna și de la mâncare și de la băutură.

Să nu ne întrebăm prin post ce vom mânca mâine, ci, ceea ce vom deveni mâine! Atunci vom posti cu adevărat!

Alte teme spre reflecție, din Evanghelie:

1. *Unde este comoara ta, acolo va fi și inima ta!*
2. *Dumnezeu condiționează iertarea Lui. Raportul dintre dreptate și iubire.*
3. *Vederea „ascunsă" a lui Dumnezeu și răsplata Sa la „arătare".*

Vino și vezi...!

Duminica întâia din Post (a Ortodoxiei)

In 1,43–51

„43 A doua zi a vrut să meargă în Galileea și l-a găsit pe Filip. Și i-a zis Iisus: „Urmează-Mi!" 44 Iar Filip era din Betsaida, din cetatea lui Andrei și a lui Petru. 45 Filip l-a găsit pe Natanael și i-a zis: „Noi L-am aflat pe Acela despre Care au scris Moise în lege și profeții, pe Iisus, fiul lui Iosif din Nazaret". 46 Și i-a zis Natanael: „Din Nazaret poate fi ceva bun?...". Filip i-a zis: „Vino și vezi!" 47 Iisus l-a văzut pe Natanael venind către Dânsul și a zis despre el: „Iată într'adevăr israelit întru care nu este vicleșug!" 48 Natanael Ĭ-a zis: „De unde mă cunoști?" A răspuns Iisus și i-a zis: „Mai înainte ca Filip să te fi chemat, te-am văzut când erai sub smochin". 49 Răspunsu-I-a Natanael: „Rabbi, Tu ești Fiul lui Dumnezeu, Tu ești Regele lui Israel!" 50 Răspuns-a Iisus și i-a zis: „Pentru că ți-am spus că te-am văzut sub smochin, de aceea crezi? Mai mari decât acestea vei vedea". 51 Și i-a zis: „Adevăr, adevăr vă spun: De acum veți vedea cerul deschizându-se și pe îngerii lui Dumnezeu suindu-se și pogorându-se peste Fiul Omului!"

Evanghelia Duminicii întâia din Post, numită și a Ortodoxiei, cuprinde invitația la a pătrunde în taina lui ***„Vino și vezi!"***. Este vorba de contemplarea persoanei lui Iisus și de împărtășirea acestei experiențe și altora. De fapt, Evanghelia după Ioan relatează *două chemări* la urmarea lui Iisus: una venită direct de la El, iar alta de la om. Și într-un caz și în celălalt, cel chemat răspunde pozitiv. Dar să vedem despre ce este vorba.

1. Urmare și vedere

Într-una din zile, Ioan Botezătorul stătea cu doi dintre ucenicii săi. Iisus trece pe lângă ei. Oare întâmplător? Ioan Botezătorul văzându-L, exclamă: *„Iată, Mielul lui Dumnezeu!"* (In 1,36). Auzindu-l rostind aceste cuvinte, cei doi ucenici se iau după Iisus. Iar Iisus, întorcându-Se[326] și văzându-i că-L urmează, îi întreabă: „Ce căutați?". Iar ei nu-I răspund la întrebare, ci-Îi pun ei înșiși o întrebare lui Iisus: *„Rabbi, unde locuiești?"* (In 1,38). Și Iisus le răspunde: *„Veniți și veți vedea"*[327] (In 1,39). Evanghelistul ne spune că au mers și au văzut unde locuiește. Și au rămas la El în ziua aceea (In 1,39b).

Dar Iisus nu locuia într-un loc anume (Lc 9,58). Ioan Evanghelistul a înțeles că ei trebuie să-l vadă pe Iisus pretutindeni. El este pretutindeni ca Dumnezeu. Locul în care El se găsește nu este unul circumscris spațial, ci este aspațial. Ioan a văzut în invitația aceasta *o invitație la contemplarea permanentă a persoanei lui Iisus*.

Unul dintre cei doi ucenici ai lui Ioan Botezătorul, care L-a urmat pe Iisus, a fost Andrei, fratele lui Simon Petru. Celălalt e nenumit. Dar, întrucât Evanghelistul Ioan nu-și menționează niciodată numele în propria sa Evanghelie, presupunem că „celălalt"[328] numai el putea fi.

Ceea ce e important de remarcat, însă, e faptul că, rămânând cu Iisus în ziua aceea, cei doi ajung să înțeleagă că El este Mesia. Nu știm ce le va fi vorbit Iisus despre Sine, astfel încât cei doi ajung să-L identifice cu Mesia, Cel așteptat. Andrei, găsindu-l apoi pe Petru, fratele său, îl aduce și pe el la Iisus. Văzându-l pe Simon, Iisus îi spune: *„Tu ești Simon, fiul lui Iona; tu te vei numi Chefa" – ce se tâlcuiește: Petru"* (In 1,42). Acesta este, așadar, contextul în care are loc episodul pe care Evanghelia Duminicii întâia din Post îl relatează.

A doua zi, după experiența cu cei trei ucenici de-ai lui Ioan Botezătorul (cf. In 1,35–40), Iisus intenționează să părăsească ținutul Iordanului și să plece în Galileea. Ioan Evanghelistul spune că, în acest context, Iisus l-a găsit pe Filip: *„A doua zi a vrut să meargă în Galileea și l-a găsit pe Filip. Și i-a zis Iisus: „Urmează-Mi!" Iar Filip era din Betsaida, din cetatea lui Andrei și a lui Petru"* (In 1, 43–44). Așadar, ne întrebăm dacă era și Filip prin preajmă, în compania celor trei și a Sf. Ioan Botezătorul. Se pare că da. În acest caz, și Filip trebuie

---

[326] Sf. Teofilact înțelege prin expresia „întorcându-se" disponibilitatea lui Iisus de a-Și întoarce mereu fața spre cei ce merg după El: „Că acelora care „merg după El" li „se întoarce" Hristos și le arată fața Sa..." (Cf. Sf. TEOFILACT, *Tâlcuirea Sfintei Evanghelii de la Ioan*, 75).

[327] În comentariul său la Ioan, Sf. Teofilact interpretând spiritual expresia „Veniți și veți vedea", zice: *„...căci de nu vei merge după Iisus prin fapta cea bună, nu vei ajunge la vederea feței Domnului, nici nu te vei duce la locașul Lui, adică nu vei ajunge la luminarea cunoștinței celei dumnezeiești, căci casă a lui Hristos este lumina..."* (Cf. Sf. TEOFILACT, *Tâlcuirea Sfintei Evanghelii de la Ioan*, 75). Vezi și Georges ZEVINI, *Commentaire spirituelle de L' Evangile de Jean*, I, 55–56.

[328] Vezi, Donald GUTHRIE, *New Testament Introduction*, Intervarsity Press, Downers Grove, Illinois, SUA, 1990 (cap. „The Beloved Disciple", 255–260).

să fi fost un ucenic de-al Sf. Ioan Botezătorul, ca și cei trei menționați mai înainte: Andrei, Petru și cel nenumit (Ioan?).

Verbul „a găsit" din expresia *„l-a găsit pe Filip"* imprimă o conotație aparte întâlnirii dintre cei doi. Dacă Iisus l-a găsit pe Filip fără să-l fi căutat, înseamnă că Filip era un semn de la Tatăl pentru Iisus că trebuie să-l cheme. Nu este vorba despre o predestinare a lui Filip pentru această chemare, dar pentru misiuni speciale, Dumnezeu își alege colaboratorii.

Cuvintele pe care Iisus i le adresează lui Filip sunt puține, dar bogate în mesaj și în conținut: *„Vino după Mine!"* (In 1,43). Chemarea înseamnă mult mai mult decât o invitație la a-i ține companie lui Iisus, pe drum. Este chemarea la apostolat! *„Vino după Mine!"* este chemarea care, mai târziu, i-a făcut Apostoli ai lui Iisus pe Petru, pe Andrei, pe Iacov, pe Ioan, pe Matei (cf. In 21,19.21; Mt 4,18 urm., 8,22; 9,9) și pe alții dintre Ucenici. Era chemarea care putea să-l facă apostol și pe tânărul bogat (Mt 19,21), care însă, a refuzat.

Evanghelistul nu ne spune dacă Filip a răspuns la chemare pozitiv sau nu, dar ceea ce face el mai departe e mai mult decât un astfel de răspuns. Undeva, în drum spre Galileea, *„Filip l-a găsit pe Natanael și i-a zis: „Noi L-am aflat pe Acela despre Care au scris Moise în Lege și profeții, pe Iisus, fiul lui Iosif din Nazaret"* (In 1,45). Observăm că și în acest verset întâlnim același verb „a găsi" (vezi versetul 43), ceea ce înseamnă că și Natanael era un semn pentru Filip. Astfel, înțelegem că și el era înscris în planul lui Dumnezeu cu privire la misiunea Fiului Său.

Ceea ce îi spune Filip lui Natanael este foarte interesant. Prin cuvintele pe care i le adresează, nu-i împărtășește nimic altceva decât rezultatul întâlnirii lui cu Iisus, a experienței pe care a avut-o cu Acesta. Pentru Filip, Iisus era împlinirea profețiilor, dar în același timp, și fiul lui Iosif din Nazaret. Așadar, ceea ce Filip a înțeles din întâlnirea cu Iisus, este că Acesta era atât Mesia, prezis de Moise (Deut. 18,15), de Profeți, cât și persoană istorică reală: fiul lui Iosif din Nazaret. Iisus trecea drept fiul lui Iosif, fiind născut legitim în cadrul unei familii.

Și astfel, pe drumul de la Iordan spre Galileea, Iisus strânge în jurul Său un prim cerc de ucenici. Din exprimarea lui Filip la Plural: *„Noi am găsit"*, rezultă clar că este vorba deja de un mic grup de Ucenici în jurul lui Iisus. Potrivit relatării Evanghelistului Ioan, aceștia ar fi: Andrei, (Ioan?), Petru și Filip. Natanael poate fi cel de-al cincilea care este abordat.

Răspunsul lui Natanael este, însă, enigmatic: *„Din Nazaret poate fi ceva bun?"* (In 1,46). Ca Fiu al lui David, Iisus trebuia să se nască în Betleem. Un cunoscător al Scripturii știa acest lucru. Și Natanael se pare că era unul dintre aceștia. Într-o discuție aprinsă de la Ierusalim, cu ocazia sărbătorii Corturilor, mulțimea se întreba: *„Oare din Galileea va să vină Hristos? N-a zis oare Scriptura că Hristos va să vină din sămânța lui David și din orașul Betleem, unde a fost David?..."* (In 7,41–42).

Exprimarea lui Natanael este însă ciudată. El nu vorbește despre Mesia, ci despre „ceva bun": *„Din Nazaret poate fi ceva bun?"* Să fie o exprimare reverențioasă, voind să-l desemneze pe Mesia drept Dumnezeu, singurul bun? Nu știm. Cert este că Filip îi răspunde la întrebare cu aceleași cuvinte rostite de către Iisus, puțin mai înainte: „Vino și vezi!".

De fapt, prin aceste cuvinte, Filip îl invită pe Natanael la *contemplarea persoanei lui Iisus*; la experierea lui ca Mesia, Cel așteptat. Și Filip dă curs provocării. Merge la Iisus. Dar Iisus îl întâmpină cu un cuvânt de atenționare: „Iată", care pune un accent clar pe cuvintele care urmează: *„Într-adevăr, israelit întru care nu este vicleșug!"* (In 1,47). Cât poate fi de frumos să fii caracterizat de Dumnezeu! Este una dintre puținele caracterizări pozitive făcute de Iisus vreunui om. Așadar, Natanael, bun cunoscător al Scripturilor, trăia în acord cu ele. Și aceasta o recunoaște și Dumnezeu! De unde mă cunoști?, întreabă Natanael. Și Iisus îi răspunde: *„Mai înainte ca Filip să te fi chemat, te-am văzut când erai sub smochin"* (In 1,48).

Studierea Legii se făcea adesea, conform unui obicei fariseic, sub un smochin.[329] Să se fi referit Iisus la acest lucru? Nu știm. Au mai existat și alte interpretări date cuvintelor lui Iisus, în sensul că El s-ar fi referit la momentul uciderii pruncilor din porunca lui Irod, la nașterea lui Iisus și la momentul când mama lui Natanael l-ar fi salvat, prunc fiind, ascunzându-l sub un smochin. Greu de spus! Oricum, între multele enigme ale Noului Testament, mai încape și aceasta. Cert este că Iisus vede prin Duhul, locul omului pe pământ.

Surprins de cunoașterea lui Iisus, Natanael face o mărturisire: *„Rabbi, Tu ești Fiul lui Dumnezeu, Tu ești Regele lui Israel!"* (In 1,49). Mărturisirea lui Natanael cuprinde 3 caracterizări ale persoanei lui Iisus:

1. *Rabbi* – surprinzător, pentru că Iisus nu provine dintr-o școală rabinică;
2. *Fiul lui Dumnezeu* – la fel ca în afirmația Sf. Ioan Botezătorul (In 1,34);
3. *Împăratul lui Israel* – încă o dată Natanael se dovedește un bun cunoscător al Scripturii. În Vechiul Testament, viitorul Mesia este numit de mai multe ori „Împăratul lui Israel" (cf. 2 Sam 7,13, Ps 2,6; 72,1; Is 32, 1 urm.; 33,17; Ier 23,5; Zah 9,9).

Așadar, Natanael crede acum, cu adevărat, că Iisus este Mesia și crede și cuvintelor lui Filip. Intuiește faptul că acesta nu s-a înșelat. În scurta lui

[329] Vezi D. A. CARSON, *The Gospel According to John* (The Pillar New Testament Commentary), Eerdmans, Grand Rapids, Michigan 1991, 161. Sf. Teofilact înțelege prin „smochin" Legea „care are roadă ce îndulcește la puțină vreme..." (Cf. Sf. TEOFILACT, *Tâlcuirea Sfintei Evanghelii de la Ioan*, 80).

experiență cu Iisus, Filip a reușit să-l cunoască pe Iisus destul bine, pentru a-și face o idee despre cine este El. Se pare că Iisus i s-a descoperit suficient, așa cum se descoperă oricui, care dorește să-L cunoască.

Și dumnezeiescul învățător încuviințează mărturisirea lui Natanael. Dar, în același timp, încearcă să-i lărgească orizontul, spunându-i: *„Pentru că ți-am spus că te-am văzut sub smochin, de aceea crezi? Mai mari decât acestea vei vedea"*. *Și i-a zis: „Adevăr, adevăr vă spun: De acum veți vedea cerul deschizându-se și pe îngerii lui Dumnezeu suindu-se și pogorându-se peste Fiul Omului!"* (In 1,5–51). Desigur, ne întrebăm acum care sunt lucrurile mai mari pe care urma să le vadă Natanael. Cu siguranță: patima, crucea, moartea, învierea și înălțarea la cer. Deși Iisus i se adresează numai lui Natanael, exprimarea la plural (*vă spun*) arată clar că ceea ce El mărturisea era valabil nu numai pentru Natanael, ci și pentru toți ucenicii Lui. Cerul deschis coincidea cu începutul operei mântuitoare a lui Mesia.

2. Mesajul spiritual al Evangheliei

După această succintă explicare a Evangheliei, să vedem care este mesajul ei pentru noi, cei de azi. Între multele pe care le conține, unul ne reține atenția în mod deosebit. El se referă la o misiune specială la care toți suntem chemați: aceea *de a aduce și pe alții la Iisus*, în urma propriei noastre experiențe cu El.

Veniți de vedeți (cine este Iisus), este chemarea unică a lui Dumnezeu. Dar, potrivit Evangheliei acestei Duminici, acest îndemn trebuie să fie și al omului. El trebuie mereu actualizat, pentru a-i găsi lui Iisus cât mai mulți ucenici.

Este cât se poate de nobil în viață ca oamenii să ajungă să-l cunoască pe Dumnezeu *și prin noi*. Dar, irezistibila chemare pentru alții vine nu din ceea ce ai citit tu despre Dumnezeu, sau ai aflat despre El ci, în primul rând, din ceea ce ai trăit tu din Dumnezeu, din experiența ta directă cu El. Așa a ajuns Natanael la Iisus, determinat fiind de experiența directă a lui Filip cu Iisus.

În Evanghelia după Ioan, chemarea la urmarea lui Iisus vine din două părți: *de la Dumnezeu*, dar și *de la om*. Un om îl cheamă pe altul, după ce el însuși a experimentat mai întâi, misterul chemării lui Dumnezeu. Este important să-L cauți personal pe Iisus, dar la fel de important este și să găsești tu ucenici pentru Iisus! Acesta este imperativul și porunca specială a Evangheliei acestei Duminici, actuală cu fiecare generație de oameni.

Pentru unii, Iisus a însemnat doctorul suprem, vindecându-i miraculos de o suferință; pentru alții, Iisus a însemnat răspuns la toate întrebările lor; pentru unii a însemnat o liniștire a conștiinței; pentru alții, mila și iubirea întruchipate pe care, în acest fel, nu le-au mai întâlnit în jurul lor. Pentru

unii, Iisus a însemnat regăsirea, întoarcerea de pe un drum fără Dumnezeu, pentru alții, prietenul adevărat. Așadar, experința noastră personală cu Iisus se traduce în multe ipostaze.

Să ne întrebăm, atunci, câți ucenici am găsit pentru Iisus, în viața noastră? Pe câți i-am adus la Iisus? Cât de mult a devenit experiența noastră cu Dumnezeu subiect de misiune personală printre oameni? Să ne răspundem fiecare în taina sufletului nostru.

Alte teme spre reflecție, din Evanghelie:

1. *E un obiectiv de viață să ajungi să fii caracterizat de Dumnezeu și nu de oameni*, iar caracterizarea ta să fie auzită de aceștia. Cât poate fi de important acest lucru pentru noi! Iisus îl caracterizează pe Natanael ca fiind un om fără vicleșug.
2. *Iisus se supune cercetării noastre, ba chiar ne cheamă să o facem: „Veniți de vedeți"!* E important să fim preocupați unde locuiește Dumnezeu!
3. *Dumnezeu te vede și atunci când tu crezi că nu știe de tine.* Natanael e văzut de Iisus, când el nu avea nici cea mai vagă idee cine este Iisus, cu atât mai mult că ar putea să-i devină și ucenic.
4. *Vino și vezi*, îți spune și ție astăzi, Iisus!

„Generozitatea celor „patru"

Duminica a 2-a din Post

Mc 2,1–12

„Și după câteva zile a intrat iarăși în Capernaum și s-a auzit că este acasă. 2 Și s-au adunat atât de mulți, încât nu mai era loc nici înaintea ușii; și le grăia lor Cuvântul. 3 Și au venit la El aducându-I un slăbănog pe care-l purtau patru inși. 4 Și neputând ei să se apropie de El din pricina mulțimii, au desfăcut acoperișul casei unde era Iisus și, prin spărtură, au lăsat în jos patul pe care zăcea slăbănogul. 5 Și văzând Iisus credința lor, i-a zis slăbănogului: „Fiule, iertate fie păcatele tale!" 6 Și erau acolo unii dintre cărturari, care ședeau și cugetau în inimile lor: 7 „Pentru ce vorbește acesta astfel? El blasfemiază. Cine poate să ierte păcatele, fără numai unul Dumnezeu?" 8 Și îndată cunoscând Iisus cu Duhul Său că așa cugetau ei în sinea lor, le-a zis: „De ce cugetați acestea în inimile voastre? 9 Ce este mai lesne, a-i zice slăbănogului: Iertate fie-ți păcatele!, sau a-i zice: Ridică-te, ia-ți patul și umblă!? 10 Dar ca să știți că putere are Fiul Omului să ierte păcatele pe pământ – i-a zis slăbănogului: 11 ție-ți spun: Ridică-te, ia-ți patul și mergi la casa ta!" 12 Și el de-ndată s-a ridicat și, luându-și patul, a ieșit afară de față cu toți, încât toți erau uimiți și-L slăveau pe Dumnezeu, zicând: „Asemenea lucruri niciodată n-am văzut".

Evanghelia Duminicii a doua din Post deschide multe căi de meditație și puncte de reflecție asupra vieții noastre spirituale. Este vorba despre vindecarea unui slăbănog din cetatea Capernaum. Iar titlul pe care i l-am dat este următorul: **„Generozitatea celor „patru"**. Și acum, să vedem despre ce este vorba:

1. Istorisirea minunii. Dumnezeirea lui Iisus în logica argumentelor

Auzind că Iisus se găsește în cetate, mulțimile L-au înconjurat, dând năvală peste Dânsul. Unii doreau să-L vadă, alții să-L audă, iar cei bolnavi să fie vindecați. În casa în care Domnul se găsea nu era loc pentru toți. Așa se face că oamenii au umplut curtea, au blocat ușile, fiecare căutându-și un loc, pe unde se putea, ca să-L asculte. El le grăia cuvântul lui Dumnezeu.

Dar, mulți îl știau și ca pe un făcător de minuni. Așa se face că, la un moment dat, apar patru inși ducând pe o targă un om paralizat. N-au putut însă să se apropie de Iisus. Și-atunci apelează la o soluție ingenioasă. Evanghelistul Marcu ne spune că au desfăcut acoperișul casei și, prin spărtură, l-au lăsat jos pe slăbănog în camera unde se afla Iisus (2,4). Să nu vă imaginați un acoperiș de casă normal, așa cum sunt acoperișurile caselor noastre, pe care ei să-l fi dărâmat. N-aveau nici timp, nici cu ce și, în plus, cum să le fi permis gazda să facă așa ceva: să-i strice casa?!

Când Evanghelistul spune că „au desfăcut acoperișul casei", el se referă la un acoperiș plat, în formă de terasă, așa cum îl aveau casele din țările calde, care era prevăzut cu o ușă pe unde se ieșea din interior, afară, pe așa-zisa terasă. Aici se odihneau cei ai casei, în răcoarea serii. Printr-o asemenea ușă și-au făcut loc cei patru, pentru a-l lăsa pe slăbănog înăuntru. Era o șansă pentru cel paralizat, pe care voiau să nu o piardă, așa că au hotărât să nu se împiedice de niciun obstacol.

Iisus rămâne impresionat de fapta, dar mai ales de credința lor. Ambii Evangheliști, Matei și Marcu, cei care consemnează minunea, precizează acest fapt: *„Și văzând Iisus credința lor, i-a zis slăbănogului: „Fiule, iertate îți sunt păcatele tale!"* (Mc 2,5; Mt 9,2). Există în acest verset o concluzie a Evangheliștilor (*„Și văzând Iisus credința lor"*), care apare ca o motivare a cuvintelor lui Iisus: *„Fiule, iertate îți sunt păcatele tale!"*

De față erau, ca de obicei, nu numai lume simplă, ci și cărturari. Unii veneau sincer să-L asculte, dar cei mai mulți căutau să-l ispitească, să-l încurce în cuvânt și, astfel, să-l compromită.

Așa se întâmplă și acum. Auzind ce-i spune slăbănogului, „au cugetat în inima lor": *„Pentru ce vorbește acesta astfel? El blasfemiază! Cine poate să ierte păcatele, fără numai unul Dumnezeu?"* (Mc 2,7).

De fapt, logica lor era corectă: cine poate să ierte păcatele decât singur Dumnezeu? Și astfel, provocat fiind de către ei, Iisus își demonstrează dumnezeirea Lui în două moduri:

1. *într-unul neperceput de om* (nepalpabil, insesizabil, necontrolabil) – iertarea păcatelor.

2. *într-altul perceput de către om* (palpabil, sesizabil, controlabil) – vindecarea propriu-zisă.

Demonstrația palpabilă a dumnezeirii Sale este condusă de Iisus cu o logică fără egal. Înainte de toate, le descoperă cărturarilor gândurile lor. Cine poate ști gândul, cugetul omului în afară de Dumnezeu? Îi întreabă: *„De ce cugetați acestea în inimile voastre?"* Apoi, îi invită la o lecție de logică,

întrebându-i: *„Ce este mai lesne, a-i zice slăbănogului: Iertate îți sunt păcatele!, sau a-i zice: Ridică-te, ia-ți patul și umblă!?"* (Mc 2,9). Desigur, mai simplu este să spui: *„Iertate îți sunt păcatele!"* Oricine poate să spună oricui că îi iartă păcatele, dar sunt ele cu adevărat și iertate? Nimeni nu poate percepe cu simțurile, acest lucru și nici nu-l poate demonstra cu argumente. Cărturarii n-au răspuns la întrebare. Dar nici nu aveau cum să răspundă. Au procedat corect. Dacă ar fi răspuns, ar fi trebuit să spună că nici una din cele două afirmații nu e ușor de enunțat, pentru că pe amândouă le poate zice numai Dumnezeu, deoarece numai El le poate împlini.

Și fără să mai socotească necesară continuarea discuției, Iisus le oferă dovada că El poate să le pronunțe pe amândouă. Iată ce le spune: *„Dar ca să știți că putere are Fiul Omului să ierte păcatele pe pământ – i-a zis slăbănogului: ție-ți spun: Ridică-te, ia-ți patul și mergi la casa ta!"* (Mc 2,11). A zice unui paralizat: ridică-te, ia-ți patul și umblă și minunea să se și întâmple, aceasta nu o poate face oricine. Dar Iisus a făcut-o. Și minunea s-a întâmplat. Evanghelistul consemnează că *„el* (slăbănogul) *de-ndată s-a ridicat și, luându-și patul, a ieșit afară de față cu toți"* (Mc 2,12).

Porunca lui Iisus de „a-și lua patul" are o dublă semnificație:

1. *De argument*, pentru realitatea minunii. Ea s-a întâmplat cu adevărat. Cel ce fusese paralitic umbla, își ducea singur targa. Toți au văzut acest lucru. Nimeni nu se putea îndoi de veracitatea ei.

2. *De amintire permanentă*, a celui ce fusese paralizat, a faptului că ajunsese astfel datorită lui însuși, iar acum, ducându-și patul, însemna că a devenit sănătos și că nu mai e robit de suferință și de păcat.

Comentând cuvintele lui Iisus *„Ridică-te, ia-ți patul și mergi la casa ta!"*, Sf. Teofilact vede în cele trei verbe *„ridică-te"*, *„ia-ți patul"* și *„mergi"* dovada evidentă a puterii primită de slăbănog de a intra în cadrul unei vieți normale. Iată ce spune el: „...zice cuvintele pentru mai multă încredințare a minunii că nu este (săvârșită) după nălucire, și încă, să arate că nu numai l-a vindecat, ci și putere a pus într-însul. Deci a așa face și pentru bolile cele sufletești: nu numai că ne izbăvește pe noi de păcate, ci și putere pune întru noi, spre a lucra poruncile (Sale)."[330]

Așadar, treptele sau etapele procesului vindecării de păcat, și de suferință, potrivit textului Evangheliei sunt:

a. *Credința*, care te duce la Iisus – fie a ta, fie a altora;

b. *Îndrăzneala* – a nu ține cont de nimic în efortul de a ajunge la Iisus. Cei patru ajung la Iisus trecând peste toate obstacolele;

c. *Dobândirea iertării păcatelor* – Dumnezeu dorește aceasta;

[330] Cf. Sf. TEOFILACT, *Tâlcuirea Sfintei Evanghelii de la Marcu*, Ed. „Sophia", București 2008, 68.

d. *Ascultarea de porunca lui Iisus* – ridicarea din pat;

e. *Întoarcerea acasă* – adică și spre casa Părintelui ceresc, pe care omul o părăsește prin păcat.

Legat, însă, de relația lui Iisus cu cărturarii, mai trebuie amintit un detaliu. Evanghelistul ne spune că Iisus li s-a adresat cărturarilor prin cuvintele: *„dar, ca să știți..."* (Mc 2,11) – fapt care înseamnă că ceea ce urma se făcea pentru ei. Este vorba despre informarea lor despre identitatea lui Iisus, anume că El este Dumnezeu. Iisus îl vindecă pe paralitic în fața lor. Aceasta numai Dumnezeu o putea face. Era o demonstrație logică a dumnezeirii Lui, în prezența lor. Era ca și cum le-ar fi zis: dacă l-am putut vindeca, înseamnă că am dreptul să spun și „iertate sunt păcatele", pentru că, în acest caz, pot să le și iert. Cel care intrase pe targă, ieșea acum pe picioarele lui, ducându-și singur targa. Așadar, era în puterea lui Iisus să ierte și păcatele și să facă și minunea. Și aceasta, pentru că El era Dumnezeu adevărat. Și logic, fără echivoc, a demonstrat acest lucru.

Uneori, Dumnezeu îi demonstrează omului cu argumente că El există. Perceperea și acceptarea acestora aparțin doar omului.

Reacția mulțimii, poate și a cărturarilor, n-a putut fi decât una singură, însoțită de unicul comentariu care s-ar mai fi putut face. Evanghelistul consemnează reacția lor: *„Toți erau uimiți și-L slăveau pe Dumnezeu, zicând: „Asemenea lucruri niciodată n-am văzut"* (Mc 2,12).

Așadar, aceasta este minunea: simplă, logică, reală, fără probleme dificile de interpretare. Dar, cu toate acestea, să ne oprim puțin la mesajul ei, căutându-i câteva tâlcuri mai adânci.

2. Mesajul minunii. Misiunea celor „patru"

Întrebarea care se pune este următoarea: *Cuvintele lui Iisus, adresate slăbănogului, sunt consecința credinței doar a celor patru, care îl purtau sau și a slăbănogului, unită cu a lor?*

Răspunsul nu e simplu de dat. Nu știm la cine se va fi referit Iisus când a spus: *„văzând credința lor"*. Dacă se va fi referit doar la cei patru, atunci îi vedem pe aceștia în ipostaza ajutorării unui om neputincios pentru care fac chiar ceva mai mult: *îl aduc la Iisus*. Așadar, *acești patru inși aduc un om la Dumnezeu!* Și astfel, ei devin instrumentul întâlnirii omului neputincios cu Dumnezeu și implicit, și al convertirii lui. Dacă trebuie să luăm în calcul și credința celui paralizat, atunci izbăvirea a venit și pentru credința sa, adăugată credinței celorlalți.

M-am oprit la această întrebare, pentru că ea este importantă pentru noi, cei de azi. Ea trebuie să devină un imperativ pentru fiecare în parte. De ce? Pentru că întinzându-i mâna spre ajutor celui ce nu poate să se întâlnească

cu Dumnezeu, celui bolnav şi neputincios trupeşte şi sufleteşte, din cauza păcatelor lui, întinzi mâna lui Dumnezeu spre el. Şi pentru credinţa ta, Iisus poate să-i ierte păcatele şi să-l scape din suferinţă.

Aşadar, dacă el crede în Dumnezeu, dar nu poate să facă nimic personal pentru întâlnirea cu El, poţi tu să faci acest lucru. Credinţa ta, sau credinţa noastră, poate să facă mai mult decât credinţa lui. Evanghelia acestei Duminici este un temei al rugăciunii noastre comune, al mijlocirii pe care o facem unii pentru alţii. Credinţa ta poate să fie izbăvitoare pentru tine, dar şi pentru alţii. De aceea ne rugăm unii pentru ceilalţi şi avem convingerea că *Dumnezeu ne ajută şi în comun*, nu numai individual. Credinţa ta, ca mamă, credinţa ta, ca tată, poate să fie izbăvitoare pentru copilul tău. Credinţa ta, ca frate, poate să fie izbăvitoare pentru fratele tău. Credinţa ta, ca prieten sau vecin, poate să fie mântuitoare şi izbăvitoare pentru prietenul tău, pentru vecinul tău ş.a.m.d.

Dar este importantă şi cealaltă postură, anume aceea în care noi putem să devenim cauză sau *instrument pentru convertirea cuiva*. Şi anume pentru cel care n-a auzit de Dumnezeu sau nu vrea să audă de Dumnezeu; pentru cel care ştie prea puţine despre Dumnezeu, fie că n-a avut ocazia, fie că n-a fost interesat. Pentru acesta tu poţi să devii cauză a convertirii lui, instrument al întâlnirii lui cu Dumnezeu.

Toţi cei care auzim acum cuvântul trebuie să înţelegem că avem datoria să ne postăm în acest statut pentru cel de lângă noi: fie de ajutor, fie de cauză şi de instrument al întâlnirii lui cu Dumnezeu. Dacă este cineva bolnav, roagă-te pentru el: credinţa ta îl poate mântui. Dacă este rătăcit, roagă-te pentru el: credinţa ta îl poate aduce la Dumnezeu. Fiecare dintre noi trebuie să ne străduim ca lună de lună, dacă nu săptămână de săptămână, să aducem pe cineva, cu noi, în biserică. Şi dacă pentru acel suflet ai devenit apostol şi misionar, vei fi răsplătit de Dumnezeu. Am văzut din Evanghelia zilei, ce poate face credinţa unuia pentru viaţa şi pentru destinul altuia.

Aş vrea, în acest sens, să vă citesc un text din Epistola sobornicească a Sf. Iacob: *„Dacă vreunul dintre voi va rătăci de la adevăr, şi-l va întoarce cineva, să ştie că cel ce a întors pe cel păcătos de la rătăcirea căii lui, îşi va mântui sufletul din moarte şi-şi va acoperi mulţime de păcate"* (5,19–20). Aşadar, dacă-l vei întoarce pe cel rătăcit, indiferent de ce natură este rătăcirea lui, mulţime de păcate ţi se vor ierta. Acest lucru înseamnă mai puţină suferinţă în viaţa ta, mai puţine lacrimi, mai puţină durere, mai puţin gust amar.

Iubite cititor, şi tu poţi să auzi astăzi cuvintele lui Iisus: *„Iertate îţi sunt păcatele!"* Ştii ce înseamnă asta? Mai puţină suferinţă în viaţa ta!

Alte câteva teme spre reflecţie din textul Evangheliei:

1. *„Iertate îţi sunt păcatele!"* De ce nu i-a zis: „Fii vindecat!". „Fii sănătos"! Ce înseamnă asta? Înseamnă că la baza suferinţei noastre e păcatul.
2. *Ridică-te! Porunca veşnică a lui Dumnezeu.*
3. *„Mergi la casa ta"!* = adică mergi, umblă, dar într-o altă viaţă decât cea de păcat, dinaintea suferinţei, care te-a adus în necaz şi boală. În plan spiritual, drumul de după suferinţă şi păcat trebuie să fie spre casa Părintelui ceresc. Prin păcat, plecăm de acolo!

Dileme în cuvinte grele

Duminica a 3-a din Post

Mc 8,34–38; 9,1

„34 Și chemând la Sine mulțimea, laolaltă cu ucenicii Săi, le-a zis: „Dacă voiește cineva să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-Mi urmeze Mie. 35 Că tot cel ce va voi să-și mântuiască sufletul, îl va pierde; iar cel ce îl va pierde pentru Mine și pentru Evanghelie, acela îl va câștiga. 36 Că ce-i folosește omului să câștige lumea întreagă și să-și păgubească sufletul? 37 Sau ce ar putea să dea omul în schimb pentru sufletul său? 38 Că tot cel ce se va rușina de Mine și de cuvintele Mele în neamul acesta desfrânat și păcătos, de acela și Fiul Omului Se va rușina când va veni întru slava Tatălui Său, cu sfinții îngeri". Și le spunea: „Adevăr vă grăiesc că sunt unii din cei ce stau aici care nu vor gusta moartea până ce nu vor vedea împărăția lui Dumnezeu venind întru putere".

Evanghelia Duminicii a treia din Post este una dintre Evangheliile scurte, rânduite a fi citite la Sf. Liturghie în Duminicile anului liturgic. Dar, pe cât este de scurtă, pe atât este de greu de înțeles și mai ales, de urmat. Este greu de înțeles, pentru că sensul unor cuvinte, exprimate în paradoxuri, precum: *„Cine va voi să-și mântuiască sufletul îl va pierde"* sau *„Cine îl va pierde îl va câștiga"*, nu se descifrează ușor. Nici sentințele *„să se lepede de sine"*, *„să-și ia crucea"* nu sunt mai puțin provocatoare. Ele urmează o logică a lui Iisus în care nu este foarte ușor de pătruns. Așa se face că, aproape fiecare cuvânt necesită o explicație aparte. De aceea, i-am și dat Evangheliei acestei Duminici următorul titlu: ***„Dileme în cuvinte grele"***!

Dar, cu toate că acestea necesită o analiză amănunțită, n-am să mă opresc în detaliu asupra lor. Asupra câtorva aspecte, însă, din nuanțele acestei Evangheliei, aș dori, totuși, să insist. Să le luăm pe rând.

1. „Lepădarea de sine" – condiție a urmării lui Iisus

Înainte de toate, cum trebuie înțelese cele două condiții pe care le cere Mântuitorul pentru a-L urma: *„lepădarea de sine"* și *„luarea crucii"*? El spune categoric: *„Dacă voiește cineva să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-Mi urmeze Mie"* (Mc 8,34).

Trebuie să spunem răspicat că cele două condiții nu sunt impuse de către Iisus nimănui, în mod constrângător, ci îi vizează doar pe aceia care optează, în mod liber, pentru El. Așadar, a-i urma lui Iisus, adică a-i urma învățăturile, este la alegerea noastră. Suntem liberi să o facem sau nu; să optăm pentru El sau nu. El oferă, într-adevăr, opțiunea urmării Sale, dar nu o impune nimănui. Asta nu înseamnă că atunci când zice: *„Dacă voiește cineva să vină după Mine"*, El e mulțumit când omul nu voiește să-L urmeze. Prin urmare, cuvintele Sale: *„Dacă voiește cineva să vină după Mine"* sunt o invitație la un act responsabil și liber în raport cu Iisus.

Și acum să încercăm să înțelegem una dintre cele două *sentințe-condiție: Ce este „lepădarea de sine"*? Cât privește cealaltă sentință, „luarea crucii", nu insistăm asupra ei, pentru că am explicat-o când am tâlcuit Evanghelia Duminicii după Înălțarea Sf. Cruci.

Întrebarea ne confruntă, așadar, cu prima dificultate de înțelegere a cuvintelor lui Iisus. Înseamnă *lepădarea de sine* abandonarea propriei identități? Adică să ne lepădăm de „eul" nostru, să ne depersonalizăm? Să ne negăm sinele care ne deosebește de alții? Să renunțăm la dorințele, idealurile și responsabilitățile noastre? Într-un cuvânt, să negăm ceea ce suntem? Să nu ne mai cheme cum ne cheamă? Să nu mai fim recunoscuți după ceea ce suntem? Ce înseamnă, așadar, să se lepede omul de sine? Nimic din cele enunțate anterior.

Lepădarea de sine înseamnă lepădarea de *ego*, adică de tot ceea ce produce acest ego: orgoliu, mândrie, slavă deșartă, pornirea din noi care ne face să centrăm totul pe persoana proprie, determinându-ne să credem că doar noi suntem în centrul lumii și că totul se învârte numai în jurul nostru.

Adesea auzim că se spune despre unii oameni că *„sunt plini de sine"*. Auzind aceasta, imediat îi asociem pe aceștia cu cei mândri, egoiști, care reduc lumea la ei înșiși. Cel plin de sine este ca un vas plin de apă în care nu mai încape nici o picătură dintr-un alt vas. E plin de sine, adică de părerile lui despre sine, de soluțiile lui. Unul ca acesta nu mai admite nici o opinie și nici o soluție venind de la alții. El acceptă doar atât cât vine de la sine. Restul nu mai contează. Unul ca acesta nu mai găsește loc în sine pentru nimeni, nici măcar pentru Dumnezeu.[331]

Tocmai pe acest „sine, plin de sine" îl vrea Dumnezeu lepădat, pentru a-i putea urma. *Lepădarea de sine* e lepădarea de autosuficiență, de egoism, de

[331] O dezvoltare a acestor idei, din care m-am inspirat și eu, vezi Antonie PLĂMĂDEALĂ, *Tâlcuri noi la texte vechi*, 35–38.

orgolii. E o invitație la adevărata smerenie, care găsește loc pentru toți, dar mai ales pentru Dumnezeu. Doar atunci îl poți urma pe Dumnezeu când în viața ta îi faci și Lui puțin loc!

2. Paradox în antiteze

Și-acum să ne oprim puțin și la înțelesul paradoxului exprimat în cele două antiteze: *„**Că tot cel ce va voi să-și mântuiască sufletul** (τὴν ψυχὴν), **îl va pierde; iar cel ce îl va pierde pentru Mine și pentru Evanghelie, acela îl va câștiga**“* (Mc 8,35).

Trebuie să recunoaștem că aceste cuvinte ale lui Iisus ne pun într-o reală dilemă: cine nu vrea să-și mântuiască sufletul? Și atunci, cum să-l pierzi, dacă-l mântuiești? Sau, de ce să-l mai mântuiești, dacă tot îl pierzi? Și-apoi, cum să-l câștigi, dacă l-ai pierdut? Iată un text greu de înțeles și la fel de greu de interpretat.

În limba greacă, limba în care s-a scris Evanghelia, cuvântul ψυχή poate fi tradus și cu „viață“. Mai corect este să-l traducem, însă, în textul Evangheliei, cu „suflet“, pentru că, pentru viața biologică, limba greacă are un alt cuvânt, și anume, ζοή. Această nuanță etimologică nu este deloc lipsită de importanță.

Ca să înțelegem acest mod paradoxal de a vorbi al Mântuitorului aș dori să vă spun că alcătuirea omului este dihotomică, așa cum fiecare dintre noi știm – trup și suflet. Dar există în scrisul Sf. Pavel două texte care par a vorbi despre un trihotomism, adică omul ar fi constituit din trei elemente: trup, suflet și încă ceva. În gândirea Sfântului Apostol Pavel acel „ceva“ sau „altceva“ este *duhul*. În 1 Tes 5,23 se spune: *„Dumnezeul păcii să vă sfințească pe voi desăvârșit și **sufletul** vostru, și **trupul** vostru și **duhul** vostru“*. Așadar, potrivit acestui text constituția noastră psiho-somatică ar consta din trei elemente: trup, suflet și duh. Întrebarea care se pune este dacă, în text, duhul este egal cu sufletul?

Al doilea text este din Evrei (4,12), unde se spune: *„Cuvântul lui Dumnezeu este viu și lucrător și mai ascuțit decât o sabie cu două tăișuri, care pătrunde până la despărțirea dintre **suflet și duh**“*. Iată, deci, că din nou avem două elemente pentru latura spirituală a vieții. Și-atunci, desigur, ne întrebăm: Cum trebuie să înțelegem aceste cuvinte, atâta timp cât constituția noastră biologică este dihotomică? Încercând să înțelegem aceste texte vom înțelege și care este sensul cuvintelor lui Iisus *„Cine va voi să-și scape sufletul, îl va pierde“*. Vom vedea despre ce pierdere și despre ce câștig este vorba.

Atunci când Sf. Pavel vorbește de *suflet* și despre *duh* trebuie să înțelegem latura spirituală a constituției omului. Numai că această latură spirituală a omului are două nuanțe sau două funcțiuni: *aspectul vegetativ*, inferior, al sufletului și aspectul superior, *rațional*, al sufletului. Aspectul vegetativ, inferior, al sufletului este acela care nu se ridică mai presus de natural și de material. Spre exemplu, pentru un necaz al cuiva ne bucurăm cu sufletul, nu cu trupul. Tot cu sufletul ne bucurăm și atunci când am realizat ceva de excepție, chiar dacă este material. Și tot în această latură a sufletului se dă și teribila luptă dintre voință și rațiune, dintre minte și trup.

Din experiența cotidiană a vieții ajungem să constatăm că în fiecare zi dorim să realizăm ceea ce ieri, spre exemplu, ne-a satisfăcut, deși nu este cel mai bun lucru: să câștigăm mai mult, să mai adăugăm ceva la ceea ce am construit, să avem o plăcere în plus față de cea de ieri, să punem pe trupul nostru o haină mai frumoasă decât cea de ieri, să mâncăm azi mai bine decât ieri etc. Toate aceste dorințe aparțin sufletului nostru exprimate prin cele ale trupului. Aceste exprimări ale sufletului reprezintă aspectul inferior, vegetativ al său. Și pe acest aspect Apostolul Pavel îl numește prin termenul *„suflet“*.

Dar, când omul mai găsește loc în mintea lui și pentru Dumnezeu și pentru o poezie și pentru o carte frumoasă și mai găsește răgaz să mai admire și o floare și să dorească binele, atunci când i se face rău, să întindă mâna, atunci când este blestemat și urgisit, simte o altă o bucurie, o altă satisfacție, de altă natură. Și această bucurie, această trăire aparte, constituie aspectul superior al sufletului și pe care Apostolul Pavel îl numește *spirit* sau *duh*.[332]

Și acum nu ne va fi greu să înțelegem ce a vrut să spună Iisus prin cuvintele: „Cine va voi să-și scape sufletul îl va pierde“, adică, cine va voi să prelungească mereu satisfacția sufletului doar în plan material, biologic, acela va pierde cealaltă funcție a lui, cea superioară, care trece dincolo de ceea ce este efemer, material și limitat.

Ca să înțelegem mai bine aceste două aspecte ale laturii spirituale a omului să ne întoarcem spre noi înșine. Câți dintre noi mai găsim timp să mai contemplăm un răsărit de soare? De când n-am mai făcut-o? Câți dintre noi ne-am oprit să ascultăm cântecul unei păsărele sau al unui greier și să ne întrebăm oare ce spun ele sau el prin cântecul lor? Câți ne-am oprit în fața unei flori ca să ne întrebăm, cine a colorat-o atât de minunat și de inexprimabil în cuvinte? Cred că am pierdut mulți dintre noi, demult, puterea de a ne mai mira și forța de a ne mai minuna. Ce-am rătăcit atunci? Sufletul în latura lui superioară. Încercând să-l păstrăm doar pentru această viață materială, repede vom ajunge să ne dăm seama că, de fapt, nu l-am câștigat, ci l-am pierdut.

Așadar, cine va vrea să-și câștige sufletul doar în satisfacțiile materiale și-l va pierde, dar cine-l va pierde în lumea de mirare și de minunăție a unui alt adevăr, cel din Evanghelia lui Iisus, acela îl va câștiga. Doar acela va mai avea loc în viața lui și pentru altceva decât pentru material. Doar despre acela

[332] Pentru detalii legate de cele două funcțiuni ale sufletului, vezi Isidor TODORAN, Ioan ZĂGREAN, *Teologia Dogmatică*, 1991, 162–163.

se poate spune că şi-a câştigat sufletul! Cine poate descrie satisfacţia pe care o avem atunci când am reuşit să biruim pornirile spre răzbunare şi să facem binele? Dacă nu o putem descrie acum, nu o vom putea descrie niciodată, pentru că ea aparţine lumii sufletului, iar acolo se pătrunde greu cu raţiunea, dar şi cu cuvântul.

Iată, aşadar, cum trebuie înţelese sentinţele lui Iisus! Dacă ne-am pierdut sufletul sau l-am câştigat, vom ajunge să înţelegem numai dacă vom face o serioasă introspecţie în viaţa personală. Atunci vom şti că, dacă mai avem puterea să ne bucurăm, să ne mirăm, să ne emoţionăm, să zîmbim unii la alţii, să ne ascultăm unii pe alţii, atunci încă nu l-am pierdut. Dar, dacă nu le mai avem, suntem pe punctul de a-l pierde!

Aş dori să închei cu un verset din Apocalipsă. Autorul ei, Ioan, în viziunea pe care a avut-o de la Dumnezeu, a văzut că Biserica Laodiceei, din Asia Mică, cu toţi creştinii ei, decăzuseră mult spiritual. Şi atunci Domnul îi spune Sf. Ioan Evanghelistul să-i scrie îngerului acestei Biserici, adică Întâistătătorului ei aceste cuvinte, care erau, de fapt, valabile pentru toţi creştinii: *„Îngerului Bisericii din Laodiceea să-i scrii: ştiu faptele tale că nu eşti nici rece, nici fierbinte; astfel, fiindcă eşti căldicel, am să te vărs din gura mea, pentru că tu zici sunt bogat şi m-am îmbogăţit şi de nimic nu am nevoie şi tu nu ştii că eşti ticălos şi vrednic de plâns şi sărac şi gol"* (Apoc 3,14–17)

Întrebarea-avertisment este următoarea: Oare, nu cumva, suntem îmbrăcaţi şi, în acelaşi timp, suntem şi goi? Oare, nu cumva, suntem bogaţi şi în acelaşi timp şi săraci? Oare, nu cumva, privim totul şi în acelaşi timp, nu vedem nimic?

Şi, după ce ştim toate acestea, ar trebui, poate, să ne mai gândim şi la următoarele cuvinte: dacă nu trăim după cum gândim, şi sunt convins că toţi credem că raţionăm bine, s-ar putea ca mâine să gândim după cum trăim!

Şi-acum, ne devine clară sentinţa-concluzie a lui Iisus care depăşeşte orice logică omenească. Parcă nici nu mai e nevoie de vreo explicaţie: *„Ce-i foloseşte omului să câştige lumea întreagă dacă-şi pierde sufletul? Sau ce ar putea să dea omul în schimb pentru sufletul său?"* (Mc 8,36–37).

Alte teme spre reflecţie, din Evanghelie:

1. *Despre imensa sărăcie a bogăţiei.*
2. *Despre alergarea în viaţă fără să faci nici un pas.*
3. *Despre „câştigul-pierdere" şi despre „pierderea-câştig".*

„Puterea" necredinţei

Duminica a 4-a din Post

Mc 9,17–32

17 „Şi I-a răspuns unul din mulţime: „Învăţătorule, am adus la Tine pe fiul meu, care are duh mut. 18 Şi oriunde îl apucă, îl aruncă la pământ şi face spume la gură şi scrâşneşte din dinţi şi înţepeneşte. Şi le-am spus ucenicilor Tăi să-l scoată, dar ei n'au fost în stare". 19 Iar El, răspunzându-le, a zis: „O, neam necredincios, până când voi fi cu voi? până când vă voi răbda? Aduceţi-l la Mine!" 20 Şi l-au adus la El. Şi, văzându-L, duhul îndată l-a zguduit pe copil; şi căzând la pământ, se zvârcolea spumegând. 21 Şi l-a întrebat pe tatăl lui: „Câtă vreme este de când i-a venit aceasta?" Iar el a răspuns: „Din pruncie. 22 Şi de multe ori l-a aruncat şi în foc şi în apă, ca să-l piardă. Dar dacă Tu poţi ceva, ajută-ne, fie-ţi milă de noi!" 23 Iar Iisus i-a zis: „Dacă Tu poţi crede, toate-i sunt cu putinţă celui ce crede". 24 Şi îndată strigând tatăl copilului, a zis cu lacrimi: „Cred, Doamne!, ajută necredinţei mele!" 25 Iar Iisus, văzând că năvăleşte mulţimea, a certat duhul cel necurat, zicându-i: „Duh mut şi surd, Eu îţi poruncesc: Ieşi din el, şi'n el să nu mai intri!" 26 Şi răcnind şi zguduindu-l cu putere, duhul a ieşit; iar copilul s'a făcut ca mort, încât mulţi ziceau că a murit. 27 Iar Iisus l-a apucat de mână şi l-a ridicat; şi el s'a sculat în picioare. 28 Şi după ce El a intrat în casă, ucenicii L-au întrebat ei între ei: „De ce noi n'am fost în stare să-l scoatem?" 29 Iar El le-a zis: „Soiul acesta de demoni prin nimic nu poate ieşi decât numai prin rugăciune şi prin post". 30 Şi ieşind ei de acolo, străbăteau Galileea; iar El nu voia să ştie cineva. 31 Că-i învăţa pe ucenicii Săi şi le spunea că Fiul Omului Se va da în mâinile oamenilor şi-L vor ucide, iar după ce-L vor ucide, a treia zi va învia. 32 Ei însă nu înţelegeau cuvântul şi se temeau să-L întrebe".

Minunea relatată în Evanghelia Duminicii a 4-a din Post are loc undeva într-un sat de la poalele Muntelui Taborului în care Mântuitorul Hristos S-a schimbat la Faţă. Ea este relatată de către toţi Evangheliştii sinoptici

(Mt 17,14–21; Lc 9,37–43), dar Marcu (9,17–32) o istorisește mult mai detaliat și mai viu comparativ cu ceilalți doi evangheliști.

Textul Evangheliei cuprinde patru tablouri:

1. *Cearta cărturarilor cu Ucenicii*
2. *Dialogul lui Iisus cu tatăl copilului*
3. *Minunea în sine*
4. *Nedumerirea ucenicilor*

Așadar, textul Evangheliei deschide multe puncte spre reflecție. Noi ne vom opri doar la unul pe care l-aș intitula: „*Puterea (paradoxul) necredinței*". Și acum, să vedem despre ce este vorba.

1. Istorisirea minunii

Mântuitorul cobora cu cei trei Ucenici ai Săi, Petru, Iacov și Ioan, din muntele unde tocmai Se schimbase la față. Jos, la poalele lui, îi întâlnește pe ceilalți ucenici, înconjurați de o mare mulțime de oameni, dar și de cărturari, despre care Evanghelistul spune că „s-au luat la întrebări cu Apostolii" (9,14). Nu știm pe ce temă, deși Iisus îi întreabă: „De ce vă luați la întrebări cu ei?". Putem bănui faptul că a-l contesta pe Iisus și autoritatea Lui, precum și a Apostolilor, nu va fi fost un subiect străin de controversa cu ei. La această concluzie conduce faptul că, imediat din mulțime, un om îl interpelează pe Iisus, spunându-i: „*Învățătorule, am adus la Tine pe fiul meu, care are duh mut. Și oriunde îl apucă, îl aruncă la pământ și face spume la gură și scrâșnește din dinți și înțepenește. Și le-am spus ucenicilor Tăi să-l scoată, dar* ***ei n-au putut***" (Mc 9,17–18).

În relatarea lui Matei, tatăl zice că fiul său este „lunatic", crizele bolii manifestându-se în raport cu fazele lunii. Matei prezintă numai consecințele bolii, manifestate în viața copilului, pe care i-o pune într-un permanent pericol: „*...pătimește rău, căci adesea cade în foc și adesea în apă*" (Mt 17,15).

Reacția lui Iisus este surprinzătoare. Ne-am fi așteptat să-i răspundă direct acelui tată îndurerat, căutând vindecare pentru fiul lui stăpânit de demoni. Dar nu o face. Li se adresează mai întâi celor de față, admonestându-i: „*O, neam necredincios, până când voi fi cu voi? Până când vă voi răbda?*" (Mc 9,19). Le reproșa, supărat, necredința lor în fața atâtor dovezi ale puterii Lui dumnezeiești manifestată în atâtea alte minuni la care au fost de față atât ei, cât și Apostolii. Cărturarii, mereu opuși Lui, îi contestau autoritatea. Mulțimea, mereu schimbătoare și uitând cu ușurință binefacerile Învățătorului, participă și ea la dispută, clătinându-se în credință.

Având puterea de la Iisus de a scoate demoni, Apostolii încearcă să-l alunge pe diavol. Dar, nu reușesc. Neputința lor de a-l vindeca pe copil, întreține adversitatea contestatarilor. Așa că, reproșul lui Iisus n-a fost gratuit.

În cele din urmă, Iisus săvârșește minunea. Poruncește să-i fie adus copilul. Dar, mai întâi, îi cere tatălui câteva explicații. De când este bolnav copilul și cum se manifestă? I se răspunde: „*Din pruncie. Și de multe ori l-a aruncat și în foc și în apă, ca să-l piardă*" (9,21–22a).

Sf. Teofilact spune că aceste manifestări ale diavolului pot fi înțelese și alegoric: „omul este aruncat de diavol în „foc" – adică în focul mâniei și al poftei; și în „apă" – adică în tulburarea lucrurilor lumești. Iar diavolul acesta este „mut și surd" – *surd* pentru că nu voiește să audă cuvintele lui Dumnezeu, iar *mut* fiindcă nici pe alții nu poate să-i învețe cele ce se cuvin."[333]

Dar cererea tatălui este însă însoțită de un „***dacă***" al îndoielii. Iată ce spune el: „*Dar* ***dacă*** *Tu poți ceva, ajută-ne, fie-ți milă de noi!*" (Mc 9,22b). Răspunsul lui Iisus dat cererii acestui tată, are o triplă semnificație: este atât un *îndemn* la credință, cât și o *mustrare* pentru lipsa ei, dar și o *speranță*: „***Dacă tu poți crede****, toate-i sunt cu putință celui ce crede*" (Mc 9,23). În textul original de la Marcu, în cele mai însemnate manuscrise grecești, avem varianta „*Cât despre a putea* – toate sunt cu putință celui ce crede". Așadar, această variantă, acceptată în toate edițiile critice ale textului original, pune accentul pe speranță. Într-adevăr, ea se naște în sufletul tatălui copilului, pentru că, auzind aceste cuvinte, îndată el strigând, cu lacrimi îi zice lui Iisus: „*Cred, Doamne!, ajută necredinței mele!*" (Mc 9,24).

Răspunsul este ciudat. Nu pare a fi logic: ori are credință, ori nu o are! Nu poți să spui: *cred*, dar în același timp să spui și *nu cred*. Devreme ce el credea, trebuia să fi spus: *Cred, Doamne, ajută credinței mele*. Dar, prin ilogicul răspuns, el a spus mult mai mult decât printr-unul logic. Răspunsul lui era din aceeași categorie cu alte paradoxuri: „cei de pe urmă vor fi cei dintâi" (Mt 20,16), sau: „cine-și va mântui sufletul, îl va pierde" (Mc 8,35), sau „de nu m-ai fi găsit, nu m-ai fi căutat".[334]

Și Iisus îl vindecă pe copil, spunându-i duhului necurat: „*Duh mut și surd, Eu îți poruncesc: Ieși din el, și-n el să nu mai intri! Și răcnind și zguduindu-l cu putere, duhul a ieșit; iar copilul s-a făcut ca mort, încât mulți ziceau că a murit. Iar Iisus l-a apucat de mână și l-a ridicat; și el s-a ridicat în picioare*" (Mc 9,25–27). Și astfel, bucuria inundă casa și sufletul părinților copilului vindecat. Nedumerirea din minților multora, dacă El este cu adevărat Dumnezeu, se va fi spulberat. Contestatarii se vor fi rușinat.

Dar în mintea Apostolilor, însă, a mai rămas o nedumerire. Ei încă mai sunt tulburați. De ce n-au putut să-l vindece pe copil, dacă tot au primit

---

[333] Cf. Sf. TEOFILACT, *Tâlcuirea Sfintei Evanghelii de la Marcu*, 123–124.

[334] În traducere textul este următorul: „*Alină-te, nu m-ai căuta, dacă nu m-ai fi găsit*" (cf. Blaise PASCAL, *Cugetări*, trad. Cezar Ivănesc și Maria Ivănesc, Ed. „Aion", Oradea 2000, 168).

de la Iisus o astfel de putere? Așa se face că în casă, după ce au rămas numai cu Iisus, îl întreabă: *„De ce noi n-am fost în stare să-l scoatem?" Iar El le-a zis: „Soiul acesta de demoni prin nimic nu poate ieși decât numai prin rugăciune și prin post"* (Mc 9,28–29). Nu știu dacă s-au liniștit total sau răspunsul lui Iisus îi va fi aruncat în și mai multă ceață, cu și mai multe nedumeriri și întrebări? Cum, ei nu aveau credință? Apoi, sunt mai multe feluri de demoni? Dacă da, câte? Și altele multe, probabil, de acest fel! Este adevărat că Evangheliștii nu consemnează nimic în acest sens. Matei înregistrează, totuși, din răspunsul lui Iisus, adaosul *„pentru puțina voastră credință"* (Mt 17,20).

2. „Puterea" necredinței

Aș dori să reflectăm puțin, spre încheiere, la răspunsul tatălui: *„Cred, Doamne! Ajută necredinței mele"* (Mc 9,24).

Ce înseamnă răspunsul lui? Credea el sau nu credea? Credea! Dar credința lui era un doar un act intelectual. Credea că Dumnezeu există; că Iisus poate face minuni; că Dumnezeu poate interveni în creația Sa și corecta unele nereguli în existența umană, atunci când acestea, din diferite motive, pot apărea, așa cum apăruse în viața fiului său – o dereglare a vieții prin apariția duhului necurat, care intrase în el. Așadar, tatăl avea credința, dar doar ca și act intelectual. Aceasta însă, dincolo de constatări, de reflecții, nu te mai poate duce.

Ce nu avea el? *Credința ca forță personală, existentă în el, care să-l determine să participe el însuși la minune*! Toți credem, dar, oare, până unde? Depășim stadiul credinței de simplu act intelectual?

În actul credinței există trepte și progres. Pornim de la credința intelectuală, potrivit căreia acceptăm existența lui Dumnezeu în creație, în viața noastră. Dar, credința nu este știință. Credința este o biruință în fiecare clipă a îndoielii. Pe treapta obișnuită, e de domeniul cunoștinței; pe treapta desăvârșirii, devine făcătoare de minuni, căci minunile nu le face numai Dumnezeu. Desigur că El e autorul lor, dar în multe cazuri El le săvârșește și în colaborare cu noi. Pentru această colaborare avem nevoie de credința înțeleasă ca forță existentă în noi, prin care biruim legile firești după care existența își desfășoară logic cursul.

Dar când Dumnezeu ajută „necredinței" noastre, doar El decide! Să fie și „necredința" o putere? Da, dar nici într-un caz necredința ca absență a credinței! Așadar, *„necredința"* din *începutul credinței* ne poate fi începutul izbăvirii!

Astfel, credința nu este cunoaștere, ci în primul rând putere. Dacă o avem, mâine totul va fi cu putință!

Alte teme spre reflecție, din Evanghelie:

1. *Manifestări ale diavolului: mutenie și surzire; aruncare în foc (focul patimilor).*
2. *Suferința din pruncie – o cruce a părinților.*
3. *Soiurile sau categoriile diavolului – acționând în viața noastră.*
4. *Postul – armă împotriva diavolilor „surzeniei" în ale credinței și a „ne-vorbirii" despre Dumnezeu.*

Paradoxul măririi

Duminica a 5-a din Post

Mc 10,32–45

„32 Şi erau pe drum, suindu-se la Ierusalim, şi Iisus mergea înaintea lor. Şi ei erau uimiţi: şi cei ce mergeau în urma Lui se temeau. Şi iarăşi luându-i cu El pe cei doisprezece, a început să le spună cele ce aveau să I se întâmple: 33 „Iată, ne suim la Ierusalim şi Fiul Omului va fi dat în mâna arhiereilor şi cărturarilor; şi-L vor osândi la moarte şi-L vor da pe mâna păgânilor 34 şi-L vor batjocori şi-L vor scuipa şi-L vor biciui şi-L vor omorî, dar după trei zile va învia". 35 Şi au venit la El Iacob şi Ioan, fiii lui Zevedeu, zicându-I: „Învăţătorule, voim să ne faci ceea ce-ţi vom cere". 36 Iar El le-a zis: „Ce voiţi să vă fac?" 37 Iar ei I-au zis: „Dă-ne să şedem unul de-a dreapta Ta şi altul de-a stânga Ta, întru slava Ta". 38 Dar Iisus le-a răspuns: „Nu ştiţi ce cereţi. Puteţi să beţi paharul pe care îl beau Eu şi să vă botezaţi cu botezul cu care Eu Mă botez?" 39 Iar ei I-au zis: „Putem". Şi Iisus le-a zis: „Într'adevăr, paharul pe care Eu îl beau îl veţi bea şi cu botezul cu care Eu Mă botez vă veţi boteza, 40 dar a şedea de-a dreapta Mea sau de-a stânga Mea nu este al Meu a da, ci celor pentru care s'a pregătit" 41 Şi auzind cei zece, au prins a se supăra pe Iacob şi pe Ioan. 42 Şi Iisus, chemându-i la Sine, le-a zis: „Ştiţi că cei ce se socotesc conducători ai neamurilor domnesc peste ele şi cei mari ai lor le stăpânesc; 43 dar între voi să nu fie aşa, ci cel ce va vrea să fie mare între voi, să fie slujitorul vostru, 44 şi cel ce va vrea să fie întâiul între voi, să le fie tuturor slugă; 45 că nici Fiul Omului n'a venit să I se slujească, ci să slujească şi să-Şi dea viaţa răscumpărare pentru mulţi".

Titlul pe care i l-aş da pericopei Evangheliei Duminicii a 5-a din Postul Paştelui este următorul: *„Paradoxul măririi"*.

Evanghelia ne prezintă ultimul drum al lui Iisus, făcut din Galileea la Ierusalim, înainte de moartea Sa.

1. „Îngroziţi", dar dornici de mărire, pe ultimul drum spre Ierusalim

Iisus era împreună cu Ucenicii şi mergea înaintea lor. Evanghelistul consemnează: *„Şi erau pe drum, suindu-se la Ierusalim, şi Iisus mergea înaintea lor. Şi ei erau uimiţi: şi cei ce mergeau în urma Lui se temeau"* (Mc 10,32). S-ar putea să fie vorba aici, eventual de încă un grup de ucenici care au mers îngroziţi în urma celor Doisprezece şi care făceau şi ei drumul la Ierusalim. *„Uimiţi"* erau, probabil, cei Doisprezece, iar „îngroziţi", fricoşi – *cei ce mergeau în urma Lui*, adică alţi ucenici.

Se temeau, erau îngroziţi, pentru că pentru mulţi, calea crucii era ezitantă. Nu este exclus ca din acest grup să fi făcut parte şi femeile care mai târziu au stat lângă Cruce şi au privit răstignirea şi moartea dumnezeiescului Învăţător (cf. Mc 15,40 urm.; In 19,25 urm.).

Pentru Iisus era important ca celor Doisprezece să le fie clar scopul acestei călătorii. Aşa se face că, la un moment dat, îi ia pe aceştia deoparte şi începe să le spună cele care I se vor întâmpla la Ierusalim: *„Iată, ne suim la Ierusalim şi Fiul Omului va fi dat în mâna arhiereilor şi cărturarilor; şi-L vor osândi la moarte şi-L vor da pe mâna păgânilor şi-L vor batjocori şi-L vor scuipa şi-L vor biciui şi-L vor omorî, dar după trei zile va învia"* (Mc 10,33–34). Era a treia şi ultima vestire a Patimilor. Tristeţea îl copleşise. Ca Dumnezeu vedea toată drama Crucii şi a morţii care-L aştepta.

Dar Ucenicii n-au priceput nimic din ceea ce le spusese. Nu Patimile le-au reţinut atenţia, ci cuvintele despre Înviere, pe care le-au interpretat metaforic ca pe o biruinţă finală care urma să-l proclame împărat. Aşa se face că doi dintre ei, Iacov şi Ioan se apropie de El şi-i cer mărire, adică locuri de cinste în viitoarea împărăţie: *„Învăţătorule, voim să ne faci ceea ce-ţi vom cere". Iar El le-a zis: „Ce voiţi să vă fac?" Iar ei I-au zis: „Dă-ne să şedem unul de-a dreapta Ta şi altul de-a stânga Ta, întru slava Ta"* (Mc 10,35–37).

Matei consemnează faptul că şi mama fiilor lui Zevedeu a venit la Iisus cu această cerere pentru fiii ei (Mt 20,20 urm.). Nu ştim dacă ea va fi fost prima care i-a adresat lui Iisus cererea sau copiii ei.[335] Cert este că n-au cerut ceva bun. Ceea ce iese în evidenţă, din cererea lor, este contrastul puternic dintre patima lui Iisus şi dorinţa lor de mărire. În timp ce Iisus se îndreapta spre batjocură, dispreţ, loviri şi moarte, ei cer slavă; în timp ce Iisus merge să moară pentru toţi, ei cer să domine peste toţi; în timp ce Iisus renunţă la tot, ei vor să acapareze tot: faimă, mărire, locuri de frunte, să fie mai presus de toţi; în timp ce Iisus mergea să devină cel mai smerit, ei sunt preocupaţi cine este cel mai mare? De aceea, Iisus le replică: *„Nu ştiţi ce cereţi!"*

[335] Vezi Gerhard MAIER, *Evanghelia după Matei*, 676–677.

În viziunea Lui, la slavă se ajunge doar prin jertfă. Adevărata mărire presupune jertfire. ***Nu poți fi mare dacă primești mărirea, ci numai dacă o dobândești!*** Așa că Iisus îi întreabă direct: *„Puteți să beți paharul pe care îl beau Eu și să vă botezați cu botezul cu care Eu Mă botez?"* În limbajul biblic adesea „paharul" apare ca simbol al suferinței (Ps 74,8; Is 51,17–22; Ier 25,15; Iez 23,31–34). În Ghetsimani Iisus se roagă Tatălui să îndepărteze paharul de la El, adică suferința. Așadar, fiii lui Zevedeu sunt întrebați dacă sunt dispuși la asumarea suferinței pentru a fi cu Iisus.

Răspunsul lor este prompt și simplu: *Putem*! Nu știm dacă au înțeles exact sau nu, la ce „pahar" și „botez" se referea Iisus. Cert este că Iisus confirmă răspunsul lor afirmativ: *„Într-adevăr, paharul pe care Eu îl beau îl veți bea și cu botezul cu care Eu Mă botez vă veți boteza"*. Le prezicea viitorul, nu foarte comod în consecințele lui vizavi de opțiunea pentru Iisus. Unul avea să moară martir (Iacov – FAp 12,2), iar celălalt, Ioan, să îndure multe pentru Iisus: închisoarea, iar la bătrânețe și exilul în îndepărtata insulă Patmos (Apoc 1,9).

Dar motivația cererii lor nu trebuie înțeleasă exclusiv ca fiind una vinovată. Din informațiile pe care Sf. Evanghelii le oferă despre cei doi frați, putem presupune că cererea lor va fi fost motivată de iubirea pe care i-o purtau Învățătorului lor și de dorința de a fi veșnic cu El în împărăția Sa. Se pare, însă, că ei nu-și dădeau seama de prețul imens care trebuia plătit. Ei nu realizau că spre slava lui Iisus duce numai un singur drum: *Drumul Crucii*.

Cuvintele lui Iisus, în completare la răspunsul Său, dat celor doi frați, nu sunt foarte ușor de interpretat: *„A ședea de-a dreapta Mea sau de-a stânga Mea nu este al Meu a da, ci celor pentru care s-a pregătit"* (Mc 10,40). Mulți văd în ele o referință la o posibilă predestinare din partea lui Dumnezeu. Dar nu trebuie interpretate așa! Locurile de cinste în împărăția slavei lui Iisus, noi ni le pregătim prin asumarea Drumului Crucii. Asumând acest drum, singurul care duce spre împărăția lui Iisus, Tatăl nu face decât să ne aștepte cu locul pregătit mai dinainte și cuvenit jertfei făcute. Deci, El nu face decât să ofere ceea ce am ocupat deja mai dinainte, pe cale. Drumul Crucii nu duce decât spre aceste locuri. Așa trebuie interpretate cuvintele lui Iisus: în sensul unei *predestinări, dar condiționată de opțiunea noastră*![336] Și astfel, se încheie discuția cu fiii lui Zevedeu și cu mama lor.

Ceilalți zece au auzit cererea colegilor lor de apostolat. Și s-au supărat pe cei doi, dovadă că și ei aveau aceleași dorințe de mărire. Evanghelistul

[336] Sf. Teofilact, referindu-se la aceste cuvinte, spune: *„Precum un împărat drept, de ar fi privit la oarecare luptă, apoi ar fi venit la el oarecare prieteni de-ai lui și i-ar fi zis: Dă-ne nouă cununile, le-ar fi zis împăratul: NU este al meu a da, ci, de se va nevoi cineva și va birui, aceluia s-a gătit cununa"* (cf. Sf. TEOFILACT, *Tâlcuirea Sfintei Evanghelii de la Marcu*, 139).

consemnează: *„Și auzind cei zece, au prins a se supăra pe Iacob și pe Ioan"* (Mc 10,41).

Văzându-i mânioși, Iisus îi cheamă pe toți și le oferă cea mai revoluționară lecție din istoria omenirii despre mărire și despre falsa înțelegere a măririi. Pune în contrast evident **falsa mărire**, care după mintea multor conducători constă în forță, în bogăție, în dorința de a domina asupra semenilor, cu autoritatea puterii și **adevărata mărire**, care constă în slujirea tuturor, dându-se exemplu pe Sine. Și le spune: *„Știți că cei ce se socotesc conducători ai neamurilor domnesc peste ele și cei mari ai lor le stăpânesc; dar între voi să nu fie așa, ci cel ce va vrea să fie mare între voi, să fie slujitorul vostru, și cel ce va vrea să fie întâiul între voi, să le fie tuturor slugă; că nici Fiul Omului n-a venit să I se slujească, ci să slujească și să-Și dea viața răscumpărare pentru mulți"* (Mc 10,42–45).[337]

2. Paradoxul măririi

Aș dori să reflectăm puțin la *ce înseamnă a fi mare*. Pentru că, în fond, orice om, într-un fel sau altul, tinde spre „locul de frunte" acolo unde se găsește și muncește. Trebuie să recunoaștem acest lucru, care este o realitate a vieții umane. Din însuși începutul istoriei, oamenii au însetat după mărire și putere. Adam a poftit să fie ca Dumnezeu, dar fără Dumnezeu și de atunci, otrava aceasta pentru dominare, pentru locurile cele mai înalte, pentru auto-preamărire, s-a strecurat în om, ca un venin. Iar urmările ei au fost și sunt: trufia, invidiile, rivalitățile, trădarea, ura și războaiele dintre oameni.

A fost nevoie să coboare Dumnezeu la om pentru a-i arăta ce înseamnă adevărata mărire: *„Eu sunt în mijlocul vostru unul care slujește"*. Și acest Iisus, din mijlocul oamenilor, avea ochi, de la înălțimea Sa să vadă tot necazul, avea mâini întinse spre ajutorul celui în nevoie și în suferință, avea inimă să înțeleagă orice lacrimă, indiferent de vârstă, de națiune, de rang. A arătat cea mai compătimitoare inimă care a putut să fie văzută vreodată.

Cea mai mișcătoare scenă în care a zugrăvit imaginea adevăratei măriri a fost aceea de la Cina cea de Taină. Mântuitorul se ridică de la masă, se încinge cu un ștergar, pune apă într-un vas și începe să spele picioarele ucenicilor. Apoi le șterge cu prosopul. După ce a făcut aceasta se așază din nou la masă și le spune Apostolilor: *„Înțelegeți ce-am făcut Eu cu voi?: Voi Mă numiți pe Mine Învățătorul și Domnul, și bine ziceți, fiindcă sunt. Deci dacă Eu, Domnul și Învățătorul, v-am spălat vouă picioarele, și voi sunteți datori să vă spălați picioarele unii altora; că pildă v-am dat, ca și voi să faceți așa cum am făcut Eu cu voi... Devreme ce știți acestea, fericiți veți fi de le veți face"* (In 13,12–17). Aceasta e icoana adevăratei

[337] Sf. Teofilact înțelege Crucea, adică jertfa, ca fiind adevărata mărire (Vezi Sf. TEOFILACT, *Tâlcuirea Sfintei Evanghelii de la Marcu*, 140–141).

măriri. Gestul și cuvintele Lui străbat până la noi și ne obligă cu puterea unui testament.

Dar **cum înțelegem noi să fim mari?** Credem că suntem mari atunci când poruncim și alții, de frică, execută; când țipăm și alții, de frică, se supun; când ne impunem propriile păreri, uneori fără argumente, iar alții, de teamă să nu-și piardă poate un loc de muncă, execută orbește, deși știu că rezultatul e dezastruos; când intrăm impunători și aroganți în birou, iar alții, de jenă, ni se apleacă; când îi privim de sus pe toți, iar ei ne aclamă; când așteptăm aroganți ca toate ușile să ni se deschidă, nu să le deschidem; când îi întindem mâna celui mai mic și sărman ca să ne-o sărute, nu ca să-i oferim ceva din ea ș.a.m.d.

Nu! Aceasta nu e mărire, ci falsă mărire. Aceasta e mărirea dictatorilor, a orgolioșilor, a nonvalorilor, a celor mici la suflet și la minte.

Cu adevărat mare ești atunci când intri în instituție și tu îi spui primul *bună dimineața* femeii de serviciu sau subalternului tău; când întinzi mâna spre ajutor și binecuvântare, nu spre sărutare; când propria ta părere este recunoscută ca argument de către altul și nu impusă lui; când aclamat fiind, îi vezi pe toți mai presus de tine; când singura privire ***de sus în jos*** e doar spre a-l vedea pe cel în nevoie și zdrobit la pământ de lipsuri, sărăcie și umilințe îndurate de la alții; când ești lăudat de toți, iar laudele te jenează, nu te măgulesc; când în locul de frunte în care stai, nu te vezi pe tine, ci pe Hristos, care ți l-a oferit; când nu te lași ademenit de lingușeli, ci suporți și critica; când cel „cu coloană", adică cu demnitate, din preajma ta nu-ți este incomod, ci un exemplu! Ești mare când îi slujești pe toți, pe tine văzându-te unul dintre „ei". Iisus a fost Dumnezeu, l-a creat pe om, dar a murit pentru el, cel care l-a contestat.

Noi suntem reprezentanții lui Iisus în lume. *Să-L ajutăm să fie pentru toți, ceea ce a fost El, atunci, doar pentru câțiva!*

Alte teme spre reflecție, din Evanghelie

1. *Iisus – țintă a vieții.* Iisus mergea înaintea Apostolilor. El hotăra drumul lor. El avea ținta, dar era și ținta.
2. *Nu știți ce cereți!* Adesea nu știm ce cerem.
3. *Când părinții nu cer ceva bun pentru copiii lor!?* Mama fiilor lui Zevedeu n-a știut ce cere pentru copiii săi.
4. *La slavă, la mărire, la locul de frunte, se ajunge prin jertfă,* prin muncă, prin osteneală. Nu există mărire fără cruce!

Tristețe de Florii?

Duminica Floriilor

In 12,1–18

„Deci cu șase zile înainte de Paști, Iisus a venit în Betania, unde era Lazăr, cel pe care-l înviase din morți. 2 Și I-au făcut acolo cină; și Marta slujea. Și Lazăr era unul dintre cei ce ședeau la masă cu El. 3 Atunci Maria, luând o litră cu mir de nard curat, de mult preț, a uns picioarele lui Iisus și le-a șters cu părul capului ei; iar casa s-a umplut de mireasma mirului. 4 Dar Iuda Iscarioteanul, unul dintre ucenicii Săi – cel care avea să-L vândă –, a zis: 5 „De ce nu s-a vândut mirul acesta cu trei sute de dinari și să-i fi dat săracilor?" 6 Iar el a zis aceasta nu pentru că îi era lui grijă de săraci, ci pentru că era fur și, având punga, lua din ce se punea într-însa. 7 A zis deci Iisus: „Las-o, că pentru ziua îngropării Mele l-a păstrat; 8 că pe săraci îi aveți pururea cu voi, dar pe Mine nu Mă aveți pururea". 9 Atunci mulțime mare de Iudei a aflat că El este acolo și au venit nu numai pentru Iisus, ci să-l vadă și pe Lazăr pe care El îl înviase din morți. 10 Iar arhiereii au pus la cale ca și pe Lazăr să-l omoare, 11 căci din pricina lui mulți dintre Iudei mergeau și credeau în Iisus. 12 A doua zi, marea mulțime care venise la sărbătoare, auzind că Iisus vine în Ierusalim, 13 au luat ramuri de finic și au ieșit în întâmpinarea Lui și strigau: „Osana!, binecuvântat este Cel ce vine întru numele Domnului!" și: „Împăratul lui Israel!" 14 Și Iisus, găsind un asin tânăr, a șezut pe el, precum este scris: 15 Nu te teme, fiica Sionului! Iată, Împăratul tău vine șezând pe mânzul asinei. 16 Pe acestea ucenicii Săi nu le-au înțeles de la-nceput; dar când S-a preamărit Iisus, atunci și-au adus ei aminte că acestea pentru El erau scrise și că pe acestea le-au făcut ei pentru El. 17 Drept aceea, mulțimea care era cu El când l-a strigat pe Lazăr din mormânt și l-a înviat din morți dădea mărturie; 18 de aceea L-a și întâmpinat mulțimea, pentru că auzise că El a făcut această minune".

1. Context și istorisire

Cu șase zile înainte de Paști (In 12,1), Mântuitorul Hristos, cu Ucenicii Săi, se găsea în satul Betania, în casa unui oarecare Simon Leprosul (Mt 26,6; Mc 14,3), fiind invitat la cină. La masă se găsea și Lazăr, prietenul Său, cel pe care, cu puțin timp în urmă, tocmai îl înviase din morți. Despre sora lui, Marta, Evanghelistul spune că „slujea", adică servea la masă. Este surprinzător faptul că Marta a avut responsabilitatea slujirii la masă într-o casă străină. Probabil că cei trei frați, Lazăr, Marta și Maria, erau apropiați ai familiei lui Simon Leprosul, formând astfel, ca prieteni ai lui Iisus, o primă comunitate de „ucenici de casă" ai Acestuia. Unii comentatori chiar văd în această mică „comunitate" anticiparea viitoarelor *„biserici din casă"* (cf. 1 Cor 16,19) ai primilor creștini.[338]

Cu acest prilej, sora lui Lazăr, Maria, a luat un vas cu mir, de mare preț, și a uns cu mir picioarele lui Iisus, apoi le-a șters cu părul capului său. Unii dintre cei de față au apreciat acest mir ca valorând ca la 300 de dinari, o sumă considerabilă, având în vedere faptul că un dinar era, în Israel, la acea vreme, plata pentru o zi de lucru.[339]

Evangheliștii Matei (26,7) și Marcu (14,3) spun că Maria ar fi turnat mirul pe capul lui Iisus, și nu pe picioare. Se contrazic Evangheliștii? Nu! Ci doar se completează. Ungerea capului era actul normal, firesc, al acestui gest (Lev 8,12; 1Sam 10,1; Ps 23,5), pe când ungerea picioarelor era un gest cu totul deosebit. Ioan Evangelistul a reținut doar acest gest, care, din spusele lui Iisus, avea o cu totul altă semnificație decât cel al unui simplu gest de onoare, făcut unui musafir. Gestul ei este cu atât mai uimitor, cu cât obiceiul iudaic îi interzicea femeii să fie cu capul descoperit și cu părul despletit (cf. 1 Cor 11,5 urm.).

Desigur, ne întrebăm ce va fi determinat-o pe Maria să se comporte ca și femeia păcătoasă din descrierea lui Luca 7,38? Gestul Mariei anticipa, pe de o parte, moartea lui Iisus: *„A zis, deci, Iisus: „Lăsați-o, că pentru ziua îngropării Mele l-a păstrat"* (In 12,7). Pe de altă parte, însă, gestul ei exprima recunoașterea lui Iisus ca Preot, Prooroc și Împărat Mesianic. Cheia pentru această interpretare este dată de Vechiul Testament, unde, unși cultic, erau doar preoții (Exod 30,22; Lev 8,12), împărații (1 Sam 10,1; 16,13) și proorocii (1 Reg 19,16).

În descrierea sa, Ioan Evanghelistul mai consemnează încă un amănunt, și anume că *„toată casa s-a umplut de mirosul mirului"* (12,3). Sf. Chiril al Alexandriei, interpretând spiritual aceste cuvinte spune: *„Casa care s-a umplut de bună mireasmă indica simbolic* ***lumea întreagă*** *ce s-a umplut de bună mireasma lui Hristos. Căci trupul Lui, fiind străpuns (cu sulița pe cruce, n.n.) ca un alabastru, a umplut de buna Lui mireasmă întreaga lume".*[340]

[338] Vezi Gerhard MAIER, *Evanghelia după Ioan*, 518.

[339] Cf. Raymond BROWN, *The Gospel according to John* (I–XII), 448.

Știrea că Iisus se află nu departe de Cetatea Sfântă, i-a determinat pe mulți dintre cei care veniseră de Paști, la Ierusalim, să meargă în Betania pentru a-L vedea pe Iisus, dar mai ales pe Lazăr, cel înviat. Evanghelistul Ioan este explicit, în acest sens: *„Drept aceea, mulțimea care era cu El când l-a strigat pe Lazăr din mormânt și l-a înviat din morți dădea mărturie; de aceea L-a și întâmpinat mulțimea, pentru că auzise că El a făcut această minune"* (In 12,17–18).

Ecoul acestei minuni se răspândise repede în împrejurimi. Să învie cineva a patra zi, când trupul intra deja în putrefacție, nu se mai auzise. Astfel că se puneau întrebări, se căutau explicații, se cerceta genealogia acestui Profet care făcuse o astfel de minune. Și se descoperea că era urmaș al lui David, împăratul. Așa se face că, a doua zi, aflând că Iisus intră în Ierusalim, o mare mulțime de oameni, cuprinsă de un entuziasm de nedescris, îl primește ca pe un veritabil împărat.

Ucenicii îi așterneau pe cale veșmintele lor; mulțimile rupeau din copaci ramuri verzi; copiii îl adulau (Mt 21,8 și loc. par.). Din toate părțile se auzeau aclamații: *„Osana! Binecuvântat este cel ce vine întru numele Domnului, împăratul lui Israel!"* (In 12,13). Cuvintele acestor aclamații erau un amănunt menit să fie unul dintre semnele recunoașterii lui Mesia. Pentru Ioan Evanghelistul, aclamații precum „Osana" și „Împăratul lui Israel" exprimau clar așteptările mesianice ale poporului, care vedea însă, în Iisus doar un împărat lumesc, din semințiа lui David. „Osana" în ebraică înseamnă „ajută". Se aștepta, așadar, ajutorul lui Dumnezeu, venit printr-un împărat mesianic.

Intrarea Sa în Ierusalim fusese profețită încă de pe vremea lui Zaharia. Cuvintele profetului se împlineau acum: *„Bucură-te foarte fiica Sionului, veselește-te fiica Ierusalimului, căci iată împăratul tău vine la tine drept și biruitor; smerit și călare pe asin, pe mânzul asinei"* (Zah 9,9). Era cea din urmă intrare a lui Iisus în Ierusalim înainte de Patimile și de Învierea Sa. A fost, cu adevărat, o intrare triumfală!

Din punctul de vedere al activității pământești a lui Iisus, acest mod de manifestare a mulțimii a însemnat apogeul misiunii Sale mesianice. Ea avea un profund mesaj spiritual, însemnând recunoașterea lui Iisus ca Mesia și ca Împărat al păcii, vestit astfel de prooroci. Acesta este și motivul pentru care Mântuitorul acceptă, de data aceasta, înainte de preaslăvirea Sa prin Patimi și prin Înviere, aclamațiile mulțimii.

În mijlocul acestui entuziasm general, cineva era însă ***trist*** și ***abătut***. Era tocmai Acela căruia îi erau adresate toate aceste osanale: **Iisus**. Evanghelistul

[340] Sf. CHIRIL al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia după Ioan*, 765.

Luca este singurul care înregistrează această stare sufletească a Mântuitorului. Iată ce spune el: *„Și când s-a apropiat, văzând cetatea, a plâns pentru ea, zicând: Dacă ai fi cunoscut și tu, în ziua aceasta, cele ce sunt spre pacea ta!"* (Lc 19,41–42).

Iisus mergea printre mulțimea zgomotoasă, dar se pare că nu o auzea. Privea dincolo de ea, la cele ce aveau să I se întâmple peste câteva zile, în Ierusalim, când, în loc de „Osanale", aceeași mulțime de oameni va striga, în curtea lui Pilat: *„Răstignește-L! Răstignește-L!* (In 19,6). El vedea anticipat cum unul dintre ucenici îl va vinde, cum altul se va lepăda de Dânsul, cum toți îl vor părăsi. Înaintea Lui era prezentă toată suferința ce-L aștepta în Ierusalim: procesul, batjocorirea, condamnarea la moarte, bătăile, cununa de spini și, în cele din urmă, moartea amară pe cruce. Vedea cum cei ce doreau eliberarea de romani se vor alia cu romanii, împotriva Lui, dobândind faima de *„omorâtori de Dumnezeu"*. Iată, așadar, motivul pentru care era trist!

Dar tristețea Sa nu era una obișnuită. Era amară, amestecată cu lacrimi. Plângea pentru cetate, care L-a refuzat, dar și pentru neamul Său, care avea să piară pentru necredința lui. Într-un alt context, constatarea Mântuitorului, vizavi de cetate, este cât se poate de tristă: *„Ierusalime, Ierusalime! De câte ori am voit să adun pe fiii tăi, cum își adună adună cloșca puii sub aripi, dar tu n-ai voit"* (Mt 23,37).

Pedeapsa pentru împotrivire și necredință era acum deasupra lor. De aceea, Iisus prevestește sfârșitul cetății: *„Veni-vor peste tine zile când dușmanii tăi vor săpa șanț în jurul tău și te vor împresura și te vor strâmtora din toate părțile. Și te vor face una cu pământul, și pe fiii tăi, care sunt întru tine. Și nu vor lăsa întru tine piatră pe piatră, pentru că nu ai cunoscut vremea cercetării tale"* (Lc 19,43–44).

Profeția Domnului avea să se împlinească întru totul nu peste mult timp, când romanii lui Titus, împăratul, vor înconjura Ierusalimul în anul 70 d.Hr.[341] vor da foc cetății, vor dărâma templul și casele iudeilor. Locuitorii cetății care n-au murit de foc și de sabie vor fi luați în robie sau spulberați pe fața întregului pământ. Iată de ce am dat pericopei Duminicii Intrării lui Iisus în Ierusalim titlul-întrebare: *Tristețe de Florii?*

2. Interpretare și mesaj spiritual

De Florii, creștinii de pretutindeni sărbătoresc intrarea triumfală a Domnului Iisus în Ierusalim. Așa cum s-au bucurat locuitorii de odinioară ai cetății lui David, când Domnul Iisus a intrat în Ierusalim, ne bucurăm și noi de acest praznic.

Purtăm ramuri de stâlpări în mână, cântăm imnuri de biruință. Dar, oare, câți dintre noi am cunoscut cu adevărat, vremea „cercetării" noastre de către

[341] Gerhard MAIER, *Evanghelia după Luca*, 810.

Dumnezeu? Ne-a cercetat în copilărie, protejându-ne. Am cunoscut această cercetare? Ne-a cercetat în adolescență, în tinerețe, cerându-ne inima. I-am oferit-o? Au găsit pașii noștri plăcere în căile Lui, ca răspuns la cercetarea Sa? Ne-a cercetat la maturitate, ajutându-ne să încheiem studii, să încropim o familie, să găsim un serviciu, să ne facem o operă. De câte ori i-am mulțumit, recunoscându-i ajutorul? Ne-a cercetat la bătrânețe, dându-ne tărie și alungându-ne singurătatea. De câte ori te-ai gândit sau te gândești la iminentul răspuns pe care trebuie să-l dai în fața Lui față de tot trecutul vieții tale?

Așadar, am dat, oare, în trecut și dăm, în prezent, mai multă ascultare chemării lui Iisus, decât evreii de demult? Sau ne găsim în aceeași osândă, în aceeași încrâncenare, în aceeași orbire sufletească, într-o falsă încredere în legi și în tradiții, într-o falsă evlavie, în aceeași nestatornicie în a opta constant pentru Iisus, precum mulțimea entuziastă care l-a aclamat trecător în drumul Său spre Ierusalim, dar i-a cerut crucificarea, în același Ierusalim, doar după câteva zile?

Sentința pentru lipsa cunoașterii și a recunoașterii cercetării lui Dumnezeu e drastică. Evangheliștii Matei și Luca își amintesc de acea tragică sentință pronunțată împotriva Ierusalimului: *„Adevăr vă grăiesc: nu va rămâne aici piatră pe piatră, care să nu se risipească"* (Mt 24,2). Atenție, așadar, la vremea cercetării noastre! E chiar acum! Acum, azi, suntem cercetați de Dumnezeu. Recunoaștem?

Drumul izbăvitor al patimilor și al morții n-a fost bătătorit de către Iisus doar pentru oamenii timpului Său, ci și pentru noi. Profetul Isaia ne spune lămurit acest lucru: *„El a purtat suferințele noastre și durerile noastre le-a luat asupra Sa. El a fost străpuns pentru păcatele noastre și zdrobit pentru fărădelegile noastre. El a fost pedepsit pentru mântuirea noastră și prin rănile Lui noi toți ne-am vindecat"* (Isaia 53,4–5).

Actualizate, cuvintele profetului ne responsabilizează pe fiecare în parte. Toți purtăm o parte din vina care l-a lovit pe Fiul lui Dumnezeu Întrupat. Mergând mai departe cu reflecția, putem spune chiar ceva mai mult: autorii batjocoririi, ai suferinței și ai morții lui Iisus n-au fost doar cărturarii, fariseii, Sinedriul iudaic ori Procuratorul Pilat, ci și noi, toți, fiecare în parte.

Aceste gânduri trebuie să ne stăpânească mintea și inima toată viața, dar mai cu seamă în „Săptămâna Patimilor" care urmează. Toate cele auzite în această săptămână, nu fac parte dintr-un spectacol dramatic al unui timp trecut, ci din viața reală, prezentă, a angajării noastre creștine. Pentru răscumpărarea noastră, El a plătit un preț, dar nu în aur sau în argint. Acest preț a fost sângele Său, vărsat pe cruce. De aceea, Iisus așteaptă de la fiecare în parte să-i predăm această viață, atât de scump plătită, pentru a fi răscumpărată din moarte.

Într-una dintre icoanele care zugrăvesc scena intrării Mântuitorului în Ierusalim, între cei care îl primesc cu bucurie și entuziasm, se găsesc și mulți copii. Acolo este înfățișat un amănunt de o frumusețe înduioșătoare: în planul întâi este zugrăvit un copil care sărută, din mers, poala hainei lui Iisus.

Mesajul acestui amănunt, oferit de pictorul icoanei, este relevant pentru orice creștin: *În care parte a tabloului ne găsim?* Printre mulțimea oscilantă și nestatornică în a se raporta la Iisus, sau în puritatea gestului sincer al copilului, sărutând nu poala hainei lui Iisus, ci întreg trupul Său jertfit și preamărit pe Golgota și ieșind triumfal din mormânt în dimineața Învierii?

Alte posibile teme spre reflecție:

1. *Iisus vrea să intre și în cetatea sufletului nostru.* Este la porțile ei. Cum îl primim? Cu Osanale? Iar, după ce L-am primit, nu cumva îi strigăm, prin păcatele noastre: Răstignește-L?
2. *Când bucuria nu e bucurie*, ci tristețe? Care sunt cauzele unei astfel nedorite transformări?
3. *Despre nestatornicie în încrederea în Iisus, în optarea pentru El.* Exemplul e poporul Evangheliei acestei Duminici. Într-o clipă strigă: *Osana!*, în cealaltă: *Răstignește-L!*

Bibliografie selectivă

1. Ediții ale Sfintei Scripturi

Biblia sau Sf. Scriptură, Ediție jubiliară a Sf. Sinod, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române (Versiune diortosită după Septuaginta, redactată și adnotată de BARTOLOMEU Valeriu Anania), București, 2001.

Biblia adecă Dumnezeiasca Scriptură a Vechiului și Noului Testament (Tipărită întâia oară la 1688, în timpul lui Șerban Vodă Cantacuzino), Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1988.

NESTLE-ALAND, *Novum Testamentum Graece*, Deutsche Bibelgesellschaft, 28th Revised Edition, Stuttgart, 2012.

The Orthodox Study Bible, Thomas Nelson Publishers, Nashville, Tennessee, 1997.

2. Dicționare, Enciclopedii

ALAND, K., *Vollständige Konkordanz zum griechischen Neuen Testament. Unter Zugrundelegung aller modernen kritischen Textausgaben und des Textus Receptus*, Vol. 1, Berlin – New York, 1983.

BAUER, W., *Griechisch-Deutsches Wörterbuch zu den Schriften des Neuen Testaments und der frühchristlichen Literatur*, Berlin – New York, 1988.

KASPER, W., *Lexikon fur Theologie und Kirche*, Freiburg, 2009.

3. Comentarii biblice

a. Patristice

Sf. CHIRIL al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, în Col.: „Părinți și Scriitori Bisericești" (PSB) 41, București, 2000.

Sf. IOAN GURĂ DE AUR, *Omilii la Fapte* (Omilia a 4-a), Ed. „Performantica", Iași, 2010.

– Idem, *Omilii la Matei,* în Col. „Părinți și Scriitori Bisericești" (PSB), 23, București, 1994.

– Idem, *Predici la Duminici și Sărbători* (trad. Melchisedek al Romanului), Ed. „Bunavestire", Bacău, 1997.

Sf. Ioan CHRISOSTOM, *Comentariile sau Explicarea Epistolei I către Corinteni*, trad. Arhim. Theodosie Athanasiu, București, 1908.

ORIGEN, „Scrieri alese", Partea a doua: „Exegeze la Noul Testament. Despre Rugăciune", în: *Filocalia* (PSB), 7 EIBMNOR, București, 1982.

– Idem, *Omilia a 13-a la Exod*, PG. 12, 351.

Sf. TEOFILACT, Arhiepiscopul Bulgariei, *Tâlcuirea Sfintei Evanghelii de la Matei*, Ed. „Sofia" București, 2007.

– Idem, *Tâlcuirea Sfintei Evanghelii de la Marcu*, Ed. „Sophia", București, 2008.

– Idem, *Tâlcuirea Sfintei Evanghelii de la Luca*, Ed. „Sophia", București, 2007.

– Idem, *Tâlcuirea Sfintei Evanghelii de la Ioan*, Ed. „Sophia", București, 2009.

b. Moderne

BARCLAY, William, *The Gospel of Matthew* (The New Daily Study Bible), vol. 2, Saint Andrew Press, Edinburgh, 2001.

BARRETT, Charles K., *The Gospel according to John. An Introduction with Commentary and Notes on the Greek Text,* New York, 1978.

BOVON, François, *Luke 1. A Commentary on the Gospel of Luke 1,1–9,50*, (Hermeneia), Fortress Press, Minneapolis, 2002.

BROWN, Raymond, *The Gospel according to John (XIII–XXI),* The Anchor Yale Bible, New Haven and London, 1974.

– Idem, *The Gospel according to John (I–XII),* The Anchor Bible, Garden City, New York, 1966.

CARSON, D. A., *The Gospel According to John* (The Pillar New Testament Commentary), Eerdmans, Grand Rapids, Michigan, 1991.

EVANS, Craig A., *Luke* (NIBC), Peabody, Massachusetts, 1990.

FITZMYER, A. Joseph S.J., *The Gospel according to Luke (X–XXIV). Introduction, translation and Notes,* New York, 1985.

– Idem, *The Gospel according to Luke I–IX* (The Anchor Yale Bible), New Haven and London, 1970.

– Idem, *The Acts of the Apostles* (The Anchor Bible), New Haven and London, 1988.

– Idem, *First Corinthians* (The Anchor Yahle Bible), vol. 32, Yale University Press, New Haven and London, 2008.

FRANCE, R. T., *The Gospel of Matthew*, Eerdmans, Grand Rapids, Michigan, 2007.

GREEN, Joel B., *The Gospel of Luke*, (NICNT) Eerdmans, Grand Rapids, Michigan, 1997.

HENDRIKSEN, William, *The Gospel According to Matthew* (NTC), Baker, Grand Rapids, Michigan, 2002.

– Idem, *John* (NTC), Baker Academic, Grand Rapids, Michigan, 2007.

KEENER, Craig S., *Matthew*, (IVP – New Testament Commentary Series) InterVarsity Press, Downers Grove, USA, 1997.

– Idem, *Acts. An Exegetical Commentary (1,1–2,47),* Vol. 1, Baker Academic, Grand Rapids, Michigan, 2012.

LANE, William L., *The Gospel according to Mark,* Eerdmans, Grand Rapids, Michigan, 1974.

LONGENECKER, Richard N., *Galatians,* (WBC) vol. 41, Dallas, Texas, 1990.

LUZ, Ulrich, *Matthew 8–20. A Commentary on Matthew 8–20,* (Hermeneia – A Critical and Historical Commentary on the Bible), Fortress Press, Minneapolis, 2001.

– Idem, *Matthew 21–28. A Commentary on Matthew 21–28,* (Hermeneia), Fortress Press, Minneapolis, 2005.

MAIER, Gerhard, *Evanghelia după Matei*, (Comentariu Biblic, vol. 1–2), Ed. „Lumina lumii", Oradea, 2000.

– Idem, *Evanghelia după Marcu*, (Comentariu Biblic, vol. 3), Ed. „Lumina Lumii", Oradea, 2013.

– Idem, *Evanghelia după Luca*, (Comentariu Biblic, vol. 4–5), Ed. „Lumina lumii", Oradea, 2013.

– Idem, *Evanghelia după Ioan,* (Comentariu Biblic, vol. 6–7), Ed. „Lumina lumii", Oradea, 1999.

MARSHALL, Howard I., *Acts. An Introduction and Commentary*, Inter-Varsity Press, Illinois USA, 1980.

MORRIS, Leon, *The Gospel According to Matthew* (The Pillar New Testament Commentary), Eerdmans, Grand Rapids, Michigan, 2007.

– Idem, *Luke. An Introduction and Commentary*, (TyNTC), Vol. 3, Inter-Varsity Press, Illinois, 1988.

NEUDORFER, H. Werner, *Faptele Apostolilor* (Comentariu Biblic, vol. 8–9), Ed. „Lumina lumii", Oradea, 2000.

NOLLAND, John, John NOLLAND, *Luke 1,1–9,20* (WBC), vol. 35 A, Dallas, Texas, 1989.

– Idem, *Luke 9,21–18,34* (World Biblical Commentary – WBC), vol. 35 B, Dallas, Texas, 1993.

PELIKAN, Jaroslav, *Acts* (Theological Commentary on the Bible), London 2006.

SCHNACKENBURG, Rudolf, *Das Evangelium nach Johannes*, III, Herders, Freiburg – Basel – Wien, 1984.

– Idem, *Das Evangelium nach Johannes*, II, Herders, Freiburg – Basel – Wien, 1971.

WETSCOTT, B.F., *The Gospel according to St. John*, Londra, 1958.

ZEVINI, Georges, *Commentaire spirituel de L' Evangile de Jean*, I, Paris, 1995.

– Idem, *Commentaire spirituel de L' Evangile de Jean*, II, Paris, 1996.

4. Literatură omiletică, biblică și dogmatică

BĂLAJ, Sergiu, *Tradiție și Teologie în relatarea Nașterii Mântuitorului potrivit Evangheliei după Matei 1,18–2,23*, „Seria Biblica 16 CSB", Ed. „Mega", Cluj-Napoca, 2014.

BLOMBERG, Craig L., *Interpreting the Parables*, Inter Varsity Press, Downers Grove, Illinois, 1990.

BUGA, Ion, *„Sfânt, Sfânt, Sfânt, Domnul Dumnezeu" – Predici la toată sărbătoarea*, București, 2000.

BUNEA, Ion, *Cuvânt de învățătură la Dumnici și Saărbători*, Cluj-Napoca, 1983.

COBZARU, Dumitru, *Predici*, Cluj-Napoca, 2012.

COMAN, Constantin, *Erminia Duhului*, Editura Bizantină, București, 2002.

DODD, H. Charles, *The Parables of the Kingdom*, London, 1961.

DUFOUR, X. Leon, *Resurrection de Jesus et message pascal*, Paris, 1971.

EVDOKIMOV, Paul, *L' Ortodoxie*, Neuchâtel, 1965.

CARMICHAEL, J., *The Death of Jesus*, Londra, 1966.

GORDON, Vasile, *Predica ocazională (Pareneza)*, București, 2001.

GUTHRIE, Donald, *New Testament Introduction*, Downers Grove, Illinois, SUA, 1992.

JEREMIAS, Joachim, *Die Gleichnisse Jesu* (5th ed.; Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1958.

– Idem, *Parabolele lui Iisus*, Ed. „Anastasia", București, 2000.

JEREMIAS, Joachim, Vasilios GONDIKAKIS, Marco Ivan RUPNIK, Nicolae STEINHARDT, Jean Luc MARION, Constantin NOICA, *Cartea fiului risipitor: O parabolă biblică în șase lecturi pentru omul contemporan*, Deisis, Sibiu, 2003.

KLAUSNER, Joseph, *Jesus of Nazareth: His Life, Times, and Teaching*, Varda Books Skokie, Illinois, 2009.

LINNEMANN, Eta, *Gleichnisse Jesu. Einführung und Auslegung*, Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen, 1966.

MANOLACHE, Victor (trad.), *Predici ale Sfinților Părinți la Duminicile de peste an*, Ed. „Cartea Ortodoxă", Alexandria, 2009.

MĂRTURISITORUL, Maxim Sf., „Răspunsuri către Talasie", în: *Filocalie*, vol. 3, Ediția a II-a București, 1993.

MIHOC, Vasile, *Predici exegetice la Duminicile de peste an*, Ed. „Teofania", Sibiu, 2001.

MOLONEY, F. J., *The Johannine Son of Man*, Roma, 1978.

NASSIF Bradley, HORTON Michael, BERZONSKY Vladimir, HANCKOCK Ștefan George, ROMMEN Edward, *Ortodoxie și Evanghelism: Trei perspective*, Ed. „Adoramus", Iași, 2009.

NEGRUȚIU, I. Silviu, *Minunile săvârșite de Iisus Hristos – O perspectivă exegetică și sacramentală*, „Seria biblica 17", University Press, Tg.-Mureș, 2012.

PIPER, John, *„Love your enemies": Jesus' Love Command in the Synoptic Gospels and in the Early Christian Paraenesis: A History of the Tradition and Interpretation of Its Uses* (SNTSMS 38; Cambridge: Cambridge University Press, 1979.

PLĂMĂDEALĂ, Antonie, *Tâlcuri noi la texte vechi*, Sibiu, 1989.

– Idem, *Cuvinte la zile mari*, Sibiu, 1989.

PLEȘU, Andrei, *Parabolele lui Iisus. Adevărul ca poveste*, Humanitas, București, 2012.

PREDA, Constantin *Învierea Mântuitorului în memoria narativă a Evangheliilor*, Ed. „Basilica", București, 2010.

RATZINGER, Joseph, *Iisus din Nazaret*, București, 2010.

– Idem, *Iisus din Nazaret*, Ed. „Galaxia Gutenberg", Tg.-Lăpuș, 2012.

SCHÜRER, Emil, *The History of Jewish People in the Age of Jesus Christ*, Edinburg, 1973.

SLEVOACĂ, Ștefan, *Predici la Duminici și Sărbători*, București, 1979.

D'SOUZA Dinesh, *What's so great about Cristianity*", (Regnery Publishing, Inc., Washington), 2007.

STĂNILOAE, Dumitru, *Iisus Hristos sau restaurarea omului*, Sibiu, 1943.

– Idem, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. 1, București, 1978.

– Idem, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. 3, București, 1978.

– Idem, *Chipul evanghelic al lui Iisus*, Sibiu, 1991.

STEINHARDT, Nicolae, *Dăruind vei dobândi*, Ed. „Polirom", Mănăstirea Rohia, 2008.

TODORAN, Isidor, ZĂGREAN, Ioan, *Teologia Dogmatică*, Manual pentru Seminariile Teologice, București, 1991.

TOFANĂ, Stelian, *Studiul Noului Testament*, Cluj-Napoca, 2005.

– Idem, *Introducere în Studiul Noului Testament (Vol. 2). Evangheliile după Matei și Marcu. Documentul Quelle*, Cluj-Napoca, 2002.

– Idem, *Introducere în Studiul Noului Testament (Vol. 3). Evangheliile după Luca și Ioan. Problema sinoptică*, Cluj-Napoca, 2001.

WRIGHT, N. Thomas, *Iisus pur și simplu*, Deisis, Sibiu, 2015.

ZIMMERMANN, Ruben, *Hermeneutik der Gleichnisse Jesu. Methodische Neuansätze zum Verstehen urchristlicher Parabeltexte*, Mohr Siebeck, Tübingen, 2008.

5. Studii și articole

AUS, R. D., „Unerwartete Barmherzigkeit: Untersuchungen zur Beispielgeschichte Jesu vom barmherzigen Samariter (Lukas 10,30–37)", în: *Wiehnachtsgeschichte, Barmherziger Samariter, Verloren Sohn: Studien zu ihrem jüdischen Hintergrund*, Berlin: Institut Kirche und Judentum, 1988, 59–125.

AUSTIN, M. R. „The Hypocritical Son", în: *EvQ* 57 (1985), 307–315.

BECKER, J., „Die Abschiedesreden Jesu im Johannesevangelium", în: *Zeitschrift für die neutestamentliche Wissenschaft*, 61, 1970, 215–246.

BENOIT, P., „Marie-Madeleine et les disciples au tombeau selon Joh 20, 1–18", în: *Judentum, Urchristentum, Kirche* (J. Jeremias Festschrift; Berlin: Töpelmann, 1960), pp. 146–148 on xix 31–42.

BETZ, H. D. „The Cleansing of the Ten Lepers (Luke 17:11–19)," în: *JBL* 90, (1971), 314–328.

DELEBECQUE, Édouard, „Le prologue de l'Évangile de S. Luc", în: *Itinéraires* 157 (1971), 278–285.

DENIS, A. M., „La marche de Jésus sur les eaux: De Jésus aux Evangiles, în: *BeThL* 25 (1968), Louvain, 205–241, 433–481.

DERRETT, J. D. M. „The Rich Fool: A Parable of Jesus Concerning Inheritance", în: *HeyJ* 18 (1977), 131–151.

DUBOIS, J.-D., „Le prologue de Luc (Lc 1, 1–4)", în: *EThR* 52 (1977), 542–547.

FEUILLET, A. „Le pharisien et le publicain (Luc 18,9–14): La manifestation de la miséricorde divine en Jésus Serviteur souffrant", în: *Esprit et vie* 48 (1981), 657–665.

– Idem, „Le bon Samaritain (Luc 10, 25–37): Sa signification christologique et l'universalisme de Jésus", în: *EV* 90 (1980) 337–51, 369–382.

GOURGUES, M, „Le père prodigue (Lc 15, 11–32): De l'exégèse à l'actualisation", în: *NRT* 114 (1992) 3–20.

O'HANLON, J., „The Story of Zacchaeus and the Lukan Ethic", în: *JSNT* 12 (1981), 2–26.

HEUTGER, N., „Münzen im Lukasevangelium", în: *BZ* 27 (1983), 98–107.

KRATZ, R., „Der Seewandel der Petrus", în: *BiLe* 15 (1974), 86–101.

MOLLAT, D., „La decouverte du tombeau vide", în: D. Mollat, *Etudes johanniques*, Paris, 1979, 135–147.

NIEBUHR, K.-Wilhelm, „Kommunikationsebenen im Gleichnis vom verlorenen Sohn", în: *TLZ* 116 (1991) 481–94.

OEPKE, Albrecht, „ἐγείρω, ἔγερσις, ἐξεγείρω...", în: *Theologisches Wörterbuch zum Neun Testament* (ThWNT), (hers. Gerhard KITTEL), Band II, Stuttgart – Berlin – Köln, 1990, 332–337.

O'HANLON J. „The Story of Zacchaeus and the Lukan Ethic", în: *JSNT* 12 (1981), 2–26.

PAINTER, J., „The Farewell Discourses and the History of Johannine Christianity", în: *New Testament Studies*, 27, 1980–1981.

PATTE, D, „An Analysis of Narrative Structure and the Good Samaritan", în: *Semeia* 2 (1974) 1–26.

SAUCA, Ioan, „Glossolalia în Biserica primară și interpretările ei de-a lungul vremii", în: *Mitropolia Ardealului*, 27, nr. 7–9, 1982, 445–463.

SAWER, R.D., „Was Peter the Companion of Cleopas on Easter Afternoon?", în: *Exp. Tim.*, nr. 61, 1949–1950.

SCHMITHALS, Walter, „Wunder und Glaube: Eine Auslegung von Markus 4, 35–36", în: *BibS* [N] 59 (Neukirchen-Vluyn: Neukirchener Verlag, 1970). 69–91.

SCHNACKENBURG, Rudolf, „Struktureanalyse von Joh 17", în: *Biblische Zeitschrift*, 17, 1973, 67–78.

SCHNEIDER, Johannes, art. „Βάσανος, Βασανίζω, Βασανισμός", în: *Theologisches Wörterbuch zum Neun Testament* (ThWNT), (hers. Gerhard KITTEL), Band I, Stuttgart-Berlin-Köln, 1990, 559–562.

TOFANĂ, Stelian, „Jesus Appeareance to the Ten Disciples and its theological Dimension (John 20,19–23). An Orthodox Exegetical Perspective", în: *Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Theologia Orthodoxa*, LII, 2, (2007), 13–25.

– Idem, *„Euharistie" și „cunoaștere" la Emaus (Lc 24,13–35). O perspectivă sacramentală*", în volumul omagial: *Konfluenzen* (Festgabe fur Hans Klein), Ed. „Presa Universitară Clujeană", 2015, 73–93.

– Idem, „Femeile „mironosițe" trebuie să poarte alt nume! O perspectivă pascală a evangheliștilor", în rev. *Renașterea*, nr. 4, aprilie 2008, 2–3.

– Idem, „Iisus și Maria Magdalena în noua istorie post-pascală", în rev. *Renașterea*, nr. 4 aprilie 2010, 3.

– Idem, „Coordonate și imperative ale misiunii Bisericii în lumina episodului *Vitezda* (In 5,1–15)", în rev. *Plērōma. Studii și cercetări teologice*, An X, Nr. 1, iunie, București, 2008, 7–28.

– Idem, „Itinerariul revelarii lui Iisus în dialogul cu femeia samarineancă, din perspectivă ioaneică (In 4,1–42)", în rev. *Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Theologia Orthodoxa*, nr. 1–2, Cluj-Napoca, 2003, 13–27.

Idem, „Arătarea Domnului Înviat la Marea Tiberiadei şi mesajul ei pascal (In 21,1–14)", în rev. *Renaşterea*, nr. 4, Cluj-Napoca 2006, 2–3.

– Idem, „De la învierea lui Lazar la Învierea lui Iisus, sau drumul de la moarte la viaţă (In 11:43–44; 20:19)", în rev. *Renaşterea*, nr. 3, martie 2010, 3.

– Idem, „Sf. Cruce în mărturia Noului Testament", rev. *Lumina*, Bucureşti, aprilie 2013.

– Idem, „Cu Zaheu spre înălţimi (Lc 19,1–10)", rev. *Renaşterea*, Cluj-Napoca 1990, nr. 2, 6.

– Idem, „Pribegia Pruncului Iisus", în: Ziarul *Lumina*, Bucureşti, 28 decembrie 2014.

– Idem, „Istoricitatea naşterii Domnului în relatările evangheliştilor Matei (cap. 2) şi Luca (cap. 2)", în: *Renaşterea*, X, nr. 12,1999, 2–3.

– Idem, „De la mormântul gol la credinţa pascală. O viziune ioaneică (In. 20,1–10)", în rev. *Renaşterea*, 4, aprilie 2007, 3.

VANHOYE, A., „L'oeuvre du Christ, don du Père (Jn 5,36 et 17,4)", în: *Recherche de Science Religieuse*, 48, 1960, 377–419.

VÖGTLE, A, „Die Einladung zum grossen Gastmahl und zum königlichen Hochzeitsmahl: Ein Paradigma für den Wandel des geschichtlichen Verständnishorizonts", în: *Das Evangelium und die Evangelien: Beiträge zur Evangelienforschung* (Düsseldorf: Patmos), 1971, 171–218.

WALTER, Grundmann, „Die Bergpredigt nach der Lukasfassung", în: *StEv* 1 (1959), 180–189.

WENHAM, J. W. „Why Do You Ask Me about the Good? A Study of the Relation between Text and Source Criticism", în: *NTS* 28 (1982), 116–125.

WHITE, R. C., „A Good Word for Zacchaeus? Exegetical Comment on Luke 19:1–10", în: *Lexington Theological Quarterly* 14 (1979), 89–96.

WILKINSON, J. „The Case of the Bent Woman in Luke 13:10–17", în: *EvQ* 49 (1977), 195–205.

ZIMMERMANN, H, „Das Gleichnis vom barmherzigen Samariter: Lk 10,25–37", în: *Die Zeit Jesu*. FS H. Schlier, ed. G. Bornkamm and K. Rahner, Freiburg im B.: Herder, 1970, 58–69.

6. Cărţi de cult

Liturghier, Bucureşti 1974.

Molitfelnic, Bucureşti 1984.

Penticostar, Ediţie jubiliară, Detroit USA, 2005.

BIBLIOTECA JUDEŢEANĂ
"PETRE DULF"
BAIA MARE